

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنْتُ بَيْنَ خَلْقٍ

لَهُ اسْمُهُ لَمْ يَكُنْ كَذَلِكَ شَرَحَ كِتَابَ طَاهِرِ الْأَمَامِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ
الْمَنْزِلَتِ الْأَمَامِ دَارِ الْحِجَّةِ وَالْكَاتِبِ الْإِسْلَامِيِّ الْمَدَنِيِّ عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ شَيْخِ

مصحف

و در کتب موسوم به
مصحف

بروز و از عهد تا ایفای قیام اجتهادین حجة الله علی العالمین فارس ساحتانی عالم
ربانی حضرت شاه ولی الله محدث دهلوی قدس سره بقصید تمام حشی ناسخام

بِأَمْرِ الْإِمَامِ الْكَارِزْمِي

مختصر فہرست کتب کتب خانہ حریسمہ نہری مسجد دہلی

تفسیر قرآن مجید	تفسیر عزیزی سورہ بقرہ و نایاب	میر	جو ترمذی شریف پڑھانے وقت
تفسیر جلالین مع کمالین کا تفسیر مجتہبی	تفسیر سورہ الم نشرح اردو نہایت عمدہ	میر	اپنے طلبہ کے روبرو تفسیر کی ہے
ایضاً مصری	تفسیر ہے	۸	بذل المجہود شرح ابو داؤد مصنفہ
ایضاً مجیدی کا پندرہ کاغذ سفید عمدہ	تفسیر سورہ یوسف نظم اردو	۸	مولانا خلیل احمد صاحب محدث تہار
تفسیر صفیادی تادرس مجتہبی	تفسیر بیان القرآن کامل مؤلفہ	۸	نور احمد قندہ نہایت عمدہ شرح ہے
ایضاً مجیدی کا پندرہ	مولانا اشرف علی صاحب ۱۲ جلدوں	۸	جلداول جلد دوم جلد سوم
ایضاً نظامی	میں ہے اور الگ الگ جلدیں بھی	کمل	۸
تفسیر صفیادی کامل مجتہبی	فروخت ہوتی ہیں	۸	جلد چہارم جلد پنجم زیر طبع ہے
تفسیر کبیر نام رازی مصری	کتب احادیث	۸	بوغ المرام مجتہبی
تفسیر جامع البیان	ابن ماجہ شریف مجتہبی	۸	ایضاً فاروقی درود جلد
تفسیر اسرار الفاتحہ لامعین الدین	ایضاً نظامی	۸	بخاری شریف سفید مجتہبی
سورہ فاتحہ کی تفسیر ہے	ابو داؤد شریف مجتہبی	۸	ایضاً ایک جلد سفید اور ایک خانی
سبق الغایات حضرت مولانا	ایضاً مجیدی کا پندرہ بجاشی مولوی	۸	تخصیص الجہد مصنفہ حافظ ابن حجر عسقلانی
اشرف علی صاحب نہایت عمدگی	فخر الحسن صاحب مرحوم نہایت عمدہ	۸	فن حدیث میں عجیب و غریب ہے
سے آیات کا ربط دیا گیا ہے	ابو داؤد شریف مع شرح عون الخیر نایاب	۸	ترمذی شریف مجتہبی
تفسیر حسینی فارسی لاسین واعظ کی	الطیب الشذی شرح ترمذی یہ ترمذی	۸	ایضاً مجیدی کا پندرہ
مشہور تفسیر ہے	شریف کی شرح جو ترمذی شوق اشتاق الحسن	۸	تقریب الہتدیب مجتہبی
تفسیر عزیزی پارہ عم فارسی	صاحب مدرس فقہوری نہایت عمدہ	۸	حصن حصین
تفسیر موضح القرآن مختصر اور متبحر	شرح ہے جلد اول تیار ہے اور	۸	دار مطبعی
شاہ عبدالقادر صاحب کی تفسیر ہے	بھی کئی جلدیں زیر طبع ہیں	۸	سبل السلام شرح بوغ المرام
بزبان اردو	العرف الشذی علی جامع الترمذی	۸	سلم شریف مجتہبی نایاب
تفسیر عزیزی پارہ عم اردو	یہ حضرت مولانا سید انور شاہ صاحب	۸	ایضاً انصاری نایاب
تفسیر عزیزی پارہ تبارک اردو	کی ان تفاریر و اضافات کا مجموعہ ہے	۸	ایضاً کشوری

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكَ سِتَّةٌ مِنْ خَلْقِي

شاه محمد المنته که دو شرح کتاب طایف امام طویل الفت در نسیع
المنزلت امام دارالجمعة مالک بن ابن الاسبی المدنی علیه الرحمة ستمی

مکتب

و دیگر کتب موسوم

فهرست

بروزنامه تالیفات فائز احمدین حجة الله على العالمين فارس صاحبان عالم
ربانی حضرت مشاهیر علی الله محمدت دهلوی قدس مرقع تصحیح تمام حشوی مناسبتام

بَاهِتًا مِمَّا كَانَ كَيْفَ تَبَيَّنَ بِرَأْسِهِ هُوَ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ فِي وَجْهِهِ

مَسْوُومِ شَرَحِ عَزْرَتِ مَوْطَا

الحمد لله الذي انزل على عبد الكتاب قیما وعلم حکما و احکاما لیکون للعالمین سلحا منیلا
 وداعیا الی الله باذنه وهادیا واما ما وجعل متن خیرامة اخرجت للناس و افضلها فلن لا
 مصنفه شرح فارسی موطا نعمتہ حضرت باری جل مجدہ بیرون از حد حساست و شمتی کہ زیادہ تر از مجموع نعمتہا
 بعد نعمت ایجاد و رزق توان دانست بعثت انبیاء است حضرت باری جل جلالہ گزشتگان با ویہ ضلالت را بالسنہ تراجمہ
 انبیاء علیہم الصلوٰت والتسلیمات ہدایت نمود و حقوق خود و احکامیکہ مصالح ایشان را بان موطا ساختہ بود و بزبانہائے ایشان
 ششاسا فرمود تا بقامات قرب واصل شوند و از عذاب قبر و حشر خلاص یابند تخصیص بعثت حضرت خاتم الانبیاء علیہ الصلوٰت
 والتسلیمات بلا حصر و لا انتہا کہ باقامتہ لائتہ سمحہ و اضحہ برضا مبعوث شد و دعوتہ و احمر و اسود و مشارقہ و مغاربہ را در گرفت
 و حضرت باری علوم بسیار و معارف بیشمار بصریح روایت یا یا اشارت و دلالت بواسطہ ذات شرفیش القافر مود و امت
 او را بہترین اعم و سنت او را بہترین سنن و علوم او را صاحب ترین علوم و معارف او را کثادہ ترین معارف شناخت
 خداوند چنانکہ ما را کجھ فضل خود و نبوت تصدیق این وسیلہ عظمیٰ مشرف ساختہ کمال اتباع آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 ظاہر و باطنا میسر گردان و چنانکہ ما را بطرفہ از علوم و معارف این جل الشاکر سر بلند نمودہ خیمہ حافی آہنہا بوجہ تحقیق و دن
 تقلید و عمل بحسب آن بخیر افراط و تفریط روزی نما و آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم ہمراہ بیکہ و خوشین مانمی گنجہ آنرا تو دانی و پس
 مخصوص فرما و آثار درجہ تابعان و پیروان و حجاب آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم محشور گردان در رواۃ علم و حملہ دین کہ علم آنحضرت

مُسْتَوًى + ومقام اوله بزل یدلم من شاع فی کل طبقة استنباط ما خفی من احکام الدین الماکم وعلومهم
 عن التفرق فی اصول الدین وجعل تفقه هو فی الفروع دعة وانعاما کما یفید عامتهم فی اختلافه لسلف اعلم خاصتهم
 مصنفه را صلی الله علیه واکه وسلم بارسانید ندایاره فهم ودرایت معانی براسهل ساعدتند باجمیل وثواب جزیل مشرف
 سازانند قرینت یحیی آما بعد سیکو یفقیه الی رحمة الله الکریم ولی الله بن عبد الرحیم العمری نسبا الدلوی وثنائین
 فقیر را درک بسبب اختلاف مذاهب فقهاء وکثرت احزاب علماء وکشیدن هر کس بجانب تشویشی رکنی داور بر آنکه
 تعیین طریق برکے عمل ضرورت و تعیین بغير ترجیح سقطه ووجه ترجیح بسیار واقوام را در فقر و وجه ترجیح اجمالی و
 تفصیلا اختلاف فاحش پس هر جانب دست و پا زد و فائده ندید و از هر کس استعانت نمود حاصل بدست نیامد بعد از
 تبصرع تمام بحضرت باری جل مجد و متوجه شد و گفت لکن لم یهدنی ربی لکون من القوم الضالین الی وجهت وجهی
 للذی فطر السموات والارض حنیفا وانا من المشرکین پس اشاره بکتاب موطا که تالیف امام همام حجة الاسلام مالک
 بن انس است واقع شد و رفته رفته آن اشاره در خاطر فائز شاخ و برگ آورده از جمله آن شاخ و برگ یکے آنست
 که یقین معلوم شد که امروز هیچ کتابی از کتب فقه اقوی از موطا نیست زیرا که افضلیت کتابی نسبت کتابی یا از جهت
 فضل مصنف باشد یا از جهت التزام صحت یا از جهت شهرت احادیث آن یا از جهت قبول جمهور اهل اسلام آن را یا از
 جهت سن ترتیب و استیجاب مقاصد مهمه و مانند آن و اینهمه جهات در موطا موجودند به نسبت جمیع کتب موجوده بر وجه
 ارض تا افضل مصنف باید و آنست که امروز در دست مردمان هیچ کتابی نیست که مصنف آن از تبع تابعین باشد
 غیر موطا و هیچ کتابی نیست که اهل حدیث متفق باشند بر جلالت قدر مصنف او مانند موطا زیرا که در وزن مالک در زمان
 تبع تابعین از چندین پیش نبودند از ان هیچ یک کتاب باقی نمانده است و از ائمه فقه امروز هیچ کتابی که خود ایشان
 تصنیف کرده باشند بدست مردمان نیست الا موطا شافعی گفته است اذا ذکر العلماء فمالک النجم و احد من علی فی ظلم
 الله من مالک و عقیقه ذکر علماء کرده شود پس مالک ستاره است در خشنده و آسمان و این تشبیه از جهت علو منزلت و ظهور نور
 کرده است و هیچ یکس که منت او برین زیاده باشد از مالک و علم خداوندی گفت مالک و ابن عیینة القریانی و لا یحالی ان یب
 علم الحجاز مالک و سفیان بن عیینة قرن یکدیگر ندی و علم و قوه حدیث اگر نبودند علم حجاز و نیز گفت شافعی العلم یزید
 علی ثبته مالک بن انس و سفیان بن عیینة و لیث بن سعد علم میگردد بر کس مالک بن انس و سفیان بن عیینة و لیث
 مصری و قال سفیان بن عیینة فی حدیث یوشک ان یضرب الناس اکبوا و الابل لعلیون اعلم قلوبهم و ان عالمنا اعلم
 من عالم المدینة نری انه مالک بن انس و حدیث آمده است که آنحضرت صلی الله علیه واکه وسلم فرمود و نزلت علی
 که برنند مردمان جگر را که شتران را یعنی سفر کنند بستران و آنها را بعثت روان کنند طلب گفت و روان و ادب
 دانانتر باشد از عالم مدینه گفت سفیان بن عیینة را آمده میشود که آن عالم ایک را در حالیکه سالکان برسدند آنگاه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُسَوِّی شَرَح عَرَبی مَوْطَا

۱۲

الحمد لله الذي انزل على عبد الكتاب قيما وعلم حكمة واحكاما ليكون للعالمين سراجا منيرا
 وداعيا الى الله باذنه وهاديا ماثلا وجعل منه خيرا مة اخرجت للناس وافضلها فانزلا
 مصنف شرح فارسي موطا نعمتها حضرت باري جل مجده بيرون از حد احصاست وفتحه كه زياده تر از جميع نعمتها
 بعد نعمت ايكادور زق توان دانست بعثت انبيا رست حضرت باري جل جلاله گشتگان باو يه ضلالت را بالسنه تراجمه
 انبيا عليهم الصلوات والتلييات هدايت نمود و بحق خود واحكاميكه مصاح ايشان را بان موطا ساخته بود و بنا بهائيه ايشان
 شاسا فرمود تا بمقامات قرب واصل شوند و از عذاب قبر و حشر خلاص يابند تخصيص بعثت حضرت خاتم الانبيا عليهم الصلوات
 والتلييات بلا حصر و لا انتها كه با قامة ملة سمحه و اضحى برضا مبعوث شد و دعوة او احمر و اسود و متا رقه و خار به را در گرفت
 و حضرت باري علوم بسيار و معارف بليتها رصيرج روايت يا يا شاريت و دلالت بواسطه ذات شرفيش القا فرمود و امت
 او را بهترين امم و سنت او را بهترين سنن و علوم او را اصائب ترين علوم و معارف او را كشاده ترين معارف شناخت
 خدا و نذا چنانكه را را بخش فضل خود و نبوت تصديق اين وسيله عظمى مشرف ساخته كمال اتباع آنحضرت صلى الله عليه وآله وسلم
 ظاهر و باطنا ميرگر دان و چنانكه بار الطرفه از علوم و معارف اين جل الله اكبر سر بلند نموده فهم معاني آنها بوجه تحقيق و دان
 تقليد و عمل حسب آن بغير افتراط و تفريط و زري نما و آنحضرت را صلى الله عليه وسلم بواجب بيه و در فهم مائى گنج آنرا تواناى و پس
 مخصوص فرما و آرا و حله تا بجان و پيروان و محبان آنحضرت صلى الله عليه وسلم مشهور گردان و رواة علم و حله دين كه علم آنحضرت

مُسَوًى . و مقام اول یزید یادم من شاء فی کل طبقة استنباط ما خفی من احکام الدین الهاماً و غمماً
 عن التفرق فی اصول الدین و جعل تقریر فی الفروع دسمة و انعامه کما یخیر عامتهم فی اختلاف سلف اعلم خاصتهم
 مصنفه را صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بارسانید ندایا در غم و درایت معانی بریاسهل ساختند با جلیل و ثواب جزیل مشرف
 ساز آنک قریب هجرت اما بعد میگویی فقیر الی رحمة اللہ الکریم ولی اللہ بن عبد الرحیم عمری نسباً الدلوی و طنائین
 فقیر را در سبب اختلاف مذاهب فقها و کثرت احزاب علماء و کشیدن هر کس بجانب تشویش رکن دوازده که
 تعیین طریق برائے عمل ضرورت و تعیین بغیر ترجیح سقط و وجه ترجیح بسیار و اقوام را در تقریر وجه ترجیح اجمالاً و
 تفصیلاً اختلاف فاحش پس هر جانب دست و پا زد و فائز ندید و از هر کس استعانت نمود حاصل بدست نیامد بعد از
 تبصرع تمام بحضرت باری جل مجد و توحید شد و گفت لکن لم یبدنی ربی الا کون من القوم الضالین الی وجیت و هجی
 للذی فطر السموات و الارض حنیفاً و انا من المشرکین پس اشاره بکتاب موطا که تالیف امام بهام حجة الاسلام مالک
 بن انس است واقع شد و رفته رفته آن اشاره در خاطر قارئ شاخ و برگ آورد و از جمله آن شاخ و برگ یکجاست
 که یقین معلوم شد که امروز هیچ کتابی از کتب فقه اقوی از موطا نیست زیرا که افضلیت کتابی به نسبت کتابی یا از جهت
 فضل مصنف باشد یا از جهت التزام محبت یا از جهت شهرت احادیث آن یا از جهت قبول جمهور اهل اسلام آن را یا از
 جهت حسن ترتیب و استیعاب مقاصد مهمه و مانند آن و اینهمه جهات در موطا موجودند به نسبت جمیع کتب موجوده بر وجه
 ارض اما فضل مصنف باید دانست که امروز و در دست مردمان هیچ کتابی نیست که مصنف آن از تبع تابعین باشد
 غیر موطا و هیچ کتابی نیست که اهل حدیث متفق باشند بر جلالت قدر مصنف او و اتن موطا زیرا که در وزن مالک و در زمان
 تبع تابعین از چندین پیش نبودند از ان هیچ یک کتاب باقی نمانده است و از انهمه فقه امروز هیچ کتابی که خود ایشان
 تصنیف کرده باشند بدست مردمان نیست الا موطا شافعی گفته است اذا ذکر العلماء فمالک انجم و اما احدا من علی فی علم
 الله من مالک و ثقیف ذکر علماء کرده شود پس مالک ستاره الیست درخنده و آسمان و این تشبیه از جهت علو منزلت و ظهور نور
 کرده است و نیست بچسب که منت او برین زیاده باشد از مالک و در علم خدا و غیر گفت مالک و ابن عیینة القریانی لولا هاتین
 علم الحجاز مالک و سفیان بن عیینة قرین یکدیگر ندی و علم و قوه حدیث اگر نبودند علم همیشه علم حجاز و نیز گفت شافعی العلم یزید
 علی ثلثة مالک بن انس و سفیان بن عیینة و لیث بن سعد علم میگردد بر سر مالک بن انس و سفیان بن عیینة و لیث
 مصری و قال سفیان بن عیینة فی حدیث یرشک ان یضرب الناس اکباد الابل لطلیبون العلم فلا یجوزون عالماً اعلم
 من عالم المدینة نزی الله مالک بن انس در حدیث آمده است که آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود نزدیکی آنکه
 که برزند مردمان جگر با کسی شتران را یعنی سفر کنند به شتران و آنگاه بعت روان کنند طلب کف و عدا و قال ادب
 و انما تر باشد از عالم مدینه گفت سفیان بن عیینة را از آنموده میشود که آن عالم ایک را در حالیکه سالکان پرستید اهلکند

مسئله كيف يحكون في ذلك علاقه فهدى الناس على سنتهم من الغواية وكشف بانخاصة عن العامة
 خلا ما به لا تزال طائفة منهم قائمين على الحق من ذلك لطف الله بهم اكرامه ولا يزال على كل طبقة منهم ينفعون الخريف
مصنف ما كان اشد انتقادا لملك للرجال رحم كناد خدائى الملك را چه بسیار بود سره را از ناسره ممتاز ساختن
 مالک در مروان وقال ايضا كان مالک لا يبلغ من الحديث الا صحيحا ولا يحدث الا عن ثقة الناس ومارى المدينة
 الا تخرب بعد موت مالک بود مالک رفيع فكريه و از حديث گم صحيح را و حديثى نمي کرد و اگر از معتد ان و نمي بنهيم دينبر را گم که خراب
 خواهد شد بعد موت مالک وقال عبد الرحمن بن مهدي بالقي على وجه الارض احد من على حديث رسول الله صلى الله عليه وآله
 وسلم من مالک بن انس باقى مانده است بر روى زمين بچکيس اين تير حديث آنحضرت صلى الله عليه وآله وسلم از مالک
 ابن انس وقال ايضا ما قدم على مالک فى صحته الحديث احد ما تقدم منى كنم بر مالک در صحت حديث بچکيس را و قال ايضا سفيا
 الثورى امام فى الحديث وليس بامام فى السنة والافزاعى امام فى السنة وليس بامام فى الحديث و مالک بن انس امام
 فيها جميعا سفيا ثورى امام است در حديث و نسبت امام در سنت و اوزاعى امام است در سنت و نسبت امام در
 حديث و مالک بن انس امام است در هر دو باب همه بچکيا حافظ ابن صلاح را از معنى اين کلام سوال کردند پس گفت
 سنت اينجا ضد بعثت است پس گاه است آدمى عالم ميا شد حديث و عالم نمي باشد سنت مؤلف گويد شرح اين کلام
 بسط مى طلبد بايد دانست که سلف و استنباط مسائل و فتاوى بر دو وجه بود نيکي آنکه قرآن و حديث و آثار صحابه
 جمع مى کردند و از آنجا استنباط مى نمودند و اين طريقيه اصل را بخدين است و ديگر آنکه قواعد کلیه که جمعى از ائمه تبيين و تهذيب
 آن کرده اند يا ديگر نديبه ملاحظه آخذ آنها پس هر مسئله که دارد ميشد جواب آن از همان قواعد طلب مى کردند اين طريقيه
 اصل راه فقهاست و غالب بر بعض سلف طريقيه اولي بوده بر بعض آخر طريقيه ثانيه و اشاره بهمين معنى است آنکه گفته
 اند که حماد بن ابى سليمان اعلم الناس بود مسائل ابراهيم نخعي يعنى بقواعد کلیه که وي در فتاوى تهذيب و تهذيب کرده بود چون
 امام مالک در موطا از قواعد مقرر اهل مدینه نسبت بغير سكينه بچکيه ميگويد السنة التى لا خلاف فيها عندنا كذا وكذا اعلم ان
 ابن مهدي هم بهمان اصطلاح رفته است و گفته است که سفيا ثورى در كونه امام بود و نقل حديث و آثار صحابه
 اساسي صحيحه و امامت لفظ حديث و تفرق آنها در ابواب فقه و اخذ احاديث در هر باب و اوزاعى امام بود و در
 قواعد کلیه سلف و هر باب از ابواب فقه و مالک امام است در هر دو باب و ثبوت اين معنى پيش مستحلان بغير حديث
 در ظهور کاشمى فى رايقه النهار است وقال ايضا ما رايت اعقل من مالک نديم و انما تراز مالک وقال يحيى بن سعيد
 القطان و يحيى بن عمار مالک امير المؤمنين فى الحديث امام مالک باو شاه مسلمانانست و حديث وقال ابن عيينه
 تقليد على جرحه على خلقه بود مالک از جهت اخذ آيتعالى بر خلق او وقال ابن وهب لولا مالک و لبيت لفضلنا
 مخصوص فرا و مار در جمله تاجان و پير و اين قدما مته كان مالک احفظ اهل زمانه بود مالک حافظ ترين اهل عصر

مسوی + ولا یتخال لیدبیر العلم معتدلاً قواماً + و أشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له ملکاً قادراً صمداً سکناً

و أشهد ان سیدنا و حبیبنا محمد بن عبد الله و رسوله الذی ادرک حوزة نوره تحت لوائه حین یقوم للشفاعة قیاماً

مصطفی خود و پر سید عبد الله بن احمد بن حنبل پدر خود را من اثبت اصحاب الزهیری کمیت حافظ ترین اصحاب
زهیری قال مالک بن انس فی کل شئ قلت مالک بن انس حافظ ترین اهل عصر است در هر چیز چه در حدیث زهیری
و چه غیر آن و قال البخاری اصح الاسانید مالک عن نافع عن ابن عمر صحیح ترین اسانید این اسناد است مالک عن
نافع عن ابن عمر البقیع و علیه آورده است که امام مالک گفت نه ختم هیچ شئی مگر که دیدم آنحضرت راضی الله علیه و سلم
باید دانست که امام مالک پسر انس بن مالک بن ابی عامر بن عمرو بن الحارث الاصبجی است ابو عامر صحابی جلیل القدر
است حاضر شد در غزوات همراه آنحضرت صلی الله علیه و سلم الاغزوه بدر و مالک از کبار تابعین است و از علمای ائمه
دوویکی از جمله آن چهار کس است که برداشتند عثمان را بوقت شب بسوی قبر او در آن هنگامه و فتنه که بحکس این امر
نتوانست کرد و روایت میکند از حضرت عمر و حضرت عثمان و ابوسهیل نافع بن عامر عمر امام مالک از ثقات تابعین است
امام مالک از وی روایت بسیار دارد و امام مالک متولد شد در رشته ثقیف و تسعین یعنی نو دوسه و بعضی گفته اند در نود
و حاصل شد مادر او با و سه سال و بود مالک در اقامت بزرگ سمرقند سر داشت بغایت سفید رنگ نایل بسرخ
بود سفید شده سرورش او و اکثر اخذ حدیث او از اهل مدینه است و علم را دست بدست از ایشان گرفت نخست
علم فقه و قوای دوران میکرد بر حضرت عمرو و واسطه عقد بود درین باب و بعد از آن بر فقهای صحابه مثل ابن
عمر و عائشه و ابن عباس و ابوسهره و انس و جابر دوران کرد و ایشان مرکز دایره آمدند و بعد از ایشان ابن کثیر
بر فقهای سبعة افتاد مانند سعید بن المسیب و عروه و سالم و قاسم و بعد از ایشان بر زهیری و یحیی بن سعید و زید بن اسلم
در جیه و ابی الزناد و نافع و بعد از ایشان و ارث ایشان امام مالک شد و حدیث و آثار ایشان تدوین فرمود و آنچه از
سینه بسینه منتقل میشد در بطون قرطیس و ولایت نمود و اهل آفاق از جمیع امصار بسوی او متوجه شدند چه در نقل حدیث
و چه در فتاوی و سرآمد همه شد و در وقت خود شهرت عظیم یافت که بحکس در آن شهرت و قبول نزد یک باد و مشابه او
نبود و مدتی مدید باین ریاست و دیانت در مدینه مکرمه که روح عالم است و دل امصار کثرت فرمود و بعد از آن روز کشید
مریض شد و مبتدیت و در روز مریض ماند و روز یکشنبه دهم ربیع الاول و بعضی گفته اند چهار دهم ربیع الاول سنه تسعین
و مائة بدار القدر انتقال فرمود سمعان گفت عمر امام مالک هشتاد و هفت سال بود و در مدینه مشرفه در منصب اجتماع و افتاء
شصت سال گشت فرمود انتهی پس درین مدت از اطراف و جوانب مسائل پیش او می آمدند و جواب با صواب می
فرمود چنانکه شاعری در مدح او گفته شعر بدیع الجواب فلا یراجع بهیهة و السائلون لو اکس الاوقان و ادب
الوقار و عز سلطان التفة و فهو المطاع و لیس ذالسلطان یعنی میگزارد و جواب را در حالیکه ساکنان بر سینه افکنده

مصطفیٰ - باشند زنجبار یعنی بحال گفتگو نماند پس گفت و شنود کرده نشود باو از جهت هدایت و آن هدایت ادب و بردباری و عزت بادشاهی تقوی است پس وی فرمان برداری کرده شده است و نیست صاحب بادشاهی و عمر بن سعد الانصاری شبی که امام مالک انتقال فرمود در خواب دید که گویند میگویی پشتر بعد از صبح الاسلام ز غوغا رکنه غذاة ثوی الہادی لدی مسجد القبرۃ امام الہدی نازل للعلم صایفاً علیہ سلام اللہ فی اخر الدہر و ہر آئینہ گشت اسلام باین صفت کہ جنبش وادہ شد اساس اور اصباحی کہ جائے گرفت را ہنمائے عالم نزدیک مسجد قبر امام ہدایت ہمیشہ نگاہارندہ علم بردارے سلام خدا باو تا آخر زمان و آبادی دانست کہ مدینہ شرفہ و زمان او بیشتر از زمان متاخر ہے مرجع فضل و محطہ جلال علما بودہ است و چنانکہ تقریر کردیم زمانے بعد زمانے مقتیان عظیم الشان کہ ہمہ عالم را تہت توجہ علم ایشان بود پیدا میشدند و آخر ہمہ این کار و بار بر امام مالک افتاد و امام مالک وارث آن ہمہ شد چنانکہ شیائے محسوسہ را کہے از دست کہے میگرفت و گرفتن او بدست خودش محسوس میشد و وی انچہ یاد گرفته بود در کتاب درج فرمود و طوالت عالم کتاب اور جمع کرد و دوزد و مذہب امام شافعی فی تحقیق تفصیل کتاب اوست و امام محمد را سرایہ فقہت و در مہبوط علم اوست باجمہ این چہار امامانند کہ عالم را علم ایشان احاطہ کردہ است امام ابوحنیفہ و امام مالک و امام شافعی و امام احمد این دو امام متاخر شاگرد امام مالک بودند و مستمدان از علم و در عصر تبع تابعین نبودند بزرگ ابوحنیفہ و امام مالک آن یک شخصے است کہ رؤس مجتہدین مثل احمد و بخاری و مسلم و ترمذی ابو داؤد و نسائی و ابن ماجہ و دارمی یک حدیث ازوے در کتابہائے خود روایت نکردہ اند و رسم روایت حدیث ازوے بطریق ثقاہ جاری نشد و آن دیگر شخصے است کہ اہل نقل اتفاق دارند بر آنکہ چون حدیث بروایت او ثابت شد بحدیث اعلی صحت رسید اما التزام صحت پس شافعی گفتہ ماعلی ظہر الارض کتاب بعد کتاب الشارح من کتاب مالک نیست بروے زمین کتابے بعد کتاب اللہ صحیح تر از کتاب مالک و در روایتے ما وضع علی الارض کتاب ہوا قریب الی القرآن من کتاب مالک و در روایتے دیگر ما فی الارض بعد کتاب اللہ اکثر صوابا من موطا مالک گفت حافظ مغلطانی اول من صنفت الصحیح مالک اول کسیکہ تصنیف کرد صحیح را مالک است گفت حافظ ابن حجر کتاب مالک صحیح عندہ و عند من نقلہ علی ما اقتضاه نظرہ من الاحتجاج بالمرسل و المنقطع و غیرہا کتاب مالک صحیح است نزدیک مالک و نزدیک کسیکہ تقلید مالک کردہ است بر ندہے کہ اقتضا کردہ است اورا نظر امام مالک و آن مذہب استدلال است بمرسل و منقطع و غیر آن یعنی علما مختلف اند در عمل بمرسل و منقطع پس امام مالک و ابوحنیفہ و اکثر

مستوی و اجماع سابق اتفاق السواد الاعظم من الملة المرحومة علی العمل به والاجتهاد فی براین حدیث را دیده اند
 بشرح مشکلاته و معضلاته و الاهتکام باستنباط معانیه و تشدید باینکه من تتبع مذاهیرهم و رزق الافضا
 مصنفه علامه شیخ تابعین بصحت عمل بآن رفته اند و نزدیک ایشان قول حضرت عمر و مانند آن دلیل می تواند
 شد و اتفاق جمعی از تابعین مدینه دلیل می تواند شد پس امام مالک بر حسب مقتضای اصل خود رفته و این علی قاض
 و صحت حدیث نزدیک او نیست پس موطا همه آن برای مالک و ابوحنیفه و سایر شیخ تابعین صحیح باشد سید علی
 زیاده کرده است بر حافظ ابن حجر و گفته است که مرسل و منقطع حجت است نزدیک مالک و سایر آنکه موافق
 او نیست درین مسئله همچنین حجت شد نزدیک ما و قتیله معتقد باشد بر روایت مرفوعه یا موقوف صحابی و در موطا این شیخ
 مرسل نیست مگر که معتقد است بر روایات مرفوعه بهمان لفظ یا بمعنی آن پس صواب آنست که گفته شود که موطا صحیح
 است نزدیک جمیع فقیر گوید اهل کتب مسته و حاکم و مستدرک سیما کرده اند در وصل مرسل مالک و رفع موقوف و
 گویند این همه شروح موطا اند و تمایز آن و بیچ موقوف و اثر تابعی نیست مگر آنرا ماخذی هست از کتاب و سنت
 چنانکه درین شرح خواهی دید و ابن عبد البر کتاب تصنیف کرده است در وصل مافی الموطا من المرسل و گفت
 جمیع آنچه در موطا است از منبعه و عن الثقة عنده و مانند آن شد و یک حدیث است و همه آن مستند است از
 غیر طریق مالک الا چهار حدیث که ما نمی شناسیم آخذ آن و الله اعلم بکلی انی لا انسی و کن انشی دیگران رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم اری عمار الناس الحدیث تسویم قول معاذ اخرا او صافی رسول الله صلی الله علیه و سلم و قد
 رطب فی الغرزان قال حسن خلقک للناس چهارم اذا نشأت بخریة ثم تشامت تکلم عین قد لقیه فقیر گوید و
 این احادیث اگر باین الفاظ و این بیات ثابت نشده پس معاش صحیح است و این بحجت اگر خدا خواسته
 است در جائی خود نکور گردانند الله تعالی اما شهرت موطا پس از امام مالک موطا را جم غفیر از هر فرقی روایت
 کرده اند از بادشاهان رشید و امین و مامون بلکه گفته اند مهدی و مهدی و جماعت عنده و از محدثان جماعتیکه
 ابن احسن بلا واسطه و احمد بن عبد الرحمن بن مهدی و جماعت عنده و ابو یوسف عن رجل عنه و از محدثان جماعتیکه
 حصر آنها میسر نیست و از اصحاب مالک سیحی بن سیحی مصمودی و ابن قاسم و رضیع و از صوفیه و از نوزده مصری
 و غیر آن و از مل مصر و شام و عراق و یمن و خراسان همه روایت کرده اند و نسخ موطا زیاده از سی نسخه است شیخ ابن
 عبد البر کتاب تهذیب و استدکار را بر دو دوازده نسخه نهاده که شهر آن و اقوی اند قاضی عیاض گفته اعتنا کرده نشده است
 له قوله فی الغرزان رکاب بن الجبل ۱۱ صحیح ۱۲ نشاء و انشا اذا خرج و ابتداء و انشا الفضل کذا ای ابتداء الفعل و انشا الله الخلق ابتداء خلقهم ۱۳
 جمیع البحار ۱۴ قوله بخریة اولاد البخریة اصحاب لان البحر من الدنیه فی الجهة الیمینیه و هی الجنوب و قاست ای قصدت الشام و هو الجانب الذي
 یسبب من الشام ۱۵ قوله علیه ای کثیره الماء و صغیرها لتطیم ۱۶ قوله تشامت ای اخذت نحو الشام شام و شام اذا قال الشام کالمی یمن
 فی الیمین ۱۷ صحیح ۱۸ غرزان رکاب جرمین که در پالان نهاده ۱۹ من کتاب مصنف القسرح هذا الحدیث آورده الشافعی فی الامام ۲۰

مسئله من نفس علم لا یحکمان الموطأ علی تمام من هیکلانی اساساً عن عبد الله الشافعی اجماعاً
 و یصح من هب ابی حنیفة و صاحبیه فی تراجمه من المذاهب بالنسبة للموطأ کالشرح للمتون و هو من المأثرة
 المدحمة من الغصون وان الناس وان كانوا من فتاوی مالک فی رحمتهم و تنکیت و تقویم ماصفا لهم
مصحف بیج کتابی مانند آنکه اعتقاد کرده اند بموطأ پس از متقدمین شرح کرده است و ابن عبد البر و ترمذی و
 استذکار و ابوالوید بن صفار و کتاب مغرب جمیع کثیر را نام برده است و در بیان تحریف مشارق قاضی عیاض
 کتابی عجیب است و بعضی بر آن است تصنیف کرده اند بعضی در اسماء الرجال و بعضی منقطع آن سخن گفته اند بعد
 از ان زمانه گذشت که جماعه از علماء متعرض شرح و بیان یا روایت و اسناد آن نشده تا آنکه ابن منقیر روایت کرده
 آنرا از بعضی اهل مکة سلسله بقراة البیج و اسماعه الی مالک بغیر الانقطاع و بیج کتابی است از کتب اهل عصر مالک
 امروز یافته شد و چه جائز است سماع و اما قبول اهل اسلام آنرا پس اهل مذہب مالک خود عمل ایشان بر کثرت
 و اصل مذہب شافعی و مشرق اجتماع و موطأ مالک است و بعضی جای تعجب کرده است و در ترجیح روایات نقل
 نموده است و محمد را و ربیع و غیر آن سرایت تقابست موطأ است و الا آثار یکدیگر از امام ابو حنیفه روایت کرده است جمیع
 مسائل فقه را کفایت نمی کند و در موطأ بسیار جای میگوید و به اقول و به کان یقول ابو حنیفه و آثاره اصحاب کتب سته آنرا
 بقبول پس اظهار آن است که گفته شود بخاری تا وقتی که از مالک متصل مرفوع باید عدول نمیکند از دوی بر روایت غیر و
 مگر آنکه بشرط خود دنیا بدین شواهدی آرد و بر آن و در بسیار از مواضع آثار موطأ را استشهد میکنند با شراحت حدیث
 و یا آت آن اما ترتیب و استیجاب پس باید دانست که در عصر صحابه و تابعین رسم تدوین علم نبوده است تا آنکه عمر
 بن عبد العزیز خلیفه شد و بنقبای عصر خود نوشت که سنن آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم و آثار حضرت عمر رضی الله عنه
 بنویسند این کتاب ابتدا آن کرد لیکن بغیر ترتیب و تبویب بعد از ان کبار اهل طبقة ثانیة تصنیف و تبویب
 مستقول شدند پس بیج بن صبیح و سعید بن عروه بطرفی از علم تدوین کردند بعد از ان امام مالک تدوین احکام فرمود
 و بر جمیع ابواب فقه تکلم نمود و آنچه قوی بود از احادیث مرفوعه اهل حجاز جمع نمود و بعد از ان شرح کرد آنرا بر اسلین باغیا
 و اقوال صحابه و فتاوی تابعین و این جریج بمکه و اوزاعی بشام و سفیان ثوری کوفه و حماد بن سلمه بصره و هشیم بواسط و محمد
 بن یحیی و ابن مبارک بخراسان و حمیر بن عبد الحمید بکسریه قریب بهین وضع تصانیف پرداخته اند و نزدیک هشتین
 تصنیف رسانید و ستور شد و احادیث آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم منصرف ساختند از آثار و غیر آن و امام مالک
 و موطأ قریب ده هزار حدیث جمع کرده بود و بعد از ان روز بروز نظر میکرد و آنرا کم می ساخت تا این قدر باقی ماند و آنچه
 رازی را گفته شد که موطأ را چرا موطأ گفته اند گفت نهی قد صنفه و وطاه للناس حتی یقل موطأ مالک بن انس ابن موطأ
 چیز نیست که تصنیف کرده و مذهب ساخت آنرا بر آن مردان تا آنکه گفته شد و اول موطأ مالک و چون مالک در احکام فقه

الحمد لله

المرشد والمسترشد

مسئله المشرف لا تاتى لهم المذهب الا بما سعى في ترتيبه واجتهد في تحقيره قال المشافعي لن لا تليسن احد امتي على في دين الله من ماله وعلمه ايضا ان الكتب المصنفة في السانج كصحیح مسلم و سنن ابي داود والنسائي

مصنفها كتابه مرتب ساخت و نام او موطا نهاد و جماعة ديگر نیز بتصانيف پرداختند پس گفته شد با امام مالک توفيق خود را و محنت انداخته بودے بتصنيف اين کتاب و حال مردمان امثال آن سافتنده فرمود و خواهد دانست که تقبل نخواهد شد از اين تصانيف مگر آنچه بآن وجه الله اراده کرده باشند پس بعد زانے نام و نشانے از ان کتب شنیده نشد گویا در چاه انداخته شد آنها را و مالک روزه از طرف بن عبداللہ پرسید که مردمان چه ميگویند و موطا من گفت الناس رجحان محب طرے و حاسد مفسر می مردمان و قسم اند بعض دوست مبالغه کننده است در ثنا و بعض حمد کننده افتر نمانیده پس گفت مالک ان مذکب عمر قتری ما یرید اللہ به اگر در از کرده شود و در حق تو عمر را خواهی دید آنچه اراده کرده است خدا نے تعالی با و ابوبکر اہلری گفته جمله آنچه در موطا موجود است از آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و صحابہ تابعین ہزار و ہفت صد و بیست حدیث است سند از آنجمله شش صد حدیث و مرسل و صد و بیست و دو و موقوف شش صد و سیزده و از قول تابعین دو صد و ہفتاد و پنج و آبن حرم گفته شمار کردم آنچه در موطا است پس یافتہ از سند پانصد و چند حدیث و سی صد و چند مرسل و اللہ اعلم بحقیقۃ الحال بالجملة این فقیر درین شرح حرص تمام نموده است بر آنکہ مرتب سازد احادیث موطا را بر ترتیب کتب فقہ چنانکہ خواہی دید و سعدون را در مدح موطا قضیدہ است بغایت لطیف کلام خود را در مدح موطا بآن ختم کنم قضیدہ اقل لمن یروی الحدیث و کتب و مسلک سہل الفقہ فیہ و یطلب یمیکو کہ کسی را کہ روایت حدیث میکند و میگوید آنرا و میرود در راہہا سہ فقاہت و طلب می کند اجتهاد را ان اجبت ان تدعی لدی الحق عالما فلا تقدم اتحوی من العلم یشرب ۛ اگر خواهی کہ خواندہ شود ترا نزد یک خدا یتعالی عالم پس تجاؤز کن از آنچه حاوی آن شدہ است مدتیہ سنوہ از علم احادیث و آثار ہاہم الشترک دارا کان بین بیوتہا ۛ یروح و یغیر جبریل المقرب ۛ ایا ترک میکنی دارا ہجرۃ را کہ در میان خانہہاے او در وقت شام می آمد و وقت صبح می آمد جبریل مقرب و مات رسول اللہ فیہا و بعدہ ۛ بسنتہ اصحابہ قد تاذلوا ۛ و وفات یافت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در ان دارا ہجرۃ و بعد از آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اصحاب آنحضرت بسنتہ او ادب پذیر شدند و فرق شمل العلم فی تابعیم ۛ و کل امرئ ہم لہ فیہ مذہب ۛ و پراگندہ کردہ شد علمیکہ مجموع بود در میان تابعین صحابہ و ہر مردے را از تابعین در ان علم مذہبی بود و فخلصہ بالسبل للناس مالک و منہ صحیح فی الحبس و اجرب ۛ پس خالص ساخت علم را درین راہہاے مختلف برائے مردمان امام مالک و از علم دو قسم پیدا شدہ بود تند رست و وقت و دست رسانیدن و بمرض خارش مبتلا شدہ فايد التصحيح الروایۃ دار ۛ تصحيح باقیہ و ارجب ۛ پس ظاہر کرد مرض علم را امام مالک بسبب آنکہ بصحت حکم کرد روایت را و بصحت حکم کردن

آن روایت در علم ووائے مجرب است و لولم یلم نوراً الموطا من سری ۛ یلیل عما ۛ مادی این یدھب

و اگر ظاهر نمی شد نور موطا برائے کسیکه وقت شب رفت در شکوری خود هرگز ندانست که کجا میرود و فبا در موطا
مالک قبل فوته : فبا بعد از ان فالت الحق مطلب : پس کتاب کن بسوئے موطا مالک پیش از آنکه بدست تو نیاید
پس نیست بعد موطا اگر بدست نیاید بجای حق مطلبی و دع للموطا کل علم تریده : فان الموطا الشمس والعلم کوکب :
بگذار سبب شغل موطا هر علمیکه خواسته آنرا پس بر آئینه موطا افتابست و سایر علم ستاره است هوا اصل طاب الفروع
منه لطیفه : دوم لانتطیب الفروع والاصل طیب : موطا اصل است در علم خوش شده است فروع علم احکام بحکم
خوبی موطا و چرا خوش نشود فروع حال آنکه اصل او خوش است هوا علم عند الله بعد کتابه : و فیه لسان
الصدق بالحق معرب : موطا همانست علم مقبول نزد یک خدا تعالی بعد کتاب الله که قرآن عظیم است و در موطا
زبان راستی با مورد واقعی خبر و منده است لقد اعربت اثاره : یب نما : فلیس لها فی العالمین مکذب : هر آینه لها
کردن آثار موطا به بیان واضح خوش احکام شرع را پس نیست : اورا در عالمها هیچ دروغ و درنده و صاحب اهل
الحجرات تقاضا و بیان الموطا بالعراق محبب : و از جمله سخنچان اهل حجاز معاخرت کرده اند بر جمیع اقطار آنست که موطا
در عراق دوست داشته شده است و اعتنا آن بیشتر دارند و من لم یکن کتب الموطا بینه : فذاک من التوفیق بلیت
محبب : و هرگز ننوشت موطا را در خانه خود پس آنخانه خانه السیت بمطلب رسیده از توفیق العجب منه اذ علانی حیوئیه
تعالیه من بعد النبویه : اعجب : یا تعجب میکنی از مالک بسبب آنکه بلند شد قد را و در حیات او بلند قدری اول بعد از
مرگ عجب تراست جزای الله عنای موطا : مالک : یا فضل ما یجزی اللیب الممذهب : جز او را و خدا تعالی
از جانب مالک را در موطا س و بهترین آنچه جز او او میشود و اناسی آراسته شده را لقد احسن التخلیص فی کل
مادری : کذا فعل من یخشی الله و یرهب : هر آینه نیک کرد و خالص کردن زرا از خاک در هر چه روایت کرد و همچنین
است کار کسیکه ترس از خدا و بر اسان میانشد لقد فاق اهل العلم حیاً و میتاً : فافحت به الامثال للناس تضرع :
هر آینه فائق شد بر اهل علم و در حالیکه زنده بود و در حالیکه مرده بود پس شدند و شاهان امام مالک و میشو و در بیان مردمان هر کرا
نواهند و علم وصف کنند گویند مالک عصر خود است و ما فاقهم الا بتقوی و خشیه : و اذا کان یرضی فی الاله و یغضب
و فائق نشد بر عالمان اگر تقوی خدا تعالی و ترس او بسبب آنکه راضی میشد برائے خدا و غضب میکرد برائے خدا فلا
ذال لیسقه قبره کل عارض : بمنشی خلق ظلت عن الله شک : پس همیشه باو که آب میداد و قبر او را بر آب بسیار
جاری که سست و بان شکها س و اوزان و ازان شاخ و برگ یک آنست که بختین معلوم شد که طریق اجتماع و وفقه

مُسَوّی

ما فاتته وذكر المتابعات والشواهد لما استدلوا بأحاطة جوانب الكلامين كونهما خلافا

وبالجملة فادعكم تحقيق الحق في هذا ولا تترك الا بالاكباد على هذا الكتاب هذا وقد شرح الله صدي وانجمن الله

مقصود معنی معرفت احكام شرعی از اول تفصیل امر و زبرد دست الا از یک وجه که موطن را پیش نه گیر و وصل مرسل آن و
 ماخذ اقوال صحابه و تابعین بشناسد و نظر مجتهدانه که متحد میفهم الفاظ و تطبیق دلائل و تبیین رکن و شرط و ادب و تخلص بقواعد
 کلیه جامع و معرفت علل احکام و تعمیم و تخصیص احکام بر حسب علل و مانند آنست اختیار کند و تعقیبات شافعی و غیر آن در
 نظر دارد و بعد از آن چه کند بطل احکام الهی و یقین یا غالب را س حاصل کند بدلائل و دلائل بر آن مسائل تفصیل این محل
 آنست که اجتهاد در عصر فرض با کفای است و مراد از اجتهاد اینجا نه اجتهاد مستقل است مثل اجتهاد شافعی که معرفت
 تعدیل و جرح رجال و معرفت لغت و مثل آن محتاج بشخصه دیگر نبود و همچنین در این مجتهدانه مسبق بارشاد که نه بل معرفت
 احکام شرعی از اول تفصیل و تفریع و ترتیب مجتهدانه اگر چه بارشاد و صاحب مذکور بوده باشد و آنکه گفتیم اجتهاد در عصر فرض نیست
 آنست که مسائل کثیره الوقوع غیر محصورند و معرفت احکام الهی در آنها واجب و آنچه مسطور و ردول شده است غیر کافی و
 در آنها اختلاف بسیار که بدون رجوع بادل حل اختلاف آن نتوان کرد و طاق آن تا مجتهدین غالباً منقطع پس بغیر عرض
 بر قواعد اجتهاد راست نیاید و آنکه گفتیم که امروز طرق اجتهاد مسدودست الا ازین جهت بسبب آنست که صرف احادیث جمیع
 احکام را کفایت نمیکند لابد است از انما صحابه و تابعین و حال هیچ کتابی که مخدوم باشد و نظر مجتهدانه در آن کرده باشد طبقه
 بعد طبقه غیر موطا نیست و این امر محتاج بدلیل نیست نزدیک کسی که کتب ماثوره که اصول شرع اند شناخته باشد و نظر
 مجتهدانه و حکم علما در آن دانسته باشد و ساده لوحان زمان ناکه ازین جانب بکلی معرض اند ناچه صفت مهارت و دینی خود
 محکم کرده اند نمیدانند که کجا میروند کار و بار ایشان دیگر است و ایشانرا بفهم این امور کلکنت توان کرد و خلق الله لخص دین
 را جلاله و سجاله لقصه و ثبیده بالجملة لا حظ این امور شوق روایت موطا و اولاد و شرح آن ثانیاً پیدا کرد و در شرح
 ترتیب و تبویب مسائل فقهیه حسب ترتیب کتب فقه و ذکر آیات متعلقه به باب و شرح غریب و ترجمه هر حدیث و بیان
 اختلاف فقها و بر سر سله بچو و آمد و تجدید الفاظ و آورده در لغت و استخراج علم هر حکم و تخلص بواسطه آن بقواعد کلیه جامع و بالغه
 و تعقیب شافعی و غیر آن که خواص امض اسرار اجتهاد دست ذکر کرده شد و وصل مرسل و ماخذ اقوال صحابه و تابعین که از خواص علوم
 محدثین است نیز ذکر کرده شد و اگر اهل زمان بفهم این خواص نرسند و آنرا غنیمت نشمارند گمانست که از خواص امض مجتهدین
 و خواص امض محدثین هر دو معرض و متخلف اند و امر کلا یزال عدد و ملاجهیل باید دانست که امام مالک بنائے فقه بر حدیث
 آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم نهاده است که مسند باشد یا مرسل ثقاة بعد از آن بر قضایای حضرت عمر و بعد از آن بر فتوی ابن
 عمر و عمل ابو بعد از آن بر فتاوی سائر صحابه و فقهای مدینه که سعید بن المسیب عروة بن الزبیر و قاسم و سالم و سلیمان بن ابیاری و
 ابوسلمه و ابوبکر بن عبدالرحمن بن الحارث بن هشام و ابوبکر بن عمرو بن الحزم و عمر بن عبدالعزیز الخلیفه و مانند ایشانست اما اختیار

مسئله

آنکه از کتاب احادیث ترقیباً لیهل تناولوا فی التوحید علی کل حدیث بما استنبط منه جماعه العلماء و ائمتهم

الی ذلك من القرآن العظيم الا باللفظ من حفظه من تفسيره ما لا بد له من معونه فاذا ذكر في كتابه من هذا التفسير

مسئله قضایای حضرت عمر پس از حجت آنست که رائے ایشان موافق وحی گنای بود غالباً و آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم خود انداز و یائے خود که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بن خورند و بقیه خود را عمر دادند و تعبیر آن علم بود و بر عمر صحیح بیان و پند و تعبیر آن علم بود و از حجت آنست که غالباً قضایای حضرت عمر صحیح علیه صحابہ پیشند و اما عمل ابن عمر پس بسبب آن اقتدار نمود که کار صحابه باستقامت او و وفایت او و در آن باب بر سایر صحابه گواهی داده اند از آن جمله قول خذ لقیه فقد ترکنا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم یوم توفی و ما منا احد الا و غیره اکان علیه الا عمر و عبد الله بن عمر هر آئینه گناشتیم آنحضرت را صلی الله علیه و آله و سلم روزیکه متوفی شد حال آنکه نسبت از جمله ما یکچکس الاغیر کرد از آن وضع که بران بود مگر عمر و عبد الله بن عمر قال مالک بن انس و قال ابن شهاب لا تدان عن رای ابن عمر فانه قاهر بعد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ستین سنه فلم یخف علیه شیء من امر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و اصحابه عدول کن از رائے ابن عمر پس هر آئینه و س اقامت کرد و بعد آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم شصت سال پس پوشیده نماند بر و س چیزه از حال آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم و اصحاب و عائشه رضی الله عنها گفت ما رأینا الزم لاهل الاول من عبد الله بن عمر ندیم لازم تر از اول را یعنی سنت آنحضرت را صلی الله علیه و آله و سلم از عبد الله بن عمر و محمد بن حنفیه گفته کان ابن عمر غیر هذا لاهل بود این عمر بهترین این است سعید بن جبیر گفت دیدم ابن عمر و ابوسریه و ابوسعید و غیر ایشانرا کافرا دیدم آنه لیس احد منهم علی الحال التي تارق ملها رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم غیر ابن عمر این جماعه از صحابه پدید آمدند که نسبت یکچکس از ایشان بر آنحال که مفارقت کرده بود آنحضرت را صلی الله علیه و آله و سلم بر آن غیر ابن عمر و جابر گفت اذا سکرتم ان تنظروا الی اصحاب محمد صلی الله علیه و سلم لم یغیروا و لم یبدلوا فانظروا الی عبد الله بن عمر ما احدا لا یغیر و قسیمه خوش وقت کند شمار که به پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم آن اصحاب که تغیر و تبدل نکرد و اند پس به پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم نسبت از ما یکچکس مگر تغیر کرده و ابوجعفر گفته لم یکن من اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم اذا سمع من رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم حدیثاً احداً لا یزید ولا ینقص من ابن عمر و یکچکس از اصحاب آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم و تنبیه می شنید حدیثی از آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم ترسان تر از آنکه زاده کنند انقصان نماید از ابن عمر و انفع گفت لورایت ابن عمر اتبع انما رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم قلت هذا الخیرون اگر میدیدے ابن عمر را چون پیروی آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم میکرد میگفتے این بخیر است و حضرت بن محمد بن اسیر عن جده علی بن الحسین روایت میکند که علی بن الحسین میگفت که ابن عمر زاهدترین قوم است و صاحب ترین ایشان از رویه را اینهمه آثار و دسترک حاکم نگذاشت و سیک از آثار استقامت ابن عمر عدم مداخله او سست و زشتی با حضرت مرتضی علی سبیت

مُسَوَّى

والخفية اذ هما الفئتان العظيمتان اليوم وهما اكثر الامعة وهم المصنفون في اكثر الفتون الاربعة وهم
القادة الاربعة ولم تعرض بلذ هب غيرهما تسهلا على كمال الكتاب رغبة في ما هو الا هم في الباب الا في مواضع انكثرت

مصنف كرويان شوطا كه باسج مسلمان قتال كنند و حضرت مرتضى بان معني رضا داد و از نجات از محاربات آن جناب تخلص نمود
نافع نقل کرده است كه ابن عمر داخل شد و ركع پس شنيدم او را كه و سجده ميگفت و در قلم ما يمتنع من مزاحمة قوش على هذه
الدنيا الا خوفك هر نتيه ميداني كه منع نميكنم از مزاحمت قوش برين دنيا اگر خوف تو و سبب اختيار احوال البعين دينه است
كه دينه روح ياد و اول امصار بوده است و علما زمانا بعد زيان در آنجا ميرفتند و او را خود را بر سر اهل دينه عرض ميكر وند پس
نزد يك اهل دينه علوم متج بود كه نزد يك غير متيان نبودند و مشايخ مالك مهاد اهل دينه اندك شش كس ابو الزبير از اهل كوفه و
حميد طويل و ابوسبختيا في از اهل بصره و عطاء بن عبد الله از اهل خراسان و عبد الكريم از اهل جزيره و ابراهيم بن ابى عبد الله از اهل
شام با ياد داشت كه امام مالك حديث عبد الله بن عمر عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال روايت ميكنم عن نافع عن ابن
عمر عن عبد الله بن دينار عن ابن عمر و كذا و ابن عمر روايت ميكنم عن عمر عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم و حديث عائشة عن النبي
صلى الله عليه وسلم قال روايت ميكنم عن ابن شهاب عن عروة او عن قاسم عن عائشة و عن هشام بن عروة عن ابي عبد الله
و عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابي عبد الله و عن يحيى بن سعيد عن عروة عن عائشة و عن ابى الرجال عن امه عروة عن عائشة
و حديث ابى هريرة عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم عن ابى الزناد عن الاعرج عن ابى هريرة و عن العلاء بن عبد الرحمن
عن ابى هريرة و عن ابن شهاب عن سعيد بن المسيب و عن ابى سلمة و عن ابى بكر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام عن
ابى هريرة و يحيى بن سعيد عن سعيد بن المسيب عن ابى هريرة و هبيل بن ابى صالح عن ابي عبد الله عن ابى هريرة و عن سمى عن ابى
صالح عن ابى هريرة و سعيد بن ابى سعيد عن ابي عبد الله عن ابى هريرة و حديث انس عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم عن ابن
شهاب عن انس و عن ربيعة بن ابى عبد الرحمن عن انس و عن اسحق بن عبد الله بن ابى طلحة عن انس و عن حميد عن
انس و عن عبد الله بن ابى بكر عن انس و حديث جابر عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم عن ابى الزبير عن جابر و عن جعفر بن محمد
عن ابي عبد الله عن جابر و عن جابر بن عبد الله عن جابر و حديث جابر عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم عن ابى الزبير عن جابر و عن جعفر بن محمد
المازني عن ابي عبد الله عن جابر و عن جابر بن عبد الله عن جابر و حديث جابر عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم عن ابى الزبير عن جابر و عن جعفر بن محمد
مالك بن اسانيد قريب يا قصد حديث روايت كرده است و آن احاديث اصح و اقوى حديث است آنحضرت انه صلى الله عليه
آله و سلم و شارح و مخاربه زمين و امام مالك از حضرت مرتضى و عبد الله بن عباس كم روايت كرده است و بارون رشيد از
سبب آن استفسار كرده و فرمود بكننا بيلدى و لم ان رجلا لها معنى نبودند در شهر من و ملاقات كردم با ياران ایشان مع هذا
بعض احاديث از ایشان روايت ميكنم عن ابن شهاب عن عبد الله و الحسن ابى محمد بن علي بن ابيها عن علي بن ابى طالب
و عن ابن شهاب عن عبيد الله بن عبد الله بن عتبة بن مسعود و عن ابن عباس و عن زبير بن اسلم عن عطاء بن يسار عن ابن

مسئله

ایتن ماتعقب به الامت علی مالک باشاد لطیفه حیث کان التعقب بحديث صحيح

ماست اليه الحاجة في معانيه اللغوية من شرح غريب ضبط مشكل ومعاينه الفقهاء من بيان احوال الحكم
واقسامه وتاويل الاحاديث عند الفرقين فخذ ذلك ولم اتعارض لذكر من اخرج الحديث من صحيح الاصول

عباس واما احاديث مسند شيخ مالک در آن بسیار از اهل ايشان ابن شهاب عن الفقهاء السبعة عن
النبي صلى الله عليه وآله وسلم وابن شهاب عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم وعطاء بن يسار عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم وزيد
ابن اسلم عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم ويحيى بن سعيد بن سعيد بن المسيب عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم ويحيى بن سعيد بن
النبي صلى الله عليه وآله وسلم وصفيان بن سليم عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم وشمام بن عروة عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم
وحق بن ابي عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم وامام مالک گويانسخ وكتب جماعة طالع كرده وآنرا با مالک بلغه ان النبي صلى الله عليه
آله وسلم تعبیر کرده واما آثار حضرت عمر بن الخطاب رضى الله عنه عن نافع عن ابن عمر عن عمرو بن زید بن اسلم
عن عمرو بن نافع عن اسلم عن عمرو بن يحيى بن سعيد بن المسيب عن عمرو بن يحيى بن سعيد بن عمرو بن يحيى بن عمرو بن
عن انس عن عمرو بن عبد الله بن عمرو بن نافع عن ابن عمر وعبد الله بن دينار عن ابن عمر و آثار حضرت عائشة عن هشام عن
ابيه عن عائشة ويحيى بن سعيد بن عمرو عن عائشة واما اقوال فقهاء مدنيہ پس اقوال سعيد بن المسيب عن ابن شهاب ويحيى
ابن سعيد بن سعيد بن المسيب و ابن شهاب عن سالم والى بكر وزيد بن اسلم عن عطاء بن يسار وعبد الرحمن بن القاسم عن
ابيه ويحيى بن سعيد بن ابى سلمة ورواى ايشان جميعه مستند از جملہ علم که بأن کثرت و وفور روایت نکرده اند بلکه ده بیت حدیث
از اقوال تابعین یا مرویات ايشان روایت کرده اند مثل سالم بن ابى النضر مولى عمر بن عبد الله و داود بن حصين و
عبد الرحمن بن حريز الأسلمى وزيد بن رومان و حميد بن قيس المكي ابى الاسود محمد بن عبد الرحمن عن عروة و علقمة بن ابى علقمة
وزيد بن خصيفة و ثور بن زيد الدبلى و محمد بن عمرو بن حلحلة الدبلى و موسى بن عقبة و محمد بن ابى هريرة و جميعه غير ايشان که امام مالک
تقریباً از ايشان روایت کرده یا استاذ ايشان تقریباً از ايشان روایت کرده اند چنانکه گویند سخن از سخن منجيز و يا جميعه
را حادث واقع شده و يا فقهاء سبعة استفتا کردند مالک از ايشان آن فتوى را نقل کرد و يا غير آنکه در مرتبه شجره مالک باشند و
شجره غير سبعة که امام مالک مختار خود و فقهاء سبعة و ممول برين را تقریر میکنند و ميگويد البته غنا که او کذا اشافى افاده فرموده
است که آن اجماع نیست بلکه مختار مالک و شيوخ است پس فقير از اين قسم آنچه موافق جمهور بوده است درين شرح ذکر کرد
و آنچه منصوص بود با مالک از ذکر آن اعراض نمود و يا جملة غيرهم که احوال رجال اسانيد مالک را بکلام مختصر عرض دهم تا قارى بر بصيرة
باشد از اسانيد مالک و از تفصيل رجال که قيل الوقوع اند اعراض نمودن النسب بنما عبد الله بن عمر که از کثرتين است
در روایت حدیث ويکی از فقهاء که مدارقاي و صحابه پير و سوسه بود و بر استقامت او جميعه کثير از صحابه گواهي دادند و فتنه
داخل نشد و خلافت را بسبب آنکه منجز مشي و تقبال مسلمان قبول نکرد و فضائل او مبشر از حد صدا است اول مشابه و فتنه

مُسَوِّی

الامة المرحومة وهذا لطبايع جامدة طال ما زدك فارشاد الى طرق من العلم طال ما تركت
واحد من فصل الله ورحمته ان يكون هذا الكتاب جامعاً لخمس انواع من الاحكام هي العلم لمن اراد ان ينتفع

مصنفه بن عوف يكي از فقهای مدینه است و از ثقات و مفتین است سنته اربع و تسعين متونی شد اعرج نام و
عبد الرحمن بن سهرمست ثقة ثبت است از تحفه علم و مدینه منوره اکثر روایت او از ابوهریره است سنته سبع عشره و مائه
متونی شد ابو الزناد نام و عبد الرحمن بن زکوان است فقیه است و ثقه در حدیث سنته ثلثین و مائه متونی شد ابو صالح
شمان نام او زکوان است ثقة ثبت است جلب میگرد زیت را که بوفه این جهت زیات و سمان گویند سنته احدی و مائه متونی
شد یسئیل بن ابی صالح صدوق است و از عمر حفظ او تغییر شده بود ازین جهت بخاری بنجر مقرون بغیر او یا معلق روایت
نیکند شیخی مولی ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام ثقه صدوق است سنته ثلثین و مائه انتقال کرد ابو سعید المقبری
کیسان ثقه ثبت است سنته مائه انتقال کرد از مولی بود نزد یک مقبره مدینه ساکن میشد ازین جهت مقبری گویند سعید بن ابی
سعید از شاہیر اہل مدینه است و ثقاۃ ایشان و از عمر حفظ او تغییر پیدا کرد و ائمہ قبل از اختلاف روایت کرده اند سنته ثلث و عشرين
و مائه انتقال نمود انس بن مالک انصاری از کثرین در روایت است ده ساله بود که سعادت خدمت آنحضرت صلی الله
علیه وسلم اختیار کرد و ده سال بر خدمت تعین شد و بیست ساله بود که واقعه بکلمه آنجناب علیه الصاوة والسلام پیش آمد و در
عنایات بسیار شده بود و دعاها در حق و سبب گشته در نو و نه سالگی متونی شد و بسبب طول عمر صفار تا بعین نیز
از و روایت کرد و از شیخی بن عبد الله بن ابی طلحة الانصاری از ثقات تابعین مدینه است قال الواقدي كان مالک
لا يقدم عليه أحد مالک بروی مقدم میگردد و یکس را سنته اربع و ثلثین و مائه متونی شد ربیع بن ابی عبد الرحمن المعروف
برجیت الراعی یکی از فقهای مدینه است و در مسائل سلف و استنباط بروی غالب بود ازین جهت او را برائے
نسبت کردند حمید بن ابی حمید الطویل تابعی کثیر الحدیث است سنته ثمان و اربعین و مائه در گذشته قال الاحمسی لم یکن یلا
ولکن کان طویل الید یرین عبد الله بن محمد بن ابی بکر بن عمرو بن خرم الانصاری المذنی القاضی ثقة است سنته خمس و ثلثین
و مائه برفت ابو سعید الخدری سعد بن مالک بعد از احمد در جمیع مشاہد آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم حاضر شد و حدیث
بسیار روایت کرد سنته ثلث و اربع و ثلثین متونی شد عمرو بن یحیی بن عمارۃ المازنی ثقة است بعد ثلثین و مائه برفت محمد بن
عبد الله بن عبد الرحمن بن ابی صعصعة الانصاری المازنی ثقة است از اہل مدینه سہیل بن سعد الساعدی در زمان وفات
آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم پانزده ساله بود و بعد از آن مات من الصحابة فی المدینة سنته احدی و تسعين متونی شد
ابو حازم سلمه بن دینار ثقه عابد است از سہیل بن سعد روایت کند و خلافت منصور متونی شد جابر بن عبد الله الانصاری
اسلمی یفیتین صحابی ابن صحابی در نو و ده غزوہ نجرت آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم حاضر شد و درین نو و چهار سالگی
سنته سبعین متونی شد ابو الزبیر المکی محمد بن مسلم تدوین فنیج تا رثاۃ و سکون دال جمله و ضم را مولی الاسدین صدوق است

مُسَوًی مناجیح الکرامه فَاخذ من تصوص الکتاب وما اثبت لاحادیث المستفیضة او القویة المرویة من الاصول فی کل باب ما اتفق علیه جمهور الصحابة والتابعین وما استنبطه مالک واتباع جماعات من الفقهاء **ثانی**

مصنف سنه ۱۲۸ و عشرین و مائه برفت از دنیا بسبب تدریسی که در دست بخاری از وی روایت نکرده علی بن الحسین

ابن علی بن ابی طالب رضی الله عنه ملقب است بزرین العابدین شرف سیادت و عبادت و تقاضای جمیع کرده بود قال

الزهیری ما روایت قریشیا افضل منه سنه ثلث و تسعین برفت از دنیا محمد بن علی بن الحسین ابو جعفر الملقب بالباقر مثل پدر

بزرگوار شرف سیادت و علم جمیع کرده بود از جابر و از پدر خود روایت کند سنه صد و ده و چند برفت از دنیا جعفر بن محمد بن علی

ابن الحسین ابو عبد الله الملقب بالصادق فقیه است و امام و شریف صاحب مناقب بسیار سنه ثمان و اربعین و مائه

برفت از دنیا و نسب بن کیسان مولی قریش از ثقات مدینه سنه سبع و عشرین و مائه برفت محمد بن المنکدر تابعی جلیل است

سنه ثلث و مائه برفت حسن بصری یکی از فقها و عباد تابعین است و مناقب او اشتهر از آن است که احتیاج بیان و مائه

باشند سنه ۱۲۸ و عشرین و مائه برفت از دنیا ایوب بن ابی تمیمه کیسان استخیا فی بیع السین الهامة بعد ما محبته ثم فناء ثم عتقا

و بعد الف نون نسبت است بعمل جلوه ثقه است از کبار فقها و عباد سنه احدى و ثلثین و مائه برفت عطاء بن عبد الله

الخراسانی مولی المهلب ثقه است سنه خمس و ثلثین و مائه برفت عبد الکریم بن ابی المخارق بفهمیم و نجاشه و بزرگ

الاصم نزل که ثقه است سنه ۱۲۸ و عشرین و مائه برفت محمد بن علی بن ابی طالب المعروف بابن الحنفیه عالم

ثقه عابد است عبد الله بن حسن پس از آن که اندر نه هری ایشان از قرین یکدیگر می آرد عبد الله بن عبد الله بن عقیله بن مسعود

ثقه است از اهل مدینه کثیر الروایت از ابن عباس سنه اربع و تسعین برفت عطاء بن یسار فاضل صاحب مواظفه

و عبادت است سنه اربع و تسعین برفت زید بن اسلم مولی عمر عالم ثقه است مالک و تقطیع او مبالغه کردی سنه ۱۲۸ و

ثلثین و مائه برفت صفوان بن سلیم مولی بنی زهره ثقه عابد است سالم ابی النضر مولی عمر بن عبد الله القریشی ثقه ثبت

است سنه تسع و عشرین و مائه برفت داود بن الحصین ثقه است سنه خمس و ثلثین و مائه برفت محمد بن عبد الرحمن ابو الاشعث

یمینی بود که عروه پرورش داد او را ثقه است سنه سی و چند و مائه برفت علقمه بن ابی علقمه بلال مولی عائشه ثقه است سنه

سی و چند و مائه برفت ثور بن زید الدیلی کسبر و ال مهله بعد از آنکه ثقه است سنه خمس و ثلثین و مائه برفت محمد بن عمرو

ابن جحله الدیلی بجلین مینها ساکنه ثقه است موسی بن عقیله بن ابی عیاش تجانی و محبته مولی آل الزبیر در مخازی امام

است سنه احدى و اربعین و مائه برفت و از طبقه شیوخ یکجه بن سعید محمد بن ابراهیم بن الحارث الیمینی است ثقه است

او را بعض حدیث است که بآن متفرد است سنه ۱۲۸ و عشرین و مائه برفت بایه و انست که استلال بجزیش آنحضرت

صلی الله علیه و آله و سلم چند و چمرسل و موقوف حضرت عمر و عمل عبد الله بن عمرو و اخذ لفتاوی صحابه و تابعین مدینه

خصوصا که جمیع جمع شده باشند اصل مذنب مالک است پس مالک باعتبار اصل خود محتاج آن نیست که مرسل را

مسئله وقل قضی الحال فی بعض المواضع ان افرق الحدیث فی بایین قواعیت فی ذلک شرطه
 المتابعین هل یدفع بعضهما ان اذکر حدیثا واحدا مرتین فان کان یا ستادین فیها لا یستفاد الاستناد
 فی موضع وقلت فی الموضع الاخر قال مالک یا ستاده کذا وکذا وقل استوعبت احادیث الموطأ واثار

مصفی اسنادے بیان کند یا موقوف عمر و عمل عبداللہ بن عمر را خدے بیان نماید لیکن چون موافقت جم غفیر محدثین کہ
 قائل بفرق اند در بیان سند و مرسل منظور است می باید کہ وصل مرسل بیان کنیم بصناعت اعتبار و شواہد و محبین ماخذ
 اقوال صحابہ از اہارات کتاب و سنت یا قیاس بر منصوص کتاب و سنت و این بصناعت شرعیہ اختصار بتتبع کتاب
 و سنت بالطافت و بین حاصل شود و آنچه خدا تعالی فتح کند درین باب خواہی دید در شرح انتشار اللہ تعالی باید دانست کہ
 فرق است در میان محدث و مجتہد پس منصب محدث روایت حدیث است و تمیز تحریف از غیر آن و شرح غریب و دلالت
 عبارت کہ باعتبار لغت بوده باشد و معرفت اسرار الرجال جبراً و تعدیاً و ضبطاً مشککہ حکم بصحت و ضعف کردن و اعتبار و
 شواہد را دیدن و حکم باستفاضہ یا غایت کردن و ہمچو التسمیہ نمودن و مانند آن و چون محدث اینجا رسید بذکر حفظ و ضبط و
 اتفاق ترقی نمود و منصب مجتہد تعدی الفاظ وارده است کہ اشتباہ در آن واقع شود و تعیین رکن و شرط و ادب ہر چیز
 و تعیین مذہب یا وجوب در صیغہ الدلالت بر امر و تعین کراہیت یا حرمت در صیغہ الدلالت بر منع و علت ہر حکم بدلیل آن و اطلاق و
 تقیید حکم بحسب آن و معرفت قیود و اتفاقی و احترازی در آن و استخراج قاعدہ جامعہ مانعہ بنظر آن اطلاق و تقیید و احتراز
 و اتفاق و بر آوردن اقوال مخرجه و نقل کردن آن از بابے بابے و تفریع مسائل کہ واقع شوند بر احکام مذکورہ بدرجہ فی
 العموم باقتضا و ایما و قیاس و التزام و مانند آن و اگر اولہ متخالفہ جمع شوند فیصل کند میان آہنا بتطبیق و جمع یا نسخ یکے یا
 ترجیح یکے و چون عالم این امور را احاطہ کرد و از اول احکام تا آخر آن بنظر مجتہدانہ شرح فرمود مجتہد مطلق شد و درین و
 منوی او صحیح شد و تقلید از وی برخواست اگرچہ درین صناعت اعتماد بر کسی داشتہ باشد و بشاگردے کسی یا بتبع کتابے
 حاصل نموده باشد و فقیر را این معنی بہ نتیجہ اتم کہ مصنف شافعی است و ردل سبکت آمد و درین باب از شرح السنہ نیز مخرجه تمام
 یافتہ شد و کتب فقہیہ نیز اعانت کردند بر تقدیر ہر چند استادے ظاہر درین تفتیش منت برین نہادہ است اما این کتب
 بادیونہی و خاطر شاخ و برگ آوردن ذلک تقدیر الحزن العظیم و چون این صناعات در زبان ما غایت تمام دار و لایست
 از آنکہ در مبدع کلام ایماے بشرح آن کردہ شود اما تعدی الفاظ پس مبنائے آن چہ چیز است تمت و مثال و تجربہ ہر مہم و
 نتیجہ دلائل شرعیہ اما تمت پس عبارت است از اخذ اعم از شے شامل اورا و نظائر اورا و شمول آنچہ مندرج اند در آن و تفطن
 بوجہ فرق در میان شے مطلوب و ہر نظیر او و ہر فرق را قیدے نہادن کہ اعم بہتر لہ جنس باشد و قید و ہر نیز فیصلہ مثال عبارت
 از احتصار جزئیاتے است کہ در احتمالات لغت بران اطلاق کنند بقدر طاقت و تجربہ ہر مہم عبارت است از تفطن لازم بود
 و لازم عقل بوجہ ان و ہر نزدیک تعلق علم بآن باز آنہم را سیر کردن از اختصار اطلاعات بر محکمے دن و تبیح دلائل شرعیہ

مُسَوِّی الجبھی والشیخ عبداللہ بن سالم البصری المکی قالہ اخیراً الشیخ عیسیٰ المغربي سماعاً
من لفظ فی المسجل الحرام بقراءۃ جمیع علی الشیخ سلطان بن احمد الخاضی بقراءۃ جمیع علی الشیخ ابن
خلیل بقراءۃ جمیع علی النجم الغبطی بسماع جمیع علی الشیخ عبدالحق بن محمد السنباطی اخبرنا عنہ والکتاب

مصحف یا نذب یا اباحتہ یا کراہیت یا حرمت برآن ادا رکند و مراد از علیت بیش ازین نیست مثال وصفی مکلف
من ادب رک صلوٰۃ و هو عاقل بالغه مطابق غیر حائض و جب ان یصلیہا و من شہد الشہر و هو عاقل بالغه مطابق
غیر مسافر و لا مرض و لا حائض و جب ان یصومہ و من مدک نصبا با و حال علیہ الخول و لیس علیہ دین
یمیط بالانصاب او ینقصہ و جب ان ینکحہ و من کان مسافرا جازلہ القصر الاطوار و مثال وصفی با یقع
علیہ الفعل یحرم شرب الخمر و یحرم کل ذی ناب من السبع و یحرم نکاح الامہات و مثال وصفی مکلف
و یقع علیہ الفعل جمیعاً یحرم علی الرجال لبس الذہب المحرم و لا یحرم علی النساء بازنا اعتن علت از میان او صافیہ و نفس
ہست کارہست از کارہائے اجتناب و بنائے آن متبع دلائل شرع و بشر و خدفت و تنقیح مناط و معرفت مناسبہ عقلیہ
استقرار و اوضاع حکم و عدم حکم و تجربہ علت از او صافیہ بحسب عادت بآن ملحق شدہ اما متبع دلائل شرعیہ مثال آن
الزانیہ و الزانی فاجلدوا پس و حدیث غیر محض را بآن ملحق کرد و درانی محض را برجم قرار داد و السارق و السارقة
فاقطعوا از حدیث معلوم شد لا قطع الا فی ربع و نیا مثال تبرؤ و تنقیح مناط البراء البراء لیس جمیع اوصاف تبرؤ
واحد البعد و احدی تامل کردیم ہر یک قابل علیتہ نشد الا معلوم مقتضات بر مقدار و ثبوتہ و ثبوتین باز متبع دلائل شرعیہ گاہے
نقص باشد مانند کل مسکر حرام و گاہے باشارہ و ایما و اقتضا و بیان آن طوے دارد و چون علت حکم درست شد بیان قاعدہ
جاسعہ بالغہ با فی عنایتیہ نیز ان کرد اما معرفت رضا و خطا پس از صیغہ دالہ بر رضا و خطا و حسب نقص و وجہ و لغت و قرط
بعد و نہ فعل خبرین مثل ملائکہ و انبیاء و اہل جنّت و غیر مضیین مثل شیاطین و منافقین و اہل نار و امر و نہی و بیان جزائے
مترتب بر فعل و تشبیہ مجہود و معرفت مانند مسک و مذموم و لان مانند قے کلب و اہتمام آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بفعل آن و
اقتباب از ان نزدیک حضور و داعی ان و اما تمیز در فائے مؤکد کہ وجوب نامند و در فائے غیر مؤکد کہ مذنب نامند و در خطا مؤکد
کہ حرمت نامند و خطا غیر مؤکد کہ کراہیت نامند پس بر تنقیح دلائل شرعیہ باشد مانند تطویر شجاعا اقرع و مانند دخول صدقۃ الفطر و
زکوۃ تبشیر شاعر از زکوۃ الفطر و قول فقہائے صحابہ مانند قول حضرت عمر کہ سجدہ تلاوت واجب نیست و قول حضرت قرضی بن
عمر و عبادۃ بن الصامت کہ و تر واجب نیست و تامل در حال مقصد کہ تکمیل طاعتی است یا شدہ در لغہ اتم یا وقار حسن است
پس غیر مؤکد باشد یا داخل است در رکن از ارکان اسلام یا شے از کبار پس مؤکد باشد و اما اقوال مخرج پس اثبات حکم است
نظیر سئلہ شامی چون دیدیم کہ شارح تحریری را در توجہ قبلیہ معتبر داشتہ است قول مخرج از لاق در باب اشتباہ و انافی با طاهر با غیر
طاهر و اشتباہ ثیاب طاهرہ با غیر طاهرہ و چہنمین و جمیع شروط صلوٰۃ کشیدہ بردیم و تفریع آنست کہ مسئلہ وارد شود کہ بعینہ

این یعنی متن علت بی است بر تنقیح دلائل شرعیہ و معلوم آن اوصاف است و ہر یک یعنی امتحان اوصاف کہ گسہ از ان قابل
علیہ است

مُسَوِّی

بنی سماعا قال غیر ناوالک بنیحی اللیثی المصمودی سماعا عن امام دار الهجرة مالک بن انس الا

ابوابا ثلثة من اخر الا عتکاف فعن زیاد بن عبد الرحمن عن الامام مالک بن انس رحمہ اللہ تعالیٰ

مصنفی ازاد اصول مذہب خود نے یا تیمس اگر نظیر ان مسئلہ صحیح یا قیہم حکم ان تخب گردانیدیم و اگر عموماً یقین بران

عموم درج نمودیم و کلازمت و منافات امور مصرحہ دلیل گرد قیہم یا یا یا و اقتضای فحوی انهم کریم فحوی مثل فحیم حرمت ضرب زنا قتل

ایہات و اقتضای آنکہ اعتقت و عبت بر سبق ملک دلالت میکند و صلیت بر تطہرت و ایما دلالت مہنوم و استئنا و غایت

و جہد و شتر طر و صفت است و این مباحث زیادہ از آنست کہ تفصیل آن درین مقدمہ گنجائش کند لیکن کمالاً فی ذلک مکملہ

لا یکنزک مکملہ از کار نسبت ایم و اینہم مقدرات اجتہاد و استنباط است کہ در جہنم با مور شرعیہ بکار آید نہ بدل و مرا کہ علم شرعی نیست

بلکہ علماء دنیا از برای رے رولج بازار خود اخترع کردند و قال النبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم من أحدث من أمرنا ما لیس منہ

فہو رد باید دانست کہ این فقیر کتاب موطا روایت کردہ است از شیخ ابوطاہر مدنی و شیخ تاج الدین قلعی سید عمر بن احمد

عقیل بن نبت شیخ عبد البر بن سالم البصری ثم المکی بباع بعض اجازت باقی بعد از ان بر شیخ وفاء المغربی المکی المولود

و المشاہیرہ آن خواند و اینچہ برین ماسنا و اخیر کتفا میکند کہ مسلسل است بمباح جمیع و اللہ یقول الحق و هو یدعی السبیل

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ الذی نخبتمہ تتم الصالحات و علی فضلہ الموعول فی جمیع المحالات و صلی اللہ علی خیر خلقہ محمد وآلہ و صحبہ اجمعین

اما بعد فیقول الفقیر الی رحمۃ اللہ الکریم احمد المدعو بولی البدین عبد الرحیم الدہلوی وطنی العمری نسباً علیہ السلام

والحقہ بسلفہ الصالحین اخبرنا ببجیع مافی الموطا روایتہ یحیی بن یحیی المصمودی الاندلسی رحمہ اللہ تعالیٰ رحمۃ

واسعۃ الشیخ محمد وفاء اللہ المکی المالکی قراءۃ منی علیہین اولہ الی آخرہ بحق سماعہ لجمیعہ علی شیخ الحرم المکی الشیخ حسن

ابن علی العجیتی و الشیخ عبد البر بن سالم البصری المکی قال قال اخبرنا الشیخ عیسیٰ المغربی سماعا من لفظہ فی المسجد الحرام

لقراءۃ لجمیعہ علی الشیخ سلطان ابن احمد المزاحی لقراءۃ لجمیعہ علی الشیخ احمد بن غلیل لقراءۃ لجمیعہ علی انجم الفیصلی بسماعہ

لجمیعہ علی الشرف عبد الحق بن محمد السنباطی بسماعہ لجمیعہ علی البدوا حسن بن محمد بن ایوب احسن النسابة بسماعہ لجمیعہ علی عمہ

ابی محمد الحسن بن ایوب النسابة بسماعہ علی ابی عبد اللہ محمد بن جابر الوادعانی عن ابی محمد عبد البر بن محمد بن ہارون القزطی

سماعا عن محمد بن عبد الرحمن بن عبد الحق الخزرجی القزطی سماعا عن ابی عبد اللہ محمد بن قریح مولی بن الطلاع سماعا

عن ابی الولید یونس بن عبد البر بن مغیث الصفا سماعا عن ابی عیسیٰ یحیی بن عبد اللہ سماعا قال اخبرنا عم والدی

عبد البر بن یحیی سماعا قال اخبرنا والدی یحیی بن یحیی اللیثی المصمودی سماعا عن امام دار الهجرة مالک بن انس

سماعا الا ابوابا ثلثا من اخوالا عتکاف فعن زیاد بن عبد الرحمن عن الامام مالک بن انس رحمہ اللہ تعالیٰ

مسئله قلت و فی الحدیث دلیل علی آن صلاوة التور و صلاوة العید تطوع و علیہ الشافعی و اقله ابو یوسف و غیر ذلک
 و هو ظاهر کلام محمد فی العید حیث قال فالجتم عیدان فالاولی سنة و عندنا بی حنیفة و لیست و قول الطحاوی معناه لا یؤخذ بترك غیر الفریض

کتاب الصلوة

باب الصلوات الخمس احل رکان الاسلام و لا یجب علی الملکف من الصلوة شیء غیر الخشوع کذلک لا الصوم
 و لا یجب منه شیء غیر رمضان و کذلک لا الزکوة نماز باسے پنجگانہ یکے از ارکان اسلام است و واجب نمیشود بر کلکف
 از تمام نماز چیزیکه بجز این پنج نماز و جمیع بجائے ظهر است پس داخل باشد در نماز باسے پنجگانہ و همچنین روزه یکے از ارکان
 اسلام است و واجب نمیشود بر کلکف از تمام روزه چیزیکه غیر رمضان و همچنین زکوة **فألا** عن عبد بن وهب بن عبد الله عن

أبي سمیع طلحة بن عبد الله یقول جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم من أهل نجد ثائر الرأس یسمع
 دوی صوته و لا ینفقه ما یقول حتی یرقی من رسول الله صلى الله عليه وسلم فاذا هو یسأل عن الاسلام فقال لا یسأل

صلى الله عليه وسلم خمس صلوات فی لیوم و اللیلۃ قال هل علی غیره قال لا الا ان تطوع قال رسول الله صلى الله
 علیه وسلم وصیام شهر رمضان فقال هل علی غیره قال لا الا ان تطوع قال و ذکر رسول الله صلى الله علیه وسلم

الزکوة فقال هل علی غیره قال لا الا ان تطوع قال فادبر الرجل و هو یقول والله لا اذیل علی هذا و لا
 انقص منه فقال رسول الله صلى الله علیه وسلم انما اشد طلیعة کفتم آدم و نوح و یسوع نبوت ان حضرت صلی الله علیه وسلم از

اہل نجد پیشان سر شنیده میشد آواز خفی غیر فریاد و فہمیدہ نامی شد چیزیکه میگفت تا آنکہ نزدیک آمد از رسول الله صلی الله علیه وسلم
 پس ناگاہ و سہ سوال مے کرد از اسلام پس فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم یکے از ارکان اسلام پنج نماز است در روز

و شب گفت آیا برین واجب هست غیر این پنج نماز فرمودند نہ لکن ترا میرسد کہ نقل کنی گفت رسول الله صلی الله علیه
 وسلم و دیگر از ارکان اسلام روزه گرفتن ماه رمضان است گفت آیا برین واجب هست غیر رمضان فرمودند لکن ترا میرسد کہ

نقل کنی گفت طلحہ و ذکر کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم زکوة را پس گفت آیا برین واجب هست غیر این فرمودند لکن ترا میرسد کہ
 نقل کنی گفت طلحہ پس پشت گردانید آن مرد و او میگفت قسم بخدا یا دہ گم برین قدر دکم نہ کنم از ان پس گفت رسول الله

صلى الله علیه وآله وسلم رستگار شد این مرد اگر راست گفته است مترجم گوید ازین معلوم شد کہ ہر کہ بر فرض اکتفا کند
 و نقل بہ عمل نیارد از اہل نجات است اگرچہ در ثواب طاعات علو درجات و رضائے حضرت و اسباب العطیات بسیار

است و السلام یا کتب الوضوء و الفسلان التیمم من اللہ الصلوة و هو محض او جذب باب در بیان واجب شدن
 وضوء و غسل و تیمم مرکبہ را کہ خواہد نماز گذاردن را حالا نکرده و محدث است یا حسب قال اللہ تعالیٰ یا ایہا الدین اتقوا

اذا قمتم الی الصلوة فاغسلوا وجوهکم و ایدیکم الی المرافق و امسحوا برؤوسکم و ارجلکم الی الکعبین فان کنتم جنباً فامسحوا و ان
 کنتم کافرین و علی سفر و جاء احدکم من الغائط و لا یمسح النساء فممسحوا بوجہکم و ارجلکم الی الکعبین و امسحوا برؤوسکم و ارجلکم الی الکعبین

و ایدیکم منہ ما یرید الله لیجعل علیکم من حرج و لکن یرید لیطہرکم و لیتقوا منہ علیکم

مَسْئُورِيَّةٌ

مسوى ان قلت يعني القيام الى الصلوة اذ انتهوا والغسل سائلة الماء على الوجه ما بين منبت الشعر وما بين الاذن الى المرفق ان
والكعبان داخلان في الغسل قوله اسمي ابراهيم اسمي محمد وجوها وجوب اسم جميع الراس وبعضه مقدرا ولا غير مقدرا ذهب الى كل وجه
قوله وقاية الرجلين الغسل للعباديت المستفيضة فرواية الجرحيل على مجاورة اللفظ واعلان اسم ههنا احد من السهم و
الغسل الخفيفة ان كنتم عينا فاطهر وامر هو طبعه قبله يعني اذا اردتم الصلوة كنتم جثا فاطهر واذا كنتم راسا سعيما يجمع الركن بالغسل كذا الحال
في قوله ان كنتم من حصى وعلى سفر يدين الله تعالى او لا سلبا الى الصلوة والغسل الى التيمم فانما سبب وجوب الطهارة واختلافه قوله مستم فليلبس
بشرة المرأة وهو واجب للوضوء بشرطه وقيل الجباغ وهو صوب الغسل كذا في نسخة التيمم والردا كما هو المطلق في شفاء من حيا الا ان
ان الجباغ من الغسل لا يوجب الوضوء وانما هو من الجباغين والنجاسة توجب الغسل في اداء الصلوة ويؤيد عظم التيمم عند الغسل فلهذا قوله في كل حال

لعلکم تشکر و تلبه اے مسلمانان چون بر خیز پسوے نماز پس رجوعید رویاے خویش را و دستهای خویش را
تا رنج مسح کنید برائے خویش را و بشوئید پاهاے خویش را تا شتانگ و اگر باشید با جنابت پس غسل کنید و اگر باشید
بیماریا مسافر یا سیار یکے از شما از غلار یا مساس کرده باشید زنان را پس نیاید درین صورتها آب را پس قصد کنید بزیستن
پس مسح کنید رویاے خویش و دستهای خویش ازان زمین پاک میخواهید خدا تعالی که شروع کند بر شما شستن و بکن میخواند که
پاک ساز و شما را و تمام کند نعمت خود را بر شما تا بود که شما شکر گذاری کنید **هالک** عن دین بن اسلم ان تفسیر هذه الآية
یا ایها الذین آمنوا اذا قمتم الى الصلوة فاغسلوا وجوهکم وایدیکم الی المرافق وامسحوا برؤوسکم وارجلکم الی المکعبین
ان الله افادهم المصطفی **المک** از زید پسر اسلم روایت کرد که وے گفت تفسیر این آیت یا ایها الذین آمنوا الایة نسبت
که وجوب وضو ثابت میشود و وقتیکه بر خیزید از خوابگاه مراد میدارم نوم را یعنی مراد آنست که نوم ناقض وضو است شرجم گوید
اصح آنست که تفسیر از اتمم اذا ادرتم است و لغت عرب اراده را بقیام تعبیر میکنند خصوصاً و قلیکه الی صله داشته باشد
پس غرض اینجا بیان شرطیة وضو است صحت نماز را یعنی چون قصد اداے نماز باشد وضو کنید تا نماز شما صحیح باشد و
حدیث لا تقبل صلوٰة احدکم حتی یتوضا را واضح است درین معنی مسئله از منطوق آیت چهار کن وضو نمیدهد شد و نسبت
در جمیع طاعات لابد است لقوله تعالی و ما امرنا الا لیحبنا الله فخلصین له الدین یعنی مخلصین له العبادۃ و اخاص
خالص کردن عبادت است از شرک و یا عبادت و این معنی بدون ثبوت صحیح صورت نه بندد لقوله صلے الله علیه و سلم
انما الاعمال بالنیات و وضو عبادت است از عظم عبادت کفر ز نوپ و مقرب بجناب حضرت حق پس در وضو فرض دیگر
پیدا شده خواه کن باشد خواه شرط و اما مشافعی از ترتیب ارکان العجمه دور آوردن مسح مابین مغسولات و عدول از ترتیب
اصلی کلام فرضیت ترتیب فهم میکند و اتباع خلف سلف را و حکایات وضوء آنحضرت صلعم دلالت کرد که هیچ وضوء در اسلام
بغیر ترتیب منقول نه شد که محکوم بصحت بوده باشد و ترتیب مرعی است در صلوٰة و حج و سایر اعمال و هیچ آمده اند
این مقدمات فهم ایشان را و بالا ساخت با جمله با وجود این همه تنهید فیست ابو حنیفه نسبت آن قایل است مسئله نسبت در اصل
و قصد فعل است و هیچ عاقل ترجیح علی بدون قصد نمیکند خواه برائے خدا باشد یا برائے دنیا و چون امر جمعی است شریع تصحیح

ایجاب آن نقرموده بلکه مراد اینجا از نیت کردن عمل برائے خداست بوجهیکه ریا و شرک و عاوت در آن نباشد باز شقیق
 این قول کنیم که عمل کردن برائے خداستالی حصیت البتہ بعینش آن نیت که خداستالی رانفعی حاصل شود بلکه تا حاصل
 شود قرب او بجهت امتثال امر او یا بجهت تحصیل موعودے که خداستالی بر آن عمل مقرر فرموده است از درجات جنت
 و خلاص از نار یا معنی که لازم آن باشد مثل رفع حدث که لازم قرب است یا استباحث طاعتی که مشروط است بآن
 مثل صلوٰۃ و طواف و مس صحف که لازم امتثال امر الهی است یا ادائے فرض که تفصیل امتثال امر است از اینجا باید دانست
 که نسبت بحضرت حق ضروری است بهر وجه ازین وجوه که باشد و اگر نیت کرد بیکه ازین وجوه و نیت کرد بآن تبرور
 صحیح است و مقارنت عرفی با عمل ضروری است اگر چه فصلی بوده باشد و به قول مسئله غسل نزدیک چهار ساله
 ما بر عضو است بوجهیکه تقاطع پیدا شود زیرا که زرش و غسل و مسح همه داخل اند در ملاقات کنانیدن ما بعضو و فرقی غسل
 و مسح با ساله ما است و در زرش و غسل تقاطع و جمعی و لک را و غسل قید معتبر دانند و صناعه تجربه می فهمیم آنرا از اجماع باشد زیرا که
 و لک که در غسل است و شوب می فهمد در وضو و توارث سلف هرگز نقل نکرده اند و نه در غسل و الا باین سهولت و آسانی می بینیم
 آمد و در حدیث حضرت عاقله آمده است فافاض علی جلده الماء مستلمه حدوده طولاً و امین منابت شعر الراس غالباً و
 اسفل الذقن و امین اذنین عرضاً و سبش آنست که راس و وجه و اذنین و ماتحت الفم هر یک عضو است متباین
 عضو دیگر اگر چه بر عضو ازین اعضا شاکل است بر اعضاے بسیار و ملتی را اگر لجه و خفیف است غسل بشهره فرض است اگر
 کثیف است واجب شود غسل ظاهر لجه و عن ابی یوسف بیاض متعرض بین الاذن و الشعر خارج است از حد وجه
 قلت هو الظاهر فی صاحب اللبیه الکشفیه و قید غالباً برائے اخراج خلج است و العدم مسئله غسل بین تا فرقتین
 فرض است باین معنی که فرقتین داخل حکم غسل باشد و همچنین است حال در کعبین اجماع چهار است و ظاهر لفظ
 شاد آن است و اگر بعض دست کسی بریده باشد و قریب کردن که فرض است غسل مابقی مسئله اگر کسی گوید که بایست
 و یک پشتین فرض است و شستن دست و پائے دیگر واجب زیرا که مقابلہ جمع کج مقابله واحد بواجب تقاضا میکند
 این سخن را بر روی او باید که مخالف اجماع است مسئله اقل فرض مسح نزدیک شافعی مسائے مسح است بشهره راس
 یا شعر یک متصل است یعنی آنکه تسریل نباشد زیرا که مسح طلب مسح است و مسح مصدر است صادق می آید بر هر چیزیکه
 مسح بر آن جاری است و مالک مسح تمام سر را فرض گرفته است و نظریه مسائے راس کرده و خفیان بقدر ثلاث اصابع
 یا ربع راس تقدیر کرده اند و ازین تعلق اقل شافعی اتوی بنیاید و در مسح سیده الحایطه نهیدن استیجاب حالت شاد است
 بر مالک و قول خفیان مدخول است که ثلاث اصابع تقدیر است برائے نزدیکه بیکه هیچ عمل شرعی ندارد و مقدم راس
 لفظ ناصیه که در غسل آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمده دلالت بر ربع راس نمیکند و اگر کن ثبوت غسل مستغرق نمی جواز اقل نیت

و حکایت اجمال آیت و بیان حدیث مغیره آنرا مذکور است بعد صدق حد اجمال بر آن بکلمه مطلق است و عامل باطلاق خود یا خاص است بخصوص نوع و خاص مبین است احتیاج بیان ندارد مسئله و ظنی در طین غسل است مسح چنانکه شدیه میگونی بدلیل آنکه وضو اکثر شیر الوقوع است بهر سمانی آنرا پنج بار بر سر و ز میزند و از امور حسیه است که اجتهاد را در دانستن آن دخل نیست پس صحابه از آن حضرت علی الله علیه و سلم غسل در طین آموختند و تابعین از صحابه و تبع تابعین از تابعین و هکذا الی یومنا هذا و مشکیک و مثل این امور انکار ضرورت و در آیت و احکامه منصب و جرم هر دو خوانده اند و صورت نصب ظاهر است و در صورت جرحه جواب داده اند که اعراب مجاور گرفته است مانند عذاب یوم الیم و حجر ضیت خرب و حجه و غیر گفته اند که المسح فی کلامه العصب یکون غسلا و یکون مسحاً و فی مواهب الرحمن لوضو غسلا شقوق رجلیه اجری الماء علی ظاهره لد و اء قل و به اقول مسئله و ان کنتم جنباً فاطهروا امر بوط با قبل است یعنی چون اراده نماز کنید پس لازم است غسل اگر جنب باشید پس طهیت غسل صحت نماز را ازین آیت فهمیده شد مسئله ماده جنب دلالت بر بعد میکند چون جماع در مواضع بعیده و مستوره میشود جنب یعنی جامع اطلاق کردند و حجه گفته اند که مرد قریب الجماع بعید است از عبادات تا آنکه غسل کند ازین جهت جنب گفتند غسل جنابت شرعیست قدیم است که کلت ابراهیمی بران جاری شده حالاً در جماع مانع جماع سخن باید گفت که آیا انزال در آنجا شرط است یا نه و این بحث خواهد آمد مسئله کسیکه محتمل شد نیز در حکم جماع داخل است با عادت صحیح و اجماع و چون احتلام را خواهیم که متفق کنیم قیوم پیشتر و زیرا که چون عادت جاریست بخروج منی بعد خواب احتلام گفتند والا نوم ناقض غسل نیست و شرطیه نوم علت غسل را نیز محقول المعنی نه پس شافعی خروج منی را علت ساخت شهوت باشد یا نه و ابوحنیفه قیود شهوت زیاده میکنند و حنفی ندی و فارق در آنها چیست بیشتر خواهد آمد و اگر منی از مخرج غیر مقادیر اندیش صلب شافعیان تقریر کرده اند و وجوب غسل را و نزدیک فقیر بعید بیناید و این بحث در تنقیح کل و شرب و حل آن بر دخول و رجوع نیز خواهد آمد و این تنقیحها که گفته اند دل ازین و رفق است بلکه اظهار آن مینماید که شارع امور کثیره الوقوع را حکمی مقرر فرموده است و نا در الوقوع را علت فاسخه و اگر اصل تنقیح تسلیم کنیم این تقریرها را گنجایش تسلیم نیست مسئله اطهار با لغمه است در طهارت و مراد از ان اساله است چیزی بدن با جماع و حجه متک کرده اند آن در وجوب مضمضه و استنشاق و غسل و ان الوضوء و ان ضعیف است زیرا که معنی مبالغه و راستیاب جمیع بدن ظاهر شد پس لازم نیاید ظهور آن در اشتراط مضمضه و استنشاق مسئله و ان کنتم مرضی او علی سفر متعلق است با قبل یعنی چون اراده نماز کنید و از وضو و غسل مانع پیدا شود بشرط صحت نماز تیمم مسئله نخست بیان اسباب عدول از وضو و غسل تبیم میفرماید و ان کنتم مرضی مرضی جمیع مرضی است مانند جرح و جرحی و مرضی و در عرف کسی است که مرضی که در عرف ازان حسابی بردارند داشته باشند غسل خدشه و بشره و استنشاق و حل و مانند آن و مرضی را بجز این قدر تشخیص نتوان کرد و از اقتضای آیت معلوم میگردد که وجه تخریص در حق مرضی ضرر است و این را

صاحب لغت میفرمود مخصوص مجتبی نیست پس در حدیثی که نقل شد از ائمه اثنی عشر علیهم السلام استماع علی منقطع الحضور و کذا
 بطور البراءة و الشئین الفاحش فی عضو ظاهر و ضعیفان گفتند تمیم نیز خاف شدت المرض او بطور البراءة استعماله کما لم یحرم و ذی
 الجذری و ظاهر آنست که ضرر نیز حواله بر عوف است مسئله او علی سفر سفر یک در قصر صلوة و افطار صوم معتبر است ایاد تمیم
 شرط هست یا نیست ظاهر از احادیث و آثار آنست که ذکر سفر تصویر و تقریب زمین است بعد از جردان با چنانکه ذکر سفر
 و مسئله زمین و مقصود آیت نیز همانست زیرا که علم مجرد و اما را اشعار است با آنکه در حکم عدم و جردان آب است و آیا داخل بلد
 خارج آن برابرست فقهها مختلف شدند بنا بر آنکه عدم و جردان مادر بلد نادر الوقوع است فقیر گوید و این فرق نزدیک احاطان حکم
 مدخول است زیرا که علت ترخص تمیم عدم و جردان مادر با سفر هست یا عدم و جردان مادر فقط و عدم و جردان مادر بدون خارج بلد
 امریست که علیت آن از قرآن و سنت فهم نمیشود و چون لازم شد که علت عدم و جردان مادر باشد نذرت و وقوع و کثرت و وقوع
 فرق نمید، چنانکه چون علت را بواسطه تحقق شدیم گندم با جوسیه بود چنانکه گندم را از یاده از جو گیر و آن از حوادث قلیله الوقوع است
 یا بوجهیکه جزو یاده باشد و آن از حوادث کثیره الوقوع است با هم فرق نیکند همچنین چون مقرر شد که سفر علت تصور افطار است
 حوادث قلیله... الوقوع مثل سیر یک میل و روت شب و محضه و رغایت رفا هیت مانع علیت او نیست پس چون علت چیزی
 ثابت شد حکم بر آن و اثر باشد چه نادر و چه کثیر حکم یافته شود یا نه آنرا نذرت و وقوع را در شروعات علیت و اسباب نزدیک
 شارع اثر است همانا محله عدم قضای تمیم که در بلد تمیم کرده باشد از بهترین اختیار کرده است خلافاً للمنهاج مسئله و جاء
 احد منکم من الغائط یا بیان اسباب وجوب تمیم میفرماید نزدیک اراده صلوة و وجود اسباب عدول از وضو و غسل
 به تمیم قلیط زمین نرم را گویند و مراد اینجا قضای حاجت بشری و بول است که غالباً در زمین نرم میباشد چون تلفظ بصحیح
 این الفاظ کرده بود عدول فرمود کینایه و صحیح است باین دو باجماع است و حدیث صحیح مسئله از سوق کلام فیه شده که
 این چیز با سبب وضو یا غسل بوده است و بضرورت عدول کرده شد به تمیم و خدا تعالی جمع کرد و میان موجب وضو و موجب
 غسل ترتیب ذکر وضو و غسل پس محض از غائط و آنچه حق باوست ناقض وضو است و ناقض تمیم نیز و بران اجماع منعقد شده
 است مسئله از سوق کلام ظاهر شد که ارتفاع سبب ضروری که ترخص تمیم است قبل از ادائے صلوة تجدد بطهارة وضو و غسل
 واجب میکند و بعد از شروع اختلاف کرده اند و آن مسئله متهذبه است مسئله اولاً تتم النساء ملاست در اصل یعنی دست
 رسانیدن است باینکه گیر و استعمال غالب در جماع دارد و از آن کنایه کرده میشود پس حضرت عمر و ابن مسعود حمل کردند بر دست
 رسانیدن به سائر اجزای جماع و برین تفسیر لازم آمد که لمس را ناقض وضو و نذر نزدیک ایشان آیت از نیابت تمیم غسل ساکت
 باشد پس در سبب ایشان همین بود و عبد العزیز عباس حمل کرد بر جماع پس لازم آمد که آیت از دلالت نقض لمس بر وضو را
 ساکت باشد و دلالت کند بر نیابت تمیم از غسل و نه سبب ابن عباس همین بود و ابن عمر نه سبب دیگر داشت که بر نیابت تمیم
 از غسل و نقض وضو از لمس مراد و قائل بود گو یا لمس را اعم از جماع لمس دانسته است پس خدا تعالی لمس موجب تمیم را

باین معنی که اگر در صورت جماع متحقق شود نایب غسل خواهد بود و اگر در صورت لمس متحقق گردد نایب وضو خواهد بود و این توضیحی خول
 است بعد صحت جمیع بین الحقیقه و المجاز و بین معنی المشترك و ممکن است که این عمر تک کرده باشد با تا حضرت عمر و ابن
 مسعود و دست رسانیدن و بحدیث عمرو بن العاص و عمار و عمران و زینب است غسل از تیمم و چون صحابه مختلف شوند و ماخذ
 اقوال ایشان از کتاب و سنت ظاهر شود تا دل در ماخذ باید کرد و از ان جهت باب ترجیح باید کشاد پس آنچه راجح بینما یجمل ملا
 بر جماع است زیرا که نیابت تیمم از غسل ثابت شده و از کلام معجز بعد میاید که اشاره کند به نیابت از طهارت صغری و اسهال فخریه
 نیابت را از طهارت کبری با وجود ثبوت آن و از حضرت عائشه حدیثی در عدم نقض قبل وضو نقل کرده اند هر چند و ان
 گفتگو در آن کشاده کرده باشند لکن از مرتج بودن یکی از دو احتمال آیت نمی افتد مسئله فتم تجد و اما ظاهر است که متعلق
 بسفرت زیرا که وجدان ما با مرض مانع تیمم نیست و تخمیل که مراد عدم قدرت باشد زیرا که وجدان مرض مانع از وجدان است
 مسئله فقهاء از تاثیر عدم وجدان ما در ترخص تیمم و از تاثیر ضرر در صورت مرض مهم کرده اند که عدم وجدان ما بسبب فقد
 آله استسقاء از دل و درش یا عدم امکان حصول ما از جهت عدم وسیع محل ترخص است و نظر بسبب حرکت بسوئ ما
 یا استعمال آن ملحق است بر مرض و همچنین مشغول بودن بواجب ضروری از عطش و غیر آن مسئله وجدان ما مختلف است
 زیرا که در ممکن نبی آدم و حوا ایشان هیچ زمینه نیست که آنجا آب یافته نماند و نزدیک باشد یا دور اگر چه یک مرحله باشد لکن
 عدم وجدان ما در عرف جائز اطلاق کنند که یافت آب شاق باشد و در آن حرجی نمایان بود زیرا که از آنچه مسافران هر روز
 مقاسات میکنند پس عابراه اگر از قافله دور افتد و وصول بقافله بخرج تمام سپرد یا قافله جدا و ترسد و ایشان گفت لم یجد ماء
 و نازل تا حائیکه اهل قافله از آنجا آب می آرند و خارج بلد تا جائیکه متعارف آب آوردن است از آنجا و اجد ما است تحدید
 بمیل تقدیر بر آن است و دل ما از تقدیر بر آن در غایت قلق است زیرا که تشریحی جدید میشود مسئله و در عرف اطلاق کرده
 میشود بر ما مطلق و اگر مولی عبد خود را گوید که اهل الی ما با مطلق متشکل میشود نه مقید مانند ما و در پس در مطلق و مقید سخن افتاد
 شافعیان گفتند هو البقی علیه اسم الماء بلا قید و التثبیر مستغنی عنه کفر عفران تغییر بمعنی اطلاق اسم الماء پس مطلق بخلاف تغییر
 الیسیر الذی لا یمنع اطلاق الاسم و بخلاف التثبیر بکثرت طین و طحلب و خفیان گفتند هو الباقی علی اوصاف خلقت کما سما
 و العیون و الآبار و البحار و الغدران و ان اتن بطول المکث او تغیر ما لا ینفک عنه کالتراب و اوراق الاشجار لا ما غلب علیه
 غیره ثم اختلفوا فی تفسیر الغلبه فلبه الاجزاء بحیث لا یسیر و قیل اختلفت اللون و لا ما عصر من شجر او قمر و قول اول
 بنی است بر جاده متبع لغت و نامکن باشد آنرا نتوان گذاشت مسئله اگر ما مطلق نیاید لازم آید عدول تیمم اگر چه بنید این
 موجود باشد بنص قرآن زیرا که بنید ما نیست معنی که تقریر کردیم مسئله از خواهی آیت معلوم شود که طهارت آب شرط صحت وضو
 غسل است زیرا که فرموده ان کنت من جنبا فاطهروا و صاحب لغت بغیر آنکه مجتهد باشد میگوید که غرض در وضو غسل
 تطهیر است و از علوم فطریه انسان است که آبیکه مخلوط باشد نجس است از وضو تطهیر نیاید پس طهارت آب شرط صحت وضو

و غسل شد مسئله الثانیان صفت تیمم میفرماید تیمم در اصل معنی قصد آمده است پس اگر بر روی افتد و قمرغ کند
و بعد از آن نیت نماید یا نیت بر روی رسد بعد از آن دست ها را صحیح نباشد و جمیع ازان فهم کرده اند و خوب نیت و تیمم آن ضعیف
است زیرا که نیت محترم در شرع گردانیدن عمل است بر آن خدا و معهود از نیت قصد صعیب طیب است نه از گردانیدن عمل باشد
و قصد عمل از مائل حدیث و اخلاص باشد یا یا و آن قصد امر ضروریست تکلیف شرع را بان حاجت نیت پس درین
خطا ظاهرست بلکه مستند و خوب نیت حدیث انما الاعمال بالنیات و آیت و اما لا یجدر الله غلصین له الدین
است مسئله صعیب اهل صعیب و لغت تراب را گویند و آنچه درین بغیر تحمل و ادراک میکند عدم اطلاق صعیب است بر زنج و نوره
و حاکم قدت و نفع و حجر و طیب ظاهر را گویند پس شرط پیدا شد قصد و بدون تراب یا رمل و طهارت آن مسئله فاسحا
و جویم و اید که نیت ظاهر است استیجاب وجه و بدین است الا آنچه شاق باشد مانند تحت خیمه اخفیقه و از سیاق آیت فهم کرده
میشود که مسح برین تا مرقعین باید زیرا که در کلام عرب چون بجا تعیین میگردند در جائی دیگر بران اعتماد کرده میشود و جمیع از
حدیث عمار و ابن عباس بی برده اند که تا کوع کفایت میکند و ظاهر اول است مسئله منه دلالت میکند بر نقل چیزی از تراب
با عضا پس اگر نقل نکرد مثل آنکه دست بیکه بر تراب نهند و بیکه بردارند و جائز نبود مسئله آیت از ضرورت و ضرورتان ساکت است
نقل تراب مسح باید خواه ضرر به باشد خواه ضررتان جمیع گفته اند که از علم تجد و اسبق طلب معهود میگردد پس طلب با و بر آن هر چه
لازم باشد و فیه نظر زیرا که علم تجد و اسبق غالب را بعد و جدان دلالت میکند خواه بطلب باشد خواه باخبار صدق و خواه
بنوعی از اجتهاد و لازم از مقتضای این غالب است لا غیر مسئله اختلاف کرده اند که تیمم طهارت ضروریست یا طهارت
سطح و نزدیک فقیر تر از لفظی است زیرا که ضرورت معنی آنکه شروعت آن نزدیک فقدا را است و طهارت مطلقه است یعنی
آنکه مؤثر است و رابطه صلوة و غیر آن بشرع متانف پس عامل تیمم طهرت از متوضی بلکه هر یک در مطلقان خود
مطهر است پس تقریر باینکه ضرورت تیمم کرده اند با هر محل بحث است مانند لا یتیم بقرض قبل وقت فعله و تیمم لکل
فرض و ینوی استباحه الصلوة لا دفع الحدیث مسئله باید الله یجعل علیکم من حرج و لکن یرید لیطهرکم
و لیسئتمه علیکم این آیت اصل است و مسح بر جای و عصاب و در و و انیکه بر شقوق رجل دارد و مانند آن و اسقاط شرط
طهارت عند العصب و در حکم سلس البول و الغلات الریح و الله اعلم باب فضل الوضوء باب
و ربیان فضیلت وضوءا لک عن سهل بن صالح عن ابي عبد الله علیه السلام قال قالوا وضوءا لک
المسلم والمؤمن فسنجد خرجت من وجه کل خطیئة نظیر الیها بعین مع الماء او مع آخر قطر الماء و نحو هذا
فاذا غسل ید ید خرجت من ید ید کل خطیئة بطهرا ید مع الماء او مع آخر قطر الماء حتی یرفع ید ید من الماء
رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود چون وضو کند بنده مسلمان یا گفت بنده مؤمن درین شک را وضو پس بشوید و شوی
خود را بر آید از روی او هر گناهی که بشوید او نظر کرده بود گناهش یعنی هر گناهی که حاصل شده از نظر بشوید حال غیر

مسوئی | اهل بیت بعد از آنکه نزل آنرا بر آید بالراء الملهه قبل المعجزة الجوهرة بقية بها في الصفاء قال اكثر اهل العلم اذا خرج من احد الفرجين شيء ينتقض به الظاهر سواء كان عينا او دجما و سواء كان معتادا او غير معتادا لان المذنب غير معتاد

حلیه برے آید ہمراہ آب یا گشت ہمراہ آخر چکیدن آب یا گشت کلام دیگر معنی این شک را دست پس چون بشوید و دست خود را بر آید از دوست او برگزینا بیکه گرفته است او را دوست او یعنی حاصل شده است از گرفتن دست بر آید ہمراہ آب یا گشت ہمراہ آخر چکیدن آب تا حدیکه برے آید این بنده مومن صافی شده از جميع گناہان و در روایت بخوی زیادہ است کہ فاذا غسل وجہہ خرج کل خطیئة مشتملا دجلا مع الماء مع آخر قط الماء یعنی پس چون بشوید و پا خود را بر آید برگزینا بیکه گرفته است بسوے آن دو پاے او یعنی حاصل شده است از شستن آب یا با آخر چکیدن آب باید دانست کہ خروج خطایا استغارة است برائے حصول مغفرت نزدیک غل غفونة آنکہ خطائی المحققة جسمی است کہ آب مخلوط میشود و میرود و این را در قرآن و حدیث و کلام عرب نظر بسیار است و نیز باید دانست کہ اکثر حکما تخصیص کرده اند این خطایا را الصغائر بدلیل حدیث صحیح الصلوات الخمس الجمعة و رمضان ای رمضان کفارات لما بینہما ما اجتنب الکبائر و این حدیث و معنی دارد بیکه آنکہ ما اجتنب الکبائر خارج باشد مخرج استثناء گویا میفرماید الا الکبائر و غیر آنکہ این فضل کسے راست کہ اجتناب کبار کرده باشد پس مکرر کبیرہ را این فضل نیست و این معنی اخیر نزدیکتر است بآیت ان تجتنبوا کبارا ثم تاتھون عنه تکف عنکم سیئاتکم الآتية و این را تخصیص گفتن در باب کفارات اقد است و نوی سیل بوجه اول کرده است و الداعلم بآب يجب الوضوء من المذنی واجب بشو و وضو

بسبب برآمدن مذی مالک عن ابن النضر عن مولى عمر بن عبد الله عن سليمان بن يساف عن المقلد و قال اسود

الشيء على بن ابي طالب ان يسأل له رسول الله صلى الله عليه وسلم عن الرجل اذا دق من اهل بيته فخرج منه المذني فماذا عليه قال قال عندى بن رسول الله صلى الله عليه وسلم وان استقيمت اسأله قال المقلد فسل رسول الله صلى

الله عليه وسلم عن ذلك فقال اذا وجد لك واحد كف فليضم فرجه بالماء وليتوضأ و وضوء المصلي مقدر و ابن الاسود

گفت کہ حضرت علی بن ابی طالب امر کرد مرا کہ بہر ہم ہائے اہل از رسول اللہ علیہ السلام حکم مرویہ چون نزدیک شود بازن

خود یعنی قبلہ و معانقہ کند بر آید از ذکر و مذی چه چیز واجب میشود برین شخص یعنی غسل واجب میشود و وضو گفت حضرت علی

نزدیک من است دختر رسول اللہ علیہ السلام من شرم میدارم کہ این سئلہ از آنحضرت بہر گفت مقدار پس سوال کردم

از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم حکم این شخص پس فرمود چون بیاید مذی را کہ از شما باید کہ پیشانہ ز فرج خود آب را باید کہ وضو

کند مانند وضو خود برائے نماز مالک عن ثعلب بن اسلم عن ابيہ عن عمر بن الخطاب قال انى لا يجد احد من

مثل الخزانة فاذا وجد ذلك احدكم فليغسل خفيه وليتوضأ و وضوء المصلي مقدر حضرت عمر گفت ہر آنہی بایم

کہ این چیز فرو دے آید از من مانند دانه بلور پس اگر بیاید آنرا کہے از شما پس باید کہ بشوید ذکر خود را و باید کہ وضو کند مانند وضو خود

مسوئی اه قلت تعقب بانه من البول والبول ناقض بالاجماع وعليه اكثر اهل العلم وقال البيهقي

يشبه ان يكون معنى الاثر الملب لفة في دفع الشك عن القلب ۱۳

برائے نماز را و میداشت ازین اشاره ندی **مالک** عن زید بن اسلم عن جناب مولی عبد الله بن

عباس الخزومی انه قال سالت عبد الله بن عمر عن المذی فقال اذا وجدته فاغسل

فرجك وتوضأ وضوءك للصلاة جناب گفت سوال کردم عبد الله بن عمر را از حکم

ندی گفت چون بیایی آن را بشوئ فرج خود را و وضو کن مانند وضو خود برائے نماز

فلیضع کبر الضاد مسئله ندی بفتح میم واسکان ذال حمزة بفتح اصح واشهر و غیر این نیز منقول است آب است

سفید رقیق ازین که نزدیک شهرت بر می آید و در خروج آن شهرت و وفق نمی باشد و بعد از آن در وضو چوبیت کسر فتور

نمیشود و گاهی احساس بخروج آن نمیشود و در نماز ندی بسیار میباشد به نسبت رجال مسئله حکم ندی عدم وجوب غسل

است باجماع و وجوب وضو بآن خواه گوئیم تنقیح او جارا حکم من الغائط خروج من السبلین است معتاد باشد یا غیر معتاد

یا گوئیم مخصوص است بمعتاد و درین صورت حکم ندی و استحاضه از دلیل متالف ثابت میشود و سالفاً اشاره کرده شد که تنقیح علی

عمر باز نیست که در حدائے داخل میشود مسئله و دیگر حکم ندی نضح فرج است و مراد از نضح انجا غسل است باریل

روایت دیگر بغسل ذکره و قول عمر فتنقل فرجک و از فرج قدر یک ندی بآن رسیده باشد و این ظاهر است پس اگر غیر فرج آلود

شود آزار نیز میاید شست و اگر بعضی ذکر آلوده شود بعضی آخر از شستن لازم نیست مسئله غسل ذکر بطریق وجوب است

پس استنجا بکجو در ندی مشروع نباشد یا بطریق استحباب یا خارج بر حسب عادت بلاد اقوی نزدیک فقیه اول است

و اقتصار بر حجر در معتاد آمده است پس تنقیح آن بوجهیکه شامل ندی و دم استحاضه باشد دل از آن در قلق است پاک

مایه و دی ناله خصصتی ترک الوضوء و کتاب در بیان چیزیکه روایت کرده شد از رخصت و در ترک وضو بسبب خروج

ودی مالک عن یحیی بن سعید عن سعید بن السائب عن جلیسکة یسأله فقال انی لاجل اللیل وانا اصلی فانه و فقال سعید

لوسل علی غزی انصرف حتی افضت صلاتی بن سعید گفت شنیدم از سعید بن السیب در آن حالیکه شخصی از وی

سوال میکرد گفت سائل هر آئینه من میبایم تری را در حالیکه نماز سگندارم پس آیا باز گردم از نماز یعنی آیا ترک کنم نماز را

و بوضو مشغول شوم پس جواب داد سعید این السیب این سائل را گفت اگر روان نشود و دی بران من باز نگردم

تا آنکه آخر نماز خود را مالک عن الصلت بن زید انه قال سالت سلیمان بن یسار عن البلاء اجماعاً فقال

انهم ملقوا ثوبک بلكا و الله گفته صلت ال کردم از سلیمان بن یسار حکم تری که میبایم آنرا پس گفت بقیثان را بنیچه در زیر

جامه تست آب را یعنی بقیثان بر فرج خود آب و لغافل کن از آن تری تشرجم گوئید رضی الله عنه جمهور و علماء بعد از

خروج و دی یقیناً رخصت ترک وضو نداده اند و شک کرده اند بآنکه وضو تنقیحی میشود و از بول اجماعاً و دی نیز فطره

مضوی

مسئله اول: قال الشافعي النور ينقض الوضوء ولا نوم ممكن مقعدته وقال ابو حنيفة

لونا مقاعد اوقاسما اوساجد الافضو عليه حتى ينال مضطجعا او متكئا ۱۳

از بول و بجزوی تاویل کرده است این دو حدیث را که مراد آنست که شک ناقض وضو نیست پس اگر وضو سه بخاطرش
رسد که تری از سه ذکر برآده است بان التفات نکند و نماز خود را بآخر رساند و تیره یا این طور از جهت مبالغه است و از جهت

مع شبه سائل بالغ جوہ پاک یجب الوضوء علی من نام مضطربا لعل من نام قاعا لا واجب است وضو کر کے

خواب کرده پیورده و واجب نیست که یک خواب کرد و نشسته مالک با سناوه آن تقسیم ده الا که یا بها الا فیما اذا فقم

إلى الصلوة الآية ان ذلك اذ انتم من الضياع في التفسير اين آية يا ايها الذين امنوا اذ انتم الحمد فيست كما وجه وضو

نابست میشود و وقتی که رخسار از خوابگاه مراد میدار و نوم را یعنی مراد آنست که نوم ناقص و ضعیف است حال آنکه نوم در این

مولیٰ عمر ابن عمر بن الخطاب قال فانما احبكم مضطربا نائبا حضرت عمر رضی اللہ عنہ گفت چون خواب رو کے از شما

عن نافع بن عمر كان بنا مع السائق فيصلي لا يتوضأ عند الله عز وجل ثم يخرج مسرعا

نفسه را از غار میگذارد و در وضو بنشیند و میخواند و او را اثر احادیث مرفوعه است از آنکه حضرت ابی داؤد العیثانی کاعا السه

وَقُلْ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَىٰ سَيِّئِهِمْ وَسَيِّئُهُمْ لَمْ يَخْلُقْهُمْ إِلَّا بِأَمْرِي وَأَوْفَاءُ لَوَاقِعِهِمْ مِنْ تَأْمِيْنِي وَمُضْطَافِي خَلْقِي سَنَاءُ وَتَعْظِيفِي وَجْهِهِمْ سَلَامًا

شأنهم وادوا وكان اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم ينتظرون العشاء فبينما هم في حاجة تحفة رقصي ثم يملكون كفايتهم

است بلی العتالان و کما السور عشره عشر انما و کنت ناقصه شد

تتبع مسد است که زوال عقل ناقص وضو است مستحق نماز و از دیگر شایع است که اگر چه معتقد بود

شده که گفته اند، باشد و در سال بمقدود ۲۰۰۰ فتر باشد کمره اصل نشو و تنقیر نه مضطرب آنست که مکمل بمقدود

[illegible]

چندین حکایت از او نقل شده است که در این کتاب مذکور است.

[illegible][illegible]

یہ تمام سرائے کے مالکوں کو مل کر دیا گیا ہے۔

[illegible]

من هذا خبره من غير ان اشر بيده على فوان بضم فا ولام يزين منه الوصفان

و من فی الدار یوصفون علی ۸۵۰ مائت دینار

مجمع المصنفين في تاريخ الدولة العثمانية

وگویند بیا که دو سوپس مروان گفت افسد و کرم و سو و اجبا سینود و سوزده گفت من این را ندانسته ام پس گفتند

مسوی قلت قال الشافعی یجب الوضوء من متشی الفرج وشرطه ان یمشی ببطن الکف او یطون

الاصابع وقال ابو حنیفہ من الفرج لا ینقض وایحتم بقوله صلی الله علیه وسلم هل هو الا بوضوء منک

بن الحکم خبر دام البیرونی صنف ان کہ سے شنید از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ میفرمود چون دست رساند بیکے از
شما بزرگوار پس باید کہ وضو کند **مالک** عن اسمعيل بن محمد بن سعد بن ابی وقاص عن مصعب بن سعد بن

ابی وقاص انه قال كنت امسك المصحف على سعد بن ابی وقاص فاحتكت فقال سعد لعلك مسست فترك
قال قلت نعم قال قم فتوضا فقم فتوضا ثم يصعب پس سعد ابن ابی وقاص گفت کہ من نگاه میداشتم

مصحف را بر سعد بن ابی وقاص یعنی مصحف را بدست میگرفتم و دروے نظر میکردم تا در محل اشتباه بروے فتح کنم یعنی
لقمه دهم پس درین اثناء خاریدم بدن خود را پس سعد گفت شاید تو دست رسانیده بزرگوار گفت مصعب گفت آری

گفت برخیز وضو کن پس برخاستم وضو کردم پس باز آمد یعنی مصحف گرفتم **مالک** عن نافع ابن عبد الله بن
عمر قال يقول اذا مس احدكم ذكره فليتوضا میگفت عبد الله بن عمر چون دست رساند کسی از شما بزرگوار پس باید

کہ وضو کند **مالک** عن هشام بن عروة عن ابیہ انه کان يقول فوضو کذا فوضو کذا فوضو کذا فوضو کذا
پس کہ دست رسانید بزرگوار پس واجب شد بروے وضو **مالک** عن ابن شهاب عن سالم بن عبد الله انه

قال لليت ابی عبد الله بن عمر فجلس ثم يتوضا فقلت يا ابيت ما يحزنك الفصل من الوضوء فقال ابی وقاص
احيانا اتمتع بوضوءی میگفت سالم بن عبد الله دیدم پدر خود عبد الله بن عمر را کہ غسل میکرد و باز وضو میساخت گفت می پدر آری

کفایت نمی کند ترا غسل بجائے وضو گفت آری میکند و لکن در بعض اوقات دست میرسانم در اثناء غسل بزرگوار
پس وضو میکنم **مالک** عن نافع عن سالم بن عبد الله انه قال كنت مع عبد الله بن عمر في سفر فرايت بعد ان طلعت

الشمس توضا ثم صلى قال فقلت لئان هذه الصلوة ما كنت تصليها فقال ابی بعد ان توضا و
الصلوة الصبح مسجود فرجی ثلثیت ان اتوضا فتوضا و عدت لصلوتي گفت سالم بودم

با پدر خود عبد الله بن عمر در سفر پس دیدم او را کہ بعد از آنکہ آفتاب برآمد وضو کرده نماز گذارد پس گفت سالم گفتم او را این
نماز نیست کہ تو میگذاری آنرا گفت هر آنیہ من بعد از آنکہ وضو کردم برائے نماز صبح دست رسانیدم بفرج خود و باز وضو

کردم کہ باز وضو کنم پس حالا وضو کردم و خود کردم برائے نماز خود یعنی اعاده کردم شرح گوید رضی الله عنه تعقب کرده اند باینکه
جماعة مثل سفیان ثوری و محمد بن الحسن بن جریث حسن کہ طلق بن علی روایت کرد ان رجلا سال رسول اللہ صلی اللہ علیہ

وسلم عن رجل من ذکره اتوضا قال بل هو الا بوضوء من جسدک مردی سوال کرد از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم از حکم
کسیکہ دست رسانید بزرگوار یا وضو کند گفت نیست ذکر الا قطعہ از بدن تو یعنی وضو کردن لازم نیست و با آنکه حضرت

علی و ابن مسعود و ابن عباس و حذیفه و ابو دردار و عمار و سعید بن المسیب و حسن بصری کہ از پس ذکر وضو لازم
نشدند

مسئله قلت قال الشافعي ينقض بلس الرجل امرأة وضوءه ما قال ابو حنيفة بلس المرأة لا يوجب الوضوء

واحتج له بحديث عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قيل ولم يتوضأ وفيه نظر وبان المراد باللامسة الجماع ۱۶

نزدیک ایشان جواب داد بنوی ازین تعقب با آنکه حدیث بسره متاخرست زیرا که ابوسهریره آنرا روایت کرده است و متاخر الاسلام است و طلق بن علی اول زمن هجرت بخیرست آنحضرت صلی الله علیه و آله آمده بود و این فقیر را درین جواب نظر است اولاً بطریق معارضه که از حدیث طلق بن علی چنان مفهوم میشود که قبل از آن حکمی از آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم زننه بود یا شبیه نزدیک سائل تمام شده بود و ال بروجوب وضو پس ظاهراً نیست که حدیث طلق ناخ حدیث دیگر است و ثانیاً بطریق مناقضه که اگر این استدلال صحیح باشد پس مثل این جاری میتوان کرد در باب ترک وضو ماسته النار که ابوسهریره حدیث وجوب وضو ماسته النار روایت کرده است و بران عمل میکرد و حال آنکه قدوم ابوسهریره بعد واقع خیر بود و تسویدین النحان روایت کرد که در راه خیر آنحضرت صلی الله علیه و آله ماسته النار خوردند و نماز گذارند و وضو نکردند پس می بایست که حدیث ابوسهریره را ناخ آن میگفتند و این چنین نیست باتفاق و حل آنست که بسیار بود که ابوسهریره از سایر صحابه قدما روایت میکرد و جمیع از علما گفته اند میتوان بود که در حدیث مرفوع مس ذکر کنایه از لولی باشد چنانچه استنجا و محبی از غائط کنایت میشود فقیر گویند تواند بود که این امر شرعی که لازم باشد بر خاص و عام نیست بلکه بیان مصلحتی است پس جمیع از متوکلان صحابه آنرا لازم نگرفتند و جمیع دیگر لازم گرفتند و دلالت میکند برین معادله که وضو شرعی کثیر الوقوع است پس بعدین باید اختلاف اجلاء صحابه و مثل این امور با اختلاف در تورات و مثل آن در صحابه شائع بود بلکه جمهور نخست میل میکرد

باب الوضوء من قبله المرأة اوجها باب در بیان حکم وضو از قبله زن و دست رسانیدن مرد بزن حالک

عن ابن شهاب عن سالك بن عبد الله عن ابيه عبد الله بن عمر انه كان يقول قبله الرجل المرأة وجهاً لم يكن من

اللامسة فز قيل اذ لم يوجهاً بکين عليه الوضوء عبد الله بن عمر میگفت که قبله کردن مرد زن خود را و مس کردن او را بدست

خود را لازمست پس یعنی در قول خدا تعالی اولاً استم النساء داخل است پس هر که قبله کند زن خود را یا مس نماید او را بدست

خود و بر او وضو واجب میشود هاکالت انه يلقاه ان عبد الله بن مسعود كان يقول من قبله الرجل المرأة الوضوء

عبد الله بن مسعود میگفت از قبله کردن مرد زن خود را وضو لازم میشود هاکالت عن ابن شهاب انه كان يقول من

قبله الرجل المرأة الوضوء ابن شهاب میگفت که از قبله کردن مرد زن خود را وضو لازم میشود و ترجمه گویند تعقب کردند

بر مالک جمیع بحديث عروة عن عائشة عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قبل بعض النساء ثم خرج الى الصلوة ولم يتوضأ قلت

من هي الا انك تفحكت قبله که در رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بعض زنان خود را بعد از آن بر آید نماز وضو نکرد و عروه گفت

گفتم نیست آن زن مگر تو پس عائشة بخندید و جواب دادند ترمذی و غیر آن که اسناد این حدیث متصل نیست و تحقیق آنست

که منشاء اختلاف درین سلسله اختلاف ایشانست و تفسیر قوله تعالی اولاً استم النساء پس حضرت عمرو بن موعول کردند

مسئله

قلت

قال الشافعي الرغوات والحجامة لا ينقضان الوضوء وقال الحديث في الوضوء
يطلب الصلوة فعليه ان يتوضأ ويعيد ولا يجوز له ان يبنى في التجديد وتاويل ما مرى من الوضوء
على قوله غسل الدم يدل على قول ابن عمر فيمن احتجم ليس عليه الا غسل محاجه ومن تجسس بعض بطنه
او ثوبه يغسل ويبقى على ما صلى ولا يتوضأ وهذا قوله القدر سم ثم رجح وقال ابو حنيفة
يقضات اذا كان الدم ساكنا وقال اذا سبقه الحدث يتوضأ ويبني وتاويل ما مرى من ترك الوضوء على قوله لم يكن سائلا

او خون تا حد كه رنگين ميشد انگشتهای او از خونيك بر می آید از بينی او باز نماز ميگذارد و وضو نيكرد و هالك است ^{عن ابي عبد الله}
عمر بن الخطاب اذا عرفت انصرف فتوضأ ثم لم يتكلم بواحد من رعاته يمشي او را باز ميگشت وضو مي ساخت
باز رجوع ميكرد پس بنا سكر و سخن نيكفت يعني آنچه قبل از رعات كرده بود و در حساب بشمرد و باقي را تمام ميكرد و هالك است

عن زيد بن عبد الله بن قسيط الليثي انه رأى سعيد بن المسيب وهو يصلي فأتى حجره امره سئل: رجم النبي صلى الله عليه وآله
بوضوء فتوضأ ثم رجم عليه ما قلنا يزيد بن عبد الله و يزيد بن مسيب را كه صاحب رعات شد و نماز ميگذارد پس آمد بجزه
ام سلمه زوجه آنحضرت صلعم پس آورده شد پیش او آب وضو پس وضو كرد و باز رجوع كرد و سجدي پس بنا كرد و آنچه كرده بود

قال مالك الامور عندنا ان لا يتوضأ من عاقب دم ولا من قبح يسيل من الجسد ولا يتوضأ الا من حدث بغيره من ذكر
او حدث و دوم گفت مالك حكى كه مقرر است نزد يك مالمعني علماء مدنيه و از صحابه و تابعين آنست كه وضو كردن ميشود و از رعا
ونه از خون و نه از ريسه كه سيلان كند از جبهه وضو كردن ميشود الا از حد ثي كه بر می آید از ذكر و در بار از دم متخرج گويد شك

كرده است محمد بن الحسن باين و دواثر بر دو مسئله يك آنكه دم سائل ناقض وضو است و ديگر آنكه اگر كسي را بغير اختيار در
پيش آيد و اثر نماز بايد كه وضو كند و بنا كند بر نماز خود و آنچه كرده است در حساب شمارد و باقي ادا كند و در زمان وضو آند
رفت سخن گويد و جواب داده اند كه مراد از وضو آنچه تنظيف است و غسل دم نه وضو نه عرق سيل برين تاويل آنكه صحيح شده

است از ابن عمر انه قال من احتجم ليس عليه الا غسل محاجه گفت ابن عمر در باب كسيكه حجامت كردنيت بر سر واجب
گر شستن مواضع حجامت و بچنين محفوظ از نديب سعيد بن المسيب عدم نقض وضو است و اين نقيض گويد احتمال دارد
كه ابن عمر و سعيد بن المسيب وضو كرده باشند برائے محاجه رعات زيرا كه شستن روي و اطراف باز مي دارد رعات را

و بچنين حديث ابو دران النخعي على الله عليه وسلم قال فاطر و توضع دلائل ميكنند بر چوبيت قه وضو را زيرا كه آن
برائے محاجه قه بود و شستن روي و اطراف باز مي دارد و دفع ميكنند غشيان را الا آن سله و ديگر پس آمد و رفت نه بچيت
انتقاض وضو بود بلكه برائے دفع نجاست و آن مسلم است و محمد بن الحسن روايت كرده است از عبد الرحمن بن الجهم

روايت سابق را باين عبارت انه رأى سالم بن عبد الله بن عمر بن الخطاب اصبعه في الفم و اصابه ثم شجره بها و فيها شيء
من دم فغسله ثم صلى و لا يتوضأ يعني ديد سالم بن عبد الله را كه در مے آورد انگشت خود را به بيني خود باز مود آورد آنرا

و در آن انگشت چپ از خون بود پس میاید با انگشت آن خون را پس نماز میگذارد و وضو نمیکرد و حمل کرده است آنرا
 بر آنکه دم سائل نبود و چون دم سائل نباشد لازم نمی آید و این خلاف روایت مشهوره است و روایت مشهوره آنست
 که سابقاً گذشت بخارج من الفه دم حتی تخفص اصابعه و این لفظ تاویل مذکور را قبول نمیکند و الداعلم و باجماع چنان میباشد
 میشود که اگر چه مذاهب در وجوبات وضو مذاهب حسن بصری است وضو از خارج من اسپیلین و از دم نمیشکند و از لمس
 مرآتة دم ذکر و قے و رعاف نمی شکند و الداعلم باید دانست که شریعت عام افراد انسان را دیگرست و مصلحت نفوس
 ایشان و مضنه نفوس ایشان دیگر و شارع هر دو علم افاده فرموده است و بر فقهاء گاهی یک علم با علم دیگر تشبیه میگردد
 پس شریعت چیز است که در بالا را علی بر ایشان مکتوب شد و ایشان را بآن مکلف ساختند خواه واجب و حرام باشد خواه
 سنت مکره و مکروه و سوائے آن چیزها بسیار است که در تهذیب نفوس یا تلویث نفوس و خلل دار و کل حکمت
 سیاست مقتضی آن نیست که بر ایشان مکتوب گردد و در خلل این چیزها بعضی اصحاب بآن عمل میکردند و بعضی عمل نمیکردند
 و بر همین اصل فرود باید آورد مستمسک ذکر و لمس مرآتة و رعاف و قے و قهقهه و الداعلم بآب الوضوء و هاست الداعلم
 بیان ترک کردن وضو از چیزیکه رسیده از آتش یعنی چیزیکه با آتش نچته شده است **هالك** عن زید بن اسلم عن عطاء بن
 یسار عن عبد الله بن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اكل كفت شاة ثم صلى ولم يتوضأ رسول الله صلى الله
 عليه وسلم خور دنانیر بنی باز نماز گذارد و وضو نکرد **هالك** عن عطاء بن یسار عن عبد الله بن عباس عن حماد بن عمار عن
 النعمان انه اخبره ان خرج مع رسول الله صلى الله عليه وسلم عام حیا برحق اذا كانوا بالصبا و هم اذ فی خیاب و فتر
 رسول الله صلى الله عليه وسلم دعا بالانزال و اذ قال یوث الا بالسویق قام یوضو فتری فاکل رسول الله
 صلى الله عليه وسلم اكلنا ثم قام فاکل من فمضض ثم صلى لم يتوضأ بکبر یسودین نعمان همراه آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 سال غیر یعنی در سائیکه غزوه خیبر واقع شد تا وقتیکه رسیدند بصبأ و آن موضع السیت از جاها برقتل غنیمت یعنی تانج غنیمت
 پس فرود آمد آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس گذارد نماز عصر را باز طلب کرد و تو شها را پس حاضر کرده نشاند بکبر سویق پس
 حکم فرمود بدست ساختن آن پس نناک کرده شد پس خورد آنحضرت صلی الله علیه وسلم و خوریم ما باز برخاست بسوے
 نماز مغرب پس مضمضه کرد آنحضرت صلم و مضمضه کردیم ما باز نماز گذارد و وضو نکرد **هالك** عن عطاء بن یسار عن رسول الله
 صلى الله عليه وسلم حقی لطفاً فرفق ب الیه تحیز و لحق فاکل منه ثم توضأ ثم صلى ثم اقی بفضل ذلك
 الطعام فاکل منه ثم صلى ثم اقی به رسول الله صلى الله علیه وسلم را طلبیده شد برائے طوعاے پس نزدیک گردانیده
 شد بآن حضرت صلی الله علیه وسلم نان و گوشت پس خورد از آن طعام باز وضو کرد و باز نماز گذارد و بعد از آن آورده شد
 پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم آنچه باقیمانده بود از آن طعام پس خورد و بعد از آن نماز گذارد و وضو نکرد **هالك** عن عطاء بن
 وهب بن کسکان انه سمع جابر بن عبد الله قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اكل لحم ابي بكر الصديق اكل لحمي ولم يتوضأ

باب آخر فی الامتیاز موضوعات در بیان چیزی که واجب نمیشود وضو از استعمال آن مآلک عن نافع

ان عبد الله بن عمر حدثنا ابنا السعيد بن زريق عن حماد بن عمار عن ابي عبد الله عليه السلام قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ان الله يحب المتواضعين

از روایت یحیی بن یحیی المصمودی عنک مسطور است و در روایت محمد بن الحسن حنظل ذکر است و در شرطی علم و کمال

مشتبه میشد یعنی روایت اول انبیت که عبد الدین عمر تحنیک کرد یک فرزند سعید بن زید را یعنی ممر را حائیه در دهان

بروایت و لیرا است که عبدالمبدین عمر بن حنظله را میاید در بدن یک فرزند سعید بن ابی ریحان و سوطان بن حنظله را میاید که در بدن سوطان

[illegible]

و از روی اینست که مستغنیان و غنیان را در پیرایه و پرده و پرداقتن مجازة موجب وضو نیست و درین مسأله جمیع خلافات

داشتن و جمهور بعد م وجوب و ضرور فته اند و الله اعلم و این روایت ثانیه که خط باشد محفوظ است نزدیک بخاری پاک

یکے الاستیفاء بشلئے بیجا اگر کفایت میکند برائے استیفاء سے سنگ مالک عن هشام بن عروہ عن ابنہ ان رسول اللہ ﷺ

صلی اللہ علیہ وسلم عن الاستطابة فقال ولا یحییٰ کم ثلاثة الحجج پر سیدہ خاندان حضرت صلی اللہ علیہ وسلم از استجای پس فرمود آیا

ہندیا دیکھے ارشاد اسے سنگ راغنی سے سنگ کفایت میکند بشرط حصول نقا منتر جم گوید استطاعتہ در لغت طلب طریقت است

مبغی طهارة و مراد از ان در عرف نظیر است از لغو و بول باب یا محرم و چنین استنجا و ابوداود و نسائی این حدیث را

روایت کرده اند بطریق مسلم بن حرطیس بقصد عن عرقه عن عائشہ سلمہ واجب است از الہیجائے کہ سبب لغو طوط

از ۲۰ صحت و جمیع مسائل از بر دوشی است **مسئله** ذکر محبت اعتقاد است و الا کفر و جهل کند و حکم نسبت بر

این مذهب را چون هر مذهب است مسلم و کافر بر یک اساس است و اما اصول و وجوه هر مذهب را که پیش
 تتبع کردیم در هر مذهب را با هم مقایسه نمودیم و استعمال استخارست دون غسل و وضوح اختلاف در فطین نزدیکی

عارف بلغت و اما قانع پس ماخذ آن فخر و اولاً بکار اندر کم تنگه احجار و مانند آنست که عارف لغت میفهمد که غرض از آن

از آنکه نجاست است پس نصب اهل کفایت کند مسئله واجب است که سنگ استیخا طایر غیر مختصر باشد اما طایر بر سر

ماخذ آن نبی آنحضرت است صلعم از رجوع که بعضی آنرا بر دوش و بجهت تفسیر کرده اند و بعضی بنگه که کیار بان استنجا کرده باشند

و اما غیر محترم پس ماخذ آن نبی آنحضرت است صلعم از استیجا با سخوان اجالت آنکه طعام عرب است پس معلوم آنست که طریقه

اول و آنچه ارتفاع معتدیه بآن متوقع است مانند جابه نمودن آن حکم داخل باشد معلله شرط القابح است که نجاست

[Illegible text]

مُسَوًى له قلت قال الشافعي الاستقبال والاستد يادعوتان في الصحراء لا في البيات

دوجه الجمع عند تنزيل الله ولا باحة على حالته وقال ابو حنيفة مكروهان فيها سواء دوجه الجمع
عند ان النهي للتنزيه والفعل لبيان الجواز في الجملة الكراشي مع كرايس بكسر الكاف وسكون الراء وفتح
التحتانية وسين همزة الكراشي المتخذة على لسطوح خاصة من الكرس بمعنى الجمع - ۱۲ - ۴ -

واستعمال آب وشتن كرو وراز آب زياده تر است و نظافت و تطهير يا الله عز استقبال القبلة استندادها عند قضا
الحاجة واختلافهم في ذلك وريان نبي از وروشتن بجانب قبله وياشت قبله كردن نزديك ادائ حاجت و
بيان اختلاف علماء ورين **باب هالك** عن اسحاق بن عبدالله بن ابي طلحة عن واقم بن اسحاق مولى آل الشافعي

وكان يقال له ولى ابي طلحة انه سمع ابا ايوب الانصاري صاحب النبي صلى الله عليه وسلم وهو عاصي يقول والله

ما دري كيف استمع هذه الكراشي قد قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا ذهب احدكم لعاظ اوليول فلا

يستقبل القبلة ولا يستد ^{بكره} رفع بن اسحاق شنيد از ابو ايوب انصاري واودران وقت بمهر بود كه ميگفت قسم بخدا نديدم

كه چگونيه كار كنم باين خلاجا با و حال انيت كه آنحضرت صلى الله عليه وسلم فرموده است چون برو كسي از شما برائے

عاظ يارائے بول پس بايد كه روئے نكند بقبله و بايد كه پشت ندرد بسوئے قبله بفرج خود يعني اين خلاجا با در مهر بود چه

بنا شده بودند كه هر كه آنجا برائے قضا حاجت نشيند و بقبله يا پشت بقبله نشيند پس ابو ايوب ميگفت نديدم كه چه كار كنم

ورين خلاجا با كرايس بيايے تحت كنياف يعني جائے ضرور جمع كرايس و كرايس بنون نيز ميمين معني دار و هالك عن

واقم عن رجل من الانصاريين رسول الله صلى الله عليه وسلم ان يستقبل القبلة لبول وعاظ رسول خدا صلى الله عليه وسلم

منع فرمود از آنكه ماروئے بقبله باشيم وقت بول يا عاظ **هالك** عن يحيى بن سعيد عن محمد بن يحيى بن حبل عن غنم

واسم بن حبان عن عبد الله بن عمر ان كان يقول ان فاسا يقولون اذا قعدت على حاجتك فلا تستقبل القبلة

ولا بيت المقدس قال عبد الله بن عمر لقد اذتني على ظهر بيت لنا فريت رسول الله صلى الله عليه وسلم

على لبنتين مستقبلين بيت المقدس حاجتنا بن عمر ميگفت هر آينه بعض مرويان ميگويند كه چون نشيني بر حاجت خود

پس روئے بقبله مكن و روئے بطرف بيت المقدس مكن يعني پشت بقبله مكن كايين مسلم روئے كردن بجانب بيت المقدس

است پس بيت ساكنان دينيه گفت ابن عمر هر آينه بركم پشت خانه اذان خوش پس ديدم آنحضرت را صلى الله عليه وسلم

نشسته بر پشت خام روئے بجانب بيت المقدس كرده برائے قضا حاجت خود شرم گريد و قطع اختلاف بيان

اين دو حديث علماء مختلف اند حقيقه گفتند نهي برائے تنزيه است و فعل برائے اباحت اصليه و اين ارجح است

نزديك فقير و شافعي گفته اند نهي برائے تحريم است فعل مخصوص آنست در صحرا پس اگر در بياتان باشد حرام نبود

ترجمه را درين قول نظر است زيرا كه ظاهر از كلام ابن عمر انكار بر مقاله ناس است مطلقا نه انكار بر ترجمه در بياتان

مسوئی **قلت** قد سمع ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لا تبتل قاتما وعليه عامة اهل العلم والشيخ للتأنيب

قلت كذا وقع في رواية يحيى بن يحيى انه قال لعبد الله والصواب رواية الاكثرين ان رجلا قال لعبد الله

وضمير هو راجع الى الرجل وعمر هذا هو ابن يحيى بن عمار بن ابي حسن وجدة السائل هو ابو حسن ام عمر بن ابراهيم

سما جلا لا نه عم ابيه في منزلة جد هذ قولان وعلى هذا اهل العلم في صفة الوضوء الا انهم يختلفون في بعض التفاصيل كما سيأتي

فقط واما سائر كلامه بالويلب عموم هي است وصرح او در بيان وجميع گفته اند هي منسوخ است بفعل بالجمله باراستقرار

شده است که صحابه بر احتياط و سختيات اتفاق نداشتند بلکه جمیع احتياط را محکم گرفته بودند و جمیع بخت میل کرده و ازین

جهت میان ایشان منازعه و مخالفت میگزشت و این مسئله نیز از فروع همین اصل است باب جواز التبول قائم و الحاکم

خلافه لا ولی جائز است بول کردن ایستاده اگر چه خلاف اولی است **قال** عن عبد الله بن جابر انه قال قال رایت علیه

السلام **قلت** وینا گفت دیدم ابن عمر را که بول میکرد ایستاده و آن فعل ابن عمر عمل آنحضرت صلعم و بعضی اعیان چنانچه

در تفسیر وایت کرده است مترجم گوید قد صح ان النبی صلی الله علیه وسلم قال لا یبطل قاتما آنحضرت صلعم فرمود بول کن ایستاده

و همین است مذکور در فقهها یا کتب الوضوء بیان طریقه وضو که بجهت ترتیب باید کرد **قال** عن عمر بن الخطاب

رضی الله عنه **قلت** لعبد الله بن لید بن عامر و هو جده عمر بن یحیی کان من اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم

تستطیع ان یزنی کیف کان رسول الله یترضا **قال** عبد الله بن لید نعم قال ابو صفوان فرغ علی یله فغسل یدیه و تبرک

مضمض **قلت** انما غسل ثلثا ثم غسل یدیه **قلت** انما یزنی کیف کان رسول الله یترضا **قال** عبد الله بن لید نعم قال ابو صفوان فرغ علی یله فغسل یدیه و تبرک

ذهبت الى قناه ثم خرجها حتى جمع الى مكان **قلت** لعبد الله بن لید نعم قال ابو صفوان فرغ علی یله فغسل یدیه و تبرک

که چگونه آنحضرت صلی الله علیه وسلم وضو میکرد و عبد الله گفت آری پس طلب کرد آب وضو پس رخت آب را بر دست خود

و در روایت بغوی آمده علی پیده یعنی بر دست راست خویش پس شست دو دست خود را و دو بار بعد از آن مضمضه کرد و بوی

افشاند یعنی بعد آب رسانیدن به بینی سه بار باز شست روئے خود را سه بار باز شست دو دست خود را تا آنچه دو بار

باز شست که در سر خود را بر دست خود پس بجانب روئے آورد و دو دست خود را و بجانب تفکشی آنها را شروع کرد بمقدم

سر خود یعنی شست دو دست را بر صدغین و بر اصبیه نهاد و بعد از آن هر دو دست خود را بسوئے قناه خود بعد از آن باز آورد

هر دو را تا آنکه رسی بهما جا که از آن جا شروع کرده بود بعد از آن شست دو پائے خود را مترجم گوید ازین حدیث معلوم شد که

غسل یدین پیش از داخل کردن آن در ظرف آب سنت است نزدیک خواب باشد یا نه دو بار شستن کفایت میکند

بلکه یکبار نیز کفایت میکند و سه بار کمال سنت است و نیز معلوم شد که مضمضه و استنشاق و استنشار سنت است

و در اینجا استنشاق را مذکور نگذاشته پس فقیر آن بنمایم که چون استنشاق برای استنشار است و مطلوب اصلی همانست

اكتفا کرده شد بذكر استنشاق و اینجا تا ثلثا گفته است پس متبادر است که وصل کردن میان مضمضه و استنشاق

مسئله قلت قال كذا اهل العلم يجب النية في الوضوء والغسل التيمم سائر العبادات وقال ابو حنيفة
يجب في التيمم وسائر العبادات ولا تجوز في الوضوء والغسل والنية قصدك ان تنوي بقلبك وهي تستند على موافق افعال
الدين ان تعرف الشئ الذي تقصده وتعلم انك ما مودينه وان تطلب موافقة الامر فيما تعين لك - ۱۲ - + - +
مسئله قلت قال كذا اهل العلم غسل اليدين الى الكوعين ثلاثا في ابتداء الوضوء سنة سواء قام من
نوم ولا غير انه ان قام من نوم لا يغسل يده في الاثناء حتى يغسلها ولو غس قبل الغسل ولا يعلم
بجاسة كسرها ولا يغسل الماء ۱۲

یعنی یک غرفه گرفت و بعض آنرا در همان داخل کرد و بعض آنرا در بینی باز یک غرفه دیگر گرفت و هر دو چیز کرد و در غیر سیم
پهچان و این بعضی ایا صحیح آمده است یا مجمله و فصل و فصل هر دو درست است مودی از سنت است قال یحیی
سمعت مالکاً یقول فی الرجل یمضمض یمسح من غفرة واحدة انه لا یاس بذلك یحیی گفت شنیدم از مالک که میگفت
در باب شخصیکه مضمضه و مسحا کند از یک غرفه که هیچ پاک نیست و نیز معلوم شد که تمکیت غسل وجه کمال سنت است
و دو بار درست شستن نیز مودی است از سنت و نیز معلوم شد صفت مسح و آنکه سنت است تعیاب سر است مسح و نیز
معلوم شد که وظیفه طهرین غسل است نه مسح و در روایت بخوی از طریق ابو مصعب مذکور است ان رجلاً سأل عبد الله
ابن زید المازنی و هو جد عمرو بن یحیی و همان روایت صحیح است و در روایت یحیی بن یحیی و اکثر رواة مؤطا تحریفی رفته
است که نه سال عبد الله بن زید المازنی و هو جد عمرو بن یحیی که این عبارت را میگوید که عبد الله جد عمرو باشد لا یسلو له ان خلا
واقع است و گفته اند نام این سائل عماره بن ابی حسن المازنی است و او جد عمرو است مسئله تسبیح را اول وضو تحلیل
بجای آصابع و اطالة غره و تحمیل و تموالاة و گفتن بعد از وضو تشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و تشهد ان محمداً عبده
و رسوله و اللهم اجلنی من الشوائب و اجلنی من الشظیرین این همه سننهاست که در احادیث عملاً و قولاً ثابت شده پاک
بجای نیتة الوضوء و غسل واجب است نیت کردن در وضو و غسل قال الله و ما اقرؤا الا لیعبداً الله عزوجل و لیست یمن
و روی مالک باسناده فی غیر روایت یحیی ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال لا عمل بالنیات پاک است غسل لیدین قبل
او خاله اما ناع سنت است شستن هر دو دست پیش از آنکه داخل کرده شود آنها را در ظرف آب هالک عن ابی الزناد
عزله عن ابی هريرة قال رسول الله صلی الله علیه و آله قال لا یستقیظ احدکم الا بعد ان یتوضأ و یسجد و یسبح الله و یتنزه
من غیره فلیس له ان یتوضأ و یسجد و یسبح الله و یتنزه من غیره فان احداکم یجد علی نفسه حاجتاً یسأل الله فیها فلیس له ان یتوضأ
از شما از خواب خود پس باید که بشوید و دست خود را پیش از آنکه در آن آب وضو خود پس بپوشانید کسی از شما نپسندد
که بجای شستن دست او یعنی احتمال دارد که نجس است رسیده باشد یا یسبح رسیده باشد که طبع از آن تنفس شود
و اتفاقاً آن حاصل نگردد پاک است بجهت الاستنشاق و الاستنشاق من غیر جوب مستحب است آب در بینی رسانیدن و
انسان ندان بینی از غیر تاکید هالک عن ابی شهاب عن ابی هريرة ان رسول الله صلی الله علیه و آله

مسوی له قلت قال الشافعي للضمضة والاستنشاق ستان في الوضوء والغسل جميعاً وقال ابو حنيفة
فروضان في الغسل ستان في الوضوء قال يحيى سمعت مالكا يقول في الرجل يغمض في يستنشق من غرفة واحدة انه
لا بأس بذلك قال الشافعي الفصل والوصل فيها جائزتان وقال ابو حنيفة لا بين الا الفصل وحديث عبد الله
ابن زيد كما مرهه البخاري دليل الوصل ۱۲ **له قلت** المني لا مريم امر جوب قال اهل العلم السواك في الوضوء سنة
سنة قلت قال الشافعي لترتيب في اعمل الوضوء على ما مضى به القرآن فرض وقال ابو حنيفة سنة ۱۳

قال زكريا فليست تروى من استنشق فليوثر فرمود رسول خدا صلى الله عليه وسلم هر که وضو کند باید که پیشانی را بینی خود را و هر که استنجا
کند رینگ باید که در و طاق را نگاه دارد و قال يحيى سئل مالك عن رجل تسواك في وضوءه ويستنشق حتى صلى قال
ليس عليه ان يعيد صلوته ويغمضه وليست تروى استقبال فكان يري ان يصلي في غسله يغمضه ويستمسك به في غسله ثم يركع
فراشش و من غمضه بن يا يميني افشاندن تا آنکه نماز گذارد و گفت مالک نسبت لازم بر اوست که اعاده کند صلوته خود را و باید که مضمضه
کند یا پیشانی را بینی را بر آید آینه اگر خواهد که نماز گذارد مسلمة با لغه در مضمضه استنشاق سنون است الادب صائم
يا كَيْسَ السَّوَاكِ سنون است سواك کردن مالك عن ابى الزناد عن الاعرج عن ابى هريرة ان رسول
الله صلى الله عليه قال لو ان اشدق على امتي لم يمتهم بالسواك فرمود آنحضرت صلعم که اگر خوف آن نبود که مشقت بهم
امست خود را بر آید امر میکردم ایشانرا بسواك مالك عن ابن شهاب عن حميد بن عبد الرحمن بن عوف
عن ابى هريرة انه قال لو ان اشدق على امتي لم يمتهم بالسواك ابو هريره گفت اگر خوف آن نبود که آنحضرت صلى الله عليه وسلم
مشقت و بدامت خود را البته امر فرموده ایشانرا بسواك با هر وضو مترجم گوید از اینجا معلوم شد که سواك با وضو فضل دارد
و لازم نیست مسلمة تنقیح کرده اند سواك بهر خشبی که از آله رخ دندان کند اگر چه خرقه از ثوب باشد الا صبح خود را که آنحضرت
صلى الله عليه وسلم و اصحاب با وجود اجماع طلب سواك میکردند و بهتر بن سواك سواك اراک است از جهت اتباع مسلمة
سواك بجز این باید که در نه بطول و سواك تحب است نزدیک تغیر دبان و صحیح آنست که صائم را اگر چه نیست اگر چه بعد از
زوال باشد زیرا که حدیث فاهم یسون و خلوت فواهم اطیب عند الله و یخرج المساکت تخصیص مساجد است
و آن کنایه است از کمال محبوبیت صائم نه اشاره با بقا خلوت و این از تتبع موارد استعمال روشن تر میشود و آنچه

الترتیب في الوضوء واجب است رعایت ترتیب در وضو قال يحيى سئل مالك عن رجل توضأ فغسل وجهه
قبل ان يغمض و غسل راعيه قبل ان يغسل وجهه فقال مالك ما الذي غسل وجهه قبل ان يغمض فليغمض و لا يغسل
وجهه اما الذي غسل راعيه قبل وجهه فليغسل وجهه ثم ليعد غسل ذراعيه حتى يكون غسلا بعد وجهه اذا كان في
مكانه او يحضر ذلك مالک سوال کرده شد از کسیکه وضو کرد پس فراموش نمود پیش شست روی خود را پیش از آنکه مضمضه
کند یا شست و دست خود را پیش از آنکه بشوید روی خود را پس گفت مالک اما کسیکه شست روی خود را

مسئو له قلت قال الشافعي يشترط الماء وضوء عند المني قال ابو حنيفة عند الحيض وروى الحفاظ التوقيت
 بيوم و ليلة للمقبور وثلاثة ايام لبيا لها المسافر من حديث علي رضي الله عنه فنذهب اكثر اهل العلم الى التوقيت
 فابتدأ الحديث من اول حديثه بعد ليس الخفين ذهبنا لك الى انه لا تغذ برملة المسح بل له ان مسح ماله بملء الفم
 مسح برؤوسه وروايتان واما انك مسح برؤوسه وروايتان باقية عن تافه وعبد الله بن دينار انهما اخبراه
 ان عبد الله بن عمر قدم الكوفة على سعد بن ابي وقاص هو اميرها فقرأه عبد الله بن عمر عيسى بن علي الخفين فانكر ذلك عليه
 فقال له سعد سل مالك اذا قدمت عليه فقدم عبد الله بن عمر ففهم ان يسأل عمر عن ذلك حتى قدم سعد فقال سالت
 اباك فقال لا قال عبد الله بن عمر فقال عمر اذا دخلت برجليك في الخفين هما طاهرتان فامسح عليهما فقال عبد الله
 وانما احذرتك من الغائط قال عمر نعم انما احذرتك من الغائط عبد الله بن عمر داخل شد كفه في برقع بن ابي وقاص وادام يمسح
 برؤوسه وديك مسح مسكين برؤوسه پس انكار كرد اين را بر سعد پس گفت اورا سعد پرس از اين مسلكه پير خود را چون
 داخل شوي بروي پس قدم كرد عبد الله بن عمر و فراموش كرد كه سوال كند حضرت عمر از اين مسلكه تا وقتيكه آمد سعد
 پس گفت آيا تو سوال كردي پير خود را گفت نه پس سوال كرد عبد الله پير خود را پس گفت حضرت عمر چون داخل كني
 وروپايت خود را در روزه حالانكه وروپايت تو پاكي باشد پس مسح كن بر روزه عبد الله گفت اگر چه آمده باشد كس از
 از غلا جا گفت عمر رسي مسح كند اگر چه آمده باشد از غلا جا قال يحيى شبل مالك عن رجل غسل قدميه ثم لبس
 خفيه ثم استأذن للوضوء قال يفرغ خفيه ليتوضأ ^{ويحكي} شبل مالك از حكم كيه شست وروپايت خود را بعد از ان پوشيد
 و روزه خود را بعد از ان ابتدا كرد وضوء را گفت مالك بر او هر دو روزه را باز وضوء كند باز بپوشد پير وروپايت خود را زوا الحفاظ
 و الفقهاء التوقيت بيوم و ليلة للمقيم وثلاثة ايام لبيا لها المسافر بحديث علي رضي الله عنه زياده كردند حفاظ حديث و فقهاء اربعين
 وقت را در جواز مسح بر روزه يك شب و روز بركت مقيم و ثلثه شبانه روز برائے مسافر روايت حضرت علي كرم الله وجهه ترجمه گويد
 ظاهر از لفظ طهرتان آنست كه طهر شرعي كه كمال وضوء است اراده كرده اند پس مسح موزه صحيح بنو بكر آنكه هر وضوء تمام
 پوشيده باشند همچو گفته اند كه اگر يك پاي را در وضوء شست و موزه پوشيد بعد از ان پاي ديگر شست و موزه ديگر پوشيد
 مسح صحيح است و اين محتمل است و الله اعلم و امام مالك توقيت بريك شبانه روز در حق مقيم و سه شبانه روز در حق مسافر
 ذكر كرد زيرا كه نذهب و آنست كه دست مسح را بچ توقيت و تقديريست بلكه اورا ميرسد كه مسح موزه كند تا وقتيكه غسل لازم
 نشد و تعقب كرده اند حفاظ حديث و فقهاء اصحاب حديث حضرت علي رضي الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يامرنا
 ان مسح اقليم يدا و ليلة و المسافر ثلثا اخرجه مسلم ان حضرت صلعم ميفرمود اراك مسح كند مقيم بريك شبانه روز و مسافر سه شبانه روز و جواب
 داده اند از جانب امام مالك كه خزمه بن ثابت هي حديث روايت كرده است و در آخر گفته و لو استتر دنياه لراذنا و فر كرد
 بغوي اين جواب را كه قول خزميه و لو استتر دنياه لراذنا مني است از و پس جائز نميست ترك تعين يعني ترك مسح چيد

مسئله قلت قال الشافعي رحمه الله تعالى الخف فوضه صلى الله عليه وسلم سنة وقال ابو حنيفة لا يصح الا على ۱۲
قلت على هذا اكثر اهل العلم من جامع امراته فغيب الحشفة وجب الغسل عليه ما كان له ان يغسل
 والختان موضع القطع من ذكر الخلام ونواة الجارية ۱۲

باين ظن من شرح محمد بن محمد كلام خيريه انيسيت كه توقيت بر سبيل وجوب نبود بلكه بر سبيل ندب واختيار افضل امور و حال اوست
 ميگرد كه اگر كسي از آنحضرت صلي الله عليه وسلم زياده طلب مي نمود البته زيادت امر ميگرد پس ظن نباشد بلكه محل كلام آنحضرت
 صلي الله عليه وسلم بر ندب و زيادت فهم است به نسبت سائر رواة و با سائر روايات مخالفت ندارد پس ميكن كه تقدير
 يك شبانه روز و حق قيمت سه شبانه روز و حق مسافر سنت مؤكده باشد و نظير آن تقدير نماز عصر است بثلثين و تقدير نماز عشاء
 بثلث شب و تقدير صدقة الفطر است بثلث از نماز عيده جهاد و عمل از حديث توقيت تجاوز نبايد كرد و چه بود كه توقيت رفته اند
 از در ابتداء مدت ثورسي و ابو حنيفة و شافعي گفته اند ابتداء مدت از اول هذته است كه بعد پس ثخين حادث شود و احمد و
 اسحق گفته اند كه ابتداء مدت از اول صبح است و هر دو محتمل است والله اعلم **پاكي** صفتا مسلم على الخفين بيان طريق

مسح بر سر و موزه هالك عن هشام بن عروة انه راى ابا بصير عليه السلام على الخفين قال كان يزيل فامسح على الخفين على ان يمسح
 ولا يمسح بطونها هشام و يدير خود عرويه را كه مسح ميگرد بر سر و موزه گفت هشام كه عرويه زياده نميگرد و چون مسح موزه كرد و بر رانكه
 مسح ميگرد بر پشت پائى مسح نميگرد و جانب پائى با رانها هالك انه سال ابن شهاب عن النبي صلى الله عليه وسلم كيف مسح
 ابن شهاب احتجيد به تحت الخف الاخرى فوقف ثم امسح بالاسفل كذا قال ابن شهاب را از مسح بر سر و موزه كه چگونه است آن
 پس در آورد ابن شهاب يكي از دو دست خود ز رخت و يكي را گذاشت بالاى خف بعد از آن كشيد بر دو دست را مسح
 گويد و صفت مسح دو روايت مختلف آمده چنانكه روايت كرديم و هم چنانست و واضح مسلم حديث حضرت مرتضى على بن ابي طالب
 عنه كه لو كان الدين بالراس لخرجه سديد قول عرويه را پس اختيارا همان است مسئله كفائيت ميكند مسامع مسح بر اعلاى خف
 قليل باشد يا كثير بقياس آنچه در مسح راس كفايت ناقص است پس ما خود است از اتفاق مسلمين بجمعت انصار مسح بر اعلاى راس
پاكي اذا جازوا الختان جبا الغسل من ران و لم يفرجوا من ران بغير موضع ختنه مرد از موضع ختنه زن واجب غسل

انزال واقع شود يا نشود هالك عن ابن شهاب عن سعيد بن المسيب عن ابي عبد الله عن ابي الخطاب عثمان بن عفان عن ابي جهم
 النبي صلى الله عليه وسلم انما يقولوا اذا اتممت الختان فقد جبا الغسل حضرت عمر و حضرت عثمان و حضرت عائشة زوجة آنحضرت
 صلي الله عليه وسلم ميگفتند چون بر سر موضع ختنه مرد موضع ختنه زن را ران كننا ياست از داخل سر و كمر و در فرج زن پس
 واجب غسل **مالك** عن ابي النضر مولى عمر بن عبد الله عن ابي سلمة بن عبد الرحمن بن عوفانه قال سالت عائشة

زوج النبي صلى الله عليه وسلم ما يوجب الغسل فقالت هل تدري ما مثلك يا ابا سلمة مثل الفرج و غير ذلك اليك
 تصدق فيصير معها اذا جازوا الختان الختان فقد وجب الغسل **مسئله** قلت ابو سلمة گفت

مسوئی له قلت علی هذا اکثر أهل العلم ان من جامع امراته ففتيت الحشفة وجب الغسل علیها وان لم

ينزل والختان موضع القطع من ذكر الخلام وخوالة المجارية - ۱۳ - +

مسئله سوال کروم از عائشه رضی اللہ عنہا چہ چیز واجب میکند غسل را گفت آیا میدانی کہ صفت تو حیثیت است
ابوسلمہ مثل تو مانند چوڑہ مرغ است کہ میشنو و از خروس کہ بانگ میکند پس وے نیز بانگ میکند مردان است کہ ابوسلمہ
در وقت سوال بالغ نبود و محتاج بہ تحقیق این سئلہ نہ کن چون مردمان را شنید کہ درین سئلہ بحث میکنند وے نیز سوال کرد
عائشہ گفت چون تجاوز کند موضع ختنہ مرد از موضع ختنہ زن واجب شود غسل مالک عن یحیی بن سعید عن سعید

ابن المسیب ان ایا موصی الاشعری اتی عائشہ فزوج النبی صلی اللہ علیہ فقال لها لقد شق علی اختلاف

اصحاب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فی امری لا عظم ان استقبلک به فقالت ما هو ما کنتم سائلوه عنک فقلت

عنه فقال لعل یصیب اهلک ثم یکسلک لا ینزل فقال لا فاجاؤنا الختان فقل بالغسل فقال ابو موسی الاشعری لا سال عن هذا الحدیث ابدا

ابوسلمہ اشعری آمد نزدیک عائشہ پس گفت اورا ہر آئینہ و شواہد شدہ است برین اختلاف اصحاب آنحضرت صلی اللہ
علیہ وسلم و سئلہ کہ اگر عظیم میدانم یعنی حیا میکنم از ان کہ روبرو وے تو گویم آنرا پس گفت عائشہ حیثیت آن سئلہ آنچہ بر اہل شیعہ
از ان مآذ و خوار پس سوال کن مرا از ان پس گفت ابوسلمہ مردی سر بزرگ خود باز کمال میکند و انزال میکند پس گفت
چون تجاوز کرد موضع ختنہ مرد از موضع ختنہ زن واجب شد غسل گفت ابوسلمہ سوال کنم از این سئلہ بچکیس را بعد از آنکہ

یعنی مرا تشکیک حاصل شد و شبہ ماند مالک عن یحیی بن سعید عن عبد اللہ بن کعب عن عثمان بن عفان ان عمر بن الخطاب قال لا تصاد سائل

ابن ثابت الاصبغ عن الرجل یصیب اهلہ ثم یکسلک لا ینزل فقال لا یقبل فقال له یحیی بن عثمان ابی بن کعب کان لا یری

الغسل فقال له ذیلان ابی بن کعب نزع عن ذلک قیل یعوت محمدا بن ابی بید سوال کرد زید بن ثابت از حکم

مروکیہ جامع کند باہل خود پس اسال نماید و انزال کند پس گفت زید غسل کند پس گفت اورا محمود ہر آئینہ ابی بن کعب و جواب

نمیدید پس گفت اورا زید ہر آئینہ ابی بن کعب رجوع کرد ازین نہ بد پیش از انکہ بمیر و مالک عن نافع عن ابن عبد اللہ

ابن عمر کان یقول اذا جاؤ الختان الختان فقد بالغت یسکت عبد اللہ بن عمر چون تجاوز کند موضع ختنہ مرد از موضع ختنہ

زن واجب شود غسل مگر ہم گویند تنقیح کردن مجاوزت ختان از ختان را بدخل حشفہ یا قدر آن و فرج قبل باشد یا دبر فرج

آدمی باشد یا فرج بہیمہ و اصل این تنقیح آنست کہ ختان لفظ مصدر است لا بد انجا محل ختنہ مرد او داشته اند باز ذکر ختان

بر حسب عادت است پس جامع اقلند باز نمیکہ اورا خفض نکردہ اند ہمیں حکم دارد و این را عارف لغت می نہم زیرا کہ ورا حکم

برقصائے شہوت با خروج جنی است ختنہ را در ان دخل نیست پس آن کنایت است از حشفہ و سیکہ حشفہ و مقطوع باشد قدر

خشفہ در حق وے حکم خشفہ دارد و بغل آنچہ تحریر نمودیم و مجاوزت کنایت از دخول است اعم از انکہ تمام دخل شود یا نہ و

چون اقامت حشفہ تمام انزال منی بحیث آنست کہ انزال امر است خفی پس بسبب اورا بجائے او نصب کردن حکم را

مسئله قلت علی هذا اکثر اهل العلم ان غسل الجنابة یجب باحد الامور اما باحد حال لحشفة قاله

او بخروج الماء الخارج من الرجل والمرأة والمراد بالبلل الخلقان رای بللا ولم یثبت انہ متى لم یجب الفسل علیہ

عند اکثر اهل العلم وقال النحوی فی ادوی النجس قتا وبل الفسل عنہ انہ کان تطیفا ولذا لم یضم ما لم یزید ثابا قال ابو حنیفة یجب ان یرط

برای او در فرمودند یا ملحق گردان این تضاد شہوت را باقتضای شہوتیکہ در صورت انزال میباشد بر تقدیر عارف

لغت شناس کہ قبل و در درین معنی فرق ندارد و فرج بہیمہ و آدمی کیسان است والد علم مسئلہ اگر گویم علت تضاد

شہوت جماع است بر کسیکہ لواطت کرده باشند غسل واجب شود و موافق قاعدہ والا بطریق احتیاط واجب حکم کرده اند

باب الحکم و وجوب البذل غسل غسلی شہوتیکہ کہ محتمل شود و دریا بدتری را غسل بکند و بشوید جامہ خود را مالک

عن هشام بن عروہ عن ابی عثریح بن عبد الرحمن حاطلہ اعظم مع عمر بن الخطاب کب فیہم عمر بن العاص

وان عمر بن الخطاب عرس ببعض الطريق قربا من بعض المیاء فاحتمل عمر قد کاوان یصیر فلم یجد مع

الرمح ماء فوکب حتی اذا جاء الماء جعل یغسل راسه وای فکان لا یحتمل حتی سقر فقال لعمر بن العاص اصیبت

ویمتا ثيابی ورج ثوبک یغسل فقال عمر بن الخطاب لعمر بن العاص لکنک تجرد ثابا وکل الناس یجد ثیابا

والله لو فعلتمنا لکان سنہ بل غسلی ما ذکرت و انتم ما لکم اکیحی ابن عبد الرحمن بن حاطب عمره کرو سمره عمر بن

الخطاب در میان جمعی از شتر سواران کہ در حلقہ ایشان عمرو بن العاص بود و سمره عمر بن الخطاب آخر شب برآی

استراحت نازل شد در بعضی طریق نزدیک حیض آب یعنی حوض یا چشمه پس محتمل شد عمر و نزدیک شده بود کہ بوقت

صبح درآید پس نیافت با سواران آب را پس سوار شد تا آنکہ رسید باب پس شروع کرد شستن انچه دید از اثر آن قلام

تا آنکہ بوقت روشن درآمد پس گفت اورا عمرو بن العاص صبح کردی با ما جامہا کے دیگر گشت پس بگذار جامہ خود را شسته

شود پس گفت عمر ای عجب از حال تو ای عمرو بن العاص اگر تو میبای جامہ را آبیامہ مردم میانجامد جامہ والد اگر چنین

کنم سنت نشود بکہ بشویم انچه دیدیم و آب بنفشام بر انچه ندیدیم ترجم گوید شب است کہ بموضع شبہ آب افتانند از اینجاست

مفہوم میشود کہ منی نجس است و ہوا لا صی مسئلہ ماخذ اثر حضرت عمر در وجوب غسل حدیث مرفوع است کہ ام سلمہ

از اختلاف سوال کرد و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آنرا بحد تشبیہ دادہ فتویٰ وجوب غسل دادند پس این حدیث باقتضای دلالت

میکند بر وجوب غسل نزدیک اختلاف و احادیث مرفوعہ بسیار شاہد این معنی است و در غسل ثوب حدیث عائشہ کہ منی

منی را از جامہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم غسل آن بر وجوب شستن و قیاس بر انچه از مخرج بر می آید مثل بول و مذی و

این قیاس بالاولی است مسئلہ اختلاف و یافتن بل را تنقیح کردہ اند بخروج منی از طریق متعارف یا غیر متعارف و نزدیک شستن

و بخروج منی از طریق متعارف با شہوت نزدیک حنفیہ این قول ثانی اقوی است نزدیک این فقیر نیز کہ روایت متفقہ است

انزال در نوم لغویست بحدیث مرفوع کہ دلالت میکند بر آنکہ اگر نیافت بل را غسل لازم نمی آید اگرچہ یاد دار دخیل و در نوم نیز

نخست زیرا که سبب آن با شرطیه آن غسل را معقول نسبت پس باقی نماید الا خروج منی شبهت از طریق محتاط و بطلان لغت عام
ست شامل بول و ودی و ندی و منی و مراد اینجا نیست الا منی زیرا که در کلام عرب بلفظ عام تعبیر میکنند و مراد از آن چیز
خاص باشد بلیل سابق که من المذی و المذی و من المذی غسل مسئله تمیز در میان منی و ودی ضرورتی نیست پس صفات
متمیزه هر یک بحسب استقرا بیان کردند پس شناخته میشود منی بچیدن با لذت یا قطن بخرموج او با بوسه عجان اگر منی طیب باشد
و بوسه بیاض حوضه اگر خشک باشد و در ندی لذت و دفع و در عضو نسبت و رقیق تر است از منی و بوسه عجان یا فربه نمیشود
و ودی قطره است از بول مسئله منی آدمی طاهر است نزدیک شافعی بحدیث یحیی بن عمار عن عائشة أنها كانت تحك المنی عن ثوب
رسول الله صلی الله علیه و سلم ثم تصلی فیه نجس است نزدیک ابی حنیفه و مالک و غیر آنکه ابو حنیفه میگوید فکر یا بس کفایت میکند
و مالک میگوید کفایت نمیکند و اقوی نزدیک فقیر قول مالک است زیرا که شستن عمر ثوب را و ریختن باین اتهام و لالت
میکند بر نجاست او اما حدیث کانت تحك معینش نزدیک فقیر تحك فی ثوبها غسل مثل قرص تحت در حدیث غسل دم زیرا که
اکثر طرق این حدیث مثل اندر غسل و طرق شاذه را بر همان معنی حل باید کرد و الدائم مسئله نصیح محکم که یحیی بن زبیر است
معلوم نیست و شبهت در احادیث بسیار آمده پاره نسبت از قول باسحاب آن و الدائم مسئله اقل غسل نیت بفتح حدیث
که موجب غسل شده است یا استباحث چیزیکه محتاج است صحت او غسل مثل صلوٰه یا ادائے فرض چنانکه در وضو گذشت
و تعبیر بدن با سالت آب شست و بشیر سیمه را باید رسانید و حنفیان بضمضه و استنشاق را غسل فرض گفته اند و جواب از استدلال
ایشان گذشت اما نیت پس ماخذ آن بحدیث انما الاعمال بالنیات و اما تعبیر پس ماخذ از لفظ غسل و از نظر مدفو میگوید
نزدیک استعمال لفظ حاصل میشود مسئله از سنن غسل ازاله قدری یا تعبیر است که بر بدن باشد در اول غسل از منی و وطو
فروج و غیر آن و تعدد حاطف مانند سکن بقل و سکن و دلک بدن و حاض قطره مخلوط بشک در فروج و دخل کند بخل حوض
مسئله سبب حدیث اکبر حرام میشود قرأت قرآن بحدیث ترمذی لا یقرء بحب و الحاض شیان القرآن و فی اسناد
مقال و له شواهد یکایک افانسی الجنب فصلی و لم یفعل ان ینکح فی الصلوة استأنف و بعد لها عاده و لو بعد لها الجنب
چون فراموش کند جنب پس نماز گذارد و الا غسل نکرده است اگر یاد کرد در اثنا صلوٰه از سر نو ابتدا کند و اگر یاد کرد
بعد فروع از آن عاده نماید نماز را اگر چه بعد گذشتن وقت باشد و الا غسل بنی حکیم ان عطا بن یساف عاده از رسول
الله صلی الله علیه و سلم کبر فی صلوٰه من الصلوات ثم اشد الله به ان امکنوا فذهب ثم وجع و علی جلد اشترک
رسول الله صلی الله علیه و سلم بگیر گفت در نماز از نماز بعد از آن اشاره کرد بوسه مقتدیان بدست خود که بر جانش خود را
باشید پس رفت بخانه بعد از آن رجوع کرد و بر بدن او اثر آب بود و مترجم گوید این حدیث را حل کرده است محمد بن الحسن بن سبک
حدیث در صلوٰه و بنا کردن در صلوٰه بعد وضو و یحیی بن بخاری و مسلم این حدیث را بطرق بسیار نقل کرده اند بعضی آن مصرح است که
بر آنحضرت صلی الله علیه و سلم غسل بود و آنحضرت آنرا فراموش کرده بودند بعد تعبیر بنیاد آورند پس رجوع کردند بخانه مبارک غسل نمودند

مسئله قلت فعل هذا اهل العلم والجماعة اصلها في الجرح موضع قريب من الحديث قلت وعليه اهل العلم

واستيفات كروند مالک عن هشام بن عروة عن ابي عبد الله عن زيد بن الصلت انه قال خرجت مع عمر بن الخطاب الى الجرح فوجدنا قاذوا
قذاحتم وصلى لم يغتسل فقال والله ما ارا في الاوقال حتمت وما شعرت وصليت وما اغتسلت قال فغسل
وغسل ما انا في ثوبه ونظم ما لم يره واذن واقام ثم صلى بعد ان تقاع الضحك فتمكنا زبيد بن الصلت گفت
برآمد مبره عمر بن الخطاب بسوی جرت وجرت موضعی است نزدیک منی مشرفه پس نظر کرد حضرت عمر بن کاه مطمح شد
کوهی مخلم شده است و نماز گذارده است و غسل نکرده یعنی منی در جامه خود یافت پس گفت شتم بخدا منی خود را اگر مخلم شدم
و نماز است ام نماز گذارده ام و غسل نکرده ام گفت زبید بن الصلت پس غسل کرد و شست آنچه دید در جامه خود یعنی از منی و آنچه
بر آنچه ندید یعنی بر آنچه که اثر منی ندید و اذان گفت و اقامت گفت بعد از آن نماز گذار و بعد بلند شدن گرمی آفتاب باطنیان
و استهکی نه شبانی و سکی مالک عن اسمعيل بن ابي حكيوم عن سليمان بن يسار ان عمر بن الخطاب يغتسل

الى ارضه بالجرح فغسل في ثوبه احتلاما قال لقتل بتليت بالاحتلام من دن و ليهما من الناس فاغتسل و غسل في ثوبه
و ثوبه لا احتلاما و في ثوبه لا احتلاما قال لقتل بتليت بالاحتلام من دن و ليهما من الناس فاغتسل و غسل في ثوبه
راگفت هر آینه من مبتلا شدم باحتلام از آن زمان که مرا متولی امور مسلمانان کرده اند یعنی مرا خلیفه ساخته اند حاصل نیت که
احتلام از خوردن طعام چرب پیدا میشود زیرا که سبب آن زیاده تولد منی است با وجود رخاوت او عیله پس غسل کرد و شست
آنچه دید در جامه خود از اثر احتلام باز نماز گذار و بعد از آنکه برآمد آفتاب پاک اذادی فی ثوبه احتلاما و لا یدن کر

شیخ الامام ما یفعل چون بر بنید در جامه خود اثر احتلام و یا دندارد هیچ خوابیکه دیده باشد چه کار کند قال یجلی قال مالک
فی رجل جلی ثوبه اثر احتلام و لا یدل یقی کان و لا یدن کر شیخ الامام فی مناه قال لیغتسل من اخر ثوبه نامها

فان کان قد صلی بعد ذلك النوم فلیعود ما کان صلی بعد ذلك النوم من اجل ان الرجل ربما احتلم و لا یری

شیئا و یری و لا یحتلم فاذا وجد فی ثوبه ماء فعلم ان یغسل و ذلك ان عمر بن الخطاب لم یعد ما کان صلی الاثر

نومه تا مهاده لم یعد ما کان قبله گفت مالک در باب شخصی که یافت در جامه خود اثر احتلام نمیداند که کند

احتلام و یا دندارد و چیزی که دید اثر او در خواب خود گفت باید که غسل کند از آخر خواب که خفته است بان خواب و باید که عاوه

کند آنچه گذارده است بعد از این خواب بسبب آنکه در گاهی مخلم میشود و در خواب نمی بیند چیزی و گاهی در خواب می بیند

و مخلم نمیشود پس چون سیاه در جامه خود منی را لازم است بروی غسل کردن حکم نیت دلیل آنکه حضرت عمر عاوه

کرد آنچه گذارده بود بعد از آخر خواب که خفته بود بان خواب عاوه کرد و آنچه پیش از خواب گذارده بود پاک اذانت المرأة

مثل اریه لعل یغسله چون بر بنید زن مانند آنچه می بیند و باید که غسل کند مالک عن ابن شهاب عن عروة

ابن الزبیر ان ام سلمة قالت لرسول الله صلى الله عليه و آله يا رسول الله المرأة ترى في المنام مثل اریه لعل یغسله فقال

مسئله قلت وھذا قول اکثر اھل العلم والوضوء فی الغسل سنة ۱۳ قلت وعلی هذا اھل العلم قلت هذا اھل العلم

سر خود را بخیل کرد پس جاری ساخت بر خود آب را **ہالک** اند بلذات عائشہ ام المؤمنین شلت عن غسل المرأة من الجنابة فقالت لتخفن علی واسہا ثلاث حکفات من الماء ولتضعف لیسہا بیدیا سوال کرده شد حضرت عائشہ را از کیفیت غسل زن از جنابت پس گفت باید کہ دو دست خود چپ کرده ریزد بر سر خود سه بار آب را باز باید کہ برہم کند و بالدموس سر خود را بدو دست خود مترجم گوید از اینجا معلوم شد کہ یکے از سنن غسل شستن دو دست از قبل اغسال و انوشستن فرج و ہر جا کہ منی رسیدہ باشد وضو کردن و اگر کسی موی سر داشته باشد بدو دست آب گرفته در میان پنج موی رساند بعضی موی را بعضی بال بعد از ان جاری کند آب را بر تمام بدن باستیجاب و سه بار جاری کردن تمام مدت است باقی ماند آنکہ آب زدن بر دو چشم نزدیک جہور نیست بلکہ با میگو دست تر بر دو چشم بال و روج مذہب ابن عمر است فقط دیگر آنکہ نقض صفائے یعنی باز کردن گیسو مانے بافتہ در حق زنان ضرور نیست بلکہ رسانیدن آب بر پنج موی کافی است دیگر آنکہ شستن پا ہما و بعض روایات در اتناے وضو واقع شدہ است و در بعضی روایات عقب غسل و ہر یکے را و چہ است با آب افراہ الجنہ بنیام او بطعم قبل الغسل استقبال الوضوء چون ارادہ کند جنب کہ بخواب رود یا طعام خورد پیش از غسل مستحب است اورا وضو کردن **ہالک** عن عبد اللہ بن عمر عن عبد اللہ بن عمر قال

ذکر عمر بن الخطاب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انہ تصیبه جنابة من الليل فقال له رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انما قالوا اغتسلوا ثم ذکرہ حضرت عمر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ میرسد اورا جنابت و بعض اوقات شب یعنی در ان حالت غسل میرنیشود والد اعلم پس گفت اورا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وضو کن و بشو ذکر خود را بعد از ان بخواب رو **ہالک** عن هشام بن عروة عن ابيه عن عائشة زوجة النبي صلى الله عليه وسلم انما كانت تقول اذا امتا احدكم المرأة ثم اراد ان ينام قبل ان يغتسل فلا يتم تعق يتوضا وضوءا للصلاة حضرت عائشہ رضی اللہ عنہا میگفت چون برسد یکے از شما بزنی خود یعنی جماع کند بعد از ان خواب رود بختیتر از آنکہ غسل نماید پس باید کہ بخواب نرود تا آنکہ وضو کند مانند وضو خود برائے نماز **ہالک** عن نافع بن عبد الله بن عمر كان اذا اذنان بينا او يطعم وهو جند غسلك جھوید یہ الی المر فلقین

و مسر بر اسے طعام او نام عبد اللہ بن عمر چون مے خواست کہ بخواب رود یا طعام خورد حال آنکہ با جنابت مے بود مے شست روی خود را و دو دست خود را تا آرنج و مسح میکرد بر سر خود بعد از ان مے خور دیا بخواب میرفت مترجم گوید در حدیثی دیگر نزدیک ابی داؤد و محمد بن احسن آمده است کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بخواب میرفت حال آنکہ جنب مے بود بغیر آن کہ دست رساند بآب و ازین حدیث معلوم میشود کہ امر برائے استحباب است نہ برآ وجوب آنتر عبد اللہ بن عمر دلالت مے کند کہ اگر تمام وضو میرنیشود ہر چہ مسیر شود و بکند یا آبی یا بس بر جنب پاک نیست یعرق جنب یعنی عرق نجس نیست **ہالک** عن نافع بن عبد الله بن عمر كان يعرق في الثوب وهو جند لم يصب فيه

مسئله قلت دعلى هذا اهل العلم **۱۲ قلت** وصلى الله عليه وسلم كان يغتسل بالصاع الخمسة
املا قال اهل العلم ارفعوا في استعمال الماء مستحب ولا بأس ومكروه النقص الصاع ليعطى معنى التقدير لا يجوز الكثرة لا قبل بل بعد نزول غسل

عبد الله بن عمر عرق مكيرو در جامه حالانكه جنب ميرو باز نماز ميگذارد و در انجا مس يا لا يمس المصحف محدث ولا جنب ساس
كنند مصحف را سكه بيه وضو باشد و نه جنب **والك** عن عبد الله بن ابي بكر بن حزم ان في الكتاب الذي كتبه رسول الله

صلى الله عليه وسلم لعمر بن حزم ان لا يمس القرآن الا طاهر و دور كتوبيكه ان حضرت صلح نشند انرا برائے عمرو بن حزم بني تاعمر
بن حزم بسو بوسه اقبال مين والد علم اين كلمه كه دست نرساند بقرآن بگرطاهي از جنابت و حدیث ترجم گوید در تحريم

مس محدث مصحف را اتفاق است بعد از ان اختلاف كرده اند و مس بواسطه جامه يا حمل بجا نماند يا بر وساده جمیع منع كرده اند نظر
بغرض اين حكم كه تعظيم و اكرام قرآن است و درين غرض همه صور برابر است و جمیع جائز داشته اند نظر بلفظ مس و آنچه غير مس است

حدیث از ان ساكت است و اين محتمل است يا كشيح زلحیث ان يقرأ القرآن من ظهر القلوب و من الجنب المحاقن جائز
است بخاندن قرآن از بر عيني از ياد خود محدث را بغير نظر و مصحف و رجاست كه بغير وضو باشد نه جنب و نه حائض **راصالك**

عن ابوبن ابي تميمه السخيتي عن رجل بن سيرين ان عمر بن الخطاب كان في قوم وهم يقرأون القرآن فذهبوا
ثرو جمع و هو يقرأ القرآن فقال له رجل يا امير المؤمنين انقل دلت على ضرو فقال عمر فانك بهذا امسلة

بود حضرت عمر بن الخطاب در بيان قوسه و الاثان بخواند قرآن را پس رفت حضرت عمر برائے حاجت خود بعد از ان باز
داو بخواند قرآن را پس گفت او را شخص يا امير المؤمنين آيا ميخواني قرآن را و نيتي با وضو پس گفت عمر كه فتوى داو ترا بيان حكم

آيا مسيه كذاب فتوى داو يعني از شرعيت محمدى ميت عليه الصلوة و التسليمات و الدار علم باب قد مرها الفصل باب بيان
مقدار آب غسل **مالك** عن ابن شهاب عن عروة بن الزبير عن عائشة ام المؤمنين ان رسول الله صلى الله عليه

عليه وسلم كان يغتسل من الماء وهو الفرك من الجنابة مروي است از حضرت عائشه كه آنحضرت صلى الله عليه وسلم
غسل ميكردند از آونديكه و سه فرق بود از حيث جنابت فرق بفتحين آونديت كه سه صاع را انجا نش كند و آن بحساب صاع

در نيه شانزده رطل است مترجم گوید كه اين تقدير برائے تعيين و تحديد است زيرا كه ابدال بنى آدم متفاوت اند و حالت قصه از نيه
درن و تبريد و غير آن مختلف پس گاه آنحضرت صلى الله عليه وسلم بصاع غسل ميكردند و گاه بكميت از ان حتى كه در حدیث متفق عليه

واقع شده كان على الله عليه وسلم غسل بالصاع الى غصته ادا و كان يتوضأ بالمد غسل ميكرد آنحضرت صلى الله عليه وسلم بكميت صاع
پانچ مد و وضو ميكرد بكميت و صاع نزديك اهل مدنيه پنج رطل و ثلث رطل است و مد ربع صاع را گویند و آن بحساب صاع در نيه

يك رطل و ثلث رطل خواهد بود و پا صاع البحر طهور آب درياي شور ياك كنده است **مالك** عن صفوان بن
سليم عن سعيد بن سامة عن ثعلبة بن ابي بردة وهو مروي عن عبد الله بن ابي ربه انه سمع
اباه ربه يقول جاء رجل الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله اتا ترك البحر فغسل معنا القليل من الماء وان توضأنا

مسئوی **له قلت** وعلیهما السلام فی جواب الوضوء بما جاء في الخبر **قلت** قل بالشأ فعل الماء الذي لا نجس

لوقوع النجاسة ما لم يتغير بالقلتين بعد ما إذا بلغ الماء قلنتين لم يحمل خبثا و قد رها نجس قود في هذا المعنى به
نجساً ثم دخل وقدرة الخفة نياً لغير الكبر الذي لا يخرجك جانب منه نجس يك الأخاء والعشر في العشر ۱۲-۶

به عطشاً اقتوصاً من ماء البحر فقال رسول الله صلى الله عليه وآله هو الطهور ماؤه الحل ميتته ابو هريره گفت که آن شخص
بسوء آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس گفت یا رسول الله سر آنینه ما سوار میشویم هر دیر یا دیر یا ریم با خود آب اندک پس اگر وضو کنیم
آن شسته ایم پس آیا وضو کنیم آب دریا پس گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم دریا پاک کننده است آب او و حلال است مرده او
یعنی ماهی را بے ذبح میتوان خورد یا آب حیاض لا نفسد بوزن السباع و دخول قوائمهما التی لا تغتسل عن النجاسات
حوضها نجس نمیشود آب خوردن جانوران درنده و ورا بدن پایهای ایشان در آب که خالی نیستند از نجاسات هالک

عن یحیی بن سعید عن محمد بن ابراهیم بن الحارث التیمی عن یحیی بن عبد الرحمن بن حاطب بن عمر بن الخطاب
نوه فی کسبهم عمرو بن العاص حتی ورم و احوضاً فقال عمرو بن العاص لصاحب الحوض یصاحب الحوض هل

ترد حوضك السباع فقال له عمر بن الخطاب یا صاحب الحوض لا تخفیرنا فان ارد علی السباع وترد علینا **قلت**

حضرت عمر را یعنی بارده سفر در جمعی از شتر سواران که در میان آن جمع بود عمرو بن العاص تا آنکه وارد شدند بر حوض پس
گفت عمرو بن العاص صاحب حوض را اے صاحب حوض آیا در میشوید بر حوض تو جانوران درنده پس گفت او را عمر بن

الخطاب اے صاحب حوض خبر مرده مار ازیر که هر آنینه ما وارد حوض میشویم عقب درند ما وارد میشوید عقب یعنی امر است
معلوم با لقطع مانع طهاره نمیشود ترجمه گویم معلوم است بقلین که حیاض حجاز غیر کبیر میباشد و نه عشر و نه عشر و نیز معلوم است

که حوضه و سورا حوض نیگونی و نیز معلوم است که بوقوع نجاسته که تغیر کند طعم یا بوی یا رنگ آب را حکم او مانند حکم دخول توابع
سباع است پس حامل شد ازین حدیث که وقوع نجاست غیر مغیره اهدا و صاف در آب کثیر آن آب را نجس نیگیر دانند و نه سب

مالک است که آب کثیر نجاست غیر مغیره اهدا و صاف نجس نمیشود و بخلالت ما قلیل لیکن تقدیر کرده است کثیر را و از آنرا نیز مفهوم
از لفظ حوض و جابیه و دل حوضه و انامیکه از دو شافعی تقدیر کرده است بدو قله بحدیث او المانع الماء قلتن لم یحل خبثا لبقوی گفته

است که نقل کرده است شافعی از ابن جریر این حدیث را و در آن روایت گفته است بخلال حجر بخر بقلین نام دربی است گفت
ابن جریر من دیده ام قلال حجر را یک قله از آن وسعت میکند و قریه را یا دو قریه و چیزه بالاسه آن بعد از آن شافعی مقدار

کرده است سه پنج قریه و یا از آن او گفته اند پنج قریه یا نصف ظل میباشد ترجمه گوید این تقدیر نیز تخمین راجع میشود و غایت تحقیق آنکه
قله گاهی کلان میباشد و گاهی فرد و چنانچه ابن جریر تصریح کرده و از شئی لازم نیست که نصف قریه باشد که مرده شود و گرنه بر احتیاط

در قریه نیز تفاوت میباشد آنرا بر حد ظل عمل کردن خالی از تکلف نیست پس اصح اقوال همان قول اول است و آن آنست که
بها سب سلف و تفویض بها هم الفاظ از عرف و لغت و حدیث قلتن تقدیر آن مفهوم است با زبان نه تحدید زیرا که هر چه

قلمتین باشد و حدادانی و حضره داخل است و هر چه فوق قلمتین باشد چون در زمین معتدل الانخفاض بود و حوض و جاییه
 میتوان گفت و جمیع با لک نسبت کرده اند که فرق ندارد آب کثیر و آب قلیل و این خلاف قول مالک است در موطا قال یحیی
 و یسئل مالک عن رجل جنب وضع له بالغتسل منہ نفسی فاوخل اصبعه فیہ ليعبر حراما من برده قال مالک ان لم یلمس صاب
 اصابعه اذنی فلا اری ذلک نجس علیہ سوال کرده شد مالک را حکم مردی که با جنابت که نهاده شد بر سر او آب که غسل کند
 پس فراموش کرد که او را جنابت رسیده است پس داخل کرد انگشت خود را در آب تا باز شناسد گرمی آب را از سردی آن
 آب گفت مالک اگر رسیده باشد با نگشته باشد او با پاک نیستیم که این فعل نجس میکند آب را بر ضرر این شخص پس مفهوم آن حکم این
 اصابعه دلالت میکند که اگر نجاست حقیقی بدست آور رسیده باشد نجس میکند بر سر او آب و در روایتی رسانته ابن ابی زید
 و قلیل الماء نجس قلیل النجاسته و لغوی گفته است تقدیر کرده اند بعضی اصحاب الرائے ما کثیر را که بوقوع نجاسته غیر مشروط نجس نشود
 با آنکه باشد در و در و این تقدیر است که با صله از اصول شرع رجوع نمیکند و بعضی آن تقدیر کرده اند با آنکه باشد غیر عظیم
 بوجهیک چنانچه بنده شود و بجانب از سر و جنبش نیاید جانب دیگر و این حد نهایت در جهالت است بحیث اختلاف احوال
 جنبش در سنگان در قوت وضعف انتہی و الدائم و تحقیق درین مسئله آنست که درین باب سه حدیث مروی شد یک حدیث
 قلمتین که در سله حیاض فلو ات وارد شده است اذ کان الماء قلمتین لیس یحل الخبث و این حدیث مفهوم مخالف خود
 دلالت میکند بر آنکه ما دون قلمتین حل خبث نیاید و دیگر حدیثی که در سیر مضاعف وارد شده است ان الماء طهور لا نجسہ شیء و ان
 بعوم خود دلالت میکند بطهارت جمیع سیاه اگر چه پور و آن فوق قلمتین است بیوم حدیث لایبال فی الماء الدائم الذی لا یجری
 ثم یغتسل فیہ این حدیث دلالت میکند باقتضای آنکه با و را که نجس میشود ببول و این از غسل در آن منع کرده اند مفهوم مخالف
 بر آنکه حکم بر جاری خلاف حکم مالک در قول مشهور قائل است با آنکه با قلیل نجس نمیشود بوقوع نجاست در سر
 تا وقتیکه متغیر شده است بحیث عموم ان الماء طهور لا نجسہ شیء و ثانی حدیث قلمتین را پیش گرفته است لغوی گفته که حدیث بر
 مضاعف مخالف حدیث قلمتین نیست زیرا که سیر مضاعف با کثیر بود که وقوع این اشیا و او را متغیر نیساخت مترجم گویند فی نظر زیرا که
 استدلال بعوم لفظ است نه نجس و واقع و اگر گویند این عموم خاص است قلمتین و ما فوق آن گویم قدریکه مفهوم مخالف بر آن
 دلالت میکند آنست که حکم ما دون قلمتین غیر حکم قلمتین است اگر چه آن مغایرت بکرات است یک و عدم کرات است آخر بایشان تنقید بود
 یک تنقید در دو آن آخر و البصیفة جاری را خالصتین مینند که بخاطره نجس نجس نمیشود مترجم گویند یا فهم آن از حدیث ما را که بر آن
 است که علت نهی تجنيس باشد بقرینه ثم یغتسل بر نهی متعلق باشد جمیع این دو فعل و درین هر دو مقدم بحث است بلکه نهی آنست
 که علت نهی اینداسی آدم و اتحاق لعن است بسبب تجنيس بالفعل اگر فی الحال متغیر گردد یا بسبب تجنيس بعد حیثه اگر
 فی الحال متغیر نگردد زیرا که چون این شخص فخر باب نماید دیگران اقتدا کنند با و و امر بخرج گردد و متغیر تجنيس بحقیقت نهی از مجموع بدل غسل
 نیست بلکه از کل واحد دلیل حدیث ابی داود و لایسولن احدکم فی الماء الدائم و لا یغتسل فیہ من النجاسته و در روایت دیگر منع از وضو نیز

مُسَوَّى ١٥ قلت وعليه أكثر أهل العلم ١٦ قلت ذهب الشافعي إلى حديث ميمونة مرفوعاً أن
المداء لا يجنب ١٧ قلت قال يحيى بن يحيى تحميمه يفتقر الحاء وكسر الميم والصواب ما قاله أكثر من المداء طائفة صغيرة بالتحصيف وقال
يحيى بن يحيى بنت أبي عبيدة بن فروة وهو وهم الصواب ما قاله سائر من المداء طائفة بنت عبيد بن رفاعة قال أكثر أهل العلم
مداء طاهر لأن أبا حنيفة قال مكره ومعه قولنا من الطوافين عليهم كراهية الطواف على قول أبي حنيفة إن المرأة إذا ركعت في الصلاة

و حکمت نبی تکمیل بر است و او را در معرض نفرت طبایع سلیبه سافتن پس اینجا قریب تحقیق بنمایند آنست که اینجا دو علت است
 و هر دو موثر تغییر نجاست و مخالطت نجاست پس تغییر در اجزای میسازد قطعاً و مخالطت مکروه میسازد بیکر استیجاب که
 جز بضرورت نباید مرکب شدن آن آب قلیل را بخلاف کثیر و هو قول ابن حاجب و اقلیل نجاسته المشهور مکروه قلیل
 نجس یعنی تا قلیل که مخلوط باشد نجاست مشهور از منزه مالک آنست که مکروه است و بعضی گفته اند که نجس است اینجا
 مفهومی مخالف حدیث قلین و مفهومی مخالفت قول مالک با عموم حدیث ان الماء طهور را شتی پیدا کرد و در والد اعلم باب ان الماء

صح النساء وریان جائز بودن وضو با زنان مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ليتوضؤن جميعاً ابن عمر سئفت که سر آنینه بودند مردان و زنان در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم وضو میکردند با یکدیگر یعنی هر مرد و زن خود یا با محرم خود در یک صفه وضو میکردند و اگر آن خلعت الحائض و جنب یا ماء هل یجوز الغسل لک چون مخفی شود زن حائض یا جنب بآب یعنی وضو کرد یا نه

نمود و یا اجازت هست مرور غسل کردن بآن آب که باقی مانده باشد از روی مالک عن افعان عبد الله بن عمر بن الخطاب
اباس بان يغتسل بفضل المرأة فاما تكثر اغتاضا و جنبه عبد الله بن عمر بن الخطاب عن افعان عبد الله بن عمر بن الخطاب
باب پسمانده زن با و ادام که نباشند این زن حائض یا با جنابت مترجم گوید جمیع از علما مثل احمد و حنفی قائل اند تا بیکه مکروه
است وضو کردن باب پسمانده زن و عبد الله بن عمر بان رفته است که منی است وضو کردن باب پسمانده از وضو زن
حائض با جنابت نه زن محدثه و تعقب کرده اند حفاظ حدیث پیرو مذاهب را بحدیث حسن ترمذی و نسائی که میبویند
جنب شدن من رسول الله علیه و سلم پس غسل کردم از جنبه یعنی پیا له کلام و باقی ماند و جنبه بقیه از آب پس آمدند
آنحضرت صلی الله علیه و سلم تا غسل کنند از آن جنبه گفتیم هر آینه من غسل کرده ام از این جنبه پس غسل کرد آنحضرت صلعم و فرمود
هر آینه آب بروی جنابت نباشد و اما علم پاک سو اللهم طاهری عن خبثه و کبره پاک است مالک

عن اسحق بن عبد الله بن ابي طه عن الانصاري عن حميد بن عبد الله بن فروة عن خلف التمار كشيء بنت كعب بن مالك
كانت تحت ابن ابي قتادة ابا الخير ان ابان قتادة دخل عليها فسكرت له وضوءا ثم اخرجت منه فاصنع لها الاثاء
حتى شربت قالت كشيء فرائي انظر اليه فقال تعجبين يا ابنة اخي قال قلت نعم قل ان رسول الله صلى الله عليه
وسلم قال انها ليست بنحس انك من الطوافين عليه كما والطوافات ^{بها} هو كشيء ان يسلم ^{عليها} وقول

مسوی (بقیه ص ۵۸) ان يكون سودها نجسا لكنها تطوف في محل في الضائق فالقوله عنها يوم فخرج وعلى هذا يكون مسواحه
السباع نحو اعلى قولنا لثاقل انه علق تاهل والشفقة عليها بانها بمنزلة المالك الخدم او بمنزلة المساكين على هذا يقاس عليه نجاسة السباع
لا الكلاب الخنزير **قلت** قال بانكرها لعل العلم وقال لثاقل اذا شربك احتيايا منه مكانا طيبا يوجب غسله سبعاً واحداً بالتراب الخنزير على الكلب
دلم يغسل غيره لافارق وهو ان العروك انت مالذ الكلاب فيلظا الشرع فيها بخلاف الخنزير وقال ابو حنيفة لا عروك في غسله ولا تعقبه وهو كسائر النجاسات

وے خبر واد کہ ابوقتاہ داخل شد بر کتبه پس رنجیت کتبه برائے او آب وضو را آورد پس آمدگر بر تانبوشد از آن آب پس
کج ساخت ابوقتاہ برائے گرہ آورد اما آنکه بنوشید گفت کتبه پس و پیر ابوقتاہ کہ منیگرم بسوے او پس گفت آیا تعجب میکنی
اے دختر برادر من کتبه گفت پس گفتم آری تعجب میکنم پس گفت ابوقتاہ سر آئینه رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود بر آئینه بر
منیت نجس بر آئینه وے از ذکر طواف کندگان است بر شما یا از انات طواف کندگان است یعنی اگر گرہ بر راست در
طوافین داخل است و اگر آید است در طوافات درین حدیث یحیی بن یحیی را دو جا و ہم واقع شده یحیی آنکه در روایت
یحیی بن یحیی حمید کہ بر سیم فتح حائے محفوظ است و صواب آنست کہ اکثر رواة موطا ذکر کرده اند حمیدہ تبصیر دوم آنکه
یحیی بن یحیی بن ابی عبدیہ ابن فروہ گفته و آن و ہم است و صواب آنست کہ ابو مصعب و غیر وے اکثر رواة موطا گفته اند
سنت عبید بن رفاعہ و الدار علم خطابی گفته است کلمه اینها من الطوافین علیکم او الطوافات دو وجه دارد یکی آنکه مراد از
طوافین و طوافات غلامان و کنیزکان باشند کہ پیوستہ در خانه برائے خدمت می آیند و میروند دیگر آنکه مراد سالکان باشند
کہ بر دروازه های مروان گردند و سوال میکنند بر تقدیر تشبیه است گرہ را با دسیان در طهارت سور قال مالک لا باس بها
الا ان ترفی فہا نجاسته گفت مالک هیچ باک نیست پس خودہ گرہ را اگر بر بینی در دیان او نجاسته مترجم گوید شافعی و غیر او
از فقہائے محدثین حل کرده اند گرہ بر یوز و روباه و خراز بر کہ ہم گرہ بر حرام است و دمن او و نجہ او نجس است پس چون این
و گرہ بر اثرے پیدا شد حکم سائر سباع و حمار نیز همان باشد بخلاف سگ کہ نجاست آن اعلاست پس محمول نباشد
بر گرہ بر ابو حنیفہ تخصیص کرده است طہارت سور را اگر برہ و کلمه اینها من الطوافین علیکم او الطوافات بیان فارق دانستہ
زیر کہ آن اشارہ است بخرج و تحفظ از سور ہرہ و آن معنی در سائر سباع یا نہ نمیشود باجماع نزدیک جمیع علما این حکم مخصوص
است بصورتیکہ نجاست بر دمن گرہ بر ظاہر نباشد اگر نجاست بر دمن گرہ بر ظاہر ویدہ شود نجس است یا بقول الکلب
نجس یغسل منه لا تکم سبعاً پس خودہ سگ ناپاک است ششہ شود از وے آورد اسفت بار **قال** عز بن زیاد

عن ابي هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اذا شرب الكلب انا واحد كذا فليغسله سبع مراراً
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود چون بنوشد سگ در آورد کہے از شما باید کہ بشوید یا از اسفت بار مترجم گوید شافعی و
شیخین از طرق دیگر روایت کرده اند این حدیث را در آن روایت زیادہ است این کلمه او لهن او آخرین بالتراب
نخستین این ہفت بار یا آخرین این ہفت بار شستن باشد نجاک یعنی بعد آلودہ کردن نجاک بشوید اول باشد یا

مسئله قلت كذا قال يحيى عن هشام بن عمار عن ابيه عن فاطمة وهو وهم والصواب لفظاً بل لفظاً هو ان يفرغ من غسله

النجاسة بالاصبع ويغمره غمر اصيل ويدلكه حتى يتخلل ما نشره من الدم والدماء بالتفحص هو التفصيل فيه ليدل على ان العود في غسل النجاسة غير الكافي ليس بشرط ففي النجاسة المرقية يجب نوال عينا واثرها واليه الاشارة بالقرص النصف لان يشق ذهابه فيعفى عنه

وفي غير المرقية ان يغلب على الظن ان المأثرة انما هي في الاثر لا في غايته لان غايته لا يظن يحصل عندها **مسئله** قلت قال الشافعي

انما يخرج من بوله وغيره من النجاسة الماشعة فصية عليها الماء حتى عليها طهرت والنفسالة طاهرة اذا لم يكن فيها تفسير ولكن لا تطهر في وقت بل يخرج من النجاسة على الماء وورق الماء على النجاسة وعند الحقيقة النفسالة نجسة والارض تطهر بصيت الماء تنزل عنها النجاسة

يس نزديك فقها من اكرسك ونع كند وراوند كند وان آب باشد يا لع وكر انجيز را بايد رختي وان او در رخت باشد
باشيست كيدار از ان كيدار خاك كرده و شافعي حل كرده است خوك را بر سگ و جهور حل كرده اند زير كره نجس است
داشتند يا كلاب پس شرع بهفت بار شستن فرمود از لعاب آن تا منسج باشد ايشان را از نزديك كلاب اين معني در خوك
يا فقه نيشود و الله اعلم مستحله تنقيح كرده و نع را بملقات خيزه از كلب بول باشد يا لعاب يا عرق يا عضو كره اعضا
زير كره كلب اطيب اعضا او است پس حال اعضا كره و كره بطريق اولي باشد آن باشد و معني و نع رسيدن لعاب است
و عرق نيز مانند است و بول نجس از روي ياب كيف يفسد ثم الحيف چگونه شسته شود و خون حيف حال كره هشام

بن حزم عن ابيه عن فاطمة بنت المنذر بن الزبير عن اسماء بنت ابي بكر الصديق انها قالت سألت امراة رسول الله صلى الله

عليه وسلم فقالت اليت احدنا اذا اصاب ثوبها الدم من الحيضة كيف تصنع فقال رسول الله صلى

الله عليه وسلم اذا اصاب ثوب احدنا من الدم من الحيضة فلتغمره ثم لتغسله بالماء ثم لتغسل فيه

اسماء بنت ابي بكر گفت سوال كرد زني از آنحضرت صلعم پس گفت آيا ديدي كي را از ما وقتي كه برسد جامه او را خون رخت

چگونه كار كند پس گفت آنحضرت صلى الله عليه وسلم چون برسد جامه كس را از شما خون حيف بايد كه بدو انگشت بشو و ببالد

آنها بعد از آن آب زنده بر روي بعد از آن نماز گذارد و آنجامه متبرجم گوئي بن كمي را در خي رخت دم واقع شد و آن كنگه گفته است عن

هشام بن عروة عن ابيه عن فاطمة بنت سفيان لفظ ابيه است چنانچه عبدالله بن سلمه غيري كره اكثر رواة موطنه نقل كرده اند والله اعلم

بايد است قرض نيمه انجا اشاره است به حاجه و دفع عین نجاست پس چون عین نجاست زائل شد جامه طاهر گشت و سه بار

شستن شرط نیست نزد يك جهور و در حكم حيف است جميع نجاسات عین مثل روث و بول عذره مسلمه اگر نجاست عین باشد

واجب است از لعاب او و طعم او و هر چه مسير شود از آن الله سائر اوصاف الاول و ليج و عین است حنی قرض نيمه لازم نیست

استعمال صابون مانند آن و اگر عین نباشد مانند بوسه كه خشك شده باشد پس رختن آب بر روي و اجتهاد در زوال آن

كفايت ميكند ياب قطره ارض از بول بهمي ذره و من الماء بول چون برسد بر زمین پاک ميشود رختن يك بار از آب

حالت عین نجاست نه قال خلی الخیر و كشف عن رجب لبول فصاح الناس حتى علا الصوت فقال رسول الله صلى

الله عليه السلام اتركوه فتركوه فبال ثم امر رسول الله صلى الله عليه وسلم بن نوب من ماء فصب على ذلك المكان

مسئله قلت قال شافعی بنضم من یولع لعلهم بالم یطعم یفصل من یولع بجاذبه قشر البغوی یکن یولع بصیغ تجسیداته
 یکنفی فیہ بالشرع هو ان ینضم الماء علیہ بحیث یصل الی جمیعہ فیه من غیر شرج لا ذلک وقال ابو حنیفة یفصل من یأسوا ویتجوزون قال من جانب
 ابو حنیفة ان المراد بالنظم الفصل الخفیف بالفصل المراد بالک اصل المسئلة ان التطهیر انما ینکثر بالذات عن النجاسة واثرها کبول بجاذبه لا غلط وانما حقیق الی الی قاله
 ورا مدعای مسجد پس گشتاد از خود را از فرج خود تا بول کند پس آواز دادند او را مردمان تا آنکه بلند شد و از پس سرش رود
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم بگذارد او را پس بگذاشتندش پس بول کرد و بعد از آن امر فرمود آنحضرت صلعم باوردن دلبر آب
 پس ریخته شد بر آن مکان مترجم گوید او را برای آن بگذاشتند تا از قطع بول بوسه ضرر نرسد و مواضع بسیار از مسجد خنک کند
 و از اینجا معلوم شد که اگر بول یا غیر زمین برسد تطهیر آن بر بختین آب است تا آنکه غالب آب بپوشد مثل غالب آمدن یک تو
 بر بول یک شخص و بعد از آن احتیاج نقل تراب یا بر آوردن غساله بطرفی خارج ضرورت نیست و از ابو حنیفه نقل
 کرده اند که زمین پاک میشود و نجس شدن و آن منافی این حدیث نیست زیرا که تطهیر هر دو صفت میتواند شد و این حدیث
 مرسل است بخاری و بغوی آنرا وصل کرده اند از طریق یحیی بن سعید بن سعید بن مسیب عن ابی هریره باب یطهر
 الثوبین بول الصبی لذلک لم یطعم بالنظم پاک میشود و جامه از بول طفل که هنوز طعام نخورده است بآب زدن مالک
 عن هشام بن عمار عن عائشة زوج النبی صلی الله علیه و آله انها قالت أتى رسول الله صلی الله علیه و آله یصبون فبال علی ثوبه
 فقال رسول الله صلی الله علیه و آله لماء فاتبعه ایاه آورده شد پیش آنحضرت صلعم طهیر آب پس بول کرد بر جامه آنحضرت
 صلعم پس طلبید آنحضرت صلی الله علیه وسلم آب را پس تابع بول ساخت آن آب را یعنی آب بروی بخت مالک
 عن ابن شهاب عن عبد الله بن عبد الله بن عتبة بن مسعود عن اُم قیس بنت محسن انها أتت باین لها صبی یلم بالک
 الطعام الی رسول الله صلی الله علیه و آله فاجلس رسول الله صلی الله علیه و آله فی حجره فبال علی ثوبه فدعا
 رسول الله صلی الله علیه و آله فطعمه لم یفصله اقمیس آورد پس خورد و از آن خود که طعام نخورده بود پیش آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم پس نشاند او را آنحضرت صلی الله علیه وسلم در بر خود پس بول کرد بر جامه آنحضرت صلعم پس طلبید آنحضرت
 آب را پس آب زد بر جامه و نه شست آنرا مترجم گوید نضح جاری کردن آب است بر فرق و آستین و غسل آنجا مالیدن
 و افشردن است بر قول بغوی و بول طفل نذر که هنوز طعام نخورده باشد نجس است و لیکن پاک میشود بآب زدن بغیر الی
 و افشردن بخلاف بول طفل انثی و بخلاف طفل که طعام نخورد پیش آب ازین هر دو بغیر مالیدن و افشردن پاک نشود و الله اعلم
 مسئله معنی حدیث نزدیک شافعی آنست که ریش انداختن آبست بوجهیکه عام و غالب شود و موضع بول بغیر سیلان
 و نزدیک غیر او چنانکه خطابی اشاره کرده است نضح امر را آبست بر محل بول بهر فرق از غیر ریش و دکل و غسل ریش و
 دکل بسیار اول اولی و اقوی آنست مسئله در بول صبی و صبیبه که تقدی بطعام میکند لایه است از غسل پس تخنیک
 بهتر مثلاً و متادل سفوف برائے مداوات و متادل طعام قلیل بدون اعتماد غذا بر آن داخل تقدی بطعام نیست

مسئله قلنا في المنهج وطريق الشارح المتيقن نجاسة يعني منه ما يتحل لأجل احتوائه غالباً ويختلط به بالوقت

وموضع من الثوب البدن في الهداية عن محمد أنه لما دخل الترقى ورأى المياضي في الأرفاق بأن الكثير الفا حشوي لا يعلم المصروف قاسوا عليه

باب طين الشارح المتيقن نجاسة يعني منه ما يتحل لأجل احتوائه غالباً كل راه عام كه تفهين دانسته شود ناپاکی آن

عفو است آنچه استر از آن متعذر است از روی گمان غالب **مالك** عن محمد بن عمار عن محمد بن ابراهيم عن

ولك ابراهيم بن عبد الرحمن بن عوف نه اسالت ام سلمة زوج النبي صلى الله عليه وسلم فقالت اني امرأة اطيال وديعة

في الملكات القليل ما قالت ام سلمة قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يطهره ما بعد ام ولد ابراهيم بن

عبد الرحمن بن عوف سوال كرد ام سلمة زوجه آنحضرت راهلى الله عليه وسلم پس گفت هر آينه من زنى ام كه دراز ميكشم

دامن خود را و راه ميروم و در مكانه ناپاك گفت ام سلمه كه گفت آنحضرت صلى الله عليه وسلم پاك ميكند آن دامن را مكانه كه

بعد از مكانه قدر باشد يعني اگر بدامن كس نجاست راه رسد و بعد از آن بزمين ديگر و غبار و ديگر مخلوط شده خشك گردد و بفرس

يا بنابر پاك ميشود و اين عفو است بسبب خرج چنانكه شستن تن و جامه از خون جراحت عفو است نزد يك مالكيه بسبب

خرج و چنانكه نجاست رطب بر خفت رسیده بفرس پاك ميشود و نزد يك حنفيه و مالكيه بسبب خرج و چنانكه بار مستنقع و طرق اگر چه

در آن نجاست باشد عفو است نزد يك مالكيه بسبب خرج و بايچ فرق نمي يابيم در ميان خون جراحت و بار مستنقع نمي

كه ثوب برسد و در ميان دانسته كه با نمجس رطب برسد و بزمين ديگر مخلوط شده متناثر شود يا مفرس گردد و در الدائم و غيره و فقهاء

باين حديث قائل نشدند قال ابن ماجه في المختصر المشهور ان ذيل المرأة المطال لا يستقر تصيبه رطب النجاسته لا يطهر باوجه

و از نجاست معلوم ميشود كه در نجاست ملك روايت غريبه است بغير اين نجاست و در آن روايت تخصيص كرده اند ذيل را با آنچه

بر آن ستر باشد و ظاهر سبب تقيد باين قيد آنست كه عاصي حتى رخصت نيست چنانكه در باب كل ميتة و تميم و انظار و

قصر تصريح كرده اند و فيه نظر فكل ما يتفرع عليه و بغوي گفته كه اين حديث در نجاست خشك است كه مستحق شود ثوب بجز از آن

متناثر گردد و فيه نظر زيرا كه اكثر آنچه متعلق ميشود بجنس و در مكان قدر نجاست رطب است و آن معلوم است از عادات

تقطع و انزال چيزيكه وجود آن قطع معلوم است يا غالب است از عموم تاويل بعدي بياشند مسئله طين الشارح يطهر

با بعد نوسه از توسع است در كلام و در اصل مقتضا مقام آن بود كه گوئيد بحد فوعنه او لا باس به لكن عدول كردن از مقتضا

مقام با سنا و نظيره بجز يك مظهر نجاست نميتواند شد پس دانسته شد كه معفو عنه است و اين ابلغ است از اول باب

سبب نزول التيميم و بيان سبب نازل شدن تيميم **مالك** عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابيه عن عائشة ام المؤمنين

انها قالت خرجنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في بعض سفرك حتى اذا كنا يا اليميل او يذات الجيش انقطع

عقد لي فاقام رسول الله صلى الله عليه وسلم على اناس من الناس معه ليسوا على ماء وليس معهم ماء فاقاموا

اني ابي بكر الصديق فوقفوا لا تروى ما صنعت عائشة اقامت برسول الله صلى الله عليه وسلم بالناس

مسوئی له قلت وعلیه الشافعی ابو حنیفة قالا التیمم ضربتان ضربیة للوجه وضربۃ للیدین الی المرفقین ۱۲

لیسوا علی ماء ولیس معهم ماء قالت عائشة فجاء ابو بکر ورسول الله صلی الله علیه و آله واضع راسه علی فخذی
قد نام فقال حبست رسول الله صلی الله علیه وسلم والناس و لیسوا علی ماء ولیس معهم ماء قالت عائشة فغایب
ابو بکر وجعل یطعن بیدہ فی خاضرتی فلا یمنعنی من التمرک الا مکات راس رسول الله صلی الله علیه و آله
علی فخذی فنام رسول الله صلی الله علیه وسلم حتی اصبح علی غیر ماء فانزل الله تعالی ایتۃ التیمم فقال
اسید بن الحضریر ما ہی باول یرکتکم یا آل ابی بکر قالت فبعثنا البعیر الذی کنت علیہ فوجدنا العقد
گفت عائشہ ہا و سلمانا ان کہ بیرون آمدیم ہمراہ آنحضرت صلعم و بعض سفرا آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فتمنا وقلیکہ رب یمہادیہ
کہ بتیڈا نام دارد یا بادیہ کہ ذات الجیش نام دارد گشت گلو بندے از آن من پس درنگ کرد آنحضرت صلعم برائے جستن آن
و درنگ کرد مردمان ہمراہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و نبودند فرو داده بر آب نبود ہمراہ ایشان آب پس آمدند مردمان بسو
ابو بکر صدیق پس گفتند ایابی مینی چیزے را کہ جعل آورد عائشہ و درنگ کنانید آنحضرت را و مردمان را و نیستند فرو داده
بر آب و نیست ہمراہ ایشان آب گفت عائشہ پس آمد ابو بکر صدیق حالانکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نہادہ بود سر مبارک
خود را بران من بخواب رفتہ پس گفت ابو بکر صدیق بند کردی آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم و مردمان را و نیستند فرو داده
بر آب و نیست ہمراہ ایشان آب عائشہ گفت پس عتاب کرد مرا ابو بکر و شروع نمود کہ میخانید دست خود را در تہیگاہ
من پس منع منیکر و مرا از حنیندن مگر بودن سر مبارک آنحضرت صلعم بران من پس خفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
تا وقتیکہ صبح کرد بر غیر آب پس نازل ساخت خدا تعالی آیت تیمم را پس گفت اسید بن حضیر نیست اینجا دشتہ اول بکرت
شما اے اہل بیت ابو بکر یعنی از شما ہمیشہ در سالن برکات ظاہر شدہ آمدہ است پس برخیزید انیم اشترے را کہ من
سوار بودم بران پس یا فیتم گلو بند را زیر آن شتر یا د صیفۃ التیمم باب در بیان کیفیت تیمم و آلات عن زافر ابن عبد الله

بن عمر کان ینیم المرفقین تیمم یکو و عبد الله بن عمر تا مرفقین یعنی مسح را تا آرنج میرسانید و کہنن گفتا نیکو و وقال
یحیی و سئل ان کیف التیمم و این یبلغ بہ فقال یضرب ضربۃ لوجه وضربۃ لیدین و یسبحہم المرفقین گفت یکے سوال کرده
شد مالک کہ چگونه میباشند تیمم و تا کجا رسانیدہ شود آنرا پس گفت باید کہ ہزند دو ضربہ یک ضربہ برائے روے خود و
یک ضربہ برائے دو دست خود مسح کند و دو دست را تا آرنج متحرک گوید در صفت تیمم اختلاف کردہ اند چہوہ گفته اند
تیمم دو ضربہ است یکے برائے روے و یکے برائے دو دست تا آرنج واحد و الحق گفته اند کہ تیمم یک ضربہ است برائے
وجہ و کہنن پس اختلاف در دو موضع است در عدد ضربہ و در قدر مسح و تسک کردہ است احمد و الحق بجہت علی
ابن یاسر کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم اورا فرمود تا یکفیک ہذا فضررب بکفیه الارض ثم مسح بها وجہہ و کفیه بترابین نیست کہ
کفایت میکند ترابین کا پس زدید و کث خود زمین را بعد از آن مسح کرد بآن دو کث روے خود را و دو کث دست خود را

مسوی قلت قال الشافعی فادعوا لیهما فی خلاف الصلوة ینہما قال ابو حنیفة ینہما بالوضوء ۱۲

قلت وعلی هذا اهل العلم ۱۳ قلت البرجی بکسر اللام وفتر الرائع والجیم وعاء تضع فیہ لئلا تطیبا حلیتها القصة تعنی حجة فخر القطیبة التي تحشی بها المرأة کأنهم قصة لا یجوز لها صفة وقیل لقصة شیء کالخیط الابيض فخر به بعد انقطاع الدم وعلیه اکثر اهل العلم ان الصفرة والکدره قال بام الحیض حیض حتی یخبر من تلك الایاء فان رأت ذلك بعد انقضاء العادة فقل

اورا همان تیمم او پس گفت مالک بکتم کند برائے هر نماز زیرا که واجب است بروی چنین آب برائے هر نماز پس هر که حبس آب را پس نیافت آنرا پس هرگز نیاید تیمم بخند ترجم گوید اختلاف کرد و اندرین باب شافعی گفت چون تیمم کرد برائے نماز فرض پس هر آنیکه گذارد آن نماز را بآن تیمم و گذارد بآن تیمم نوافل را و تیمم کند برائے نماز و اگر از فرض تیمم دیگر و او ضعیف گفت کفایت میکند اورا همان تیمم تا وقتیکه محدث نشد و یا قاور نشد بر آب بآن تیمم فوجده و هو فی الصلوة لا یقطعها کسیکه تیمم کرد پس نیافت آب یا حال آنکه او در نماز است باید که قطع کند نماز را قال یحیی قال مالک فی رجل تیمم جلیله بعد انقضاء فکبر و دخل فی

الصلوة فظلم علیہ انسان معه ماء قال لا یقطع صلوته بل تیممها بالتیمم ولیتوضأ لئلا یتقبل من الصلوة قال یحیی و قال مالک من قام إلى الصلوة فلم یجد ماء فعلم بما امره الله به من التیمم فقل طاع الله عز وجل فلیس الذی جدد الماء

یا طهر منه ولا انقض صلوته لانهما اجمعا فکل عمل بما امره الله عز وجل یجدنا العمل بما امر الله به من الوضوء من جدد الماء والتیمم من لم یجد الماء قبل ان یصلی الصلوة گفت مالک در حق شخصی که تیمم کرد و وقتیکه نیافت آب را پس برخواست و بکبر گفت و دخل

شد و نماز پس در اثنا کما نظر هر شد و بروی آدمی که باو آب است حکم کرد مالک که قطع کند نماز خود را بلکه تمام کند آنرا بر تیمم وضو کند برائے چیزیکه پیش می آید از نماز و گفت مالک کسیکه برخواست باراده نماز پس نیافت آب را پس عمل کرد و بکبر

امر کرد و او را خدا تعالی بآن از تیمم کردن پس فرمانبرداری کرد و خدا عز وجل را ونیت کسیکه یافت آب را یا کمتر از او و نه تمامتر از او و از روی صلوته زیرا که آن هر دو کس امر کرده شدند همه بچاپس هر که امر عمل کرد و یا بچیز که امر کرد و او را خدا تعالی بآن بچیز

و جز این نیست که عمل بآنچه فرموده است خدا تعالی آنرا از وضو کردن هر کس راست که یافت آب را و تیمم کردن برائے کسیکه نیافت آب یا پیش از آنکه داخل شود در نماز یا بآنحضرت نکلف عن الصلوة و لیس علیها قضاء ما مضی باز نماز نماز و از نماز نیست بروی

قضا کردن مالک باسناد عن رسول الله صلی الله علیه و آله قال فی المسحاضة فاذا اقبلت الحیضة فاتركی الصلوة فاذا ذهب قنرها فاعسلی لدم عتاک و صلی آنحضرت صلعم فرمود در حق سحاضه پس چون پیش آید حیض یعنی مشکیه پیش از آن

حیض میشد ترک کن نماز را پس وقتیکه بگذرد قدرت حیض پس بشوی خون را از خویش و نماز گذار یا بالصفره والکدره فی ایلم الحیض حیض زردی و کدورت و را یا دم حیض و حکم حیض است مالک عن حلقه عن امه و لا عا شته امر منین

انما قالت کان النساء یبعثن الی عائشة بالرجیة فیها اکثر سف فیہ الصفره من دم الحیض ینسأ لهن من الصلوة فتقول لهن لا تجزین حتی یزول القصة البیضاء توید بن لک الطهر من الحیضة زمان میفرستادند بسوئے حضرت عائشة

صراط الطهر في الحيض والنفاس

مسئله (بقیه صفحه ۶۵) انه ليس يحض عليه من قال للشافعي حيض لم تجاوز خمسة عشر يوما وقال ابو حنيفة حيض

ما لم تجاوز عشرة ۱۲ **قلت** قال بعضهم من جانب مالك وانما عابت له لكلامه في كماله لم تجاوز ما لا يلزم وانما يلزم من النظر الى طهرها فان من لصلة الصبر انتهى فيه نظر لانه يحل النظر في الليل بالاتفاق ليصلين العشاءات حدث الطهر في وقتها واكره ان يقال عابت للنظر في وسط الليل انما يلزم اشراف قدر ما وصلين فيه ان وجعل الطهر واليك اشارة في لفظ الحيض الذي ان تنزلنا عن ذلك فنحن في الكلام في انوار احكامهم كن فظن ان لو لم يمتنع لم يمكن بالطهر ان كان احدهم قد حدث عليه في ذلك على هذا الكلام العلم يشهد لهذا الوجه في الدار من عمره لانه ما شئت من ان النساء الفظن ليدرك في الحيض تقول انه لا يكون الا في وقتها والكل في الثاني ان كن فظن ان الفظن ليدرك في الحيض العشاء ان كانت قد فعلت فحدثت عليهن في ذلك ان قضاء العشاء فليزمن من ما هو قول سعيد بن جبير وقال ابو حنيفة يلزم باقتضائه صلاته العشاء

در جبره در آن درجه پارچه جامع بود در آن پارچه زردی از خون حیض سوال میکردند و از اجزای او ای نماز در جبره حیض السیت از شب که زن آن خوشبو و مثل آن در آن نگاه میدارند پس میگفت حضرت عائشه آن فرستند گاه را نشأب نکنید و در آن نماز تا وقتیکه پدید قصه سفید را از او سیکر و از قصه پاکی از حیض قصه کج را گویند و آن کنایت است از سفید برآمدن پارچه که در فوج نگاه داشته باشد بآمنش خون و بعض گفته اند که قصه چیز سیست سفید که در وقت انقضاء حیض از فرج زن برآید و ظاهر این کلام وجه اول است پس چون از فرج زن پارچه سفید غاص برآید و آن بانقطاع دم و صفرة باشد حیض او منقطع میشود و چنین است مذہب فقهاء که صفرة و کدورت در ایام حیض ملحق بحیض است و اگر بعد از انقضاء عادت ظاهر شود و جماعه بر آنند که حیض نیست و به قال احمد و زود شافعی حیض است بشرطیکه از پانزده روز تجاوز نکند و ابو حنیفه گفته که حیض است بشرطیکه از ده روز تجاوز نکند یا بترك النظر الى الكرسي بالليل نظر نکردن زن حائض در شب یا پارچه که در فرج در ایام حیض میدارد

مالك عن عبد الله بن ابی بكر عن عمته عن بنت من يدين ثابت انه بلغها ان للنساء كن يحضون بالملص بيض من جود الليل ينظرن الى الطهر وكانت تعين في ذلك عليهن فيقولن ان النساء يصعدن خبر رسید دختر زید بن ثابت که زنان نگاهبانی میکنند بر اغیار و در وسط شب می بینند بسو طهر و بود و دختر زید بن ثابت که عیب میکرد این کار را بر ایشان و میگفت زنان بشکرم و ندان کار را مترجم گوید با احتیاط در معلوم کردن ابتداء وقت طهر از حیض غرض شرعی متعلق است که اگر قبل از طلوع صبح طهر شده است نماز عشاء بروی واجب شود و معتمد در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم این قدر تعمق نبود بنابر آنکه در آخر حیض گاهی طهر می بیند و بیک ساعت باز خون رجوع میکند و آن همه حیض است تا آنکه حاصل شود و او را ظن غالب که دم منقطع شد و باز عود نخواهد کرد و از آن وقت حکم طهر کرده میشود چنانکه بعضی از مرض انتقال میکند بصحبت تدریجاً و بنا و چون دم نیست از بر ظن غالب بر وقت صوم که حاصل شده است و الله اعلم جمهور علماء گفته اند که عیب از آن جهت کرد که نساء شکست میکردند چیزی را که لازم نبود بر ایشان زیرا که لازم نبود بر آنها تقص طهر کرد و قتیله بر آن نماز صبح بخیزند مترجم گوید فی نظر زیرا که تقص طهر در شب باتفاق لازم است تا عشاء در وقت خود او نماند اگر وقت آن طهر بتقین معلوم کنند بلکه وجه عیب نیست که در میان شب این قدر تقص ضرورت نیست بلکه آخر شب قدر کیه وسعت غسل و نماز داشته باشد نیز قیامت میکنند و این از لفظ جود الليل

مسئوی **له قلت** قال مالك الخال حيض وقال ابو حنيفة لا تحيض النساء في قولان كالمذهبين اظهرهما الاول ۱۲
 نیز طاهر است یا آنکه منظور و قفص حال رنگ بود تا اگر زردی یا کدورت باشد حکم طهر نیست پس عیب حقیقت متعلق بانگای
 صفرة و کدورت است نه قفص و تجسس این معنی در حدیث حضرت عائشة مصرح واقع شده اخرج الدارمی عن عمره قالت
 كانت عائشة تنهى النساء ليلن في الحيض تقول انه قد يكون الصفرة والكدورة بانك قضاء نماز عندا درین صورت نزد و لازم
 بنوازیں جهت عیب نمود و هو قول سعید بن جبیر بالفعل نذیب ابو حنيفة است که قضاء نماز عشا بر او لازم است اگر در آخر وقت
 طاهر شد و نزدیک شامی قضای مغرب و عشا هر دو و السلام با و چه تری الحیض حیض خونیکه حامله می بیند حکم حیض است
 مالك انه بلغه ان عائشة زوج النبي صلى الله عليه وآله قالت في امرأة الحامل ترى الدم انما هي حائض ^{الصلوة} خبر سید مالک را که حضرت عائشة
 فرمود در باب زن حامل که می بیند خون را گذارد نماز را یعنی باز ماند نماز **مالك** انه سال ابن شهاب عن عائشة ان كل تمر
 الدم قال كل تمر ^{الصلوة} مالک سوال کرد ابن شهاب را از حال زنی حامل که می بیند خون را گفت باز ماند نماز قال مالك و
 ذلك الا من عندنا گفت مالک و همین است حکم مسلم و مقرر نزد یک مایه یعنی نزدیک اهل مدینه مترجم گویند نزدیک ابو حنيفة و چه حال
 می بیند شایسته است منع نمیکند نماز را و نه روزه را زیرا که در شرع حیض را علامت برآه رحم از حمل مقرر کرده اند و آن مقتضی
 تنافی است میان حیض و حمل جواب میگویم تنافی مسلم است اما تنافی دو قسم میباشد تنافی غالباً و تنافی و اما و اینجا تنافی غالب
 مستحق است و آن علامت شدن را کفایت میکند با **المستحاضة** تصالی قصوم تنوذاً لكل صلوة مستحاضة نماز گذارد
 و روزه وار و وضو کن برائے هر نماز **مالك** عن عائشة عن سليمان بن يساف عن ام سلمة زوج النبي صلى الله عليه وآله ان امرأة كانت
 تقرأ القرآن في كل يوم فاستفتت بها ام سلمة رسول الله صلى الله عليه وآله فقال لنتظلم الى عبد الله انما ذلك
 التي كانت تحيض من الشهر قبل ان يصيرها الذي صايرها فلتترك الصلوة قل ذلك من الشهر فادخلت
 ذلك فلتغتسل ثوب تستشفي بثوب ثم لتصل زني خون روان کرده میشد از و در عهد رسول الله
 صلى الله عليه وسلم پس طلب فتوی نمود برائے و ام سلمة از آن حضرت صلى الله عليه وسلم پس فرمود آن حضرت صلى الله عليه وسلم بیکر
 به بدین شمار آن شهاب و روزه که حائض میشد روان از هر سه پیش از آنکه برسد او را انچه رسیدش یعنی پیش از آنکه مستحاضه شود پس بیکر
 ترک کند نماز را قدر همان مدت از ماه و چون پس گذارد آن مدت را پس باید که غسل کند بعد از آن بر فرج خود بندد و پارچه را
 بعد از آن نماز گذارد **مالك** عن هشام بن عمر عن ابي جعفر عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم انها قالت قالت فاطمة
 بنت ابي حنيفة يا رسول الله اني لا اظهر انا في الحيض فقال لها رسول الله صلى الله عليه وسلم انما ذلك عرق وليست
 بالحيضة فاذا قبلت الحيضة فاتركي الصلوة فاذا ذهب قلها فاعطى الدم عنك و صلى گفت فاطمة بنت ابي حنيفة
 يا رسول الله هرگز من پاک نمیشوم پس آیا ترک کنم نماز پس فرمود او را آن حضرت صلى الله عليه وسلم جز این نیست که روان شدن
 خون را گیسویت نیست حیض پس چون پیش آمد حیض یعنی پیش از آن حیض میشد ترک کن نماز را پس و قهقهه بگذرد و قدر
 مدت حیض پس بشو خون را از خویش و نماز کن خطاب می گفته است که معنی عرق آنست که علقه است حامل شد از کفایت

مسوی قلت الاستشفاء بالثلث والظاهر ان تشد ثوبا على فمها قوله زينب بنت جحش هم والصواب اسقاط

زينب التي كانت تحت عبد الرحمن هي ام حبيبة او ام حبيب بنت جحش قال ابو حنيفة المستحاضة تروى لها ولا اعتبار بها القبيز وظاهر من هب الشافعي انه اعتبر بالقبيز لقوله صلى الله عليه وسلم فانه دم اسود وبعير و هو معنى قوله صلى الله عليه وسلم فاذا اقبلت الحيضة فاتركي الصلوة واعتبري العادة لحديث ام سلمة للنظر الى عن الايام والليالي ثم رتب بين الامرين بانه ان كانت لها عادة وتميز يقدم التميز وان لم يكن تميز ثم امرها بالانكاح

شدن رگها و ميت جيف متا و ترجم گوئي تحقيق آنست که استحاضه جيف هر روز يك محل است لكن جيف موافق عادت است نسا است و بطريقه كه خدايتواني براى بندگان خود جيفت ساخته است و استحاضه خلاف عادت است محل شد از ترا بطوبت و فساد او غير دم پس كنائيت كرده شد از فساد او و عيت تصدع عروق ممالك عن هشام بن عروة عن ابى

عن زينب بنت ابى سلمة انها رأت زينب بنت جحش التي كانت تحت عبد الرحمن بن عوف كانت تستحاض و تطهر و تغسل و تصلى زينب و ختم الواسمى گفت من ودم زينب بنت جحش را كه بود در ركاح عبد الرحمن بن عوف و او استحاضه بود پس غسل ميكرد و نماز ميكرد و ترجم گوئي قاضى عياض و مشارق الانوار گفته كه ذكر زينب درين حديث و هم است زينب بنت جحش همچو ركاح عبد الرحمن بن عوف نبود و آنكه در ركاح عبد الرحمن بود ام حبيبة بنت جحش خواهر زينب است و در احاديث ديگر ذكر كرده شد حمه بنت جحش مستحاضه شده بود در عهد آنحضرت صلى الله عليه وسلم پس بعض گفته اند كه ام حبيبة و حمه هر دو هم بر سر آن خانه مبتلا شده بودند و الله اعلم ممالك عن هشام بن عروة عن ابى

الان يغتسل غسلا واحدا ثم تتوضا بعد ذلك لكل صلاة و كفت عروة ميت بر استحاضه كه غسل كند يكبار بعد از آن وضو كند براى هر نماز ممالك عن يحيى مولى ابى بكر بن القعقاع بن حكيم و زيد بن اسلم ارساله الى سعيد بن المسيب

يساله كيف تغتسل المستحاضة فقال تغتسل المستحاضة من طهر الى طهر و تتوضا لكل صلو فان غلبها الدم واستشفرت قعقاع و زيد بن اسلم هر دو فرستاد يحيى را بسوى سعيد ابن المسيب تا سوال كند او را چگونه غسل كند مستحاضه پس گفت سعيد بن المسيب غسل كند مستحاضه از يك طهر تا طهر ديگر وضو كند براى هر نماز پس اگر غالب شود بر وى خون به بندد بر فرج خود پارچه را براى احتياط از تلوث ثوب و مكانى را بر بدن

قال مالك الامر عند تالان المستحاضة اذا وصلت ان تزويجا ان يصيبها كذا لان النساء اذا بلغت اقصى ما يمسك النساء الدم فان دلت الدم من بعد ذلك فانه يصيبها من حيضها انما هي بمنزلة المستحاضة كفت مالك مكره يقرر است نزويك ما آنست كه مستحاضه وقتى كه نماز گذارد ميرسد زوجه او را كه جماع كند او همچنين زن صاحب نفاس وقتيكه رسد آخرت كند كه گاه ميرد زن از خون را يعنى آخرت يكبار از زمان صاحب نفاس خون جارى ميشود پس اگر بنيد خون را بعد از اين پس جماع كند او زوجه او جز اين ناست كه وى است مستحاضه است مسلمة ظاهره و نه شافعي آنست كه مستحاضه را جيف

مسئله قلنا المراءى من الشیات الصغار لقوله تعالى ان تجتنبوا اکبارا و صغارا فانهم عن ذنوبهم غفرون

بدو چیز میتوان شناخت یک عادت و دوم تمیز لون آما عادت پس بدلیل حدیث ام سلمه نظر عدد الايام واللیالی واما تمیز لون فلقوله صلی الله علیه وسلم فانه دم اسود یعرف ولفظ اذا اقبلت بحقیقه فامر کی الصلوة هر دو را محتمل است پس اگر زن را عادت و تمیز سر و متحقق باشد تمیز مقدم است و اعتبار و الاروت الی العادة و البصنیة میگوید که هر تقدیر مستحاضه را عادت رد باید کرد و الله اعلم مسئله شافعی استقرا کرده است که اقل سن حیض نسیال است و اقل مدت او یک شبانه روز و اکثر او پانزده شبانه روز و اقل طهر و میان و حیض پانزده روز است و این همه استقرا شافعی است ولیکن قوی درین باب یافته میشود بآیه الصلوات الخمس فابینها نماز یا پنجگانه را اهل مکیه صغائر را که در میان آنها باشد قالک عن هشام بن عروة عن

ابی عن حماد بن مولى عن عثمان بن عفان ان عثمان بن عفان جلس على المقاعد فجاءه المؤذن فاذا به صلوا العصر

فدعا بأمر فوضأ ثم قال الله لا حول لك من شاكولاه فكتاب الله عز وجل لا حول لك من شاكولاه ثم قال سمعت رسول الله صلى الله

عليه وسلم يقول ما من امرأت يتوضأ في خمس وضوء ثم يصلي الصلوة الا يغفر له ما بينه وبين الصلوة الاخرى حتى يصليها ما قال

يحيى قال فالت اراه يريد هذه الآية اتم الصلوة طرفا لهما في ذلك فافهم الليلان الحسنات بين هبن السيئات

ذلك فذكرى للذين الذين عثمان بن عفان نشست برقعاً و ان نام بر وضعیت که مردم آنجا می نشستند پس آمد پیش او و عرض

پس خبر و اگر رواه را بنماز عصر پس طلب کرد حضرت عثمان آب را پس وضو کرد و بعد از آن گفت البته خواهم گفت باشما سخنی را که

اگر نه آن بود که مضمون و سه و کتاب خداست خالی است باشما گفتی نعم انما بعد از آن گفت شنیدم از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که میفرمود

نسبت به پنج تنخصب که وضو میکند پس بیک کند وضو و خود را بعد از آن بخواند نماز را اگر آمرزیده شود برائے او آنچه در میان این شخص

و در میان نماز دیگر باشد تا وقتی که او کند آنرا گفت مالک گمان میکنم که حضرت عثمان اراده میکرد این آیت را اقول الصلوة طرفاً لهما

الایة یعنی برپا دار نماز در هر دو طرف روز و ساعات از شب هر آینه تنگبها و در میکنند بپا را این چند است چندین بار نماز را

یعنی این آیت دلالت میکند بر مضمون حدیث پس محل استبعاد نماز و الا این حدیث را روایت نمیکردم تا کسی انکار حدیث نکند

مسئله واجب نمیشود نماز مگر بر مسلمان بالغ عاقل غیر خالیض و نفسا پس اگر کافر مسلمان شد لازم نیست بر او قضاای

نماز باشد گذشته از آنکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم و اصحاب و تابعین و علم بر آنکه هر مسلمان شد او را تکلیف قضاای نماز بار گذارند

منفیتر و دند و در نزد تر و در کرده اند فقیر گوید جمیع عظیم از عرب و رایام حضرت ابوبکر صدیق مرتشدند و باز مسلمان گشتند و آن واقعه

مشهوره است و امر بقضا منتقل نشد و الله اعلم و حدیث الاسلام بحیث ما قبله شامل است مرتد را و اگر صبی بالغ شد یا مجنون

یا معنی علیه بیوش آید لازم نیست قضا نماز بپا را آنها مسئله بروی لازم است پدر باشد یا جد یا وصی او اگر برون اطفال را

چون بهیفت سالگی برسد نماز تعلیم آن و چون بد سالگی رسد زن بزرگ آن بجز حدیثی بود و در ترمذی مر و الله اعلم و الله اعلم

اذ بلغ سبع سنين و اخر بوجه علیها اذ بلغ عشر سنين یا انزل جبریل علیه السلام و تعینا لوقا الله ما و الله اعلم و الله اعلم

مستوى له قلت هذا حديث فخصه بطوله ابن عباس وجابر وغيرهما وبه يجهل الانكار على قاضي خير العصر ١٢٠

٢٠ هـ قلت مع قوله الى غسق الليل ان الصلوة ممتدة حكيما الى ان يترك الى الغسق ان لو لم يكن فيما بين ذلك وقت اجنبي ١١

باب در بیان فروغ آمدن جبرئیل علیه السلام معین ساختن اوقات نماز را برای آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آنکه ابن

شهاب الزعيم عبد العزيز الصاوي يوافق علي عروة بن الزبير في اختيار المنيرة بن شعبتا آخر الصلوة يومها وهو

يا الكوفة قد فعل عليهم مسعود الرضا فقال قاهل يا مغيرة اليس قد علمت ان جبريل نزل فضلى فسلم رسول الله

صلی اللہ علیہ وسلم فی فصل رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فی فصل رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

صلی اللہ علیہ وسلم قال بعد الامرت فقال عمر بن عبد العزيز اعلم ما تحت بياضة اوراق جديده هوالثاقم رسول الله

سَلَامٌ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ تَصَلَّوْا كَمَا كُنْتُمْ كَانَتْ بَشَائِرُ مِنْ أَيْ مَسْعُودٍ الْإِنْصَارَ كَيْفَ كُنْتُمْ أَيْ فِي شَهَادَاتِ

لففت کہ عمر بن عبد العزیز صلیفہ عادل تاخیر کر نماز را یک روز سے سرور آمد و سو عودۃ بن النزیس خسرو ادا کر اکتہ ہر شعبہ

تاخیر کرو تا ان کا کب روز اواد کو کوئی مونس داخل شد روئے السعود الضاری ہر گفت صیستای منغہ آمانت کھیل

المسلمه السلام و ولد ايس نماز گذار دوسر نماز گذار رسول الله صلى الله عليه وسلم تمام حصيل اي از او نماز گذار و حصيل ديگر نماز گذار

سول الله عليه وسلم من خزانة دار رسول الله صلى الله عليه وسلم

[illegible]

نست احوال و مشورت معنیه شجوه و ناز را به قسمه بنامش گزید و معنی انرا که در حدیث آمده است

سید احمد علی صاحب دہلی کے دربار میں جو کہ ایک بار ان کی ملاقات ہوئی تو اس وقت ان کا حال یہ تھا کہ وہ بڑے بیمار تھے اور ان کے جسم پر زخمیں تھیں۔

[illegible]

این سید پسر کجاست که با جاسان آمد به خانه خود و اندک همیامان را که بجهت یزد و اسرار به بیرون فرستاد

یہ کہیں لکھ کر دے کہ درویش ہر آن در حفا دو سے پانچ سو تالیسیں بیکار ادا دعا ہووا انصاف کی

وفاقیہ باب در بیان اوقات سبب است و زمان ادا کے کار بار چکنا چور و ان اوقات کا زمانہ پاست

فہرستہ کے لئے اس میں ایک نسخہ لکھا گیا ہے کہ

روایت رسول صاحب البیاضی کتب ولادم لیرفران خواندن وقت جبر را سهرامیه دران خواندن در وقت فجر است حاضر

رومی در اندک حاضریو بدست ترجم گوید معنی انی عشق امیل است که از وقت میل با قیاب از نیم روز تا اعتبار پنج وقت گالی بیست پس

علما سادات از دولت ناعشا و مراد از قرآن العجز سوره طویل خواندن است در نماز مجروحان که عین نفع آن عبد بن عبد

ن بقول رسول الله صلى الله عليه وسلم ما عبد النبي من عمره يفت حتى ولو كنس سبل اوست يعني از وسط سما جاناب غرب والى عنوا

الخصمين قال محمد بن عبد الله بن عباس بن علي بن ابي طالب فاء القوي وخسف البيل ففزع البيل ظلمة

الکسیرین بحیاس کیفیت دل و ک آفتاب و قمر است که باز گرد و سایه عشق یلی بهم آمدن شب است باطلت خود

مستوى اه قلت قوله متاك ومثليكم مضاع التي الاصل بحيث يكون الجمع هذا القدر يحصل ان لا ياراد الصنف والتجدي في

وَالك عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍاءَ أَنَّ النَّبِيَّ كَتَبَ إِلَى عَمَلِ بْنِ أَهْمَ أَمْرَهُ عِنْدَ الصَّلَاةِ وَفِي حِفْظِهَا وَ

حافظ عليها اضبط دينك من ضيعها فهو ما سواها اضيع ثوبك ان صلبوا انظروا اذا كان التي ذراعا الى ان

يكون ظل حد كـ مثله العصر والشمس مرتفعه بيضاء نقيه قد رما يسير الراكب فرسخين او ثلثة قبل

غمر بالهيمس والمزبد اغربت الشمس والعشاء اذا غاب الشفق الى ثلث الليل من ايام فلان ماتت عينة فلان من فلان ماتت عينة

مَنْ نَامَ فَلَا تَأْتِ عَيْنُهُ الصُّبْحَ النُّجُومُ دَائِيَةً شَيْكِلَهُ خَضِرَتْ عَمْرٍ مِنَ الْخَطَابِ نُوشَتِ لِسُوءِ عَالِمَانِ خُودِ كِهْ سَهْرَ آئِينَ مِهْمْتَرِينَ كَارِهَا كَے

شماره دویکمین نماز است پس هرگز نگاہداشت نماز را و محافظت کرد بر دین و نگاہداشت دین خود را و هرگز مصالح کرد نماز را پس دے

چیز را که غیر از است ضائع کننده تر باشد بعد از آن نوشت که بگذارد نماز ظهر او قنیه باشد سایه قدر یکست یعنی سایه آدمی

قد ریکست او آنکه باشد سایه یکجی از شما نماند قامت او و گنزد اید نماز عصر را حال آنکه آفتاب بلند باشد سفید بخیر آنقدر

که سیر کردست سوار و در فرسخ یاسته فرسخ پیش از غروب آفتاب و بگذارد نماز مغرب را چون غروب کند آفتاب و بگذارد نماز عشاء را

وقتیکہ غائب شود شفقِ اسیوم حصہ شب پس ہر کہ خجواب رود یعنی پیش از نماز عشاء پس آرام باد و چشم اور پس ہر کہ خجواب رود

آرام مباد چشم او را پس سر که خجاست رویش از عشا آرام مباد چشم او را و بگزارید تا صبح را حال آنکه ستار با ظاهرا نشند و در هم پیچیده

قال مالك الشفق الحرة القى في المغرب فاذا ذهبت الحرة فقد حبيبت ملك الفدا وحيث وقت العربى كنت مالك مراد الشفق

سرخیت که در موضع غروب آفتاب میباشند پس چون رفت سرخی لازم شد نماز عشاء برآمدی از وقت مغرب و آنرا غنای

أبي سهل بن خالد عن أبيه أن عمر بن الخطاب كتب إلى أبي موسى الأشعري أن يحمل الطيل فزاعت الشمس والعصر والشمس

بينما نبتة قبل ان تخلص صفره والمغرب اذا غربت الشمس في آخر العشاء ما تنتم فصل الصبح نحو يادية مشتبكة واقرا

فہا یسورتین طویلین من المفصل عمر بن الخطاب نوشت مسوئے ابو موسیٰ اشعری کہ گنڈا نماز ظہر اور قنیکہ میل کند

آفتاب از وسط آسمان و گنبد نما زهصر را حلالانکه آفتاب سفیر بعبار باشد پیش از آنکه در آید بوی زردی و گنبد از مغرب را

یقیناً فرود آفتاب و اخیر کن عشا را تا وقتیکه خواب نرفته و بکند از آن صبح را حال آنکه ستارها ظاهر باشند در میان یکدیگر رفته و

جوان و نماز صبح و سوره و راز از محصل یعنی سلج اعرین قرآن هالک عن زید بن زیاد عن عید الله بن ارقم مکارم سلمة

روى النبي صلى الله عليه وآله أنه سأل باهريرة عن وقت الصلوة فقال بوهيرة أنا أخبرك صل الظهر إذا كان ظلك

مثلك العصر إذا كان ظلك مثليين والمغرب إذا غربت الشمس وأغشاها بينك ولابدين ثلث الليل وصل الصبح فبيش

دینے شمس عبدالمعین رافع سوال کرد ابوہریرہ را از وقت نماز پس گفت ابوہریرہ من خبر دهم ترا از آنکه نماز ظہر را وقتیکہ باشد

سایه یوانان قامت و بکنار نار عصر را و فیکیه باشد سایه بود و انان قامت و بکنار نار عصر را و فیکیه فرور و اکتاب و

پندار کار ستمنا را دور میان نهیدم محمد رجب و بنده کار سنج را در پیش نهی مکن بس و بس هر دو بجای بیای هر سب

مسئله اشتیاب الخوم اختلاط بعضها ببعض اشتیاب الخوم ای ظهورت جميعها آنه بپراستی و لا اجماع والهاجرة نصف النهار
و اما في الحدیث الصلوة عند زوال التمتع في هذا الباب مطلبان احدهما اوائل الاوقات ما ذكره في ذلك من هي (باقی بر صفحه ۳۲)

وظاهر نزدیک این بنده ضعیف آنست که مراد ابوهریره از مثل قاست مجموع فتن زوال و سایه و گیر است پس بحساب اهل بدیهه
در ایام شافعی زوال قریب چهار پنج قدم خواهد بود بعد از آن چنینی تاخیر باید برآید استی و نماز پس بقاست آدمی خواهد بود
و همچنین وقت سحر در نماز عصر فتن زوال و سایه آدمی قریب بیستین خواهد بود و مالک عن یحیی بن سعید عن عمر بن عبد الرحمن

عن عائشة زوج النبی صلی الله علیه و آله قالت ان کان رسول الله صلی الله علیه و آله یصل الصبح فینتصر فی الشامتة فقلت
بمروط من ما یعرف من الغلس برأیة ان حضرت صلعم میگزار و نماز صبح را پس باز می گشتند زان محلی از مسجد بخانه های خود و
بجا در بای خود و شناخته نیش زدن ایشان بسبب سیاهی شب و مالک عن یحیی بن سعید عن عمر بن عبد الرحمن
صلی الله علیه و آله قال لو یعلمون ما فی التهجیر لاستبقوا الیه رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود اگر بدانند فضیله راکه در آمدن وقت با حیره

برآید ظاهر است البته از یکدگر پیش می گزیند بسو آن مالک عن ابن شهاب قال عروة و لقد حدثت عن عائشة زوج النبی
صلی الله علیه و آله ان رسول الله صلی الله علیه و آله کان یصلی العصر و الشمس فی حجره فاقبل ان یظهر و ایت کرد حضرت عائشة
که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم میگزار و نماز عصر را حال که نور آفتاب و چهار دیواری حضرت عائشه میبود قبل از آنکه بالا رود
بر دیوار مالک عن اسحاق بن عبد الله بن ابی طلحة عن انس بن مالک قال کنا نصلی العصر بشعر

یخرج الانسان فی بنی عمرو بن عوف فبینهم یصلون العصر گفت انس بن مالک که میگزار و نیم نماز عصر را
بعد از آن بری آمد که از ابوسه محله بنی عمرو بن عوف پس میافت ایشان را که نماز عصر میگزار و ند آن محله قریب
سه میل است از مسجد آنحضرت صلعم مالک عن ابن شهاب عن انس بن مالک قال کنا نصلی العصر فقیل یذهب
الذاهی الی قباء فیا تمهم الشمس فقفه گفت انس بن مالک ما میگزار و نیم نماز عصر را بعد از آن میرفت رونده از ابوسه
محله قبا پس میرسید بایشان و هنوز آفتاب بلند بود مالک عن عمر ابی سهیل عن ابیہ ان قال کنت

ادی طنفسه لعقیل بن ابی طالب یجمع من الجمعة قطح الی جدار المسجد الغری فاذا غشی الطنفسه کلها اظلال الجدران
خروج عمر بن الخطاب فی الجمعة قال ثم تخرج صلو الجمعة فقیل لایله الضحی مالک بن ابی عامر حداد ام مالک گفت میاید بر بایه
خود را بغرض یکدراع از آن عقیل بن ابی طالب روز جمعه انداخته مشید متصل دیوار مسجد که طرف غرب است پس و قیامه میپوشید
آن بویار اسبمه آنرا سایه دیوار بر می آمدن عمر بن الخطاب پس میگزار و نماز جمعه را گفت مالک بن ابی عامر بعد از آن باز می گزیم
پس از نماز جمعه پس قیول میگوید بجای قیول که پیش از نیمه و سیاه مالک عن عمر بن یحیی لما ذی عن ابن سلیطان
عثمان بن عفان صلی الله علیه و آله و سلم یصل العصر یصل عثمان بن عفان گذارد نماز جمعه را بهینه و گذارد نماز عصر
در جای که بلن نامر و قال یحیی قال مالک و بینما اثنان عشر من میل قال مالک ذلک للتجیر و سرعة السیر

مسئله (بقیه صفحه ۷۲) الشافعی صاحب ابی حنیفه و علی قواها الفتوی عند اصحابه خالفهم ابو حنیفه فاول وقت العصر

فقال هو بعد ان يبلغ ظل كل شئ مثليه اول وقت لعشاء فقال هو بعد ان يغيب الشفق الا یضیق الثاني بیان الاول انما یستعمل الشافعی الاصل فاول وقت لعشاء فاول وقت العصر عند الشافعی واول وقت لعشاء فاول وقت العصر عند الشافعی واول وقت لعشاء فاول وقت العصر عند الشافعی

وگفت مالک سافت وریان مدینه وطل بیت ودمیل است گفت مالک واین صورت بسبب اول وقت گذاردن

و سرعت سپرده است آخر هم گوید وریان بابادو مطلب است اول بیان او ائل اوقات و آنچه درین آثار مذکور شد

شافعی است همان است مذکور ابو یوسف و امام محمد علی قواها الفتوی عند الحنفیه و ابو حنیفه در روایت مشهوره مخالفت

اینها کرده در اول وقت عصر و از ازل به سبب هر چه بمقدار دو چنان آنچه مقرر ساخته و در اول وقت عشاء و از ازل به سبب

شفق بسبب مقرر کرده و ثانی بیان اوقات مستحب پس مستحب نزد یک جهو و فقهای محدثین تعجیل صلوات است در اول اوقات

آن الا آنچه ازین سیاه معنی تعجیل آنست که در اول وقت استعداد نماز کند و بعد از استعداد در میان نصف اول وقت نماز

گذار پس در وقت فجر حضرت عمر فرمود و الصبح و الخوم با دینه شنبکه و ابوهریره گفت وصل الصبح بعقبش و حضرت عائشه گفت

فینصف النساء شلطفات مروطن بالعرفن من الخس و این همه منطبق است بر یک حد و در وقت ظهر در یک روایت مذکور

از حضرت عمر صلوات الله علیه و آله و سلم در روایت دیگر آمده صل الظهر اذا زاعت الشمس و این هر دو منطبق است بر یک حد

زیرا که زوال شمس از وسط سما بخیز بودن فی یک ذراع کما پیش ظاهر میشود و ابوهریره گفت صل الظهر اذا کان ظلمت شمس

و این نیز نزدیک است باول زیرا که فی زوال و فی آدمی چون هر دو شل آدمی رسد و صیف حد را و خواهد بود نسبت

اول مدینه و در ثانیان نصف اول وقت خواهد بود و در وقت عصر حضرت عمر گفت وصل العصر و شمس بضیافه فقیه قدر با هر یک

فرضین اول ثانی قبل غروب شمس و حضرت عائشه گفت کان یصلی العصر و شمس فی حجرها قبل ان تظلم و انس گفت کان یصلی

العصر ثم یدیب الذاهب الی قبا و فیما یتیم و شمس مرقعه و ابوهریره گفت العصر اذا کان ظلمت شمس و این همه قریب با یکدیگر

منطبق اند زیرا که گذاردن وقتیکه سایه آدمی غیر فی زوال از یک شل زیاد شود تا برسد شل ثانی بلکه اندک از شل ثانی نیز

تر گذرد و منافی نیست و در وقت مغرب حضرت عمر گفت و المغرب اذا غربت الشمس و ابوهریره نیز مانند این گفت و در وقت

عشاء حضرت عمر فرمود و العشاء اذا غاب الشفق الی ثلث ایل و در روایت دیگر گفت و اخر العشاء و اما تم و این نیز موافق است

باول زیرا که وقت نهم غالباً پیش از ثلث ایل می باشد و در روایت دیگر فرمود و العشاء اذا غاب الشفق و ابوهریره گفت با یک

و بین ثلث ایل پس وقت شمس عشاء است از اول غروب شفق احمر تا سیوم و مستحب یا آب استیاب الا حاد

بالظهر فی ایاها الصیف و بیان استحباب داخل کردن ظهر را در وقت سردی و رایتم باستان هالت عن زید بن

اسلم عن عطاء بن یسار ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال ان شدة الحر من فحج جهنم فاذا اشتد الحر فابوا عن الصلوة و قال شتک لک انی بها فالت بالی اکل یحضره بعضا و ان لها بنفسین فی کل امر نفس اشتاء نفس فی الصیف

مسئله قلنا قال الشافعي يبرد بها اذا كان امام مسجد يتنكب وادخلت من مخرج قال حماد بن عمار مطلقا قال الشافعي لا يتنكب

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود هر آینه سختی گرمی از انتشار گرمی و وزخ سست پس چون سخت شود گرمی پس در وقت سردی داخل شود تا خیر کرده نماز را و فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم اظهار طلال کرد آتش بجناب پروردگار خود پس گفت ای پروردگار من بخیر و بعضی مرا پس اذن داد خدا تعالی آتش را بر آوردن و نفس در سال یکدم در رستان و یکدم در تابستان **قال** عن عبد الله بن يزيد بن حولى الا سوين سفیان بن عیینة عن عبد الرحمن بن عبد الله بن عمر

بن ثوبان عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اذا اشتد الحر فابدوا عن الصلوة فان شدته الحرج فمخجه ثم وذكرا ان النادى اشكت الى بها فاذا زلها في كل عام بنفسين نفس في الشتاء ونفس في الصيف رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود چون سخت شود گرمی پس داخل شود در وقت سردی گذشته از اداسه نماز پس هر آینه سختی گرمی از انتشار گرمی و وزخ سست و ذکر کرد آنحضرت صلی الله علیه و سلم که اظهار طلال نمود آتش بجناب پروردگار خود پس فرمان داد حضرت رب العزت او در هر سال بدو یکدم در رستان و یکدم در تابستان سست جمع تخصیص کرده اند بر او بصلح و عجات

مسجد که از جای او دور قصد کند و اصح نزدیک فقیر عموم آنست و حدیث ثکون الی رسول الله صلی الله علیه و سلم حر الرضا فلیتم شکینا محمول است بر ابرادیکه از وقت بیرون کشد ترجمه گوید معنی ابراد آنست که شدت گرمی را با خطاط آورد و آن قریب بیک مثل میباشد آنست که چون از نماز فارغ شود غریب سایه یک مثل گردد و سوائی فی زوال پس مستحب تا خیر ظر است تا آخر وقت فرایم

شدت گرمی و در حدیث این مورد وارد شده کان قدر صلوة رسول الله صلی الله علیه و سلم فی الصیف ثلثة اقسام الی خمسة اقسام فی اثنا خمسة اقسام الی سبعة اقسام اخرج ابو داود و النسائی و شیخ ابن عربی و غیر گفته که مراد از این تحدید بعد از طرح سایه زوال است و درین صورت مضمون این حدیث موافق آنست که ذکر کردیم بآب او آخر اوقات الصلوة باب در بیان دانستن او آخر

وقت نماز **قال** عن زید بن اسلم عن عطاء بن یسار انه قال جاء رجل الی رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال

وقت صلوة الصبح قال فسكت عند رسول الله صلى الله عليه وسلم اذ اکان من الفد صلی الصبح حین طالع الفجر

صلی الصبح من الغد بعد ان استفرغ قال انما السائل عن وقت الصلوة فقال ما انا عايدك قال الله قال ليدفن في وقت آدم وروی بجناب

آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس سوال کرد از وقت نماز صبح گفت راوی پس خاموش شد از جواب و آنحضرت صلی الله علیه و سلم تا وقتی که درآمد در روز آینده گذارد نماز بخیر را و قتی که طالع شد صبح صادق بعد از آن گذارد نماز بخیر روز آینده بعد از آنکه داخل شد در وقت روشنی بعد از آن فرمود کجا است سوال کننده از وقت نماز پس گفت سائل من اتم یا رسول الله فرمود

در بیان این دو حالت وقت است **قال** عن ابی الزناد عن حماد بن عمار عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال

اذا اشتد الحر فابدوا عن الصلوة فان شدته الحرج فمخجه ثم وذكرا ان النادى اشكت الى بها فاذا زلها في كل عام بنفسين نفس في الشتاء ونفس في الصيف رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود چون سخت شود گرمی پس داخل

شود در وقت سردی داخل کرده از نماز پس هر آینه سختی گرمی از انتشار و وزخ است **قال** عن نافع بن عبد الله بن عمر

مسئله قلت قال الشافعي ان وقت الظهر ان يكون ظل كل شيء مثله اخر الوقت المختار للعصر ان يكون ظل كل شيء مثليه وقيل
الى ان تصفر الشمس اخر وقت الضروية مغيب الشمس في المغرب له قولان الذي صححه اصحابه ان اخره قريب غيب الشمس
ولا يجوز اليه الا بعد رواخر الوقت المختار للعشاء ثلث الليالي قبل شطره ولا يقوت وقتها حتى يصير قضاء ما لم يطعم الفجر
فآخر الوقت المختار للصبح الاسفار وفي حق المعدن ور قريب طلوع الشمس - ١٣ -

صلوا الظهر اذا كان الفجر ذرا على ان يكون لا حركه ^{مثله} نوشت حضرت عمر بن الخطاب رضي الله عنه لما كان في زمانه ظهر راجح ان
 باشد سایه بقدر یک دست آنکه بشود سایه یکے از شما بر استقامت او فالك عن ربيعة بن عبد الرحمن عن القاسم بن محمد ان
 قال فادركت الناس لا وهم يصلون الظهر لحشي قاسم بن محمد گفت اراک نکردم و روان را لا ویرین حالت که
 ایشان میگنارند نماز ظهر را در وقت عشی و عشی در عرف نزدیک ثبل را گویند فالك عن الاعلاء بن عبد الرحمن انه
 قال دخلنا على انس بن مالك بعد الظهر فقام يصلي العصر فلما قرع من صلوة ذكر ناله تعجیل و صلاؤه و ذکرها فقال

سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول تلك صلوة المنافقين تلك صلوة المنافقين تلك صلوة المنافقين بحسب
أحد من جهة إذا صفت الشمس كانت بين قرني الشيطان وعلى قرون الشيطان قام فقل بعلالين كرامه فيها الأقيلا
علاء بن عبد الرحمن گفت داخل شدیم بر انس بن مالک بعد از ادا سے نماز ظهر پس برخاست انس کہ میگذارد نماز عصر را
پس وقتیکہ فارغ شد از نماز خود ذکر کردیم نشانی نماز را یا او ذکر کرد پس گفت شنیدم از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ میفرمود
اینست نماز منافقان اینست نماز منافقان اینست نماز منافقان اینست نماز منافقان اینست نماز منافقان اینست نماز منافقان
در میان دو شاخ شیطان یا گفت برآمد بر شاخ شیطان برخاست پس کوکب زد چهار بار یا دشمنک و خدا تعالی را درین رکعت
مگر اندک و الک عن هشام بن عروة عن أبيه عن جرير بن الخطاب عن أبي موسى الأشعري عن رسول الله صلى الله عليه وسلم

قد هایسیرالراکب ثلثه فاماخذ ان صل العشاء ما بین یمن ثلثه اللیل فان اخرت فالی شطرا للیل لا تک من الفطیلین
عمر بن الخطاب نوشت بسوئے ابو موسی اشعری که بگذارد نماز عصر را حالانکه آفتاب سفید بے غبار باشد آنقدر که سیر کند
شش سوار سه فرسخ یعنی پیش از غروب دیگر نوشت که بگذارد نماز عشاء را در میان خود و در میان سیوم حصه از شب پس اگر تاخیر
کنی تاخیر کن تا نیم شب باش از غافلان تنه جگر گوید ابتدائے وقت ظهر زوال شمس است از وسط آسمان و آخر وقت او
انیت که باشد سایه هر چیزی مانند قامت آنچیز سوئے فنی زوال و بر زمین منطبق است ایراد و لفظ عشی و از انجا قوت
عصر داخل میشود و آخر وقت عصر آنست که آفتاب زرو شود و تاخیر از ان حالت حرام است و از علامت منافقان است
الانز و یک ضرورت چنانکه بیاید و اول وقت مغرب غروب آفتاب است و آخر آن غیبه شفق است و یک قول شافعی
و مالک آنست که آخر مغرب و اول او یک است و آنچه مانعست ذکر کردیم اقوی همان است از روی دلیل و اول وقت
عشاء غیبه شفق است و شفق نزد یک مالک و شافعی و ابو یوسف و محمد مفسر است بجزه و نزد یک ابو حنیفه مفسر است بجزه

مسئله قلند و علیہ اکثر اہل العلم

کہ بعد از حمرۃ ظاہر میشود و متاخرین محاب ابو حنیفہ بر قول صاحبین فتویٰ داده اند و آخر وقت احتیاطاً نصف اللیل است
 لیکن تا طلوع فجر اگر کسی بگذارد و حکم اوست نہ در حکم قضا ماند عصر بعد از صفر تا اول قشع طلوع صبح صادق مؤخر است
 و آخر وقت آن اسفار تام کہ بعد از ان طلوع شمس باشد فی الفصل واللہ علم باب یکرة النوم قبل العشاء والحدیث بعد
 مکروہ است بخواب رفتن پیش از خواندن عشاء و سخن گفتن بعد از خواندن عشاء **هالك** انه بلغه ان سعيد بن المسیب كان
 يقول یکرة النوم قبل العشاء والحدیث بعد سعيد بن السیب میگفت مکروہ است خواب پیش از نماز عشاء و سخن گفتن
 بعد از نماز عشاء **هالك** انه بلغه ان عائشة زوج النبی صلی اللہ علیہ وسلم كانت ترسل الی بعض اهلها بول العشاء فتقول
 لا تنهوا عنک ای حضرت عائشہ آدم سفیرت و سبب بعض قبیلہ خود بعد عشاء میگفت آیا راحت نمیدیدید نویندگان یعنی
 فرشتگان را کہ نامہ اعمال بنویسند باب من ادرك رکعت من الصبح فقل ذلك الصبح من ادرك رکعة من العصر فقل ذلك العصر
 و كذلك سائر الصلوات و غیرم التاخير بغیر ضرورت الی هذا الحد ہر کہ دریافت یک رکعت از نماز صبح ہر آنیہ و سے
 دریافت نماز صبح یعنی نماز او است نہ قضا و ہر کہ دریافت یک رکعت از نماز عصر ہر آنیہ دریافت نماز عصر را و چنان
 سائر نماز ہا است و حرام است تاخیر نماز تا این حد بغیر ضرورت **هالك** عن زید بن اسلم عن عطاء بن يسار عن عبد الله بن مسعود
 و عن الامام جہاد بن محمد عن ابی ہریرۃ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال من ادرك رکعة من الصبح قبل ان تطلع الشمس فقل
 ادرك الصبح و من ادرك رکعة من العصر قبل ان تغرب الشمس فقل ادرك العصر فرمود رسول اللہ سلم ہر کہ دریافت
 یک رکعت از نماز صبح پیش از آنکہ بر آفتاب ہر آنیہ و سے اور اک کرده است نماز صبح را یعنی او اگر کرده است آنرا نہ قضا
 و ہر کہ دریافت یک رکعت از نماز عصر پیش از آنکہ فرو رود آفتاب ہر آنیہ و سے دریافت نماز عصر را یعنی او اگر کرده است نہ قضا
هالك عن ابن شہاب عن ابن سلمۃ بن عبد الرحمن عن ابی ہریرۃ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال من ادرك رکعة
 من الصلوة فقل ادرك الصلوة فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہر کہ دریافت یک رکعت از نماز ہر آنیہ دریافت نماز را یعنی تمام نماز
 را بطریق ادھا **هالك** عن نافع عن عبد الله بن عمر ان رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم قال الذي قفوت صلوة العصر كما توافيها حال
 فرمود رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ فوت شود از وے نماز عصر گویا نہیب اہل و مال و مال و سے یعنی اعمال صالحہ
 و سے حبط میشوند و ازین سبب اور اضری لاحق میشود مثل ضرر نہیب اہل و مال چنانکہ در حدیث دیگر آمدہ حبط علم و مراد از
 فوت ہمان است کہ سابقاً مذکور شد در حدیث حتی اذا اسفرت الشمس یعنی فوت شد از وقت اختیار و این تفسیر و روایت
 افزای درین حدیث صحیح واقع شدہ قال فیہ فواتہا ان تدخل الشمس صفرۃ اخرجه ابو داود و بعض علماء تاول کہ نماندند بیت را
 و گفته اند لاحق میشود شخص را چون معانہ کند ثواب کسیکہ او اگر کرده است نماز عصر را از اندوختن آنچہ لاحق میشود کہ نہیب کرد
 باشد اہل مال و سے را و این تاول بغایت بعید است و تحقیق آنست کہ این سلف فرع مسئلہ احتیاط است و احادیث صحیحہ و

مسئله قلت عند الشافعی مع علی بکته فی الوقت الباقی خارج الوقت لا ینکح مکرر علی النکل خارج الوقت قال ابو حنیفہ تمثله فی صلوۃ العصر خاصة و فی الظهر دلیل علی ان المکون و اذا زال عن وقت و قد بقی من الوقت مقلد رکعتہ ینصہ تلك الصلوۃ و علیہا اکثر اهل العلم **قلت** فہذا یکتہ العلماء ان النکح بغير عن لا یجوز و حصل لشافعی المخطوۃ ان یجوز بین الصلوۃ بین اخاکات المطرقا علی عند فتناح الصلوۃ الاولی الفراع منها و یخص اهل المریض ان یجوز و اختاره بعضنا لشافعیہ و اختلفوا فی تاویل (باقی بحقیقہ)

روایات کثیرہ و لالت بر آن یسکن فلا حاجۃ الی التاویل **ما لک** عن یحیی بن سعید ان عمر بن الخطاب صلوۃ العصر فلقی جلالہ یشہد العصر فقال ما حسبک عن صلوۃ العصر و ان کرہ الرجل علی ما فقال لہ عمر طفت حضرت عمر بکثرت از نماز عصر یعنی فارغ شد از آن و چنانہ باز گشت پس ملاقات کرد با شخصی کہ حاضر نشدہ بود در نماز عصر پس گفت چہ چیز بند ترا از نماز عصر پس ذکر کرد آن شخص پیش حضرت عمر عذر پس فرمود اورا حضرت عمر ناقص کردی اعمال خود را **ما لک** عن یحیی بن سعید انہ کان یقول ان الصلۃ لیصلی الصلوۃ و ما فاتہ و ما فاتہ من قضاہا اعظم افضل من اہل و ما نہ یحیی بن سعید یگفت ہر آنی نماز گذارند و گاہ ہر یک نماز را حال آنکہ فوت شدہ است از وی وقت آن نماز و ہر آنی نہ فوت شدہ است از وقت و ہر بزرگتر و زیادہ تر بود از اہل و مال او تر جم گوید ہر کہ یک رکعت از نماز در وقت خود بجا آورد باقی خارج وقت اورا حکم داد است و قصر صلوۃ و اتمام آن و ابو حنیفہ در نماز صبح خلاف کردہ است و آن ضعیف است و جمعہ تصریح کردہ اند بر اینیست کہ اگر عذر معذور زایل شد و از وقت مقدار یک رکعت باقی ماندہ است اورا لازم میشود آن نماز را نہ آنکہ ہوشیار شد مجتنب یا بالغ شد صبی یا طاهر شد عاقل شد و زیادہ تر کردہ اند جمعہ و گفتہ اند کہ اگر قدر یکمیل حرام از وقت یافت لازم میشود قضا ر آن نماز و نزدیک فقیر درین تفریع نظر است زیرا کہ استطاعت شرط وجوب اداست و وجوب قضا متبع بر وجوب ادا و اینجا رکعت اخیر قضا است کہ شارع تیسیر و تفضلا و حکم ادا ساختہ است و تابع جزئی کہ در وقت کردہ شد نہ وہ باقی ماندہ سوال و آن آنست کہ چون حال صلوۃ بر یک نوال است پس تخصیص فخر و عصر را باین مرتبہ بخواند و اکثر روایات واقع شدہ سبب چہ باشد علما رگفتہ اند کہ این تخصیص را دو سبب است اول آنکہ این دو نماز در دو طرف روز واقع اند و صلی چون بعضی نماز بگذارد و بعد از آن آفتاب بر آید یا نور و یقین معلوم میکند کہ وقت بر آید پس اگر این حکم را درین صورت بیان نفرمود گمان فوت یقین مے انجا مید بخلاف او اخر اوقات نماز ہائے دیگر کہ انتہائے آن باین وضوح و ظہور معلوم نمیشود و دوم آنکہ در احادیث صحیحہ ہی واقع شدہ است از نماز درین دو وقت پس اگر این دو حکم را درین صورت بیان نفرمود گمان میشد کہ سبب قبول این دو وقت نماز فاسد شدہ باشد و الداعی پاک جمع العصر بین العشاءین لمنہ علی سبب در بیان صحیح کہ دن در میان ظهر عصر جمع کردن در میان غروب و عشاء و حق کیما اورا عذر مے ہست **ما لک** عن عبد اللہ بن عباس انہ قال صلوۃ اللہ علیہ وسلم الظہر و العصر جمعاً و المغرب و العشاء جمعاً فی غیر خوف لا یفرق یحیی قال ما لک عنی قال کان کافی صلی نماز گذارد و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ظہر عصر را یکجا و غروب و عشاء را یکجا و العشاء خوفی نبود و سفر مے نبود و گفتہ اند کہ گمان نکنیم کہ

مسئله در بقیه صفحه ٤٧) من الجوز یحی فقال مالک ارنی ان کان فی مطر ویرده من المسلم عن غیره سوا مطر ولا ظهر عنک ان ابن عباس را در حکایت ما فعله النبی صلی الله علیه و سلم فی التیول من الجمع وقوله فی غیر خوف ولا سفر معناه صابینا من جماعه فقال فی السفر من غیر ان یجوز الشیء ولا یظلمه عدل قاضی اراد بالسفر حاله السیر واما من قال فی حدیثه بالمدینه و شأنا جمیعاً و سبباً جمیعاً فمحمول علی احوالهم من لفظ السفر فروی بالجمع وحق وحق فی هذه العلة علی منعه من العمل علی ظاهره لکن مع کونه انشائاً و اعلم

این جمع بود و در هنگام باران شجر جمعی که در جمیع بین الصلواتین قابل شکر اند و در سفر و جمیع در مطر نیز حسن بصیرتی و عطا و احمد و اسحق و بعضی را نیز خصصت داده اند بلکه در غایت انتهی مذکور است هر قدر که مثل مرض باشد در شدت و جرح ملحق است بمرض و جواز جمع و بخوبی از صحیحین نقل کرده اند کان الایری باسبا بالجمع بین الصلواتین اذا کان شایعاً و اجنبیاً مالم یجده عادة و بخوبی این حدیث را روایت کرده است از طریق دیگر از عجمت سلم و غیر آن و زیاده کرده است در آن روایت قال ابو الزبیر قلت لسهیل بن جبریم لم فعله قال سالت عبد الله بن عباس کما سالتنی فقال لان لا یخرج احد من امتی قبل ان یجوزی گفته است که این حدیث دلالت میکند بر جواز جمع بغیر عذر زیرا که تصریح کرده است که علت جواز اینست که حرج نباشد و بیان قول قابل شده اند جمیع قلیل از محدثین و اکثر علماء آن رفته اند که جمع بغیر عذر با این نیست انتهی و مختار نیز در یک فقیر جواز جمع است وقت عذر و عدم جواز بغیر عذر و الله اعلم و علماء و در تامل این حدیث اختلاف کرده اند اما مالک احتمال مطر ذکر کرده و کس روایت مسلم من غیر مطر و لا سفر آنرا برهم میکند و اظهر نیز در یک این بنده ضعیف است که ابن عباس حکایت فعل آنحضرت صلی الله علیه و سلم کرده در غزوه تبوک و معنی لفظ فی غیر خوف و لا سفر است که ابن ماجه ذکر کرده فی السفر من غیر ان یجوز الشیء و لا یظلمه عدو و مراد از سفر حالت سیر است و از غیر سفر حالت نزول اطمینان بعضی روایة این حدیث لفظ بالمدینه را زیاده کرده اند و بعضی دیگر لفظ ثمانیا جمیعاً و سبعا جمیعاً و این تصرفات همه محمول بر و هم است که از نفی سفر بر نداشت پس روایت باطنی کرد و در آن تحقیق و تمیز و تراشید و همین علت جمیع علماء از عمل باین حدیث تقاعد کرده اند با وجود آنکه روایة این حدیث هم نقلات اند و قول ابن عباس لان لا یخرج احد من امتی هرگز دلالت بر نفی عذر ندارد زیرا که نفی جرح تجویز جمیع دلالت اولی متحقق میشود و لا از نیست که جمیع اقسام جرح و جزئیات آن منتفی شود و اگر در حالت نزول خصصت جمیع نمیدادند حالت سیر را مخصوص باین خصصت میکردند نیز صورت گنجایش داشت لکن فی الجملة هر چه هم موجود بود چون خصصت جمیع را در جمیع حالات سفر تعمیم کرد جرح بکلی زایل شد و الله اعلم شجر جمعی که بغیر خوف و لا سفر کرده اند جمیعاً بر جواز جمع در وقت ضرورت که اگر ادراک کرد از آخر وقت عصر قدر احرام لازم میشود و بر وقت ظهر و عصر هر دو مجتنب اگر ادراک کرد قبل طلوع صبح صادق قدر احرام را لازم میشود و بر وقت نماز مغرب و عشاء زیرا که وقت این هر دو نماز یک است در حالت عذر و فی نظر زیرا که هر نماز را وقت سبیلان ساخته اند که وجوب نماز بر آن و از میشود و در بعضی حالات قصار تجویز داشته اند و آنرا در عدم اثم مثل ادا شکر و اندو چون این در نفس الامر قضا است که اثم از وضع کرده اند و وجوب قضا و چه نذر و الله اعلم یا ایها الذی عن صلوة فلیصلها فاذا ذکرها هر که بخواهد رود و اهل شده از نماز باید که بگذارد آنرا و قنیه بیاورد آنرا مالک عن ابن شهاب عن سعید بن المسیب از رسول الله

مسوی له قلت علی هن اهل العلم وقاسوا المفقوت قصدا علی الساعه ۱۲ - *

صلی الله علیه وسلم یقول من خیر من یسبح فی اذان کان من انزل لیل عرس وقال لبلال اکلوا لنا الصبح فنام
رسول الله صلی الله علیه وسلم واکتله واصحابه وکذا ازل ما قدر له فاستند الی داحلته وهو مقابل الحجر فقلبت عینا
فلو یستقیظ رسول الله صلی الله علیه وسلم ولا بلال ولا احد من الرکب حتی صارتهم الشمس ففرع رسول الله صلی الله
علیه وسلم فقال هذا یا بلال فقال بلال یا رسول الله اخذ بنفسی لئلا یخن بنفسک فقال رسول الله صلی الله
علیه وسلم اقتادوا فبعثوا رواحلهم واقتادوا شیئا ثم امر رسول الله صلی الله علیه وسلم بلالا فاقام الصلوة فقصه
رسول الله صلی الله علیه وسلم الصبح ثم قال حین قضی الصلوة من شوال الصلوة فلیصلها اذا ذکرها قال الله
عز وجل یقول فی کتابا تم الصلوة لذكری این حدیث مرسل است سلم والبراد و ابن ماجه وصل کرده اند از طریق ابن جریج
عن یونس عن ابن شهاب عن سعید بن السبیع عن ابی هریره رسول الله صلی الله علیه وسلم وقتیکه جوع کرد از خیر وقت شب باده
رفت تا وقتیکه داخل شد و آخر شب نزول فرمود آخر شب برائے استراحت و گفت بلال را نگاهبانی کن برائے نماز صبح
و خواب فتأخضرتا و خوابت فتأخضرتا صحابہ آنحضرت صلی الله علیه وسلم و نگاهبانی کرد بلال را تا نیکه مقدر شده بود برائے او یعنی مدتی
که خدا تعالی خواسته بود بعد از آن تکیه کرد بر سوسه شتر خود و او روی خود کرده بود بر سوسه فخر پس غالب شد بر سوسه و چشمش یعنی
خواب آمد بر او پس چه که هر چند خواست که چشم خود را و آنگذرتوانست پس بیدار شد آنحضرت صلی الله علیه وسلم و نه بچکس
از شتر سواران تا آنکه افتاد و ضرر افتاد پس مضطرب شد آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس گفت چیست این ببلال پس
گفت بلال یا رسول الله در گرفت مرا آنچه در گرفت ترا یعنی خواب بر دمر پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم مهابه کشیده بر
شتران خود را پس برخیزانید شتران خود را و مهابه کشیده بر دمر سافته از راه بعد از آن فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم
بلال را پس اقامت نماز گفت پس گذارد با ایشان آنحضرت صلی الله علیه وسلم نماز صبح را بعد از آن فرمود وقتیکه تمام کرد نماز
را بر کفرا موش کند نماز را پس باید که بگذار دانه و آنرا وقتیکه بیاورد آواز را زیرا که هر گز نیند خدا تعالی سفیداید در کتاب خود بر پا دانه
را وقت یاد کردن من یعنی اگر فراموش کنی باز یاد تو آید که خدا تعالی مرا بنماز فرموده است و من نماز نگذازده ام همان وقت
نماز را بگذار تبرحم گدیده من است بدسبب فقها و کسیکه نماز را عمد القوت کند حکم و بر ناسی و ناسی قیاس کرده اند و علماء را
درین حدیث اشکال است زیرا که در حدیث صحیح واقع شده و ان صحتی تا مانع و لا نیام قلبی و بعضی علماء جواب داده اند
بآنکه آنحضرت را صلی الله علیه وسلم و حالت بود و گاهی قلب هم موافقت در نوم میکرد و گاهی نه و حالت اول در بود
و حالت ثانی اکثری و این واقع را حالت اول مصداقت کرد و فیه نظر زیرا که حالت اولی سرگز از احادیث و آثار
مناسبه نمیشود و اسناد آن بخیر و اما لیکه مخالفت عموما لغرض و موهم تقصیه در مرتبه خاتمه علی صاحبها الصلوة و التحیة
باشد بغایت شایع است و بعضی دیگر جواب داده اند که قلب او را نکیند مگر و حیاتیات را یا حیاتیات را که متعلق
بنفس آدمی است مثل حدیث و الم فم خطاب پس طلوع فجر که متعلق بچشم است و موقوف بر قلب حدیث ازین جهت رایج

مسئوی له قلت قال الشافعي ان اغني عليه لرض وسبب صبح سقط عنه ما كان في حال اغناؤه من الصلوة وان اغني

عليه شرب خمر فقهه فقال بوجوبه ان كان الاغناؤه ما اوليته فما دون ذلك قصق من زاد على ذلك لم يقصر لم يفرق بين الاغناؤه

نوم عين خود وضمون میرج حدیث است اگر گوی هر چند قلب مرئیات را بدولن الفتح عین اوراک نتواند کرد وکن گذشتن

زمان وراز الالبته بناسد گویم که این امر لازم نیست با اقطان که او را در امور مهمه هو واقع میشود پس جائز است که بمراعات

مصلحت شیخ قضا سهوسه در خاطر مبارک آنجناب انظار کرده باشند یا قلب مبارک شغل تفکر و آیات الهی مستغرق در نظر

آنها بوده باشند و بعضی بواسطه آنکه این وقت تنهایی او در سایر اوقات بصلوات شریفه و هو الاوجه والد علم یا اهل یکن

بالله حکم الله بیا هست بهیشتی را حکم خواب واکالت عز قاضی ان عبد الله بن عمر اغني عليه فذبح قلبه فذبح الصلوة قال

مالک فذبحه انما اعلم ان الوقت خفي فلم ين افاق في وقت فانه يصح له بهیشتی کرده شد عبد الله بن عمر

پس رفت عقل او پس قضا نکرد و نماز گفت مالک و این نکردن قضا در آنچه میاید یا والد الله علم بسبب آنست که وقت رفته بود

و الا که میگوید بنیاد شود و وقت پس بهر آنکه دوسه نماز گذارد و متخرج گوید غنی الله عنه وارضاه حل غشی قلیل بر نوم و عدم عمل بهر دو

عقل است وجه تشبیه خود ظاهر است و وجه فرق آنست که تکلیفات شرعی عقل در است تا نعم و غشی علیه را عقل نیست پس

و جوب صلوته نباشد و شرع قضا سئو نام فرموده است بخلاف قیاس پس خاص باشد بهر دو و این عمر عدم عمل را اختیار کرده

والله اعلم به سبب شافعی آنست که اگر اغنا بسبب مرض یا امری مباح واقع شود ساقط میکند آنچه در حال اغنا از دست رفته است

از نماز و اگر اغنا بعد از مسکرم یا بعد قضا لازم است و بوجوبه آنکه مدت اغنا اگر بروز و شب گذرد یا کم ازین باشد قضا لازم

ست و اگر زیاده از شب و روز باشد لازم نیست و در اسباب فراموشی کرده والد اعلم یا اهل الصلوة الوسطی آیه علی نماز علی که در نماز

قال الله تعالى حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطی وقوموا لله قانتین فرمود خدا استقامتی محافظت کنید

پس از آن شخصین محافظت کنید پس از میان ما ستاده شوید بر است خدا و کسان یا قرآن خوان ها کالت عزیز بن اسمع قضا

بن حکیمه عن ابی یونس مولى عائشة امرأة من بنی اده قال فرغ عائشة ان تكتب لها مصفاهم قال ما ذابغت هذه الامة فاذ

حافظوا على الصلوة الوسطی وقوموا لله قانتین فلم یبلغها فاذنها فاملت علی حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطی

و صلوة العصر وقوموا لله قانتین ثم قالت سمعتها من رسول الله صلى الله عليه و آله یؤیس گفت که فرمود مرا حضرت عائشه که بنو سیم بر است و صحف

را بعد از آن گفت چون برسی و بن آیت پس خبر و اگر کن مرا حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطی پس چون برسد باین آیت

خبر و اگر دم او را پس الکر و برین باین طور حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطی و صلوة العصر وقوموا الله قانتین بعد از آن

گفتند شنیدم این آیت را از آن حضرت صلعم و کالت عن زید بن اسمع بن عمر بن ارم الله قال کنت اكتب مصفاهم الخفصة

امر الله من فقالت اذ ابغمت هذه الامة قانتین حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطی وقوموا لله قانتین

فلم یبلغها فاذنها فاملت علی حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطی و صلوة العصر وقوموا لله قانتین و کالت

مسوی اه قلت اختلفوا فی الصلوة الوسطی فلا ینظر فیها العصر وقیل الفجر وقیل الظهر ۱۲ *

مینوشتم مصحف برائے حفصہ ام المؤمنین پس فرمود چون برسی باین آیت خبردار کن مرا حافظوا علی الصلوات و الصلوة الوسطی الایة پس چون رسیدم باین آیت خبردار کروم او را پس ملاکر دین باین قسم حافظوا علی الصلوات و الصلوة الوسطی و صلوة العصر و قوالله قانتین **مالک** عن داؤد بن حصین عن ابن یزید عن الحنفی عن ابی اناس سمعت زید بن ثابت یقول

الصلوة الوسطی صلوة الظهر زید بن ثابت میگفت که نماز وسطی نماز ظهر است **مالک** انه بلغنا عن علی بن ابیطالب و عبد الله ابن عباس کانا یقولان الصلوة الوسطی صلوة الصبح خبر رسید بآلک که حضرت علی بن ابی طالب و عبد الله ابن عباس میگفتند که صلوة وسطی صلوة صبح است مترجم گوید رضی الله عنه وارضاه که اختلاف کرده اند صحابه رضوان الله علیهم نماز وسطی جمیع گفته اند نماز صبح است بقبر نبی آنکه خدا سے عزوجل سفیر باید و قوموا السقانتین و توبت طول قیام یا قرأت را

گویند و نماز صبح مخصوص است بآن لقوله تعالی و قرآن الفجر ان قرآن الفجر کان مشهورا و بسبب آنکه این وقت متوسط است میان لیل و نهار و جمیع گفته اند که نماز ظهر است زیرا که در میان روز و اکرده میشود و جمیع گفته اند نماز عصر است و بحیث مرفوع آنرا رسانده اند و حدیث حضرت عائشة معارض اوست زیرا که عطف دلالت میکند بر خاتمت و آنچه حضرت عائشة و حفصه املا کرده اند حرفی بود از حروف قرآن و رخصت حاصل شده است و قرأت جمیع احرف و تیسر

ابن ذویب گفته است که نماز مغرب است زیرا که بحسب مقدار وسط و نماز عشاء را بچکس از سلف گفته است و بعضی متاخرین بآن قائل شده اند زیرا که وسط است در میان دو نماز یک قصر کرده نشود یا **فضل** صلوة الفجر و العصر باب در بیان فضیلت نماز صبح و نماز عصر قال الله تعالی و یسجد لک بالکعبة الایکاد و تسبیح گوی بآتش پروردگار خود را بیگاه و بیگاه مرا و خواندن نماز است و قال الله تعالی و قرآن الفجر ان قرآن الفجر کان مشهورا و بسبب آنکه این وقت متوسط است میان لیل و نهار و جمیع گفته اند که نماز ظهر است زیرا که در میان روز و اکرده میشود و جمیع گفته اند نماز عصر است و بحیث مرفوع آنرا رسانده اند و حدیث حضرت عائشة معارض اوست زیرا که عطف دلالت میکند بر خاتمت و آنچه حضرت عائشة و حفصه املا کرده اند حرفی بود از حروف قرآن و رخصت حاصل شده است و قرأت جمیع احرف و تیسر

دران منون است **مالک** عن ابی الزناد عن الاعرج عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله علیه وسلم قال یتعاقبون فیکم ملئکة باللیل و ملائکة بالنهار و یجمعون فی صلوة العصر و صلوة الفجر ثم یرجع الذین یاتوا فیکم فیها ثم یرجعون بهم کیف ترکتم عبادک فبقولون ترکتمهم هم یصلون و اتیناهم هم یصلون رسول الله صلى الله علیه وسلم فرمود از پی یکدیگر می آیند یک جمع از فرشتگان در شب و یک جمع در روز و با هم جمع میشوند و نماز عصر و نماز فجر بعد از آن بالا میروند آنکه شب گذرانیده بودند و در میان شما پس سوال میکند ایشان ترا خدا تعالی و او داناتر است باحوال بندگان خود چگونه گذشتید بندگان مرا پس بگویند گذشتیم ایشان را در آن حال که نماز میکردند و آدمیم ایشان در آن حال که نماز میکردند و پ

میگردانند **فضل** الاذان باب در بیان شروع شدن اذان **مالک** عن یحیی بن سعید انه قال کما رسول الله صلى الله علیه وسلم قال لا یدان یتخذن خشبتین یضرب بهما یجمع الناس للصلوة فایکب علی عجل الله فرجه انما

مسوی اه قلت اختلاف في الصلوة الوسطى فلا يظهر انها العصر وقيل الفجر وقيل الظهر ۱۲ *

میشود تمام صحیفه بركت حضرت امام المومنین پس فرمود چون برسی باین آیت خبر و اگر کن مرا حفظ و اعلی الصلوات و الصلوة الوسطی الایه پس چون رسیدیم باین آیت خبر و اگر کردم او را پس ملاک درین باین قسم حفظ و اعلی الصلوات و الصلوة الوسطی و صلوة العصر و قومی الله فانتین مالک عن داود بن حصین عن ابن یربوع الخ و فی انه قال سمعت زید بن ثابت یقول

الصلوة الوسطی الظهر زید بن ثابت میگفت که نماز وسطی نماز ظهر است مالک انه بلغنا عن علی بن ابیطالب العبد

ابن عباس کا میقولان الصلوة الوسطی صلوة الصبح خبر رسید بآلک که حضرت علی بن ابی طالب و عبد الله بن

عباس میگفتند که صلوة وسطی صلوة صبح است مترجم گوید فی البدعنه وارضاه که اختلاف کرده اند صحابه رضوان الله علیهم نماز

وسطی جمیع گفته اند نماز صبح است بقرینه آنکه خدائے عز و جل سفیر باید و قومی الله فانتین وقت طول قیام یا قرأت را

گویند و نماز صبح مخصوص است بآن بقوله تعالی و قرآن الفجر ان قرآن الفجر کان شهودا و بسبب آنکه این وقت متوسط

است میان لیل و نهار و جمیع گفته اند که نماز ظهر است زیرا که در میان روز و اکرده میشود و جمیع گفته اند نماز عصر است

و بحیث مرفوع آنرا میگویند که اندوه در پیش حضرت عائشه معارض اوست زیرا که عطف دلالت میکند بر خائرت و آنچه

حضرت عائشه و حفصه الماکره اند حرفی بود از حرف قرآن و رخصت حاصل شده است و قرأت جمیع احرف قصیده

این فوید گفته است که نماز مغرب است زیرا که بحسب مقدار وسط و نماز عشاء را بیکس از سلف نگفته است

و بعضی متاخرین بآن قائل شده اند زیرا که وسط است در میان دو نماز یک قصر کرده میشود یا فصل صلوة الفجر و العصر

باب در بیان فضیلت نماز صبح و نماز عصر قال الله تعالی و سمع جبریل بالکشفه الیک و شیخ گوئی با تائیدش پروردگار

خود را بیکاه و بیکاه مراد خواندن نماز است و قال الله تعالی و قرآن الفجر ان قرآن الفجر کان شهودا و لازم گیر خواندن

قرآن فخر را بر آنینه خواندن قرآن فخر را حاضر میشود فرشتگان و مراد از خواندن قرآن فخر نماز فخرت زیرا که قرأت طویل

در آن منون است مالک عن ابی الزناد عن الاعرج عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله علیه وسلم قال

یتعاقبون فیکم ملئکة باللیل و ملائکة بالنهار و یجمعون فی صلوة العصر و صلوة الفجر ثم یرجع الذین یأتون فیکم فیکم فیما انتم هم و علم

هم کیف ترکتم عبادک فیهقولون ترکتمهم هم یصلون و اتیناکم هم یصلون رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود از پنه

یکدیگر می آیند یک جمع از فرشتگان در شب و یک جمع در روز و با هم جمع میشوند در نماز عصر و نماز فجر بعد از آن بالا میروند

آنکه شب گذرانیده بودند در میان شما پس سوال میکنند ایشانرا خدا تعالی و او داناتر است باحوال بندگان خود

چگونه گذشتند بندگان مرا پس میگویند گذشتیم ایشانرا و آن حال که نماز میگذاشتند و ادبیم ایشان در آن حال که نماز

میگذاشتند و پنهان الاذان باب در بیان شروع شدن اذان مالک عن یحیی بن سعید انه قال کما روى رسول الله

صلی الله علیه وسلم قال لا دین یخون خشبتین یضرب بهما الجمجمة الناس للصلوة فایحیی عبد الله بن زید انما

ثم من بنى الحارث بن النخز رج خشبتين قال لعمرو فقال ان هاتين النخزتين هما رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال
 الا تؤذون الصلوة قال رسول الله صلى الله عليه وسلم حين استيقظ في كل صلاة قال لا تؤذون الصلوة قالوا لا يا رسول الله
 ابن سعيد که خواسته بود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که بسیار دو چوب که زده شود این هر دو را یعنی آواز کرده شود باین هر
 بزدن یک بروی که تا صبح شوند مردمان بر آن نماز پس نموده شد عبد الله بن زید را که از قبيله النصار بود بعد از آن از بنی
 الحارث بن النخز زج بود که قبيله خود است از میان النصار دو چوب و خواب پس گفت این دو چوب مشابهت با آنچه اراده
 کرده است رسول الله صلی الله علیه وسلم پس گفته شد اورا یعنی فرشته گفت آیا اذان نمیگوید بیدار نماز پس آمد عبد الله بن زید
 پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم و فتیکه بیدار شد پس عرض نمود بخواب آنحضرت صلی الله علیه وسلم آن خواب را پس امر
 فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم با اذان بترجمه گوید اذان و اقامت با جماع مسلمین از شعایر اسلام است پس اگر اهل شهر صحرار
 کنند بر ترک اذان و اقامت سلطان را بیاید که آن جماعه قتال کند و در حدیث صحیح آمده که اذان و اقامت را که بنی نجریم
 حتی صبح فنیظرفان سمع اذاناً کف عنهم وان لم یکن یسمع اذاناً علیهم و اگر شخصی بغیر اذان و اقامت نماز گذارد او را عده هر و سه
 واجب نیست نزد یک جمهور علماء و مذاهب عطار بن سیار و جاهد بن جبیر آنست که اگر اقامت را فراموش کند عاده نماز
 لازم میشود و الله اعلم **باب در بیان فضیلت اذان** **عنه ابی النضر عن الامام احمد عن**

ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اذا نودي للصلوة اذبر الشيطان فخرط حتى لا يسمع النداء فاذا
 قضا النداء اقبل حقاً ذا ثوب بالصلوة اذبر حتى لا يقصم الشيطان قبل حتى يخطو بين المراء ونفس يقول لا ذكر لنا
 واذكر ان الله لم يكن ينكر حتى يظل الرجل زينا وذكركم حتى يراهم رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود چون بانگ گفته
 میشود برای نماز نشیبت سید شیطان در آن حال که او را ضراط است تا آنکه نشنود بانگ نماز را پس چون تمام کرده
 میشود بانگ نماز را متوجه میشود و سبوی مصلی تا چون اقامت گفته شود باز نشیبت داده میگردد و تا چون اتر کرده شود
 اقامت را پیش می آید تا آنکه جاری میشود در میان مرد و نفس او می آید یعنی این مرد و نفس خود مقرر کرده بود که
 حدیث نفس را وجودند شیطان در میان و نفس او می آید تا آن قرار داد را بر هم زند و میگوید شیطان فلان کار را
 یا و کفر فلان کار را و کن حق کار می کنی است که یا و آن کند تا آنکه میشود مرد و این حالت که نشید اند چند گفت گذارده است

عنه ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اذا نودي للصلوة اذبر الشيطان فخرط حتى لا يسمع النداء فاذا
 قضا النداء اقبل حقاً ذا ثوب بالصلوة اذبر حتى لا يقصم الشيطان قبل حتى يخطو بين المراء ونفس يقول لا ذكر لنا
 واذكر ان الله لم يكن ينكر حتى يظل الرجل زينا وذكركم حتى يراهم رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود اگر بایستد
 مردمان فضیلت را که در بانگ نماز وصف اول است بعد از آن غیبت کنند بآن و مناقشه نمایند در آن و بنیابند
 طریق فیصل کردن مناقشه الا آنکه قرعه زند بر بانگ نماز وصف اول البته قرعه میزنند با وصف اذان
 و الا قاضیه در بیان کیفیت بانگ نماز و اقامت **عنه ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال** اذا نودي للصلوة اذبر الشيطان فخرط حتى لا يسمع النداء فاذا

در حدیث صحیح

مسئله اول قلت اکثر اهل العلم علی افراد الاقامة الا كلمة قل قامت الصلوة فانها تنفي الشافعي قال بالنهي

في الاذان ولم يقل به احد وقال ابو حنيفة لا ترجيع في الاذان والاقامة متفق متفق قلت وعليه كثرة اهل العلم

شيئا مما ادركت عليه الناس الا التلوة بالصلوة مالك بن ابی عامر جدا امام مالك گفت نشینا سمع چيزی از آن چیزها که یافتیم بر آن مردمان اگر با یک نماز یعنی در هر چیزی تهاولن و تغیر راه یافته است الا اذان که در زمان مالک بن ابی عامر

بهان اسلوبی میگفتند که در زمان صحابه بود قال یحیی سئل مالک تنشیه التلوة الاقامة فقال لم یبلغنی فی التلوة الا

الامام ادرکت الناس علیه فاما الاقامة فاما لا تنفی وذلك الذي لم یزل علیه اهل العلم یسألون کمرده شد مالک را

از دو دو بار گفتن کلمات اذان واقامت پس گفت نرسیده است بن رباب اذان واقامت چیزهای که یافتیم مردمان را بر آن واقامت

پس مالک و دو دو بار گفتن نشینا نیست آنچه همیشه بود در بروی اهل علم در شهرها مترجم گوید رضی الله عنه وارضاه اهل حرمین

و اهل شام و یمن و مشرق اند بر آن کلمات واقامت را یک یک بار باید گفت الا لفظ قد قامت الصلوة که جمیع

آزاد و بارگشته اند و در روایتی از ابو مخزومه آمده است به تنشیه واقامت و آنچه معمول خاندان او بود تا زمان امام شافعی

افراد واقامت است و الله اعلم و اما اذان پس بعضی احادیث دلالت میکند بر ترجیح و بعضی بر غیر ترجیح و تحقیق نزدیک

بنده آنست که اختلاف در احرف اذان مثل اختلاف در احرف قرآن است کلمات شاف کافیه و لهذا مالک تعرض

ترجیح و غیر آن نشد بآب استیجاب جناب لصلوة خیرین النور فی نداء الصلوة در بیان مستحب بودن کلمه الصلوة خیرین النور

در اذان صبح مالک انه بلغ ان المؤمن جاء عمر بن الخطاب يؤذنه لصلوة الصبح فوجدنا ناعما فقال لصلوة

خیرین النور یا امیر المؤمنین فامرهم ان يجعلوا فی نداء الصبح خبر رسید بآلک که مؤذن آمد پیش عمر بن الخطاب خبردار

میکرد و او را بر آن نماز صبح پس یافت او را بخواب رفته پس گفت نماز بهتر است از خواب ای امیر المؤمنین پس امر کرد

او را حضرت عمر که داخل کند این کلمه را در اذان صبح مترجم گوید رضی الله عنه وارضاه که مستحب است و با یک صبح

زیادت الصلوة خیرین النور و بار و امام مالک ابتدا این کلمه از حضرت عمر ذکر کرده است و در حدیث ابی مخزومه آمده است

که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند فان كان صلوة الصبح قلت الصلوة خیرین النور الصلوة خیرین النور و احتمال

دارد که مؤذن عمر ترک کرده باشد این کلمه را در نفس اذن و بعد اذان گفته پس حضرت عمر امر کرد با دخال این کلمه در

نفس اذان تا بر وجه مذمت او نشود بآن اصله فی بیتة جماعة تکفیل الاقامة کسیکه نماز گذارد و در خانه خود با جماعت کفایت

میکند و او واقامت قال یحیی سئل مالک عن قوم حصوا اداءوا التلوة و اهلکوا فادوا ان یقیموا الا یؤذون قال

مالک ذلک یجزی عنهم و انما یجب التلوة فی مساجد الجماعة التي یجمع فیها الصلوة سوال کرده شد مالک را از حکم

جماعت حاضرین که اراده گذاردن نماز فرضیه و از مسجد جماعت یعنی در خانه پس خواستند که واقامت گویند و اذان نگویند

گفت مالک آن واقامت کفایت کننده است از ایشان و جز این نیست که واجب است اذان گفتن در مسجد با

جماعات که جماعت گذارده شود و ان مساجد نماز مترجم به یمن است و بهیچ وجه و طاهر به شافعی نیست

در حدیث صحیح

مسوی (بقیه ص ۸۳) **۳۵ قلت** وعلیه ابو حنیفه وظاهر من هبل الشافعی نه لیکن له الاذان والا قافه سوره
۱۹ قلت وعلیه اهل العلم یستحبون رفع الصوت بکذا فان ما امكنه ما لم یجهد قال الشافعی لا یسجد تحت
 فیه جماعه **۲۱ قلت** قال اهل العلم لا فی التعلیلین فیقول لاحول ولا قوه الا بالله **۱۲ قلت** وعلیه
 الشافعی قال ابو حنیفه لا یجوز بکذا فان قبل طلوع الفجر **۱۱ - - - - -**

که اذان واقامت هر دو برائے وے مسنون است **باب فضل رفع الصوت بکذا** اذان باب وفضیلت بلند کردن
 آواز و اذان **مالك** عن عبد الرحمن بن عبد الله بن عبد الرحمن بن ابی صعبه عن ابي بصير عن ابي بصير عن ابي بصير
 ان ابا سعيد الخدري قال له اني اراك تحب الغنم والبادية فاذا كنت في غنم او يا ديتك فاذا نبت بالاصا
 فارفع صوتك بالثناء فانه لا يسمع مدى صوت المؤذن حين ولا انس ولا شيء الا يشهد له يوم
 القيمة قال ابو سعيد اني سمعت من رسول الله صلى الله عليه وسلم ابو سعيد خدري كفت عن ابي بصير
 سمرقاني بن ميمون تراكم دوست میداری رسد گویند ان را و صحرا را پس چون باشی میان رسد خود یا صحرا را خود پس
 بانگ دهی نماز پس بلند کن آواز خود را بانگ زیر که هر آنکه نمیشنود تا آخر مسافت آواز مؤذن هیچ جن و نه آدمی نمیشنود
 چیزی مگر گواهی دهد بر آن مؤذن روز قیامت گفت ابو سعید شنیدم این را از آنحضرت صلی الله علیه و سلم ترجم گوید بهر حال علم
 مستحب داشته اند بلند کردن آواز را بانگ و شافعی گفته مگر در سجده یکبار سجاعت نماز خوانده باشند و حال بار دیگر
 جماعت میکنند مسنون است اذان کن آواز بلند نکند **باب** یستحب ان یقول لصاحبه مثل یقول المؤذن مستحب است که
 بگوید شنونده اذان مانند آنچه میگوید مؤذن **مالك** عن ابن شهاب عن عطاء بن یزید اللیثی عن ابی سعید الخدري عن رسول

الله علیه و آله قال اذا سمعت النداء فقلوا مثل یقول المؤذن **۱۳** رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود چون بشنوید بانگ نماز را
 بگوید مانند آنچه میگوید مؤذن مترجم گوید رضی الله عنه وارضاه و بعض احادیث وارد شده است که بجای جملتین
 لاحول ولا قوه الا بالله العلی اعظم بگوید و چون مؤذن قد قامت گوید یا مع را باید که قاهما الله و اهما گوید چنانچه در حدیث
 مرفوع آمده **باب** یستحب ان یقول لصاحبه مثل یقول المؤذن مستحب است دعا کردن بخیر دنیا و آخرت بعد اذان **مالك** عن

ابی حاتم بن دینار عن سهل بن سعد الساعدي انه قال ساعدان تقم لهما ابوا السماء وقل اح اعز وعلیه عونه حضرت
 النداء للصلاة والنصف فی سبیل الله سهل بن سعد گفت دو ساعت است که کشاده کرده میشود و در آن وقت
 دروازه های آسمان و کم دعا کننده باشد که رو کرده شود دعا کند او بخف و بانگ نماز و در صفت چهار دور راه خدا شمر
 گوید رضی الله عنه وارضاه و بعضی احادیث تعیین فقط دعا و در شده اللهم رب هذه الدعوة التامة الخ **باب** یستحب ان یقول لصاحبه
 فی وقت السجود و در بیان گفتن اذان برائے نماز صبح در وقت سحر قال یحیی و قال مالك لم یزل یصبر یتادکها قبل
 الفجر فاما غیرها من الصلوات فان لم یزها ینادی لها لا یبذل الخ و گفت مالك همیشه نماز صبح بانگ کرده میشود

مسوی قلت علیہ السلام قال الشافعی ترك الاذان في السفر اخف منه في الحضر **قلت** هو القول الجديد للشافعی

قلت القول الجديد للشافعی انه یقیم لها ولا یؤذن وقال ابو حنیفة یؤذن یتقیم هو القول القديم للشافعی ۴۱۲

برائے آن پیش از طلوع فجر صادق و اما غیر صحیح از نماز پس ہر آئینہ ماندیدیم کہ بانگ گشتہ میشود برائے آن مگر بعد از آن کہ در آید وقت او مترجم گوید رضی اللہ عنہ وارضاه مذہب شافعی بہین است و ابو حنیفہ میگویی معتبر نیست بانگ پیش از طلوع فجر

باب یستحب للمسافر ان یؤذن من غیر توكید الا قامة الا ان لا اذان مستحب است ماسفر کہ اذان گوید از غیر تاکید یعنی سنت مؤکدہ نیست و اقامت فی الجملة مؤکد تر است بہ نسبت اذان **مالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر كان

لا یزید علی الا قامة في السفر فانه كان ینادی فیہا و یقیمہ وكان یقول انما الاذان للامام للذي یجتمع الیہ الناس

عبد اللہ بن عمر را بدہ نمیکرد بر اقامت و سفر کرد در نماز صبح پس ہر آئینہ اوند امیکرد در نماز صبح و اقامت میگفت و میگفت اذان

لازم است برائے امام کہ صحیح میشود پیش او مردان **مالك** عن هشام بن عروة ان اباہ قال لہ اذا كنت فی سفر

فان شئت از تؤذن یتقیم فاقم و ان شئت فاقم ولا تؤذن عروہ گفت ہشام را چون در سفر باشی اگر خواهی کہ اذان گوئی و

اقامت کنی کہن و اگر خواهی تنها اقامت گو اذان گو مترجم گوید بہین است مذہب علماء شافعی گفتہ ترک الاذان فی السفر

اخت منہ فی الحضر زیرا کہ در شرع سفر افاضتہ نہادہ اند کہ تخفیف عبادات میکند چنانچہ در اباحت قصر و افطار و سقوط

سنن تاثیر کردہ **باب** یستحب للمنفرد في الصلاة ان یؤذن من غیر توكید مستحب است منفرد را در بیابان کہ اذان گوید

و مؤکد نیست **مالك** باسناده عن ابی سعید الخدری انه قال فاذا كنت فغفلا و بادیتک فاذنت بالصلاة

فاذنت صوتک بالذکر ابو سعید خدری گفت و غفلیہ باشی تو در رسمہ گو سفند ان خود یا در بادیت خود پس اذان گو برائے نماز پس بلند

کن آواز خود را **مالك** عن عیبة بن سعید عن سعید بن المسیب کان یقول من صلی بأرض فلاة صلی عزیمتہ و من

شمالہ ملک فان اخذ و اقام بالصلاة و راه ملائکہ امثال الجبال سعید بن المسیب میگفت ہر کہ نماز گذارد بر زمین صحرا نماز

گذارد و جانب دست راست او یک فرشتہ و جانب دست چپ او یک فرشتہ پس اگر اذان گوید و اقامت کند نماز گذارد

پس پشت او از فرشتگان جماعات بسیارند کہ ہا **باب** فی الاقامة للفائتة باب در بیان اقامت گشتن برائے نماز

فوت شدہ **مالك** عن زید بن اسلم فی قصة التعریس امر سول الله صلی الله علیہ وسلم بلالا ان ینادی بالصلاة و یقیم

مالك عن ابن شہاب عن سعید بن المسیب قصة التعریس ثم امر سول الله صلی الله علیہ وسلم بلالا فاقام بالصلاة ترجمہ بال

گذشت و در روایت زید بن اسلم شک وارد شدہ است کہ آنحضرت بلال را باذان فرمودند یا باقامت و در روایت

سعید بن المسیب ذکر اقامت آمدہ است بخیر شک باجملة اقامت مؤکد تر است و اذان نیز در حق فائتہ بدعت نیست

والله اعلم مسئلہ ابو حنیفہ رحمہ اللہ قائل است بانکہ اذان و اقامت ہر دو برائے نماز حضاست است و بہین است

قول قدیم شافعی **باب** وجوب استقبالی الکعبۃ فی الصلاة باب در بیان فرضیت رو آوردن بجنب کعبہ در نماز

مسوی له قلت القبلة فی الجهة التي یشتد استقبالها فی الصلوة فلما نزل فلتولیدان قبلتها كان استقبال الكعبة شرطاً في الحديث دليل على أن حكم الله لا يلزمه لا شأن قبل بلوغ الخبرانية على أن من على طي جهة لا اجتهاد ثبات له يقين الخطأ فانه لا يعين وهو قول أكثر أهل العلم واحد قول الشافعي ۱۲ - ۲ -

قال الله تعالى **وَلَنُرِيَنَّكَ كَبِيرًا فَتَعْجَبُ** **وَاللَّهُ يَكُونُ لَكَ قِبْلَةً** **كَرَّحُهَا قَوْلٌ وَجَّحَكَ** **شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ** **وَحَدَّثَ** **مَا كُنْتُمْ قَوْمًا** **وَوَجَّهَكُمْ شَطْرَهُ** **وَأَنبَأَ نِيَّةَ** **مَنْ يَمِينُكُمْ** **رُوسَ** **تُرَادُ** **جَانِبَ** **أَسْمَانٍ** **بَعْنِي** **تَبَوَّعَ** **نَزُولَ** **جَبْرِئِيلَ** **بِاسْتِقْبَالِ** **قِبْلَتِهِ** **پس** **النبی** **متوجه خواهم ساخت** **تو القبلة** **که رضا مندی** **شوی** **بآن** **پس** **متوجه کن** **روئے** **خود را** **بجانب** **مسجد الحرام** **و هر جا که باشد** **ای** **مسلمانان** **متوجه سازید** **روئے** **خود را** **بجانب** **مسجد حرام** **ترجم** **گوید** **قبلة** **جبرئیل** **را** **گویند** **که** **در نماز** **روئے** **بآن** **جهت** **باید کرد** **و در اول آنکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم به نیت سفر نزل فرمود** **توجه بجانب بیت المقدس** **نمود** **و از رویکرد که کعبه قبله** **و** **باشد** **پس** **خدا** **ای** **تعالی** **تناسل آنحضرت صلی الله علیه وسلم را ساخت** **و آیت فرستاد که** **توجه بجانب مسجد الحرام** **شود** **و مسلمانان** **و هر جا که باشند** **و شهر را** **باید** **یا** **بنا** **یا** **در** **یا** **یا** **باید** **که** **در نماز** **روئے** **بمسجد الحرام** **کنند** **و** **مالک** **عنه** **الله** **بنو** **سبلع** **عن** **عبد** **الله** **بن** **عمر** **انه** **قال** **بینما** **الناس** **یتبعوا** **فی** **صلوة** **الصبح** **اذ** **جاءهم** **ابن** **قال** **ان** **رسول** **الله** **صلی** **الله** **علیه** **و** **آله** **وسلم** **نزل** **علیه** **لیلیة** **قرآن** **وقد** **امران** **یستقبلون** **لکعبة** **فاستقبلوها** **و** **كانت** **جوهراً** **الی** **لشام** **فاستدل** **دوا** **الی** **لکعبة** **عبد** **الربین** **عمر** **فکف** **ان** **وقت** **که** **مردمان** **در** **سجده** **بودند** **در نماز صبح** **ناگهان آمد** **ایشان** **آینده** **پس** **گفت** **هر آنکه رسول الله صلی الله علیه وسلم نازل شد** **روئے** **شب** **آیت** **از قرآن** **و هر آنکه** **آمده** **شد** **آنحضرت** **را** **صلی الله علیه وسلم** **که** **روئے** **کعبه** **کنند** **پس** **شمار** **و کعبه** **کنند** **و** **روئے** **ایشان** **بجانب** **شام** **یعنی** **بیت المقدس** **پس** **باز** **گشتند** **سوی** **کعبه** **در اشائ** **نماز** **مالک** **عنه** **الله** **بنو** **سبلع** **عن** **سعيد** **بن** **المسيب** **انه** **قال** **صلی** **رسول** **الله** **صلی** **الله** **علیه** **و** **آله** **وسلم** **بعد** **ان** **قدم** **المنیة** **سنة** **عشر** **شهر** **الحج** **وبیت** **المقدس** **نحو** **حول** **القبلة** **قبل** **بک** **نیز** **نماز** **گزارد** **و آنحضرت** **صلی الله علیه وسلم** **بعد** **از آن** **که** **تشریف** **آورد** **و به نیت** **سفر** **شازده** **ماه** **بجانب** **بیت المقدس** **بعد** **از آن** **تغیر** **و** **اده** **شد** **قبلة** **را** **ایشان** **از** **غزو** **و** **بدر** **بده** **ماه** **ترجم** **گوید** **رضی** **الله** **عنه** **و** **ارضاه** **خدا** **که** **عز** **وجل** **محیی** **این** **قبلة** **برای** **کعبه** **را** **معلوم** **ست** **که** **مشاهده** **آن** **بجای** **حاضرین** **را** **میسر** **نست** **و در صورت** **عدم** **مشاهده** **بجز** **دلائل** **قطعی** **یا** **قرائن** **ظنی** **پس** **نمی** **توان** **بر** **و** **دلیل** **قطعی** **در** **بهر** **حال** **میسر** **نست** **پس** **بطریق** **انتقائیه** **فهمیده** **شد** **که** **در** **حال** **غیم** **و** **اختفاء** **دلائل** **بقرائن** **ظنی** **تسک** **توان** **نمود** **و** **از** **فصل** **ال** **قبلا** **معلوم** **شد** **که** **تا** **و** **تشیکی** **با** **خبر** **که** **از** **احکام** **تشریعیه** **نرسیده** **است** **ما** **خونیستیم** **و** **نیز** **معلوم** **شد** **که** **اگر** **قبلة** **تجری** **مقرر** **کنیم** **و** **بعد** **از آن** **خطائے** **آن** **تشریعیه** **معلوم** **شد** **خواهد** **در نماز** **خواه** **بعد** **از آن** **اعاده** **لازم** **نست** **زیر** **که** **حکم** **استقبال** **کعبه** **در** **شب** **نازل** **شده** **بود** **و** **اصل** **قبلا** **گمان** **آنکه** **حکم** **سابق** **باقی** **ست** **و** **رکیب** **رکعت** **استقبال** **بیت المقدس** **کردن** **و** **من** **بعد** **خطائے** **آن** **گمان** **حقین** **ظاهر** **گردید** **پس** **توجه** **یکجبه** **کردن** **و** **بنا** **نمودن** **و** **استیانت** **کردن** **و** **الله** **علم** **با** **ک** **قبلة** **من** **غایب** **عن** **مكة** **جهتها** **قبلة** **کسے** **که** **در** **دور** **ست** **از** **مکه** **طرف** **قبلة** **است** **مالک** **عنه** **الله** **بنو** **سبلع** **عن** **ناجح** **عن** **ابن** **الخطاب** **قال** **ما** **بین** **المشرق**

مسئله قلت عن ابی النبیة اهل المدينة قال لشافعی المطلب بالاجتهاد عین الکعبة فان بان انه کان

مخترعینة وبئر ماء واحدة فلا إعادة علیه قال ابو حنیفة المطلب بالاجتهاد الکعبة **مسئله** قلت علیه اکثر اهل العلم

والغریب قبله اذا توجه قبل البیت **مسئله** عمر بن الخطاب گفت در میان شرق و مغرب قبله است چون روی آورده شود بطرف

خانه کعبه یعنی به نسبت اهل منیه اگر مغرب را بجانب دست راست گذاشته شود و شرق را بجانب دست چپ و همین است

معنی رو آوردن بخانه کعبه استقبال کعبه محقق شد اگر چه در اینجا جبات بسیار پیدا میشوند که توجه بآن ممکن است و قید اذا توجه قبل

البیت اخترازا است از آنکه نسبت بجانب قبله کند و دست راست کعبه مشرق و دست چپ جانب مغرب گذارد و السلام علم

مسئله طلب معرفت قبله بچند وجه باشد البصار و دلیل عقلی قطعی و اخبار مجازی که سلف بنا کرده اند و قول صدوق که ازین سه

خبر و دو وجه است اول ظنی و تقلید سبکیه با جهتا و قبله را شناخته باشد و ثانی وجه اول مسیر باشد بغیر آن التفات نباید کرد و قول

صدوق و اجتهاد مسیر باید رفت و صحیح آنست که واجب نیست تجدید اجتهاد برائے هر نماز که از نزدیک عرض شد

که دلیل را برهم میزند **مسئله** سهل طرق معرفت قبله که در سفر کار آید آنست که در مساجد کبیر مسلمانان تقاضا بر قبله راست

کرده باشند در وقت حاجه و وقت عصر که آفتاب برلع اخیر از فلک فرو رود سایه را امتحان کنند که از قبله کدام جانب می افتد

و آنرا یاد گیرند و در صحرا و ضرورت آفتاب بالیتند و جاسیکه سایه می افتد معین نمایند و همان جانب از سایه که یاد گرفته بودند

استقبال کنند و در وقت فجر و مغرب و عشاء فجر صادق و طلوع و غروب آفتاب و شفق احمر را ملاحظه نمایند که از قبله کدام

جانب است و همان نسبت را در صحرا بکار برند و حکم آن مساجد تا وقت امتحان بود که سافت بعید شده است و چون نه منزل

و دوازده منزل از آن مساجد دور رفته اند مساجد شهر دیگر را امتحان باید کرد **باب** تسقط فرضیه القبلة عند الخلل في

المتنقل علی الدایرة ساقط میشود و فرضیت استقبال قبله از شخصیکه ترسیده باشد از عدو یا غیر او از مسافر که نماز نفل میگزارد

بر دایره **مالك** باسناده ان رسول الله صلی الله علیه و آله کان یصلی علی راحله فی السفر حیث ما توجهت به انخفضت صلی علیه

وسلم نماز میگذارد بر شتر سواری خود و در سفر هر طریقی که توجه میکرد و اندر آن شتر انخفضت مسلم **مالك** باسناده عن ابن عمر قال

فان کان خوف فاهوا انزلوا حلالا علی اقل اهلهم او دکانا مستقبل القبلة او غیره مستقبلها ابن عمر گفت پس اگر

خوف زیاد تر از ترس باشد بگذارند بر پا و ایستاده بر پائے خود یا سوار روی قبله شده یا غیره قبله شده یا افضل الصلوة

فی المسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله **مسئله** در میان فضیلت و مزیت ثواب نماز مسجد کبیر و مسجد انخفضت مسلم **مالك**

عن ذیل بن یحیی و عبد الله بن ابی عبد الله عن ابی هريرة ان رسول الله صلی الله علیه و آله

قال صلوة فی مسجدی خیر من الف صلوة فی سائر المساجد **مسئله** رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود که نماز مسجد من

بهتر از هزار نماز است و جاسیکه سوائے آن باشد الا مسجد حرام یعنی بهتر است از غیر مسجد حرام و مسجد حرام یا بهتر است از سوائے

یا مساوی است با سوائے **مالك** عن حمید بن عبد الرحمن عن حماد بن عمار عن ابی هريرة عن رسول الله صلی الله علیه و آله **مسئله** ان

مسوی **قلت** قيل معنى هذا الحديث ان الصلوة في ذلك الموضع والد كوفيه يؤدى الى روضه من

ديا ض الجنة ومن لزوم العبادة عند المنبر يسقى من الحوض وقيل معناه ان ما بين منبره وبينه حناة روضه

من رياض الجنة **قلت** مدلول هذا الحديث ان يكون شال لرحال الى غير هالجنة القرية وتخصيص المكان

منه يكتفى لعل الحكمة فيه المصلح ما كان اهل الجاهلية يفعل من اختراع مواضع يعطونها بلهم لم اذ العلماء تفرغوا لاهل الله

صلواته عليه قال هابن بتي ومنبرى روضه من رياض الجنة ومنبر على حوض رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود مسافتيكه

ميان خانه من منبر من مرغزار است از مرغزار بار بهشت ومنبر من ايتاده است بر لب حوض من **مالك** عن عبد الله بن ابوبكر

عن عمار بن نعيم عن عبد الله بن زيد المازني ان رسول الله صلى الله عليه قال لبي بتي ومنبر روضه من دياض الجنة

فرمود ان حضرت محلي الله عليه وسلم مسافتيكه ميان خانه من و ميان منبر من است مرغزار است از مرغزار بار بهشت مترجم گويد

رضي الله عنه وارضاه كه باين سياق احاديث و غير نيز آمده است اجنبه تحت ظلال السيوف عائد المريض على مخارفت الجنة ومرد

از آن سياق آنست كه هر كه التزام كند عبادت در اين مقام برسد بهشت و برسد حوض كوثر و نظير آن از كتاب الله انما ياكلوا

في بطونهم نار بايك نشال لرحال الا الى ثلثة جهنم سبعة نشود بالا نه بار بهشت شتران يعني سفر كرده نشود مگر بسو سه سجد

مالك عن يزيد بن عبد الله بن الهفان عن محمد بن ابراهيم بن الحارث التيمي عن ابي سلمة بن عبد الرحمن

عن ابي هريرة قال لقيت بصرة بن ابي بصرة الغفاري فقال من اين اقبلت فقلت من الطوف فقال لو اذ كنت اقبل

ان تخرج اليك تخرج سمعت رسول الله صلى الله عليه يقول لا تغلظي الا الى ثلثة جهنم الى المسجد الحرام والى مسجدك هذا والى مسجدك

اليوم **قلت** گفت ابوهريره ملاقات كردم بالبصرة بن ابى بصرة غفاري پس گفتم مرا از كجا آمدى گفتم از طوف گفتم اگر در ميانم

ترا ميش از آنكه بر آئى بسو سه آن بيرون منى آمدى بسو سه آن يعني ترا ميگذاشتم كه بيرون منى آمدى شنيدم از آن

حضرت صلى الله عليه وسلم كه ميفرمود الا ان بكار برده نشود سوار بهار يعني سفر كرده نشود مگر بسو سه سجد بسو سه سجد حرام يعني سجد كه

كه كعبه در آن واقع است و بسو سه سجد من كه انيست و بسو سه سجد شهر المييا يا گفتم بيت المقدس و هر دو يكى است تجزى گفتم

است تخصيص اين مساجد بر آنست كه اين مساجد انبيا عليهم الصلوات والتسليمات وارا امر كرده اند بابتدائا ايشان پس

اگر كسى نذر كند كه نماز گذارد و در سجد من اين مساجد سه گانه لازم ميشود كه برود آن سجد و نماز گذارد و آنجا پس اگر گذارد و در غير اين

مساجد خارج نميشود از عهده نذر خود و اگر نذر كند كه نماز گذارد و در سجد سوائ من اين مساجد سه گانه متعين نميشود آن سجد

پس بروى واجب است كه نماز گذارد هر جا كه خواهد مترجم گويد فضي الله عنه و اجناته تحقيق در نجيا آنست كه در جاهليت سفر ميكنند

بمواضع متبركه بجمع خویش پس آنحضرت صلعم سباب تحريك فرمود و سفر را بر لب مواضع متبركه غير مساجد بقبضه خصوصيت تبرك

بآن مواضع منع فرمود تا امر جاهليت رواج نگيرد آيائى منى كه بالبصرة غفاري بنى را شامل طور داشت و ابوهريره را از طور منع

كرد و الله اعلم باب فضل لقوف المسجد لا تقطروا الصلوة الى المسجد و بيان فضيلت نشستن در مسجد بجهت انتظار نماز و راه رفتن

مسئله قلت علیہ السلام فی الہدایۃ انہ من دخل مسجداً قد اُخْتُت قبیحۃ ان یخرج حتی یصلی اذا کان یحکم بلہ جماعة ۱۳

بسوے آن مالک عن ابی الزناد عن الاعرج عن ابی ہریرۃ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال ان الملائکۃ تصلی علی

احدکم ما طاف فی مصلیہ الذی یصلی فیہا یحییٰ اللہم اغفر لہم ارجح قال یحیی قال مالک لا اری قولہ لم یحیی الا الاحیاء

الذی ینفق الوضوء رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ہر آئینہ فرشتگان درود میفرستند بر کسی از شما تا وقتیکہ در جای نماز گذاردن

خود است آنجا نیکہ نماز گذارده است و آنجا تا وقتیکہ محدث نشد دست یگونیہ بار خدا یا یا میزاورا بار خدا یا رحم کن بر دے

گفت مالک بن انس یعنی قول او مالک حدیث مکرر شد کہ می شنوند وضو مالک عن ابی الزناد عن الاعرج عن ابی ہریرۃ ان

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال لا یزال احدکم فی صلوۃ ما کانت الصلوۃ تحبسہ لا یمنعہ ان ینقلب الی اہلہ

الا الصلوۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ہمیشہ بہت یکجہ از شما در نماز تا وقتیکہ نماز نہ کردہ است اورا منع نیکند ورا

از آنکہ بازگردد و بسوے اہل خود مگر نماز مالک عن العلاء بن عبد الرحمن بن یعقوب عن ابی ہریرۃ ان رسول اللہ

صلی اللہ علیہ وسلم قال الا اخبیرکم بما یجوز اللہ یہ الخطایا ویرقع بہ اللہجات اسماع الوضوء عند المکار و کثرة الخطا الی

المسجد انتظر الصلوۃ بعد الصلوۃ فن لکم الرباط فن لکم الرباط رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

فرمود آیا خبر دہم شمار ایچہ کہ بخند خدا تعالی بسبب آن عمل گناہان را و بلند کند بسبب آن عمل و رجات را تا مکرر و وضو

نزدیک شتہا یعنی بسبب سردی و بسیار گام زدن بسوے مسجد یا انتظار نماز بعد یک نماز پس نیست براط پس نیست باط پس

رباط یعنی آنچه امر واقع شدہ است و آیت یا ایہا الذین امنوا اصبروا و صابروا و اولوا بطواء اتقوا اللہ کثیرا و رباط وصل

مہیا داشتن اسب برائے جہاد است و مراد اینجا آنست کہ حبس کردن نفس با انتظار نماز نوعیت از جہاد یا کجای جہاد

لا انسان من المسجد بعد ان لا الا ان یرید الرجوع بیرون نیاید بچسب از مسجد بعد از اذان مگر وقتیکہ ارادہ داشته باشد

باز آمدن مالک انہ یبلغان سعید بن المسیب قال یقال لا یخرج احد من المسجد بعد الا ان یرید الرجوع

الیکم اتفاق سعید بن المسیب گفت کہ گفتہ میشود بیرون نہ برآید کسی از مسجد بعد از اذان مگر منافق مگر کسیکہ خواستہ باشد

باز رجوع کردن یعنی برائے تہنہ وضو و استنجا برآید و میخواہد کہ رجوع کند مسجد یا کجاست حجاب ان یصلی رکعتین عند

و دخول المسجد باب در استحباب آنکہ دو رکعت نماز گذارد و وقتیکہ داخل شود در مسجد مالک عن عائشہ عن ابی

بن الزبیر عن عمرو بن سلیم الزرقی عن ابی قتادۃ الانصاری ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال اذا دخل

احدکم المسجد فلیرکم رکعتین قبل ان یجلس رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود چنان داخل شود کسی از شما مسجد

باید کہ بگذارد دو رکعت پیش از آنکہ بنشیند مالک عن ابی النضر عن ابی النضر عن ابی النضر عن ابی النضر عن ابی النضر

قال لہ الم ارضا حبات اذا دخل المسجد فلیجلس قبل ان یرکم قال ابی النضر عن ابی النضر عن ابی النضر عن ابی النضر

یعنی لک علیہ ان یجلس اذا دخل المسجد قبل ان یرکم قال ابی النضر عن ابی النضر عن ابی النضر عن ابی النضر

اذا فرغ عليه بعض من يبيع في المسجد عاكفا فساله فاعلمك وما تريد فان اخبره انه يريد ان يبيعه قال
عليك بسوق الدنيا فانها هذا سوق الاخرة عطار بن يسار بودايين صفت که چون میگرددشت بروی بعض
آنکه بیع میکنند در مسجد طلبیدار این سوال میکرد از چیزی که باو نیست و از چیزی که میخواهد پس اگر خبر میداد او را که
میخواهد این چیز را بفروشد عطا میگفت لازم گیر بازار دنیا را پس جز این نیست که این مسجد بازار آخرت است هالک الله

بلغه ان عمر بن الخطاب بنی رجبہ فی ناحیۃ المسجد لسمی البطحاء فقال من کان یرید ان یلفظ او یشد شعر او
یوقض فلیفهم الھمة التمامۃ الشد رفع الصوت الا فتا و رفع الصوت بالشعر عمر بن الخطاب بنا کر دھائے فراخ بی سقطت
در گریہ شد چنان سیدہ میشد اور البطحاء گفت ہر کہ خواستہ باشد کہ کلام الہی گوید یا باواز بلند خواند شعر یا بلند کند آواز خود را باید کہ
برآید بسوئے این رجبہ یا ب کلمۃ الیزاق فی المسجد فھو القبلة باب در مکر وہ بودن آب دھن انداختن در مسجد و
سجناں قبلہ و کالت عن هشام بن عرقۃ عن ابیہ عزما کثتہ نزوح النبی صلی اللہ علیہ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ

دای فی جلال القیة بَصَاةً اَوْ غَاظًا اَوْ نُفَاةً فَكَرَّ سَوَالُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَوَالِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
ویدر دیوار مسجد که بجانب قبله بود آب وین را یا آبینی را یا بلغی را که از سینیه برآمده بود پس حکم کرد و امر را پ کراهته
دخول المسجد لئلا یأکل الثوم ما یبدر که است داخل شدن مسجد کسی را که سیر خورده است ما یبدر عن ابن شهاب عن سفيان

المسيب ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من اكل من هذه الشجرة فلا يقرب مسجداً ولا يؤذينا بريحه الشوم
رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود هر که بخورد از این درخت پس باید که نزد یک نشود بساجد یا نینداخورد و او را با بدی سیر
بغوی گفته است که عجبی اکل ثوم را از انداز ترکب جماعت گفته اند بحقیقت این معذور داشتن نیست بلکه زجر است
اورا که اذا لکن تنزل کنده ثوم را در وقتیکه مسجد میاید رفت پاکیزان النور فی المسجد فام یؤذ المصلین وجواز الاستلقاء

واضعا احکم در جلیبه علی الانوری فایم بخش اشفا العورت باب وریان جائز بودن خواب و مسجد و فتیله ایاز و نماز
کنند گان را و خصیت و را کشیدن در حالیکه نهاده باشد کیسے را بر پائے و دیگر وقتیکه نرسد از ظاہر شدن عورت
مالک عز ابن شہاب عن عیاد بن حمیم عن عبدہ بن عمر عن رسولہ صلی اللہ علیہ وسلم فتیقا فی المسجد واضعا احکم

جنتیہ علیٰ انہی علیہم عبادہ و دنیا خیر من شرا علیہم علیہم السلام کہ ورا کشیدہ ابو عبدہ بن شرف خود فرسید نہاد و یکے از دیوانہ خود

احداث النساء بمنهن المسجد کما منعت نساء بنی اسرائیل قال یحیی بن سعید فقلت
 لعمری ان مع نساء بنی اسرائیل ^{قال یحیی} حضرت عائشہ رضی اللہ عنہا فرمود اگر در میان شما آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم حضرت را کہ پیدا کرده
 اند آنرا زنان یعنی بیابکی وب احتیاطی را البته منع میفرمودند ایشانرا از دخول در مسجد چنانکہ منع کرده شد زنان بنی اسرائیل
 را گفت یحیی آنتم عمره را یا منع کرده شده بودند زنان بنی اسرائیل از دخول در مسجد گفت آری ^{قال یحیی} حالانکه یحیی بن سعید

انه بلغه عن بزرگواران رسول الله صلى الله عليه و آله قال اذا شئتم احدا من صلوة العشاء فامسوا طيباً فهو رسول الله صلى الله عليه وسلم وقتیکه را اوده کند ریجی از شما ای مسلمات که حاضر شود نماز عشاء را پس باید که استعمال نکند خوشبو را

باب در بیان استحباب بناساختن مسجد و در خانه **هال** از این شهادت عیسی

بن لبيد الانصاري ان عتيان بن هلال كان يؤم قومه وهو اعرج انه قال لرسول الله صلى الله عليه وسلم ما تكونوا الظلمة

مسئوی نے قلت کن اقال یحیی بن یحیی محمود بن لبید وهو وهما وهما هو محمود بن الربیع

قلت العظم مترك الا بل حول الماء صریض الغنم محل جلاوسها ۱۳ - ۱۴

والطرح السبیل وانا رجل ضریر البصر فصل یا رسول الله فی بقی مکانا الفتن مصلی قال فجاء رسول الله صلی الله علیه وسلم
فقال ابن تحبان اهل فاشان لکی مکان فی البیت فصلی فیہ رسول الله صلی الله علیه وسلم عقیل بن عتبان بن مالک اامت
میکر و قوم خود را بنیاد شده بود بر آئینہ او بجناب رسالت صلی الله علیه وسلم عرض نمود کہ ہر آئینہ قصہ نیست کہ می باشد تاریکی
شب و باران و سیل و قن مردے ام کہ ماون است بصر من پس نماز گزار یا رسول الله در خانه من بجائے تا بگیم نماز گزار
جائے نماز گفت عتبان پس تشریف آورد آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس فرمود کجا دوست میداری کہ نماز گزارم پس اشارہ
کرد عتبان برائے آنحضرت صلی الله علیه وسلم بکائنات از خانه پس نماز گزار و دروے آنحضرت صلی الله علیه وسلم ترجمہ گوید مسجد
البیت دیگر است و مسجد دیگر و ہر یکے مثل نیست یعنی وقف نیست لکن مسجد البیت را حکم مسجد نیست و فضیلت جماعت
و حرمت جماعت مسجد الدار را حکم مسجد است و فضیلت جماعت و ظاہر آنست کہ در جماعت نیز لکن مثل نیست یحیی بن یحیی
درین حدیث و ہم کردہ بجائے محمود بن الربیع الانصاری محمود بن لبید گفت والدا علم مالک عن ہشام بن عروہ

عن ابیہ ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال جعلوا من صلواتکم فی بیوتکم رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود
بکینہ بعض نماز خود را در خانہائے خود یعنی نوافل یا بکراہیۃ الصلوٰۃ اعطانک لایک حوازا فی البصر الغنم باب
در بیان کراہت نماز و در شست گاہ شتران و جانہ زدن آن و در شست گاہ گوسفندان مالک عن ہشام بن عروہ

عن ابیہ عز وجل من المایزین لم یویہ یا سائتہ سأل عبد الله بن عمر و بن العاص ائمة فی عظم لایل فقال عبد الله
لا لکن فی کل الفم مردے سوال کرد عبد الله بن عمر و بن العاص را آیا نماز گزارم و در شست گاہ شتران نزدیک حیض
گفت عبد الله بن عمر یعنی جایز نیست و لکن نماز گزار در جائے شرب مانند گوسفندان ترجمہ گوید نہ بہر جہو ز فقہا آنست کہ
نماز و در شست گاہ شتران مکروہ است و اعادہ لازم نیست و جمیعہ قایل شد ندیروزم اعادہ و در حدیث صحیح ہی وارد شدہ
است از نماز گزاردن در مقبرہ و حمام و مزلبہ و مذبح حیوانات و در میان شارع عام و بر پشت کعبہ و غیر ازین سفہت
موضع تمام زمین محل نماز است بخصو صیت موضع کراستہ حادث نمیشود آرس طہارت مکان شرط است و خصوصیت
آن نیز موجب کراہت و نیز جایز است نماز و رتجا ہائے کفار اگر صورتے در اینجا نباشد و حضرت علی مکروہ داشتند
نماز را و در شخص بابل و ازینجا معلوم شد کہ در مواضع ملعونہ داخل شدن و تقرب لعبادات کردن خوب نیست و علم
یا بکراہیۃ افتخار القبر مسجد باب در بیان کراہت مسجد ساختن موضع قبر یعنی در گورستان ہا نماز کردن مکروہ
است مالک عن یزید بن اسلم عن عطاء بن یسار ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال لا تجعل قبری شایعہ

اشتد غضب الله علی قوم اتحنوا قبور انبیائہم حبسہم گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم بار خدا یا گردان قبر را بتی کہ

عبادت کرده شود بسیار شد غضب خدا تعالی بر قومیکه قنبر انبیا و خود را ساجد گرفتند بآب و جوب ستر العورة فی الصلوة
باب در فرضیت پوشیدن عورة در نماز قال الله تعالی یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل محل من الدنیا و فرزند ان آدم بگید
لباس خود را نزد یک هر نماز سجد مصدر مییست یعنی سجود و سجود و تعجیر میکنند نماز را و از بنی معلوم میشود که لباس شرط
صحیح نماز است و حدیث جابر دالت میکند بر آنچه اقل لباس است که مرد را در آن نماز باید گذارد و از راست و معنی از راست
آنست که ستر بدن باشد از ناف تا زانو و حدیث ام سلمه دالت میکند بر آنکه اقل لباسی که زن حره را میباید که در آن
نماز گذارد خمار و کرته سانج است و معنی خمار و کرته سانج آنست که ستر جمیع بدن باشد از موئے سر و ساعدین و
عصدین و خدین و طین و ظهرو عانة و سیرین و فخذین و ساقین و کعبین و اوائل ظهور و قدیمین الاکفین و وجه و اصابع
رجلین و آنچه بآن نزدیک است و الله اعلم مسلمة حد ستر لباسی است که مانع ادراک لون بشره گردد زیرا که در ستر
هر جامه که باشد از قطن و صوف و کتان و غیر آن کفایت میکند و در حدیث فرمودند لعن الله الکاسیات العاریات پس کسوتیکه
مانع دیدن لون بشره نمیشود مانند جامه رقیق مبلبل النسیج یعنی جامه که در میان خیط و افصل باشد جایز نیست پس بجد
مذکور انتقال کرده شد و در طین و مار که در تردد است زیرا که آنرا لباس نشینان گفت یا ابی الصلوة فی الثوب الواحد
باب و جواز نماز گذاردن در یک جامه **قال الامام ابن شهاب عن سعید بن المسیب عن ابی هريرة بن سائد ان سائدا**

اللہ صلی اللہ علیہ وسلم عن الصلوۃ فی ثوب واحد فقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اَوْ لَیْسَ کَیْفَاسَیْ سَوالِ شُوداز
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم از نماز در یک جامہ پس فرمود رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یا بدست ہر کس از شہاد دو جامہ است
یعنی ہر کس را دو جامہ ممکن نیست پس اگر نماز در دو جامہ لازم باشد حرج خواہد بود **حاکم** عن **ہشام بن عروہ** عن **ابی بن**

عمر بن ابی سلمه از راه رسول الله صلى الله عليه وسلم بصلی فی ثوب و کعبه شریفه بیت ام سله انعام فی علی تقیه
عمر بن ابی سلمه دید رسول الله صلى الله عليه وسلم که نماز میگذارد و در یکجا مشتمل کرده آزاد خانه ام سلمه نهاده
هر دو طرف آن ثوب را بر دو منکب خود اشتغال اینجا آنست که یکجانب چادر از زیر بغل راست برآرد بر منکب چپ
انما زدو جانب دیگر را از بغل چپ برآرد بر منکب راست انما زدو حال عن ابن شهاب عن سعید بن المسیب قال مثل

ابو ہریرہؓ کہے ہیں رسول اللہ ﷺ نے فرمایا تھا کہ تم میں سے جو شخص نماز پڑھے اور اس کے ساتھ کسی چیز کا ذکر کرے یا یاد رکھ لے تو اس کی عمر بڑھ جائے گی۔

عبدالرحمن ان محمد بن عمرو بن حزم کا بیعت النبی علیہ السلام محمد بن عمرو بن حزم نماز میگذارد و در یک پیرین یا کیف بیصد

مسئله (بنیة ۹۳) قلت الشیخ الخوادم تبهم سہاد بوضع علیہا الثیاب **قلت** لا بد لانتفاء

الاشتمال به مخالفین طریقہ علی تقیہ **قلت** دلی هذا اهل العلم علی ان یغطی جمیع بدنہما فی الصلوۃ لا الوجه والکوعین وقل ان کان ظہرہما مکتشوفاً فصلوہما جائزاً قال فی الحدیث ہواصح قال لشافعی اذا انكشف شیء مما سوا الوجه والیدين فعلم بالاجابة وقال بوحقیقۃ انما انكشف منہما اقل من ربع العظمی کما جاء علیہما - * باقی حاشیہ بر صفحہ ۹۵)

فی الثوب الواحد چگونہ نماز گزار در یک جامہ **مالك** ان بلغ عن جابر بن عبد الله ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من

لم یحضر فريضة لم یصل فريضة لم یصل فريضة فان كان الثوب قصيراً فليزني رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودہ کہ نباید دو جامہ

پس باید کہ نماز گزار در یک جامہ شتمل شدہ بآن یعنی جامہ را از زیر بغل راست بر آوردہ برکت چپ اندازد و جامہ را از زیر

بغل چپ بر آوردہ برکت راست اندازد و این اختراست از شمال صہار کہ جامہ را در گلگاہ زند و دو دست در میان جامہ

باشند پس اگر چادر بردار و کشف عورت لازم آید و اگر نہ بردارد دو دست در میان او بسته

باشد پس اگر جامہ کوتاہ باشد پس از آن بند و از پای **أقول** ما يجوز للمرأة ان تغطي ثوبها ثياباً بيضاء أو بيضاء أو بيضاء

نماز گزار دن در ان **مالك** عن محمد بن زيد بن قنفذ عن امه انما سألت امرأته زوج النبي صلى الله عليه وسلم انما

فيلما أمة من الثياب فقالت تصلي في الخمار والدع السابغ اذا غلبت ظهرك ميسراً ما در محمد بن زید سوال کرد

ام سلمہ را چچیز است انچه نماز گزار در روس زن از تم جامہاے پس گفت نماز گزار در روسی و کرتہ کامل و قتیکہ پوشد

پشت تہ مہاے خود را **مالك** انه بلغنا عائشة زوجة النبي صلى الله عليه وسلم كانت تصلي في اللعج والخنجر حضرت

عائشہ نماز میگذازد در کرتہ و امنی **مالك** عن الثقة عن عذرة عن بكير بن عبد الله بن الأشج عن يبر بن سعيد عن علي بن الحنفی

وكان في حجر ميمونة زوجة النبي صلى الله عليه وسلم ان ميمونة كانت تصلي في اللعج والخنجر ليس علیہا انار حضرت ميمونة

نماز میگذازد در کرتہ و امنی نبود در روس انار **مالك** عن هشام بن عروة عن ابيه ان امرأة استفتت فقالت انما

یشق علی القاصی فی دیر و تمام فقال نعم انما كان اللعج سابغاً زنہ سوال کرد از عروہ پس گفت ہر آنیہ کہ مریبند

و شوار میشو در پس پس آیا نماز گزار در کرتہ و امنی پس گفت عروہ آرس و قتیکہ باشد کرتہ و از یعنی از کعب پایاں تر

والله اعلم مسلمہ از آیت ولا یبدین زینتہن الا ما ظہرناہنہا مفہوم شد کہ تشرابطن ضروریست نہ مظهر و معنی مظهر مظهر فی الخمار

است پس مراد از آن وجہ کفین باشد یا کہ تشرابطن نیست بخلاف غیر آن و تنقیح خمار و درع سابغ و ساتر غیر وجہ کفین است

و چون است مذہب علما کہ زن آزاد را واجب میشود پوشیدن تمام بدن غیر وجہ کفین و بعضی گفته اند کہ اگر پشت پا کہ کشف باشد

جائز است نماز در ہایہ گفته است کہ مہوالاصح و اگر چیز سے سوائے وجہ کفین کشف باشد اعادہ لازم است نزدیک شافعی و

ابو حنیفہ گفته است کہ اگر کمتر از ربع عضو کشف باشد عفو است و اعادہ لازم نیست والد علم پاک کہ اہمیت ان یصلہ مغنی

عن ابی ہریرہ کہ است آنکہ نماز گزار در پوشیدہ و ان خود را **مالك** عن عبد الرحمن بن ابي براء ان کان یری سائرہ من اللعج

اذا لای الا نسان یغطی فادھو یصلی جبیل الثوب عن فیہ جبیل شدیدا حتی یفرغہ عن فیہ عبد الرحمن بن ہریرہ

مسئله (دقیقه منته) **قلت** قال الخطابی كان من عادة العرب ان يلقوا بالانبياء على الانوار فنهوا عن ذلك الصلوة **له قلت** الخ

من خذوا مشو معلم انجانية بكسر الباء عكساء انجاني مشو الخ فيمنه مد ينة وهي كشوة الباء **له قلت** وعليه اهل العلم

بن عبد السلام وقتيكه مريد آدمي را پوشیده ومان خود را حال آنکه نماز میگذازد ویکشید جامه را از دامن او کشیدن سخت بقوت تا آنکه دور بیکر و جامه را از دامن او خطابی گفته است که عادت عرب آن بود که در سفر یا راه از دستار خود بر دامن می پیچیدند

آنحضرت صلی الله علیه وسلم ازین بدعت در نماز منع فرمود و الله اعلم **باب** کراهیة الصلوة فی ثوب یشغل المصلی بحسنه

باب در کراهت نماز گذاردن در جامه که مشغول کند نماز گذارنده را بحسن خود **مالك** عن علقمة بن ابی علقمة الزعافیة

زوج النبی صلی الله علیه وسلم قالت اهلک ابو جهل بن حنیفة لرسول الله صلی الله علیه وسلم خیمصة شامیة لها حلل

فشرهن فیها الصلوة فلما انصرف قال ردی هذه الخیمصة الی ابی جهل فانی نظرت الی علیها فی الصلوة فکاد یفتننی حضرت عائشة گفت رضی الله عنها که بدیدم فرستاد ابو جهل بن حنیفة بر اثر آنحضرت

صلی الله علیه وسلم خیمصة شامیة که او را علم بود خیمصة چادر است از خز یا صوف که بر اطراف او علم باشد یعنی کنار می باشد پس حاضر شد آنحضرت صلی الله علیه وسلم در آن خیمصة نماز پس وقتیکه بازگشت بعد از فراغ از نماز فرمود حضرت عائشة را که رو کن این

خیمصة را بسوی ابو جهل پس بر آنبنشین که در آنجا علم بود و در نماز پس نزدیک بود از آنکه مشغول گردد و اندر اهلک **عن هشام بن عروة**

عن ابیة از رسول الله صلی الله علیه وسلم نس خیمصة شامیة لها علم ثم اعطاها ابی جهل اخذ من ابی جهل انجانية له فخالک وکلیه

و لم قال انی نظرت الی علیها فی الصلوة رسول الله صلی الله علیه وسلم پوشید خیمصة شامیة که او را علم بود و بلند را داد آن خیمصة را با بی جهل و گرفت عوض آن از ابی جهل انجانیة را از آن او پس گفت ابو جهل یا رسول الله چرا کردی خیمصة

و اختیار فرمودی انجانیة را گفت هر آنبنشین نظر کردم بسوی علم این خیمصة و نماز انجانیة جامه است ساده منسوب با نجان

یا بنیج نام شهر است مترجم گوید ازین حدیث معلوم شد که نماز بخوان حالتی در جامه و مکانی گذاردن که ظن اشتغال بان

و غفلت از ارکان نماز غالب باشد مکروه است و در حدیث ثنیین واقع شده که آنحضرت صلی الله علیه وسلم نماز گذارنده

در جامه ابریشمی و بعد از نماز آنرا نزع کرد و فرمودند لا یمنع هذا التفتین و الله اعلم **باب** استحباب التفتان اذا استتر للمصلی و الصلوة

و نحوها من غیر واجب **باب** در استحباب ستره گرفتن کسیکه نماز میکند در صحرا و مانند آن یعنی در جائیکه گذر مردمان میباشد

مالك انه بلغه ان عبد الله بن عمر کان زیتر بر اخلته اذا صلی عبد الله بن عمر ستره میکرد و ستره سوار می خود را وقتیکه نماز میگذازد

مالك عن هشام بن عروة ان اباه کان یصل فی الصحراء الی غیر ستره عروه نماز میگذازد و صحرا بسوی غیر ستره مترجم گوید در

احادیث امر کرده اند باقامت ستره در نماز چون در صحرا یا در گذرگاه مردم نماز خوانده شود و این امر بنا بر استحباب است

زیرا که عروه بن الزبیر بخیر ستره در صحرا نماز گذارد و نیز از احادیث معلوم شده که ستره است نزدیک بودن از ستره پوشیدگی

در میان مصلی و ستره قدر سجود باشد تا بر مردم تنگی نشود و نیز معلوم شد که ستره کم از مؤخره رمل کفایت نمیکند و علماء و تهریر

مسئله اول قلت قال البغوی اتفق اهل العلم على كراهية المرحوبين بين المصلي فمن فعل فلمصلحة ففعله لا يذنب

في اول الامر على الرغم فان ابى وخرج عنه وهو المراد من المقاتلة فان لم يكن بين يدينه ساترة فليس له دفع لما د ۱۲ - ۱۳

قلت قال البغوی اتفق اهل العلم على كراهية المرحوبين بين المصلي فمن فعل فلمصلحة ففعله لا يذنب في اول الامر

على الرغم فان ابى وخرج عنه وهو المراد من المقاتلة فان لم يكن بين يدينه ساترة فليس له دفع لما د ۱۲ - ۱۳

کرده اند موخره رجل را با نکه و طول مقدار کید است باشد و در عرض مقدار یک انگشت زیر که آنچه کم ازین ست از دو ظاهر نشود و محصل غرض نمیشد و ظاهر آنست که خط کشیدن یا عصا و شمشیر را در طول انداختن کفایت نمیکند زیرا که صحاب با وجود تیسرین معافی قدر موخره الرجل را تقشیش نمیفروند و این دلیل صریح است بر آنکه غیر و کفایت نمیکند و الله اعلم

یا ابی الهی عن احمد و بین یکن المصلی کراهیه الماس باب در منع از گذشتن پیش روئے نماز گزارنده و امر بر رفع کردن

گذرنده و اثنائے نماز مالک عن ابی النضر مولی عمر بن عبد الله عن یسیر بن سعید ان زید بن خالد الجعفی ارسله الیه

یسالنه ما فاسم من رسول الله صلی الله علیه و آله فی لما تری بین ید علی المصلی فقال ابو جهم قال رسول الله صلی الله علیه و آله

لما تری بین ید المصلی ما اذ علیه لکن ان یقف لیس بعین خیر الیه من ان یمشی یدیه قال ابو النضر کذا دعا قال ابی عن

یوما و شهره ۱۱ و سنة زید بن خالد جنی فرستاد بسر بن سعید را بسوئے ابی جهم سوال میکرد از روئے چه چیز شنیده

است از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و حق گذرنده از پیش روئے نماز گزارنده پس گفت ابو جهم که فرمود رسول علیه السلام

اگر باند گذرنده پیش روئے نماز که چه و بال است بروئے هر آنکه میباید ایستادن او چهل دوره بهتر برائے او از آنکه بگذرد

پیش روئے او گفت ابو نضر نمیدانم چهل روز گفت یا چهل ماه یا چهل سال مالک عن زید بن اسلم عن عطاء بن رباح

که ابی جبار قال ابو جهم لما تری بین المصلی ما اذ علیه لکن ان یقف لیس بعین خیر الیه من ان یمشی یدیه یحب احبار میگفت اگر

بباند گذرنده از پیش روئے نماز گذرنده که چه و بال است بروئے هر آنکه میباید و فرود رفتن زمین با او بهتر او را از آنکه

بگذرد پیش روئے او مالک عن زید بن اسلم عن عبد الرحمن بن ابی سعید الخدری عن ابی عبد الله عن رسول الله صلی الله علیه و آله

قال فان کان احدکم مصلی فلا یج احدا ان یمر بین یدیه و لید راه ما استطاع فان ابی فلیقات له

فانما هو شیطان رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود و قتی که نماز میکند روئے از شما نگذار و بچسب را که بگذرد پیش روئے او

و باید که دفع کند او را یعنی با اشاره یا بوسیله پس اگر ایا که روئی باز نماز گذرنده باید که جنگ کند با او پس جز این نیست که او

شیطان است مالک انه یبلغه ان عبد الله بن عمر کان یکره ان یمر بین یدیه المصلي و هو یصلی کروه میرداشت

عبد الله بن عمر که بگذرد پیش روئے زنان در انحال که ایشان نماز میکند مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر کان لا یقر

ببینی احدی احد ولا یج احدا ان یمر بین یدیه عبد الله بن عمر میگذاشت پیش روئے بچسب یعنی نماز گزارنده و نمیکذاشت

کسی را که بگذرد پیش روئے او مترجم گوید اهل علم متفق اند بر آنکه گذشتن از پیش روئے مصلی مکروه است و اگر کسی بگذرد مصلی را

مسوی له قلت وعليه اهل العلم

میرسد که با اشاره خفیه دفع کند و در اول امر با اشاره و تسبیح زیاد کند و اگر از جانب گذرنده ابوجاح ظاهر شود پس این را
 میرسد که خفت نماید و همین است مراد از مقایسه و ظاهر است که حقیقت قتل مراد نیست و این حکم وقتی است که مصلی در سجده
 نماز میگذارد و در پیش ستره و این گنبد زنده نخواهد که در میان مصلی و ستره بگذرد و اگر در پیش ستره نباشد این را با بغه و دفع گذرنده
 نمیرسد زیرا که تقصیر از جانب مصلی است هر قدر از این احادیث مستفاد شد که عمل سیمیل نماز نیست و نیز معلوم شد که اش
 و تسبیح و خفت عمل کثیر نیست و الله اعلم باب الرخصة فی المروءین یدعی المصطفی الاقمت المصلوة باب در بیان
 رخصت پیش روی رختن صفت و قتی که استاده کرده شد نماز را مالک عن ابن شهاب عن عبد الله بن عبد الله بن عقیة
 بن مسعود عن عبد الله بن عباس انه قال قلت لراکب کاعلى انان وادابو مشق قل انما هرت لا احتلام و رسول الله
 صلی الله علیه و آله یصلی للناس فی فود بن یزید بعض المصطفی فارتلت فارسلت لا انا اترتع و دخلت فی المصطفی فلیکنک و لا یحکم احد
 عبد الله بن عباس گفت پیش آمد یعنی بحضور آنحضرت صلی الله علیه و سلم سوار شده برپاده خرس و من آن روز نزدیک
 شده بودم با احتلام یعنی بلوغ و زل الله صلی الله علیه و سلم نماز میگذارد با مردان در منی پس گذشتم از پیش روی بعضی صفت
 پس فرو آوردم و بگذر گشتم با ده خرا که چو امیکر و داخل شدم در وصف پس انکار نکرد و بمن تحکیم مالک انه یبلغه سعد
 ابن ابی قحاص کان یمار بن یزید بعض المصطفی قائم قال یحیی قال مالک و انا انما اترکت ما ساعدنا الاقمت المصلوة
 و دخلت بصری الامام و لم یجد المروء من خلفه المصطفی لا یلتزم المصطفی سعد بن ابی وقاص میگذشت پیش روی بعضی صفوف
 حال آنکه نماز استاده شده بود گفت مالک و من سیمیم این را جایز و قتی که برپا کرده شود نماز و بعد از آنکه تکبیر تحریمه گوید ایام
 و نیاید آدمی راه و خل شدن در سجده و میان صفوف یا که یقطع المصلو و در شیئی نمی شکند نماز را گذشتن چیز
 پیش روی مصلی خواهد سگ باشد خواه زن حائض مالک انه یبلغه ان علی بن ابی طالب لا یقطع شیء المصلو ما یجر
 بهن یکن المصلی علی بن ابی طالب گفت من شکند نماز را چیزی را از آنچه گذر و از پیش روی نماز گذرنده مالک عن ابن شهاب عن
 سالم بن عبد الله ان عبد الله بن عثمان یقول لا یقطع المصلوة شیء ما یجر یزید المصلی عبد الله بن عمر میگذشت
 نمی شکند نماز را هیچ چیز را آنچه میگذرد پیش روی نماز گذرنده سترجم گوید اجماع مجتهدین است بر آنکه گذشتن هیچ چیز نماز را
 قطع نمیکند و نه سبب ان بن مالک و حسن بصری آن بود که گذشتن زن خصوصاً زن حائض و گذشتن سگ خصوصاً
 سگ سیاه و همچنین گذشتن خر قطع میکند نماز را لکن احادیث صحیح و دلالت کرد که هیچ چیز نماز را قطع نمیکند و حضرت عائشه از خود
 نقل فرمود که در میان آنحضرت صلی الله علیه و سلم و در میان قنبله میبود و در هنگام نماز و همچنین حدیث ابن عباس و دلالت کرد
 که سواره برپاده نماز پیش صفوف گذشت و تحکیم انکار نکرد و همچنین حدیث فضل بن عباس و در حق سگ و الله اعلم
 و پاک شیخ و طهارة بدن المصلی به ثوبه و غسل و صلو و تپا و در رخصت پاک داشتن بدن نماز گذرنده و جامه او

مسوی (بقیه مش) و وجه آخر عن قلیله کثیره و تعرف الکثرة والقله بالعاده ۱۲ - - +

اه قلت وعلیه اهل العلم ۱۲ اه قلت وعلیه اهل العلم ۱۲ - - +

از عروه رخصت در دم بر غوث و ذباب و از سعید بن السیب رخصت در خونیکه باگشت برسد و جمیع از علما تقدیر کرده اند
نخاست قلیله را بمقدار درم و پین است نذیب سفیان ثوری و عبد الله بن مبارک و ابو حنیفه و در نذیب شافعی و در روایت
یکه آنکه قلیل و کثیر عفو است و دیگر آنکه قلیل عفو است نه کثیر و قلت و کثرت بحسب عادت معتبر است و الله اعلم یا باب
لا یصله و هو قحط او حاقن نماز نگذارد در آن حال که احتیاج غایط دارد یا احتیاج بول دارد و حال آنکه عشتار بن عرقه

عزایم بن عبد الله بن ارقم کان یوم اصحابه محضرت الصلوة یوما فذلک لجهنم تخرج فقال انی سمعت
رسول الله صلی الله علیه و آله یقول اذا را احدا کما را غایط فلیدب به قبل ان یصلو عبد الله بن ارقم است میگردان
خود را پس حاضر شد نماز و رفت بسوئے حاجت خود بعد از آن باز آمد پس گفت سترتیم من شتمیم از رسول الله
صلی الله علیه و آله سلم که سفیر و دو تنیکه اراده کند یکے از شما خلاصه را پس باید که ابتدا کند ادا آن پیش از نماز مالک بن عزیز
ابن اسلم ان عمر بن الخطاب قال لا یصل یزید احدکم و هو ضامن یزید و یکے عمر بن الخطاب فرمود باید که نماز نگذارد که
از شما حال آنکه حج کننده است و سمر بن خرد یعنی احتیاج دارد و در مدافعت آن حرج میکشد و الله اعلم یا باب نجیب

الذین فی انقضاء الصلوة فرض است نیت کردن در ابتدای نماز قال الله تعالی و ما امر و الا لیحبی الله تعالی
امر کرده نشده است ایشانرا مگر با کعبه عبادت کنند خدای را خالص کرده برائے او عبادت را و خالص کردن عبادت نسبت
اضافه عبادت بخداست یا باشد فقال النبی صلی الله علیه و آله لا اعمال بالنیات جز این نیست که اعمال قائم
اندر بنیت و معتبر اند بر وفق نیت و این حدیث را غیر یحیی بن یحیی از زوایة شوطا جمیع کثیر روایت کرده اند از انجم محمد بن الحسن
و قتیبه و بعضی مترجم گوید رضی الله عنه انما از دلایل معلوم میشود آنست که اضافه خداست تعالی در نیت و قصد تقرب باین عمل فرض
است تا از عبادت و یا و شرک امتیاز واقع شود و تعیین این عمل مانند آنکه ظهر است یا عصر است فرض است یا نفل است
چهار رکعت است یا دو رکعت لازم نیست بدلیل آنکه بعضی اصحاب بنیت ادا الشک انا حج و اما عرفة و اما قرآن نمودند و بعد از
استفسار از آنحضرت صلی الله علیه و آله سلم تعیین کردند و آنحضرت صلی الله علیه و آله سلم تقریر فرمودند و عمره بهر سبب بسیار است از عمار
است پس نیت متردد بوده در میان فرضیت و نفلیت و بعضی اصحاب نیت حج کردند و نیت استند که صفت حج حبسیت
بلکه آنرا از فعل آنحضرت صلی الله علیه و آله سلم نقلی نمودند و هیچ فرق نیست در میان حج و صلوة و الله اعلم خلافاً للمهانج فی قوله
فان صلی فرضاً و جب قصد فعله و تخینه و الاصح وجوب نیته الفریقین و ان الاضافة الی الله تعالی محل نیت قلب است و
نطق و عدم نطق بآن یکسان است یا بحدیث کبیرة الافتتاح فرض است تکبیر ابتدای نماز قال الله تعالی و ربک
فکبر پروردگار خود را یاد کن بالکبر معنی تکبیر در عرف شرح الله الکبر فتن است و قال النبی صلی الله علیه و آله سلم کبر معنی التکبیر

مسوئی **قلت** وعليه اكثر اهل العلم انه لا بد من التكبير وقال ابو حنيفة ان قال الله جل جلاله اعظم اهل العلم ۱۲
 ۱۲ حش اي انخذش جلد۱ **قلت** وعليه اهل العلم ۱۲ +

جزوے از نماز که غیر نماز را بر صلی حرام میکند و شروع در نماز بان واقع میشود تکبیر است و فی حدیث الرجل ایسی فی صلوة
 قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا تمت الی الصلوة فاصبح الوضوء ثم استقبل القبلة فکبر چون بر خیزی بسوئے نماز پس کامل کن
 وضوء را و در وضوء اگر دو آن پس تکبیر گو قال مالک فی الذی یصلی لنفسه ففی تکبیرة الافتتاح انه یستأنف صلوة و

قال فی الامام یمنی تکبیرة الافتتاح حتی یفرغ من صلوة قال ای ان یعید یعید من کان خلف المصلوة
 وان کان خلفه قال کبر و اقامهم یعیدن گفت مالک و رباب شخصیکه نماز گذارد برائے ذات خود یعنی منفرد بود پس فراموش کرد
 تکبیر افتتاح را که وس استیفات کند نماز خود را و گفت مالک و رباب اما سیکه فراموش کند تکبیر و افتتاح را تا آنکه فارغ شود از نماز
 خود گفت می بینم که اعاده کند امام و احاده کنند آنکه پس پشت او بودند نماز را و اگر آنکه پس پشت او بودند تکبیر گفته بودند نیز
 اعاده کنند مسئله معنی تکبیر و دعوت الله اکبر گفتن است پس تغییر پس باشد الله اکبر ضرر نمیکند زیرا که اتم تکبیر و دعوت آنرا
 تناول است بخلاف اکبر الله که و دعوت آنرا تکبیر گویند و ضعیف تر از آنکه اگر بجائے الله اکبر الله اعلی یا الله اعظم یا

الرحمن اکبر یا هاتے بزرگ تر گفت کفایت میکند یا کب یحیی القیام علی المقاد فی القریضة و دعوی القعود فیها لم یکن
 یقدم فرض است قیام بر یک که قوت قیام دارد و در فرضیه و رخصت داده شد شستن در حق آنکه قدرت بر قیام
 ندارد قال الله تعالی و قوموا لله قانتین یا سید برائے خدا قنات کنان دعا گو یان **قالک** عزه شایسته عزایه

عز عایشة زوج النبی صلی الله علیه وسلم انما قالت صلی رسول الله صلی الله علیه و هوشاک فصلی جالساً الحديث
 نماز گذارد آنحضرت صلی الله علیه وسلم حال آنکه آنحضرت صلعم سیمار بود پس نماز گذارد نشسته **قالک** عزایه شایسته عزایه بن

مالک ان رسول الله صلی الله علیه و سلم کبر و ساقص ح عنه حش شقلا یمن فصلی صلوة من الصلوات هو قال ع
 رسول الله صلی الله علیه وسلم سوار شد بر اسب پس افتاد نماز بالاے آن اسب پس خراشیده شد جانب راست از بدن
 مبارک آنحضرت صلعم پس گذارد نماز و او نشسته بود مسئله معنی قیام نصب تقارن ظهر و انتصاب قد ساق

ست و آن را صلوة تهاے بسیار میزد اند شد و حکم در آن صورتها ابتلع عوف است پس اگر آنرا کند بجانب پیش یا خلف
 هیچیکه و دعوت آنرا قیام گویند و درست باشد الا نه مسئله عجز از قیام متحقق میشود و بحق شقت شدید در اثناء صلوة
 یا بعد از آن چنانکه می بینم که مریضیان را قنات نفس و گرانای اعضاء بر بندگی حواس روئے میدید یا زیاده مرض یا دور آن بر

در سفینه و مانند آن مسئله اگر از قیام عاجز شود نشسته گذارد خواه بر صفت جلوسه خواه مربع و اگر شستن نیز نتواند بر حسب
 نماز گذارد و روئے قبله کند و بر پهلوی راست نختن بهتر است از پهلوی چپ پس اگر بر پهلوی نیز نتواند نختن بر پشت خود
 غلط و دو پای بجانب قبله کند یا آنچه غلط است و غلطه جایز است شستن در نماز نافه کس را که قوت

بر قیام دارد **قالک** عزه شایسته عزایه بن یزید عز المظنی ای و داعية الصلوة عزه حفصة زوج النبی صلی الله علیه و سلم

مسئله قلت علیہ السلام **ع** قلت علیہ السلام **ع** قلت نال ای اصالی علیہ السلام و قیل لہ ۱۲

انما قالہ ما دلت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فی سبحة قاعلا قط حتی کان قبل فاتہ بعام و کان یصلی سبحة قاعلا و یقرأ بالسورة فیرتلا حتی تکون اطول من طول منہا گفت حضرت حفصہ ندیم آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در نماز نفل نشسته ہرگز تا آنکہ شد پیش از وفات خود یک سال پس نماز میگذارد و نفل خود شصت و پنج اند سورتے را پس ترتیل میکرد و آنرا تا آنکہ دراز تر میشد از سورتے کہ دراز تر بود از سورتے مسلمہ اقوی آنست کہ بر پہلو خفته نیز نفل میتوان گذارد و با وجود قدرت بر قیام و تقویٰ بحدیث شیخین بن صلی قائما منہ فضل من صلی قاعلا نصف اجر القائم من صلی تمام قاعلا نصف اجر القاعد و مراد بنام مقتطع است بآنچه فی المناقاة ان یصلی جالساً قاعلاً بقی من القعدة شی قلیل قام و قاعلاً کہ جائز است در نماز نفل کہ نشسته بگذارد پس چون باقی ماند از قرات آنکہ چیزی باریت و پنج اند بعد از ان رکوع کند

قال عنہم عن عروۃ عن ابنہ عن عائشۃ زوج النبی صلی اللہ علیہ وسلم انما احبہ لم یر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم صلاۃ اللیل قاعلاً قط حتی سن فکان یقرء قاعلاً حتی اذا اراد ان یرکع قام فقرأ نحواً من ثلاثین او اربعین ثم رکع از حضرت عائشہ مرویت کہ ندیم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ گزارده باشد نماز شب را نشسته بخواند تا آنکہ معرشد پس بخیزد و حال پیری نشسته تا چون پنج است رکوع را می ایستاد پس میخواند قریب سی آیت یا چهل آیت باز رکوع میکرد و حال

عن عبد اللہ بن یزید ابی النضر مولی عمر بن عبد اللہ عن عائشۃ زوج النبی صلی اللہ علیہ وسلم ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کان یصلی جالساً فقرع و هو جالساً فقام فقرأت قل ما یکون ثلاثین او اربعین ثم قام فقرأ و هو قائم ثم رکع و صلی فی رکعتہ الثانیۃ مثل قل اللہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نماز میگذارد و نشسته پس میخواند قرات نشسته پس چون باقی میماند از قرات او قدر یکہ باشد شی آیت یا چهل آیت می ایستاد پس قرات میکرد و ایستاده بعد از ان رکوع میکرد و سجده میکرد و بعد از ان رکوع در رکعت دوم مانند ان یا ب فضل الله القاعل المناقاة باب در بیان فضیلت کسیکہ ایستاده بگذارد و نماز نافله را یکسکے نشسته گذارد **قال** عن عبد اللہ بن عمر بن عبد اللہ عن عروۃ عن ابنہ عن عائشۃ زوج النبی صلی اللہ علیہ وسلم

او لعبد اللہ بن عمر بن العاص عن عبد اللہ بن عمر بن العاص عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال صلاۃ احدکم و هو قاعلاً مثل نصف صلوته و هو قائم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود نماز یکے از شما کہ نشسته گذارد مانند نصف نماز

او است ایستاده **قال** عن ابن عمر بن عبد اللہ بن عمر بن العاص عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال صلاۃ احدکم و هو قاعلاً مثل نصف صلوته و هو قائم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود نماز یکے از شما کہ نشسته گذارد مانند نصف نماز

فخرج رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم علی الناس و هم یصلون فی سبحتهم قعوداً فقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم صلوۃ القاعد مثل نصف صلوۃ القائم عبد اللہ بن عمر بن العاص گفت ہنگامی کہ آمدیم بایںہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و بار سخت از تب مدینہ پس برآمد آنحضرت از خانہ مبارک خود بر مردمان و ایشان نماز میگذارد و نفل خود نشسته پس فرمود

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ نماز نشسته مانند نیم نماز ایستاده است یعنی در ثواب یا کثرت القعود فی المناقاة و ثواب

مسئله قلت الاختباء ضم الساق الى البطن بثوب او باليد بن هذا اجازته من اهل العلم المختار
 مجلس جلسته الشهد في الصلوة ۱۳ **قلت** سقط في رواية يحيى بن يحيى جماعة لفظة واذا ركع وهي
 ثابتة عند الاصح من رواية المؤطا وعند سائر اصحاب الزهري وبه قال اَكْثر اهل العلم
 انه يرفع يديه عند الافتتاح وعند السركوع وعند القيام منه وقال ابو حنيفة لا يرفع
 يديه الا عند الافتتاح ۱۳ - *

باب در جواز نشسته گذاردن نماز نفل بهيت احتيايا چهار زانو هالك انه بلغنا عن عروة بن الزبير وسعيد بن المسيب انهما
 النافلة وهما محتبمان عروة بن الزبير وسعيد بن المسيب ميگزارند نماز نفل را در ها ليكه ايشان محبته بودند احتيا
 است كه بر سرين بنشينند و هر دو ساق استاده دارد و چهار را بر پشت و ساقين خود بر بندد و با دوست را بجاي چادر بندد
 يا بليتحتب يرفع اليدين عند الافتتاح والركوع والقيام منه سحبه است برداشتن دوست
 برابر و دروش نزديك تكبير افتتاح و نزديك ركوع و وقت قيام از ركوع هالك عن ابن شهاب عن سالم بن عبد الله
 ابن عمر عن عبد الله ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان اذا افتتح الصلوة رفع يديه عن منكبيه اذا انقم راسه من
 الركوع دفعه ما كان لك ايضا وقال سمع الله من حمدة ربيت لك الحمد وكان لا يفعل ذلك
 في السجود رسول الله صلى الله عليه وسلم وقتي كه شروع ميكرد نماز را برپداشت و دوست خود را برابر و كفت خود وقتيكه برپداشت
 سر خود را از ركوع برپداشت و دوست خود را نيز بهمين وسكفت سمع الله من حمدة ربيت لك الحمد يعني شنبه فالتعالي
 كس را كه ستايش گفت او را بپروردگار ما تراست ستايش و تكبير و رفع يدين را در سجود هالك عن عطاء بن رباح
 ابن عمر كان اذا افتتح الصلوة دفع يديه عن منكبيه اذا انقم راسه من الركوع دفعه ما دون ذلك عبد الله بن عمر
 وقتيكه شروع ميكرد نماز را برپداشت و دوست خود را برابر و دروش خود وقتيكه برپداشت سر خود را از ركوع برپداشت
 و دوست را فرو تراز منكبين هالك عن يحيى بن سعيد عن سليمان بن ابي صان رسول الله صلى الله عليه وسلم
 كان يدفع يديه في الصلوة رسول الله صلى الله عليه وسلم برپداشت و دوست خود را در اثناء نماز متحرک ميكرد و روايت يحيى
 بن يحيى لفظ واذا ركع ساقط است و اكثر رواة سوطا ذكر كرهه اند از او بهين است مذهب مالك و اكثر اهل علم و لغوي و غير
 از طرق ديگر رفع يدين چهار جا ذكر كرده اند اين سه موضع كه ذكر شد و وقتيكه قيام ميكنند از دو ركعت يعني بسوء ركعت ثالثة و
 مالك و شافعي اين چهارم را ذكر نكرده اند زيرا كه بنا كرده اند بر حديث ابن شهاب از سالم و درين حديث ذكر رابع نيست
 و اختلاف كرده اند در شهابي رفع يدين در بعضه احاديث الى المنكبين و در بعضه حتى يكاذي اذنيه و در بعضه حتى يمينها
 فروع اذنيه و شافعي جمع ميكرد و در بيان روايات با كنه برپداشت بوجهيكه ظهر فقيرن محاذي منكبين ميشد و اطراف انايل
 محاذي اذنين زيرا كه در حديث وائل بن حجر آمده است حتى كانتا جبال منكبيه و هذا بابها سية اذنيه يا بيسقي

مسوی له قلت لا استیناء الا منظارا والترقیص وعلیه اکثر اهل العلم وراى الشافعی وضعهما فوق البقرة

١٢ قلت ثم الشافعي في دعاء الافتتاح الى فضل علي ابي وجمته وبني الحزب ابو حنيفة الى فضل عائشة بيضاء
الدم فحينئذ الخ وقال مالك لا يقول شيئا من ذلك ومع قولنا هذا انه ليس بسنة لازمة فاشا باليقين وبغيره ان الاختلاف في كراهة الصلوة
دعاء الافتتاح وذكر الركوع والسجود وما بعد التتميم من الاشياء من الاختلاف في المباح فمن كره كل ما هم عنه وليس احد ينكر ما عندنا الاخر ١٢

ان يضع يمينه على شماله في القيام سنت است که نهید دست راست خود را بر دست چپ در حالت قیام مالک

عن أبي حازم بن دينار عن سهل بن سعد الساعدي قال قال الناس بمصروا ان يضم الرجل اليه يميني على رجليه اليسرى

في الصلاة قال ابو حاتم ولا اعلم الا انه ينبغي ذلك مرويت از سهيل بن سعد الساعدي كه مروان را

امر کرده مشیر بآنکه بهند مرد دست راست را بر ساعد چپ در نماز گفت ابو جازم ننید انتم مگر آنکه سهل بن سعد دفع میکرد این

حدیث النبی با حضرت سید الداعیہ وسلم قال عن عبد اللہ بن ابی النخاع البصری انه قال مررت مرۃ بالنبی

اوام سچے وادے ماسنت دودھ میں ہیں احد ۱۸۷۳ء کی تاریخ میں لکھا گیا ہے کہ یہاں کی زمینیں سبھی کھیتی باڑی کے لیے بہت زیادہ حاصلی دیتی ہیں۔

کلمه را و سخن گفته از کسی که عجل از آدمی هفت و شش رافع به خواست سر متواند سر چه خواهد کند زمر که اصل در تقصیر و

درع جیاست معنی دیگر آنکہ درکارے کہ مستوجب حیا از خالق و مخلوق نیست هیچ باک نیست والد علم و مضمون کلمہ

دیگر نہادوں دودست است یعنی در حال نماز ما بین سینه و کمر یا بر کمر علی اختلاف المذہبین یکے را از دودست برت

دیگر بهتر است را بچپ و مضمون کلمه دیگر تعجیل افطار است و درنگ کردن اطعام محرور ایا صوم مترجم گوید رضی الله

وارضاء که جمهور علماء را بوضع مبنی علی السیر قائل اند باز اختلاف کرده اند شافعی فوق نافع مینهد و ابو حنیفه نیز نافع و

این همه واسع و جایز است باب استیجاد عامه لا افتتاح و غیره از ادعیه الصلوة باب در تحب بودن و طاعت

اعتبار نماز و غیر او از دعا بے کار و قائل بخیر سئل مالک عنك عدم في الصلوة المكتوبة فقال لا بأس بالله فيها

پرسیدہ سند مالک از دعا کے درکار فرض ہے ہفت بیچ ہاں سیت بدعا و ران سرجم کویدہ بسیارے از مالکیہ حقہ نہ کہ دعا

آنست که ایانکه در هر شایه است بر منتهی است و در ادای آن افضل است امتیاز نیست و صوابه از انحراف

نیز آفته اند و هر آن است غرض امام مالک و والد علم و بهر آن است حال اتعوض پیش از قوت و در و بعد تشنه ازین قبل

است و فی الواقع ما برسیج و لیلیک و لالت کند بر الترام صحابه و درود را مطلع نشدیم پس از فضائل است نه از شتران متناکه

و شافعی در دعائے افتتاح بحدیث حضرت علی تسکین کردہ انداز و جہت و جہی الخ و ابو حنیفہ بسبب حدیث حضرت عائشہ

والسعيد حذري رفته سبحانك اللهم وبحمدك التوبه بين ابو عبد الله حضرت عمر و لغوی گفته است که اختلاف علماء و اذکار صوفی

مسئوی له قلت قال مالك لا يقرأ بالبسملة فان قرعها لم يجر بها وقال ابو حنيفة ليس ان يقرأها سهل وقال الشافعي قراءتها فرض وهي من القرآن في المصحف عا في المخرجة سنة ۱۲ **له قلت** اتفق اهل العلم على ان الجهر على الامام بحيث ينادى به القراءه في عهده وانما اختلافهم في الاسرار ۱۳

مسئله اگر فاتحه نیندازد ذکر گوید هر قدر که خواهد تعیین سبع آیات یا سبع انواع از ذکر مستند به قوی ندارد **باب بسم الله الرحمن الرحيم** اذا افتتح الصلوة بخواند بسم الله الرحمن الرحيم را و قنیه شروع کند نماز را **مالك عن حميد الطويل** عن انس بن مالك قال قلت لابي بكر وعمر عثمان فكلام كان لا يقرأ بسم الله الرحمن الرحيم اذا افتتح الصلوة انس گفت ايستادم پس پشت ابی بکر صدیق و عمر بن الخطاب و عثمان بن عفان یعنی اقتدا کردم با ایشان پس همه ایشان نمیخواندند بسم الله الرحمن الرحيم را و قنیه شروع میکردند نماز را مترجم گوید رضی الله عنه وارضاه ظاهر این حدیث آنست که نمیخواندند بسم را بجز و نه بخفیه و همین است نذیب امام مالک و مجتبی تاویل کرده اند بآنکه بخوانند بوجیه مسوع میشود پس دلالت کند بر نفی جهر نه بر نفی قرائه مطلقا و فقیر هیچ دلیلی از فعل آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیافته است که دلالت کند بر خواندن بسم بخفیه و در پیش شافعی خواندن بسم فرض است زیرا که جزو فاتحه است و جهر به بسم در صلوة جهریه سنت است و در پیش ابوحنیفه مستنون است خواندن آن بطریق اخفا در جهریه و سریه و السلام **باب النحر** متناذرة الامام في القراءة باب در منع از منازعت امام در خواندن قرائه یعنی مقتدی را نباید که با امام قرائه قرآن کند **مالك عن ابن شهاب** عن ابن ابي عمير الليثي عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه و آله انصرت

من صلوة جهر فيها بالقراءة فقال هل قراء معي منكم احدا نفا فقال رجل فمنا يا رسول الله فقال رسول الله صلى الله عليه و آله ان اقول ما انا اذع القرآن فانتحي لئلا تنزعوا من القراءه مع رسول الله صلى الله عليه و آله في الجهر في صلوة صلى الله عليه و آله في القراءه حازمه و اذع رسول الله صلى الله عليه و آله مروی است از ابوهریره که رسول الله صلی الله علیه و سلم بازگشت از نماز که جهر کرده بود و در آن بقراءة پس فرمود آیا خوانده است با من کسی از شما الحال پس گفت مردی از من خوانده ام یا رسول الله پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم هر آینه من میگویم چیست مرا که نزاع کرده میشود با من در قرائه یعنی تشویش میدهم را در نماز بسبب خواندن قرأت خود پس باز ماند مردان از قرآن خواندن با آنحضرت صلی الله علیه و سلم در نماز که جهر میکرد آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آن بقراءة و قنیه شنیدند این را از آنحضرت صلی الله علیه و سلم **باب التکلف**

التکلف في القراءة خلف الامام على قول ثابتهما انه يقرأ خلفه فيما استسحبها دون ما جهر فيه اختلاف کرده اند صحابه و تابعین در قرائه مقتدی پس پشت امام بر اقوال سوم آن اقوال آنست که بخواند پس پشت امام در نماز که مهتم خوانده است در و س بطریق استجاب نه بطریق وجوب بخلاف نماز که بلند کرده است قرائه را **مالك عن نافع** ان عبد الله بن عمر كان اذا قيل هل يقرأ واحد خلف الامام قال فاصلي احدا

مسئله قلت قال الشافعي القراءة خلف الإمام واجبة سواء جهل الإمام أو اشر فان أمكنه أن يقرأ
في مكانات الإمام فيها ولا يقرأ معه وقال مالك يقرأ فيها أسرفيه الإمام من دونه فلا يقرأ فيها غيره قال أبو حنيفة لا يقرأ أصلاً
فان تروكان مكرهاً ١٢ +

خلف الإمام في صلاة الإمام وإذا صلى وحده فليقرأ قال وكان عبداً لله بن عمر لا يقرأ خلف الإمام عبد الله
ابن عمر وتلكه سوال کرده میشد و آیا بخواند کسی پشت امام جواب میگفت که چون نماز گذارد کسی از شما پس پشت امام
پس کفایت کننده است و او را خواندن امام و چون نماز گذارد و تنها پس باید که بخواند گفت نافع که عبد الله بن عمر بخواند
پس پشت امام **مالك** عن العلاء بن عبد الرحمن بن يعقوب انه سمع ابا السائب مولى هشام بن زهرة يقول قلت

يا ابا هريرة اني جيتنا اكون وراء الإمام قال فغزاة داعي ثم قال اقرأ ما في قلبك يا قاسم فاني سمعت رسول الله
صلی الله علیه و آله يقول قال الله تعالى سمعت الصلاة بلي وبلي عيناك نصفين فنصفهما لي ونصفها لغيري
ولعيناك ما سأل ابو السائب گفت که گفتم اے ابو هريره هر آينه من در بعض اوقات می باشم پس پشت امام یعنی در آن
حالت سوره فاتحه بخوانم یا نه گفت پس گرفت ساعد مر العبد از ان گفت بخوان آنرا و نفس خود اے فارسی یعنی آهسته
بخوان تا غیر تو آنرا نشنود پس هر آينه من شنیدم از آنحضرت صلی الله علیه و سلم که سفیر مود که فرمود خداوند تعالی قسمت کردم نماز را
در میان خود و در میان بنده خود دو حصه پس نیمه آن مراست و نیمه آن بنده مراست و بنده مراست آنچه سوال کرد یعنی
هر کس را از سوره فاتحه جواب میگویم پس فاتحه گو یا مشترک است میان من و میان بنده من ابو هريره از تشبیه آنحضرت صلی الله
علیه و سلم سوره فاتحه را نماز نهید که فاتحه رکن لازم است که در هیچ حال ساقط نمیشود و مختل است که چون نماز را تقسیم کردند
باین سوال و جواب دانسته شد که این سوال و جواب در نماز ضرور است **مالك** عن هشام بن عمر عن عائشة

كان يقرأ خلف الإمام كما يقرأ في الصلاة عروة بخواند قرأه پس پشت امام در نماز که چه نمیکرد امام در آن بقراءة
مالك عن يحيى بن سعيد عن أبيه عن عبد الرحمن بن القاسم بن محمد كان يقرأ خلف الإمام فيما لا يقرأ فيه
الإمام بالقراءة قاسم بن محمد قرأه بخواند پس پشت امام در نماز که بخواند امام در آن نماز **مالك** عن يزيد بن

دومان ان تافه بن جابر بن مطعم كان يقرأ خلف الإمام فيما لا يقرأ فيه الإمام بالقراءة نافع بن جبير قرأه سیکرد
پس پشت امام در نماز که چه نمیکرد و امام بقراءة در وی قال يحيى و سمعت مالک يقول لا امر عندنا ان يقرأ الرجل في الصلاة
فيما لا يقرأ فيه الإمام و يترك القراءة فيما لا يقرأ فيه الإمام بالقراءة امام مالک میگفت امر کیفتی به و سلم الثبوت
است نزدیک ما آنست که بخواند پس پشت امام در نماز که چه نمیکرد بقراءة در آن نماز امام و ترک کند قرأه را در نماز که امام چه
نمیکند در آن مترجم گوید که اختلاف کرده اند آنکه در قرأه پس پشت امام شافعی گوید که واجب است قرأه سوره فاتحه

مسوی له قلت قال ابو حنیفة یسئ لامام واما مومنان یؤمنون وکثران التامین وقال الشافعی یؤمنون وکثران التامین
 فی الجهریة وفی الامام مومله قولان **قوله** قال الامام غیر المغضوب علیهم ولا الضالین فقروا امین **دلیله** قال ذی النضر
 خواه امام بلند بخواند خواه آهسته و اگر ممکن شود مقتدی را و رسکات امام خواندن بهتر است والا با او بخواند مالک گفت
 در نماز یکبار بخواند و در نماز یکبار آهسته خواند مستحب است خواندن و ابو حنیفه قراة امام اصلا جائز نمیدارد و السلام
باب یستحب التامین لامام واما مومست است آیین گفتن امام را و اما موم را **مالک** عن ابن شهاب عن سعید
 ابی المسیب عن ابی سلمة بن عبد الرحمن بن عوفانه اخبره عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
 قال اذا امن الامام قامنوا فانه من وافق تامینه تامین الملائكة غفرله ما تقدم من ذنبه قال
 ابن شهاب كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول رسول الله صلى الله عليه وسلم فرموده که آیین گوید امام شما را آیین گوید
 هر آنکه حال انیت هر که موافق افتاد آیین گفتن او آیین گفتن فرستگان را آمرزیده میشود آنچه پیش از آن گذشته است
 از گناهان او گفت ابن شهاب که میگفت رسول الله صلى الله عليه وسلم آیین **مالک** عن سفيان بن عيينة عن ابی بکر بن عبد الرحمن
 عن ابی الصالح السمان عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اذا قال الامام غیر المغضوب
 علیهم الضالین فقلوا امین فانه من وافق قوله قول الملائكة غفرله ما تقدم من ذنبه رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود
 و تنگیه گوید امام غیر المغضوب علیهم ولا الضالین پس هر آنکه حال انیت هر که موافق افتاد سخن او با سخن فرستگان
 آمرزیده شد آنچه پیش از آن گذشته است از گناهان او **مالک** عن ابی الزناد عن الاعرج عن ابی هريرة ان رسول الله
 صلى الله عليه وسلم قال اذا قال احدکم امین قالت الملائكة فی السماء امین فوافقت احدا منهما
 الاخری غفرله ما تقدم من ذنبه رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود و تنگیه گفت یکی از شما امین میگوید فرستگان در آسمان آیین
 پس اگر موافق افتاد و یک کلمه با کلمه دیگر آمرزیده شود و آنچه پیش ازین گذشت از گناهان او ترجمه گوید اختلاف کرده اند
 آنکه در خبر آیین امام شافعی و امام احمد میگوید هر کجا امام و جبر کنند مقتدیان و امام اعظم باخفاء قائل است و آیین تخفیف
 میست به الف و تصرف آن نیز آمده فی آن اللهم سمع و استجب یا کذک فلیکن **باب** یستحب قراة سورة طه
 فی صلوة الصبح مستحب است خواندن سورة دراز در نماز فجر **مالک** عن هشام بن عروة عن ابیه ان ابی بکر الصديق
 صلی الصبح فقرأ فیها سورة البقرة فی الركعتین کلتهما ابو بکر صديق گذارد نماز صبح را پس خواند در سورة بقره
 در دو رکعت هر دو **مالک** عن هشام بن عروة عن ابیه انه سمع عبد الله بن عامر بن ربيعة يقول صلینا کور
 عمر بن الخطاب الصبح فقرأ فیها سورة يوسف سورة الحج قراة بطیئة قال قلت اذا القداکان یقوم حیز بطلمع
 الفجر فقال جل عروه شنید از عبد الله بن عامر بن ربيعة که میگفت گذاردیم پس پشت حضرت عمر بن الخطاب نماز صبح را
 پس خواند در سورة يوسف و سورة حج خواندن بدرنگ و آهسته یعنی تریل و وقت گفت عروه پس گفتیم تم بخدا

مسئله قلت قال ابو عيسى كان الامم عندهم واسعا في هذا انتهى ولا احسن اذ انقل على القوم طول القراءة ان يقرأ بطول المفصل على حديث عمر عليه كراهيل العلم **قول** كان يقرأ في الصبح في السفر ادى ان قيل السفر اتفاق ذلك لان ابن عمر كان يقتدى بأمة المساجد اذ كان متعبا فلم يبرأ فاع ذلك منه الا في السفر - ۱۳ -

مسئله قلت اكثر اهل العلم على نهج الصبح الظاهر طول المفصل للعصر والعشاء او ساطع والمغرب قصره وقال ابو عيسى الترمذي ويزيد عن اصحاب النبي صلى الله عليه وسلم اننا بعين انهم قرأوا اياك من هذا واقل كان الامم عندهم واسعا وقال الشافعي في قراءة نحو الطود والمرسل في المغرب لا اكثره ذلك بل استحبته ۱۲ -

چون اين قدر بخواند البته استاده ميشده باشد وقتيكه طلوع ميكند صبح صادق پس گفت آري **مالك** عن يحيى بن سعيد وربيعة بن ابى عبد الرحمن عن القاسم بن محمد بن الفضل بن عمار بن عاصم قال ما اخذت شيئا من قراءة عثمان بن عفان اياها في الصبح من كثرة ما كان يردد دهان فانه كفت يا ذكركم سورة يوسف را مگر از خواندن حضرت عثمان بن عفان آنرا در نماز صبح بسبب كثرت تكرار آن **مالك** عن نافع بن عبد الله بن عمر كان يقرأ في الصبح في السفر بالعشر السوكل اول من المفصل في كل ركعة طاهر القرآن وسورة عبد الله بن عمر يخوند ورا نماز صبح در حال سفره سورة خستين از مفصل يعني سورة فات ووالذاريات وطور ومانند آن در هر ركعتي ميخواند سورة فاتحه وكيك سورة ترجم كبري رضی الله عنه وارضاه في غير احترازي غيب بلكه اتفاقي است زيرا كه عبد الله بن عمر تا وقتيكه در دينه وكمه بود حاضر ميشد در جماعات و اقتدا ميكرد بآئمه و

اتفاق امامت كردن در سفر مي افتاد و پس **مالك** باسناد ان عن ابن الخطاب كتب الى ابى موسى الاشعري صل الصبح والنجوم با ديت مشتبكة وقرأ بها بجزئ طوبى لمن من المفصل حضرت عمر نوشت بجانب ابو موسى اشعري كه گنبد نماز صبح را در آن حال كه ستار با ظاهر و در هم چسبيده باشند و بخوان در آن دو سورة و راز از مفصل **باب** يقو واول المغرب والعشاء وكن في اولى الظهر والعصر من المفصل طويلا او قصيرا بحسب ما تيسر بخواند و در ركعت اول از نماز مغرب و عشاء بخين در دو ركعت اول از ظهر وعصر از مفصل سورة و راز يا سورة كونه موافق آنچه پير آيد

مالك عن ابن شهاب عن محمد بن جبير بن مطعم عن ابيه انه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول يا ابا طوبى للرجل جبير بن مطعم گفت شنيدم از حضرت راصلي الله عليه وسلم كه خواند سورة طور و نماز مغرب **مالك** عن ابن شهاب عن عبد الله

ابن عبد الله بن عتبة بن مسعود عن عبد الله بن عباس ان امرا الفضل بنت الحارث سمعته هو يقرأ بالمرثعة عمر فاذا قالت له يا يقي لقد ذكوتني بقرآنك بهذه السورة انها لا خما سمعت من رسول الله صلى الله عليه وآله عليه يقرأ بها في المغرب يوم الفضل شنيد عبد الله بن عباس را كه ميخواند سورة المرات پس گفت اے پسر من هرگز نيند او دادے مرا بخواندن خود اين سورة را كه وے آخر قرأتے است كه شنيدم آن را از رسول الله صلى الله عليه وسلم كه ميخواند آن را و مغرب **مالك** عن يحيى بن سعيد عن علي بن ثابت الانصاري عن ابي عبد الله بن عمار قال

مسوئی قلت فی العالم کبریة فی الشفیع الثانی فی الغرض یقر الفاتحة ویکبر الزیادة علی ذلک و فیه نظر لان
 محمد بن الحسن قال فی الموطأ اکل فی الحسن **قلت** فی العالم کبریة فایحکامه فوق حاجة الناس قلا سله و فیه نظر الباطن معروفا

مصنف صلیت مع رسول الله صلی الله علیه و آله العشاء فقیل انما بالیتون والزیتون برابن عازب گفت گذاردم همراه آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم نماز عشا را پس خواند و روست سوره و الیتن و الزیتون مترجم گوید مستحب داشته اند جمهور علی مقیم غیره
 را که در صبح طوال مفصل خواند و در ظهر و عشا و وسط آن و در عصر و غروب قصار آن و مفصل یک سبج ست از اسباع قرآن
 که صحابه احزاب خود را بر آن ابلع نهاده اند و آنرا از سوره حجرات یا قاف تا آخر قرآن قرار داده و طول آن از قاف
 تا بروج ست و اوسط آن از بروج تا سوره زلزال و قصار آن تا آخر و الله اعلم باب جواز قراة السورة الثالثة

والاربعة وجواز قراة آية او ما دون السورة فی الركعة وجواز الجمع بین السورتین و السورة فی رکعة واحدة
 و ان کان اکثر عمل النبی صلی الله علیه و آله خلاف الف باب در جایز بودن خواندن سوره در رکعت سویم و چهارم و جواز
 خواندن آیت و کمتر از سوره در یک رکعت و جواز جمع کردن در دو سوره و چند سوره در یک رکعت اگر چه اکثر عمل
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم خلاف این بود یعنی در ثلثه و رابعه نمیخواندند و کمتر از سوره نمیخواندند و دو سوره یا سه سوره
 جمع نمیکردند **هالك** عن ابی عبید مولى سليمان بن عبد الملك عن عبيدة بن لسی عن قيس بن الحارث عن ابي عبد الله

السنائي انه قال قهت المدينة فی خلافة ابی بکر الصديق رضی الله عنه فصليت و راعة المغرب و اقرأ الركعتين
 الحمد و لیکن یاقر القرآن و سورة سورة ثم قرا فی الثالثة فکأنه قد کون من حق ان یبلی لتکاد ان تمشی

فمعقه ثم یاقر القرآن بهذه الآية و یکنی ان یترجح قلوبنا بعد اذ هدیتنا و هبنا کمولک رحمة الله لعلنا لو هاب
 ابو عبد الله صناعی گفت داخل شدیم بهر بنیه در خلافت ابوبکر الصديق رضی الله عنه پس گذاردم پس پشت او نماز مغرب را
 پس خواند و در دو رکعت نخستین سوره فاتحه و یک یک سورت از سورتهاست کوتاه مفصل بعد از آن ایستاد و در رکعت
 سویم پس نزدیک شدیم با و تا آنکه جامه های من نزدیک بود که برسد بجامه های او پس شنیدم او را که میخواند سوره فاتحه و این

آیت ربنا لا تزغ قلوبنا آلاية **هالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر کان اذا صل وحده یقرأ فی الاربع جمیعاً فی کل رکعة
 یاقر القرآن سورة من القرآن و کان یقرأ أحیاً ما بسورتین و الثلاث فی الركعة الواحدة من صلاة الفریضة و یقرأ فی الركعتين

من المغرب کذلک یاقر القرآن و سورة سورة **هالك** عبد الله بن عمر بن الخطاب میگذارد نماز را تنها میخواند و در چهار رکعت
 همه آن در هر رکعت سوره فاتحه و سورتی از قرآن و در بعض اوقات میخواند دو سوره و سه سوره در یک رکعت از نماز فرضیه

و میخواند در دو رکعت اول از نماز مغرب همچنین سوره فاتحه و یک سوره **باب** قدری بجهت الامام فی صلوة باب در
 تعیین مقدار بلند خواندن امام در نماز خود **هالك** عن عبد الله بن عمر بن الخطاب میگوید که ما می شنیدیم قرائت عمر بن الخطاب را از روی خانه

بنی الخطأ و عنده اد ابی جهم بالبطلان ماک بن ابی عامر گفت که ما می شنیدیم قرائت عمر بن الخطاب را از روی خانه

مسئله اه قلت اتفقت الامة على التكبير احدى ثنتان وعشرون تكبيرة في اربع ركعات كما سئلت
 الا التكبيرة الاولى فانها فريضة لا تنحل الا بصلوة الا بها **قلت** ذهب الشافعي الى انه لو ترك اقامة الصلوة في
 الركوع والسجود والطمانية فيها وفي الاعتدال عن الركوع والسجود فصلا فاسدة وهذه حنيضة على فخرها
 ان الطمانية واجبة في الركوع والسجود وسنة في الاعتدال عن الركوع والسجود وهو الصحيح دراية والاشهور
 عند اصحابه ان الطمانية غير واجبة وكذا الاعتدال بعد الركوع والمجلس بين السجدين والتشبيك بالسرقة
 عند الشافعي للتحريم وعند ابي حنيفة رح على المشهور للمكراهية ۱۲ - +

مصنف ابي جهم السبادي در زمين معروف بنسب شترجم گوید رضی الله عنه وارضاه که جماعت بسیار می بود امام را سپید
 که تمام جماعت را بشنوند اگر تواند یا **باب** فی التکبیر لا یخفف سنت است اما اگر گفتن در هر سبست کردن و بلند کردن

مالک عز ابن شهاب عن علي بن حسين بن علي بن ابي طالب انه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يكبر في الصلوة
 كلما خفف رفع فلم تنزل تلك صلوة حتى لقى الله عز وجل از امام زين العابدين رضي الله عنه مرويت که رسول الله صلى الله عليه وسلم
 تکبير میگفت در نماز هرگاه سرفرو می آورد و هرگاه سر بالا میکرد پس همیشه این بود نماز آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 تا آنکه ملاقات کرد با خدای عزوجل یعنی وفات یافت یعنی در انتقال از قیام بر کوع و از قومه سجده و از سجده بجلوس و علیه
 سجده اما کبر می گفتند شترجم گوید لا انتقال از رکوع که سابق از حدیث ابن عمر گذشت که در آنجا مسح الرحمن حمد ربنا
 و ک الحمد می گفتند **مالک** عن ابن شهاب عن ابي سلمة بن عبد الرحمن بن عوف ان ابا هريرة كان يصلي
 بهم فيكبر كلما خفف رفع فاذا انصرف قال الله اني لا شئكم بصلوة رسول الله صلى الله عليه وسلم ابوسريه
 نماز میگذاشت و برای ایشان یعنی امامت میکرد و برای ایشان در نماز پس تکبير میگفت هر بار که سر بالا میکرد و هر بار که سرفرو
 می آورد پس چون باز میگشت از نماز میگفت شترجم بخدا که من مشابه ترین شما ام نماز آنحضرت صلی الله علیه وسلم **مالک**

عن ابن شهاب عن سلم بن عبد الله بن عثمان عن ابي عبد الله بن محمد كان يكبر في الصلوة كلما خفف رفع عبد الله بن عمر
 تکبير میگفت در نماز هر بار که سرفرو میکرد و هر بار که سر بالا میکرد **مالک** عن ابي نعيم وهيب بن كيسان عن جابر بن
 عبد الله انه كان يعلمهم التكبير في الصلوة قال فكان يا عزان تكبر كلما خففنا و رفعت ابي جهم
 روايت میکنند که جابر بن عبد الله میگوید ایشانرا تکبير گفتن در نماز گفت و هيب بن كيسان پس امر میکرد و اما اگر تکبير گوئیم
 هرگاه که سرفرو کنیم و سر بالا کنیم شترجم گوید رضی الله عنه وارضاه که اتفاق کردند آنکه برین تکبير با و آن مبتد و و تکبير است
 در چهار رکعت و همه آنها سنت است مگر تکبير اولی که آن فرض است منقطع نمیشود نماز بدون آن یا تکبير با طینان
 فی الركوع والسجود فرض است طینان در رکوع و سجود **مالک** عن يحيى بن سعيد عن نعان بن مرة الانصاري

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ما ترون في الشارب الساق والزان في ذلك قبل ان ينزل فيهم

مسوی قلت من هب العلماء كراهية قراءة القرآن في الركوع والسجود والتسليم والركوع

والسجود ستة عند الأكثرين **قلت** وبه يقول أبو حنيفة إن كلاً ما يقتصر على سماع الله من سجدة

والأموم يقتصر على دينك الحمد وقال الشافعي يجمعان بينهما سواء ۱۲ - ۴

مصنف قالوا لله ورسوله أعلم قال هن فواحش وفيهن عقوبة واستوى السجدة التي فيها صلوات قالوا

كيف يسرق صلواته رسول الله قال لا يتم ركوعها ولا يسجوها رسول الله صلى الله عليه وسلم فرسوا بإصحاب خطاب نودوه

بشيء يسير يسجد ورق نؤشده خم ودرق دزدوزنا كنده واين سوال پیش از آن بود که نازل کرده شود ودرق ایشان

حدود را صحابه عرض نمودند که خدا و رسول و انما تر است فرمود این اعمال گناه کبیره است ودرین اعمال عقوبت است

و بدترین دزدی و زدی کسی است که زدی میکند نماز خود را گفتند چگونه و زدی میکند نماز خود را یا رسول الله فرمود تا نمیکند

رکوع او را وجود او را مسئله اقل رکوع اخناست بوجهیکه دو کف دست بپور که برسد و این بجهت آنست که فمع

یدین علی الرکبتین سنون شد و بر آن عمل جاری گشت پس افراد رکوع همه اخنا بودند باین صفت و بجهت آنکه آنچه

قریب قیام باشد و بقیام اشبه است و اقل اطمینان آنست که منفصل شود رفیع راس از بوی اگر چه بزانی قلیل

باشد و کمال رکوع آنست که پشت و گردن هموار دارد و ساقین را نصب کند و دور که بر آید و دست خود گیرد و اصابع

متفرق سازد و نزدیک بوی بگیرد و رفیع بدین کند و ذکرے از اذکار مانده سبحان ربی العظيم و سبحان الله و بحمد

گوید و گفته اند که شرط رکوع وجود این است که قصد کند بوی غیر آن را مثلاً از خوف چیزی رکوع کند یا بسجده افتد

و درین مسئله بحث است مسئله اگر پشت در رکوع هموار نکرد و همچنین در سجده یا ترک اطمینان نمود در رکوع وجود

یا در قومه و جلسه نزدیک شافعی نماز فاسد شد و اصحاب ابوحنیفه مختلف اند و تخار کرخی آنکه اطمینان در رکوع وجود

واجب است و در قومه و جلسه سنت و هو الصحیح و رایة مشهور و فتاوی آنکه اطمینان در رکوع وجود واجب است

و همچنین اعتدال بعد از رکوع و شستن بین السجدين و الله اعلم **باب** النهی عن قراءة القرآن في الركوع باب و در منع

مسئله از خواندن قرآن در رکوع **مالك** عن نافع عن ابراهيم بن عبد الله بن حنيفة عن ابيه عن عبد الله بن

ابن رسول الله صلى الله عليه وسلم نهی عن قراءة القرآن في الركوع مختصر مشع فرمود انحضرت صلى الله عليه وسلم

از خواندن قرآن در رکوع **باب** يستحب لامام ان يقول اذا رفع رأسه من الركوع سمع الله من سجدة

والأموم دينك الحمد استحب است امام را گوید و قنیکه بریدار و سر خود از رکوع سماع الله من سجدة و تحب است

تقدیری را که گوید اللهم ربنا لك الحمد **مالك** عن سفيان بن عيينة عن عبد الرحمن بن عبد الله بن مسعود

عن ابي هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اذا قال الامام سمع الله من سجدة فقولوا اللهم ربنا لك الحمد

فانه من حق قول قول الله عز وجل لا تعجلوا بقضائه حتى يقرئه رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود و قنیکه گفت امام سماع الله من سجدة

مسئله قلت ذهب ابو حنیفة الى انه لا یقنت فی شیء من الفرائض یقنت فی الوتر جمیع السنة مع الحول
 عند انه كان لا یقنت فی شیء من الصلوات المکترية وذهابنا کما فی المذاهب یقنت فی الصلوة وکذا لا یقنت فی الوتر الا انما لا یقنت
 من رمضان **قلت** قد عاۓ اهل العلم الا وضع المجبة فی السجود واجبا ما وضع الیدین والکبیتین والقدر ما فواجبه
 الشافعی فی الظهور قولیه فیهل یقنت فی الوتر سنة وعامة الفقهاء علی ان کشف الیدین لیس بواجب ۱۲۰

مصحف پس گویند اللهم ربنا لک الحمد زیرا که حال انیست هر که موافق افتاد سخن او با سخن فرشتگان آمرزیده شد
 او را انچه پیش از آن گذشت از گناهان او مترجم گوید که نزد یک امام عظم اقتصار کند امام بر سمع الدین همه و مقتدی
 بر ربنا لک الحمد و امام شافعی میگوید که امام و مقتدی هر دو جمع کنند سمع الدین همه و ربنا لک الحمد را مسئله و گفته در تومر
 لابد است از قیام و اطمینان و اگر سر را از ترس آواز بره و ناک بردارد کفایت نکند و در اینجا بحث است چنانکه گذشت
باب ترك القنوت فی صلوة الفجر غیر باب در بیان ترک قنوت در نماز فجر و غیره **هالک** عن نافع ان عبد الله
 ابن عمر کان لا یقنت فی شیء من الصلوة عبد الله بن عمر قنوت یخوند و چیزے از نماز یعنی نه و خجرونه و غیر آن مترجم گوید
 ابو حنیفه گفت قنوت بخواند و چیزے از نمازهای فریضه و بخواند در و تر تمام سال یعنی حدیث نزد یک و محمول بر همین است
 و نزد شافعی خواندن قنوت در نماز فجر سنت است دون سائر الفرض و قنوت در وتر نیست نزد یک و مگر در نصف
 آخر از رمضان تحمل قنوت در نماز صبح نزد یک شافعی بعد رکوع است و عروۃ بن الزبیر قبل از رکوع قنوت میکرد و از
 انس بن مالک هر دو روایت آمده و نزد یک شافعی در قنوت چهار باید کرد و حدیث ابو هریره و مقتدیان تا این گویند بخیر
 ابن عباس و در قنوت و تر نیز اختلاف علماء است مذہب عبد الله بن مسعود دوام قنوت است در و تر و همین است مختار
 سفیان ثوری و ابن المبارک و آئم حنفیه و جماعة بآن رفته اند که در و تر قنوت نیست مگر در نصف آخر رمضان و همین است
 مذہب مالک و شافعی و اقوی درین باب مذہب احمد و اسحاق است که اگر نماز از اول ازل مسلمین برسد قنوت در صبح
 خاصه و در سایر صلوة عامه مستحب است و قنوت و تر در آخر نصف رمضان متاکد است و در تمام سال مستحب و الله اعلم
باب یضع کفیه علی ما یضع علی الوجه فی السجود **هالک** عن نافع ان عبد الله بن عمر کان اذا سجد وضع

کفیه علی الذی یضع علی وجهه قال نافع و لقد رايتہ فی يوم شد ید الید و انه لیخرج کفیه من تحت برنس له حتی
 یضعهما علی الحصباء عبد الله بن عمر وقتی که سجده میکرد می نهاد دو کف خود را بر چیزیکه می نهاد بران روی خود را
 گفت نافع و هر آئینه من و یم ابن عمر را در روزیکه سخت بود سردی او درین حالت که بر می آورد دو کف خود را از زیر برنس
 از آن خود تا بنهد آنرا بر سنگ ریزه ها **هالک** عن نافع ان عبد الله بن عمر کان یقول من وضع جبهته بلا ین یضع کفیه
 الذی یضع علی جبهته ثم اذا رفع فلیرفعها فان الیدین یسجدان کما یسجد الوجه عبد الله بن عمر می گفت هر که بنهد

مسوی **قلت** وعلیه السلام **قلت** ویه قال اهل العلم انه یستحب ان یرضع عجوزاً ته ویعتل علی الارض ۱۲۶

قلت اکثر الفقهاء علی کراهیه الا قضاء و هو ما ان یرضع الذبیه علی عقبه یقع مستوفیاً غیر مطمئن وان السنة ان یجلس علی ظهره لا یجلس علی بطنه

مصنف پیشانی خود را بر زمین پس باید که نهد و کف خود را بر چیزی که می نهد بر آن پیشانی خود را بعد از آن چون بر دارد و پیشانی را باید که بر دارد و کف را زیر که بر آئینه دو دست بگذرد بکشد چنانکه سجد میکند روئے مستحله حدیثه وضع هفت آنگاه است بر زمین چپه و پدین و کتین و اطراف قدین حدیث شریف امرت ان اسجد علی سبته الاسباح و لا بد است از اطمینان و سجده و از آنکه بر موضع سجد و نقل اعضا واقع نشود و این قید بجهت تحقیق معنی وضع است و لا بد است از ارتفاع اسافل بر اعلی و این قید از لفظ سجد و نه سجد و الا انبطلح باشد نه سجد و اکمال آنست که تکبیر گوید بغیر رفع یدین و پشت رکبتین بر زمین نهد بعد از آن یدین را بعد از آن چپه و الف را و ذکره از ذکر کار مآثوره بگوید و میباید که دو دست را نزدیک بکنین نهد و اصابع خود بجانب قبله نشر کند و تفریق کند میان رکبتین و بطن را از خفین و مرفقین را از جنین جدا دارد و مسلمة علمای متفق اند بر وجوب وضع چپه و سجود و انبساط و دو دست و دو زانو و دو قدم نزدیک شافعی واجب است و نزدیک ابو حنیفه وضع یدین سنت است و نیز متفق اند بر آنکه کشف سر و دو دست و بر آوردن آنها از آستین ضرورت است یا کبیر یصلی لم یستطع السجود او ما براسه ایما مریض و فکیکه تواند سجده کردن ایما کند سر خود ایما کردنی **قالک عن نافع**

ابن عمر کان یقول اذا لم یستطیع المریض السجود او ما براسه ایما مریض و فکیکه تواند سجده کردن ایما کند سر خود ایما کردنی **قالک عن نافع** ابن عمر گفت و فکیکه تواند سجده کردن باید که ایما کند سر خود ایما کردن و سر دارد و سبوسه پیشانی خود چیز یعنی خاک یا چوبه تا بر آن چپه رساند مستحله مریضه اشاره رکوع میکند او را می باید که محاذی کند چپه را بقدام رکبتین و اگر محاذی موضع سجود گردد بهتر باشد و اگر رکوع و سجود و کند سجود می باید که خفض باشد از رکوع یا کبیر **قلت** السجود و بیان کیفیت سجود **قالک عن یحیی بن سعید عن محمد بن یحیی بن حبان عن قاسم بن حبان عن عبد الله بن عمر قال له**

علی من الذین یصلون علی وراکم قال قلت لابی وری و الله قال مالک عن الذی یسجد لا یرفع عن الارض یسجد و هو لا یصلی بالارض **قلت** عبد الله بن عمر گفت و اسع ابن حبان را شاید تو از آن جماعت هستی که نماز میکنند بر سرین با سینه خود گفت و اسع گفت نمیدانم ستم خبر گفت مالک مراد سید اشعث ابن عمر کسی را که سجده میکند و بلند نشود از زمین سجده میکند در آن حال که او متصل است بر زمین مترجم گوید رضی الله عنه وارضاه سنت است که بر دارد و سر نهائیه خود را و افتاد و کند بر زمین یا کبیر **قلت** یجلس بینه السجود ینزل یجلسه الصلوة و لا یجلس علی صدره و قد میباید الا بضرورت

نشیند در میان سجده مانند نشستن نماز و نه نشیند بر مقدم و قدم خود **قالک عن صدقة بن یسار عن المغيرة بن**

حکمره عن ابی عبد الله عن عمر بن حزم فی سجدة فی الصلوة علی صدره و قد میباید فلما انقضى وقت الصلاة قال انما لم یسجد سنة الصلوة و انما اقبل هذا من اجل انه اشتکی مغیره بن حکم و یعبد الله بن عمر را که رجوع میسکند

مسألة قلت قال الشافعي يقعد في التشهد الاول مفترشا وهو ان يقعد على بطن قدم اليسرى ويتصب
اليمين وفي التشهد الآخر متوركا وهو ان يخرج رجله بجليه فيضع يمينه اليسرى وينصب اليمنى ويقعد على الارض وقال ابو
حنيفة يقعد فيها مفترشا وقال مالك يقعد فيها على الارض متوركا ثني رجله اي عطفها - +

در میان دو سجده و نماز به قدم و دو قدم خود پس و فتنه بازگشت از نماز ذکر کرده شد پیش او این سلسله گفت
هر آئینه این جلوسیه سنت نماز و جز این نیست که نمی توانم این را بسبب آنکه پیادم سلسله افتاد و در میان سجده
یعنی نشستن بر صدر و زدن زدن یک ابن عمر کرده است و نزد یک عبد الله بن عباس سنت و عمل آنکه را بجه بر اول
و اطمینان درین جلوسیه فرض است لکن سنت آنست که قومه و جلوسیه را طویل کند سلسله جلوسیه است راحت و ترک آن
هر دو در حدیث آمده است و هر دو صحیح است **باب صفة الجلوس فی الصلوة** بیان طریق نشستن و نماز

مالك عن عبد الرحمن بن قاسم عن عبد الله بن عبد الله بن عمر
 بن الخطاب قال ففعلته وانابو مثل حديث السن فتها في عبد الله بن عمر قال فهاسته
 الصلوة ان تصيب جلك الهمي وتنبى رجلك البسر فقلت له فانك تفعل فيك فقال اني رجلى لا تجلاني
 عبد الله بن عمر راكه چارزانوى نشست و نماز و قتيكه مے نشست گفت عبد الله بن عمر شتم بين طو من
 آروز نو جوان بود لم پس منخ كرم را عبد الله بن عمر و گفت جزاين نسبت كه سنت نماز است كه استاده كسى پائے رست
 خود را و پيچا پي پائے چپ خود را پس گفتم و را بر آرنيه تو ميكني اين را يعني مے نشيني چارزانوى پس گفت هر آرنيه و پائے
 من بر بنديار زدم را اينى و استاده كردن حرج ميشود مالك عن يحيى بن سعيد قال قال قاسم بن عبد الله بن عمر

التشبه فخص به رجله اليمنى فثنى رجله اليسرى وجلس على ذكركه لا يترحم بمجلس علق فيه ثم قال رأيت هذا عبدا لله
بن عبد الله بن عمر حدثني أن أبا ه كان يفعل ذلك قاسم بن محمد بن عبد الله بن عثمان بن شيبان صفت ثلثين در وقت
تشبه پس استاد کرد پائے راست خود را و به پچانید پائے چپ خود را و نشست بر سرین چپ خود و نه شرت
بر قدم خود بعد از آن گفت نمود مرا این جلوس عبید الله بن عبد الله بن عمر و خبر داد مرا که پدر او سیکه و همین طور هالک عن

عبد بن دینا دانه سمع عبد الله بن عمر صلى الله عليه وسلم قال فلما جلس الرجل في ربيع تزوج وتبنى رجلاً فلما انصرف
عبد الله عاب ذلك عليه فقال الرجل فانك تفعل ذلك فقال عبد الله بن عمر اني اشتكت في نماز گزاردن
بر پهلوسه عبد الله بن عمر مردی پس وقتیکه نشست آن مرد بعد از چهار رکعت چار زانو نشست و سپانید دو پای خود را
پس وقتیکه باز گشت از نماز عبد الله بن عمر عیب کرد بر وی این طور نشستن را پس گفت آن مرد و سپانید میکنی تو
این کار را پس گفت عبد الله بن عمر سپانید من بیچاره مترجم گوید اختلاف کرده اند علماء در سببیت جلوس شافعی اختیار کرده
است و در تشهد اول که نصب کند قدمی نشیند بر سیرے و در تشهد آخر تو رکعتی قدم سیرنی را بر آرد و از زیر ران باغداد

مسئله قلت ان تراجم اهل العلم على استحباب الاشارة بالمسبحة المعنى عند كلمة التكليم يشيرون قول الله وهو الصريح من ذلك حقيقة ذكره عن في الموطأ **مسئله** قلت عامة اهل العلم على ان الصلوة على النبي صلى الله عليه وسلم مستحب في التشهد الاخير غير واجبة والى هذا يشير لفظ ابن حجر عاشر في باب التشهد ان التشهد الاول محالها ووجه الثاني في حد ان وجوبها في التشهد الاخير فان لم يصل لم تصح صلاته واستحبها في التشهد الاول **مسئله**

مسئله قلت سلم كانت تقول فالتشهدات الطيبات الصلوات الزكيات لله اشهد ان لا اله الا الله اشهد ان محمدا عبده ورسوله السلام عليه وآله وسلم وبركاته وهداه وهدانا وعلى عبد الله الصالحين **مسئله** السلام عليكم حضرت عائشة وفتية تشهد بخواند سبغت الخيالات لشيخ مسلم بن هنيث تشهد بدوي از فرزند است و اختلاف انه و اختيار است و درين اختلاف هم دليله قوی هم نيز سديد بايد گفت كه صفتي كه خواند بدوي سنت است و عال بختار مسلم شافعي الفاظ مترادف را حذف کرده اقل تشهد گفته است و اين معنی قريب است بقاعدة تنقيح مناط و الله اعلم **باب** الاشارة بالمسبحة في التشهد باب در بيان صفت اشاره بختار **مسئله** در تشهد هالك عن مسلم بن ابي مريم عن علي بن عبد الرحمن المعافى انه قال راى عبد الله بن عمر انا اعيت يا احصيا في الصلوة قلما انصرفتم نهاني وقال اصنع كما كان رسول الله

صلى الله عليه وسلم يصنع فقلت وكيف كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصنع قال كان اذا جلس في الصلوة وضع كفه اليمنى على فخذه اليمنى قبض اصابعها كلها واثابها باصبعه اللقى على الايام و وضع كفه اليسرى على فخذه اليسرى وقال هكذا كان يفعل علي بن عبد الرحمن گفت و يدر اعبه عبد الله بن عمر بن بازي ميگردد سبگ ريزا در نماز پس و فتية با و گشتم منع كردم اگر گفت بكن چنانكه ميگردا حضرت صلى الله عليه وسلم گفت چگونه ميگردد رسول الله صلى الله عليه وسلم گفت چون مي نشست در نماز مي نهاد كف راست خود بران راست و بنده ميگرد انگشتان خود را بهمه آن و اشاره ميگرد آن انگشت خود كه نزديك باهام است و مي نهاد كف چپ را بران چپ خود گفت ابن عمر اين چنين كردا حضرت صلى الله عليه وسلم هالك عن عبد الله بن دينار انه قال راى عبد الله بن عمر

انا ادعوا واثابها باصبعين احبهم من كل يد فتماني **مسئله** بخار نزديك شافعي آنست كه بهر اصابع را جمع كند و سجد اشاره نمايد چنانكه ابن عمر نقل كرد و موضع اشاره قول الله است بحديث مسلم و حديث آنگه عرض از اشاره توحيد تا قول فعل مواضع كه يگردد و منع شود **باب** صفة الصلوة على النبي صلى الله عليه وسلم **باب** در كيفيت در و فرستادن بر حضرت صلى الله عليه وسلم هالك عن عبد الله بن ابي بكر بن محمد بن عمر بن حرم عن ابيه عن عمر بن سليمان الزرقاني انه قال اخبرني ابو حميد الساعدي انهم قالوا يا رسول الله كيف صلى عليك فقال قولوا اللهم صل على محمد و آله

و تدريته كما صليت على ابراهيم و بارك على محمد و آله و تدريته كما باركت على ابراهيم انك محمد بن حبيب اصحاب گفتند يا رسول الله چگونه در و فرستيد بر او پس فرمود و گوويد اللهم صل على محمد و آله هالك عن نعيم بن

مسو قلت اخبره ابو داود عن ابي هريرة اذا فرغ احدكم من التشهد الاخير فليتبعدوا بانه لا يربع فذكر نحو من حديث الثوري وهو قول هلال لعلم ان الدعاء قبل السلام مستحب **قلت** حاشا لاهل العلم على انه يسلم تسليمين عن عتبة وعن شاذان السلمي وعنه احمد بن محمد بن عبد الله بن مسعود عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم في رواية اخرى قال يا ايها الذين آمنوا اذا قمتم الى الصلاة فاغسلوا وجوهكم وارجلكم وذرايعكم الى المرافق وامسحوا برؤوسكم بيديكم وانزلوا من كل صلاة خاتمة وهم الذين لم يأتوا اليك من المسجد فاعلموا انهم يريدون فماذا يقولون حين يجلسون في الصلوة فانهم لو كانوا يعرفون ما كان جواب ربهم لما فعلوا ذلك والله اعلم بالصواب

عبد الله بن عمر بن عبد الله بن زيد الانصاري انه اخبره عن ابي مسعود الانصاري انه قال تانا

رسول الله ﷺ في مجلس سعد بن عباد فقال له بشير بن سعد عن ابي عبد الله ان علي بن ابي طالب قال يا رسول الله فكيف

نصلي عليك قال فسكت رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى تمنينا أنه لم يسله ثم قال قولوا اللهم على محمد

عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ عَلِيمُ الْغُيُوبِ

عجیبہ السلاطین علیہم السلام ابو سعید انصاری گفت تشریف آوردند حضرت صلی اللہ علیہ وسلم پیش ما و مجلس سعد بن عبادہ پس گفت

اور البشیرین سعد کہ ان فرمودہ است ما را خدا تعالیٰ بآنکہ درود شریف ہم بتو یا رسول اللہ پس چگونہ درود فرستیم ہم تو پس سکوت

کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم تا آنکہ آرزو کریم کہ این سائل کا شکے سوال نیکہ داز آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بعد از آن فرمود کہ گوئید

اللهم صل على محمد وآل محمد وسلامهما بجان حضرت است که دانسته آید سید جمه ویرا از علم برانند که صلوٰۃ گفتن بر آنحضرت صلی الله علیه

و سلم مستحب است در تشہد اخیر غیر واجب و سبب کے معنی دلالت میکند لفظ ابن عمر و حضرت عائشہ در باب تشہد و اما تشہد

اول محل صلوٰۃ نیست و اما شافعی تنها قائل است بوجوب صلوٰۃ در شهید آخر پس اگر در دو نفر شهید نماز او صحیح نیست و در شهید اول

نزدیک شافع است مترجم گوید اقل صلوة الهم صل علی محمد و آلہ و اکمل آن این صیغه است که مذکور شد و صلوة سنت

ست نزعہجہور و فرض است نزعہ یک شافعی و قول جمہور اقویٰ مے نماید یا **اولیٰ** قبل السلام مراب و حائز برین

وعائش از گفتن سلام و احوال عن ابی الزبیر اموی عن طائفة عن ابی ایمن عن عبد الله بن عباس عن رسول الله صلى الله عليه و آله

كان يعلمهم هذا الدعاء كما يعلمهم السورة فمن القرآن يقول اللهم اني اعوذ بك من عذاب جهنم واعوذ بك من عذاب

القبر واعوذ بك من فتنة المسيح الدجال واعوذ بك من فتنة المحييا واليهيات مرويت

از عبد الباقی بن عباس کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نے آمویخت صحابہ را این دعا پڑھا پنہا پنچہ نے آمویخت الشیطان سورہ ازلہ قرآن

میگفت اللهم انی اعوذ بک الخ ترجمه این دعا این است اے بار خدا یا پسر آئینه من پناه میگیرم تنه از عذاب و دوزخ و

پناه میگیم تو از عذاب قبر و پناه میگیم تو از فتنه شیخ و جال و پناه میگیم تو از فتنه زندگانی و مرگ شتر جم گوید که ابو داود

از ابهر سیریه روایت کرده است اذافرغ احد کرم من الشهد الا غیر قلین و بالسن السبع یعنی چون فارغ شود یکی از شما

از شهید خراباد که پناه گیر و نجات دهنده چهار نفر دیگر از کشتی نجات یافتند و این حدیث الباب و همین است و تمام علما که در این پیش از اسلام متعجب است

یَا أَبَی صَفْتِ السَّامِعُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْلِيلُ الْمَسْكِينِ خَيْرٌ مِنْ حَلَالِ الْمَيْمُونِ بِرَأْسِ مَنْ يَرُدُّهُنَ إِلَى مَوَاطِنِهَا

است والبر عن نافع عن ابن عمر في حديث الشهداء ان كان يقول السلام عليكم عن يمينه ثم يرد على ايامه

مسئله (بقیہ جلد ۱۱) بطایفه و کجایں بیّن السجۃ فی بطن النیۃ القعود فی آخر الصلوۃ و التشرع فی الصلوۃ علی النبی صلی اللہ علیہ
و السلام و تریبہ لا یکن کما ذکرنا و سندہم کہ فی المذنبین و التکلیفات و وضع الیمنی علی الیسری و قراءۃ السورۃ فی الاولین و الجہر فی
موضعہ الا سرق فی منی و تسبیح الکریم و السجود و ذکر القومۃ و القنوت و ذکر عبد الصلوۃ علی النبی صلی اللہ علیہ و القعود
و التشرع فی اثناء الصلوۃ علی الركعتین من ہذا الخفیۃ ان الصلوۃ فروضا و اجبا و سننا و الفروض التیمیز و لو بالتیمیز او
بالتوہیل اقلیاء القراءۃ و لو بایۃ واحدۃ صغیرۃ فی رکعتین ای رکعتین کانتا فی الفرض الکریم و السجود و القنوت فی آخر الصلوۃ
و او اجبا تعیل الی الیسری للقراءۃ المفروضۃ و جعل لقراءۃ الفاتحۃ و السورۃ الترتیبین الا ان کان ماعدا الخفیۃ و القعود و الاخر
الاطینان الکریم و السجود علی الصبیح من ہذہ القعدۃ الاولی و التشرع فی القعدۃ الاولی و الثانیۃ الخفیۃ موضعہ الاولی فی موضعہ لفظ
الشیار و السنن فی المذنبین عند الخفیۃ و النعۃ و السیۃ التکلیف و وضع الیمنی علی الیسری و تسبیح الکریم و السجود و القنوت فی آخر الصلوۃ
الشیار و السنن فی المذنبین عند الخفیۃ و النعۃ و السیۃ التکلیف و وضع الیمنی علی الیسری و تسبیح الکریم و السجود و القنوت فی آخر الصلوۃ

مسئله (بقیہ جلد ۱۱) صلوۃ ثلاثا و ثلاثین و کبر ثلاثا و ثلاثین و سجۃ ثلاثا و ثلاثین و خمۃ المائۃ ہذا لا لا اللہ و حد لا شریک لہ
لہ الملائکۃ لہ الخلیفہ ہو علی کل شیء قد یرغفر ذنوبہ لو کان مثل بدل الجہر البہرہ گفت ہر کہ بجان السجود یکبار یا تسبیح
مرتبہ و السجود یکبار و مرتبہ و الحمد یکبار و مرتبہ و خمۃ کبر صدرا باین کلمہ لا اللہ الا اللہ و حدہ الخ امر زیہ شود
گناہان او اگر چہ باشند مانند کف و ریایا ب من ستم من رکعتین ساهیا آنم و سجۃ یکبار و تسبیح الکریم ہر کہ سلام و بد
بعد از دو رکعت در نماز سہ گانی یا چہار گانی فراموش کردہ باید کہ نماز خود را تمام کند و سجدہ کند و سجدہ بعد سلام مالک

عن ایوب بن ابی نعیمۃ السیثیانی عن محمد بن سیرین عن ابی ہریرۃ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انصرفت
من اثنتین فقال ذوالیدین اقصرت الصلوۃ امر نسیت یا رسول اللہ فقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اصدق
ذوالیدین فقال للناس ہم فقام رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فصل رکعتین آخرتین ثم سکت ثم کبر فشیء مثل سجۃ
او اطول ثم رفع ثم کبر فشیء مثل سجۃ او اطول ثم رفع مرویت از ابی ہریرہ کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بارگشت
از دو رکعت نماز پس گفت اورا ذوالیدین آیا کوتاہ ساختہ شد نماز یا فراموش کردی تو یا رسول اللہ پس فرمود ان حضرت
صلی اللہ علیہ وسلم آیا راست گفتہ است ذوالیدین پس گفت مرویان آری پس برخواست آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
پس گزار دو رکعت باقی ماندہ بعد از آن سلام داد بعد از آن کبیر گفت پس سجدہ کرد مانند سجود خود در نماز یا در از تران بعد
از آن سر برداشت باز کبیر گفت پس سجدہ کرد مانند سجود خود در نماز یا در از تران بعد از آن سر برداشت مالک عن

ابن شہاب عن ابی بکر بن سلیم بن ابی حاتم قال بلغنی ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم رکع رکعتین من احک صلوۃ
الشیار و الظہر او العصر فسلم من اثنتین فقال لہ ذوالشمالین رجل من بنی زہرق بن کلاب قصرت الصلوۃ یا رسول
اللہ امر نسیت فقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ما قصرت الصلوۃ و ما نسیت فقال لہ ذوالشمالین
قل کان بعض خلایک یا رسول اللہ فاقبل رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم علی الناس فقال اصدق ذوالشمالین فقالوا

مسئله اول قلت من هذا في حقه والشايع من سلمون كعبين ما هبنا ام ويجوز سجدة في حق هذه حنفية خاص
بمسلم على ما لا يكتفي بطلان انما لا يعترفوا مسلم على اسما على من انما جمعة او على انه مسافر فانه يستقبل لصلاة كن في
العالم كبرية في فصل المسند واستخرج للشافعي حله وهي فعل شيء يبطل الصلوة عزادون سهوة واما محل سجدة السهو فالتفاوت
في ذلك الشافعي والحمد لله بنحو الشافعي السلام ايد وقال ابو حنيفة محله بعد السلام ايد وقال مالك ان سجدة السهو لا يبطل الصلوة
او يتر باحدة فبعده وهذا القول لقد يروى للشافعي وقال احمد كل حديث ورد في سجدة السهو يستعمل في موضعه فان تكرر التثنية
الاول فقبل السلام وان تكرر ثلثا او اربعة ركعتين فبعد السلام وقد اتفق المحققون على ان الزهري وهو في هذا
الحديث فقالوا في الشافعي انما هو قوله بنحو السجدة وقد ذكرها فيكون من رواية هذه القصة ۱۲ - ۱۱ -

مسئله انتم فاتهم رسول الله صلى الله عليه وسلم ما يقع من الصلوة ثم سلم ابو بكر بن سليمان گفت خبر رسیده است بن که رسول
الله صلی الله علیه وسلم نماز دو رکعت از سجده و نماز آخر روز ظهر بود یا عصر پس سلام داد و بعد از دو رکعت پس عرض کرد بخدا
او صلعم ذوالشالین مرتبه از بنی زهره بن کلاب آیا کوتاهی ساخته شد نماز یا رسول الله یا فرمودی پس گفت نخفت
صلی الله علیه وسلم نه کوتاهی گردانیده شده است نماز و نه من فرمودی بنوده ام پس گفت او را ذوالشالین هر آئینه بوده است
بعض آنچه مذکور شد یا رسول الله پس روی آورد و آنحضرت صلی الله علیه وسلم با مردان پس پرسید آیا راست گفتی ذوالشالین
گفتند آری یا رسول الله پس تمام کرد آنحضرت صلعم آنچه باقی مانده بود از نماز بعد از آن سلام داد و **مالک** گفت شهادت
عبد الله بن المسیب عن ابی سلمة بن عبد الرحمن مثل ذلك ابن شهاب از سعید بن المسیب و از ابو سلمة بن
عبد الرحمن مانند این روایت کرد و قال عینی قال مالک كل سهو كان نقصا من الصلوة فان سجدة في حق المسلم و
كل سهو كان زيادة في الصلوة فان سجدة بعد السلام گفت مالک هر سهوی که نقصان است از نماز پس
هر آئینه سجده او پیش از سلام است و هر سهوی که زیاده است در نماز پس هر آئینه سجده او بعد از سلام است متخرج من کتب غیر نجی
تثبته و سلام بر آن سجده سهو مذکور نشده و مذنب جمهورین است که بعد سجده سهو تشهد تسلیم نیست و مالک علم مسئله
آنحضرت صلی الله علیه وسلم سلام داد و آن قاطع صلوة است و فعل کثیر کرد که در صورت عذر ناقض صلوة است بعد از آن نباید
آورد و تمام فرمود و سجده کرد پس دانسته شد که فعل چیزی که عذر آن ناقض نماز است بطریق سهو موجب سجده سهو است
مسئله گفته اند که تطویل رکن تعذیر مثل قومه و جلوس بین السجدة من طیل است و نیز نظر بر آنکه بعض صحابه روایت کرده اند
که قومه در رکوع و سجده آنحضرت صلی الله علیه وسلم و امین السجدة من قریب سوال کرده است و بعض صحابه چندانی می ایستاد
در قومه که حاضر آن گمان میکردند که سهو کرده است پس تطویل این ارکان فی الجملة مشروع است اگر چه چنانچه که جمهور
بر آن رفته اند قصر آنهاست مسئله اگر تشهد اول را فرمودی کرد و راست بایستاد و در آن حالت بیاد آورد و عود کند اگر
راست نه ایستاده است عود کند از اول پس نهی حدیث و اما ثانی پس مفهوم آن و سجده سهو کند بحیث عدم تمام قیام

مسئله قلت وعليه العلم وقاسل لشافعي عليه ترك القنوت وقاسل بوحقيقة عليه كل ترك الواجب ترك المقتضى والقنوت في الوتر وتكبير العبد **مسئله** قلت اختلفوا في ذلك فعند الحنفية ان سبى عن القعدة الزهراء وقاموا الخامسة رجع الى القعدة فلم يسجد ثم سجد السهوان قيل الخامسة بالسجد بطل فرضه ولو قعد في الرابعة ثم قام ولم يسجد عاد الى القعدة فلم يسجد الخامسة وسلم وسجد السهوان قیل لها بالسجد ثم فرضه فيضم اليها ركعة اخرى لتكونا تطوعا قال لم يضم وقطم الصلوة لم يضره القضاء لانه انما شرع ظنا وعندنا لشافعية في اية حاله ذكرناها خامسة قعد والفي الزائد وادعى ترتيب الصلوة مما قبل الزائد ثم سجد السهوان في معنى الركعة عند الركوع والسجدة ويصحح الحنفية ان يقال في حديث ابن مسعود انه حكاه حال فعله قام بعد القعدة ولم يضم السادسة انما عدا

مسئله يا ب من قام من ركعتين لم يجلس ساجدا بين السجدة قبل التسليم ثم كر بايديه بعد ركعتين كاني يا ب كاني وانه شمس تسنن تسنن فراموش کرده باید که در آخر نماز سجده کند و دو سجده پیش از سلام **والله** عن ابن شهاب عن ابي هريرة

ابن بريدة انه قال صلى لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم ركعتين ثم قام فلم يجلس فقام الناس معه فلما قضى صلاته ونظرنا تسليمه كبر ثم سجد ثم سجد وهو جالس قبل التسليم ثم سلم بعد الله بن بريدة گفت گذار برائے ما یعنی امامت کرد و در نماز برائے ما رسول الله صلى الله عليه وسلم دو رکعت پس استاد پس نشست پس استاد و در وان همراه او پس و فتیکه تمام کرد نماز خود را و نظر شدیم سلام گفتن اورا بگفیم گفت بعد از آن سجده کرد و دو سجده و نوشته بود پیش از سلام بعد از آن

سلام و اداه **والله** عن عبيد بن رافع عن عبد الله بن بريدة انه قال صلى لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم ركعتين ثم قام فلم يجلس فقاموا معه فلما قضى صلاته ونظرنا تسليمه كبر ثم سجد ثم سجد وهو جالس قبل التسليم ثم سلم بعد الله بن بريدة گفت گذار برائے ما آنحضرت صلى الله عليه وسلم نماز ظهر را پس استاد از دو رکعت و نه نشست و آن دو رکعت پس استاد و در وان همراه او پس و فتیکه تمام کرد نماز خود را سجده کرد و دو سجده باز سلام داد و بعد ازین مسلمة ازین حدیث علیه ترک قعد اولی یا تشهد او سجده پس انهد شد و اما ترک تشهد فقط پس بجهت آنست که قعد شروع نشده است گبرائے تشهد پس ترک می حق است بعلیه و شافعية ترک قنوت و صلوة علی النبی صلعم را و قعد اولی مانند ترک قعد اولی و تشهد او ساخته اند و چون نزدیک اقامت سنت قائم نیست و بخمین در دو رکعه اولی نمیکند نسبت این مسلمة بر قاعده ما راست نباشد **باب** من قام

فی أربع ساجدا و صلى خامسة سجدتين بعد التسليم ثم كر بايديه بعد ركعتين كاني يا ب كاني وانه شمس تسنن تسنن فراموش کرده باید که سجده کند و دو سجده بعد از سلام فی حدیث آئین عن ابن مسعود قال اجمعی قال ملاك فیهین

سبى في صلاته فقام بعد الاربع فقرأ ثم ركع فلما رقع راسه ذكر ان قعدا انما رجع فيجلس في السجدة لو سهل احد السجدتين لم يلزم لان السجدة الاخرى ثم اذا قعد صلاته فليجلس سجدتين وهو جالس بعد التسليم گفت مالک در باب تنصیکه فراموش کرد و در نماز خود پس استاد بعد تمام کردن خود چهار رکعت را پس قراة کرد باز رکوع کرد پس و فتیکه برداشت سر خود را از رکوع خود

مسئوئی کہ قلت اختلافی در آن فہمدا نشاءتہ افشا شک فی صلاتہ شی علی یقین و هو الاقل سواء کا شک فی رکعت اور کثرت
و غلا الحقیقۃ ان کان ذلک اول مرتبہ و استقبال الصلوۃ وان کان یعرض لہ کثیرا شی علی کثیرا و یثابرت بر مسجودا نشاءتہ
احد کہ فی صلوۃ ثلثین الصواب قال جن بطرح الشک ما باخذ الاقل اما بالتحری فان اخذ الاقل لم یجز قبل السلام وان
اخذ الاثر لثانی یجوز بعدہ **قلت** کذا قال یحییٰ بن یحییٰ و لابی العاصم بن ربیعۃ و الصواب بن ربیع ۱۲

مصنف اس میں بکندرا و انرا مالک نے بلفہ ان رجلا سال لقاہم بن محمد فقال انی اہم فی صلوۃ فیکثر خلاف علی فقال لقاہم
امض فی صلوۃک فانہ لن ینہب عنک حتی تنصرف و انت تقول ما اقممت صلوۃ شی شخص سوال
کر و قاسم بن محمد را پس گفت ہر آئینہ میں شک میکنم در نماز خود پس بسیار پیداشد این شک بر من پس گفت قاسم برو
در نماز خود پس ہر آئینہ حال انیت کہ نخواہد رفت شک از تو مانکہ باز گردی و تو میگوئی کہ من تمام نکرده ام نماز خود را
مالک انہ بلفہ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال لا تقی و انشی کثیر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ہر آئینہ
من فراموش میکنم یا گفت فراموشی انداختہ میشود بر من تا رہے مقرر کنم ہر آیت مسئلہ صحیح کردہ اند این را
بہ شک در رکعے وراثتہ صلوۃ پس اگر شک حاصل شود در رکعے مثل رکوع و سجود ان رکن را بکند و سجدہ سہود بدو
شک بعد فراغ نماز مؤثر نیست و در حدیث کو فہم آیدہ است کہ در صورت شک تحری کند صواب را و آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم رجوع کرد نہ بقول و البدی قول حضرت ابو بکر و عمر پس فہیدہ شد کہ در صورت وقوع شک مخرج تہ چیز
است آخذ باقل و تحری صواب و رجوع بقول ثقہ و الداعی و در ہر صورت سجدہ سہو باید کرد و اتوی آن ینہاید کہ اگر
وراثتہ صلوۃ شک زایل شد سجدہ سہو لازم نہ گرد و باب العمل الیسیر لا یبطل الصلوۃ عمل قلیل باطل میگردد
نماز را **مالک** عن عامر بن عبد اللہ بن الزبیر عن حمز بن سلیم الزرقی عن ابي قتادۃ الانصاری ان رسول اللہ

صلی اللہ علیہ وسلم کان یصل و هو حامل اقامۃ بنت زینب ابنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و لابی العاصم بن ربیعۃ
ابن عبد الشمر قال اذا قلم حکمنا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نماز میگردد و حالانکہ او برداشتہ بود و امامہ
و خنیز زینب را و زینب دختر آنحضرت بود صلی اللہ علیہ وسلم و امامہ از صلب ابو العاص بود یعنی وقتیکہ سجدہ میکرد بر زمین
مے نہاد او را و وقتیکہ قیام میکرد و پیداشت او را شتر جم گوید همچنین گفت یحییٰ بن یحییٰ و لابی العاص بن ربیعۃ و
صواب ابن ربیعۃ است **مالک** عن ابي النضر مولى عمر بن عبد اللہ عن ابی سلمۃ بن عبد الرحمن عن عائشۃ بنت جبر

النبی صلی اللہ علیہ وسلم انہا قالت کنت انا و امیرتک رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و رجلا فی قبلتہ فاذا سجداً تجوز فی فقیہتہ
رجلین فاذا قلم یسطعنا قالت و البیوت یومئذ کین فیہا صابین حضرت عائشہ گفت کہ ثواب یکدم پیش
روئے رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و دوپائے من در جانب قبلہ آنحضرت صلعم بود وقتیکہ سجدہ میکرد میگرفت مرا پس
میںستم پائے خود را پس وقتیکہ مے استاد میکشادم دوپائے خود را و گفت حضرت عائشہ و خانہائے آن روز نہ بود

مسئله اول قلت اتفقوا على ان العمل ليس يبطل اصله في العمل الكبرية ان حمل صبيبا او ثوبا على ان تقلم نفسه صلوة وان حمل شيئا يكلف في حمله قسدت وفي المذهب الكثرة بالعرف والخطوات الصنعتان قليل في الثلاث كثير وتبطل بالوثبة الفاحشة لا الحركات الخفيفة المتوالية كتحريك اصابعه في سمعة او حلق في لاصح في العمل الكبرية لو فزع على غير اقامه نفسا لا داعي في التلاوة دون التعليم ارفعه على اقامه فالصحيح لا يقتل في المذهب لو نطق بنظم القرآن بقصص التفهيم كما ينبغي حين التكب ان قصده قراة لم تقسم الا بطلت **قلت** اكثر الفقهاء على انه لا يرد السلام ويثابريه ولو جاز باللسان بطلت صلاته فقال ابو حنيفة في المذهب ^{بطل}

مصنف انما يخرجها مالك عن ابن شهاب عن ابيه بن سهل بن حنيف قال قال خنيس بن ثابت السبيعي فوجئت كوكبا فركعت ثم رديت حتى وصل الصف سهل بن حنيف گفت ورازدريد بن ثابت مسجد يافت مروان را در ركوع پس ركوع كرد بعد از آن آهسته آهسته رفت تا آنكه رسيد بصيف **مالك** انه بلغه ان رجلا لله مسجود كان يكذب داكعا خبر رسيد باهم مالك كه عبد الله بن مسعود وبسب ميكرد ركوع نوده **مالك** عن يزيد بن حسان انه قال كنت اصل الى حنبل بن قافه بن جدي بن مطعم فبقرني فافقه عليه فحقن نصلي يزيد بن رومان گفت كه من نماز ميگذازم بر پايه نافع بن جبير بن مكرت مرس ميگذازم قراة را برائے او حالانكه نماز ميگذازم مترجم گويد رضي الله عنه اراه كه اتفاق کرده اند طاربر آنكه عمل بسيطر نماز نسيست در قنوي عالمگيري مذکور است كه اگر طفلي يا جامه را بردوش خود برداشت نمازش فاسد نميشود آري اگر در برداشتن چيزي كه به تكلف از او برداشته نماز است و در مباح مذکور است كه كثره عمل بعرف معلوم ميشود و كيد و گام يا كيد و ضرب قليل است و ثلاث در حد كثره داخل ميشود چنين جستن خلافت عادت عمل كثر است و حركات خفيفة متوالية مثل تحريك انگشتان در سبج يا خاريدن بدن قليل است و صحيح نزديك فقير و حد كثره قلت است كه مال کرده شود و افعال آنحضرت صلي الله عليه وسلم در نماز مانند حمل امامه و غنر حاشيه و فتح باب حجره و نزول از منبر و صعود بران پس آنچه اهل عقل حكم كنند كه كثر است از افعال يا برابري است از ازا قليل گويند و آنچه زياده از آن باشد و حكم اكثر بود و آنچه گفته اند كه قلت و كثره را دانسته ميشود بعرف بغير تفاص افعال آنحضرت صلي الله عليه وسلم نزديك فقير صحيح نسبت زيرا كه قلت و كثره در هر چيز جدا باشد و عرف مختلف است در چيز پس تا بل حياريت نباشد باب اخلاص على المصلح كذاها اهل يقيني و فقيه سلام کرده شود و بصل بر او سلام نماز سخن گفتم بلكه اشاره كنند بدست خود **مالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر بن الخطاب هو بصل على ابي بكر بن عبد الله بن عمر بن الخطاب

خروج اليه عبد الله بن عمر فقال له اذا سلم احدكم وهو بصل فاذنوا له ليدير بيدك عبد الله بن عمر ميگذاشت بر مرد و او نماز ميخواند پس سلام كرد بر من پس جواب سلام داد آن مرد سخن گفتن يعني بزبان گفت عليكم السلام پس باز گشت بسوئے او عبد الله بن عمر پس گفت چون سلام داده شود بر من از شما و او نماز ميگذازد پس بايد كه سخن نگويد و بايد كه اشاره كنند بدست خود مترجم گويد عبد الله بن عمر با عاوه نماز امر كرد و بلكه او را نهي كرد كه ديگر در نماز سخن نگويد و سخنين آنحضرت صلي الله عليه وسلم

مسئله قلتم فی هذا الحدیث جوالت یکون فی بعض صلواته اما ما و فی بعضهما مومنا جواز الصلوة با ما یزید فی هذا الحدیث جوالت ان یجوز لله اذا حدثت نعمة فی الصلوة وجواز الاشارة المغمضة لان التصفیق فعل مفعول جواز ان ینکر الله تعالی الصلوة و یقر القرآن و ینوی التلاوة فالذکر و ینوی مع ذلك اعلانه شخص اخر ذکر البغوی کل ذلك ۱۳

مسئله معاویه بن الحکم سلمی را منع فرمود از آنکه سخن بگیرد و امر با عاده نماز فرمود و فقیرا حال مطلع نشده است بر سبب از دلایل شرعی که دلالت کند بر وجوب اعاده نماز کلام و آنچه هست دلالت میکند بر نسخ کلام فقط و در عالمگیری مذکور است که اگر غیر امام خود را یک حرف یا زیاده بر آن تعلیم کرد نماز فاسد نشد مگر آنکه مراد این شخص تلاوت باشد نه تعلیم و اگر امام خود فتح کرد پس صحیح آنست که نماز فاسد نشود بیچ حال خواه نماز فرض باشد یا نفل و خواه بعد قرائت یا مجزبه الصلوة فتح کرده باشد یا قبل از آن و در نهج مذکور است که اگر مصلی بنظم قرآن حکم کند بقصد تفهیم فاسد نشود نماز او و الا فاسد میشود مثلا شخصی کلمه یا یحیی خدا کتاب بقوة بر زبان راند و قصد قرائة قرآن نماید بیچ باک نیست و نیز اجماع فقها بر است بر آنکه اگر مصلی رو بسلام کند نمازش باطل میشود و اگر بدست اشاره کند و در مذہب امام اعظم جایز نیست و نزد غیر و جایز است و السلام علم پاک اذ اناب شیخ ما یقتضی تنبیه الامام و غیره قلبه الرجاء لیصدق الشایعون پیدا شود چیزی از جنس آنچه اقتضا نماید خبر و ارسا ختن امام یا غیر امام باید که سبحان الله گویند مردمان و باید که دستک زدند زنان **قال عن ابی حازم بن دینار عن سهل بن سعد الساعدي ان رسول الله صلى الله عليه وسلم ذهب الى**

بني عمرو بن عوف ليصلح بينهم وحانت الصلوة فجاء المؤمنون الى ابی بكر الصديق فقال تصلي بالناس في قيم فقال نعم فصل ابوبكر فجاء رسول الله صلى الله عليه وسلم والناس في الصلوة فتخلف حتى وقف في الصف فصلى الناس وكان ابوبكر لا يلتفت في صلوة فلما اكثرت الناس من التصفيق انفتحت ابوبكر فرأى رسول الله صلى الله عليه وسلم فاشاد اليه رسول الله صلى الله عليه وسلم الا مكن مكانك فرفع يده فحمد الله علوا ثم ركب رسول الله صلى الله عليه وسلم من ذلك ثم استأخر حتى استوى في الصف تقدم رسول الله صلى الله عليه وسلم فصلى ثم انصرف فقال يا ابا بكر ما متعك ان تثبت اقامتك فقال ابوبكر ما كان لابن ابی حازم ان يصلي بين يدي

رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما رأيتكم اكثر تم من التصفيق من نابه شي في صلوة فلبس فانه اذا سمع التفت اليه كما التصفيق للنساء رسول الله صلى الله عليه وسلم رفت بسو قبطیة بنی عمر بن عوف تا صلح فرماید میان ایشان و وقت نماز درآمد پس آمد مؤذن بسو ابوبکر الصديق پس گفت آیا نماز میگذاری با مردمان پس اقامت گویم یعنی آیا امامت میکنی پس گفت ابوبکر آری پس نماز شروع کرد ابوبکر الصديق پس آمد رسول الله صلى الله عليه وسلم مردمان در میان نماز بودند پس صفوت را شکافته برآمد آنحضرت صلى الله عليه وسلم تا آنکه استاد در صف اول پس دستک زدند مردمان و حضرت ابوبکر التماس نموده نماز خود پس چون بسیار کردند مردمان دستک زدند و التماس فرمود

مسئله قلت وعليه اهل العلم ان ترك ما يشغل عن الصلوة واجب ولا يفسد الصلوة ما كان على يد اهل العلم والافتات لا تفسد الصلوة ما لم يتحول عن القبلة بحجر يدن من حد يذ فاما اكثر الناس من التصديق بالفتاوى بكونه رسول الله صلى الله عليه وسلم

مصنف رسول الله صلى الله عليه وسلم كل ذلك لم يكن فقال قد كان بعض ذلك يا رسول الله فاقبل رسول الله

صلى الله عليه وسلم قال لا صدق ذواليد بن قفا الوائم فقام رسول الله صلى الله عليه وسلم فاقبل من الصلوة ثم سجد سجدتين

التشليم كما ابوهريره روايت كذا رواه انحضرت صلى الله عليه وسلم نماز عصر را پس سلام داد و دو رکعت پس برخاست ذواليد بن عرض نمود که آیا کوتاه ساخته شد نماز یا رسول الله صلى الله عليه وسلم یا فرمودش کردی پس فرمود انحضرت صلى الله عليه وسلم هیچ یکی از اینها نبوده است پس گفت ذواليد بن سهرائيه بوده است بعضی این یا رسول الله صلى الله عليه وسلم پس توجیه شد انحضرت صلعم بر مردان پس فرمود آیا راست گفته است ذواليد بن پس گفته صحابه ارس پس استاد رسول الله صلى الله عليه وسلم پس تمام کرد آنچه باقی مانده بود از نماز بعد از آن سجده کرد و دو سجده بعد سلام داد و او نشسته بود ترجم گوید ضی العینه بقوی از عطا و شعبی و او را عی و مالک و شافعی نقل کرده است که کلام ناسی و باطل نمیکند نماز را و از اعی نقل کرده است که اگر تکلم کند بقصد شستن که در صحت نماز است چنانکه امام استاده باشد در محل شستن پس او را بگویند شستن یا چهره کند در موضع اخفاء پس گوید

اخفاء کن باطل نمیشود نماز و این واجب گفته است و اما الکلام فمعه غیر اصلا حرام باطل قل او اکثر ولا اصلا حرام لا باطل مثل لم کمل فقول الکلت و مثل ان یسال فی خبر جمعه که کلام عمر اسطفا مفسد صلوته گفته اند کلفت کرده اند بجا بیکه و بن سلیم ترا قبول نمیکند پس بعضی گفته اند این قصه پیش از تحریر کلام بود و در نماز بعد از آن منسوخ شد بقوی جواب داده است که این قول باطل است زیرا که تحریر کلام بیکه بود و این قصه را ابوهريره و عمران بن الحصین ذکر کرده اند و ایشان مناخر الحجرة اند و بعضی گفته اند که کلام انحضرت صلى الله عليه وسلم سهو بود و کلام ذواليد بن سهرائيه نسخ و قصر صلوته بود پس حکم او حکم ناسی باشد و کلام ابوهريره و عمران بن سهرائيه بنا بر وجوب جواب دادن به پیغمبر صلعم اگر چه در نماز باشد و آن مخصوص بآن حضرت است صلعم باب جواز سحر الحصباء مستحاف خفیفاً و استعجاب ترک باب در جواز دست رسانیدن بنگر نیز با یعنی برائے هموار کردن و نماز و سحر نکردن این کار است

حالات عن ابی جعفر القادری قال رأیت عبداً لله بن عماداً الهولی علی سحر الحصباء

لموضع جبهته مسحاً خفیفاً ابو جعفر قاری گفت دیدم عبد الله بن عمر را چون فرمود شست با سجده کند دست میرسانید

سنگر نیز بر ابرائے جبهه پیشانی خود دست رسانیدن سبک **حالات** عن عیبه بن سعید انه بلغه ان ابا ذر کان یقول صلعم

الحصباء فی الصلوة مستحاف و اجدت و ترکها خیر **حالات** ابو جعفر قاری میگفت دست رسانیدن بنگر نیز در نماز کبیرا است ترک

آن بهتر است از گشتن آن سرخ مترجم گوید ترک آن پیشه شغل کند مصلی را از محافظت ارکان صلوته بهتر است لکن فاسد نمیکند نماز را

تا وقتی که عمل کثیر نباشد باب استعجاب ترک الالفتات فی الصلوة باب در سحر بودن ترک توجع بجانب غیر قبله در نماز

حالات عن انازم انعم الله بر علیه من صلوته عبد الله بن عمر التفتان نمیکرد و در نماز غوغی چپ راست نمی گرفت **حالات** عن

مسوی اه قلت الجماعة في الصلوة الخمسة مؤكدة عند الجمهور ويتبعه من ان يقال قوله نقد همت ان الامر بالخلايل
على غير ما يرد الجماعة لان الانسان ربما يهتّم شيئاً لمصلحة ثم يظهر له معارض فلا يفعله فما كل ما يهتّم
باعتقاده ويتبعه ايضا ان يقال كان المتخلفون عن الجماعة هم المذاهب فقيان وكان ذلك علامة لهم فقههم بل ان لا يتم
المزاة ما ينفذ في الشاة بكل الميم وفقرها وقيل المزمعة عظمه بالجم والوارد التوبخ علان بمحيط الحقير منافع الدنيا لا يبعد في

مصنف ابی جعفر القاضی انه قال كنت أصليّ وعبد الله بن عمر وداودي ولا أشعر به فالتفت ففهموني
ابو جعفر گفت نماز میگذارد و عبد الله بن عمر پس پشت من بود و داود بن نسیه و ابراهیم التقات کرد و من بدست گرفت مرا یعنی
اشاره کرد و آنکه التقات بمن مترجم گوید التقات را سه مرتبه است اول آنکه بگوشه چشم نگردد و رخا و گردن بجال خود باشد و این
قسم التقات نه مکروه است و نه مفسد نماز بلکه از حضرت رسالت علیه الصلوة والسلام ثابت شده دوم آنکه رخسار خود را
بگردانند و آنکه از استقبال قبله محول شده باشد و این قسم مطلقاً حرام است و مطلقاً صلوته نیست بیوم آنکه التقات قبله بر سر خود
و اکثریدن از استقبال قبله محول شود و این قسم مطلقاً صلوته است **باب التکلیف فی حضور الجماعة** باب در بیان تاکید
حاضر شدن بجماعت **قال** عن ابی الزناد و عن حماد بن عمار عن ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال قال رسول الله

نفسه بيده لقد هممت أن آمر بحطب في تحطيط ثم أركبهم بالصلوة فيؤذون لما أمرهم رجلان فيؤم الناس ثم اختلف الرجلان
فأحرق بيوتهم والذي نفسي بيده لو يعلم أحد منهم بمحمد عظمى أسبينا أو فرأى ما نرى حسنتاً في ذلك لكانت له من الله على الله
عليه وسلم فرمودم بکسی که نفس من در دست قدرت اوست هر آنکه قصد کردم که بفرمایم جمع کردن همه پس جمع کرده شود آنرا
بعد از آن بفرمایم نماز پس اذان گفته شود و برای نماز و بعد از آن بفرمایم شخصی را پس امامت کند مردمان را بعد از آن تخلف کنم
از نماز متوجه شده بسوی مردمانی که حاضر نشده اند یا معنی نیست در غیبت این مردمان و بخبری ایشان متوجه شوم بخانه
ایشان پس بسوزانم خانه های ایشان را و قسم بکسی که نفس من در دست قدرت اوست اگر بداند یکی از ایشان که و می خواهد یافت
استخوان چرب را یا دوا بخواند یا بگوید نیک باشد البته حاضر شود بنماز عشاء مسلمة اقوی احوال آنست که جماعت فرض با کفایت
است بر هر یک شما را اسلام ظاهر شود و شما در قرصه صغیره بجا و در کبیره چند جایز که عادتاً عالی فرمود و اتمو الصلوة معنی اقامت
ترویج آن و اظهار آنست و ضبط کرده اند آنحضرت صلی الله علیه و سلم ترویج و اظهار را با قامت جماعت و در حدیث ابی داود
آمده ما سن الله في قرية او بدو لا تقام فيهم الصلوة الا اتخوذ عليهم الشيطان اي غلب و ربح هر کس سنت مکرده که ترک آن
بے عذر رخصی ملاست می سازد و حضور ساجد نیز سنت مکرده پس اگر در خانه یا بجماعت نماز گذارد بوجیه که شهر گرد و فرض
با کفایت او است و استخفاف ملاست بر ترک عمارت مساجد باقی ماند و چون این حدیث بطاهر خود دلالت بر ضرورت جماعت دارد
علماء و توجیه آن اختلاف کرده اند و می توان گفت که کلامی که بعد از آنست الخ و دلالت بر تحریم ترک جماعت نمیکند زیرا که آدمی قصد چیز را
میکند بجهت مصلحتی بعد از آن معارضه ظاهر میشود و آن مصلحت را بر سر میزند و نیز میتوان گفت که متخلفان از جماعت را نه از جماعت

مسووی له قلت في المنهج لا تخصني تركها يعني الجماعة لا يجعل عام لمطوريه عاصف بالليل ولكن احوال الشديدين
على الصبح او خاص مكرض وفي احوال الكبرية وتسقط الجماعة بلا عذر حتى لا يجزى على المصلي المقتدر على طاعت قال في الصبح انها
تسقط بالبطر والطين والبرد الشديدين المظلمة الشديدين **له قلت** الفتن بالذناب المجهمة المشددة المنفردة ۱۲-

مصنف از منافقان دیگر بنود ترک جماعت علامت نفاق بود پس این قصد بنا بر نفاق بود یا این خصصه و نفاق الجماعة
عذر لا طر یاب رخصت ترک کن جماعت نزدیک باران **هالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر اذن بانصلا في ليلة ذات

برد و يوم فقال لا صلوا في الرجال ثم قال ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يأم المومنون اذا كانت ليلة
ياكرونة ذات مطر يقول لا صلوا الا بعد ان ياتيكم من عمر اذان وادبر السجدة في صلاة الصبح وادبر السجدة في صلاة الصبح وادبر السجدة في صلاة الصبح
باشيد بگذارد نماز در خانه بعد از آن گفت هر آنکه رسول الله صلي الله عليه وسلم میفرمود و مؤمنان را وقتیکه میروند شب سرد و صاحب باران که
بگوید الا صلوا انهم یعنی بگذارید نماز را در خانه و مناجات مذکور است که رخصت و ترک جماعت هیچ حال نیست مگر بحجت عذر
عام مثل باران یا باد تند و وقت شب و همچنین گل و لاله بسیار یا عذر خاص مثل و در عالمگیری گفته که جماعت ساقط میشود
با عذر چنانچه بر مريض و معتد و امثال آنها واجب نیست و همچنین ساقط میشود باران و گل و لاله و سردی شدید و تاریکی
شدید **باب فضل الصلوة في الجماعة** باب در بیان فضیلت نماز گذاردن و جماعت **هالك** عن نافع عن

ابن عمر ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال صلوا في الجماعة تفضل الصلوة الفلانة بسبعين درجة رسول الله صلى الله عليه وسلم
فرمود نماز گذاردن و جماعت زیاده است یعنی از جهت ثواب بر نمازیکه تنها گذارده شود و بیست و هفت مرتبه **هالك** عن
عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال صلوا في الجماعة افضل من صلوة
احدكم وحده بمائة وعشرين درجة رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود نماز گذاردن و جماعت زیاده تر است از نمازیکه تنها
که تنها گذارد و بیست و پنج جز **باب فضل حضور الجماعة في العمرة والجمعة** باب در بیان فضیلت حاضر شدن در نماز

عشاء و نماز **هالك** عن عبد الرحمن بن حرملة الاسلمی عن سعيد بن المسيب ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال بيننا
وبين المنافقين شهوة والعشاء والصبح لا يستطيعونها او نحو هذا رسول الله صلي الله عليه وسلم علامت فارقه میان ما و در میان
منافقان حاضر شدن نماز عشاء و نماز صبح است منافقان نمیتوانند آنرا یا کلمه گفت مانند این **هالك** عن سفيان بن عيينه

ابن عبد الرحمن بن عزي عن صالح السمان عن ابي هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لو يعلمون ما كان لعنة الصبح
لوها ولو حبوا رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود اگر بداند مردمان فضیلت را که در نماز عشاء و نماز صبح است البته بیایند بجاعت

آنها اگر چه بر سرین خود عیشین باشند **هالك** عن ابن شهر بن عاصم عن ابي بكر بن سليمان بن ابي حنيفة ان عمر بن الخطاب
قد سئل عن ابي حنيفة في صلوة الصبح وان عمر بن الخطاب يغفل الى السوق و يمكن سليمان بن السوق و لم يسمع من عمر بن الخطاب

الشفاعة ام سليمان فقال نهلم ارسلي في صلوة الصبح فقالت انديك يصلي فخلبت عينه فقال عمر لا تشهده
صلوة الصبح في الجماعة احب الي من قومك ليدع عمر بن الخطاب سليمان بن ابي حنيفة را در نماز صبح و عمر بن الخطاب باطل و زور

صُورِ ۱۰ قلت تخصیص هاتین الصلوتین بالذکر لهما ثقیلتان علی النفس ۱۲

مصنفی بسوئے بازار و خانه سلیمان در میان بازار و مسجد بوده است پس گذشت بر شفا مادر سلیمان پس گفت و از ندیدم من سلیمان را در نماز صبح پس گفت شفا هر آئینه او شب گذرانید و ران حال که نماز میگذازد پس غالب شد بروئے دو شتم و یحیی بسبب طول قیام لیل و قنصیح بروئے خواب غلبه کرد پس فرمود حضرت عمر هر آئینه آنکه حاضر شوم من نماز صبح را در جماعت بهتر است نزد یک من الا آنکه استاد شوم یک شب یعنی نماز تجدید گزاف تمام شب مالک عن یحیی بن سعید عن محمد بن ابراهیم عن عبد الرحمن بن ابی حمزة الانصاری انه قال جاء عثمان بن عفان الى صلوة العشاء فوافاه اهل المسجد قليلا فافاض طبعه في مؤخر المسجد ينتظرون الناس اذ يكثر و افاتاه ابن ابی حمزة فجلس اليه فساله عن خبره فقال له ما عدل من الناس و افاد خبره فقال عثمان من شهد العشاء فقام فقام نصف ليلة من شهد الصبح فقام فقام ليلة عبد الرحمن بن ابی حمزة گفت آمد عثمان بن عفان بسوئے نماز عشا پس کم دید اهل مسجد را پس دراز کشید در آخر مسجد انتظار میکرد و مردمان را که بسیار شوند پس آمد نزد یک حضرت عثمان پس نشست نزد یک او پس سوال کرد حضرت عثمان او را که گیت پس ابن ابی حمزة خبر داد او را پس فرمود حضرت عثمان چیت با تو از قرآن پس خبر داد او را پس گفت حضرت عثمان او را هر که حاضر شود و نماز عشا پس گوید که قیام کرده است نیم شب را و هر که حاضر شود نماز صبح را نیز پس گوید قیام کرده است تمام شب را متوجه گوید رضی الله عنه وارضاه که در حدیث تا کی حضور جماعت و عشا و صبح واقع شده ازان جهت که بر اهل کسالت و منافقان بسیار دشوار است پس شایع تا کی مبلغ فرمود درین دو نماز تخصیص تا زجر باشد این مردمان را و در بعض احادیث تا کی نماز عصر نیز آمده ازان جهت که اکثر الناس اهل زراعت و تجارت و حرفه و عی تمام روز را کار میکنند و وقت عصر بخانه می آیند و نهایت تعب و کسل و درین وقت یا پیش ازان باند کے بازار قائم شود و بیع و شراد در میان آید پس چون وقت اشتغال اکثر الناس بود تا کی که در شد در اختیار اول وقت حضور جماعت و الله اعلم مسئله چون افراد جماعت را که در میان مسلمین واقع میشود و استقرار کنیم چند صفت بآن لازم می آید یا هم از آن جمله است بعت مامون در ارکان صلوة و این صفت نفسیه است قطعا بجهت حدیث انما جعل الامام ليوتم به الخ و از آن جمله اتحاد مکان عرفا و قیود بجهت آنست که کثرت صفت و اتصال آنها بعید را قریب می سازد و حیلة جدران قریب را بعید میگرداند و مسجد یک مکان است و فضا اگر عرف آنرا مسافت قلیا می شمارد اتحاد مکان متحقق شد و الا نه گویا اصل در التزام این صفت ضروری بودن علم است با تنقالات امام تا امتا بعت آنرا ندکرو و چه کی نزد یک سلامت سمع و بصر و عدم ظلمت مفرطه و صیحه الفاظ سماع آوازا حوال امام را دریابد یا احوال بعض صفات و این صفت نیز نفسیه است یا لازم آنست و از آن جمله آنست که زنان امامت مردان نمی کنند پس بیج باقتل یافته نشد که کرده باشند بلکه لزوم ستر آنها و اخرا آنها از شرع مفهوم شده و آن دلالت میکند بر امتناع امامت اینها بخلاف امامت نهمیان که در حدیث عمرو بن سلمة سلمی آمده و همچنین اقتدار مقتدی در شرع دانسته نشده است و از آن جمله نیت اقتدار است

مصنف

زیرا که موافقت بے قصد اقتدا اقتدا نمیشود و آیا موافقت در صفت صلوٰۃ از فرضیت و نفییت ضروریست یا نه
حدیث معاذ که نماز عشا با آنحضرت صلی الله علیه و سلم میگذازد و بعد از آن امامت قوم خود میگردد پس معاذ را صلوٰۃ ثانیه نقل بود
و قوم را فرض و مشروعیت اقتدا کسیکه منفرد نماز گذارده باشد با امام اگر جماعت در یابد دلالت میکند بر سقوط این صفت
و آیا موافقت در عدد رکعات ضروریست یا نه اثر حضرت عمر که در نماز قصر بخواند و بعد از آن میگفت یا اهل مکة التواصلو تکم
فانا قوم سفر دلالت میکند بر سقوط این صفت و شافعی از اینجا سقوط موافقت در تعداد ادا و سقوط موافقت در تعیین
صلوٰۃ مانند ظهر یا عصر استنباط کرده است زیرا که از سقوط آن در صفت سقوط اینها بطریق اولی فهمیده میشود و آیا تکافوا امام
و امام یا فضل امام در ادا شروط صلوٰۃ و ارکان آن ضروریست یا نه آنحضرت صلعم در مرض اخیر قاعد بودند و قوم استاده
و در حدیث آمده است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم مسح کردند بر خنجرین حال آنکه امامت قوم و طیفه آنحضرت بود صلی الله علیه و سلم
ولا بد در قوم جمع کثیر غسل کننده جلین بودند و از اینجا اقتدا متوضی بمتیمیم و قاعد بعد طبع نهیده شد و جمیع صحه اقتدا سلیم حساب
سلسل البول را نیز استنباط کرده اند و اگر قاری با جمعی که سوره فاتحه بوجهی نمیتواند بخواند اقتدا کرد و قول قدیم شافعی است
که اگر امام فاتحه خوانده است درست است زیرا که اتمی معذور است در حق نفس خود و مقتدی نماز خود را بجمع ارکانها و
شروطها تمام کرده است پس مشابیهت پیدا کرد و مقتدی متوضی خلف ماسح خف و مقتدی قائم خلف قاعد و این قول قدیم
نزدیک فقیر اقوی میباشد و الله اعلم و از همین جا توان دانست که در صورت اقتدا شافعی بخفی که مس فرج خود کرده است
اقوی حکم بصحت صلوٰۃ است بخلاف اقتدا شافعی بخفی که قصد کرده است زیرا که اتفاق اهل اسلام بر مجتهدیکه بجهت خود
کار کرده است و بعد از آن رجوع نموده تدارک اعمال گذشته ضروری نیست و همچنان قاضی حکم قاضی دیگر که مجتهد فیه
باشد نقض کند پس دانسته شد که شافعی حکم نمیکند بطلان نماز حنفی در حق حنفی پس مشابیهت پیدا کرد باقتدا متوضی بمتیمیم
و اگر معلومات ضروری خود رجوع ننمایم لابد صحابه و تابعین و علم برادر بسیارے از فواتق وضو و صلوٰۃ یکدیگر اختلاف
داشتند و از اقتدای یکدیگر منع نمی شدند پس جزم باید کرد بصحت اقتدای شافعی بخفی که مس فرج کرده است
و اگر اقتدا کند بکافر یا مجرب یا محدث و میراند درست نباشد زیرا که تلاعب و تناقض است و در نیت و اگر نمیداند و بعد
نماز دانست اگر امر ظاهری بود و تقصیر و تقیثش با و منسوب میشود مثل کافر محض و امری عاده کند زیرا که در حکم دانستن
است و لهذا دانستن احکام مشهوره شرع عذر نمیشود و بخلاف احکام خفیه و اگر امر خفی است مثل خجاست و حدیث نجاست
خفیه در ثوب او اثر حضرت عمر که بعد نماز کردن خجاست ظاهر شد خود عاده کرد و در قوم را عاده نفرمودند دلالت میکند بر عدم
اعاده خواه فاتحه خوانده باشد خواه نه زیرا که خواندن فاتحه با امام و صحابه شائع نبود و گویا این قدر معتبر است چنانچه در حضور
یافتن امام را در رکوع ترک فاتحه معتبر شد مسلم خصم نیست در ترک جماعت مگر بحجت عذرے برائے تا کی یک در حضور
جماعت از شرع دانسته شد و قبله مطهره و ذات بر و بیع عذر است بحیث شیخین که آنحضرت صلی الله علیه و سلم در شل

مصنف امر فرمودند مؤذن را که بگوید ایا صلواتی الرجال و از قول ابن عباس معلوم شد که قید لیل ضروری الرعایه نیست پس حکم روز پنجشنبه است و جوع شدید بحدیث شیخین اذ احضر العشاء و اقیمت العشاء فادواها العشاء و علت آن تضرع به جوع و لوقان نفس بطعام است پس مخصوص باشد به شدت جوع و لوقان نفس و عطش در حکم آنست و ضرر ظلم بنفس و الی اینست آن ضررست بلکه اقوی از وسع و رفعت اخبثین بحدیث شیخین و موطا و اکل ذی را یکجه کریمه بحدیث شیخین من اکل من هذه الشجرة المنته فلا یقرین سجداً مسلمة حدیث مسلم دلالت میکند که اقرا حق است با ما است از علم نسبت بعد از آنکه هر دو ما بجز به الصلوة نمیتوانند و شافعی گفته است اهل عصر اول نفع باقرآة قرآن تحصیل میشود پس قاری بود الا فقیه پس حدیث و قرآن است از فقها که مستویین و رفقه است و درین توجیه نظر است زیرا که اعلم بالنسبة امر تبه نهاده اند بعد از آنکه پس معلوم شد که گاهی در قرآة مساوی می بود و در علم بالنسبة متفاوت پس تقدیم اقرا بر اعلم اصح نما هر میشود بحدیث حدیث و غرض در آن تشریف اقرا است و توبه بوسه و والی و محل ولایت خود احق است از اول و نفع باک بحدیث تابع الامم فی جمیع الاحکام و نسخ قوله صلی الله علیه و آله و سلم جالساً فصلوا اجماعاً واجب است

متابعیت امام کردن در جمیع حالات و نسخ شدن این حدیث و اذا صلی جالساً فصلوا اجماعاً کمال عن ابن شهاب

عن انس بن مالك ان رسول الله صلى الله عليه وسلم ركع في ركعتين فصلى صلاة من الصلوات

وهو قاعد و صليها و راءه قعوداً فلما انصرف قال انما جعل الامام كمرليو ثم به فاذا صلي قائماً فصلوا

قائماً و اذا ركع فاركعوا و اذا رفع فارفعوا و اذا قال سمع الله لمن حده فقولوا ربنا لك الحمد و اذا

صلى جالساً فصلوا جلوساً اجمعون رسول الله صلى الله عليه وسلم سوار شد بر اسبی پس بقیتم و از آن اسب پس

خراشیده شد جانب راست آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس گذارد نماز را و او نشسته بود و گذاردیم پس پشت

آنحضرت صلی الله علیه و سلم نشسته پس وقتیکه بازگشت از نماز فرمود جز این نیست که مقرر کرده شد است امام برائے آنکه اقتدا کرده

شود و پس وقتیکه نماز گذارد امام استاده نماز گذارد و ایشان نیز استاده و وقتیکه رکوع گذار و رکوع کنید و وقتیکه سر بردار و سر بردارید

و وقتیکه گوید سمع الله من حمده گویند ربنا لك الحمد و وقتیکه نماز گذارد نشسته پس نماز گذارد نشسته همه بجا حال آنکه هشتم

عنه عن ابي عبد الله زوجه النبي صلى الله عليه وسلم انها قالت صلى رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو شاك

فصل جالساً و صلى راءه قوم قیاماً فاشاء الیه ان اجلسوا فلما انصرف قال انما جعل الامام كمرليو ثم به فاذا

ركع قاعد و اذا ركعوا و اذا رفع فارفعوا و اذا صلی جالساً فصلوا اجماعاً حضرت عائشه گفت که نماز گذارد آنحضرت صلی الله علیه

و سلم و او بجا بود پس نماز گذارد و او نشسته بود و نماز گذارد و قوم استاده شده پس اشاره فرمود بسوی ایشان که بنشینید

پس وقتیکه بازگشت فرمود جز این نیست که مقرر کرده شد امام برائے آنکه اقتدا کرده شود و پس وقتیکه

رکوع گذار و رکوع کنید و وقتیکه سر بردار و سر بردارید و وقتیکه نماز گذارد نشسته پس نماز گذارد نشسته *

مسئله قلت موقول عامة اهل العلم قال المحلى عز شرح المذهب لا يستوفى الاكمل المستحب المنفرد من طول
الفصل اوساطه وفيه لك كبيرة لا يزيد على القراءة المستحبة ولا يستثقل على القوم ولكن يخفف بعد ان يكون
على التمام والاستيعاب **مسئله** قلت وهذا قول عامة اهل العلم ۱۲ - ۱۳

مصحف از هر که بکند آنرا زیرا که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود انما جعل الامام ليوثق به وابو هریره گفت آنکه بر دارد
سر خود را و فرود آورد آنرا پیش از امام پس جز این نیست که موثر پیشانی او بدست شیطان است **مسئله** جوع بر کوع یا
سجود درین صورت صحیح است بر قول منصور و وارثینش و بروی زیادت رکنی کرده است زیرا که چون قصد کرد نماز فقط
سنت و ترک بدعت رکن اول نغوشه گویا بوجد نیامده **مسئله** اگر پیش از امام دو رکعت یا زیاده کرد و بجهیکه احتیاج فاحش
باشد مثلاً مثل خطا قلیل پس ظاهر نزد یک فقیر انقطاع اقتدار است نه بطلان صلوته و فی المسنن و فی المقدم بفعل کرکوع
او سجود امکان پرنسین بطلت و فی نظر زیر که مفارقت امام جائز است و عدا مخالفت فاحشه کردن با امام مفارقت امام
است و تضمن است نیت مفارقت را یا نیت امری که لازم مفارقت است **باب** علی الامام ان یخفف فی الصلوة
لازم است بر امام که سبک کند در نماز یعنی قیام و رکوع و سجود را **حاکم** عزای الزناد عن الاخرج عن ابی هریره از رسول

الله صلی الله علیه وسلم قال اذا صلى احدكم بالناس فليخفف فان فيهم الضعيف والسقيم والكبير
و اذا صلى احدكم لنفسه فليطول ما شاء رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود چون نماز گذاردی که
از شما با مردان یعنی امام شود پس باید که سبک کنی قیام و رکوع و سجود بسیار دراز نکند زیرا که هر آینه در میان ایشان توانست
و بیارست و بیرون کلان سال است و چون نماز گذارد بر کسی خود یعنی تنها پس باید که دراز نکند هر قدر که خواهد **مسئله**
معنی تخفیف اداء ارکان و الجاض است و اتیان با ذکر مسنونه متوسطه طویله و قراة سورة از مفصل و درختی متفرقا
جماعه مصورین که بطویل راضی باشند **باب** یقف امام و الواحد علی عین الامام و الاثنان خلفه بالستیک مقتدی
بجانب راست امام و دو کس پس پشت او و سه مقتدی و چهار در حکم دو کس اند که پس پشت امام صف کنند **حاکم**

عن ابن شهاب عن عید بن عبد الله بن عبد الله بن مسعود عن ابيه انه قال دخلت على عمر بن الخطاب بالهجرة فوجد
يسلم فقلت وراة ففكرتني حتى جعلتني حذاءه عن عید بن عبد الله بن مسعود عن ابيه انه قال دخلت على عمر بن الخطاب بالهجرة فوجد
داخل شدم بر عمر بن الخطاب در وقت نیم روز پس یا فتم او را که نفل میگذارد پس استادم پس پشت او پس نزدیک سا
مرات آنکه استاده کرد و برابر خود بجانب راست خود پس و قتی که آمدی فابا پس رستم پس صفت یسیم پس پشت او
حاکم عن ثامر انه قال قلت وراة عبد الله بن عمر فی صلوته من الصلوة اولی مع احد یغیری فخالف عبد الله بن عمر
بینه فجعلته حذاءه عن عید بن عبد الله بن مسعود عن ابيه انه قال دخلت على عمر بن الخطاب بالهجرة فوجد
پس دراز کرد عبد الله بن عمر پس پشت خود دست خود را پس گردانید مرا برابر خود بجانب راست خود مسئله اخذ از این

مُسَوًى ١٤ قلت فهو قول اهل العلم ان تسوية الصفوف ستة ١٥ قلت هو قول اهل العلم ١٦

مصنف این فعل آنحضرت صلی الله علیه وسلم در قصد اقتدار جابر و حقوق صحیح و اشاره فزون آنحضرت صلی الله علیه وسلم این هر دو را با آنکه متاخر شوند رواه مسلم مسئله عادت مسلمین طبقه بعد طبقه آنست که ماموم بر امام مقدم نشود پس مساوی می باشد یا متاخر نقل کرده نشد که هیچ یک از متقدمین در عهد آنحضرت صلی الله علیه وسلم و خلفائے راشدین بر امام مقدم شده باشد پس ترک تقدم ای صفت نفسیه جماعت است یا نه و اگر متقدم شود بر احتمال اهل نماز باطل شود یا اقتدا باطل شود و نماز صحیح بود قول قدیم شافعی آنست که صفت نفسیه نیست و استعمال صلی و راء الامام یا صلی خلف الامام در جائے اقتدار بنا بر شیوع این سنت است و التزام آن زیرا که تقدیمیکه ازین الفاظ مفهوم میشود مخدود است بدلیل قیام تقدیمی واحد بر جنب امام و با سنن مؤکده که شایع میشود و در افراشی همه ایشان یافته میشود لیکن دلیل عقلی بر جود آن ولایت نماید و قول جدید آنست که صفت نفسیه است و ترک آن نماز را باطل میگرداند و قیة نظر زیرا که بطلان اقتدار اگر نماز را باطل ساخته می باشد که ترک اقتدار بطریق اولی نماز را باطل گردانیده و در حدیث شخیخین ثابت شد که قوم ترک اقتدار بالوکبر صدیق نبودند و اقتدار گردید با آنحضرت صلعم **یا الی التکبیر** فی تسویه الصفوف باب و ربیان تاکید هموار

یا ما ناکدیان اعتلال الصوفیون من تمام الصلوة ثم لا یکبر حق ینتبه رجال قد کلمهم بشیء من الصلوة
 فیخبرون ان قیلا سکوٹ ویکبر فخصه عثمان سفیر مود و خطبه خود کم بود که بگذار دین را و قیله خطبه بخواند
 و قیله استاده شود باز پس هموار سازید صفها را و برابر کنید کتفها را پس هر ثمنیه هموار ساختن صفها از تنحای نماز است بعد از آن
 بمبیسر میگفت تا آنکه می آمد پیش او مردمانی که گماشته بودند ایشانرا بر آن هموار ساختن صفها پس خبر میدادند او را که صفها ایر
 شد و پس میگفت هالان عن ابی سہیل بن مالک عن ابیہانہ قال کنت مع عثمان بن عفان فقامت الصلوة وانا

انکہ وہ ان کی قلم اڑائی کرتا تھا وہ یسویٰ نصیبا بنے علیٰ حق جامعہ رجال قد کان وکلمہم بشویۃ الصفوف
 فاجتبروہ ان الصفوف قلا ستوت فقال فی استوفی الصنف کثیر الکاتب ابن عامر گرفت بود من ہمراہ
 عثمان بن عفان میں استاد نماز حال انکہ من سخن میگفتم با او در آنکہ مقرر کن سالیانہ برائے من پس سخن میگفتم با او و ہوا
 میکہ و سنگیزہ را بدو نقل خود تا آنکہ اندر جامعہ گماشتہ بود ایشانرا ہوا و اساعت صفوف میں خبر و ادوار کہ صفہا بر شہ
 میں گفت مراد بر شہ و صف بعد از ان کہ میگفت ما فضل الصنف الا کولی و بیان فضیلت ثواب صف دل حال غرضی

مسئله قلت فی بعض طرق هذا الشخص عند غير ما لا تصح ادعاء دوم یا هر احد یا عاده وهو انما لا يراه قايان
جنبا و هذا يدل على انما لا يراه قايان فصل في القوم صحيحه على الاما من بعد من هذا الحنفية انه يمين يمين **قلت** اما هذا انما لا يراه قايان

مصحف مولیٰ بوبکر بن عبدالرحمن عن ابی صالح السمان عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لو بعث الله

الناس في الدنيا والصف الاول ثم لم يجدوا الا اني كنت منهم عليا لانه لم يبعث رسول الله صلى الله عليه وسلم فرودا و اگر باند
مروان فضله را که در اذان وصف اول است بعد از ان مناقشه کنند و بیايند بر آن قطع مناقشه مگر آنکه فرمودند البته قرع منیر
باب الجنب یصلی بالقوم هوناس باب در بیان آنکه جنب است کند قوم را حال آنکه او فراموش کننده است

جناسه را **هالك** عن یحیی بن سعید عن سلیمان بن یساکان عن ابن الخطاب عن ابی النضر عن عبد الله بن عمر بن الخطاب

فوجئته فوجئته فقال قالنا اميننا الوكيل لا نرى العروق فاعتسك غسل الاحتلام من ثوبه و عاده صلوة

حضرت عمر نماز صبح گذارد و با مردم باز رفت بسوی زمین خود که در جوف بود پس یافت در جانه خود اثر احتلام را پس گفت

هر آنچه با چون رسیدیم یعنی تناول کردیم پس پیاده گشته را زم شدند و گاه یعنی سبب احتلام تناول و دوک است پس غسل کرد و نشست

اثر احتلام از جامه خود و باز گشت بنماز یعنی قضا کرد و تشریح کرد و بدین معنی از قصه حضرت عمر معلوم شد که اگر قوم اقتدا کردند

و بعد از نماز ظاهر شد که جنب بود و عاده صلوة بر قوم او واجب نیست زیرا که حضرت عمر مکرر و قوم را با عاده صلوة و ذکر کرده نشد

که قوم عاده نموده اند و همین است مذکور شافعی و نزد حنفیه عاده نماز درین صورت واجب است بر امام و بر قوم نیز **راکت**

اما و ولدان نزل کرده است اما است کسی که ولد الزنا باشد **هالك** عن یحیی بن سعید عن ابی النضر عن عبد الله بن عمر بن الخطاب

فارسك ليد عن عبد العزيز فها قال هالك و انما هما لانه كان لا يجمع ف ايوه هر آینه شخصی است میگرد و مران را

در وادع عقیق پس آدم فرستاد بسوی او عمر بن عبدالعزیز پس منع کرد او را از امامت گفت مالک غیر ازین نیست که باز

داشت او را از امامت بسبب آنکه شناخته نمیشد پدر او مسئله باخذ بنی عمر بن عبدالعزیز از امامت این شخص حدیث

صحیح ان بنک منقرین است زیرا که درین صورت تصرف لازم می آید **باب فاصلي** حدیث فها و ذلك مع الامام عاده الصلوة

چون گذارده باشد نماز فرض را تنها بعد از ان در یابد نماز را همراه امام عاده کند نماز را **هالك** عن یحیی بن سعید عن عبد الله بن عمر بن الخطاب

من بعد ليدل يقال ليد بن محسن عن ابيه محسن انه كان في مجلس مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فاذن بالصلوة

فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم فصلی ثم رجع و محسن جالس في مجلسه فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم

ما متعك ان تصلي مع الناس الست برجل مسلم فقال بلى يا رسول الله ولكن قد صليت في اهلي

فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم اذ اجئت فصل مع الناس وان كنت قد صليت محسن بود و مجلس آنحضرت

صلی الله علیه و سلم پس اذان نماز گفته شد پس استاد آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس نماز گذارد و بعد از ان باز گشت و محسن

نشسته بود و در مکان خود پس فرمود او را رسول الله صلی الله علیه و سلم چه چیز منع کرد تو را از آنکه نماز گذاری همراه مروان

مسوئی لعقت عند الشافعی خاصاً علی الصلوة وحدها دلیلاً جماعاً یصلیہا معہم حتی صلوا کانت من الصلوات الخمس
 التروی قال صلوا علیہم صلوا الصبح لعلہم یصلیوا معہ صلیتہما فی حاکم الخ و قال ابو حنیفہ لا یصلی الصبح العصر المغرب

مصنف آیا یتیم مروسلان پس گفت منجن آری سلمان نام یا رسول اللہ لیکن من نماز گزارده ام در اہل خانہ خود پس فرمود
 اورا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم چون بیانی یعنی در مسجد پس نماز بگذار با مردان اگر چہ نماز گزارده باشی **ہالت عن عصف**

ابن جرح السہمی عن رجل من بنی سدان سال آیا ابوب الانصاری فقال انما صلی فی بیق ثمالی المسجد فاجل الامام

یصلی فاصط معہ فقال ابویوب نعم صلی معہ فان ذلک فان لہ سهم جمع او مثل سهم جمع

مروے از بنی اسد پس سید ابوالیوب انصاری پس گفت ہر آئینہ من نماز گزارده ام در خانہ خود بعد از آن می آیم بجد

پس سے یا ہم امام را کہ نماز میگذارو آیا نماز گذارم ہمراہ او پس گفت ابوالیوب آری نماز بگذار ہمراہ او زیرا کہ ہر کہ بکند

این کار پس ہر آئینہ اورا نصیب جماعت است یا گفت مانند نصیب جماعت است **ہالت عن ناقم ابن جراح**

سال عبد اللہ بن عمر فقال انی اصلی فی بیق ثمالی الصلوة مع الامام افاصلی معہ فقال ل عبد اللہ بن

عمر نعم فقال لرجل یتما اجعل صلوتی فقال لہ ان علو ذلک لایلک انما ذلک لایلک لعلہ یصلی یتما لعلہ مروے سوال کرد عبد اللہ بن عمر

را پس گفت ہر آئینہ من نماز میگذارم در خانہ خود بعد از آن سے یا ہم نماز را با امام آیا نماز گذارم ہمراہ او پس گفت اورا عبد اللہ

ابن عمر آری بگذار پس گفت آن مروکہ ام یک را از ان دو بگردانم نماز خود یعنی فرض کلام یک باشد و فضل کلام پس

گفت اورا ابن عمر آیا این مقدر کردن مفوض بسوے تست غیر ازین نیست کہ این معنی مفوض بخدا

است میگرداند ہر کہ ام را از ان دو کہ خواہد **ہالت عن یحیی بن سعید** ان رجلا سال سعید بن المسیب فقال فی الصل

فی بیق ثمالی المسجد فاجل الامام یصلی افاصلی معہ فقال سعید بن المسیب فقال لرجل فایتما اجعل صلوتی

فقال لہ سعید اوانت تجعلہما انما ذلک الخ لہ مروے سوال کرد سعید بن المسیب را پس گفت ہر آئینہ

من نماز سے گذارم در خانہ خود بعد از آن سے یا ہم بجد پس میا ہم امام را کہ نماز میگذارو آیا نماز

گذارم با او پس گفت اورا سعید بن المسیب آری بگذار پس گفت آن مروے کلام یک از ان دو را بگردانم نماز خود پس گفت

اورا سعید بن المسیب آیا تو میکنی آنرا جز این نیست کہ این امر مفوض است بسوے خدا **ہالت عن ناقم ابن جراح**

عمر کان یقول عن صلی المغرب ثم ادرک جمع الامام قال یحیی بن عبد اللہ بن عمر سگفت ہر کہ گزارده باشد نماز

مغرب را یا نماز فجر بعد از ان در یاد آن دورا امام باید کہ اعادہ کند قال یحیی قال مالک ولا یری باسان یصلی معہ الامام

من کان کل صلی فی بیتہ لا صلوات للربنا فانما کانت شفعاً گفت مالک نے ہم سچ باکے در آنکہ نماز گزارو با امام

کیکہ نماز گزارده باشد در خانہ خود مگر نماز مغرب زیرا کہ ہر آئینہ اگر این شخص اعادہ کند مغرب را شفع خواهد بود و بنوی گفتمہ

است قول اکثر اہل علم آنست کہ اگر تہا نماز گزارده باشد بعد از ان ادراک کند جماعت را بگذارو آن نماز را با جماعت

مسئله قلنت هو قول اهل العلم وفي العالم كبرية المسبوق يقضه اول صلوة في حق القراة واخر صلوة في حق التشهد
وفي المنهاج وما أدرك المسبوق فأقل صلوة وقد مر ما في اسناد حديث المغيرة ۱۲

مصحف هر نمازیکه باشد از نمازهای پنجگانه تعیین است قول حسن بصری و زهری و یمن قائل اند شافعی و احمد و سحن
فقیر گویند عموماً حدیث دلیل ایشان است و مرجع فایز ایشان و آنکه گفته اند که نماز مغرب شفع میشود دخول است بآنکه
مغرب یک است ازین دو نماز لا علی تعیین نموده پس نماز فرض سه رکعت باشد و نقل سه رکعت و این مختصر است
و صورت عدم تعیین و السلام مسئله اگر در جماعت نماز گذارد بعد از آن جماعت و گیر دریافت ایستحاب است و او اعاده و جو
درین باب آمده است مسئله می باید که این نماز دیگر را به نیت فرض او گذارد زیرا که سلف اختلاف کرده اند در آنکه کدام
یک ازین دو نماز فرض واقع میشود جمیع تفویض بجنبایا می نمودند و گفتند اما ذلک الی السخیل ایتهاماً و جمیع گفتند اول
از فرض واقع شود و وصی بسبب آن فارغ گشت پس ثانیه نمیتواند شد الا نفل و درین قول نظر است زیرا که جائز است
که نماز اول از فرض واقع شده باشد و قویاً آن معنی که اگر نماز سه رکعت اول از وقت واقع نشود این نماز فرض است
فالا این نماز فرض باشد و آن نفل پس بر هر تقدیر خلاف تصور نمیشود و در آن صورت که نماز ثانیه را بر نیت نماز اول گذارده
باشد اگر نیت نفلیت کرده است محل اختلاف نمیتواند شد **باب یسعی الی الاقامه فاذا رکعت اوله و اقامه ثابته**
و در مسوئله امام پس آنچه او را کرد بگذارد آنرا و آنچه فوت شد تمام کند آنرا **الحاکم عن العلاء بن عبد الرحمن بن یعقوب**

عن ابی و اسحق بن عبد الله انما اخبرنا عن اسمعيل اباهم يروى يقول قال رسول الله صلى الله عليه و آله
بالصلوة فادناؤها و انتو تسعون و انتوها و عليكم السكينة اما در كنوز صلواتها فاقامه و اقامه فاقامه و اقامه فاقامه
ما كان عبد الله الصلوة ابو هريره گفت که فرمود رسول الله صلى الله عليه وسلم و تنكبه اقامه نماز گفته شود پس میساید بسوئے نماز
شنا بان و دو ان و میساید بسوئے نماز حال آنکه باشما و قارست پس آنچه در یابید بگذارد و آنچه فوت شود از شما تمام کنید
پس هر آینه یک از شما نماز است مادام که قصد سکین بسوئے نماز **الحاکم عن ابن شهاب عن عمار بن زیاد و هو من**

وللماغیره بن شعبه عن ابی المغیره بن شعبه قال فجاء رسول الله صلى الله عليه و آله و عبد الرحمن بن عوف يومئذ قد صلى
لهم ركعة فصل رسول الله صلى الله عليه و آله الركعة التي بقيت عليهم ففرغ الناس فلما قضى رسول الله صلى الله عليه و آله
صلوة قال **حسنتم** و حفص بن غزوة بن شعبة گفت پس آمد رسول الله صلى الله عليه وسلم و عبد الرحمن بن عوف امامت میکرد و مردان
و حال آنکه گذارده بود بر سه مردان یک رکعت پس گذارد رسول الله صلى الله عليه وسلم همراه عبد الرحمن آن رکعت که باقی مانده
بود بر مردان پس مضطرب شدند مردان پس چون تمام کرد آنحضرت صلى الله عليه وسلم نماز خود را فرمود و عجب کرد و **الحاکم**
عن ابي عبد الله بن عمر بن الخطاب و هو بالبعقير فاستمع الى النبي صلى الله عليه و آله عبد الله بن عمر شنيد اقامه را
و او در بقیع بود پس ثاب رفت بسوئے مسجد مترجم گوید از لفظ فامواطاهر میشود که مسبوق رکعتی که با امام می باید اول نماز

مسئول (بقية صف ١٣٩) المنفر ذيما يقض الا في ربيع مسئول ليس من هذه المسئلة قلت هو قول العلماء وفي المنهاج لو ادرك ركعة من المغربية ثم تأخر في اداء ركعة من المغربية لم يركعها لو ادرك ركعة من المغربية في ركعتين فصل بقوله فيكون ثلث فعل وقدر في كل اربعة وسورة قلت في العاكبة من الترتيب في الركعة والوقية ويزيد الفوائض مستحق حتى لا يخرج اداء الوقية قبل قضاء الركعة البعد عن الشافعي مستحب قلت هذا الحديث يحتمل وجهين احدهما ان ادرك ركعة من الصلوة في الوقت فالجميع اداء الا قضاء وهو لا يصح عند الشافعية وقال ابو حنيفة في ذلك في العصر خاصة وثانيهما ان ادرك من الموعود ربيع من الوقت فليس ركعة من الصلوة فقد حبت عليه تلك الصلوة وهو من اجل حنيفة وقول الشافعي وقال الثمان الجماعة تترك بركة وهو وجه للشافعية وقال ابو حنيفة لو ادرك الشاهد كان من ركعة الجماعة ١٢ - ١٣

مصنفه و طاق است بحساب نماز مسبوق **والله** انه سال ابن شهاب عن نافعه و ابن عمر عن رجل خلع حلالا فام
 قال الصلوة وقد سبقه الامام بر كعتين شهد معهما الركعتين ولا ريم وان كان ذلك له و نافعه لا نعم ليشهدا قال يحيى
 قال مالك وهو الامور عندنا انك لا تسجد اربع ركعات في صلاة واحدة و انما ركعتان و انما ركعتان و انما ركعتان
 كروه و رواه عن الامام سبك ركعتان يا تشهد خوانده همراه او در جلسه و در ركعت يا جلسة چهار ركعت اگر چه آن شفع و حق مسبوق طاق
 است پس گفتند هر دو آری بايد كه تشهد بخواند همراه او گفت يحيى كه گفت مالك سبب اين است ام سلمة الثبوت و مفتي بن زبير
والله عن ابن شهاب عن سعيد بن المسيب قال ما صلوة يجلس في كل ركعة منها ثم قال سبغت المغرب اذا
 فاتتك منها ركعة قال ذلك و ذلك سنة الصلوة كلها سعيد بن المسيب گفت كه امام نماز است كه نشسته و در هر ركعت
 از آن بعد از آن خود گفت سعيد بن المسيب ان نماز مغرب است و قتيبة فوات شروا تو همراه امام يك ركعت از آن گفت مالك
 و يحيى اين است سنت نماز همراه آن اصل اين مسئله همانست كه سابق تصوير كرديم كه آنچه ادراك كرده شد بمراد اول نماز
 است ليكن متاخر امام در قعده و ابتدا آن بايد كه در سبب اين است مذنب نهاده و در نهج مذكور است كه چون ادراك كند يك ركعت را
 از مغرب بايد كه در ركعت دوم تشهد خواند و در عالم گيري مذكور است كه چون ادراك كند يك ركعت از مغرب دو ركعت و ديگر
 قضائى و در بيان اين دو ركعت هم قعده و هم قعده گذارد و در هر ركعت فاتحه و سورة بخواند و الله اعلم **باب يقضى**

الناثية قبل الوقتية قضا كذا فائت راتش از وقتیه مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر انه كان يقول من نسى
صلاة فليدركها الا وهو مع الا مافاذا سلم الا مافليصل لصلواتي نسي فليصلها الا عمر بن عبد الله بن عمر كسفت
هر كافر اموش كند نماز را پس يا ذكر و آنرا الا و در آن حال كه او همراه امام است پس چون سلام دهد امام بايد كه بگذارد و نماز
كفر اموش كرده است آنرا باز بگذارد بعد از آن آن نماز و غير او مترجم گويد ترتيب درميان قوايت و وقتيات و درش خفيه
واجب است پس او اے وقتية قبل از قضا فائت و درش ایشان جانز نباشد و نزد يك شافعي مستحب است اندر علم
يا كپ من ادر يك ركعة من الصلوة فقال درك الصلوة هر كز يا بد يك ركعت از نماز پس وے در ايت نماز را مالک
فناين شهاب بن ابی سلمة بن عبد الرحمن عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه و آله قال من زاد ركعة من الصلوة

مُسَوًى ١٤ قلت اتفقت الامة على جواز القصر في السفر لثبوتها في قولنا تعالى انا انزلنا فيكم في السفر وقيل الخوف اتفاقا او في الخوف قيل السفر اتفاقا والمراد بالقصر الايام في الركوع والسجود فذهب الي الاول جماعة
من الفقهاء والى الثاني بشير بن عروين عليه السلام قوله تعالى وان كنت فيهم عليا القصر من غير ذكر الخوف ثانيا ثم من هذا اكثر من ان
القصر واجب قال الشافعي ان شاء الله واتشاع قصر القطر فضل ١٥ قلت معناه عند الحقيقة انه لا يكون فرضا لمشاغرة ركعتين
وانما يصح ان يعام بفعل التشهد بطلت صلوة وان فعلتم ما رغبوا انتم بان نفل عند المشاغرة بالمشاغل اذا قصر السفر فليعلم ان تركه
اذا صلا مع الجماعة لا يصح وانما هو في حق من اطلق في كل ركعة فربما كان كل من فرضا ذلك كما ان الفرض في حق المريض التيمم اذ لم يجد ماء

مصدق فقال ذلك الصلوة رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود هر که در یا بدیک رکعت از نماز پس هر آینه ای در رکعت کرده است نماز را یعنی مثلاً امام در نماز ظهر بود و یک رکعت با او در رکعت نمود پس لازم است اتمام ظهر و اگر قعدہ اخیرہ او را رک کرد و ضرب کند آن تحریر را بر هر چه غایت قبل دو گانه یا چهار گانه مسئلہ ظاہر میشود فقیر آنست کہ این عبارت شامل است آنرا کہ یک رکعت در وقت ادا کند و رکعت دیگر خارج وقت و آنرا کہ یک رکعت بجز امام ادا کند و رکعت دیگر تنها پس اگر اقل از رکعت یا بد بیشتر از یک رکعت فعلی گرداند زیرا کہ لفظ او را رک شامل هر دو صورت است و حاصل آنست کہ این لفظ محتمل وجہ متعدده است احتمال اول آنکہ اگر نماز یک رکعت در وقت باقی از غیر وقت واقع شود تمام نماز ادا است و قضائیت و یقین است نہ شبہ شافعی و حنفیہ باین وجہ قایل شدہ اند و در عصر خاصہ احتمال دوم آنکہ از مؤذنین هر کہ وقت یک رکعت یافت نماز تمام بروے لازم شد این نہ شبہ ابو حنیفہ است و قولیت از اقوال شافعی احتمال سیم آنکہ او را رک جماعت با او را یک رکعت تحقق شود و یقین است یک قول شافعی و نزدیک حنفیہ در کہ امام در تشهد نیز در رک جماعت است و السلام یا ایہا الصلوات و السلام و در بیان کوتاہ ساختن نماز در سفر **قال ابن حزم** شہاب بن رجل حلال خال منک سیبیل نہ سال عبد الله بن عمر فقال یا ابا عبد الله

انا نجد صلوة الخوف في القرآن ولا نجد صلوة السفر فقال عبد الله بن عمر يا بن ابي ابي الله بعث اليها
عمر ابي الله عليه السلام ولا نعلم شيئا فانما نفعل كما لنا يفعل ^{شخصه} از اولاد خالد بن اسيد سوال كرو عبد الله بن عمر را پس گفت يا
ابا عبد الرحمن هر آينه ما به پيغمبر نماز خوف و نماز حضر را در قرآن و سنن يا پيغمبر نماز سفر را پس گفت عبد الله بن عمر را پس پير برادر من
هر آينه خدا تعالي فرستاد مسوے ما محمد را صلى الله عليه وسلم و انما يد الاستيم حيزه پس غير از اين نيست كه ما مي كنيم چنانچه وديم
آنحضرت را صلح كه ميكرد و ترجمه كرده بود كه اين قول ابن عمر صحيح است و را آنكه اين آيت و خوف است نه در سفر و معني قصر و قصر
اين است در ركوع و سجود و قيد سفر اتفاق است و مويدين قول است بنك آيت و اذا كنت فيهم بر ايت قصر بدون آنكه ذكر
خوف كنند و چه در غير اين بان رفته اند كه نزول آيت در سفر است و قيد خوف اتفاق است با اينكه گفتان في السفر قصر
دو ركعت و در غير تمام است قصر غيبتي يعني وظيفه سفر دو ركعت است و پس نه آنكه اختيار است در گذاردن چهار ركعت و دو ركعت
مالك عن سالم بن كيسان عن عروة بن الزبير عن عائشة زوج النبي صلى الله عليه و آله انها قالت فرضت الصلوة

مسئله قلت قال ابو حنيفة مسيرة ثلاثة ايام وفي لعل الكعبة الصبيحة انه لا يشترط سائر كل اليوم الا لليل والليل رباقي

دو کتین فی الحضر و السفر فاقرت صلاة السفر و زید فی صلوة الحضر حضرت عائشة فرمود که فرض گردانیده شد نماز دو رکعت در حضر و سفر پس بر جائے خود گذاشته شد نماز سفر را و زیاده کرده شد نماز حضر را ترجم گوید رضی اللہ عنہ حضرت عمر و حضرت علی و عبداللہ بن عمر و حبیبہ از تابعین بآن رفته اند کہ قصر در سفر واجب است و الگ نیز بآن رفته است ترجم گوید ازین حدیث لازم نمی آید کہ چهار رکعت گذاردن ظہر و شلا جائز نباشد بلکه امکان دارد کہ دو رکعت و ظہیر و از غیر قصر و نماز چهار رکعت نیز مؤدی از فرض باشد چنانکہ چون مسافر تقیم اقتدا کند نماز او چهار گانی میگردد و اللہ اعلم ترجم گوید ازین امر معلوم میشود کہ قصر سفر آیت فاقصر و انیت بلکه در اول دو رکعت میخوانند و آن در سفر باقی مانده است و در حضر منسوخ شده مسئلہ و ظہیر مسافر قصر است باین حدیث و فعلی مستمر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و جہود صحابہ و اگر تمام کند سنی است بجهت مخالفت سنت و ایاب این اساءة نماز و صحیح است یا نہ ظاهر آنست کہ صحیح باشد یا نہ عبداللہ بن مسعود کہ مذہب و قصر بود و در حق و خلف حضرت عثمان اتمام سکر و سکیت الخلاف شمر و از جهت فحوائص خصوص چنانکہ مرضی کہ استحمال آب او را ضرر میداد یا مور است نیمیم و اگر وضو کند روا باشد زیرا کہ عدول بہ تمیم از جهت شققت است بروے و همچنین اگر بروے بنت فحاض واجب شود و وے نامة چهار سال بطیب نفس خود بدرد روا باشد یا الی المسافرة التي اذا قصد هاکذا حال القصر و بیان سافرتیکہ چون قصد کند مسافر آنرا حلال میشود و او قصر و مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر كان في غزاة في قصر الصلاة عبد الله بن عمر سفر ميكرو سبوت خبير بس قصر ميكرو نماز مالک عن ابن شهاب عن سالم بن عبد الله عن ابيه انه ركب الى ديم فقصر الصلاة في مسيرة ذلك قال يحيى قال مالك ذلك لمحو من اربعة بركة عبد الله بن عمر سوار ميشد بسوت ريم بس قصر ميكرو نماز و ان رقتن خود گفت مالک و اين مسافت نزديك بچهار برید است مالک عن نافع عن سالم بن عبد الله ان عبد الله بن عمر كب الى ذات نصيب فقصر الصلاة في مسيرة ذلك قال يحيى قال مالك ان بيزنات النصيب و المدينة اربعة بركة عبد الله بن عمر سوار ميشد بسوت ذات نصيب بس قصر و نماز و ان رقتن خود گفت مالک و میان ذات نصيب مدینه چهار برید است مالک انه بلغه ان عبد الله بن عباس كان يقصر الصلاة في مثل ابيين مكة و في مثل ما بين مكة و جدة قال يحيى فقال مالك ذلك اربعة بركة و ذلك لما سمعت يقصر في الصلاة الى عبد الله بن عباس قصر ميكرو نماز و مثل سافرتیکہ میان مکة و طائف است و مثل مسافتی که در میان مکة و عسفان است و مثل مسافتی که میان مکة و جده است و گفت مالک این مسافت چهار برید است گفت مالک و این دوست تر مسافتی است کہ شنبه ام کہ قصر کرده شود و نماز از روی مالک عن ابن شهاب عن سالم بن عبد الله ان عبد الله بن عمر كان يقصر الصلاة في مسيرة القليو النام عبد الله بن عمر قصر ميكرو نماز و در سیر کبر و تمام یعنی درین قدر کہ در یک روز تمام قطع شود و مالک عن نافع انه كان يقصر مع عبد الله بن عمر البدين

مسئله فی یوم و مشی فی الزوال ثم نزل یصیر مشیا و قال لشافعی ربعة برؤوفه هر سته حشره یحیی
 یحیی علی هذا ان قوله امتقار بان قاله و ذاعی عامة الفقهاء یقولون سائر یوم تامر **مسئله** قلت قال العلماء انما یجوز ان یصلح قصر

مسئله فلا یقصر الصلوة نفع سیریک و همراة عبد البزین عمر یک برید پس قصر نیک و نماز را مسلم چون خواهم که صفات نفسیه
 مسافر را که اگر یکی از آنها نباشد شرعا و را مسافر نگونید و احکام سفر ثابت نشود و بروی تنبها و کنیم لا بدست از تنج تمت و ل
 و استقرار افراد سفر و گفتیش محال استحالات اهل شرع هم سفر را پس خروج از وطن بر چند قسم است که اول تنزه و اصطیاد
 و خروج الی المحله و الفنا و البسائین و المزایع گویند و آن با سفر بابت دار و قسمی است که اول بهمان گویند و آن نیز در اول
 حال مباین است تا وقتیکه بعد طول رسد پس آنرا سفر گویند پس تامل کردیم در فارق سفر و قسم اول یافتیم که آن طول است
 است و عدم امکان رجوع در همان روز یا در اول شب که بعد از وقت است نه تقاسات تعب زیرا که شکاک کنندگان گاه
 تعب بسیار میکنند و در طلب صید گرد شهر بسیار میگردند که زیاد باشد از چهار برید و هم سفر بر آن جاری نیست و همچنین
 که قلبه را نمیکنند و مسافر آن گاه یک یک برید در اعتدال هوا بر مرکب فارسیه میروند و یکجا به راه باین صفت قطع میکنند
 و چاره نمی یابیم از اطلاق اسم مسافر بر آن جامعه پس طول مسافت زیاد از یک برید صفت تغییر سفر شود و فارق در میان
 بهمان و قصد سفر تعیین مقصد است پس قصد سفر تعیین مقصد نیز تغییر سفر شود و سفر آن حضرت صلعم بسوی که سفر بود و بسوی
 خیبر و بتو که سفر بود و سفر عبد البزین عمر بسوی خیبر و بسوی ریم و بجانب ذات نصب سفر بود و قصر صلوٰة درین موضع
 می نمود و ابن عباس باین که و طائف و مکة و عسفان و مکة و جده قصر میکرد و ابن عمر مسافت یک برید قصر میکرد و درین
 امثله و مانند آن طول مسافت و قصد سفر تعیین مقصد نمیده شد یا قیامند آنکه زیاد از برید چه قدر باید یک و شافعی و احمد
 سبیل گردید یا بیع هر دو تقدیر کردند آنرا بدو مرحله یعنی سیر و در رفتن و قتل با احوال و احوال و از سالم بن عبد الله سیر و قیام آمد
 است پس در اول قصر جایز باشد قطعا و ثانی نیز مذنب صحیح است باعتبار اصول اگر کسی آن را در انکار نتواند کرد یا ب

انما یصلح القصر اذا خرج من بیوت القرية جزء من مسیت که حلال میشود قصر چون بر آید از خانه های و بی خود مالک عزناقم الله
 ابن عمر کان اذا خرج حاجا و معتمرا قصر الصلوة بدی الخليفة عبد الله بن عمر و قلیقه قصد حج یا عمر بر

آید قصر میکرد و نماز را در ذی الخلیفه و ذوالخلیفه سبیل و در است از مدینه **قال** یحیی قال مالک لا یقصر الصلوة الذی
 یرید السفر حتی یمشی من بیوت القرية و لا یتقید خل و بیوت القرية او بقارب ذلک گفت مالک قصر کند کسی که راه سفر
 دارد تا آنکه بر آید از خانه های و بی و تمام نکند تا آنکه داخل شود اول خانه های و سیر را یا نزدیک شود بخانه های و یعنی اماکن
 که از وی میسوس میشود و در عرف و عادت مردم است که تا آن مواضع بر آیند و در آن مواضع مجتنب شوند
 چنان که مراکض و اب و مراعی بهام مسلمة ابتداء سفر کی مستحق نشود پس نیت سفر فقط کافی نیست چنانکه در سائر
 احوال الا در اقامت بشرط آنکه اگر آنجا ولایت حال که نیت را متلاشی میگرداند موجود نباشد چنانکه قاضی بر آن حکم

مُسَوًى قلت قال الشافعي لو نوى إقامة أربعة أيام لموضع انقطع سفره لو وصله في المنهاج ولا يجزئها

يوما دخوله وخروجه على الصحيح وقال ابو حنيفة لا يزال على حكم السفر حتى ينوي الإقامة في بلدة او قرية خمسة عشر يوما

مَصْنَعًا وفتح قلها في ايشان که در ضرورت نیت فقط کافی نیست زیرا که آنحضرت صلی الله علیه وسلم قصد حج و اشتداد اسباب

سفر کرده بودند نماز ظهر چهار رکعت گذارند و همچنان پس مسافر را زی سفر غیر نماز و نیت زیرا که آن نیز از آفاده کردن

اسباب سفر است نه عین سفر پس لابد شد که نیت مقرون باشد بخروج از محل اقامت و این معنی متحقق میشود بخروج از سرزمین

اگر و راء آن عمارت نباشد و اگر باشد بخروج از عمارات و فی المنهاج فان کان و را یعنی السور عمارة اشترط مجاوزت بانی الاصح

قلت الاصح لا اشترط ویرین تصحیح اخیر نظر است زیرا که آن سوره نیز در دیوار باشد فاصله بین المحلات است و همچنین کلام

در انتهاست سفر که نیت اقامت در شهر بدون اقامت فائده نمیکند و اقامت بحد وصول در آن مبدی باشد یا ایضا

أَجْمَعُ مَكَثَ اربع لیال انوار الصلوة مسافر چون عزم کند اقامت چهار شب در یکی تمام کند نماز را **هالک عطله**

لنظر اساقفی نه سمع سعید بن السیب یقول من اجمع اقامة اربع لیال وهو مسافر لم یصلو سعید بن السیب میگفت هر که عزم

نماید اقامت چهار شب و مسافر است تمام کند نماز را قال یحیی قال لا یلزم الا ان یصلو سعید بن السیب گفت مالک این دوست

ترین اقوال است که شنیدم آنرا نزدیک من مسئله است چند قسم میباشد اقامت و مکتب سیر و مکتب دیگر که نه اقامت

است و نه مکتب سیر پس مکتب سیر آنست که مسافر را هر روز پیش می آید از مکتب لیل و بعض یومین یا یوم بعض لیلین

و گاهی مکتب زاندا زان باشد مثل مکتب دو روز و سه روز و سفر فرج ثابت شد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم و صحابه و منی

اکثر یوم و یوم حادی عشر و ثانی عشر و اکثر یوم ثلث عشر مکتب فرمودند و قصر کردند نماز را پس معلوم شد که این مکتب اهم

سفر را برپندارد و در حدیث شریفین آمده است که یقیناً المهاجر بعد قضاء نسکه ثلثا ازینجا بطریق فحوا معلوم میشود که اقامت زیاده

از ثلث را در احکام شرعی اثر است پس سعید بن السیب مکتب اربع لیال گفت و شافعی اقامت اربع ایام کو ال

و اجماع بسبب نماز فردا آورده و نیت مکتب این قدر نیز شرط است بحديث ابن عمر که می آید و نیت مکتب در موضع معین نیز

شرط است زیرا که آنحضرت صلی الله علیه وسلم داخل شدند بکعبه بتاریخ پنجم ذی حجه در اول نهار و ششم سبوع منی برآمدند و یوم

در عرفات ماندند و یوم منی آمدند و ویرین مدت تصرف فرمودند پس اگر مکتب در موضع معین شرط بود که با نیت که نماز اقامت

میگذارد و ذوالحذیفه نظر خود را دورتر انداخت و گفت چون مکتب یوم و یومین ام سفر را برپندارد و بالا تر از ایام در تقدیرات

شرعی شهر است و بسا احکام که نصف ثنی را در آن حکم تمام داده اند پس هر که نیت اقامت پانزده روز یا زیاده بر آن در شهر

یا در ویی دارد و تقیم است و الا بر حکم سفر باقی است و شرط دیگر هم است و آن صلاحیت مکان است برائے اقامت پس

اگر در صحرائیت اقامت پانزده روز متحقق شود سفر منقطع نگردد یا ایضا **هالک عطله** مکتب قصر الصلوة مسافر

چون عزم نکند اقامت را و نیت در نماز **هالک عطله** عنک شهاب بن مسلم بن عبد الله ان عبد الله بن عمر کان یقول

مسئله قلت قول الأكثرين انه ان فاتت في السفر فقام قصر وان فاتت في الحضر فساقراته وهو قول
للشافعي والقول الاخر الاظهر عند اصحابه لو قضى فائت السفر فقام قصر وفي سائر الصور لا يقصر ۱۲-۱۳
قلت اختار اكثر اهل العلم التنقل في السفر وفي العالم كبرية لا قصر في السنين بعضهم يجوز والمسافر
ترك السنن واختار انه لا ياتي بحال الخوف ويأتي بهما في حال القرار ولا من ۱۲

باب قضاء فائتة السفر بيان قضاء فائتة سفر قال مالك من ادرك الوقت وهو في سفر فاشترط لصلاة
ساهايا او ناسيا حتى قدم الى هذه انه ان كان قد قدم على هذه وهو في الوقت فانه يصلي صلاته المقيدة وان قدم وقت
الوقت فليصل صلاته المشارة انما يقضى مثل ذلك كان عليه ذلك وهذا لا يملك ان ادركت عليه الناس واهل العلم يبدلون
گفت مالک هر که دریافت وقت را و حال آنکه او در سفر است پس تاخیر کرد نماز را بهر و یا بغیر موثقی تا آنکه داخل شد سهوے
اھل خود حال آنست که اگر قدم کرد بر اھل خود علانکہ او در وقت است پس بگذارد نماز و مقیم و اگر قدم کرد و سہر آنہ
برآمد وقت پس باید کہ بگذارد نماز مسافر زیرا کہ غیر ازین نیست کہ او قضا میکند مانند آنچه لازم بود بروے گفت مالک و این
امر نیست کہ او را کہ قدم من بر آن مردمان را و علماء را در شہر خود مترجم گوید اکثر علماء بآن رفته اند کہ اگر فائتہ سفر را در اقامت
قضا کند قصر نماید و اگر فائتہ اقامت را در سفر قضا کند اتمام نماید و یک قول شافعی آنست کہ اگر فائتہ سفر را در سفر قضا کند
قصر نماید و الا در جمیع صور اتمام کند و سہو الاظهر عند اصحابہ **باب** جواز التنقل في السفر بیان جائز بودن نماز نفل در سفر
مالك عن نافع عن عبد الله بن عمر انه لم يكن يصلي مع صلوة الفريضة في السفر شيئا قبلها ولا بعدها الا جوف

الليل فانه كان يصلي على الارض على احدتي حيث ما توجهت به عبد الله بن عمر كان يسجد في سجدة واحدة في سجدة واحدة يعني
سنن رواتب رانہ پیش از آن و نہ پس از آن مگر در وسط شب پس سہر آنہ و سہ نماز میگذارد و گاہے بزدین و گاہے
پر شتر خود سہر جانے کہ متوجہ سیر و اندیشتر او را **مالك** قال بلغني عن نافع ان عبد الله بن عمر كان يركب بئر بنه عبد الله
ابن عبد الله يتنقل في السفر فلا يترك ذلك عليه عبد الله بن عمر سيد يسير خود عبد الله را کہ نفل میگذارد و در سفر
پس انکار نمیبرد و **مالك** انه بلغني ان القاسم بن محمد وعروة بن الزبير والوكبر بن عبد الرحمن يگذارون نفل را و در سفر قال يحيى سئل مالك عن النافلة في
السفر فقال لا بأس بذلك بالليل انما روقد بلغني ان بعض اهل العلم كان يفعل ذلك سوال کرده شد مالک
را از گذاردن نفل در سفر پس گفت باک نیست بگذارد یا ترا و شب و در روز سہر آنہ خبر رسیده است من کہ بعض اھل علم
میگردند آنرا مترجم گوید اکثر اھل علم اختیار کرده اند تنقل را برائے مسافر و در عالمگیری مذکور است کہ در سنن قصر نیست
و بعض علماء ترجیح داده اند مسافر را کہ ترک سنن کند و مختار آنست کہ در حالت خوف و استیجال ترک کند و در حالت امن و
قرار بجا آرد **باب** جواز التنقل على الدابة في السفر حيث ما توجهت به بیان گذاردن نفل بر پشت سوا سہ در سفر

مسئله له قلت اتفقوا على اعلو على جواز اداء النافلة في السفر متوجها الى طريق ويحب ان ينزل اداء الفريضة واكثرهم على السفر الطويل والقصار سواء وقال مالك لا يجوز الا في سفر يقصر فيه الصلوة في العاكفة ويستوى الجواب عندنا ان يفتقر الصلوة مستقبل القبلة وبين ان يفتقرها مستند بالقبلة واكثرهم على انه يجوز اداء الوتر على الرحلة قالت الخفيفة لا يجوز ۱۲ - *

مصنف هر جانب که متوجه کند آن را به صلی را مالک عز و بن یحیی لما ذی عن ابی الحجاب سعید بن

یسار عن عبد الله بن عمر انه قال رايت رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو جازو هو متوجه الى خيبر
عبد الله بن عمر گفت و دیدم رسول الله صلی الله علیه و سلم را نماز میگذار و او سوار بود بر دراز گوش و او متوجه بجانب خيبر بود
والک عن عبد الله بن دينار عن عبد الله بن عمر عن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يصلي ركعتين في السفر متوجها الى مكة وكان يصلي ركعتين في السفر متوجها الى مكة
خود در سفر هر جانب که متوجه میکرد و انیدان شتر آنحضرت را صلوات گفت عبد الله بن دينار و عبد الله بن عمر میگوید این کار را

مالک عن يحيى بن سعيد انه قال رايت انس بن مالك في السفر وهو يصلي على جازو هو متوجه الى غدير القبله يركع
و یسجد یا من غديران بضع وجهه على ثوبی یحیی بن سعید گفت دیدم انس بن مالک را در سفر و او نماز میگذار و
بر دراز گوش و او متوجه بود بطرف غیر قبله رکوع و سجود میکرد بطریق ایامی غیر آنکه بنهد روست خود را به چیزه ترجمه گوید و او نماز
بر احواله جائز است در سفر طویل و قصیر هر دو نزدیک شافعی و خاص است بطویل نزدیک مالک و بخوبی گفته است بایک
اقتراح نماز روست قبله کند اگر آسان باشد و ایما سجود فروتر باید از ایما رکوع و او زاعی باشی بر اقامه را جائز دانسته
است نماز با یا مسافر باشد یا غیر مسافر و همچنین سوار و قتیکه بر آید از شهر خود برائے بعض حاجات باید دانست که او ضعیف

گفته است که مصلی در کشتی مختار است در قیام و قعود فی السدر رک علی شرا الشیخین عن ابن عمر عن النبی صلی الله علیه
و سلم کیف أصلي فی السفينة قال صل قائما الا ان تخاف الغرق مسلمة طول سفر آیا و تنفل بر دابه شرط است یا نه دو
قول است مشهور عدم اشتراط زیرا که در نقل توسعه آمده است و لهذا قادر بر قیام قاعد و مضطجعا میتواند خواند مسلمة
استقبال قبله اگر سهل باشد و در ابتدا تحریر واجب است و در سایر صلوة مسلمة ماشی را بر رکب قیاس کرده اند و
خصرت تنفل داده اند مسلمة اکثر ملما و تجوز کرده اند گذاردن و تر را بر دابه و در پیش خفیه جائز نیست یا ب المسافر

یجمع بین الظهر والعصر والمغرب والعشاء مسافر جمع کند در میان ظهر و عصر و همچنین در میان مغرب و عشاء مالک عز و ادو

بن الحارث عن الامير ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يجمع بين الظهر والعصر في سفره المتبوك رسول الله صلى الله

عليه وسلم جمع میکرد در میان ظهر و عصر و سفر خود سبوت بک والک عن ابی الزبير المکی عن ابی الطفيل عن ابن عباس ان

معا بن جبل خبره انه خرج مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فكان رسول الله صلى الله عليه وسلم يجمع بين الظهر

والعصر والمغرب والعشاء قال فانما الصلوة يومها تخرج فصلی الظهر والعصر جميعا ثم دخل ثم خرج فصلی المغرب والعشاء

مسئله اول قلت اکثر اهل العلم علی جواز الجمع فی السفر بین الظهر والعصر و بین المغرب والعشاء و وقت
 احدیها و قالوا لا یجوز و معنی الحدیث عند هوان یؤخر احدی الصلوات لذلک الی اخر وقتها و یجعل الاخر فی
 اول وقتها فیحصل الجمع صوراً و قد اذک عن علی سعد بن ابی وقاص و اما الجمع للمحتاج فمتفق علیه ۱۲

مصحف جمیعاً الحدیث فخصر مساوی بن جبل خبر داد که صحابه بر آنند با آنحضرت صلی الله علیه و سلم سال غزو تبوک
 پس آنحضرت صلی الله علیه و سلم جمع میکرد میان ظهر و عصر و میان مغرب و عشاء و گفت پس تا آخر که نماز را روزی
 بعد از آن از خانه برآمد پس گذارد نماز ظهر و نماز عصر یکجا بعد از آن داخل شد باز برآمد پس گذارد نماز مغرب و عشاء
 و همه یکجا **هالك** عن نافع عن عبد الله بن عمر قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا جعل به المسير
 يجمع بين المغرب والعشاء رسول الله صلى الله عليه وسلم چون ثنابان میکرد او را راه رفتن یعنی مقتضی آن میشد که تجلیل کند جمع میکرد درین

مغرب و عشاء **هالك** انه بلغه عن علي ابن الحسين انه كان يقول كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا اراد ان
 يجمع بين الظهر والعصر و اذا اراد ان يسير ليلت يجمع بين المغرب والعشاء و سئلت ابا امام زين العابدين عن آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم و قتیکه میخواهند که سیر کنند در روز و جمع میکردند در میان ظهر و عصر و قتیکه میخواهند که سیر کنند در شب
 و جمع میکردند میان مغرب و عشاء **هالك** عن ابن شهاب انه قال سأل سالم بن عبد الله عن أبيه عن النبي صلى الله عليه وسلم في
 السفر فقال نعم لا بأس بذلك لم تروا صلواتنا في بن شهاب سوال کرد سالم بن عبد الله را آیا جمع کرده شود در میان
 ظهر و عصر در سفر پس گفت آری هیچ باک نیست درین جمع آیا نمیشود نماز مروان در غزوات **هالك** عن عبيد بن

سعيد انه قال سأل سالم بن عبد الله ما اشد رأيك اباك في السفر فقال سالم غربت الشمس و نحن بذات الجحش
 فصلی المغرب بالعقیق یحیی بن سعید گفت سالم را چه قدر است که آن زیاده تر تا خیر باشد از آنجمله که دیدی پدر
 خود را که تاخیر کرده باشد مغرب در سفر پس گفت سالم غروب شد آفتاب و ما در ذات الجحش بودیم پس گذارد نماز مغرب
 در عقیق مسئله تحقیق جمع و اراکان و شرط آن می باید کرد پس جمع این نیست که نماز اول را آخر وقت او
 گذارد و نماز دوم را اول وقت او زیرا که این صورت جمع است نه حقیقت آن و محل احادیث بر آن تاویل بعید است
 که تجلیه و تعلیل صحابه نه کشد و در بعض احادیث جمع تقدیم آمده و آن صریح است و جمع دو نماز در وقت یکی
 از آنها پس ازین صفت نفسیه جمع پیدا شد و آنکه از بعض صحابه جمیع صورتی روایت کرده اند باین مسئله تباّن ندارد
 زیرا که تسهیل که سبب ترخیص است و درین صورت میتواند بود و کلاً خطه آن رخصت متنوع میشود پس این نیز رخصت
 است آن نیز رخصت و لفظ جمع دلالت میکند بر موالات عرفاً و تید عرفاً بجهت آنست که فصل بسیار از ضرر نمیدهد و در
 بعض حدیث آمده که بین الصلواتین اناخه ابل و وضع احمال آنها کرده اند و موالات از استقرار افراد جمع نیز استفاد
 میشود حتی ترکیب روایت متواتر شده پس صفت نفسیه دیگر پیدا شد و قضائے نماز بعد از قضائے وقت او دیگر است

مسئله قلت ذهب اکثرهم الى جواز الجمع في المطر شوط الشافعي من بينه وان يكون المطر قائما

وقت افتتاح الاول في حالة الفراغ منها الى ان يقيم الثانية وقالت الحنفية لا يجوز ۱۲-۸-

مصفى وجع دیگر و لهذا اسم تضا جمع مستعمل نشه پس فارسي می باید و آن فارسی بجز نیت ترخص بجمع نمیتواند بود پس این نیز صفت نفسیه پیدا شد پس در جمع تقدیم پیش از فراغ از نماز اول نیت لازم است و در جمع تاخیر پیش از انقضای وقت اول و تقدیم نماز اول بر نماز ثانی از استقرار افراد مستنبط است و اگر رعایت ترتیب نکند جمع فقط نباشد بلکه تقدیم و تاخیر مع الجمع و آن غیر جمع است پس مشروعیت آن محتاج دلیل باشد و پس فلیس پس این شرط مشروعیت جمع پیدا شد و آیا شرط مشروعیت آن سفر طویل است یا مطلق سفر یا قصد سرعت سیر فقها را در اینجا احوال است و آنچه برین بنده ظاهر میشود آنست که سفر طویل محل رخصت است سایر باشد یا نازل بحديث معاذ و بسبب آنکه شایع در بسیاری از ابواب نفس سفر را منقطع حرج ساخته اذاره رخصت بر آن فرموده است بغير ملاحظه وجود تعب و ضروری بودن سرعت سیر تحقق خوف و ماتد آنها و جمع در سفر قصر مشروط است بخوف یا سرعت سیر بحديث عبداللہ بن عباس کہ صلے رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم الظہر والعصر ثمانیا جميعا و قدی ضرورة لاحق شده باجماع جمهور است و لهذا جمع فی المطر و فی المرض مشروع شد و آیا جمع در عرفه بعلت سفر است یا بعلت حج قول سالم تأیید احتمال اول میکند و طایفه الشافعی باقی ماند آنکه امر فرمودن آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم صحابه و تابعین و علم جلال که را از اقتداء با امام مسافر که جمع میکنند دلیل جمیعین بعلت حج میشود شد و بجمع بین الصلوات فی المطر بیان جواز جمع در میان دو نماز بسبب باران **قال الشافعی رحمه الله**

این عمر کان اذا جمع الامراء بین المغرب والعشاء في المطر جمع معهم عبداللہ بن عمر وقتیکہ جمع میکردند امیران مدینه در میان نماز مغرب و عشاء و در باران جمع میکرد و با ایشان مسئله ماخذ این مسئله از حدیث مرفوع بروایت ابن عباس است با ملاحظه قید ضرورت مسئله قیام علت رخصت که مطر است و در ابتدای نماز دوم ضروری است زیرا که تقدیم آن بر وقت مقر خود جایز نیست الا بعلت باران و اقوی تخصیص آنست بصورتیکہ تنفس حرج باشد پس بجای آنکه در مسجدی از خانه های دور باشد مخصوص است **باب صلوة الخوف** بیان کیفیت نماز خوف **قال الله تعالى فاذا خفتهم فجالوا و کلبا** **فاذا امنتم فاذا كركم الله كما كرككم فامموا و كركموا و كركموا** پس اگر ترسید یعنی از عدد و مانند آن پس ردان بر پایای خود نماز گذارید یا سوره پس چون امین شوید پس یاد کنید خدا را چنانکه آموخته است شمارا انچه نمیدانستید قال الله تعالى و اذا ضربتم في الارض فليس عليكم جناح ان تقصروا من الصلوة ان خفتهم الذين كفروا ان الكافرين كانوا لكم عدوا مبينا و اذا كنت فيهم فاممهم الصلوة فلتقوم طائفة منهم معك و لياخذوا الصلوة فان سجدوا فليكونوا من ورائكم و لئلا تطأ طائفة اخرى لصلواتهم و لياخذوا الصلوة و لياخذوا الصلوة و لياخذوا الصلوة و لياخذوا الصلوة پس نسبت بر شما آنست و آنکه گناه سازید از نماز یعنی طح کنید از نماز بعض آنرا اگر ترسید یا آنکه در باران بگفتند شمارا کافران

مصنف

بر آید که از ان شمار دشمنان آشکارا اند و قتیکه باشی تو اسے پیغمبر میان ایشان پس قائم کنی برائے ایشان
 نماز را پس باید که بایستد جامعے از ایشان همراه تو و باید که بگیرند سلاح چهار خود را پس و قتیکه سجده کنند باید که باشند آن جماعت
 و یکیش روئے ایشان و باید که بیایند آن طائفه دیگر پس نماز گذارند همراه تو و باید که بگیرند حذر خود را یعنی خود و سپردار
 و مانند آن و بگیرند سلاح هلمے خود را مترجم گوید رضی الله عنه در آیت اول دو قید مذکور شد سفر و خوف و مذہب جمہور فقہاء
 آنست کہ نماز سفر و دیگر است و آنرا خوف شرط نیست و نماز خوف دیگر است و آنرا سفر شرط نیست پس تطبیق آیت بقدر
 و ادای ایشان بیکے از دو وجه تواند بود یا این است کہ قید سفر اتفاقی است و آیت در نماز خوف وارد شده و قصر اینجا نزدیک
 بعضی آنست کہ یک رکعت گذارد و بر قول جمہور آنست کہ در وقت ضرورت پیاده و سوار میتوان گذارد و بجائے رکوع
 و سجود ایما میتوان کرد و این وجه اقوی است نزدیک من اوفق است بسباق آیت کہ در خوف واقع است باتفاق و
 آنجا قید خوف ذکر کرده نشد بحیث اعتماد بر قیاس سابق و ذکر سفر در اینجا بحیث آنست کہ غالباً این صورت در دارالاسلام
 واقع نمیشود پس غالباً مقرون بسفر خواهد بود یا نیست کہ قید خوف اتفاقی است و قید سفر احترازی و مراد از قصر و کاف
 ساختن نماز چهارگانی است و همین وجه سیل کرده اند جمہور مفسرین و استدلال کرده اند بر اتفاقی بودن قید خوف بحیث
 مسلم کہ یعلیٰ ابن امیہ سوال کرد از حضرت عمر پس گفت خدا تعالیٰ آن تقصیر و امن الصلوٰۃ ان خفتما از یقتنکم الذین کفرو
 فرموده است و مروان امین شده اند پس جواب داد حضرت عمر تعجب کردم از آنچه تو تعجب کردی پس سوال کردم
 از آن حضرت صلی الله علیہ وسلم فرمود صدقہ تصدق المدیہا علیکم فاقبلوا صدقہ و فقیر میگویی بدین استدلال بدخول
 است در آنکہ ما میگوییم معنی جواب آنست کہ قصر سافر شرع جدید است و تخفیف است ابتداء از خدا سبحانی و همین است
 توجیه قول ابن عمر کہ گذشت و المدیہا علم و آیت دو منطبق میشود بر چند وجهی آنکہ امام بگذازد تمام نماز با یک فریق و
 فریق دیگر و بر روی عدد بایستند بعد از آن دیگر با تمام نماز با فریق دیگر گذارد و فریق اول مقابل عدد بایستند و این نماز
 آنحضرت است صلعم در ذات الرقاع بروایت جابر بن عبد الله و دیگر آنکہ امام یک طائفه یک رکعت گذارد و بعد از آن
 برکت دوم استاده شود پس این طائفه در اثنائے قیام امام رکعت دیگر را تمام کنند و سلام دهند و مقابلہ عدو شوند و طائفه
 دیگر آمده افتد کنند و رکوع را با امام در یابند و چون امام بشبہ مشغول شود ایشان برخیزند و رکعت دیگر تمام کنند و همراه
 امام سلام نمایند آن نماز آنحضرت است صلعم در ذات الرقاع بروایت صالح بن خوات عن رطل و این را صورتها دیگر میگویند
 بود و الله اعلم و قید او آنست نیم جل سلاح و حذر اتفاقی است باجماع قال الله تعالیٰ فان خفتهم فوجھا الا و رکبوا فافاد
 انهم فاذکوالله کا علیکم ما لم تکنوا تعلمون پس اگر ترسید از دشمن پس نماز گذارید روان بر پاهائے خود یا سواره
 یعنی هر صفت کہ میر آید استقبال قلب باشد یا نه و بجائے رکوع و سجود ایما کنید و الله اعلم پس چون امین شدید یا نداید
 خدا تعالیٰ را چنانکہ آموخته است شمار آنچه بنیاد نشد یعنی چنانکہ نماز اطمینان فرود آورده است درین آیت دلیل آنست

مصحف بر آنکه در حال مسابقة نماز واجب میشود پس است مذہب شافعی و نزدیک ابو حنیفہ و در حالت مسابقة
و شی نماز نباید گذارد بلکه تاخیر باید کرد تا وقت امکان و قوت بحدیث خندق مالک عن یزید بن رومان عن صالح
بن خوات عن صالح بن رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم ذات الرقاع صلو الخوف طائفة صفت معه صفت طائفة
وجاء العرف فصلی بالقی معہ رکعتہ ثبت قائما و قیلا انفسہم ثم انصرفوا فاصفوا وجاء العرف وجاءت
الطائفة الاخری فصلی بہم الركعة التي بقيت من صلوته ثم ثبت جالسا و قیلا انفسہم ثم سلم ثم سلم ثم سلم ثم سلم ثم سلم ثم سلم ثم سلم
روایت کرد از کسی کہ گذارده بود ہمراہ آنحضرت صلعم نماز خوف را در غزوہ ذات الرقاع کہ یک طائفہ صفت بہت
ہمراہ آنحضرت صلعم یعنی در نماز و صف بہت طائفہ دیگر و بروی عدو پس گذارد آنحضرت صلعم بان طائفہ کہ
ہمراہ او بود یک رکعت بعد از آن آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ایستادہ ماند و ایشان نماز تمام کردند برائے خود و بعد از آن
با و گشتند و صف بستند و بروی عدو آمد طائفہ دیگر پس گذارد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہمراہ ایشان رکعتی کہ باقی ماند
بود از نماز آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بعد از آن نشسته ماند آنحضرت صلعم و ایشان تمام کردند نماز را برائے خود و بعد از آن
سلام داد ہمراہ ایشان مالک عن یحیی بن سعید عن القاسم بن محمد عن صالح بن خوات لا تضام کان سہل بن ابی حشہ
لا تضامی حدیثان صلو الخوف لا یقوم الا امام و معہ طائفة من اصحابہ طائفة مواجہة العرف و غیرہ
الا امام رکعتہ و یسجد بالذین معہ ثم یقوم فاذا استوی قائما ثبت و قیلا انفسہم الركعة الباقية ثم یسجدون
و ینصرفون و الامام قائم فیکونون وجاء العرف ثم یقبل الاخرون الذین لم یصلوا فیکبرون و راعی الامام فیکبر
ہم یسجدون ثم یسجدون فیکبرون و قیلا انفسہم الركعة الثانية ثم یسجدون سہل بن ابی حشہ انصاری روایت کرد کہ نماز
خوف اینست کہ با ایستادہ امام برائے نماز و ہمراہ او طائفہ از یاران او طائفہ دیگر و بروی دشمن باشند پس بگذارند امام یک رکعت
و سجدہ کند ہمراہ آنکہ با وی اند بعد از آن با ایستد پس وقتی کہ راست ایستاد و ایستادہ ماند امام و تمام کنند آن طائفہ برائے
خود رکعت باقی ماندہ را باز سلام دهند و باز گردند و امام استادہ ماند پس بشوند و بروی دشمن بعد از آن بایستد آنکہ
نماز گذارده اند پس تکبیر گویند پس پشت امام پس رکوع کند و سجدہ کند ہمراہ ایشان پس تر سلام و پس با ایستد و بگذارند
برائے خود رکعت دوم را بعد از آن سلام دهند قال مالک حدیث القاسم بن محمد عن صالح بن خوات احب سہل بن ابی حشہ
فی صلو الخوف گفت مالک حدیث قاسم بن محمد و دست ترست نزدیک من و نماز خوف مالک عن زافر بن
عبد الله بن عمر کان اذا سئل عن صلو الخوف قال یتقدم الامام و طائفة من الناس فیصلی بہم الامام رکعتہ و تکتون
طائفة منهم بینہم العرف و لم یصلوا فاذا صلی الذین معہ رکعة استأخروا مکان الذین لم یصلوا و لا یصلوا
و یتقدم الذین لم یصلوا فیصلون معہ رکعة ثم ینظر الیہم و قد صلی رکعتین فیقوم کل احد من الطائفة فیصلی
لا انفسہم رکعة رکعة بعد ان ینصرف الامام فیکون کل احد من الطائفة قد صلو رکعتین فان کان خواتہوا اشرف من

مسئله قلت صلوة الخوض حائزات احدى حالتان يكون في حالة القتال فيصلون بآاء المأوى جهة كانت رجلا ورجلانا
فردى اتفقت الخفيفة والشأ فعية على ذلك واختلفوا في حالة المشى فعتد الشأ فعية يجوز الصلوة ما شأ والمجالة هذا وفي
العالم الكبيرة لا يصلح ما شأ بل يؤخر الصلوة وفي مباحث القتال فعتد الشأ فعية يؤخر في الطعنا والضربات المتواليه
وعند الخفيفة لا يعد في الثانية ان يكون العد قاترين في معسكرهم يخافان الهجوم واختلفوا في ذلك (يباق برص ۱۵۳)

مصنف هذا المصنف ارجأ لا قباله على اقلامهم اوركانا مستقبلا القبله واخير مستقبلا ما قال مالك قال لا فم ارجأ
عبد الله بن عمر بن الخطاب عن رسول الله صلى الله عليه وسلم عبد الله بن عمرو وقتبكه پرسیده شد از نماز خوف میگفت که
پیش رود امام و طائفه از مردمان پس بگذار و همراه ایشان امام یک رکعت و باشند طائفه و دیگر از ایشان میان ایشان میان
هنوز نماز نگذاشته اند پس وقتبکه گذاروند آنکه همراه امام اند یک رکعت فروتر آیند بجای آنکه نماز نگذاشته اند و سلام
نهند پیش رونداً آنکه نماز نگذاشته اند پس بگذارند همراه امام یک رکعت بعد از آن باز گرد امام علامه گذارده است
دو رکعت پس بایستد هر یک ازین دو طائفه پس بگذارند برائے خویش یک رکعت بعد از آن که باز گرد امام پس
هر یک ازین دو طائفه گذارده باشد دو رکعت پس اگر خوف زیاده تر باشد ازین بگذارند پیاده رونداً ستاده بر پایة خود یا
سواره رو قبلیه شده یا غیر رو قبلیه شده گفت نافع بن نایم عبد الله بن عمر را که حدیث کرده باشد این را اگر از رسول الله صلى الله عليه وسلم
علیه وسلم حالت عن یحیی بن سعید عن سعید بن مسعود عن سعید بن مسعود عن رسول الله صلى الله عليه وسلم الظاهر المعصوم

یو خندق خندق الحسن بن سعید بن السیب گفت گذار و آنحضرت صلى الله عليه وسلم نماز ظهر و عصر را روز خندق تا آنکه غائب
شد آفتاب ترجم گوید رضی الله عنه تا روز خندق نماز خوف شروع شده بود بعد از آن شروع شد صلوة الخوف را دو
حالت است یکی آنکه در حالت قتال باشد پس بایا باید گذارد هر چیت که ممکن شود پیاده و سواره و فراس و جمع خویش
و شافعی درین قدر متفق اند و در حالت شکی اختلاف دارند شافعی تجویز میکند و خفیه بتأخیر میفرماید و در حالت مباشرت
قتال و نیز اختلاف دارند شافعی و طعنات و ضربات متوالیه مخدود دارند و خفیه منع میکنند دوم آنکه دشمنان در موضع
خود قرار دارند لکن خوف هجوم ایشان غالب است خفیه درین حالت روایت ابن عمر را اصل ساخته اند خواه دشمن در جانب
قبله باشد یا در غیر آن و شافعی تفصیل کرده اند اگر دشمن در جانب قبله باشد موافق قصه عثمان قوم را و وصف استاده کند
و بایشان نماز گذارد و هر وصف نوبت نوبت سجده کنند و حراست از دشمن نمایند و اگر در غیر جانب قبله باشد موافق قصه بن
نخل دو بار نماز گذارد و با هر طائفه نماز سه یا بر طو قصه ذات الرقاع رو و حدیث ابن عمر در پیش ایشان منسوخ است حق
آنست که این اختلاف از قبیل اختلاف مباح است و حدیث بهل بن ابی حمزه بطاهر قرآن اوفق است و الله اعلم یا کاب
التشديد على ترك الجمعة بغير عذر **مالك** عن صفوان بن سليم قال قلت
لا در حق النبي صلى الله عليه وسلم انه قال من ترك الجمعة ثلاث مرات متتابعات لم يزل الله عليه طبع الله على قلبه

مسئله (رقیه ص ۱۵۲) فن ذهب الخفیه الی ما یتاب عن سوا کان العل فی الحجة القبله و غیرها و ذهب الشافعیة الی ما کان
 العل فی القبله یصلی بهم صلوۃ رسول الله ﷺ یحیی بعثان فید بالقوم صغیرین یصلی بهم یتناوب الصغان فی السجود مع الیهم الحرامه
 و آن کان فی غیرها صلی بهم صلوۃ رسول الله ﷺ یصلی بکل من کل فرقۃ و صلوۃ بن اذ الرقاع و هی رایت سهل بن زبانی
 خطبه و اتلف الشافعیة فی تطبیق نخل ابن عمر مع غیره فقیل منسوخ و الصغیر انه من اختار المصلح الا ان خال سهل بن ابی حمزه اشهد و افقه بظاہر
 القرآن فی حاشیة العدن و قصه یوم الخندق کان قبل نزول صدق الخوف ففعلوا علی حاله لا یستطاع فیما الایام ایضاً لکذا ذکر ان رفیقه قصه حصره فی شہر

مستفی گفت مالک نمیدانم آیا این حدیث روایت کرده میشد از آنحضرت صلعم یا نه هر که ترک کند حجه را سه مرتبه توبه
 عذر و سوائے عرض مهری نهد خدا تعالی بر دل او مسلمة صلوۃ جمیع نفعیست که پیش از شریعت برای چهره شروع
 نبود و از استتمالات صاحب شرع و اصحاب و اتباع او فهمیده شد که آن نماز نیست خاص بکفایت مخصوص پس چاره
 نیست از ملاحظه آن خصوصیات که در افراد جمیع یافته شده و محض صفات نفسیه او پس نماز جمعه و رکعت است در وقت
 ظهر یا جماعت عظیمه از سلیم در قریه یا در شهر جمعه در شهر کجایا باشد و اولی یا نائب او امام بود و قبل از وی خطبه بخواند که در وقت
 آخر خطبه میگوید اما دور رکعت پس صفت نفسیه اوست بے شبه و اما وقت ظهر پس شرط جمعه است زیرا که بسیار میشد که جمعه فوت شد
 و قضای بر صورت ظهر میکردند بر صورت جمعه و درین سلسله اتفاق است مرحومه یا جمهور آن ظاهر میشود و اجماعت پس لازم جمعه
 است و لفظ جمعه و غیره تشبیه بابت پیود و احد نصاری بر آن دلالت مینماید و بے شبه در اکثر اوقات جماعت عظیمه می بود
 و لهذا بهیچ از این سه نقل نمیکند انه صلی الله علیه و سلم جمیع بالمذنبه و کالو الرعین رجلاً و این عبارت دلالت بر اقلیت این
 جمیع میکند و حال چنان بود زیرا که جمعات آنحضرت صلعم و اصحاب و علم بر ایشتر میبودند از اربعین بدرجات بسیار و اما وجود
 اربعین ضروریست در انعقاد جمعی یا نه امام شافعی میگوید ضروریست و فیه نظر زیرا که حدیث انفضاض دلالت میکند بر نبودند
 آنجا و آخر خطبه و ظاهر از آن آنست که در اول نماز نیز گرد و از تن پس الغائے وصف اربعین ثابت شد و احتمال عود
 ایشان بغیر فصل که درین صورت شافعیه پیدا کرده اند مستندے ندارد بلکه ظاهر از سیاق آیت و سیاق قصه آنست که انفضاض
 برای شر امتاع بوده است و لهذا خدا تعالی فرمود اذ را و التجارة او هو الاآیه و لهذا بیح و شر در وقت ممنوع شد آن
 فصل طویل است و غالباً خطب آنحضرت صلی الله علیه و سلم طویل نبودند پس اجتماع عود بے فصل و خطبه یا در اول نماز
 بعید باشد پس ظاهر آنست که در قریه اگر دون اربعین جمعه خواندند نماز ایشان صحیح باشد و متخلفان آنهم شوند و اما قریه یا شهر
 پس شرط جمعه است بجهت آنکه در زمان آنحضرت صلی الله علیه و سلم و بعد و جمیع پیچ و با آنحضرت صلی الله علیه و سلم جمعی که نیز اهل
 که در عذر بودند ایشان را جمیع نفرمودند و سفر اگر عدم تخم و حق آنحضرت صلی الله علیه و سلم و اهل مدینه میخواندند و حق اهل که
 علت نمینخواندند الا بودن ایشان در صحرا و اثر حضرت عثمان که اذن داد اهل بادیه را بر جمع پیش از وقت جمعه و عل
 مستمر مسلمین که در بدو جمعیست و نه در بریه و نه در اهل خیام و فارق میان اهل خیام و قریه وجود انبیه است و در دعوی
 و قریه قلت متوطنان پس بر جمعی که بر اجتماع ایشان اسم قریه توان اطلاق نمود جمعه واجب است حد کس باشند

یا زیاده و در بعضی احادیث اقل آن بچاه کس مرد عاقل بالغ حراً آمده و اما آنکه در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم و اصحاب
 و ربیک مسجد بنی خاندن و نشاء آن تحقق جماعت عظیمه است که در صورت تعدد جماعات میسر نمیشد یا تبرک با قداے آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم و خلفائے کرام و حرص بر اشتماع و غط ایشان و صفت نفسیه بودن معلوم نیست و بر تقدیر نشاء اول
 می باید که شهر عظیم که هر طرفی از وی مانند قریه باشد آنجا تعدد جماعات جایز بود و اما امامت خلیفه یا نائب او پس امر
 مستمر بود و نشاء آن امر است تقدم والی و محل ولایت خود پس مخصوص باشد بحضور والی و بطریق استحباب باشد چنانکه
 تقدیم اقرار بر علم و سایر نظائر سلسله و اثر حضرت علی که اربع الی الامام اربع محمول بر ندب تقدم والی در
 محل ولایت خود است اما خطبه پس در قرآن عظیم فاستعوا لى ذکر آمده و در حدیث شریف آمده فاذا خطب الامام طموا
 الصفح واستمعوا للذكر و مراد از ذکر خطبه است و عمل مستمر آنحضرت صلی الله علیه وسلم و اصحاب و علم جرادت میکند بر ضرورتی
 بودن آن و عمل مستمر دلالت میکند که وظیفه جمعه و خطبه است و چون خطب آنحضرت صلی الله علیه وسلم و خلفائے و علم جرادت خطبه
 کردیم تنقیح آن وجود چند چیز است تهدید و تنها و تین و صلوة بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم و آمر تقوی و تلاوت آیت و دعائے
 مسلمین و مسلمات و عربی بودن خطبه اما بعد پس بحجت آنکه در حکایت خطبه آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمده فحمد الله و انشی
 علیه و در خطبه حاجت الحمد سخته آمده و عمل مستمر مسلمین بر آن جاری شده و اما تشهد پس بحجت بودن آن در خطبه حاجت و
 خطبه جمعه و ابو داود و دیگر حدیث را روایت کرده و در حکایت خطبه آنحضرت صلی الله علیه وسلم مکرراً آمده است ثم تشهد و بحجت
 حدیث ترمذی کل خطبه لیس فیها تشهد فنی کالید الحجاز و بحجت آنکه تشهد بجائے خطب در کلام اهل شرع آمده و اما صلوة
 پس بحجت و وجوب صلوة نزدیک نام آنحضرت صلی الله علیه وسلم و عمل مستمر مسلمین و آمر تقوی بحجت آنکه در قرآن آنرا ذکر
 فرموده و نبی تذکیر و بحجت آنکه عامی و جاهل همه میدانند که مشرعت خطبه برائے پند دادن است و تلاوت بحجت آنکه
 در خطبه حاجت آمده ثم تقرئ ثلاث آیات و در حکایت خطبه جمیع آمده است تلاوت یا الکت لقیض علینا ربک اما دعائے
 برائے مسلمین و مسلمات اهل مسلمین و عربی بودن نیز بحجت عمل مستمر مسلمین و مشارق و مغارب با وجود آنکه در بسیاری
 از اقالم و مناطق عجمی بودند و اگر جمعه در یا بد نماز ظهر لازم شود زیرا که آنحضرت صلی الله علیه وسلم روز جمعه در عرفات و قوف
 فرموده و ثابت شد که آن روز ظهر و عصر جمیع نمونند و بر مسافر و عورت و عبد و ملک و مریض جمعه لازم نیست بحیث و اقلی
 من کان یومین بالله و الیوم الآخر فلیحججه الی امرأه او مسافرا و عبدا او مریضا و اگر ایشان جمعه خوانند مستقط و ثابت شد
 بحجت آنکه وظیفه یوم جمعه است و رخصت داده نشد این جماعت را مگر بحجت مشقت ایشان پس اگر تحمل آن کنند
 باشند مانند مریض که وضو کند و آنرا که معذور اند و ترک جماعت معذورند و ترک جمعه زیرا که جمعه بغير جماعت نمیشد پس
 رخصت ترک جماعت رخصت است و ترک جمعه پاک لا جمعة فی العوالی و من حضر المذینة منهم فله الجمع قبل
 دخول الوقت جمعه لازم نیست و عوالی و کسیکه حاضر شود بحدیث از اهل عوالی پس میرسد و باز گشتن بطرف عوالی پیش از آنکه

مسوی (رقیہ ۵۵) فی المہاجر و تصحیف عبد الصمدی المسافر فی الاظہار قائم العزم بغیرہ و قیہ ایضا و جمعة علی
 سعد و برحق فی ترک الجمعة و فی العاکلینہ المطر الشدید و الاختفاء من السلطان الظالم مسقط **الصلوة** قلت اتفقوا
 علی استحباب الغسل یوم الجمعة و آخضروا فی قوله علیہ السلام و اجبت علی کل محتلم فقیل منسوخ و قیل المراد التاکید فی التبرج و وقت الغسل
 بعد قال یحیی قال مالک و ان جمعة الامام و هو مسافر یقریة لا یجب فیها الجمعة فلا یجوز له ولا اهل تلك
 القرية و لا من جمعتهم من غیرهم و لیتقوا اهل تلك القرية و غیرهم عن لیس بمسافر الصلوة قال یحیی قال مالک
 لا جمعة علی مسافر کفرت مالک و تنکیہ نازل شیو و امام و رقریہ کہ واجب است و ان جمعة و امام مسافرست یجب
 خواند و جمعة گذارد با اهل آن قریہ پس ہر تینہ اہل آن قریہ و غیر ایشان نیز جمعة میگذارند ہمراہ او و گفت مالک و اگر جمعة گذارد
 امام و حال آنکہ او مسافرست و رقریہ کہ واجب نیست در آن جمعی نیست جمعة برائے او نہ برائے اہل قریہ و نہ برائے کسیکہ
 جمعة گذارد با ایشان از غیر ایشان و باید کہ تمام کنند اہل آن قریہ و غیر ایشان از ان جماعہ کہ نیستند مسافر نماز را و گفت مالک
 نیست واجب جمعة بر مسافر یا ب **ابن الغسل** للجمعة یسنون است غسل برائے جمعة **مالک** عن صفوان
 ابن سلیم عن عطاء بن یسار عن ابی سعید الخدری عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال غسل یوم الجمعة واجب علی
 کل محتلم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود غسل روز جمعة واجب است بر ہر بائع **مالک** عن نافع عن عبد اللہ بن عمر
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال اذا جاء واحدکم الجمعة فلیغتسل رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود چون باید
 یکے از شما جمعة باید کہ غسل کند **مالک** عن ابن شہاب عن سالم بن عبد اللہ انه قال دخل رجل من اصحاب رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وسلم المسجد یوم الجمعة و عمر بن الخطاب یخطب فقال عمر ایتہ ساعة هذه فقال یا امیر المؤمنین انقلب
 من السوق فسمعت النداء فمأذنت علی توضأت فقال عمر الوضوء ایضا قد علمت ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کان
 یأمر بالغسل و أراد مدوے از صحابہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بسی روز جمعة و عمر بن الخطاب خطبہ میخواند پس
 گفت حضرت عمر کدام ساعت است این یعنی چرا تاخیر کردی پس گفت یا امیر المؤمنین با رگشتم از بازار پس شنیدم اذان را
 پس زیادہ کردم بر آنکہ وضو کنم پس گفت حضرت عمر وضو نمیکنی محل انکار است و ہر تینہ دانستہ کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود
 بغسل **مالک** عن سعید بن ابی سعید الخدری عن ابی ہریرۃ انه کان یقول اغسل یوم الجمعة واجب علی کل محتلم فقیل
 الجنابة ابو ہریرہ گفت غسل روز جمعة واجب است بر ہر بائع **مالک** عن ائمتہ قال یوم الجمعة واجب علی کل محتلم فقیل
 و هو یزید بن ابی الغسل قال ذلک لغسل فی حین یغتسل لروایة ذلک ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال
 فی حدیث ابن عمر اذا جاء احدکم الجمعة فلیغتسل گفت مالک ہر کہ غسل کند روز جمعة در اول روز خود و او کہ کند
 بان غسل جمعة را پس ہر تینہ این غسل کفایت نمیکند او را از غسل جمعة زیرا کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود در حدیث عبد اللہ
 ابن عمر اذا جاء احدکم الجمعة فلیغتسل **قال** یحیی قال مالک و من اغتسل یوم الجمعة معجلا و مترا و هو یزید بن ابی

مسئله رقیب صلاہ من الفجر و تقریب من ذهاب افضل و فی الہدایۃ غسل یوم الجمعۃ للصلوۃ و هو الصحیح و فی
العالمگیریہ لو اغتسل بعد الفجر ثم احل و صلی الجمعۃ بالوضوء لا ینکح مستتاً ۱۲ - +

۱۵ قلت هو قول اہل العلم ۱۲ - +

مسئله غسل الجمعۃ فاحصاہ ما ینقض وضوہ فلیس علیہ الوضوء و غسلہ ذلک یجزی عنہ گفت مالک بہر غسل
کند روز جمعہ پیش از وقت یا بعد دخول وقت و انیت میکرد بآن غسل جمعه را پس رسید اورا چیزیکہ بیگند و وضو اورا
پس لازم نیست بروے مگر وضو و غسل او کفایت کند دست از غسل جمعه مترجم گوید رضی اللعنه حفاظ حدیث از ابن
عباس و حضرت عائشہ استجاب غسل جمعه روایت کرده اند و عمل جمہور صحابہ و تابعین بر این احتیاب است پس تضاد دو
حدیث واجب استجاب بیکے از وہ وجہ تواند بود یا انیت کہ حدیث واجب منوخ باشد بحديث استجاب و بہین دست
سئل ابن عباس یا انیت کہ مراد بوجوب تاکید و لزوم آن باشد اگرچہ سنت بود و الحمد للہ علم مسئلہ غسل از سنن ہدی
سنت در حق کسیکہ حاضر شود جمعه را و از سنن ادب سنت در حق ہر کسے حضور جمعه اورا واجب باشد یا نہ او اول پس
بحديث باب اذا جاء احدکم الجمعة فلیغتسل و غسل الجمعة واجب علی کل محتمل ای بالغ غسل مطلق برین مقید و اثباتی پس
بحديث شیخین حق علی کل مسلم ان یتنظف لیرا من سبتہ ایام و بالتفاق فقہار واجب نیست پس حق معنی مامور باشد و
باین تفصیل کہ کہ یکم خلاف در بیان و قول فقہار بر غایت و دلیل ہر یکے را محمل پیدا شد و همچنین سنت قضای این سبتہ
ضعیف در اختلاف ایشان کہ آیا اگر کسے پیش از رفتن بجمعه غسل کند بوجہیکہ باین غسل نماز جمعه نمیتواند خواند سنت او
شود یا نہ پس میگوئیم کہ سنت تطہیف حاصل شد و سنت تخطیم صلوۃ حاصل نشد باینستیم از حدیث من احسن الملتی بالجمعة

ستحب است کہ بپوشد از بہترین جامہا بجمعه **ہا لک** عن یحیی بن سعیدانہ بلغہ الرسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
قال ما علی احدکم لو اتخذ ثوبین للجمعة سوا ثوبین فہذا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود چو زیان است بکسے از شما اگر جامہ
کند دو جامہ برائے جمعه خود بخیزد و جامہ ثانی کہ در محنت و کار بپوشد مسئلہ چن سنت غسل و لبس احسن ثیاب و همچنین
تطہیب بجمہت اجتماع ناس و عید بدون جمعه است لابد آن آداب متعدی باشند بسوئے عیدین **باب استحباب التطہی و**
التسوا للجمعة ستحب است خوشبو مالیدن و مسواک کردن برائے جمعه **ہا لک** عن ابن شہاب عن ابن السباوان **رسول**

صلی اللہ علیہ وسلم قال فی جمعة من الجمعة یا معشر المسلمین لا تہذا یوم جعلہ اللہ عیداً فاعتمسوا و من کان عندہ
طیفلاً یضربہ از عیس منہ علیکم بالسواک رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود و جمعه از جمہا کہ اے گروه مسلمانان ہر آنکہ امروز
روز سبت کہ گردانید اورا خدا تعالی عید پس غسل کنید و ہر کہ باشد نزد او خوشبو پس ضرر نکند اورا آنکہ مالہ از آن خوشبو
و لازم گیرید شما مسواک کردن را **ہا لک** عن نافع عن عبد اللہ بن عمر کان لا یروح الی الجمعة الا اذہن تطہی بالان
یکون حراماً عبد اللہ بن عمر بنیفت بسوئے جمعه مگر آنکہ روشن می مالید و استعمال خوشبو میکرد و مگر آنکہ محروم باشد

مسوی قلت هو قول أهل العلم ولا يصح هذه الساعة الساعة طيفة بعد الزوال الساعة التي بين يديها حتى الليل والنهار

قلت هو قول العلماء انهم التشاغل بالبيع نحو بعد ذلك المعتبر عند الخفية الا فان الاول وعندنا شافعية الا فان بينك الخطيب

باب فضل التمسك بيوم الجمعة وبيان فضيلته اول وقت رقتن ورز جمعة **والله** عن سمي مولى ابي بكر

ابن عبد الرحمن عن ابي صالح السمان عن ابي هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من اغتسل يوم الجمعة غسل

الجنابة ثم راح في الساعة الاولى فحانما قرب بدنة وراح في الساعة الثانية فحانما قرب بقرة ومن راح في الساعة

الثالثة فحانما قرب كبشا اقرن ومن راح في الساعة الرابعة فحانما قرب بجاجة ومن راح في الساعة الخامسة فحانما قرب ببعرة فاذا

خرج الامام حضرت الملائكة يستمعون الذكر رسول الله صلى الله عليه وسلم فمروا به فغسل كفه ورجليه ثم غسل

جانبه بعد اذان برود وراحت نختين پس گویا که قربان کرده است یک شتر را و هر که برود و ساعت دوم گویا که

قربان کرده است یک گاو را و هر که برود و ساعت سیم گویا که قربان کرده است یک شتر را و هر که برود و ساعت

چهارم گویا که قربان کرده است یک گاو را و هر که برود و ساعت پنجم گویا که قربان کرده است یک بقیه را پس گفت که هر

امام یعنی برای خطبه حاضر مشوید و زشتگان می شنوند پس را مترجم گوید علماء بحسب و از آنکه مراد از ساعت درین حدیث

جز و و از دهم روز است یا خطبه بر تقدیر اول وقت تکبیر از طلوع آفتاب باشد و بر تقدیر ثانی از وقت زوال ظهر پیش

فقیر و جز ثانی است و الماعلم **باب السعي يوم الجمعة** بیان سعی روز جمعه قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا اذا نودى للصلاة

من يوم الجمعة فاسعوا الى ذكر الله وادبروا البيع ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون **و** اے مسلمانان وقتیکه بانگ نماز

واده شود روز جمعه پس سعی کنید بسوی یاد کردن خداستغالی یعنی بخرید و بگذارید خرید و فروخت را این بهتر است مثلثا

اگر میدانید **والله** ان سال ابن شهاب عن قول الله تعالى يا ايها الذين امنوا اذا نودى للصلاة من يوم الجمعة فاسعوا

الى ذكر الله فقال ابن شهاب كان عمر بن الخطاب يقرأها اذا نودى للصلاة فامضوا الى

ذكر الله مالك سوال کرد ابن شهاب را از قول خداستغالی يا ايها الذين امنوا الا یعنی مراد از سعی شتاب رفتن

است یا عزم کردن پس گفت ابن شهاب که عمر بن الخطاب بخواند این آیت را باین طور اذا نودى للصلاة فامضوا

الى ذكر الله تعالى قال يحيى قال مالك وانما السعي في كتاب الله عز وجل لعل الفعل يقول الله تعالى اذا نودى

سعي في الارض وقال تعالى واما من جاءك يسع وهو يخشع وقال عز وجل ثم ادبر يسع وقال عز وجل ان يسعكم

شي قال يحيى قال مالك فليس السعي الذي ذكره الله عز وجل في كتابه بالسعي على الاقدام ولا الاشتغال ولا الحرق وانما السعي

الفعل والعمل گفت مالك جز این نیست که سعی در کتاب خداستغالی عمل فعل است سعی بمعنی عمل فعل آمده است

پس قول خداستغالی و اذا نودى سعی في الارض چون والی امور مردمان شود سعی کنند تا شاد و افکن و در زمین و گفت اما من

جاءك سعی گفت مالك پس نیست سعی که ذکر کرده است خداستغالی و کتاب خود سعی بر تقدیر و نه دویدن و نه دویدن و نه دویدن

مسئله اول قلت هو قول هلال لعلمه قال المحلى عز الروضة لا اذا كان اما اذا كان بازيد فيه فوجه لا يصح اما لا يخطى
مسئله ثانی قلت اتفقوا على ان الخطبة فرض في الجمعة ثم اختلفوا هل يحنفية الفرض ذكر ما ولو توحيداً او تهليلة شرطها ان يقرأ
 في الوقت قبل الصلوة وعتلاً لشافعية يشترط خطبتان قبل الصلوة وادكانها خمسة حرماً لله الصلوة على رسول الله صلى الله عليه وسلم
 والوصية بالمقوى وهذا الثلث فرض في الخطبتين جميعاً وقرآءة آية اهل دعاء للمؤمنين في الثانية هذه الخمسة عند الحنفية من
 السجدة

مصنف وجز این نیست که مراد داشته است عمل و فعل را مسلمه مستند صرف سببی طلب حدیثیست این است اذا اتیتهم
 المصلوة فلیکملوا بالکتابه توجیه قرار است فامضوا انزاد یک فقیر است که قرآن نازل شده است بر سبب حرف و همته مق اند
 و معنی و فامضوا حرفی بود که حضرت عمر آنرا میخواند پس لازم شد که فامضوا بمعنی فامضوا باشد مسلمه مراد از نودی اذان
 ثانی است زیرا که در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم شیخین همین اذان بود که پیش خطیب میگویند و اذان اول در زمان
 حضرت عثمان پیدا شده است پس حال اول آیه دلالت میکند که مراد اذان ثانی است مسلمه بر سبب قیاس باید که در حث
 واجاره و سایر معاملات را که مانع حضور جمعه باشد پس آن نیز حرام است و چون معلوم است که غرض از تحریم بیع تحقق سببی است
 و دفع مانع آن میباشد که تحریم مخصوص باشد به کسیکه جمعه بر وی واجب است و اگر در اثنای رفتن بسوی جمعه با کسیکه بیع
 کرده مختل است که نظر بلفظ و ذوالالبیغ کنند و این جزیه را بهر چه اکثر افراد گیرند مختل است که نظر بقرض کنند و نمی دانند
باب الفی عن خطبة الراجح جمعة و بیان منع از گام نهادن بر گردنهار و رجمه **قال** عن عبد الله بن ابي بكر بن عمر

عن ابي هريرة انه كان يقول لان يصلي احدكم بظهر الحرة خيراً له من ان يقعد حتى اذا قام الى امام يخطب
 بقطر قارب الناس يوم الجمعة ابو هريرة مكيف برأئيه انما نماز بگذار و یکی از شما در حرة بهتر است از آنکه نشیند
 بخانه خود تا چون استا و امام در خطبه آمد کام نهاده برگردن مردمان مترجم گوید علماً اجماع دارند بر کراهت این فعل و استثناء
 کرده اند و صورت رایجی آنکه امام باشد دوم آنکه در صف پیشین فرجه باشد و وصول بآن بدون تخطی ممکن نشود و سایر
 ضرورات را برین قیاس باید کرد و الداعی **باب الجمعة** خطبتان مجلس بدین جمعه را دو خطبه است بشنیدن میان
 آنها **قال** عن جعفر بن محمد عن ابيان رسول الله صلى الله عليه وسلم خطبتین خطبتین يوم الجمعة و جلس بدینها
 مروی است از محمد باقر که رسول الله صلی الله علیه وسلم بخواند دو خطبه روز جمعه و نشست در میان آنها مسلمه سنت است که
 خطبه بر منبر بخواند یا بر مرقع بعل آنحضرت صلی الله علیه وسلم و عمل مسلمین بعد از آنحضرت صلعم و جلوس بین الخطبتین را مثل
 سوره اخلاص بیان کرده اند و در حدیث آمده که قصر خطبه علامت فقره جل است و خطبه استاده باید خواند بعل ستم
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم و عمل مسلمین و بآیت و ترکوک تا **باب جواز الاحتباء** و الا ما مر بخطب و بیان جایز
 بودن احتباء و حالیکه امام خطبه بخواند **قال** انه بلغه ان عبد الله بن عمر كان يجتنب يوم الجمعة والا ما مر بخطب

عنه ای که احتباء من کرده اند بعلب النعم فاذا آمن من ذلك فلا كراهية ۱۲

مسوی **قلت** هذا قول الجمهور **قلت** قوله ما اذا كانوا معاً على مرجع لم يذنبوا حتى يستأذنه جمهورهم
على الاجتماع واطلقوا واحد فقال على مرجع او على مرطعة مجمعين عليها نحو الجمعة والحر والقطر الخ واما شباك ذلك ذكرنا
لاستيدان يوم الجمعة كان في زمان النبي صلى الله عليه وسلم لان النبي صلى الله عليه وسلم كان يأذن بكل شاة ۱۲+

مصحف عبد الله بن عمر احتبوا سكر وروز جمعه حالانکه امام خطبه میخواند مترجم گوید علت کراست احتبوا آنست که
غالباً خواب می آرد پس اگر از جلب نوم بامون باشد بگوید و خواهد بود و فعل ابن عمر شعر این است والله اعلم یا ب
استقباب استقبال الناس بکلام و هو یخطب مستحب است روزی نشستن مردمان بطرف امام و حال آنکه

او خطبه میخواند قال مالك السنة ان يستقبل الناس الامام يوم الجمعة اذا اراد ان يخطب من كان منهم على القبلة
وغيرها گفت مالک سنت مقرر نزدیک یا آنست که روی آورند مردمان بطرف امام روز جمعه و قتیکه اراده کند خطبه
خواندن را آنکه از ایشان نزدیک قبله باشد و آنکه بجانب غیر قبله باشد یا ب مناصیه عن هل علیه الیتاذل لاهل

الخروج کسیکه رسیده و از عذر یا واجب است بروی که استیدان نماید از امام و برآمدن قال مالك وليس على من
دفعه اصایه امر لا بد له من الخروج ان يستأذنه لاهل الامام يوم الجمعة اذا اراد ان يخرج گفت مالک نیست لازم بر کسی چون از بی
او جاری شد یا رسیده و امری که ناچاری است او را از برآمدن آنکه رخصت طلبد از امام روز جمعه و قتیکه خواهد برآمد مترجم

گوید جمهور علماء را قائل اند بجموع وجوب استیدان و آیت و اذا كانوا معاً على مرجع لم يذنبوا حتى يستأذنه جموعهم
بر جمیع فقط و واحد این آیت را مطلق داشته است و مرطعة که با جماع مشروع است خروج از آن بدین اذن
امام جائز و نه در مثل جمعه و عیدین و جهاد و استسقاء و امثال آنها و نیز روایت کرده که استیدان در جمعه و عید آنحضرت

صلی الله علیه و سلم رایج بود و آنحضرت صلعم با شاره اذن میداد و الله اعلم **باب** الاستیذان يوم الجمعة و لاهل الامام یخطب
مستحب است خاموش ماندن روز جمعه و حالیکه امام خطبه میخواند **مالك** عن ابی الزناد عن الاخری عن ابی هريرة

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اذا قلت لصاحبك انضبط فليدعك انما يخطب يوم الجمعة فقد لغو و
رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود و قتیکه بگوئی بنشین خود را خاموش شو حال آنکه امام خطبه میخواند پس هر آنیکه کلام بخواند
کردی **مالك** عن ابن شهاب عن ثعلبة بن مالك القرظ انه اخبره انه كان في زمان عمر بن الخطاب يصليون

يوم الجمعة حتى يخرج عمر بن الخطاب فاذا خرج عمر جلس على المنبر واذن المؤذنون قال ثعلبة جلسنا تحت
فاذا سك المؤذنون وقام عمر فخطب انصتوا فلو يتكلم منا احد ثعلبة گفت که مسلمانان در زمان عمر
ابن الخطاب نماز میگذارند و روز جمعه تا آنکه بر می آمدند حضرت عمر پس و قتیکه برآمد عمر نشست بر منبر اذان گفتند

مؤذنان گفت ثعلبة نشستیم سخن گویان با یکدیگر پس و قتیکه خاموش میشدند مؤذنان و منی استاذ عمر که خطبه خواند
خاموش میشدیم پس سخن نمی گفت از ما هیچکس قال ابن شهاب فخرج الامام يقطع الصلوة وكلامه يقطع الكلام

مسئوی بقلت قال ابن الحارثی یستحب فی الاصل الجمعة وفي الثانية هل أتتک او سمعتم اسموا الملتحقون فقال الحلی عن
الروضة کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یقرأ الجمعة والملتحقون فی وقت وسمی اسموا الغاشیة فی وقت مکافئ تحییج مسلم
وعند الحنفیة یکره ان یوقت شیئاً من القرآن لشيء من الصلوة وتفسیر هذا الكلام علی ما فی العالم کبیرة انما فالملحق غیره و
دای قریب غیره مکروهة فاذا قرع للبرکات وتبرکات قرأه تهلل الله علیه وسلم فلا کراهیة ینبغی ان یقرأ غیراً حیث اذا اراد ان یقرأ یهلل ان یقرأ یقول

مصنف گفت ابن شهاب پس برآمدن امام قطع میکند نماز را و کلام امام قطع میکند کلام را حال آنکه سال ابن شهاب
عن الکلام یوم الجمعة فی انزل الامام عن المنبر قبل ان یکبر قال ابن شهاب لا یاس بدن انک الیک سوال کرد
ابن شهاب از سخن گفتن روز جمعه وقتیکه فرو داد امام از منبر پیش از آنکه بگوید گفت ابن شهاب هیچ بگفت آنست که آنست که
عن ابی النضر مولی عمر بن عبد الله عن مالک بن ابی عامر ان عثمان بن عفان کان یقول فی خطبته قل ما ینبغی ذلک

ای خطبته امام خطب یوم الجمعة فاستمعوا له وانصتوا فان المنصت الذی لا یسمع من الخطبة
مقل المنصت المصلح عثمان بن عفان میگفت وخطبته بود که ترک کند این را وقتیکه خطبه میگفت چون بابت امام خطبه
خواند روز جمعه پس گوش نهید و را خاموش باشید زیرا که هر آینه خاموش شوند و را که نمی شنود از ثواب شل آنست که خاموش
شوند و شنونده را باشد الحدیث مختصر و آنست که عثمان بن عفان ای دجلین یخجلان و کلام امام
یخطب یوم الجمعة فخصبها انما ینبغی عبد الله بن عمرو بن عثمان را که با یکدیگر سخن میگفتند و حال آنکه امام خطبه میخواند روز جمعه

پس سگریزه انداخت بسوی ایشان که خاموش شوید حال آنکه بلغه ان رجلاً عطس یوم الجمعة و کلام امام خطب
فشقت رجلاً الی جنبه فسأل عن ذلک سعد بن المسیب فما عا عن ذلک وقال له لا تعلى خبر سید باک که
مرد عطسه کرد روز جمعه حال آنکه امام خطبه میخواند پس پرسید که او را خطبیکه بر پهلوی او بود پس سوال کرد ازین
مسئله سعید بن المسیب را پس نمی کرد و از اینکار و گفت و را که دیگر کمن مسئله الضات سنت مؤکده است و قول جدید
شافعی و کلام کرده که ایت شدید و اگر حاجت ضروری پیش آید مانند آنکه اعمی و رجا به می افتد که ایت مرتفع میگردد و
فریضه است و قول قدیم و اگر شخص در اثنا خطبه سخن کند باید که اکار باشاره کند به سخن چنانکه ابن عمر کرد و در اسلام و
تشمیت عاظم در اثنا خطبه اختلاف است بعضی از علماء رخصت داده اند و طائفه مکروه داشته و الداعلم پاک

القرائة فی صلوة الجمعة و در بیان قرار است که ناظر است از آنحضرت صلی الله علیه وسلم در نماز جمعه حال آنکه عثمان بن مسعود

الما فی عن عبد الله بن عتبة بن مسعود ان الضحاک بن قیس سأل النعمان بن بشیر ما اذا کان یقرأ فی رسول الله
صلی الله علیه وسلم یوم الجمعة علی اثر سورة الجمعة قال کان یقرأ أهل ائمتک
حدیث الغاشیة ضحاک بن قیس سوال کرد نعمان بن بشیر را چه چیز است که میخواند آنرا رسول الله صلی الله علیه وسلم روز
جمعه بعد سورة جمعه گفت میخواند ائمتک حدیث الغاشیة تترجم گوید و پیش مالکیه و شافعیه تحب است قراة سورة جمعه

مسئوی انقلت علیہ اکثر اهل العلم انه ان ادرك ركة كاملة اضاف اليها ركة اخرى وسميت جمعة

فان لم يدر ذلك ركة صليها اربعاً وقال ابو حنيفة ان ادرك الإمام في الشهود صلي ركعتين ١٢ - ١٣

مصنف و منافقون همچنین قراة سج اسم و عاشیه و خفیه تو قیت بعض قرآن را بعض صلوات کرده داشتند و تفسیر

کلام ایشان چنانچه محققان نوشته اند آنست که این کرامت در صورتی است که بغیر آن نماز را جایز ندارد یا قرائه
بغیر آن مکروه شمارد و اگر سبب آسانی یا تبرکاً بقرائه آنحضرت صلی الله علیه و سلم التزام کنه هیچ باک نیست لیکن می باید که

گاه گاه غیر آنرا نیز خوانده باشد تا جا بهلان از ارکان صلوة بشمارند و بعد از علم باب من ادرك ركعة من صلوة قال الحمد

فیصل الدین انہی سہر کے دریا پد با امام از نماز جمعہ یک رکعت پس بایک کہ بگذارد و ہمراہ اور رکعت دیگر حالت عن ابن شہاب

انه كان يقول من ادرك من صلاة الجمعة ركعة فليصل اليها ركعة اخرى ابن شهاب مكيث هر كه درياد از نماز

جمعہ یک رکعت پس بایکہ بگزارد باورکعت دیگر قال الملک قال انہما شیخو سعة گفت مالک گفت ابن شہاب وہین

است سنت قال يحيى قال ذلك أدركت أهل العلم يبدلون ذلك أن رسول الله صلى الله عليه وسلم

قَالَ مِنْ أَدْرَاكَ مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَدْرَكَ الْخُلُوفَ مَا لَكِ بِرَبِّهِينَ قَوْلِي يَا نِعْمَ اِبْلَاءٌ عِلْمٌ رَأْسُهُ خُدَّوَانِ سَجْدَتِ

آنست کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ہر کہ در یاد باز نماز یک رکعت پس بہ آئینہ وے دریافتہ است نماز را تہی

گفتہ است ہر کرک رکعت کاملہ دریافت از جمیع وعے اور رک کردہ است جمیع را پس چون امام سلام دید ضم کند با اورے

و دیگر را تمام شد حجه و اگر ادراک کرده است با او یک رکعت و داخل نشد در نماز دیگر بعد از آنکه سر بر داشت امام از رکوع

رکعت دوم پس فوت شد از دو جمعہ و باید کہ گذارد آنرا چهار رکعت زیرا کہ وہ ظہر است و ہمین است نہایت پاک

وآوردی و شافعی مترجم گوید رضی الله عنه و حدیث حاکم آمده است من ادرك من صلوٰۃ المجمعة ركعت فقد ادرك الصلوٰۃ

واذروايت ديگر حاکم من ادرک من الحجة رتبة تفصيل اليها اخري وارامهموم اين حديث والسته شده اگر دون بکير گشت

در یافت جمیع رانه در یافته است پس ظهر او انداختنیافا او بنیاد و نزدیک امام اعظم را رسید امام را در یافتند و در حرکت

لما رآه نازحه را ور يافت ياب فضل يوم الجمعة والستة التي ترحى فيها مضاعفة ابني هريرة وكعلي بن هبار و

واللہ بن سلام فی عینہما باب در بیان مصیبت روز جمعہ و صلہ علیہ سید و ائمتہ شیعوں بکثرت اور اور روز جمعہ

فناظره البهريه وحب احبار وعبد المبرن سلام وعلمين ان ساعته والى عن ابى الزنا وعن الامير عن ابى هريره

رسول الله صلى الله عليه وسلم في يوم الجمعة فقال في ساعة لا يوافقها عبد مسلم وهو قائم يصلي

سَأَلَ اللَّهُ شَيْئًا إِلَّا أُعْطَاهُ أَيُّهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا بَقِيَّةَ الْوَسْطَى يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

کر که در روز جمعه را پس گفت در آن روز سائیت که در سجده پادشاه را بجهت کسمان حال انکه او استاده باشد تا رسید که

سوال کنندہ خدا تعالیٰ چیزے ملکہ میبیدار را چیز و اسرارہ نمود و انصرت یعنی المد علیہ وسلم بہت مبارک خود

مسئوی له قلت قال المحلی بكثر من الدعاء يوم الجمعة رجاء ان يصادف ساعة الاجابة ۱۱

مصنف بیان قلة آن ساعت مفیروها لک عن یزید بن عبد الله بن الحارث عن ابراهیم بن الحارث التیمی عن ابی سامة بن عبد الرحمن عن ابی هريرة انه قال خرجت الى الطور فلقیت کعب الاخبا ریخست معی فی ثی عز التوراة وحدث عن النبی صلی الله علیه وسلم کان فیما حاشته ان قلت قال رسول الله صلی الله علیه وسلم خیر یوم طلعت علیه الشمس یوم الجمعة فیه خلق موقیه ابط و فیه یتعلی فیه ما فیة تقوم الساعة واهل دابة الادی صیحة یوم الجمعة من حیث تصیر حتی تظلم الشمس تسع فاعلم الساعة لا الحین ولا تسع ساعة لا یصافح عبد سلم وهو یصلی یسأل الله شیئا الا اعطاه اياه قال کعب فی کل سنة یوم فقلت بل فی کل جمعة فقلت کعب فی کل جمعة فقال صدق رسول الله صلی الله علیه وسلم قال ابو هريرة فلقیت بصرة بن ابی بصرة الغفاری فقال ان ابن اقبلت فقلت من الطور فقال لوا درکتا قبل ان تخرج الیها خرجت سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول لا تغل الحطی الا الی ثلثة تساجل الی المسجد الحرام والی مسجد کذا والی مسجد ینبعا او بیت المقدس یشک قال ابو هريرة ثم لقیت عبدا لله بن سلام فی ثی یسبح مع کعب الاخبا و ما حد ثمة فی یوم الجمعة فقلت قال کعب فی کل سنة یوم فقلت کعب فقال عبد الله بن سلام کذب کعب فقلت ثم قرأ الکشمیة فقال بل هی فی کل جمعة فقال عبد الله بن سلام صدق کعبی قال عبد الله بن سلام قد علمت آية الساعة فی کل جمعة فقلت له اخبر فی بها ولا تضیق فقال عبد الله بن سلام هی اخر ساعة فی یوم الجمعة قال ابو هريرة فقلت و کیف تكون هی اخر الساعة فی یوم الجمعة وقد قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لا یصا دفها عبد سلم وهو یصلی وتلك الساعة لا یصلی فیها فقال عبد الله بن سلام اهل یقل رسول الله صلی الله علیه وسلم یجلس یجلسا ینتظر فی الصلوة فهو فی الصلوة حتی یصلی قال فقلت یلی قال فهو ذالک ابو هريرة گفت بر آدم سبوت کوه طوئس ملاقات کردم با کعب اجار پیش شتم همراه او پس حدیث نقل کردش من از توراة و حدیث نقل کردم من پیش او از رسول الله صلی الله علیه وسلم پس بود در آنچه ذکر کردم پیش او آنکه گفتتم فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم بهترین روز یک طلوع کرده است و آن آفتاب روز جمعه است و روز جمعه آفریده شد آدم و در روز جمعه فرود آورده شد زمین و در روز جمعه مهرمانی کرده شد بر من بعد از عتاب و در روز جمعه وفات یافت آدم و در روز جمعه خواهد برخاست قیامت و نیست هیچ جنبه مگر و گوش نهاده است روز جمعه از و فقیه صبح کند تا و فقیه بر می آید آفتاب از ترس قیامت مگر بن آدمی و در جمعه ساعت که نمی یابد آنرا بنده مسلمان حال آنکه او نماز میگذارد و سوال میکند از خدا تعالی چیزی که مکرر میگوید و او را آن چیز کعب گفت محل بودن این ساعت در هر سال یک و زیست پس گفتیم بلکه در هر جمعه است پس خواند کعب تورت را پس گفت راست فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم گفت ابو هريرة پس ملاقات کردم با بصرة بن ابی بصرة غفاری پس گفت از کجا آمدی گفتتم از طور پس گفت اگر می یافتم ترا پیش از آنکه

مسوی له قلت وعلیه السلام اذانه یسبح قبل الظهر عند اکثره واربعة رکعات یصل مسلوحة عائشة وبقی المذبح تصحیح رکعتین
تفاوت اختلافهما بعد الجمعة فقال الشافعی رکعات قال ابو حنیفة اربع قال ابو حنیفة هو ثلاث وثلثمائة ۱۲ قلت هو قول اهل العلم

مصنف برے آمدی بسببے طور سرگرمی نے آمدی شنیدم از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ فرمود آئندہ کردہ نشود و شران را اگر بسببے
سہ سجد بسببے مسجد حرام و بسببے مسجدین کہ نیست و بچے ایلیا گفت مسجد بیت المقدس گفت ابو ہریرہ بعد از آن ملاقات
کردم با عبد اللہ بن سلام پس ذکر کردم پیش او صورت مجلس خود با کعب احبار و آنچه حدیث روایت کرده بودم پیش او
در باب روز جمعہ پس گفتم در اثنا سخن کہ گفت کعب احبار محل این ساعت مروجہ در ہر سال یک روز است پس
گفت عبد اللہ بن سلام دروغ گفت کعب پس گفتم بعد از آن خواند کعب ریت را پس گفت بلکہ آن ساعت در ہر جمعہ است
پس گفت عبد اللہ بن سلام راست گفت کعب بعد از آن گفت عبد اللہ بن سلام ہر آئینہ من میں انکم کہ ام ساعت بیت
آن گفت ابو ہریرہ پس گفتم او را خبر وہ مرا بین ساعت و بخل مکن پس گفت عبد اللہ بن سلام آن ساعت آخر ساعت
است از روز جمعہ گفت ابو ہریرہ پس گفتم و چہ گوئید باشد این ساعت مروجہ آخر ساعتی در روز جمعہ و ہر آئینہ فرمودہ است
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ منی یاد آن ساعت را بچہ بندہ مسلمان حال آنکہ او نماز سیکند و دیگر کہ اجابت دعائے او کردہ
میشود و این ساعت کہ تو نشان میدہی نماز کردہ نمیشود و در آن پس گفت عبد اللہ بن سلام آیا فرمودہ است آنحضرت صلی اللہ
علیہ وسلم ہر کہ بنشیند مجلسی کہ انتظار سیکند و در آن مجلس نماز را پس او در نماز است تا آنکہ بگذارد آنرا گفت ابو ہریرہ گفتم آری
فرمود گفت پس مرا دہین است یا التوب لک لعلک لعلک ما قبل المفایض و بعد ہا و بیان نماز ہا و نافکہ کہ مستحب از پیش از نماز

و بعد از نماز **حالات** عن نافع عن ابن عمر ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کان یصلی قبل الظهر رکعتین بعد ہا رکعتین
و بعد المغرب رکعتین فی بیتہ و بعد صلوۃ العشاء رکعتین و کان لا یصلی بعد الجمعة حتی ینصرف فیکرم رکعتین
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم سیکند از پیش از ظهر دو رکعت و بعد از ظهر دو رکعت و بعد مغرب دو رکعت و در خانہ خود و بعد از نماز
عشاء دو رکعت و نماز سیکند از بعد جمعہ تا آنکہ باز میگشت بخانہ پس سیکند دو رکعت مسئلہ اکثر علماء قایل اند بسنت چہار رکعت
پیش از نماز ظهر و تمسک ایشان حدیث حضرت عائشہ است کہ سلم آنرا ذکر کردہ و در نہاج دو رکعت را تصحیح کردہ و در ابجد
جمعہ نیز اختلاف است در پیش شامی دو رکعت است و نیز و یک ابو حنیفہ چہار رکعت و لغوی گفته است این اقلیل
اختلاف مباح است یا کایستجاب رکعتی الفجر و تخفیف ہا باب و سنت بودن دو رکعت کہ متصل نماز فجر باشد و یک

کردن آن **حالات** عن نافع عن عبد اللہ بن عمر ان حفصۃ زوجۃ النبی صلی اللہ علیہ وسلم اخبرنا ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
کان اذا سکت المأذون عن الاذان اصلو الصبح صلی رکعتین خفیفہ فی قبل ان تقام الصلوۃ حضرت حفصہ خبر و ابو عبد اللہ
ابن عمر را کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وقتی کہ خاموش میشد مؤذن از اذان نماز صبح سیکند دو رکعت پیش از آنکہ
استادہ کردہ مشید نماز **حالات** عن یحیی بن اسماعیل ان عائشہ زوجۃ النبی صلی اللہ علیہ وسلم قالت ان کان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ وَعَلَيْهِ الشَّافِعُ وَمَعْنَاهُ عَدَلَ الْحَقِيقَةَ كَمَا هِيَ إِنْ يَصِلُ فِي الصَّفِّ فَخَالَطَ الْقَوْمَ وَهُمْ فِي الصَّلَاةِ وَهُوَ
لَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ حَائِلٌ فَلَوْ وَجَدَ لَمْ يَأْمُرْ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَهُوَ لَمْ يَرْكَعْ رُكْعَتِي الْفَجْرِ وَهُوَ يَجِئُ لَوْ رَكْعَتَاهَا أَدْرَكَ رُكْعَةَ مَعَ
الرَّامِ فَإِنَّهُ يَرْكَعُهَا فِي بَابِ الْمَسْجِدِ ٢١٣ قُلْتُ فِي الْمَتْنِ فَلَمَّا قَامَتِ النُّفُلُ الْمَوْقُوتُ نَدَبَ قَضَائِهِ وَفِي الْعَامِلِ الْكِبَرِيَّةِ
وَالسَّنَنِ إِنْ أَفَاقَتْ عَنْ قَهْلِهِمْ يَقْضَاهَا لِرُكْعَتِي الْفَجْرِ فَإِنَّهُمَا أَنْ قَامَتَا مَعَ الْفَرَضِ قَضَى إِلَى وَقْتِ الزَّوَالِ بَدَأَ بِهِ لَا يَقْضِي خِلَافًا
٢١٣ قُلْتُ فِي الْعَامِلِ الْكِبَرِيَّةِ قِيلَ لَا بَأْسَ بِتَرْكِ سِتَّةِ الْفَجْرِ وَالظُّهْرِ إِذَا صَلَى وَحْدَهُ وَقِيلَ لَا يَجُوزُ تَرْكُهَا بِحَالٍ ٢١٣

مُصَنَّفٌ يَصْغَفُ رُكْعَتِي الْفَجْرِ حَتَّى أَنْفِيَ أَقُولُ أَتَرَى يَا مُرَاقِبَ الْقُرْآنِ لَا حَضْرَتَ عَالَمَهُ فَرَسُوهُ رُبَّ رَسُولٍ صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ سَبَّحَ مِكَرَ دُورِ رُكْعَتِ فَجْرٍ رَأَى أَنَّهُ كَمَنْ دَرَجَتُهُ مِثْلُكُمْ آيَا وَخُذْ سُوْرَهُ فَاتَّخِذْ رَأْيَهُ بِأَيِّ ذَا الْقِيَمَةِ الصَّلَاةُ لَوْ رَكْعَتُهُ
الْفَجْرِ وَغَيْرِهِ مِنْ النُّوَافِلِ وَفَتِيكَهَ اسْتَاوَهُ كَرُوْشُوْهُ نَمَازٌ بِأَيِّكَ تَرْكُ كَنْدِ صَلَاحِ دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ وَغَيْرِ أَنْ زَوْفُلَ مَا لَكَ
عَنْ شَرِيكَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمْرُوتَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ قَوْمًا لَا قَامَةَ فَقَامُوا بِصَلَاةٍ فَخَرَجَ
عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَصْلًا تَنْ مَعَ أَصْلًا تَنْ مَعَ أَذَلِكَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَانِ فِي الْبُيُوتِ
ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ كَفَتْ شَنْبِيذُ نَفْسِي بِكَبِيرِ قَامَتِ رَأْسِي بِخَاسِتِهِ كَمَا نَزَلَ بِنْدَ أَنْ يَسِيْرَ بِرَأْسِهِ الشَّيْثَانُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَسِيْرَ فَرَسُوْهُ آيَا وَنَمَازٌ وَرُكْعَتِ سَاعَتِ آيَا وَنَمَازٌ وَرُكْعَتِ سَاعَتِ كَذَا وَهَذَا وَبِأَيِّ قَضِيَّةٍ نَمَازٌ صَحِيحٌ بُوْدَ رَأْيِ دُورِ رُكْعَتِ
كَمْ يَسِيْرُ مِنْ صَبِيْحٍ بُوْدَ مُسْئَلَةٍ ظَاهِرٍ فِي حَدِيثِ مُوَافِقِ نَدَبِ شَافِعِي سُنَّتِ وَخَفِيَّةٍ فِي حَدِيثِ رَاحِلِ كَرُوْهُ بِرُحَا طَلَّتْ تَنْفُلُ
مُفْتَرَضِينَ رَاوِصَتِ وَاحِدًا بِوَضْعِيَّةٍ تَنْفُلُ وَفُتْرَضِينَ حَائِلِ نَبَاشَتِهِ وَذَكَرَهُ كَرُوْهُ أَنْ كَرُوْهُ قَامَتِ نَمَازٌ شَرَوَانِ شَخْصِ
سُنَّتِ فَجْرٍ كَذَا وَهِيَ اسْتِثْنَاءٌ كَذَا إِنْ لَمْ يَكُنْ غَالِبَ أَنْتَ كَمَا يَكُنْ رُكْعَتِ بِجَاعَتِ خَوَافِ يَأْتِ فِي دَرْجَةِ سَجْدَةِ بَابِ سَجْدِ
سُنَّتِ بِنْدَارِ وَالْمَوْقُوتِ كَنْدِ بِأَيِّ قَضَاءِ رُكْعَتِي الْفَجْرِ بَيَانِ قَضَاءِ دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ هَالِكٌ أَنْهُ بَلَاغَةُ عَبْدِ اللَّهِ
بِخَيْرِ قَامَتِهِ رُكْعَتَا الْفَجْرِ فَقَضَاهَا بَعْدَ أَنْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ فَوَيْتَ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ
قَضَاءِ كَرُوْهُ أَنْ كَرُوْهُ طُلُوعِ كَرُوْهُ أَقْرَابِ هَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَاسِمِ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ

عَبْدُ الرَّحْمَنِ رَوَايَتِ كَرُوْهُ أَنْ كَرُوْهُ قَامَتِ سَمْنُ مُحَمَّدٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ
قَضَاءِ دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ أَنْتَ كَمَا يَكُنْ مَطْلُوبُ مَوْقُوتِ سُنَّتِ بِسِ ابْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ
أَخْضَرْتُ صَلَاحِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ ابْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ
ذَكَرَ اسْتِثْنَاءُ كَرُوْهُ أَنْ كَرُوْهُ قَامَتِ سَمْنُ مُحَمَّدٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ ابْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ
قَضَاءِ كَرُوْهُ أَنْ كَرُوْهُ طُلُوعِ كَرُوْهُ أَقْرَابِ هَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَاسِمِ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ
وَرُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ ابْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ ابْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ
هَالِكٌ عَنْ رُبْعَةِ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو كَرُوْهُ أَنْ كَرُوْهُ طُلُوعِ كَرُوْهُ أَقْرَابِ هَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَاسِمِ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ جَعْفَرٍ مَثَلَهُ مِنْ عَمْرِو دُورِ رُكْعَتِ سُنَّتِ فَجْرٍ بِسِ

صوفی^۱ له قلت هو قول العلماء واقلماء كعتان واكثرها اثنتا عشرة ركعة وترتيب قول عائشة ما رایت رسول الله صلى الله عليه وسلم يصلي سبعة الفصيح مع حياية امرها في وقته ما صلوة صلى الله عليه وسلم عن عائشة انما اخبرت عن رويته او انفت الصلوة بالكلية فلعلم كان يصليها في بعض الاوقات في المسجد^۲ قلت هو قول الشافعي وقال ابو حنيفة الاربع افضل^۳ قلت انما ذلك لخافة دخول الرباع فان اتمه صلى حيث شاء ولذا كان النبي صلى الله عليه وسلم في المسجد ثارة وفي البيت ثارة والى^۴ قيل الا فضل في النفل كله البيت لا التراويح والصحيح ان كل ذلك سواء لكن لا فضل ما يكره بعد ركعت الرباع واجمع للاخلاص^۵

مصنف قالت تسلمت فقال صله فقلت امره اني بنت ابیطال فقال مرحبا بامرته في ذلما فرغ من غسله فقام فصلى^۶

ركعتا ملتحقا في ثوب واحد ثم انصرف فقلت يا رسول الله نعم ابن ابي على انه قاتل جلا حرة فلان^۷ هبيرة قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قد اجرت ناصن اجرت يا كنهك ذلك صبحي^۸ ام^۹ اني كنت فتم بسوء رسول الله صلى الله عليه وسلم سال فتح مكة پس باقم اورا كه غسل ميكرد و فاطمه و خنجر حضرت صلى الله عليه وسلم پرده کرده بود بر سر حجاب مه گفت ام^{۱۰} اني پس سلام كردم پس فرمود ان حضرت صلى الله عليه وسلم كسيت اين پس گفتم ام^{۱۱} اني و خنجر ابی طالب پس فرمود مرحبا ام^{۱۲} اني را پس وقتيكه فارغ شد از غسل خود بايتا و پس نماز گذارد و پشت ركعت و رسيده بيك جامه بعد از آن باز گشت پس فتم رسول الله گفت سپر ما من كه على بن ابي طالب است كه وى خواهد گشت مرد يكين امان و ادم او را خلاص سپر سپهره فرمود رسول الله صلى الله عليه وسلم با امان و ادم كس را كه تو امان و ادمى اى ام^{۱۳} اني اين واقعه تحقق شد وقت صبحي مسلمة اقل آن دور گشت است بحديث كل سلامى الاخر و راحا ديت صحيحه زياده از هشت نكروست و بقي با نساء ضعيف و اوزه نيز نقل کرده وقت آن ازا ارتفاع و روشن شدن ضوء آفتاب است تا استواء و تا خير آن تا گرم شدن آفتاب افضل است و لطيفين^{۱۴} حديث عائشة و احاديث و غير آنست كه حضرت عائشة نفي روايت از خود كرده نفي صلوة بالكلية پس شايد ان حضرت صلى الله عليه وسلم ميگذاشته باشد صبحي را در بعضى اوقات در مسجد و الله اعلم با^{۱۵} افضل في نافلة الليل و النهار ان يكون

مثنى مثنى بهتر است نافله شب و روز آنكه باشد دو ركعت مالك^{۱۶} انه بلغنا عن عمر بن الخطاب ان يقول صلوة الليل^{۱۷} اللهم مثنى مثنى يسلم من كل كفتين خبر رسيده است مالك را كه حضرت عمر فرمود نماز شب و روز يعني نافله دو ركعت است سلام و چهار ركعت قال يحيى قال مالك^{۱۸} هو عندك^{۱۹} گفت مالك و هين است امر مقرر نزويك^{۲۰} و هين است ندرت شافعي و نزويك ابو حنيفة چهار چار افضل است در ملوین و صاحبين در روز ندرت ابو حنيفة اختيار کرده اند و در شب هرات شافعي رفته با^{۲۱} افضل للتافلة ان تكون البيوت بهتر برائے نماز نافله آنست

که گزاردند و در خانه ها^{۲۲} عن ابى النضر مولى عمر بن عبد الله عن بسر بن سعيد ان ليد بن ثابت قال فضل الصلوات صلواتكم في بيوتكم الا الصلوة المكتوبة^{۲۳} زيد بن ثابت گفت كه بهترين نماز با دشما نماز است كه در خانه هاى خود بگذارد بغير نماز و نفي تترجم كويد نفي الدعوى غير از اين نيست كه اين حكم برائے خود داخلست رياست و گرنه بگذارد

مسوئی له قلت عند الشافعية الطلوع كما تقدم في الجملة و قد علم لا يست في الجملة قال النخعي فلو سلموا جماعة يكبرون في الصلاة
الطلوع بالجماعة اذا كان على سبيل التداخي يكبره اما افاصلوا جماعة بغیرا فان واقامة في ناحية المسجد يكبره ۱۲ قلت
من ذهب العلماء ان الوتر سنة الا با حنیفة خاصة فانه واجب على الصحيح عند ۱۲ - +

مصنف هر جا که خواهد زیرا که مقرر است که آنحضرت صلی الله علیه وسلم میگردانند نوافل را گاهی در سجده گاه و گاهی
باب حیوان الجماعة في النافلة جائز است گذاردن نماز نفل بجماعت مالک عن اسحاق بن عبد الله بن ابی طلحة عن
انس بن مالك ان رجلا منكم دعاه رسول الله عليه السلام ليعلموا طعاما فاكل منه ثم قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
واكله لكم قال انس فقلت اني حصيرا قد اسود من طول ما لبس فتضعته بما ع عليه فقال رسول الله صلى الله

عليه وسلم و صفت انا واليتيم و راعه و العجوز من وراثتنا فصلی لنا ركعتین
شهر انصرف ملک بن عبد الله بن مالک دعوت نمود آنحضرت را صلی الله علیه وسلم برائے طحائے پس تناول فرمود
از ان طعام بعد از ان فرمود آنحضرت صلعم با سبب تانماز گذارم برائے شما یعنی امامت کنم برائے شما انش گفت پس خاتم
سبوتے بوریائے از ان که سیاه شده بود بسبب کثرت استعمال پس افشاندم بروئے آب را پس استاد آنحضرت صلی الله
عليه وسلم و صفت بتمن و تیمم که نام طفله بود پس نشست آنحضرت صلی الله علیه وسلم و آن پسرین پشت بپس بگذار و آنحضرت
صلی الله علیه وسلم برائے او رکعت بعد از ان بازگشت سلسله ازین حدیث و احادیث دیگر معلوم شده است که نماز نفل عجا
خواندن مکروه نیست اگر ترا مثل التزام آن در فرض و عیدین و کسوف و عتست است و نزدیک شافعی طلع و دوتم است
یک قسم است که جماعت در آن سنون باشد مثل عیدین و تراویح و استسقاء و کسوف و دیگر آنکه جماعت در آن سنون نیست
مثل رواتب و اگر این قسم اخیر را هم بجماعت بگذارند نزدیک ایشان مکروه نیست و در پیش حنفیه و رادائے نوافل مکروه است
چون سبیل تراعی و اجتماع باشد و اگر چه قلیل بلا اذان و اقامت و ناحیه مسجد بگذارند لا باس یا بصلوة الوتر سنة
ولیسست بواجبة نماز و تر سنت است و واجب نیست مالک عن یحیی بن سعید عن محمد بن یحیی بن یزید عن ابن

خالد بن یزید ان رجلا من بني كنانة يروي عن النبي صلى الله عليه وسلم رجلا بالشام يروي عن النبي صلى الله عليه وسلم رجلا بالشام يروي عن النبي صلى الله عليه وسلم
ان عبادة بن الصديق فاعترضته له هو رايج الى المسجد فاعترضته باللك قال ابو عبد الله كذا يروي عن سمعت رسول الله
صلى الله عليه وسلم يقول انهم صلوا كتبهم الله تعالى على الجاهل من جاء بهم لو يفتنهم منهم شيئا استغفوا فالحق في ذلك
عن الله عهدا ليدخل الجنة من لم يأت بهم فليس عند الله عهدان شاع عنه به وان شاع ادخله الجنة
شخصه از بنی کنانه که گفته میشد او را مخدجی شنید از مروی و در شام که کنیت او ابو محمد بود سگفت هر آنکه و تر واجب است
گفت مخدجی پس رستم سبوتے عباد بن صامت پس پیش روئے آدم و او او میرفت سبوتے مسجد پس خبر دادم او را آنچه
گفت ابو محمد گفت عباد و دروغ گفت ابو محمد شنیدم رسول الله صلی الله علیه وسلم که میفرمود پنج نماز است که نوشته است

مُسَوِّیَ قُلْتُ بِهِ قَالَ أَكْثَرُهُمْ قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ وَصَلَّى لَا يَصِلُهَا لَكَ الدَّابَّةُ مَعَ أَنَّهُ سَبْعَةٌ حَتَّى يَصْلَحَ كَذَا وَقَعْتُ فِي صَلَاتِنَا عَنْ
 ابْنِ بَكْرِ بْنِ عَمْرِو النَّصَّابِ عَنْ ابْنِ بَكْرِ بْنِ عَمْرِو النَّصَّابِ قُلْتُ فِي قَوْلِ أَكْثَرِهِمْ أَقْلُ الْوُتْرِ رَكْعَةٌ وَكَأْثَرُهُ أَحَدُ عَشْرَةٍ أَوْ ثَلَاثُ عَشْرَةٍ وَأَكْثَرُهَا

مُصَنَّفٌ أَنَّهُمَا رَضَا لِعَالِي بَرْنَهْ گان پس سر که لعل آورد آنها را ضلع نکرد و از آنها چیز را از جهت بسک پناشتن
 حق آن باشد و از نزدیک خدا تعالی عهدی که داخل کند و او در بهشت و سر که لعل نیاورد و از آن پس نیست و او از نزدیک
 خدا تعالی عهدی که اگر خواهد عذاب کند و او را اگر خواهد داخل کند و او در بهشت **هالك** انه بلغناك بجلال سال علیه

ابن عمر عن الوتر واجب هو فقال عبدالله بن عمر قلا وتر رسول الله صلى الله عليه وسلم وأوتر المسلمون قال فجعل

الرجل يتردد عليه عبدالله بن عمر يقول قلا وتر رسول الله صلى الله عليه وسلم وأوتر المسلمون شخصي سوال کرد و عبدالله بن عمر

را از و ترا یا واجب است پس گفت عبدالله بن عمر سر آئینه و تر گذارده است آنحضرت صلعم و تر گذارده اند مسلمانان پس

شروع کرد آن مرد که مکرر سوال می نمود و عبدالله بن عمر را و عبدالله بن عمر گفت سر آئینه و تر گذارده است رسول الله

صلی الله علیه وسلم و تر گذارده اند مسلمانان ترجمه گوید رضی الله عنه مذہب جمہور علماء اہلسنت است کہ وتر سنت مکرر نزدیک

ابو حنیفہ واجب است خاص نزدیک او و دلیل او درین باب حدیث صحیح است الا ان الله را و تر گذارده ای خیر کم من جمیع

ولا بد است کہ از آنرا جنس مذہب علیہ باشد تحقیقا معنی الزیادہ و چون خبر احادیث از اثبات فرضیتہ قاصر آمد و جواب او

از احادیث آنست کہ چون این نماز تابع عشاء است و صلوة خمس داخل شد و الله اعلم باب جواز الوتر علی الدابة

في السفر باب وجوبه و تر بر جانور در حال سفر **والک** عن ابْنِ بَكْرِ بْنِ عَمْرِو عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَافَةَ قَالَ كُنْتُ

أَسِيرَ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ بَطْرِيقٍ مَكَّةَ قَالَ سَعِيدٌ فَلَمَّا اخْتَشَيْتُ الصَّبْحَ تَرَكْتُ فَأَوْتَرْتُ ثَوْرًا رَكْعَةً فَقَالَ لِي

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ فَقُلْتُ لَخَشْيَتُ الصَّبْحَ فَتَرَكْتُ فَأَوْتَرْتُ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ الْبَيْهَقِيُّ لَكَ فِي رَسُولِ اللَّهِ

أَمْرٌ حَسَنٌ فَقُلْتُ بَلَى وَابْنُهُ قَالَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَوَضَّعُ عَلَى الْبَيْتِ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ كُنْتُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ سَعِيدُ بْنُ يَسَافَةَ كُنْتُ سِيرَ مَعَهُ

مسئله (بقیه مکتب) وماناد فهو افضل عند الحنفیه واورثت لا یزید لا ینقص له قلت علی الشافعی خلافا للحنفیه ۱۲

قلت از افراد الركعة جاعتا الشافعی بلا کمال حیه وکره عند المالک واهم چیز عند یحیی بن یحیی ۱۳ قلت علی الشافعی واهم چیز علی قول ائمه

مصفی شخص سوال کرد رسول الله صلی الله علیه وسلم را از نماز شب پس فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم نماز شب دو رکعت است پس وقتیکه بترسد یک از شما از طلوع صبح بگذارد یک رکعت دیگر تاوترگر واند برائے او نماز سه راکه گذارده است مترجم گوید رضی الله عنه نزدیک جمهور اهل حدیث ودر اصل نام رکعت اخیر است و او همه نماز را وتر بگیرد واند پس اگر بازده رکعت وتر گذارد ویشاید وگر نه رکعت گذارد ویشاید و اگر نه رکعت یا پنج رکعت یا سه رکعت گذارد ویشاید و اکثر وتر را سینه در قرار داده اند و او فی کمال نزدیک ایشان سه رکعت است و نزدیک حنفیه و ترسه رکعت است و لا ینقص یا یک یجوز الفصل بین الشفیع واورثه الوصل جائز است جدا گذاردن دو گانه از وتر

و جمع کردن در آن دو گانه ووتر هالک عن نافع از عیال الله بن عمر از مسلم بن ابی حنیفه و الرکعتین و الرکعة فی الوتر حتی یأم بیهن حاجته عبد الله بن عمر سلام سید او در میان دو رکعت و یک رکعت در نماز وتر تا آنکه میفرمود بعض کار با خود

هالک عن عبد الله بن دینار عن عیال الله بن عمر کانت یقول صلوا للتر ویتصلوا انتم عبد الله بن عمر میگفت که نماز مغرب و تر نماز با و روز ست از اینجا فهمیدند که صورته و تر مانند صورت نماز مغرب میباشد و همین است در باب شافعی و نزدیک حنفیه فصل جائز نیست یا یک جواز الوتر برکعة واحدة متغیر شفع قبلها در میان جواز گذاردن و تر

بیک رکعت از غیر شفع پیش از آن هالک عن ابن شهاب ان سعد بن ابی وقاص کان یوتر بعد لعمته بواحدة سعد بن ابی وقاص و تر میگذازد و بعد عشا بیک رکعت قال مالک و لیس علی هذا اهل عندنا و لکن ادعی الوتر ثلاث

گفت مالک نیست عمل برین حدیث نزدیک ما و لکن ادعی و تر سه رکعت است و شفع و یک و تر مترجم گوید اگر یک رکعت گذارد و نزدیک شافعی بلکه اگر سه رکعت است و نزدیک مالک کرده است و نزدیک ابو حنیفه اصلا جائز نیست

باب جواز نقص الوتر بان یشفع به رکعة واحدة و جواز نقص و تر با آنکه شفع گرداند از اضم رکعت دیگر هالک عن نافع

انه قال کنت مع عبد الله بن عمر بطریق مكة و السماء مغيمة ففخضت عبد الله الصبح فاوتر بواحدة ثم انكشف الغيم فرائات علیه لیلا فشفع بواحدة ثم صلی بعد ذلك رکعتین رکعتین فلما خشت الصبح و تر بواحدة گفت نافع

که بودم همراه عبد الله بن عمر در راه مکه و آسمان صاحب ابر بود پس ترسید عبد الله از طلوع صبح پس و تر گذارد و یک رکعت بعد از آن زایل شد ابر پس دانست عبد الله که باقی مانده است بروی شب پس آن یک رکعت را دو گانه ساخت بضم رکعة دیگر بعد از آن گذارد و دو رکعت پس وقتیکه ترسید از صبح و تر گذارد و یک رکعت مترجم گوید رضی الله عنه بر همین است در باب شافعی و صحیح نیست بر قول ابی حنیفه ففی العالم لیکرته لا یجوز بدون نیت الوتر یا یک جواز الوتر اول اللیل و اخره

جائز است گذاردن و تر اول شب و آخر شب هالک عن عیال الله بن سعید عن سعید بن مسعود بن مسیله بنه قال کان ابوبکر الصديق

مُسَوًى (بقيمت) ففي العالم الكبيرة لا يجوز بل من ثمة الوتر ١٢ ١٤ قلت وتعلموا اهل العلم ١٥ قلت فمعهذا الامر عند

مصنف
اذا اراد ان ياتي فراشه او تروكان عمر بن الخطاب يوم تراخى الليل قال سعيد بن المسيب اما
انا فاذا جئت فراشي او تريت قلت سعيد بن المسيب ان حضرت ابو بكر وقتيكه يخاف ان ياتي برأسه يعني برأس
خواب وترى سكران و حضرت عمر وترى سكران و تراخى شرب سعيد بن المسيب اما من ليس چون مے آيم بر فراش خود وتر
مىگذارد اما ان بلغه ان عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم كانت تقول من خشية ان ينام حتى يصبح فليوثق قبل ان ينام
ومن دعى ان يستنشق ظنرا ليل فليوثق و حضرت عائشة سيفرمود هر كه تبرسد از آنكه نجس تا آنكه در صبح داخل شود بايد كه وتر
بگذارد و پيش از خوابيدن و هر كه توبه وار و كه بيدار خواهد شد تراخى شرب پس بايد كه تاخير كند و ترايا ب آب و وتر بعد طلوع الصبح
باب در خواندن و ترا بعد طلوع صبح صادق و كالت عن عبد الله بن عمر بن ابى الخطاب البصري عن سعيد بن جبير رضى الله

۱ ابن عباس قد ثوابه سني قط فقال لخدمته نظرنا صنم الناس هو يومئذ قد هبط بصري فذل الخاتم ثم رجع فقال قد انظر فلاناس من الصبي فقام عبد الله فادثر ثوبه على الصبي سعيد بن جبيرة فقتل برأيه عبد الله بن عباس نجاب رقت بعد از آن بيدار شد پس گفت خادم خود را ببين که چه کرد مروان و ابن عباس در آن وقت رفته بود بينائی او پس رفت خادم بعد از آن باز آمد پس گفت بر آئينه باز گشتن مروان از نماز صبح پس ايتا و عبد الله بن عباس پس و تر کرد و بعد از آن گذارد نماز صبح را

۲ قال انه بلغه ان عبد الله بن عباس عفا بن الصامت والقاسم بن محمد بن عبد الله بن عامر قد اوتروا بعد الفجر خبر رسيد امام مالک را که عبد الله بن عباس و عباد بن صامت و قاسم بن محمد و عبد الله بن عامر گذارده اند و تر را بعد از طلوع فجر

مالک عن هشام بن عروة عن أبيه أن عبد الله بن مسعود قال: أبائي لما أقامت صلاة الصبح وأنا أوتر
عبد الله بن مسعود گفت: پاره نامم اگر گفته شود تکبیر نماز صبح و من وتر سگذازم مالک عن یحیی بن سبیل أنه قال: كان عبد الله
بن الصامت يؤمهم وأخبرهم يومئذ بالصبح فأقام للمؤمنين صلاة الصبح فأسكتهم عبادة حقاً وترثو صلى بهم الصبح عبادة
ابن صامت امامت میکرد و گروهی را پس بر آید از خانه خود روزی بموئیه نماز صبح پس اقامت گفت مؤمنان برای
نماز صبح پس خاموش کرد و اربعاءت تا آنکه وتر گذارد و بعد از آن گذارد و با ایشان نماز صبح را مالک عن عبد الرحمن بن القاسم

انه قال سمعت عبد الله بن عامر بن ببيعة يقول اني لا وترانا اسمه الا قامة او بعد الفجر يشك عبد الرحمن اني قال
قال عبد الرحمن بن قاسم كنت شنيدم عبد الله بن عامر را كه ميگفت هر آينه وتر ميگذازم و من شنوم اقامت يا گفتم هر آينه
من وتر ميگذازم بعد فجر شك كرد عبد الرحمن كه كلام يك ازين دو لفظ گفتم هالك عن عبد الرحمن بن القاسم الله سبحانه و تعالى
القاسم بن محمد يقول اني لا وتر بعد الفجر عبد الرحمن بن القاسم شنيد از پدر خود قاسم بن محمد كه ميگفت هر آينه وتر ميگذازم بعد
فجر قال هالك و انما يوتر بعد الفجر من غلام عن الوتر ولا يتيق لا حلاز يتيق ذلك حتى يضم وتره بعد الفجر گفتم هالك غير از اين
نبيت كه بنماز دو وتر را بعد فجر هر كه بخواب رفت از نماز وتر و نه بايد گسي را كه بقصد تاخير كند و تر را تا بنهد و تر خود را بعد فجر

مسئوی و بقیه صلوات الله منته موقتہ پس قضاءها اذا كانت بعد ای حقیقتہ انه واجب علی القضا و ترکہ واجب علی
الترتیب بینہما بالوقتہ عند اللزوم و قد مر فی الترتیب لیس نقصانہ مختصاً بالواجب بل یختص بالواجب و الترتیب الی طایع الفجر و الفجر و الاصل فی الفجر

مصحف ترجمہ گوید رضی اللہ عنہ کہ معنی این آثار نزدیک شافعی آنست کہ وتر سنت موقتہ است و سنت است
قضا آن وقتیکہ فوت شود و نیز الوضوئہ آنکہ واجب میشود و قضا ترک آن لازم است رعایت ترتیب
در میان وتر و نماز وقتیہ و نزدیک مالک آنکہ این وقت یعنی طلوع فجر ضروریست برائے وتر و قضا نیست و فی مختصر
ابن الحاجب و آخرہ یعنی الترتیب الی طلوع الفجر و الضروری الی صلوۃ الفجر یعنی آخر وقت و تر تا طلوع فجر است و وقت
ضروری و تر تا نماز فجر و السلام یا ابی کیفہ کانت صلوۃ النبی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم باللیل بیان کیفیت نماز بایست آنحضرت
صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم کہ در شب یکبار و نماز مالک عن ابن شہاب عن عروۃ بن الزبیر عن عائشہ زوجہ النبی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم ان اللہ

صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم کان یصل من اللیل احد عشر رکعۃ یوتر منہا واحدۃ فاذا فرغ اضطجع علی شقی لیمین حضرت عائشہ نقل
کرد کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم یکبار و نود و شب یازدہ رکعت و وتر میفرمودند از آن یازدہ یک رکعت پس وقت
فایز میشدند و از یکشیدند برپا میشدند راست خود مالک عزہ امیر مرقۃ عن ابیہ عن عائشہ تمام المؤمنین ما قال

کان رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم یصل باللیل ثلاث عشر رکعۃ ثوبیصلی اذا سمع النداء یا لصبحہ کعتین
خفیفین عروۃ بن الزبیر نقل کرد از حضرت عائشہ کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم یکبار و نود و شب یازدہ رکعت
بعد از آن یکبار و نود و شب یازدہ رکعت سبک مالک عن حمزہ بن مسلم عن کبیر صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم

ان عبد اللہ بن عباس أخبرنا انه بات لیلۃ عندهم و نزل النبی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و قال فاضطجعت فی عرض
الوسادة واضطجع رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و اهلہ فخطوا لها فنام رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم حتی اذا انتصف اللیل و

قبله بقلیل و بعد بقلیل ستمی قطر رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فجلس فی حین النجوم و سجده یسجد ثم قرأ العشر الايات الخواتم
سورة آل عمران ثم قام الی شن معلق فتوضا فمات فحسن ضوہ ثم قام صلی قال ابن عباس فمات فمات فمات فمات

صبر ثم دبت فمات الی جنبہ فوضع رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم علی راسی اخذ یا ذی الیمنی بقنما فصل
رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم رکعتین ثم رکعتین ثم رکعتین ثم رکعتین ثم رکعتین ثم رکعتین ثم رکعتین ثم رکعتین

جامعہ المؤذن صلی رکعتین خفیفین ثم رکعتین صلی الصبح عبد اللہ بن عباس شب گذرانید یک شب نزدیک میمونه
زوجہ آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و وی خالہ ابن عباس بود گفت پس دراز کشیدم و درینا بالین و دراز کشید آنحضرت
صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و اهل او در طول آن بالین پس خواب رفت آنحضرت صلوات الله علیہ و آلہ و سلم تا وقتیکہ نیم شب گذشت یا پیش از آن
بازگشت زانے بعد از آن بازگشت زانے بیدار شد رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم پس نشست پس بالین خواب را
از زوئے خود بدست خود بعد از آن تلاوت فرموده آیت کہ آخر سورة آل عمران است بعد از آن بایستاد و بسوئے

مسوئی له قلت مع الاحادیث عند الشافعی ان اکثر الوتر ثلثه عشره او ثلثه عشره وكل ذلك وتروعد ابی حنیفه ان الوتر ثلاث وثمان رکعات نافله التهجید فی العلیل کبریه ومنتهی تجمیع صلی الله علیه وسلم ثمان رکعات ویتی علی قوله انه انما سمیت الركعة الاخيرة وتراو شعاعان الشفق بها یصلی وتر ۱۲

مصنف مشکه او نیمه شده پس وضو کرد و از آن پس نیک کرد وضو و خود را بعد از آن بایستاد که نماز سبک کرد و گفت این عباس پس استاد من پس کردم من مانند آنچه کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم بعد از آن رتم پس استاد من نزدیک پهلوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نهاد آنحضرت دست راست خود را بر سینه من و گرفت گوش راست مرا می مالید آنرا پس گذارد و آنحضرت صلی الله علیه وسلم دو رکعت باز دو رکعت باز دو رکعت باز دو رکعت باز دو رکعت یعنی شش دو گانه بعد از آن دراز کشید بر پهلوی خود بعد از آن وتر گذارد تا آنکه آمد نزدیک او و نودن پس گذارد دو رکعت سبک بعد از آن برآمد پس گذارد نماز صبح مترجم گوید سر تخصیص این آیات بقرات آنست که این آیات جامع اند و وعد و وعید و مناجات پس رول بیداری بقرات آن مشغول شد تا منشیط باشد برای عبادت **مالک** عن عبد الله بن ابی بکر عن ابیہ زید بن عبد الله بن

قیس بن مخزومه اخبر عن زید بن خالد الجمعی انه قال لا یفتی فی الدیلة صلوۃ رسول الله صلی الله علیه وسلم قال فتوسل

عنته ووسط طاه فقام رسول الله صلی الله علیه وسلم فکنتین طویلتین طویلتین طویلتین ثم صلی رکعتین وها دون الفتن

قبیه ثم صلی رکعتین وها دون التین قبلهما ثم صلی رکعتین وها دون التین قبلهما ثم صلی رکعتین وها دون التین قبلهما

صلى الله عليه وسلم ثم صلی رکعتین وها دون التین قبلهما ثم صلی رکعتین وها دون التین قبلهما ثم صلی رکعتین وها دون التین قبلهما

راگفت پس تکیه کردم آستان آنحضرت را صلی الله علیه وسلم یا چه نیمه آنحضرت را صلعم پس ایستاد آنحضرت صلی الله علیه وسلم

پس گذارد دو رکعت دراز بنجایه و از بعد از آن گذارد دو رکعت و آن کوتاه تر بود از دو گانه که پیش از او بود بعد از آن گذارد

دو رکعت و آن کوتاه تر بود از دو گانه که پیش از او بود بعد از آن گذارد دو رکعت و آن کوتاه تر بود از دو گانه که پیش از آن

بود بعد از آن گذارد دو رکعت و آن کوتاه تر بود از دو گانه که پیش از آن بود بعد از آن گذارد دو رکعت و آن کوتاه تر بود از دو گانه

که پیش از آن بود بعد از آن وتر گذارد و این همه سوره رکعت بود مترجم گوید یعنی ایینه معنی ایها و پیش از یک شافعی

آنست که اکثر تر یازده یا سیزده رکعت است و همه آن وتر است و نزدیک ابو حنیفه و سوره رکعت است و هر یک رکعت نافله

تهجد و حضرت عائشه گاهی یازده رکعت گفت و گاهی سیزده و محل اختلاف آنست که اول اخبار است از صلوة مختار و آنحضرت

صلی الله علیه وسلم و سیزده رکعت زیاده است که در بعض اوقات واقع شد بخلاف مختار و اختلاف صحابه را در رکعت صلوة

اللیل بر اختلاف احوال آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرو باید آورد و السلام یک الدعاء الی کانت رسول الله صلی الله

علیه وسلم عوایه اذا قام الی الصلوۃ من جوف الليل و بیان دعا که آنحضرت صلی الله علیه وسلم دعا میکرد بان

و قتیکه برنجاست بسوئے نماز و در مطرب **مالک** عن ابی زید بن کعب عن طاووس عن ابیہ زید بن عبد الله بن عباس عن رسول الله

مُسْتَوِي لَه قُلْتُ فِي الْمَنَاجِيحِ وَلَوْ قَاتَ النَّفْلُ الْمَوْقْتَ نَدَبَ قَضَاءِ ١٢

مصنف رسول الله صلى الله عليه وسلم الذي يديم عليه صاحبته حضرت عائشة فرموده بود و درین عمل نزدیک
آنحضرت صلی الله علیه وسلم آنچه را دوست کند بروی صاحب و بی باب من علی علیها السلام و غیره حکم یکم غالب آمد
بروئے خواب غافل شده از حرب خود و **هالک** عن محمد بن المنکدر عن سید بن جبیر عن رجل عن عائشة رضي الله
عنها ان عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم اخبرته ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ما من امرأتك لو لم يصلوة
يليل يغلب عليها النوم الا كتب الله له برصا و كان في صلوة عليه **فصل** حضرت عائشة خبر داد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودست
بسی شخصی که او را نماز میقرر باشد در شب غالب آید بروی و در آن نماز خواب بگرید و بگوید خدا تعالی برائے او ثواب
نماز او باشد خواب او بروی صدقه باب من فاته من هذا الليل فليقرأ في الدنيا ركعة فبها كفارة ما مضى من
پس باید که بخواند آنرا در روز **هالک** عن داود بن الحصين عن الأعمش عن عبد الرحمن بن عبد القادر عن عمر بن الخطاب قال
من فاته من هذا الليل **فصل** حضرت عمر فرمود شخصی که فوت شد از روی
و غفیه او که مقرر کرده بود بر خود در شب پس بخواند آنرا و فیکه زایل شود آفتاب نماز ظهر پس بر آنمیه فوت نشد و از آن
حرب یا گویا که او را کمره آنرا مسلم و نه هیچ مذکور است و لو قات النفل الموقت ندب قضاءه یا ایها الضعیف یا لیالی
هضنک و در بیان قصه ابتداء شروع شدن شب خیزه در شهبان **هالک** عن ابن شهاب عن عائشة رضي الله
عنها ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يرفع في قيام رمضان في غديرها يكبر مرة فيقول
من قام رمضان ايماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه قال ابن شهاب فتنوفى رسول الله صلى الله عليه وسلم ولا على ذلك ثم كان الاموي يقول في
خلافة ابوبكر و من خلافة عمر الخطابي ابو هريرة روايت کرد که آنحضرت صلعم غیبت میداد و مردمان را در شب خیزی رمضان
بغیر آنکه امر کند تا یکید پس میفرمود هر که شب خیزی کند در رمضان از امرایان و طلب اجرت آمرزیده شود برائے او آنچه
پیش از آن گذشت از گناهان او گفت ابن شهاب پس وفات یافت آنحضرت صلی الله علیه وسلم و حال برین منوال بود
بعد از آن حال بر آن منوال ماند و خلافت ابوبکر صدیق و اوایل از خلافت عمر بن الخطاب **هالک** عن ابن شهاب عن عائشة
ابن الزبير عن عبد الرحمن بن عبيد القادري انه قال خرجت مع عمر بن الخطاب في رمضان الى المسجد فاذ الناس فرحوا بفتح مكة فبصرنا
الجليل لنفسه صلى الله عليه وسلم بصلوة الرقعة فقال عمر والله اني لو سمعته هو لادع على داره اهلها كان امتنا فيهم
على ابي بكر كمال ثم خرجت مع علي بن ابي طالب و الناس يصلون بصلوة قارهم فقال عمر نعمت الله علينا هذه و القوم يملكون
عنها افضل من الذي يقومون يعني ان الليل كان الناس يقومون اوله عبد الرحمن بن عبد القادري گفت بر آدم همراه
عنه یعنی آن آخر الليل كن الصلوة في اول جماعة افضل كما ان الصلوة العشاء في اول جماعة افضل والوقت المفضل في حقنا
فيه بما يجب ان يكون افضل عنه في غيرهما ان الحج بين الصلوتين بعرفة والمزولة افضل من التفرق بسبب اوجب ذلك رابتي صفحة ١٤٦

مُسَوَّى له قلت هو سنة مؤكدة عند اهل العلم ويسبق فيه الجماعة ۱۲ - *

مصحف عمر بن الخطاب در رمضان بسوئے مسجد پس ناگهان مردمان فرقیانے مختلفه و متفرق بودند نماز میگذار و یک کس برائے خود یعنی منفرد بود و نماز میگذار و مردی و نماز میگذار و دیگران را و جمعی پس گفت عمر قسم بخور که هر آینه بمن ننوده میشود که من اگر جمیع کتب ایشان را بر یک قاری بهتر باشد پس جمیع کتب ایشان را بر آبی بن کعب گفت عبد الرحمن بعد از آن که بر دم همراه او شے و دیگر مردمان نماز میگذار و دیگران قاری خوش پس گفت عمر بن الخطاب نیک بدعت است این و نماز یک بخواب میرود و تغافل کرده از سوئے بهتر است از نماز یک ایستند و روئے یعنی نماز آخر شب بهتر است و مردمان فی میان او

اول شب **هالك** عن ابن شهاب عن عروة بن الزبير عن عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يصلي في المسجد ليلة فاصلى بصلواته تناسلوا صلى الله عليه وسلم في القبلة فكثر الناس ثم اجتمعوا من الليلة الثانية او الثالثة فلم يخرج اليهم رسول الله صلى الله عليه وسلم فلما اصبح قال قل مايت الذي يصنعون فلم يخرج اليهم الا ان عشت بقضيت عليكم ذلك وضاكم وبيت از عائشة که آنحضرت صلی الله علیه وسلم نماز گذار و در مسجد یک شب پس نماز گذار و در نماز آنحضرت صلی الله علیه وسلم جمیع بعد از آن نماز گذار و آنحضرت صلی الله علیه وسلم در شب آینده پس بسیار جمع شدند مردمان بعد از آن جمع شدند و در شب بیستم یا در شب چهارم پس بیرون نیامد آنحضرت صلی الله علیه وسلم سوئے ایشان پس وقتی که صبح کرد و آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود هر آینه دیدیم آنچه کردید پس منع کرد و از بر آمدن سوئے شما الا آنکه من سیدم اذا انکم فرض کرده شود و بر شما و این قصه در رمضان بود **هالك** عن هشام بن عروة عن ابيهم ان ذكوان ابا عمر و كان

عبد العا شنة زوج النبي صلى الله عليه وسلم فاعتقته عن ديس و منها كان يقوم بقرتها في رمضان ذكوان که کنیت او ابو عمر بود بنده بود از آن حضرت عائشة پس بد بر ساخت او را آنحضرت عائشة و شب خیز میگوید و بخواند برائے عائشة در رمضان یعنی امامت او میکرد و مترجم گوید این نماز سنت مؤکده است نزد یک علما و مومنان است و روئے جماعت **باب** القيام باحد عشر ركعة مع طي القعدة وريان شب خیزے رمضان بیازده

ركعت با و رازی **هالك** عن سعيد بن ابي سعيد عن ابي سلمة بن عبد الرحمن بن عوف انه سأل عائشة

زوج النبي صلى الله عليه وسلم كيف كانت صلوة رسول الله صلى الله عليه وسلم في رمضان فقالت ما كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصلي في رمضان ولا في غيره على احدى عشرة ركعة يصلي اربعا فلا تسال عن حسمه في طولهن ثم يصلي اربعا فلا تسال عن حسمهن في طولهن ثم يصلي ثلثا قالت عائشة فقلت يا رسول الله اتنام قبل ان توتر فقال يا عائشة ان عينة تنامان ولا بينا مقلبي ابو سلمة بن عبد الرحمن سوال کرد حضرت عائشة را که چگونه بود نماز آنحضرت صلی الله علیه وسلم

(عنه بقية صفحہ ۱۷۵) وان كان الاصل ان تعلى الصلوة في وقتها الفضل والابدوا بطهر شدة الحر افضل واما يوم الجمعة فاصلوة عتيق الزوال

افضل انتهى اقا له شيخ الاسلام ابن تيمية في كتابه منهاج السنة ۱۲ *

مُسَوًى اه قلت عاتلین بین احد عشر وثلاث وعشرين ۱۲ قلت هو من هب الشافعية والحنفية عشرین

دکوة تراویح وثلاث وثلاثون الفریقین هکذا قال المحلی عن البیهقی - ۱۲ -

مصنف در رمضان پس عائشه گفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم زیادہ نیکر در رمضان و نہ در غیر رمضان بریازدہ

رکعت میگذارد چهار رکعت پس پس از حسن آن و طول آن بعد از آن میگذارد چهار رکعت پس پس از حسن آن و طول

آن بعد از آن میگذارد سه رکعت حضرت عائشه پس غنم یا رسول اللہ آیا خواب میروی پیش از آنکه وتر بگذاری پس

فرمود اے عائشه ہر آئینہ و چشم من خواب میرو و دل من خواب نمیرو و ہا کالت عن عبد بن یوسف عن الساجی بن یزید

ان قال ام عمر بن الخطاب بن کعب تميم الداری ان يقول الناس لثلاث عشر ركة فكان القاري يترى بالثلاثين حتى

كنا نغمد على العظم من طول التقيان و ما كنا ننصرف ولا في فروع الفجل سائب بن يزيد گفت کہ ام فرو و عمر بن الخطاب

ابی بن کعب و تميم داری را کہ قیام میل کنند برائے مردمان بیازدہ رکعت و بخواند قاری سین را یعنی سورتها کہ بعد

صد آیت بودند ہر سورتے در رکعتے تا آنکہ کہ یک سیکر ویم بر عصا سبب طول قیام و باز گئے گشتیم مگر در او ائل فجر ہا کالت عن

عبد لله بن ابی بکر ان قال سمعت ابی يقول كنا نصرف في رمضان فتستجمل الخدم بالطعام مخافة الفجر عبد الله

ابن ابی بکر گفت کہ شنیدم پدر خود را کہ میگفت باز گشتیم در رمضان یعنی بعد فراغ از نماز پس شتاب میکردیم خواہمان را در

آوردن طعام از بیم طلوع فجر یا ب القیام فی رمضان ثلاث وعشر بن ركة مع طلي الفجر باب در بیان شب خیزی

در رمضان بہ بیت و سه رکعت با و رازی قراۃ هالك عن يزيد بن دعلج انه قال كان الناس يقولون في نواز عمر بن

الخطابي رمضان ثلاث وعشرين دكة مردمان قیام میل میکردند در زمان حضرت عمر در رمضان بہ بیت و سه رکعت

هالك عن داود بن حصين انه سمع ابا هريرة يقول ما دركتم الناس الا وهم يلعبون الكفرة في رمضان قال كان القاري

يقرا بسورة البقرة في ثمان ركعات فاذا قام بها في اثني عشر دكة لاي الناس انه قد خفت داود بن حصين

شنید ایچ را کہ میگفت اوراک نکر دم مردمان را مگر درین حالت کہ ایشان امن میکردند کافران را در رمضان یعنی قنوت میخواندند

در وتر رمضان بدعاے بدر کافران گفت اعرج بود قاری کہ میخواند سورہ بقرہ را در شبت رکعت پس اگر قیام میل کردی بسورہ

بقرة در وازدہ رکعت میدید مردمان کہ وے سبک کرد نماز را مترجم گوید رضی اللہ عنہ کہ بن سبب شافعية و حنفية

بیت رکعت تراویح است و سه رکعت و تر نز و یک ہر دو فرقہ ہذا قال المحلی عن البیهقی و سمر و تميم این عدد آنست کہ حضرت

عمر فرماست منورہ خود دریافت کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در قیام سارا یا تم ترغیب فرمودہ و از فعل آنحضرت صلی اللہ علیہ

وسلم یازدہ رکعت ثابت شدہ و در قیام رمضان آن ترغیب را کہ بیان فرمودہ پس انسب دید کہ آن عدد را مضاعف فرمائ

چون ملاحظہ عدو و ضرر بود یک رکعت دیگر افزود و لهذا امام احمد و غیرہ داشته است و در او اے یازدہ رکعت و بیت و سه رکعت

و السلام یا ب استحباب کثرا التکبیر ليلة العيد و يومه باب در بیان تحب بودن بسیار گفتن تکبیر در شب عید

مسئله اول قلت هو قول اهل العلم ۳ قلت هو قول العلماء ۴ - ۵

مصنف واقامت نیست در هر دو عید مالک اند سمع غیر واحد من علماءهم بقول لم یکن فی الفطر الا فحی ذلک و کذا
اقامة متذ زمان رسول الله صلی الله علیه وسلم الی الیوم قال مالک تلك السنة التی اختلفت فیها من اهل الامم مالک شنید
از جمیع کثیر از علماء اهل مدینه نه از یک کس که میگفتند نبود در نماز فطر و ضحی اذان و نه اقامت از ابتدای زمان آنحضرت
صلی الله علیه وسلم تا امروز گفت مالک و همین است سنتی که خلاف نیست در آن نزدیک باب الفطر قبل الخطبة
فی العیدین نماز پیش از خطبه است در هر دو عید مالک عن ابن شهاب عن رسول الله صلی الله علیه وسلم ان یصل
یوم الفطر یوم الا فحی قبل الخطبة آنحضرت صلی الله علیه وسلم نماز میگزارد در روز فطر و روز ضحی پیش از خطبه مالک انه یلوه
ان ابوبکر و عمر بن الخطاب کانما یفعلان ذلک خبر رسید مالک که حضرت ابوبکر صدیق و عمر بن الخطاب میکردند این کار
را یعنی نماز میگزاردند پس از خطبه مالک عن ابن شهاب عن ابی عبید مولى بن افراته قال شهد العید مع عمر بن الخطاب
فصل ثم انصرف فخطب الناس فقال ان هذا یوم ما فی من الله علیه عن صیامها یوم فطر کم من صیامکم و لا یخیر
یوما تا کلون فی من نسکم قال ابی عبید ثم شهد العید مع عثمان بن عفان فجاء فصل ثم انصرف فخطب فقال ان هذا
اجتمع لکم فی یومکم هذا عید از من احد من اهل الامم ان ینتظر الجمعة فیلتظروها و لا یحک یجمع فقلنا و انزل مالک ابی عبید ثم
شهد العید مع علی بن اوطال عن عثمان محمدا فی ما فی من فخطب ابی عبید گفت حاضر شدیم روز عید همراه عمر بن الخطاب
پس گذارد نماز بعد از آن بازگشت پس خطبه خواند مردان را پس گفت هر آینه این دو روز نذکره نمی کرده است آنحضرت
صلی الله علیه وسلم از روزه گرفتن در آن روز فطر شما از صیام شما و دیگر روز یکم بخورید گوشت و بیجای خود را گفت ابی عبید
بعد از آن حاضر شدیم بعد همراه عثمان بن عفان پس آمد پس نماز گذارد و بعد از آن بازگشت پس خطبه خواند و گفت هر آینه
حال اینست که هیچ شده اند برای شما درین روز و عید یعنی جمعه و عید پس هر که دوست دارد و از اهل عجمی اهل دیه
متصل مدینه که انتظار کند حج را گو انتظار کن آنرا در هر که خواهد که رجوع کند پس اذان و اقامت ابی عبید بعد از آن
حاضر شدیم بعد همراه علی ابن ابی طالب حضرت عثمان را محاصره کرده بودند پس آمد پس نماز گذارد و بعد از آن
بازگشت پس خطبه خواند باب یکم فی کلا دلی سبعا فی ثلثایة خمس قبل لقراءة السجدة و بعد در رکعت اول از نماز
عید بفت بار و در رکعت ثانیة پنج بار پیش از قرائة مالک عن نافع مولى عبد الله بن عمر قال شهدت اقلی

والفطر مع ابی هريرة فکبر فی الركعة کلا دلی سبع تکبیرات قبل القراءة و فی الاخری خمس
تکبیرات قبل القراءة قال مالک و هو الاخر عندنا نافع گفت حاضر شدیم بعد ضحی و عید فطر همراه ابی هریره پس
تکبیر گفت در رکعت اول هفت تکبیر پیش از قرائة و در رکعت دوم پنج تکبیر پیش از قرائة گفت مالک همین است
امر مسلم و مفتی به نزدیک ما مسئله ظاهر ازین کلام آنست که این سبع و خمس و در تکبیر و احرام و تکبیر و قیام بود و علم
الشافعی و گفت ابی حنيفة تکبیر گوید در رکعت اول پیش از قرائة سه تکبیر و سواته تکبیر احرام و در رکعت دوم احد قرائة

مسئله قلت علیه السلام قال ابو خنيفة واجبة ۱۲ قلت قال المحلى البقره تجزئ عن سبعة والشاة تجزئ
عن الواحد ان كان له اهل بيت حصلت السنة لجميعهم وكذا يقال في كل واحد من السبعة يعني المشتركين في البيت
والبقرة فان تضحية سعة كفاية لكل اهل بيت وسنة عين لم تلبس له بيت عند الخنيفة الشاة لا تجزئ الا عن واحد البقرة
والبئر لا تجزئ ثمان الا عن سبعة سبعة ولم يفرقوا بين اهل البيت غير قوا بين اهل البيت في شاة عندهم الا الضحية لا تجزئ الا عن واحد ولم يكن الغنم
في ذلك الزمان غالب الا صاحب البيت ونسبت الى اهل بيته على معنى انهم يساعدونه في التضحية وياكلون لحمها فينتفعون بها
مسئله قلت هو قول العلماء وقاسوا الاضحية على الهدي ۱۲ - ۱۳

مصحف شروط وجوب تكبير قوامت ومصرف فرض بدون صلوة وجاعت مستحبة است وابتدأت تكبير بعد از صلوة فجر
است از روز عرفه و آخر تكبيرات تكبير بعد از صلوة عصر است از روز نحر و تكبير ابى حنيفة و از آخر ايام تشریق است نزد يك
صاحبين و معمول مفتي به مذهب صاحبين است و همین است قول غير مشهور شافعي و عمل شافعية همين است و صفت
تکبير است که بعد از نماز بلا فصل با و از بلند کبار گوید الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر و الله اكبر باب
الاضحية سنة قرباني سنت است قال هالك الاضحية سنة وليست بواجبة الا احدا من عرقى على ثمنها ان يتركها گفت
مالك قرباني سنت است و نیت واجب و دوست نمیدارم برائے کسی از انجاعت که قدرت میدارد بر پائے آن اینکه
ترک کند آنرا مترجم گوید رضی الله عنه همین است مذهب شافعي و نزد ابو خنيفة واجب است با يك التضحية سنة كذا
لكل اهل بيت قرباني سنت است كفايت میکند برائے هر اهل بيت مالك عن عمارة بن صفيان عطاء بن رباح اخبر ان
ابا ايوب الا فساد اخبره قال كنا نضحي بالشاة الواحدة بين جميع اهل البيت ثم تباها الناس بعد فساد
مباها قال ابو ايوب الضاري گفت ما قرباني ميكرديم بيك بزود ميگروا نرाम و از خود و از اهل بيت خود
بعد از آن تفاخر کردند مردمان بعد از آن زمان پس قرباني مفاخرت شد مالك عن ابن شهاب انه قال ما

رسول الله صلى الله عليه وسلم عن اهل بيتك لا بدنة واحدة او بقرة واحدة قال مالك لا ادرى
ايتهما قال ابن شهاب ما كنت سمعته من ابي حنيفة و سمعته من ابي حنيفة و سمعته من ابي حنيفة و سمعته من ابي حنيفة
گفت مالك نمیدانم کدام نطق گفت ابن شهاب مترجم گوید مذهب شافعي آنست که شتر و گاو از هفت کس كفايت میکند
و بز و گوسفند از يك کس و اگر مضح را مردم خانه باشند همه را ثواب سنت ضحية حاصل گشت و همچنین هر که در بدنه شتر يك
گشت و سبعه آنرا از خود کرد پس ضحية سنت كفايت است بر هر اهل بيت و سنت عین است بر آن كسيكه بيت ندارد
و حنيفة و صاحب بيت وغير آن تفصيل نکرده اند و اوایل حدیث نزد ایشان آنست که ضحية واجب نیست مگر بر غنی و در
زمانه غالباً اغنیاء اهل بیوت بودند پس نسبت ضحية بنام اهل بيت مجاز است بنا بر آنکه انتفاع با ضحية و مساعدت بر آن
از آنهاست یا ب دیگر اشتراك سبعة فی بدنة او بقرة ان كانوا اهل بيت و شتر و گوسفند و گاو و شتر و گوسفند
کس و شتر قرباني و گاو قرباني و اگر چه اهل بیوت متفرق باشند مالك عن ابن شهاب انه قال

مسئول اه قلت هو قول العلماء ١٣ اه قلت انتقدوا على ان هذا الاربع لا يتجزئ وعلى انه لا يجوز من الابل و
البقر والمعز دون الثني والثني من الابل ما استكمل خمس سنين ومن البقر والمعز ما استكمل سنتين طوي في الثالثة
والجذع من الضأن تجزى عند هو ولا تجزى مقطوعة الاذن الا ان ابا حنيفة قال ان كان المقطوع اقل من النصف تجزى
والثني عند من الضأن والمعز ما تمت له ستة انطلم العرج لا تنقي لا تنقي لها والنق الشجر ١٤ معناه عند الحنفية
انه لا يجوز التضحية حتى يصلي الامام وناحية هذا حكم اهل مصر واما اهل القرى فانه ان يذبحوا بعد طلوع الفجر معناه عند
الشافعية قيل ان تعرف الشمس قد رجع ويضيق قد ركعتين خطبتين خفيفتين لان ذبح بعد ذلك جاز سواء صلى الامام او لم يصل
انه لا يجوز التضحية قيل ان تعرف الشمس قد رجع ويضيق قد ركعتين خطبتين خفيفتين لان ذبح بعد ذلك جاز سواء صلى الامام او لم يصل

مصحف
فهرست نام رسول الله صلى الله عليه وآله الحارثية البدينة عن سبعة البقرة عن سبعة جابر بن عبد الله گفت تحریر کردیم
همراه رسول الله صلعم سال غزوه حدیبیه شتر را از هفت کس و گاؤ را از هفت کس یا یکا ضمیمه عن الجندین لازم
نیست قربانی از جنین و مالک عن نافع از عبد الله بن عمر بن الخطاب عا بطور ابره عبد الله بن عمر قربانی نکرده و از انچه در دم
زن باشد باید بیاقتن من الضحایا در بیان چیزیکه احتراز کرده شود از روع از قربانیها یعنی قربانی آن نباید کرد
مالک عن عمر بن الحارث عن عید بن قریب و عن البراء بن عازب و رسول الله صلى الله عليه وآله عن ما یاتی من الضحایا فانما
بیله و قال اربع و كان البراء بن عازب یثربیین و یقول ینک اقص من ذلک و الله و الله علیه جابر البیسی خاتمه الموعود البیسی علیه
السلام

والمريضة البين عرضاً للجفاء الذي لا ينقضي. براء بن عازب نقل کرد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم سوال کرده شد از چه چیز احتراس کرده شود از قربانها پس اشاره کرد و آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدست خود و فرمود احتراس نموده میشود از چهار چیز و براء بن عازب اشاره کرد بدست خود و میگفت دست من کوتاه است از دست آنحضرت صلی الله علیه وسلم بزرگ است که ظاهر باشد رنگ او و نیز یک چشم که کور باشد کوری او و مریض که ظاهر باشد مریض او و نیز لاغری که مغز استخوان ندارد و حال عتاقه از حدیثین

عمر کان یقیض من الضحایا ط البیدن التي لم تخرج التي نقص من خلقها عبد المدين عمر احتراز میگوید از قریب ما اینجا و شتران بهی
چیزیکه و بدان نه برآورده و چیزیکه ناقص باشد خلقت او ترجم گوید رضی الله عنه اتفاق علماء بر آنست که این چهار چیز
جائز نیست و جایز نیست از شتران و گاو و بز و سوسائشی و شنی از شترم شتر چیز نیست که کمال نموده است پنج سال را و از
گاو آنچه تمام کرده و دو سال و پانصد در سال سیم و از بز و گوسفند آنچه تمام کرد و یک سال را و پانصد در سال دوم و جنید از گوسفند
یعنی نوجوان که مثله ما بهر باشد کفایت میکند و کفایت میکند آنچه گوش بریده باشد مگر آنکه ابوحنیفه میگوید که اگر گوش بریده
کم از نصف باشد جائز است بآب لا یضیی قبله نصراً فلا کم قربانی کند پیش از فارغ شدن امام از نماز عید

قال عن يحيى بن سعيد عن بشير بن يساف ان ابا بردة بن نيار ذبح اضحية قبل ان يدخل رسول الله صلى الله عليه وسلم مكة فذبح
 ان رسول الله صلى الله عليه وسلم امره ان يعمر بضحية اخرى فقال ابو بردة لا اجل الا جذع فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 وانتم تجدوا جذعا فذبح ابو بردة بن نيار ذبح كذا وقد رآني خذوا ايش اذا كنتم ذبح كنتم انحضرت صلى الله عليه وسلم رؤس
 قرباني خذوا ايش گفت که رسول الله صلى الله عليه وسلم امر فرمود او را که خود کند قربانی دیگر پس گفت ابو بردة بن نيار
 مگر بزواجان ايش فرمود انحضرت صلعم اگر نيايی گريز زواجان پس ذبح کن آنرا قال يحيى بن سعيد عن عبد بن قيس

مسلم ما یمنع من قلة اللحم الحسن عند العلماء وان كان الموجود لا یكبره والنزوح فی المصلی احسن اظهره الشعا
الذی یمنع عند الشافعی من الاذاتضییة ان لا یس شعره وظفره فی العشرة اذا ضحی حلق راسه واخذ
من اظفاده وشواربه خلافا لابی حنیفة ۱۲ - ۴

مصنفه صل الله علیه و آله فی عن ابي حمزة الاصبی بعد ثلاث یام قال عبد الله بن ابی بکر قد كنت ذاك لعمري بدت عبد الرحمن فقال
صدقتم عاتشة زوج النبي صلى الله عليه وآله تقولون قانس من اهل البادية حضرة الاضحية فی زمان النبي صلى الله عليه وآله
فقال رسول الله صلى الله عليه وآله اذروا الثلاث وتصدقوا بما بقی قالت فلما كان بعد ذلك قيل لرسول الله صلى الله عليه وآله
لقد كان الناس یذبحون بضایا هم ویمجلون منها الودك یتخذون منها الا سقیمه فقال رسول الله صلى الله عليه وآله
وما ذالک وما قال قالوا یا رسول الله غیبت عن حمزة الاصبی بعد ثلاث فقال رسول الله صلى الله عليه وآله انما غیبتکم من
اجل ان قد اتی دفت علیکم حضرة الاضحية فكلوا وتصدقوا واذروا یعنی بالذباقة قومه مساکین قد موالل نیت
عبد السدین ابی بکر از عبد السدین واقدر وایت کرد که رسول الله صلی الله علیه وسلم نبی فرمود از خوردن گوشت قربانیها بعد
گذشتن سه روز گفت عبد السدین ابی بکر پس ذکر کردم این را پیش عمره بنت عبد الرحمن پس گفت عمره راست گفت
یعنی عبد السدین واقه گفت عمره شنیدم از حضرت عاتشه رضی الله عنها که میگفت برای سوال آمدند که و چه از اهل بادیه
نزدیک روز عید اضحی و در زمان آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم ذخیره کنید برای سه
صدقه و بهید آنچه باقی ماند پس چون رسید وقتی بعد از آن گفته شد یا رسول الله هر آینه مردمان نفع می یابند
بقربانیهای خود و میگذاشتند از و پی را و مییافتند از و شکهارا فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم و حبسیت
این سوال گفتند یا رسول الله منع فرمودی از گوشت قربانیها بعد سه روز یعنی از ذخیره آن پس فرمود آنحضرت صلی الله
علیه وسلم غیر این نیست که نبی کردم شمارا از جهت جماعتی که سوال آمدند بر شما نزدیک عید اضحی پس بخورید و صدقه و بهید
و ذخیره بنهید مرد میباشند بدانه قوم مساکین را که آمدند به بنیه مالک عن یحیی بن ابی عبد الرحمن عن ابی سعید الخدری
ان قد تم من سفر قد تم الی اهل الحجاز فقال نظر ان یكون هذا من لحم الاضاحی فقالوا هو متها فقال ابو سعید یا بکر رسول الله

صلی الله علیه و آله فی عنهما قالوا انه قد کان رسول الله صلی الله علیه و آله فیما بعد ان ام خرج ابو سعید فقال عن ذلک فاجاب ان

رسول الله صلی الله علیه و آله قال غیبتکم عن لحم الاضاحی بعد ثلاث فكلوا وتصدقوا واذروا و غیبتکم عن لا ابتداء فانتبهوا و اكل

مسکروا و غیبتکم عن زیارة القبور و زور و هادکلا تقولوا انهم لا یحیی لا تقولوا سق رجی بن ابی عبد الرحمن

روایت کرد که ابو سعید خدری آمد از سفر پس پیش او نهادند اهل خانه او گوشت را گفت احتیاط کنید در آن که

باشد این گوشت قربانیها پس گفتند آن از همان قسم است پس گفت ابو سعید آیا نبی نفرموده بود رسول الله صلی الله علیه وسلم از و

گفتند هر آینه بوده است از آنحضرت صلی الله علیه وسلم بعد غیبت تو امری پس از خانه برآمد ابو سعید پس پرسید ازین ماجرا پس خبر

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ خَدَاهُ لَعَلَّ جُزْءًا مِمَّا لَمْ يَكُنْ يَأْكُلُ مِنْ أَصْنَتِهِ عِدَّةً ثَلَاثًا فِي السَّبْعِ لَيْسَ بِالْمُسَوًى
يُجْلُونَ مِنْهُ الدُّوْكَ بِالْحِمِّ أَيْ يَذِيبُونَ الشَّحْمَ ۱۱ قُلْتُ اتَّقُوا عَلَى أَنْ صَلَوَةَ الْكُتُوبِ سَنَةِ ثُمَّ اخْلُقُوا كَيْفَ تَهْتَفُونَ أَفَالَا لَنَا
يُصَلُّ رَكْعَتَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ قِيَامًا وَرُكُوعًا وَقَالَ أَبُو حَنِيفَةَ يَصَلُّ رَكْعَتَيْنِ كَسَائِرِ الصَّلَوَاتِ ۱۲ - ۱۳

مصنفه داده شد که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودنی کرده بودم شمارا از گوشت قربانیها بعد سه شنباس بخورید
و صدقه و هدیه و خیره کنید و نی کرده بودم از انداختن بنید پس بنید از بنید را و هرستی آرنده حرام است و نی کرده بودم
از زیارت قبر پس زیارت کنید از او گوید بجز بیتی کلام بدی آپ صفة صلی الله علیه وسلم بیان
کیفیت نماز آنحضرت صلی الله علیه وسلم نزدیک گرفته شدن آفتاب و آلت غشاشان عرویه عریضه عریضه زوج

النبي صلی الله علیه و آله قال تسفت الشمس عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم فصل رسول الله صلی الله علیه و آله بالناس
فقام قاطال القيام ثم ركع قاطال الركوع ثم قام قاطال القيام وهو دون القيام الاول ثم ركع قاطال الركوع وهو
دون الركوع الاول ثم رفع فوجد ثم فعل في الركعة الاخره مثل ذلك ثم انصرف فقلت الشمس في طيب النسيم
قال ان الشمس في القرايتان من آيات الله لا يخسفان لموت احد لا حيواتا فاذا رايتهم ذلك فادعوا الله وكنز

وتصدقوا ثم قال يا امة محمد الله ما من احد الا غير الله ان يترى عيدا او تترى لهته يا امة محمد الله لو تعلمون ان الله اعلم الغيب
قلوا بكم كنتم كنتم حضرت عائشة گفت که گرفته شد آفتاب و رزبان آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس نماز گذارد آنحضرت
صلی الله علیه وسلم بامروان پس قیام کرد پس دراز کرد قیام را بعد از آن رکوع کرد پس دراز کرد رکوع را بعد از آن قیام
کرد پس دراز کرد قیام را و او کم بود از قیام اول بعد از آن رکوع کرده پس دراز کرد رکوع را و او کم بود از رکوع اول بعد از آن
سر برداشت از رکوع پس سجده کرد بعد از آن کرد و در رکعت دوم مانند این بعد از آن باز گشت حال آنکه روشن شده بود
آفتاب پس خطبه خواند برائے مردمان پس گفت خدا را و ثنا گفت بروی بده فرمود پس آئینه آفتاب و ماه و نشان انداز
نشانهای خداست ای گرفته میشود از جهت موت کسی و نه از جهت حیات کسی پس وقتیکه رسید بنید شما گرفته شدن را پس
دعا کنید و با صد کبر یا و کنید او را و صدقه بدهید بعد از آن فرمود اے امت محمد تم خدا که نیست بچکس غیر تر از خدا برین گناه
که زنا کنند بنده او یا زنا کنند کینک او اے امت محمد تم خدا اگر بدانید آنچه میدانم من بر آئینه میخندید یا ننگ و هر آئینه میگریزد

بسیار هالت عن زید بن اسلم عن عطاء بن ریسار عن عبد الله بن عباس انه قال خسف الشمس فصل رسول الله صلی الله علیه وسلم
عليها والناس معه فقام قیام طویلا قال نحو من سورة البقرة قال ثم ركع ركوعا طویلا ثم رفع فقام قیام طویلا
وهو دون القيام الاول ثم ركع ركوعا طویلا وهو دون الركوع الاول ثم سجد ثم قام قیام طویلا وهو دون القيام
الاول ثم ركع ركوعا طویلا وهو دون الركوع الاول ثم رفع فقام قیام طویلا وهو دون القيام الاول ثم ركع ركوعا
طویلا وهو دون الركوع الاول ثم سجد ثم انصرف فقلت الشمس فقال ان الشمس في القرايتان من آيات الله
لا يخسفان لموت احد لا حيواتا فاذا رايتهم ذلك فاذكروا الله قالوا يا رسول الله ما بينك تناولت شيئا في

مُسَوًى قُلْتُ مَذْهَبُ الشَّافِعِيِّ أَنَّ سَجْدَةَ الْقُرْآنِ سَنَةٌ وَقَالَ ابْنُ حَبِيبٍ **ع** قُلْتُ مَذْهَبُ الشَّافِعِيِّ وَأَبُو حَنِيفَةَ أَنَّهُ
يَشْتَرُطُ لِسَجْدَةِ التَّلَاوَةِ الِاسْتِقْبَالَ وَالطَّهَارَةَ وَالسَّكَنَ لِمَا لَمْ يَصْلُحْ **ع** قُلْتُ سَجْدَةُ الْقُرْآنِ أَرْبَعَةٌ
عَشْرَةً كَثَرُ الْعُلَمَاءُ أَحَدَهَا سَجْدَةٌ مَادَعْتِ الْحَنْفِيَّةُ وَالسَّجْدَةُ الثَّانِيَّةُ مِنَ الْحَجَّ عَنْ الشَّافِعِيَّةِ قَالَ الشَّافِعِيُّ (بِأَقْبَى ص ۱۹۳)

مصنف سَجْدَةُ الْقُرْآنِ سَنَةٌ وَأَوَّاجِبُ نَيْتِ هَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَرَأَ سَجْدَةً

وَهُوَ عَلَى الْمَدِينَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَانْزَلَ سَجْدَةً سَجَدَ النَّاسُ مَعَهُ ثُمَّ رَأَى يَوْمَ الْجُمُعَةِ لَا تَوِيَّ قَهْقَرًا أَلَّا يَسْجُدَ فَقَالَ عُمَرُ لَا عَلَيَّ سَجْدَةً
إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ يَسْجُدُ إِلَّا أَنْ تَشَاءَ فَلَمْ يَسْجُدْ وَمِنْهُمْ مَنْ أَنْ يَسْجُدَ وَأَعْمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ خَوَّانًا
سَجْدَةً وَأَبُو بَرْزَيْلَافٍ يَوْمَ رَجَعَهُ مِنْ فُرُوْغِ السَّجْدَةِ كَرِهَ سَجْدَةَ بَعْدَ أَنْ خَوَّانًا أَنْ آيَتِ رَا
رَوْزَ جَمْعِهِ دُخُلًا أَمَّا وَهُوَ شَدِيدُ مَرَدِّهِ بَرَأَتِ سَجْدَةٍ مِنْهُ كَقَوْلِهِمْ بِرَأْسِهِ كَيْفَ خُودَ بِشَيْءٍ بِرَأْسِهِ
فَمَا تَعَالَى فَرَضُ نَكْرَهُ اسْتِجَادَةُ تَلَاوَتِ بَرَأَتِ كَمَا خَوَّانًا هُمْ بِسَجْدَةٍ كَرِهَ وَنَسِيَ كَرِيشَانِزَادَةَ كَمَا سَجْدَةٍ كُنْدَتْ حَرَمَ كَوْنِ
رَضَى الدُّعَاءُ كَمَا شَرُوطُ صَلَاةٍ شَرُوطُ سَجْدَةِ تَلَاوَتِ وَسَجْدَةٍ شُكْرًا لَزِيْرَا كَمَا سَجْدَةٍ مُنَاسِبَتِ تَامَمَ دَارُ نَمَازٍ لِبَعْضِ عُلَمَاءِ
تَشْبِيهِ دَاوُدَ أَنْزَلْنَا بِزَرْطَرِيقِ أَوَّانِيْزِيسِ كَيْفِيَّةِ أَحْرَامِ وَكَيْفِيَّةِ انْتِقَالِ از قِيَامِ بِسَجْدَةٍ وَكَيْفِيَّةِ رَفْعِ رَأْسِ سَلَامِ
أَمْرُ كَرِهَ لِبَعْضِ آخَرِ تَشْبِيهِ دَاوُدَ أَمَّا وَهُوَ سَجْدَةٍ نَمَازِ بِسَجْدَةٍ أَحْرَامِ وَسَلَامِ لَفَرْمُوْدَانِ سَلَامِ سَجْدَةٍ تَلَاوَتِ
مُسْتَوْنِ اسْتِغَارِيْ وَنَسِيَ رَاوْمَنَّا كَدِشِيْدُ سَجْدَةِ قَارِيْ بِأَبِ لَا يَسْجُدُ لَهَا ظَاهِرُ سَجْدَةٍ كُنْدَتْ كَرِيشَانِزَادَةَ وَنَسِيَ

عَالِكُ عَمْرٍو سَجْدَةُ دَامَرَةٍ حَاجِبُ تَسْمَعُ هَلْ تَمَّهَا نَ تَسْجُدُ قَالَ هَالِكٌ لَا يَسْجُدُ لَهَا لَمْ يَكُنْ يَسْجُدُ لَهَا طَاهِرَانِ سَوَالِ
كَرِهَ شَدِيدًا مَالِكُ ارْشِيْخِيْ كَمَا خَوَّانًا آيَتِ سَجْدَةٍ رَاوْمَنَّا حَاجِبُ تَسْمَعُ هَلْ تَمَّهَا نَ تَسْجُدُ قَالَ هَالِكٌ لَا يَسْجُدُ لَهَا لَمْ يَكُنْ يَسْجُدُ لَهَا طَاهِرَانِ سَوَالِ
مَالِكُ سَجْدَةٍ كُنْدَتْ دُونَ زَيْنِ مَرَّا كَمَا سَجْدَةٍ رَاوْمَنَّا حَاجِبُ تَسْمَعُ هَلْ تَمَّهَا نَ تَسْجُدُ قَالَ هَالِكٌ لَا يَسْجُدُ لَهَا لَمْ يَكُنْ يَسْجُدُ لَهَا طَاهِرَانِ سَوَالِ
بَابُ وَرِيَانِ آيَاتِ كَمَا نَقْلُ كَرِهَ مَشِيْدُ سَجْدَةٍ دُرَانِ وَوَقْتِ كَمَا خَوَّانًا آيَتِ سَجْدَةٍ رَاوْمَنَّا حَاجِبُ تَسْمَعُ هَلْ تَمَّهَا نَ تَسْجُدُ قَالَ هَالِكٌ لَا يَسْجُدُ لَهَا لَمْ يَكُنْ يَسْجُدُ لَهَا طَاهِرَانِ سَوَالِ

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ رَوَى عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِذَا سَأَلَ السَّمَاءُ أَنْ تُنْقِضَ سَجْدَةً فَيُرَدَّ فِيهَا فَلَسَا
النَّصْرُ وَخَبَرَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَجَدَ خِيْرًا أَبُو هُرَيْرَةَ خَوَّانًا بِرَأْسِهِ مَرَدِّهِ لِبَعْضِ رُوَاغِيْ دُرْمَازِ سُوْرَةِ اذِ السَّمَاءِ
اَنْشَقَّتْ بِسَجْدَةٍ كَرِهَ دُرْمَازِ بِسَجْدَةٍ وَنَسِيَ كَرِيشَانِزَادَةَ كَمَا سَجْدَةٍ مُنَاسِبَتِ تَامَمَ دَارُ نَمَازٍ لِبَعْضِ عُلَمَاءِ
سَجْدَةٍ كَرِهَ دُرْمَازِ هَالِكُ عَنْ نَافِعِ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ زَيْدَ بْنَ جَاهِلٍ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَرَأَ سَجْدَةً

الْحَجَّ فَسَجَدَ فِيهَا بِسَجْدَةٍ نَزَلَ قَالَ إِنَّ هَذِهِ السُّورَةُ فَضَلَتْ بِسَجْدَةٍ تَيْنِ مَرَّةٍ أَزَالُ مَكَّةَ خَبَرَهُ دَاوُدُ نَافِعُ رَا كَمَا
عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ خَوَّانًا سُوْرَةَ حَجَّ بِسَجْدَةٍ كَرِهَ دُرْمَازِ دُوْجِدَةٍ بَعْدَ أَنْزَلِ فَرَمُوْدِ بِرَأْسِهِ اَيْنِ سُوْرَةِ رَا فَضْلُ دَاوُدَ شَدِيدُ
بِسَجْدَةٍ هَالِكُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يَسْجُدُ فِي سُوْرَةِ الْحَجِّ بِسَجْدَةٍ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ كُنْدَتْ

وَيَعْنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ سَجْدَةَ كَرِهَ دُرْمَازِ حَجَّ دُوْجِدَةٍ هَالِكُ عَنْ بَنِي شَهْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَرَأَ اذِ السَّمَاءِ
فَسَجَدَ فِيهَا تَقَامُ فَقَبْلًا بِسُوْرَةِ آخِرِ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ خَوَّانًا سُوْرَةِ اذِ السَّمَاءِ وَنَسِيَ كَرِيشَانِزَادَةَ كَمَا سَجْدَةٍ مُنَاسِبَتِ تَامَمَ دَارُ نَمَازٍ لِبَعْضِ عُلَمَاءِ

مسئله اول قلت اتفقت الحنفية الشافعية على ان الغسل لا يجب على الميت الشافعي وهو سنة والبيهقي يترى تصوير الميت لها
صائمة وانما يومه قد يدل لبرد ولم يذكر الحنفية اتفقوا على جواز غسل المرأة زوجها واختلافوا في غسل الزوج امرآته قالت الحنفية
فان لم يكن الا الزوج فغسلها وقال الشافعي يجوز لما روي من غسل على فاطمة و قوله صلى الله عليه وسلم لعائشة لو ميتة قبل الغسل استاك
وكفنتك رواه ابن ماجه قلت اتفقت الحنفية والشافعية على ان المرأة ان ماتت ولم يحضر الا اجنبية تمت
وان مات الرجل لم يحضر الا اجنبية تمت واختلافوا في الزوج وقد ذكرنا ذلك وفي العالم كبريتة يقيمها بائني غير المزمع بالثوب

مسئله ثانيا رعايت وترنگزار وکدریش باب وابتدا کند بموضع وضو و میامن او بکدریش صحیح عن ام عطیة واستعمال سدر
کندر سروریش و سایر بدن و صفت استعمال سدر آنست که ورق سدر و ظرفی صغیر آب مخلوط کنند و او را بمالند و
بعد از آن بشویند و در غسل آخره قلیل کافور مخلوط سازند بکدریش باب مسئله و طیفه ستم و در میان مسلمین آنست که مردان
را مردان غسل دهند و زنان را زنان و هر که اقدر باشد غسل احق است و هیچ دلیلی از سنت بر تعیین احق بغسل
ثابت نشده و درین قصه آنحضرت صلی الله علیه و سلم انصاریات را غسل فرمود حال آنکه زنان قریش احق بودند و اقرب
و آنحضرت را اهل بیت غسل دادند و آنکه زن مرد مرده را نه بنید و غسل ندهد اگر چه خوف فتنه نباشد مستند کسی ندارد
بلکه وجوب ستر نسبت اچاست به نسبت اموات و لیست میطلب و لیست فلیس و اگر قیاس کنند بر ایا قیاس مع الفارق
است و از اطلحه نسبت آنحضرت صلی الله علیه و سلم را در قبر فرود آورده و فرود آوردن ناچار پس میکشد و اسماء نسبت عیسی
غسل داد ابو بکر صدیق را و آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمودند حضرت عائشه را در میت قبل غسلت و گفتنک واه ابن ماجه
یا ایها الغسل علی من غسل المیت و یجوز ان تغسل المرأة زوجها و اجنبیة و غسل کبریکه غسل داده باشد
میت را و جایز است که غسل دهد زن زوجه خود را حال آنکه عذرا الله بن ابي بکران اسماء بنت نجیح را غسل داد ابو بکر

الصلی بنی غسلت یا بکر الصدیق حین توفی ثم خرجت فسالته عن حضرت هاکم الهادی بن فقال لانی صائمة وان هذا
یوم شد یلا لبرد فغسل علی من غسل فقالوا الا اسماء بنت عیسی زوجه ابو بکر صدیق غسل و آنحضرت ابو بکر صدیق را غسلت
وفات یافت بعد از آن برآدم از خانه پس سوال کرد چاره را که حاضر او بودند از مهاجرین پس گفت هر آینه من روزه دارم
و هر آینه امروز روزه بنایت سواست پس آیا بمن واجب است غسل گفتنک نیست مخرج گوید رضی الله عنه که اتفاق
دارند حنفیه و شافعیه بر آنکه واجب نیست بر کسی که غسل دهد میت را و نزد شافعی غسل سنت است و چون جانب اشاره
مینماید تصویر میکند بانها صائمة انه و اتفاق کردند بر آن که جایز است غسل دادن زن شوهر خود را و مختلف اند و آنکه غسل
دهد زن خود را احتیبه آنرا جایز ندارد مگر آنکه کسی نباشد بغیر زوجه پس باید که تیمم کند او را و نزدیک شافعی جایز است
لما روی من غسل علی فاطمة رضی الله عنها و قوله صلی الله علیه و سلم لعائشة ان میت قبل غسلت و گفتنک یا ایها الغسل
المرأة و لیست معها نساء ولا ذواتهم تمت و فتنک بهیر و زنی نیستند با و زن زن صاحب محرم تیمم
کنانیده میشود و اهل العلم بقولون اذا ماتت المرأة و لیست معها نساء یغسلها و ذواتهم

مسئله اول قلت یسبح عند الشافعی فی فصل فی قمیص لا فالحنفیه اقول یسبح علی ما یجوز فی هذا الفصل فی الصلاة علیہ
 قلت فی الشافعی فی الاصل فی الرجل ان یلف فی ثلث لغا فیکوز ریاحۃ قمیص عامیة وذهب الحنفیة الى ان السنة ثلاثون
 القرن المائت و قد یسبح بالحنفیه فی ثلث لغا فیکوز ریاحۃ قمیص عامیة وذهب الحنفیة الى ان السنة ثلاثون
 شئت فی قمیص لا فیکوز فی ثلث لغا فیکوز ریاحۃ قمیص عامیة وذهب الحنفیة الى ان السنة ثلاثون
 یسبح عند الشافعی فی فصل فی قمیص لا فالحنفیه اقول یسبح علی ما یجوز فی هذا الفصل فی الصلاة علیہ
 من الاصل فی ثلث لغا فیکوز فی ثلث لغا فیکوز ریاحۃ قمیص عامیة وذهب الحنفیة الى ان السنة ثلاثون

مصدق احدی بلی ذلك من اهل الزوج بلی ذلك یتمیمت بوجها وكفها من الصعید قال مالك فاذا هلك الرجل ليس
 معه احد الا نساع یتمیمت ایضا امام مالک شنید اهل علم را کہ گفتند وقتیکہ میریزند و نباشد باوے
 زنا نیکه غسل دهند اورا و نه از محرمان یکے کہ متعبد شود غسل اورا و نه شوهرے کہ متولی غسل او شود و تمیم کنانیدہ خواہ شد
 مسح کردہ شود و رے اورا و دو کف اورا از خاک گفت مالک وقتیکہ پاک شود مردے و نباشد باوے کہ مرزنان تمیم کنند

اورا نیز یاب غسل المیت فی القمیس بیان غسل وادن میت در سیر این مالک عن جعفر بن محمد عن ابیه
 ان رسول الله صلی الله علیہ وسلم غسل فی قمیص امام جعفر از والد خود امام محمد باقر روایت کرد سیر آئینہ آنحضرت صلی الله
 علیہ وسلم غسل واده شد و سیر بن ترجم گوید منون ست نزد شافعی میت در سیر این بر خلاف خفیه کہ نزد ایشان جایز
 نیست و تاویل عدم جواز بر قول ایشان تواند بود کہ گفته شود کہ این از خصائص آنحضرت صلی الله علیہ وسلم و السلام

باب کفن السنة ان یلف فی ثلث او قمیص و یؤزر و یلف و کفن الصلوة ما تیسر ان کان ثوبا واحدا
 کفن منون و رحن مردان است کہ پیچیدہ شود و رسه لغافہ یا قمیص پوشانیدہ شود و از ار پوشانیدہ شود و پیچیدہ شود
 در جامہ سیوم و کفن ضرورت همان است کہ میسر آید اگر چه یک جامہ باشد مالک عن جعفر بن محمد عن ابیه عن عائشہ
 زوج النبی صلی الله علیہ وسلم ان رسول الله صلی الله علیہ وسلم کفن فی ثلثه اثواب بیض سحو لیه لیس فیها قمیص

ولا عما مة حضرت عائشہ روایت کرد کہ آنحضرت صلی الله علیہ وسلم کفن پوشانیدہ شد و رسه جامہ سفید منسوب
 بسول کہ دبی است همین و آن جامہ از قطن خالص می باشد و نبود رآن سه جامہ قمیص و نه عامه مالک عن ابن
 شهاب عن حمید بن عبد الرحمن بن عوف عن عبد الرحمن بن عمرو بن العاص انه قال المیت بقص یؤزر و یلف بالثوب

الثالث و ان لم یکن الا ثوب واحد کفن فیہ گفت عبد الرحمن بن عمرو بن العاص کہ میت را قمیص پوشانیدہ شود
 و از ار پوشانیدہ شود و پیچیدہ شود و پیچامہ سیوم و اگر نباشد مگر یک جامہ کفن کردہ شود و در همان یک جامہ ترجم گوید
 رضی الله عنه بن طور روایت کرد یکجہ بن یحیی عن عبد الرحمن بن عمرو و آن و هم است و صواب عن عبد الله بن عمرو
 مسئلہ اول کفن شرع است یا ترجم جمیع بدن ظاهر ثانی است بحدیث بخاری آمده کہ چون بمسحوب

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ وَعَلَيْهِ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالَ الشَّافِعِيُّ هَذَا الْحَيْثُ نَاسِخٌ لِلْأَوَّلِ إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا بِهَا ١١
 لَهُ قُلْتُ عَلَيْهِمُ الْعِلْمُ ١٢ قُلْتُ فِي الْعُلُكُكِيَّةِ وَإِذَا وَضَعْتَ الْجَنَازَةَ عَلَى الْأَرْضِ عِنْدَ الْقَبْرِ فَلَا بَأْسَ بِالْجُلُوسِ مَا يَكُونُ قَبْلَ أَنْ
 يَوْضَعَ عَرَفًا كَبَدَ الرَّجُلَ وَلَا فَضْلَ أَنْ لَا يَجْلِسَ مَا لَمْ يُسَوِّ عَلَيْهِ التُّرَابَ ١٣ قُلْتُ وَعَلَيْهِمُ الْعِلْمُ وَكَانَ ذَلِكَ مَعْنَى الْجَاهِلِيَّةِ ١٤
 هُوَ قُلْتُ قَاسَ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ عَلَى الطَّهْرَةِ سَائِرَ الشُّرُوطِ فَقَالُوا يَشْتَرُطُ الصَّلَاةُ الْجَنَازَةَ الطَّهْرَةَ الْحَكِيمَةُ الْمُخَفِيفَةُ اسْتِقْبَالُ الْكَفَنَةِ
 وَسَائِرُ الْعُدَّةِ كَسَائِرِ الصَّلَاةِ إِلَّا أَنْ أَبَاحَ حَيْفَةُ قَالَ غَيْرُ الْوَلِيِّ لَوْ كَانَ يَحْتَمِلُ لَوْ طُذِلَ إِلَى عَاقِبَتِهِ الصَّلَاةُ جَازَتْ بِهِمْ ١٥

مصطفیٰ که سعد بن ابی وقاص و سعید بن زید بن عمرو بن نفیل وفات یافتند در اواسط عقیق و برداشته شدند
سبوی مدینه و دفن کرده شدند آنجا مسکنه حرام است نقل میت بسوی شهر دیگر و قیل مکره الا ان یکون لبقرب
مکه و المدینه اوسیت المقدس شافعی علت این محل شرف مکان داشته و حکم را مطروحه ساخته در کعبه بیت المقدس جهت
احادیثی که در فضل آنها وارد شده باب نسخ القیامه المجزائز در بیان منسوخ شدن قیام برای جنازه هالک

عن يحيى بن سعيد عن واقل بن سعد بن معاذ عن نافع بن جبير بن مطعم عن مسعود بن الحكم عن علي بن أبي طالب إن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يقوم في الجنائز ثم يجلس بعده ^{له} حضرت علي بن أبي طالب

مر و سیت کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم می استاد میرا سے جناب مابا زینت شست بعد از آن یاب یسرح بالجنازة من غیر ختم و الا از حاج شتاب ببر و جنازه را بغیر یوسه یوسه رفتن و بغیر جنبش و اذن مالک عن نافع از ابابکر

قال اسرہوا بجانکم فاما هو خیر تقدّموا الیہا وشرّ تضعونہ عن رقابکم البوسیر یہ کہ گفت نصاب ہر یدہ چار بار
خوار اسر غم از ہر دست کہ آں مست جائے نک است کہ مے رید اور البوسیر سے آں باست شہ است کہ مے نہد

اور اگر وہ نہائے خودیاب کی مجلس احد حتی تو ضلع الجنانۃ عن اعناق الرجال نشیند گے تا آنکہ نہادہ شود

بقول کناشہ الجناثر فی مجلس آخر الناس حتی یؤذوا ابرامہ بن ہہل بن حنیف گفت کہ حاضر شدیم بر بنی ہارہ بن

آتش لا مالک عن سعید بن ابی سعید الملقبی عن ابی هریرة انه قال فی استنبیح جوف البئر یمنع کراؤا انکلمه

این را یک یصلی علی الجنائز لکھا ہے نماز گزار و بر جنازه مگر طاهر یعنی با وضو مالک عن نافع از عبد اللہ بن عمر کا یہ قول

لا يسهل الجول على الجنان الا وهوسا هكر عبد الله بن عمر سكت نماز گذارد و در جنبازه گرد آن حال که او طاهر باشد شتر جم گوید فی المدینه ماخذ ابن عمر در شرطیه طهاره عموم حدیث لا یقبل الفحولة احکم الان ظهور علی شتر

مسلمین است و بر وضو قیاس باید کرد و سایر شروط را مانند ستر عورت و استقبال بقبله و طهارت ثوب بآب بنفوذ

مُسَوًى لَه قُلْتَ مَا لِهَاجَةِ فَتَنَةٍ بِالْإِتِّفَاقِ فَيَسْقُطُ الْقَرْصُ بِوَاحِدٍ لَهَا التَّكْبِيرَاتُ لِأَرْبَعٍ فَرَضَتْ لَهَا تِلْكَ وَهِيَ الصَّلَاةُ عَلَى الْقَبْرِ فَصَحَّحَتْ
عَنْ الشَّاهِدِ سَوَاءٌ وَقَعَ الدَّفْنُ قَبْلَ الصَّلَاةِ أَوْ بَعْدَهَا ثُمَّ قِيلَ يَصْلَى عَلَى الْقَبْرِ إِلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ قَبْلَ الْيَوْمِ الَّذِي فِيهِ يَنْتَقِلُ إِلَى شَهْرٍ وَفِيهِ يَبْقَى شَيْءٌ مِنْ مَيْتَتِهِ قَبْلَ بِلَاةٍ عِنْدَ
مَنْ يَصْلَى عَلَيْهِ فَرَضَ عَلَى قَبْرِهَ مَا لَمْ يَنْظُرْ أَنَّهُ تَغْيِيرٌ قَوْلُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ لِأَيِّ صِلَةٍ لَمْ يَرَوْهَا وَاحِدَةً وَأَمَّا الصَّلَاةُ عَلَى الشَّاهِدِ فَصَحَّحَتْ عَنْ الشَّاهِدِ سَوَاءٌ كَانَ الْمَيِّتُ
بَيْنَ الْقَبْرِ أَمْ لَا وَجَوَّزٌ عَنِ الْحَقِيقَةِ تَأْوِيلُ صَلَاةٍ عَلَى الْقَبْرِ عَلَى مَا كَانَ عَلَيْهِمْ أَنْ يَصْلَوْا عَلَيْهِ عَلَى الْيَوْمِ الَّذِي فِيهِ يَنْتَقِلُ إِلَى شَهْرٍ وَفِيهِ يَبْقَى شَيْءٌ مِنْ مَيْتَتِهِ عَلَيْهِ ۱۲

مصنف الإمام ويصف الناس خلفه ويكبرون أربع تكبيرات ولو على لقبر أو الخائب **پیش استاد امام** وصف
زندیروان پس شپت او والد اکبر گونی چهار بار تکبیر گفتن اگر چه بر قبر میت باشد یا بر میت غائب مالک عزت شهاب
عزیز امامه بن سهل بن حنیفانه خبر که آن مسکینه مرصفت فاعبر رسول الله صلى الله عليه وسلم بمصرها قال كان
رسول الله صلى الله عليه وسلم يعود المسكين في يسأل عنهم فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما كانت فاذا توفي فخرج
بجنانها ليلا فذكرها ان يوقظوا رسول الله صلى الله عليه وسلم فلما اصبح رسول الله صلى الله عليه وسلم اخبر بالذي كان
من شأنها فقال لهم ان تودوني بها فقال يا رسول الله كوهنا ان نخرجك ليلا ونوقظك فخرج
رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى صعد الناس على قبرها كبرا أربع تكبيرات ابو امامه خبر داود بن شهاب را که زنی مسکینه بیمار
شد پس خبر داد و شد آنحضرت را صلی الله علیه وسلم برض او و بود عادت شریف آنحضرت صلی الله علیه وسلم که عیادت
میفرمود فقیر آنرا و استفسار می نمود از احوال ایشان پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم و تشیکه میبرد و آن مسکینه
خبر کنی مرا پس بر آورده شد جنازه او را شبگاه پس ناپسند داشتند که خبردار کنند و آن وقت آنحضرت را صلی الله علیه وسلم
پس و تشیکه در صبح داخل شد آنحضرت صلی الله علیه وسلم خبر داده شد با آنچه واقع شد از حال او پس فرمود آیا امر کرده
بودم شما را که خبردار نمایی مرا بپوشید و گفتند یا رسول الله ناپسند داشتیم که از خانه برآیم ترا وقت شب و بیدار سازیم ترا
پس آنحضرت صلعم برآید تا آنکه صف گردانید مرا و ترا و تشیکه گفت چهار تکبیر مالک عزت شهاب عن سعید بن المسیب

عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم أتى النجاشي للناس في اليوم الذي مات فيه فخرجهم إلى المصطفى
بهم كبرا أربع تكبيرات رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر مرگ نجاشی را و شاهه هشتم رسانید برومان و آن روز که بمرد و برآمد
برومان بسوئے عیدگاه پس صف ساخت ایشانرا و تشیکه گفت چهار تکبیر مسلمة صفت صلوة جنازه موافق است
با صفت صلوة مطلقة و نیست و قیام و تراوت و صلوة بر آن حضرت صلی الله علیه وسلم و اخیرا که آن صلوة تکبیرات و دعا بر
میت نیز منقول است پس شافعی میل کرده است بآنکه چیزی که در آن با صلوة مطلقة موافق است بر طریق فرضیت بود
بدلیل حل و صی بر صلوة مطلقة و شروط پس همچنین محمول باشد در آنکه آن که در آن موافق افتاد و خلاف مثل رکوع و
سجود که عدم مشروعیت آن بتواتر معلوم شد بنده ضعیف گوید فی نظر زیرا که لفظ حدیث در قرات فاتحه من السنن
است و عمل ابن عمر ترک آنست و جمیع میزان آن گردن است و این دلیل بر عدم فرضیت میتوان شد

مستوی اه قلت بدل التکبیر الاولی یا فی بالثناء عند الحقیقة وبقراءة الفاتحة وبقراءة النية صل على النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 وبقراءة النية بل لا تقا ولین علی الرابعة عام عند الحقیقة وبقراءة النية وبقراءة الفاتحة وبقراءة النية صل على النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 وبقراءة النية بل لا تقا ولین علی الرابعة عام عند الحقیقة وبقراءة النية وبقراءة الفاتحة وبقراءة النية صل على النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 فوضع الحقیقة الاله لا يجوز ان یقرأ القرآن فی صلوة الجنائز و فی المکبیرة لوقوع الفاتحة بنية الدعاء فلا یس ان قراها بنية للقراءة لا یجوز

مستوی وورفضت صلوة برأخضرت صلی الله علیه وسلم کلام سابق گذشت فکذا ههنا و تکبیرات و دعائیکم و کتب
 بحسب عمل متمسکین اجماعت پس باتفاق سنت است ساقط میشود فرض بگذاردن یک کس اما تکبیرات اربع
 پس فرض اند باتفاق اما صلوة بر قبر پس نزد شافعی صحیح است خواه دفن شده باشد پیش از صلوة یا بعد صلوة و نزد
 حنفیه گذارده شود نماز بر قبر سنی که پیش از دفن بروی گذارده نشد تا زمانیکه گمان تفسخ نباشد و مقدر کرده اند تفسخ را
 بیثبات ایام و اما صلوة بر غائب پس صحیح است نزد شافعی خواه باشد میت بر حقیقت قبله یا غیر حقیقت آن و جایز نیست
 صلوة بر غائب نزد حنفیه و تاویل صلوة آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر قبر نزدیک ایشان آنست که نماز گذارده بود و دیگر
 پیش از دفن و بر بخاشی از خصوصیات آنحضرت صلی الله علیه وسلم شمرده اند و اما علم یا بآب الدعا بین التکبیرات
 و بیان دعا مأثوره میان تکبیرات هکذا عن سعید بن ابی سعید الملقبیری عن ابیه انه سأل ابا هريرة کیف

تصل علی الجنائز فقال ابو هريرة انما عمل الله اخبرك انهم کانوا یصلون علیها فاذا وضعت کثیرت و جعل الله صلوت علی بیه

ثم قال اللهم عبدك وابن عبدك وابن اخيك کانت یشهد ان لا اله الا انت وان محمدا عبدك ورسولك وانت

اعلم بما اللهم ان کانت محضاً فزدي احسانه وان کانت مسیئاً فاحتجوا و عنه سیئاته اللهم لا تخزننا لجزء
 ولا تقنیناً بعد هذه البسمة بقبری سوال کرد از ابو هریره که چگونه نماز سیکزاری بر جنازه گفت ابو هریره بخدا قسم
 که من خبر دهم ترا عقب جنازه میروم از خانه او پس وقتیکه بنهاده میشود یعنی بر زمین الله اکبر میگیم و حمد میگویم خدا را عزوجل
 و درود میفرستیم بر پیغمبر صلعم بعد از آن میگویم اللهم عبدك وابن عبدك الخ ترجمه این دعا این است که بار خدا یا بنده تو سپهر
 بنده تو و سپهر کنیزک تو گواهی میداد که نسبت هیچ موجودی که تو تنها گواهی میداد که بنده تست و پیغمبر تو تو و داناستی
 بحال او اگر نیکو کار بود پس زیاده کن در نیکو کاری او و اگر بد کار بود در گذر کن از بدیهی او ای بار خدا یا محروم مگردان
 ما را از اجر او و مقتول کن ما را بعد از تو و ترجمه گویم کبریت و حمدت الله و صلوت علی نبیه آنست بعد تکبیر اول حمد گوید خواه سوره
 فاتحه خواند خواه نفاذ گیر مثل سبحانک اللهم الخ و تکبیر و ثانیه در و خواند و بعد تکبیر و ثانیه دعا کند و اما خدا بخدایت آنحضرت است
 صلی الله علیه وسلم که فرمودند دعا کننده را که ثنایی کردی بے با نیست که حمد و ثنای آن حضرت را در و میفرستاد و
 بعد از آن دعا میکردی که این ترتیب اقرب است باستجابت یا بهل یقرأ الفاتحة فی صلوة الجنائز و یا واجب
 هست خواندن سوره فاتحه در نماز جنازه هکذا عن نافع ان عبد الله بن عمر کان لا یقبل فی الصلوة علی الجنائز

مسئوی **قلت** وعلیه السلام **قلت** فیما یخرج فاذا سلم الامام تدارک المسبوق بالتکبیر یا باذکارها وقریه ویکبر المسبوق وبقراء الفاتحة وان کان الامام فی غیرها و فی العالم کبریتا اذا جاء رجل قد کبر الامام التکبیرة الاولى انظر حتی یکبر الثالثة ویکبر معه فاذا فرغ الامام کبر المسبوق التکبیرة التي فاتته قبل ان ترفع الجنازة اقول قول ابن شهاب یقضه ما فاته یشیر الی ما فی العالم کبریتة **قلت** فی العالم کبریتة ثلاث ساعا لا تجوز فیها صلوة الجنازة اذا طلعت الشمس حتی ترتفع وعند الانقضاء الی ان تقول وعند اجرائها حتی تغیب هذا اذا وجبت فی وقت صلیح واخرت الی هذا الوقت اما لو وجبت فی وقت لا یصلح الی ان یصلح **قلت** وبقی ۲۰

مصنف عبد الله بن عمر قرآن ینخواند در نماز جنازه مترجم گوید تعقب کرده شد بحدیث شعیب بن من السنه قراة الفاتحة فی صلوة الجنازة پس نزد شافعی قراة فاتحه فرض است و نزد حنفیه جایز نیست خواندن قرآن در نماز جنازه و اگر بخواند سورة فاتحه را بقصد دعا پاک نیست والا با یسلم بعد التکبیرات فی صلوة الجنازة سلام گوید بعد تکبیرات در نماز جنازه و آلک عن نافع ان عبدا لله بن عمر کان اذا صلی علی الجنازة یسبح **قلت** عبد الله بن عمر وقتیکه نماز میگذاشت بر جنازه سلام میگفت تا آنکه میشنوا نیک کسان را که نزد او میبودند یا المسبوق فی صلوة الجنازة کیف یفعل مسبوق در نماز جنازه چه کار کند هالک نه سال از شهادت عن الرجل یدلک بعض التکبیر علی الجنازة ویفوت به بعضه فقال یقضه ما فاتته من ذلك امام مالک سوال کرد از ابن شهاب از حال مردیکه ادراک میکند بعض تکبیرات را بر نماز جنازه و فوت میشود و او را بعض آن پس گفت ابن شهاب قضا بکن چیزی که فوت شد و از آن مترجم گوید رضی الله عنه فی المنهاج ما حاصله وقتیکه سلام داد امام تدارک کند مسبوق باقی تکبیرات را با اذکار آن و فی العالم کبریتة ما حاصلها چون بیاید روزه و حال آنکه تکبیر گفت است امام تکبیرة اولی انتظار کند تا آنکه تکبیر ثانیه گوید و تکبیر گوید با امام پس وقتیکه فارغ شد امام تکبیر گوید مسبوق تکبیر که فوت شد و او را پیش از بر داشتن جنازه مترجم گوید قول ابن شهاب که تقضی ما فاته اشاره میکند بسوئے آنچه در عالم کبریت یا کب لا یصل علی الجنازة عند المصلح والنز ویصل علیها بعد ان یصلحها و اذا صلیت کون نماز گذارد بر جنازه وقت طلوع آفتاب و وقت غروب آن و نماز کند بر آن بعد نماز فجر و بعد نماز عصر وقتیکه گذارده آنها را در وقت مختار آنها هالک عن محمد بن ابی حرملة مولى عبد الرحمن بن ابی سفیان بن حویطبک (ریب بنت ابی سلمة توفیت و طارق امیر المدينة فاتی بجنازتها بعد صلوة الصبح فوضعت بالبقیع قال وکان طارق یجلس بالصبیح قال ابی حرملة سمعت عبد الله بن عمر یقول لاهلها اما ان تصلوا علی جنازتهم الا ان واما ان تزکوها حتی ترتفع الشمس محمد بن ابی حرملة روایت کرد که زینب بنت ابی سلمه و حات یافت و طارق امیر مدینه بود پس آورده شد جنازه او بعد نماز صبح پس نهاده شد در بقیع و طارق و غلس میگذازد نماز صبح را گفت بن ابی حرملة پس شنیدم عبد الله بن عمر را که میگفت اولیا رست را یا ایست که نماز کند بر جنازه خود و حال یا ایست که بگذارد بر جنازه او و آفتاب هالک عن نافع بن عبد الله بن عمر قال یصل علی جنازة بعد العصر و بعد الصبح اذا صلیت الوقتها عبد الله بن عمر گفت نماز گذارده شود بر جنازه بعد نماز عصر

مسئوی (بقیه ملت) جازا قول فكانت جنازة زينب حضرت قبل قت الكراهة وعند الشافعي تكره الصلوة في هذه الاوقات
الصلوة لا يكفيان تغضوا ونقل وصلوة جنازة ۱۲ قلت وعليه الشافعي وقال ابو حنيفة لا يصلي عليها المسجد ۱۲ قلت

وعليه اهل العلم ۱۳ قلت وعليه اهل العلم ۱۲ قلت هو قول اهل العلم انه يجوز عند الضرورة ۱۲

وبعد نماز صبح وقتیکه گذارده شود آنها را در وقت مختار آنها مسئله ماخذ قول ابن عمر درین مسئله حدیث

مسلم است عن عقبه بن عامر ثلث ساعات ثمانا رسول الله صلى الله عليه وسلم فيمن دون تقبيل فيمن دون انا اجماع منعقد

بریک نفس دفن درین اوقات مکروه نیست پس چاره نیست از آنکه معنی تقبیل صلوته الجنازة باشد زیرا که نماز نزدیک دفن

میرود باز در وقت دیگر اقیاس مکروه برین سه زیرا که این سه اقوی اند و قیاس ضعیف بر قوی درست نیامد بآب یصلی

على الجنازة في المسجد نماز گذارده شود بر جنازه در مسجد مالک عن ابی النضر صلی عن ابن عباس الله عن عائشة زوج

النبي صلى الله عليه و آله اني كنت ابا سعد بن ابی قاص في المسجد حين ماتت عولة فذكر ذلك لابي

عليها فقالت عائشة ما اسرج ما اسرج الناس فاصلى رسول الله صلى الله عليه وسلم على سهيل بن بيهضام الا في المسجد حضرت عائشة

امرو مرو که بر نذر برو جنازه سعد بن ابی قاص را در مسجد وقتیکه بر دناو ما کند برائے او پس انکار کردند مردمان بروی

این را پس گفت حضرت عائشة چه ثواب فراموش کردند مردمان گذار در رسول الله صلعم نماز را بر سهیل بن بیهضام و مسجد

مالک عن نافع عن عبدالله بن عمر انه قال سمی علی عمر بن الخطاب في المسجد عبد الله بن عمر گفت نماز گذارده شد بر عمر بن الخطاب

در مسجد ثم گویید اختلاف کردند و گذاردن نماز بر جنازه در مسجد شافعی بجز آن قابل اند و ابو حنيفة گفته لا یصلی علیها فی المسجد

بآب لا یجفت جنازة الرجال النساء جعل الرجال ما علی الامام اگر جمع شوند جنازه مرد و زنان یکجا گردانیده

شوند مردان متصل با ام مالک انه بلغه ان عثمان بن عفان عبد الله بن عمر با هر یک کالوا یصلون علی الجنازة بالان

الرجال النساء فجعلوا الرجال ما علی الامام والنساء صما علی القبلة عثمان بن عفان و عبد الله بن عمر

و ابو هریره میگنارند نماز بر جنازه های مروان و زنان پس مباحقت مردان را متصل با ام و زنان را متصل بقبله

باب الحداحبض الشق محدودست راست از شق مالک عن هشام بن عروة عن عائشة انه قال کالی ثلث

رجال ان احد ما یلی الاثر لا یصل فقالوا له جاءه او لا یصل فله فجاء الذي یصل فجلد رسول الله صلى الله عليه وسلم

عروه گفت که بودند دو شخص در مدینه یکی از ایشان حد می یافت و دیگری حد نمی یافت پس صحابه شورت کردند و

گفتند هر که ازین دو شخص بیاید نخستین بکند کار خود پس آمد آنکه حد می کرد پس حد کرد و برائے رسول الله صلی الله علیه وسلم

باب دفن اثین فی قبر جائز است دفن کردن دو کس در یک قبر قال مالک لا بأس ان یدفن الرجلان الثلاثة

فی قبر واحد من ضرورة و یجعل الا کیر صما علی القبلة گفت مالک هیچ بک نیست

از آن که دفن کرده شوند دو مرد و سه مرد در یک قبر از جهت ضرورت و گذاشته شود بزرگ تر از بطن فیکه متصل قبله است

مسئله قلت فی العلل الکبریة اما النوح العالی قال یوحى وادیکما مع رقة القلک یا سنی وکی المذبح وکی البکاء علی قبر الموت و یعل وهو قبله ولی ویکرم النذل یتعل بد شاملا للنوح یعنی رفع الصوب بالنذیر والنجح بعضی صلی تحو و فی الانوار ورقه الصوب بالبکاء بلایة و نیاحه حرام ایضا **مسئله** قلت ترتیب این الحد مع قوله تعا ولا تزدوا فی الذل و لا تخرج مع قول عافیت علی اذ هی الیه الشافی انهم کانوا یوحى اهلهم بالبکاء علیهم یخرجونهم علیه فعدوا بالنیاحه لاجل الوصیه بها فاخذوا یدین انفسهم لا یدین غیرهم اقول روى عن ابي عبد الله ابن بشیر ما یكون تحریرہ انهم یعدون بان یعممهم الله تلك الکلمات فینادوا بها فاخذوا الايام عملوا لکن كانت الة اتعن تلك الکلمات والله اعلم

مصنف باب ما یقولہ المصاب وریان و عاسیکه بگوید از کسیکه مصیبت رسیده باشد او را مالک عزیمت بن ابی عبد الرحمن عن ام سلمة زوج النبی صلی الله علیه و آله ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال انصابته مصیبة فقال امره الله عز وجل ان الله وانا الیہ لرجعون اللهم اجری فی مصیبتی واعقبته خیرا منها الا فعله الله ذلك به فقال تمام

سلمة فلما توفي ابو سلمة قلت ذلك ثم قلت ومن خیرا من ابی سلمة فاعقبها الله رسول الله صلی الله علیه و آله فقتل وجها ازام سلمة مرویت که آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود پس که برسد او را مصیبتی پس بگوید چنانکه فرموده است او را خدا تعالی ان الله وانا الیه لارجعون اللهم انی اکره ان یکن خدا تعالی با او آنچه طلب کرده است پس گفت ام سلمة وقتیکه وفات یافت ابوسلمه خواندم این دعا را و گفتم در دل خود که کسیت بهتر از ابوسلمه پس عقب ابوسلمه داد او را خدا تعالی رسول خدا را پس ترویج کرد آنحضرت صلی الله علیه و سلم بام سلمة یا ابی تحمزه النوحه علی المیت حرام است لرحمکون برست مالک عن عبد الله بن عبد الله بن جابر بن عقیل عن عقیل بن الحارث بن عقیل که هو جد عبد الله بن

عبد الله بن جابر ابوا مانه اخبره ان جابر بن عبد الله اخبره ان رسول الله صلی الله علیه و آله جاء به عبد الله بن ثابت فوجد قلعه فاصبح به فم یحیی رتبه رسول الله صلی الله علیه و آله و قال سلیما علیک یا ابی انور فصرخ النوحه

و یکنین شعل جابر بن عقیل یکسکتمن فقال رسول الله صلی الله علیه و آله عقیل دهرمن فاذا وجبت لکین بآئمة فقالوا یا رسول الله وما النوحه قال اذا مات جابر بن عقیل خبروا که آنحضرت صلی الله علیه و سلم آمد برائے عیادت عبد الله بن ثابت پس یافت او را حالانکه مغلوب شده بود بسبب مرض پس آواز بلند کرد او را پس جواب داد آنحضرت را بسبب بیوشی پس ان الله وانا الیه لارجعون خواند آنحضرت صلی الله علیه و سلم و گفت مغلوب گردانیده شده ایم باز تو یا ابی الریح پس آواز بلند کردند زنان و گریه نمودند پس شروع کرد جابر بن عقیل که ساکت میگردد و انید آنها را پس فرمود آنحضرت صلعم بگذرا از ایشان را پس وقتیکه میرد پس نباید که گریزند گریسته یعنی بطریق نوحه پس گفتند چه چیز است و جواب یا رسول الله فرمود وقتیکه میرد و شرجم گوید که نوحه حرام است بالاتفاق و گریه یا رقت قلب مینج نیست و حرام است ثم بذكر شامل میت و همچنین کوفتن سینه و خوان یا ابی هلی بعد المیت ببکاء الحی علیه آیا عذاب کرده شود میت را بسبب گریه زنده بر صومع مالک عن عبد الله بن ابی بکر عن ابیة عن عمر بن عبد الرحمن انما اخبرنا انما

مسئله ۱ قلّت علیه السلام ۲ قلّت علیه السلام ۳ قلّت فی المنهج ویندب زیارة القبور للرجال وتکون للنساء
وقیل تخرم وقیل تباح ۴ قلّت علیه السلام ۵ قلّت علیه اهل العلم فی المنهج ولا یصل علی قابر
رسول الله صلی الله علیه وسلم بحال قال المحلی وکذا قبر غزوة من الانبیاء ۱۲ - +

سمعت عائشة ام المؤمنین تقول و ذکر لها ان عبد الله بن عمر یقول ان الحیة لیعدن ببکاء علی قفالت

عائشة یخضر الله لای عبد الرحمن اما انهم لیکذب و لکن نسبی و اخطأ انما رسول الله صلی الله علیه وسلم
یکب علیها اهلها فقال انهم لیکون علیها و انما تعدن فی قابرها عمره بنت عبد الرحمن خبر وادک و سئنی حضرت
عائشة را که میگفت و ذکر کرده شد پیش او که عبد المذنب عمر گوید که میت را عذاب کرده شود و سبب گریستن زنده پس
گفت عائشة بیامروز خدا تعالی عبد الرحمن را آگاه شود بر آئینه او و روغ نلفته است بقصد کن فراموش کرده است یا
خطا نموده غیر ازین نیست که رسول الله صلی الله علیه وسلم گذشت بر یهودیه حال آنکه میگريستن بروی اهل و سئنی پس مؤ
بر آئینه ایشان میگريست بروی و در پر عذاب کرده شود و قبر و سئنی باب صدقة الاحیاء عن المواتی تنفعهم صدقة
اولی زندگان برائے مردگان نفع میدهد ایشان را حال آنکه حضرت عمر بن الخطاب علیه السلام صدقة

ان رجلا قال لرسول الله صلی الله علیه وسلم انی اقبلت نفسی اراها کما کلمت قصدت افا تصدق عنها فقال
لا یسئل الله مردی گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که بر آئینه ما درین ناگهان قبض کرده شد روح او گمان میکنم او را که اگر

کلام میکرد بصدقه و ادان میفرمود آیا صدقه میدهم از جانب او پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم آری باب عطاء الاحیاء

للموتی ینفهم و ما از زندگان برائے مردگان فایده میدهد ایشان را حال آنکه عیسی بن سیدان ز سید بن المسیب کان

یقول ان الرجل لیرفع بدعاء ولد له من بعد فقال بین فحو السامع فها سبیل بن السیب یگوید بر آئینه مرد بنده گردانیده

میشود و رجوع او بدعا و اولاد او پس از مردن او و اشاره کرد سعید بن المسیب بدو دست خود بسوی آسمان پس بنده کرد

آنها را باب استحباب زیارة القبور و انتسخ النبی عنها در بیان مستحب بودن زیارت قبور و نسخ شدن نبی

ان حالک با سناد ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال نهیتکم عن زیارة القبور فقولوا لا تقولوا احیاء یعذب

لا تقولوا سئنی آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود نبی کرده بودم شمارا از زیارت قبور پس زیارت قبر را بکنید و نگویید کلام

یهودیه مراد میداشتند از حج کلام بدیاب میگوید له انرا هر چه یگوید زیارت کننده حالک با سناد از رسول الله

صلی الله علیه وسلم شریح الی المغیرة فقال السلام علیه کما اردتم و مؤمنین و ان شاء الله لا یحق آنحضرت صلی الله علیه وسلم

و سلم بر آید بسوی مقبره یعنی بفتح پس گفت السلام علیکم ترجمه آن نیست که سلامتی باد بر شما ای اهل دار گروه مؤمنان

و بر آئینه ما اگر خدا خواسته است بشما پیوسته گانیم باب حج من ائمة القبور و مساجد حرام است ساختن قبر یا مساجد

حالک با سناد ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال لا یجعل قبری و ثنای بعدا شت غرض الله علی قوم اتخذوا

مسوئی اہ قلت تعقیب محمد مسلم کہ جس طرح علی بن ابی طالبؓ نے توبہ کی تو یہ حتیٰ تلخیص الیہ تحریر لہ زمان مجلس علیؓ و تبرکات ابو موسیٰؓ
 قمر زہل العلم الجاہل علی القبر لظاہر الخبر وخص من علی بن ابی طالبؓ و النبیؐ علی القبر علی الخ و فی العالم کی ترکیب ازین علی القبر او بقدر او یکا علیہ
 یوطا علیہ فیض حاجۃ الانسا من بول و غائط و فی الا نوار یکرا الجاہل لا ستسا و الا نکا علی القبر و کذا و طہ لہ حاجۃ کذا و ذہ و غیرہ
قلت لا اختلاف فیہ اخذ کفر المیت من القبر و اختلاف فی القطع اذا کان ضایا قال الشافعی لا یقطع قال ابو حنیفہ لا یقطع علیہ اما الشافعی
 ذلک فی المیت بنسبہ بعد فہ للنقل علیہ و لا یفترق کاف و فی غسل و غیرہ و فی غسل و غیرہ و فی غسل و غیرہ و فی غسل و غیرہ و فی غسل و غیرہ
 و لا یفترق اخراج المیت من القبر بعد فہ لانا کذا و من مخصو و اخذت بشفعہ لو وضع المیت لغير القبلة لم یبیش من وقع فی القبر
نیش قلت اتفق العلماء علی ان الشہید المقتول معرکہ الکفار یغسل اختلاف فی الصلوٰۃ علیہ قال الشافعی لا یصلی علیہ قال ابو حنیفہ یصلی
 علیہ اما المرتضیٰ فی غسل عند الخفیہ ہوا لظہر عند الشافعیہ و اما مقتول المقاتلہ قال یغسل عند الخفیہ و لا یغسل عند الشافعیہ انہ یغسل

مصنف قبور الذیہا کہ جس آحضرت صلعم فرمود بار خدا یا اگر دان قبر مرگت کہ پشش کردہ شود بد یا غضب خدا تعالیٰ
 بر تو سیکرقتہ قبر برائے پیغامبران خود را مساجد بآب القعو علی القبر و التوسل علیہا در بیان نشستن بر قبور و یکدیگر دان
 بران مالک انہ بلغہ ان علی بن ابیطالب کان یتوسل و یصلی علیہ علی بن ابیطالب کہ یکدیگر و بر گور بار و دراز سیکشید بر گور بار
 قال مالک انما فی عز القعو علی القبر و فیما ذکر لہا ذہب گفت مالک غیر ازین نیست کہ نہی کردہ شدہ است از نشستن
 بر گور بار و در آنچه ما بینیم برائے قضائے حاجت یا بخریدہ انیش حرامست کافتن قبر مالک عن ابی الرجال

عن زید بن عبد الرحمن عن اہل عمر بن عبد الرحمن انہ سماعنا نقول لعن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم الخفی و الخفیہ یعن
 تباشیر القبور لعن کرد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم مخفی و مخفیہ را یعنی نشستن کنندہ گور بار مالک انہ بلغہ ان عائشہ زیدہ
 النبی صلی اللہ علیہ وسلم کانہ تقول کسر عظام المسلم میتا کسره و هو حضرت عائشہ سفیر مودت شستن استخوان
 مسلمان در آن حالیکہ مردہ است مانند شستن استخوان اوست و آنحال کہ زندہ است باب الشہداء ۱۷
 لا یغسلون و لا یصلی علیہم ید فنون فی ثیابہم شہیدان را غسل دادہ نمیشود و نماز گزاردہ نشود و بر ایشان دین
 کردہ شوند و رجائہاے خود مالک انہ بلغہ عن اہل العلم انہم کانوا یقولون الشہداء فی سبیل اللہ یغسلون
 و لا یصلی علیہم و انہم ید فنون فی ثیابہم التی قتال فیہا خیر رسیدہ امام مالک از اہل علم کہ ایشان میگفتند شہیدان
 در راہ خدا تعالیٰ غسل دادہ نشود و ایشان نماز گزاردہ نشود و بر ایشان دین کردہ شود و ایشان را در جامہا سیکہ کشتہ
 شدند و در آن مالک عن نافع عن عبد اللہ بن عمر بن الخطاب یغسل کفن و صلی علیہ کان شہید را رحمہ اللہ
 عمر بن الخطاب را غسل دادہ شد و کفن پوشانیدہ شد و نماز گزاردہ شد بر اوے و بود شہید رحمت کند او را
 خدا تعالیٰ قال مالک انہ سبیل اللہ فی المعترک قلم یدلک ختمہ ما من حملہم فحاشا لشا عانہ بعد ذلک
 فانه یغسل و یصلی علیہ کما فعل یحیی بن الخطاب گفت مالک و این سنت و رقی کہست کہ کشتہ شد

مُسَوًى قُلْتُ فِي الْعَالَمِيَّةِ فِي فَرِيضَةِ حَكْمَةِ بَكْرِ جَاهِلًا وَيَقْتُلُ مَا تَعْلَمُ ۚ قُلْتُ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَلْعِلْمُ اَنْتُمْ اَهْلُهَا
عَلَى ثَلَاثَةِ اَقْسَامٍ ذِكْوَةُ التَّجَارَاتِ اِمَّا تَوْخِذُ بِحَسَبِ الْقِيَمَةِ وَاِمَّا صَدَقَةُ الْفَطْرِ فَهِيَ صَدَقَةُ الرُّؤُسِ ۱۲ - ۴ -

مصنف

بر آن وارد شده پس گفت آن کثر ناله است که ادا کرده نشد از روی زکوة یعنی مراد از ولا ینفقونها فی سبیل اللہ
ترک زکوة است و وعید بر آن گنج است که زکوة از روی او ادا کند مترجم گوید رضی اللعنه که اتفاق کرده اند علماء که منع زکوة از کبار
است و معنی لا ینفقونها نمی پند از آن قدر بگوید واجب گردانیده شده است آنرا یعنی با بخواب بختل است که منع زکوة مفروضه
نماید یا بقتال من منع الزکوة باب و جنگ کردن با کسی که نگیرد زکوة را هالک الله ینفعه الا ان یکبر الصدیق قال لومنعوا
عقلا لا یجاهدتم علیه خبر سید امام مالک را که حضرت ابو بکر صدیق فرمود که اگر ندیدم در یک رسن بند گردن پادشاه شتران کنم
بایشان بر آن یک رسن قال مالک الا هر چند آن کل من منع فریضه من قریب الله فله یستطیع المسلمون اخذها منه کان

حقا علیهم جهاد حتی یخذه و هاتمه گفت مالک که امر مقرر نزد یک مالک است که هر که ندیدم فرسخی از فریض خداستالی یعنی
جائز است که واجب شده است در مال او پس نتوانستند مسلمانان اگر قتل آن از روی واجب باشند بر ایشان جهاد و تا آنکه
بگیرند از او زکوة مسلم زکوة فریضه حکم است کافر میشود مگر او جهاد کرده میشود یا کسیکه منع نماید و ندیدم زکوة را باب انواع
الزکوة و بیان اقسام زکوة هالک الله ینفعه از عمر بن عبد العزیز کتب الی عماله علی مشق فی الصلوات الصلوات فی الحرم

والبایع المساشعة خبر سید امام مالک که عمر بن عبد العزیز نوشت بسوی عاملان خود که گماشته شده بودند بر مشق
در باب صدقه مضمون کتوب آنکه غیر ازین نیست زکوة واجب میشود در زراعت و نقد که عبارت از زر و نقره باشد و مواشی
مترجم گوید بهترین است اتفاق علماء که زکوة اموال بر سه قسم است و زکوة تجارت گرفته نمیشود مگر بحساب قیمت اما صدقه فطر
پس آن روشن است یا ب القدر الذی لا یجوز اقل منه الزکوة و بیان مقدار چیز است که واجب میشود در روی

زکوة از مال یعنی بیان نصاب اموال که در اموال آن زکوة واجب نمیشود هالک الله عن عمر بن یحیی لما را فی عزیلیه انه قال

سمعت اباسعید الخدلی یقول قال رسول الله صلی الله علیه و آله فی اداء خمسین در صدقه و لیس فی ذون خمس و اوقیه

ولیس فی اداء خمسین اوسق صدقه ابو سعید خدری میگفت که فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیست

در کم از پنج شتر صدقه و نیست در کمتر از پنج اوقیه صدقه و نیست در کم از پنج و سق صدقه هالک الله عن محمد بن عبد الله بن اویس

الانصاری ثم لما را فی عن ابیه عن ابی سعید الخدلی عن رسول الله صلی الله علیه و آله قال لیس فی ما دون خمسین

اوسق من التمر صدقه و لیس فی اداء من التمر و صدقه و لیس فی اداء من الخمس ذون من الابل صدق ابو سعید خدری

روایت که آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود نیست در کم از پنج و سق صدقه و نیست در کم از پنج اوقیه از نقره صدقه و

نیست در کم از پنج شتر از شتران صدقه قال یحیی قال مالک السنة التی لا یتخلف فیها عدا ان الزکوة تجب فی عشرين دینارا

عینا لا تجب فی مائتی درهمه - گفت مالک سنتی که اختلاف نیست در آن نزد یک مالک است که واجب میشود

مسئله قلته علیہ السلام ان زکوۃ الزرع لا يشترط لها ان تصاعدا بحقيقة ولم يوافق صاحبها والوسق ستون صاعا الصاع
 عند الشاخصة اطال ثلث رطل بالغل وعندي حقيقه ثمانية اطال بالغل في الاول وقتا اربعون رها والمغنا في درهم ودرهم
 اعني يكون كل عشرة دراهم سبعة مثاقيل والذوق في الايل بمنزلة الرهط في التماس لا يقال الا للاثاث ۱۲ قلته علیہ السلام
 وهو عضو اتفانقا باربع والنتاج اذا زاد اعلى نقصان حوله حول الاصل ويزكوۃ الزرع فانها تجتهد الحما وظاهر الحديث
 ان المستفاد في انشاء الحول لا يضم مع نقصان جنسه عليه لشافعي فقال ابو حنيفة يضم وان نقصنا النقصان في انشاء الحول في
 الحول وعليه الشافعي وقال ابو حنيفة اذا كان النقصان كاملا في طرفي الحول فنقصانه فيما بين ذلك لا يسقط الزکوۃ ۱۴

مسئله زکوۃ درمیت دینار از ذهب خالص چنانکه واجب میشود در صد درم قال مالک وليس فيه زکوۃ
 دینارا زکوۃ گفت مالک ویت در کم از مسمیت دینار از ذهب خالص زکوۃ بغوی گفته که وقت شصت صاع
 را گویند وصلع پنج رطل وثلث رطل است و اوقیه چهل درم را گویند درم کی شش دانق است و در حدیث آمده
 است الوزن وزن اهل مکة والمکیال مکیال اهل مدینه و ذود جاعه عشر را میگویند پس اگر نزدیک کسی کم از نصاب
 باشد بر وی زکوۃ لازم نیست و اگر زیاده از نصاب باشد اگر چه آن زیاده قلیل بود بحساب آن زکوۃ باید داد و اگر نیم نصاب
 از شتر باشد نیم نصاب از بقیر یا غنم یا تمر پس ضم کرده نشود و از با اتفاق علماء مسئله نصاب الفضة مائتا درم و الذهب
 عشرون مثقالا و زکوۃ تبارج العشر روی مالک فی حدیث ابی سعید پس فیما دون خمس اواق صدقه و روی فی کتاب عمرو
 فی الرقعة ربع العشر قال مالک والامر عندنا انه تجب الزکوۃ فی عشرين دینارا نه و در درم که زکوۃ بدان معین شده انقل
 واقع شده است حفیان نهتا و حبه شعیر نوشته اند و شافعیان پنجاه و دو حبه شعیر و کسریه و این اختلاف فاحش است
 که جمیع آن نتوان کرد و شعیر بلاد سب اند حسابیکه بر آن قرار داده اند درین دیار راست نمی آید پس این حساب را بگذاریم
 و حساب دیگر گرفتیم که شش دانق را که اهل حرمین امروز دانی گویند بحد فاق وزن کردیم آن نیز مختلف بر آمد
 بعضی نیم ماشه و بعض نیم ماشه و چهار حبه شعیر و بعض نیم ماشه و شش حبه ازین جا دانسته شد که درم سه ماشه است کسری
 زیاده ربع ماشه یا دون از آن بقلیل یا زیاده از آن بقلیل و دینار یک مثقال است و نسبت در میان مثقال و درم
 آنست که ده درم هفت مثقال میشود و درین مسئله چون در اسم و در زان آن حضرت صلی الله علیه وسلم متنوع نموده احتیاط
 اخذ اقل است و الله اعلم باب کاتبه مال زکوۃ حتی یحول علیه الحول واجب نمیشود و در هیچ مای زکوۃ آنکه بگذرد
 بروی کیال مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر کان یقول لا تجب علی مال زکوۃ حتی یحول علیه الحول عبد الله بن عمر سئفت
 واجب نمیشود و در هیچ مای زکوۃ آنکه بگذرد بر کیال مالک عن محمد بن علقمه عن النبی عذرا قال سمعنا ان ابا بکر الصديق
 لم یکن یاخذ من مال زکوۃ حتی یحول علیه الحول از قاسم بن محمد رویت که ابو بکر صدیق سئفت ان هیچ مال
 زکوۃ تا آنکه بگذرد بروی کیال باب کتاب عبد الله بن عمر فی المذنبان یضمون کتاب عمر رضی الله عنه که

مسوئی لعقلت ذكر في هذا الكتاب في السوئی الغنم دون الابل لان الشا وجب لك الزكوة في نواحي الابل قال عاكمة اهل العلم ان السو معتبر في الغنم والابل للخص ابي داود في كل سائمة اهل في اربعين بنت لبون معنى قوله في كل خص شاة عند الشافعي هذا الجهم هذا القول فيه شاة سواء كان شخص واحد او شخصين فاعلم ان لا يملك لك في الغنم لو اشترك اهل في زكوة في ماشية فكما كرجل (باقى ص ۲۱)

مسوئی در باب زكوة نوشته است **هالك** ان ذكر الكتاب عن الخطاب في الصدقة قال فوجدها لك خواتم كتاب عمر بن الخطاب را و صدقه گفت پس يا نعم دروے بسم الله الرحمن الرحيم هذا كتاب الصدقة في اربع وعشرين من الابل وفيها الغنم في كل خمس شاة وفيها فوق ذلك الى خمس ثلثين بنت مخاض فان لم يكن بنت مخاض فبن لبون ذكر وفيها فوق ذلك الى خمس اربعين ابنة لبون وفيها فوق ذلك الى ستين حقة طروقة الفحل فما فوق ذلك الى تسعين بنت لبون وفيها فوق ذلك الى عشرين ومائة حقتان طروقة الفحل فما زاد على ذلك من الابل ففي كل اربعين بنت لبون وفي خمس حقتان سائمة الغنم اذا بلغت اربعين الى عشرين ومائة شاة وفيها فوق ذلك الى ثلثين شاة فان كان فيها فوق ذلك الى ثلثمائة ثلاث شياه فما زاد على ذلك ففي كل اربعة شاة وكثير في الصدقة تسعين لاهمة ولا ذات عوار ولا ماشاء المصلح ولا يجمع بين مفترق ولا يفتقر بين مجتمه خشية الصدقة وما كان من خيل طين فانما يتراجمان بالسوية وفي الرقعة اذا بلغت خمس حقتان في الغنم يعني امنت مكتوب صدقه ودرميت وچهار راس از شتر و آنچه کم از دمیت و چهار باشد جنس شاة واجب میشود باین حساب که در هر پنج راس یک شاة است و در آنچه زیاده از دمیت و چهار باشد تاسی و پنج بنت مخاض واجب میشود پس اگر نباشد بنت مخاض پس ابن لبون که نر است بجای او باید گرفت و آنچه زیاده از سی و پنج باشد تا چهل و پنج بنت لبون واجب میشود و در آنچه زیاده از چهل و پنج باشد تا شصت حقه واجب میشود و تا قبل ضرب نر باشد و در آنچه زیاده از شصت باشد تا هفتاد و پنج حقه واجب میشود و در آنچه زیاده از هفتاد و پنج باشد تا نود و بنت لبون واجب میشود و در آنچه زیاده از نود باشد تا صد و دمیت راس دو حقه واجب میشود و تا قبل ضرب نر باشد پس آنچه زیاده بر صد و دمیت باشد از شتران پس واجب آن باین حساب است که در هر چهل راس بنت لبون است و در هر پنجاه راس حقه است یعنی بر سر ده راس انتقال باید کرد از بنت لبون بحقه و از حقه به بنت لبون و در هر چنده در زمین از شتر غنم و قتیله برسد بچهل راس تا صد و دمیت راس یک شاة است و در زیاده از آن تا صد و صد و شاة و در زیاده از آن تا سه صد سه شاة است و در آنچه زیاده باشد از سه صد باین حساب است که در هر صد راس یک شاة باید گرفت و برآورده نشود و زکوة فحل صد را و نه سیکال سال را و نه صاحب شتر را اگر آنکه خواهد صدقه گیرنده یعنی عامل خلیفه بر صدقات جمع کرده نشود و در میان متفرق و متفرق گردانیده نشود و در میان مجتمع بسبب ترس از زبایان صدقه و زکوة گیرنده میشود و از خلیط پس بر آید ایشان حساب کنند با یکدیگر در میان خویش به برابری و در فقر و تنگدستی برسد به پنج اوقیه چهارم حصه است از دهم حصه مال یعنی حصه حلیم هالك عن حميد بن قيس عن ابي عن طاووس عن ابي ان

مصدق این بچه حامل میشود و نسبت بکون بچه ایست که دو سال بروی گذشت و داخل شد در سال سوم زیرا که
 مادر او صاحب شیر میشود و حقه بچه ایست که گذشت بروی سه سال و داخل شد در سال چهارم زیرا که و س قابل
 آن باشد که از نخل با گیر و دو حقه بچه ایست که گذشت بروی چهار سال و داخل شد در سال پنجم لاینها تجزاع الحسن
 برائے آنکه انداخت دندان را و بیع بچه ایست که کی سال تمام کند و اشهر و رند سب مالک نیست که دو سال تمام کرده باشد
 و سنه آنست که گذشت بروی دو سال و داخل شد در سال سیم و اشهر و رند سب مالک نیست که سه سال تمام کرده باشد
 مسئله زکوة انعام ظاهر از لفظ فی کل خمس ثلثه و اما ندان آنست که چون این قدر ابل جمع شوند در آن زکوة لازم شود
 از آن یک کس باشند یا از آن دو سه کس و همین است مذهب شافعی و اما سید میدان معنی را تسمیه زکوة بخی المال و اثر
 حضرت ابو بکر صدیق رضی الله عنه پس این تسمیه بیهی میکند که دوران زکوة بر اجتماع مال است نه بر حال مالک و لهذا برای صبی
 و مجنون نزدیک مال و بنیه واجب میشود و بر زرع صبی نزدیک همه لازم می آید و گویا مصلحت در اود حکم بر حال مال دون
 حال مالک آنست که صدق از نزدیک امام با حیا و قری میرود و او را بر حقیقت حال مالکان اطلاع نیست و و قول
 مالکان عمر را میرود و تحقیق حال تعمیر میشود و بخلاف رها و کله با که بر شایع و سارح جمع شوند و معرفت حال آنها بشاید
 میتوان حاصل نمود معنی اجتماع و اینجا اجتماعی است که سبب آن همه را یک کله و یک رسمه میتوان گفت و این باتحاد
 مشرع یعنی جائے آب خوردن و سرح یعنی جائیکه از فنائے قریه که در آن از میان خانه ها آورده جمع میکنند تا همه
 جمع کرده بمرعی می برند و مرعی یعنی چراگاه و مراح که جائے آنها در وقت شب باشد و موضع حلب و راعی و خجل پس
 باتحاد این اشیا و رسمیکه میباشد مسئله زکوة ماشیه را و شرط قرار داده اند یعنی گذشتن سال بر آن رسمه و کله و یک
 او و اما خدا آن حدیثی است که خواهد آمد لا زکوة فی مال حتی یحول علیہ الحول لیکن آنچه از نصاب متولد شده است و در سال
 او سال امهات اوست دلیل آنکه حضرت عمر رفته شمرده شود بخلاف ظاهر است که هر کله را یک سال گذشت است بخلاف آنکه در نصاب خود
 و بانضمام اولاد نصاب تمام شود که سال را درین صورت از وقت تمام نصاب باید شمرده بخلاف آنچه منضم شود بملوک
 بشر یا ارث یا همه که سال او جدا حساب باید کرد و آیا در معنی نصاب جمع کرده شود یا نه و قول است مثلاً شش ماه مالک
 سی بقره بوده است و بعد از آن ده راس دیگر خرید پس چون سال گذرد زکوة سی لازم شود نه زکوة چهل و چون شش ماه
 دیگر گذشت آیا ازین ده راس ربع سنه برآورد یا نه نظر بقیاس سال نه برآورد و نظر بآنکه اتفاق علماء حاصل شد بر آنکه
 زیاده از نصاب را بحساب او زکوة برآورد اگر ملک در اثناے حول زائد شود و باز عود کند و همچنین اگر از نصاب در اثناے
 حول کم شود حساب را از وقت ملک ثانی و تمام نصاب ثانی باید گرفت شرط دیگر سوم است که در کلا و سباح چرا کند
 پس اگر کلا و ملوک باشند آنرا سانه گویند یا معلوفه و وجه آمده است و اظهر نزدیک فقیر رعایت معنی انبات است اگر
 انبات کرده باشد بزراع اشبه میشود و اگر نگردد باشد به کلا و سباح اشبه میشود و شرط سوم در غنم ماخوذ است از لفظ و فی

مسوی له قلت علیہا تشافیه انه یعتبر بالصغیر المویذ یؤخذ الالبنة الثنیه من اوطا المال قال ابو حنیفة اذا سئل
 ان یعلق فی جوب الزکوة فی الغنم هو النخی قال سلم بن اخیوط یؤخذ من البضایع والقی حاکمت له سنة الجرح مانی علی ذکرها واولیها من الشیطان
 البنة لها سنة قبل سنة اشهر والثنیه لها سنة اقل سنة فی الخن ان حل الفحاح حی امها فقام هو قول النخاع الخفیة ^{فصیح} ^{البحر ۱۳۳۱} قلت هو قول العلماء انه

مصنف سائمة الغنم وورابل ولقبر بقیاس آن وگویا در ابل تصریح بأن نشده زیرا که ابل در عرب البنة سائمة میبود
 بخلاف غنم که بعض آن واجن وعلوت میبود پس اگر در اکثر سال علف میدید بر روی زکوة واجب نیست و اگر علف
 میدید قدریکه بدون آن ضرر نمایان نمیشود و در اوقات دیگر در صحرا می چرد زکوة واجب است بآب یعنی باسختن لا یأخذ
 الالبنة والثنیه شمار یکند بزغال وگنیم و در زکوة مگر جذعه و تنیه هالك عز بن یزید الدلیلی عن ابن عبد الله بن سفیان الثقفی عن
 جده سفیان بن عبد الله ان عمر بن الخطاب بعث مصداقاً کما یروى عن الناسی السخنی فقالوا تعد علینا بالسخنی لا تأخذ
 منه شیء فلما قدم علی عمر بن الخطاب ذکر ذلک له فقال عمر نعم لغنمهم بالسخنة یجوز الرأخی لا تأخذها ولا تأخذها کأکولة
 ولا تأخذها کأکولة الاخص فی الغنم وتأخذ البنة والثنیه وذلك عدل بیتر غنم وحب لا قال مالک السخنة

الصغیرة حیث تنجم والربا التي قد وضعت فی تربی ولدها واما اخض هی الحامل والا کولة هی الشاة اللحم
 التي تفسد لتوکل عمرو بن الخطاب فرسا وسفیان بن عبد الله ثقفی را عامل ساخته بر صدقات پس مشیر و بر مردان بزغال
 را پس اصحاب مواشی گفتند شما را بر ما بزغالها را و میگیری از آنها چیزی پس وقتیکه آمد پیش عمر بن الخطاب و ذکر کرد
 این ماجرا پیش او پس گفت عمر بن الخطاب آری میشایم بر ایشان بزغال را که بر دارو و راشبان و منی گنیم آنرا و
 منی گنیم کوله را و نه ربارا و نه ماخض را و نه کشن ربه را و میگیریم کیساله دو ساله را و این کیساله دو ساله میانه دست و میان
 بچهای گوسفندان و میان بهترین گوسفندان گفت مالک سخنة یجوز و را میگیرند وقتیکه از شکم او گرفته میشود و ربارا آن
 که بزایدیم را پس او می پرورد و بچه خود را و ماخض حامل را گویند و کوله شافی است مهیا بر آن خوردن گوشت که فربه
 کرده میشود و ناخورد میشود و بغوی گفته جذعه از گوسفند گیرند یا تنیه از بز و جذعه آنست که کیسال بروی گذشت و تنیه آن که
 دو سال بروی گذشت و این مذہب شافعی است و در کتاب الرحمة مذکور است که مالک میگوید جذعه از ضان
 و معز متوان گرفت بآب النخی عن النخیق علی المناشی الصدقة باب ورنع از تنگ گرفتن مروان و زکوة

گرفتن هالك عن یحیی بن سعید عن محمد بن یحیی بن حبان عن القاسم بن محمد عن عائشة زوجة النبی صلی الله علیه و آله انما قالت قمت
 علی بن الخطاب یغرم من الصدقة فرأی فیما شاة حافلاً ذات ضرع عظیم فقال عمر بن الخطاب یا هذ الشاة فقالوا شاة من الضرع فقال
 عمر اعطی هذه اهلاً لهم طاعوا لا یقتولوا الناس لا تأخذوا خزائن المسلمین بکبوا علی الطی حضرت عائشة فرمود که گذرانید و شد
 بر عمر بن الخطاب ربه از صدقه پس دید و ران ربه بزرگ بسیار شیر صاحب پستان بزرگ پس گفت عمر

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ هُوَ قَوْلُ الْفَقْهَاءِ ۱۲ - ۱۳

مصنف ابن الخطاب بیت این بر پس گفتند این بر بیت از زکوة پس فرمود حضرت عمر زاده اند این را مالکان و حال آنکه ایشان در اختیار خود بوده باشند یعنی برضا داده باشند این را میدهید مردمان را بگیرید نفایس اموال مسلمانان را بکیو شودید از طعام یعنی از شیر و از مالک عن عیبه بن سعید عن محمد بن عیبه انه قال اخبرنی رجلا ان من اشجع ان محمد بن مسلمة انفسا كان ياتيهم مصداق يقول لرب المال خرب المصدق مالك و لا يبق الا شاة فيها دفاع فقلت له محمد بن مسلمة مے آید پیش ایشان عامل زکوة شده پس میگفت صاحب مویشی را که بیرون کن بسوئے من زکوة مال خود را پس برتخته آورد بسوئے او برتخته که دروئے تمامی حق او میبود مگر که قبول میکرد و آنرا قال مالک السنه هذا الذي ذكره عليه اهل العلم ببلدان انه لا يفتق على المسلمين في زكوتهم فان بقبل منهم ما دفعوا من اموالهم گفت مالک سنت مسلمة و مقرر زکوة یک ما و آنچه یافتیم بر آن اهل علم را در شهر خود آنست که تنگ گرفته نشود بر مسلمانان در زکوة ایشان و آنکه قبول کرده شود از ایشان آنچه بدین اموال خود با یک یقیم العز و الضمان فی تکمیل لنصاب جمع کرده شود و در میان بز و گوسفند برائے تکمیل نصاب قال مالک فی الرجل یکون له الضمان و المغر انما یجمع علیه الصدقة فان کان فیها ما یجوز فی الصدقة صدق قال لا یجوز غنم کما یجوز فی کتاب عمر بن الخطاب فی سائمة الغنم اذا بلغت اربعین شاة شاة فان كانت الضمان اکثر من المغر لم یجب علیه ما یزال شاة واحدة اذا اخذ لصاحبا تلك الشاة التي وجبت علی المال من الضمان ان كانت المغر اکثر اخذ منها فان استوی لصاحبا و المغر اخذ من ایتیمها شاة و قال مالک فی الغراب البخت و البقر و الجوامیس نحو ذلك گفت مالک در باب شخصیکه باشد او را گوسفند و بز که آن همه را جمع کرده شود بروئے در صدقه پس اگر باشد درین مجموع عدد دے که واجب شود دروئے زکوة بر آورده شود زکوة آن گفت مالک و جز این نیست که آن غنم است تمام آن و در کتاب عمر بن الخطاب آمده است و فی سائمة الغنم اذا بلغت اربعین شاة شاة گفت مالک پس اگر گوسفند زیاده باشد از بز و واجب نشده است بر صاحب او مگر یک شاة بگیرد و عامل آن شاة را که واجب شده است بر صاحب مال از گوسفند و اگر بز اکثر باشد بگیرد و آنرا از بز پس اگر برابر باشد گوسفند و بز بگیرد از هر جنس که خواهد گفت مالک در باب شتران عربی شتران نجبی و گاؤ و گاؤ میشان و مانند آن با یک یخون یسأل الاله اهل لنفود هل عندکم ما یجوز فی الزکوة و یصدقها قالوا جاز است که سوال کند با دشا از باب اموال نقد را آیا هست نزد یک شاة و یک و یک واجب میشود و آن زکوة و صدق کند ایشان را و آنچه گویند مالک عن عیبه بن عقیبة مولى الزبیر عن القاسم بن محمد قال کان ابو بکر اذا اعطى الناس عطیياتهم یسأل الرجل هل عندک من مال حجبت علیک فی الزکوة فان قال نعم اخذ من عطائه زکوة ذلك المال وان قال لا اسلم الیه عطائه ولم یخل منه شیئا مرویست از قاسم بن محمد که ابو بکر صدیق وقتیکه میداد مردمان را عطایا مے ایشان سوال مے نمود هر کس را آیا نزد یک تو مال هست که دروئے زکوة واجب شود پس اگر گفت آری هست میگرفت از عطایا او زکوة آن مال و اگر انکار کرد مے تسلیم

مسئله قلت قال الشافعي في اثبات شبهة ان العطاء فائز ولا زكاة فيه حتى يحول عليه الحول ذكر قوله الله تعالى في سورة البقرة
 واما اخذ ابو بكر عثمان بن العطاء لما عدهم من القوم لمحال عليه الحول **مسئله** قلت قال به الشافعي في اظهار قوله تعالى نعم بما باع
 واما المحذور كالا داني كالسوار والخلخال الحول فيجوز فيه الزكاة بكل حال عند الحنفية فنجي المحل اذا كانت من ذلها فبعضه دور النساء

مصفى فربوے اور اعطار او وگرفتے از آن چیزے مالک عن عمر بن الحسین عن عائشة بنت قدامة عن ابيها انه
 قال كنت اذ جئت عثمان بن عفان اقبض عطائي ما لي هل عندك من مال تجبت فيه الزكاة قال فازلت نعم اخذ من
 عطائي زكاة ذلك المال وان قلت لا دفع الي عطائي قدامة گفت وقتیکہ آرمش عثمان بن عفان تا قبض
 کنم عطائے خود را سوال میکردم آیا هست نزدیک تو بای که واجب شده باشد دروے زکوة گفت قدامة پس اگر
 میگفتم آرمے میگرفت از عطائے من و اگر لا میگفتم میداد و اعطای من مالک عن ابن شهاب کاتبة قاله لا اخذ من الا عطية
 الزكاة معونة بن ابي سفيان ابن شهاب گفت اول کسیکه زکوة گرفت از عطایا یعنی از سالیانها یا ما میانها که از بیت المال
 برے آید معاویه بن اوسفیان بود یعنی گرفتن زکوة از سالیان و ما میانہ در وقتیکہ کسی را داده شود بدعت است و سنت
 آنست که بعد انقضائے حل در دست صاحب مال باید گرفت و الیه ذهب الشافعی بنده ضعیف گوید که گرفتن
 حضرت ابو بکر صدیق و حضرت عثمان زکوة را از عطایا بجهت آن بود که نزد ارباب اموال طے بود که برے حلال
 حل شده بود یا ب لا زکوة فی الحلی زکوة واجب نیست در زیور مالک عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابيه ان

عائشة تزوج النبي صلى الله عليه وسلم كانت تلي بنات اخيهما يتأخر في حجرها لهن الحلي فلا تخرجهن من حليهن
 الزکوة حضرت عائشة متولی میشد دختران برادر خود را در آن حال که آن دختران تمییه میبودند و در پرورش حضرت
 عائشة ایشان را زیور میبود پس برے آورد از زیور ایشان زکوة را مالک عن نافع ابن عبد الله بن عمر بن الخطاب بنات جوار
 الذهبي لا يخرج من حليهن الزکوة عبد الله بن عمر زیور میپوشانید دختران خود را و نیز کان خود را از زیور برے آورد از زیور
 ایشان زکوة را قال مالك من كان عندة ثياب و حلي و ذهب لا ينتفع لادبي عليه فيه الزکوة في كل عام يوزن فيوزن
 ربع عشر الا ان ينقص من وزن عشر بربنا راعينا او ما تقي درهم فان نقص من ذلك فليس فيه زکوة و اما تكون الزکوة اذا كان

انما يسكه لغيره البس كما التبر و الحلي المسكوالذي يربطه اهل صلحة ليلس ما هو بمنزلة المتاع الذي يكون عند اهل غلبه على
 اهل فيه من كونه قال مالك ليس في الثؤلث ولا في المسك ولا في العنبر زکوة
 گفت مالک کسیکه باشد پیش او ز غیر مسکوک یا زیور از زیور یا نقره که نفع گرفته نشود یا آن از جهت پوشیدن و استعمال ثیوب
 پس بر آئینه لازم است بروے زکوة در آن مال در هر سال وزن کرده میشود پس گرفته شود چهارم حصه از دهم حصه
 آن مگر آنکه ناقص شود وزن آن از مسبیت و نیاز خالص یا از دو صد دریم پس اگر کم شد از آن چیزے پس نیست زکوة
 در آن وجه این نیست که زکوة لازم است وقتیکہ بند کند آنرا برے غیر پوشیدن اما ز غیر مسکوک و زیور نکسته که میخواهند آنرا

مسئله اوله قلت هو قول الشافعية انه تجب الزكوة في مال الصبي حتى للمال قال الخنفية لا تجب فقوا انه يجب على عسر الخار من الارض ۱۲ قلت هو قول الخنفية قالوا نعم وجوب العين من له طلبة منحة العبد لا نعم وجوب العشر للشافعي والمسئلة ثلثة اقول اظهرها لا نعم مطلقا وانما في نعم والثالث يمنع في النقل العرض ولا يمنع في الماشية والعمر ۱۲ -

مصنف درست ساختن آن وپوشیدن آن پس جز این نیست که آن بشمار تراخ است که می باشد نزد صاحب خویش نیست لازم بها حب و در آن زکوة گفت مالک نیست واجب و در وارید و در مشک و غیر زکوة مترجم گوید درین مسئله و قول مشهور آمده است و مشاء اختلاف اختلاف ایشان است در آن که زکوة نقد بجا بر اوست یا بمعنی کنز که نبی او متعلق استغفار است پس بر اول واجب شود بر علی و بر ثانی نه و اگر علی غیر صاحب باشد مانند سوار و خلیج بر او متغفار او کلا استغفار است یا کتب الزکوة في مال الصبي واجب میشود زکوة در مال صبی مالک است بقصان عمر بن الخطاب قال انخرجوا في اموال اليتامى لاناكلها الزكوة عمر بن الخطاب فرمود تجارت کنید در اموال یتیمان تا فانی نکند آنرا زکوة مالک عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابيه انه قال كانت عائشة تلبس انا واخلى يتيمين في حجرها فكانت تحرق من اموال الزكوة قاسم بن محمد گفت حضرت عائشة تنوی میشد مرا و بر او را از آن من که بودیم یتیم و بر پدرش او پس بر او در اموالها و ما زکوة مترجم گوید درین مسئله و قول مشهور است واجب میشود و واجب نمیشود منظور اول آنست که زکوة را حق مال گفته اند پس تعلق او بمال باشد نه بحال صاحب مال و منظور ثانی حدیث رفع العلم عن ثلثة الحديث باي من كان ظاهرا مشغولا بالدين لا زكوة عليه ذلك هر که باشد مال او مشغول بقرض نیست بروی زکوة در آن مال مالک عن يزيد بن خصيفة انه سال سليمان بن يساحن رجل له مال عليه دين مثله عليه زكوة فقال لا يزيد بن خصيفة سوال کرد سليمان ابن يساحن از حکم مروکيه او را مال باشد بروی دين است مانند آن آیا بروی واجب است زکوة پس گفت سليمان ابن يساحن واجب نیست مالک عن ابن شهاب عن السائب بن زيد ان عثمان بن عفان كان يقول هذا شهر ذكوتكم في كل عام عليه دين فليؤد دينه حتى تحصلوا ما لكم فتؤدون منها الزكوة حضرت عثمان میگفت این ماه زکوة شما است یعنی ماهی که عطا بامروان و آن می آید پس هر که باشد بروی قرضی پس باید که او کند قرض خود را تا خالص شود مال شما پس او انکسید از آن مالها زکوة را قال مالک لا مال له الا اختلافي عندنا في الجهل يكون عليه دين وعندنا من العرض ما فيه فاعلمنا عليه من الدين يكون عندنا من الغرض سكو ذلك ما تجب فيه الزكوة فانه يركب ما بين من ناخج

فيه الزكوة قال مالک واذ لم يكن عند من العرض في النقل لا دفاء دينه فلا زكوة عليه حتى يكون عند من الغرض فضل من دينه ما تجب فيه الزكوة فعليه ان يزكيه گفت مالک امر کيه مسلم است و مفتی به نزد یک ما در حکم مروکيه باشد بروی دين و نزد یک او از متاع آن قدر است که بروی کفایت است دين را و نزد او از نقد سوائے آن متاع آن قدر است که بروی زکوة واجب میشود پس هر آينه او زکوة بر او از آنچه بدست اوست از نقد گفت مالک

مسئله اول قلت عللا الشافعی مسئله الكتابية بانما غلبه لادقة والمغلب استعاطا لمق شاعوا وظهر قولهم في الدين الحال في كل وقت
وقد ارفق الزكوة بالتفصيل في المصالح التي هي الموجب والمتعذر اخذ ان يجب فيها اذا وجد للرجل كلها وقال مالك عليه زكوة
حول واحد مثل قول عمر بن عبد العزيز وعطاء بن حنيفة لا تجب في الضمان يجب في الدين ان اذا وصلت عن الايام الماضية

مصدق واگر نباشد نزدیک او از مبلغ نقد الا قدر او ای دین او پس زکوة واجب نیست بروی تا آنکه باشد نزد
او از نقد زاید از دین او آن قدر که واجب میشود و بروی زکوة پس واجب است بروی که زکوة آن برآرد مترجم گوید
رضی الله عنه در اینجا سه قول مشهور است دین منع میکند وجوب زکوة را مطلقا و منع میکند مطلقا و منع میکند در مال باطن
یعنی نقد و عرض و منع میکند در مال ظاهری یعنی ماشیه و زر و منظور اول قیاس بر منع دین است از استطاعت حج
و منظور ثانی اطلاق نصوص وارده در باب زکوة است و منظور ثالث آنست که اسوال ظاهره حقیقه نموده و اسوال
باطنه بدون تصرف در آن نمونند و مطابق باطل دین از آن مانع میشود باینکه مستحق فلا و کان بالعنا و کیف یزک
بهر که مستحق باشد یا باشد مال او قاسب شده چگونه زکوة بر او مالک عن محمد بن علقم موصوفی الزبیر انه سال القاسم بن
محمد عن مکاتبه قاطعه بال عظیم هل علیه فی زکوة فقال القاسم ان ابابکر الصديق لم یکن یاخذ من زکوة حتی یجوز
عليه الحول محمد بن علقم سوال کرد قاسم بن محمد را از حکم مکاتبه از آن خود که مقرر کرد با مال عظیم آیا بروی در آن مال
زکوة هست پس گفت قاسم هر آینه ابوبکر صدیق نیگرفت از هیچ مال زکوة تا آنکه بگذرد بروی کیس مالک عن اویب
ابن ابی قیس الخثعمی ان عمر بن عبد العزيز کتب فی مال قبض بعض لولا ظلمایا برده الخ هذه تؤخذ زکوة من بعض

مثل السنين ثم حقق هذا في الكتاب الا تؤخذ منه الا زکوة واحدة فانه كان ضما داعين عبد العزيز نامه نوشت در باب
مالیکه قبض کرده بود او را بعض حاکمان بطریق ظلم امر میکرد بر آن مال مالک او نوشت که گرفته شود زکوة او از آنچه
گذشت از سالها بعد از آن عجب او فرستاد مکتوبی دیگر که گرفته نشود و از او گریب زکوة زیرا که او ضمار بود مترجم گوید
رضی الله عنه که در صورت و ولایت زکوة لازم میشود و در صورت مکاتبه که مال عظیم قاطعه کرده باشد زکوة لازم
نمیشود پس درین صورت ثبوت پیدا باید کرد که حکم بر آن دایر باشد و آن فرق نز و یکب شافعی استقرار تعیین است
پس مال مکاتبه مستقر نیست بچهل که عجز او ظاهر شود پس اگر نصاب سائمه را صدق زنی ساخت اگر تعیین آن سوائم
نمود بولایت اشبه است زکوة لازم شود و اگر تعیین نکرد بمال کتابت اشبه است و ضمار آنست که وصول باو
متعذر باشد مثل مال منسوب و ضمال و محجود و درین صورت سه قول مشهور است واجب میشود برای جمیع عوام
گذشته لیکن و ادن آن واجب نیست تا آنکه جو کند و چون جو کند برائے جمیع عوام بدو واجب نمیشود و مطلقا و
واجب میشود نزد یک یا فتن زکوة یک سال فقط چنانکه ظاهر اثر عمر بن عبد العزيز است منظور اول ظاهر شدن
مالک است بعد از یافتن و منظور ثانی تعطل نما و اوست و منظور ثالث خوف احوال مال است اگر برائے

مسئله قلت اتفقوا على ان العاشر ياخذ من ماله من المسلمين من مال التجارة اقل من قيمة عشر دينار او ربع عشر دينار
في مسئلة الذي فقال احمد بن حنبل يقول عمر بن عبد العزيز انه يوجب منه نصف المخرج نصيبا عشر دينار قال ابو حنيفة يوجب منه نصف العشر
ونصابه كمنه المسلم كذا في الاصلح وقال لا نواردوا وقال قوم لا تؤدى الجزية باسمها تؤدى باسم الصل فلا يجرها اليهم اذ اؤواها
وياخذونهم نصف المثل من خمس من اهل بيتهم من عشر دينار او دينارا ثم المخرج حقة مقصودها ظاهر انه يوجب في كل سنة سواء

مقصود همه اعوام بدو اگر دین دارد و این دین ماشیه است یا غیر مستقر مانند مال کتابت زکوة لازم نمیشود و اگر
نقد است و قول قدیم لازم نمیشود و در جدید اگر بگویند باید اصل باشد مستقر باشد اخذ و بجهت احوال یا جود مانند مقصود است
و اگر حال باشد و تیسر است اخذ و بنابر اولویت است بآب زکوة اموال التجارة در زکوة ماله با سوداگری مالک
عن یحیی بن سعید عن زید بن حیان و کان یزید بن علی جواله مصر فی زمان الولید بن سلیمان و عمر بن عبد العزیز قد ذکران عمر بن

عبد العزیز کتب الیه ان انظر من قریک من المسلمین فخذ من ماله من اموالهم ما ید یرون به من التجارات من کل ربعین
دینار دینار دینا نقص فحسبنا ذلك حتى تبلغ عشرين دینار اذا نقصت دینار فخذ مما ولا تاخذ منها شیئا ومن ماله من اهل

الذمة فخذ ما ید یرون به من التجارات من کل عشرین دینار دینا اذا نقصت فحسبنا ذلك حتى تبلغ عشرين دینار فان
نقصت ثلث دینار فخذ مما ولا تاخذ منها شیئا و اکتب لهم بما تاخذ منهم کتابا المصلحة من المصلحة زر بنی مال بن دهر بر گزید
مصر و زمان ولید و سلیمان بن عمر بن عبد العزیز پس ذکر کرد که عمر بن عبد العزیز نوشت مبوءے او که تا مل کنی هر که بگذرد بر تو
از مسلمانان پس بگیر از آنچه ظاهر باشد از اموال ایشان از آنچه بگیرد و انداز تجارت از هر چهل دینار یک دینار
پس آنچه ناقص باشد بگیر بحساب آن تا آنکه برسد به بیست دینار پس اگر ناقص باشد از بیست دینار یک بیستم
حصه دینار پس بگذارد او را و بگیر از وی چیزی و هر که بگذرد بر تو از اهل ذمه پس بگیر از آنچه بگیرد و انداز تجارت از
از هر بیست دینار پس آنچه ناقص باشد بگیر بحساب آن تا آنکه برسد به دینار پس اگر ناقص باشد از ده دینار بیستم
حصه دینار پس بگذارد او را و بگیر از آن چیزی و بنویس برائے ایشان آنچه گرفته از ایشان نامه تا مثل آن از سال مترجم

گوید رضی الله عنه اصل درین باب حدیث ابو داود است عن سمرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يأخذ من اهل الذمة
الصدقة من الذي تعد للبيح و عمل مسلمین از زمان حضرت عمر رضی الله عنه که عالمان را بر راههای نشانند
وزکوة میکردند و شرط زکوة تجارت قیمت نصاب است از ذمه یا نفقه و گذشتن یک سال چنانکه در نقد مذکور شد
و ظاهر پیش بنده آنست که نصاب در تمام دول شرط است زیرا که حال مال تجارت در احوال پیش مبوء طمیت و حال و
از حال نقد مستحب است پس میاید که بروی عمل کنند و اگر جزو قلیل یا زما قلیل کم شود آنرا در عرف کم نمی شمارند
چه در نقد و چه در تجارت و اگر شاه مالک نصاب نقد بود بعد از آن بآن نقد مال تجارت خرید کرد و جمع کند برود را
در جمل چنانکه جمع کند نقد و مال تجارت را در نصاب زیرا که هر دو از یک جنس اند و زکوة آنها بر یک اسلوب است

مستوی له قلت فی المنہاج وانما یصیر العرض للتجارة اذا تفرقت بینہما یکسبه معا حجة کثیرة وکن المهر والمحل فی الاصول
بالهبة والاحتطاب فی العلق کیریة وما ملکہ یعقل لیس بمالکة لالهبة او یعقل هو مبادلة مال بغير مال فانه لا یصح فیہ
نیة التجارة علی الاصول قلت هو اظهر اقول الشافعی ان النصاب معتبرا باخر الحول وقال ابو حنیفة
یعتبر القيمة عند حولان الحول یعلن ان یتكون قیمتها فی ابتداء الحول نصابا ۱۲۰۰

مصنف بخلاف آنکہ ششماه مالک نصاب سوانم بود بعد از آن مال تجارت خرید نمود چون بمفهوم لفظ تجارت رجوع
کنیم دانستہ میشود کہ گرفتن مال است بمعنا وضمہ بشرایا مانند آن بہ نیت بیع تا حاصل کند بیع را زیرا کہ کسیکہ بطریق ارث
مال حاصل کرد یا بطریق ہبہ آنرا تجارت نمیگویند و قنہ دیگرست و تجارت دیگر و فرق در میان این ہر دو بہ نیت
تجارت است و قنہ بغير نیت حاصل میشود و عرض تجارت بجز و نیت قنہ برائے قنہ نیست و بمنزلہ سفر و اقامت
و ظاہر آنست کہ ربح بطریق حاصل مال است و همچنین اولاد حیوان کہ برائے تجارت خرید کردہ است بقتیاس آنچه
در سوانم گفته شد و لابد است از تقویم و گاہی حال مختلف میشود باختلاف نقد و یکہ بآن قیمت کند و ظاہر آنست کہ
غالب نقد بطلد اعتبار کنند و در صورت تساوی نقد و مخیر است و درین صورتہا اخذ بانفع الفقرا بہتر باشد و السدا علم
پس اگر از وقت خرید کردن بہ نیت تجارت یک سال گذرد و آن مال نقد شدہ است از ان نقد ہر چہ باشد بجا
آن زکوۃ برآورد والا قیمت کند بظاہر نقد و بطلد و از کلمہ فان نقصت ثلث دینار مفہوم میشود کہ قلت وزنی کہ در وراج
تسمیہ دنا میر و در ہم ضرر نمیکند تاثیر ندارد و آن موجب تراست زیرا کہ نصوص بلفظ خمتہ اوافق مثلا دارد شدہ پس اگر خمتہ اوافق باشد
خمتہ اوافق ہست جاری بود زکوۃ واجب شود و اگر مال تجارت سوانم باشد ظاہر آنست کہ مخیر باشد و دادائے زکوۃ
بحساب سوانم و بحساب تجارت با یک لا ذکوۃ الا فیما کسبہ بفتح شرا مع نیة التجارة واجب نیست زکوۃ مگر در مال
کہ کرب کردہ است بقسم شرا با نیت سوداگری قال مالک السنۃ عندنا لانی لا اختلاف فیہا نہ لا تجب علی الوارث

ذکوۃ فی مال وراثتی دین کا عرضہ لا دارد لا بعد از ولیدۃ حتی یحول علی شغل ما یباع من ذلک و اقضی الحول من
یوم یباع و قبضہ گفت مالک سنتی کہ اختلاف نیست در آن نزدیک دانست کہ واجب نیست بر وارث زکوۃ
در مالیکہ وارث شد آنرا نہ درین و نہ در عین و نہ در جوی و نہ در غلام و نہ در کنیز کہ تا آنکہ بگذرد بر قیمت آنچه کہ
فروخت از آن مال و بہرست آورد یک سال از روزیکہ فروخت یا قبض کرد و با یک یعتبر النصاب فی آخر الحول
معتبرست نصاب مال و در آخر سال قال مالک فی رجل کانت لہ عشرة دنانیر فأنجز فیہا خال علیہا الحول وقد
بلغت عشر دینار انہ یزکیہا مکانہ ولا ینظر فیہا ان یحول علیہا الحول من یوم یبلغت ما تجب فیہا الزکوۃ لا الحول
حال علیہا دہ عند عشرة دنانیر ثم لا ذکوۃ فیہا حتی یحول الحول من یوم ذکبت گفت مالک ربح
مردیکہ باشد او را دہ دینار پس تجارت کرد و در ان پس گذشت بروی یک سال و ہر آئینہ رسید بہ بیت دینار

مسئوی له قلت هو قول هـ العلم ۱۲ قلت هو قول هـ العلم انه لا يؤخذ من اصابه طحال ولا بحجر من حذر
من الدقل يحمل طباعا ولا اخيرا في حصصه الفارة نوع من التمر الردي عند قيس حقيق نوع من التمر ردي ۱۲

مصنف تخمین است نه تعیین و از معرفت تحدید بالقطع یاس حاصل است قال المحلی قال ابن الصباغ
و غیره الاصل فی ذلک الکیل و انما قدره العلماء بالوزن استظهارا و قال فی الروضة یختلف قدره و زنا باختلاف
جنس ما یخرج کالذرة و المحص غیرهما و الصواب ما قاله الدارمی ان الاعتماد علی الکیل بصاع مغائر بالصاع الذی
کان یخرج به فی عصر رسول الله صلی الله علیه و سلم و من لم یجده وجب علیه اخراج قدر یقین انه لا ینقص منه و علی هذا التقیه
بمنتهی اطال و ثلث تقریب مسئله قدر ضاب اعتبار کرده میشود در حال تمر و زربب اگر تمر زربب میشود و الا و حال طربب
اگر زربب و انیز گوییم حال زیت اعتبار کرده شود و یک جنس را بجنس دیگر ضم کرده نشود چنانکه نقد را بسوا هم جمع کرده نمیشود و یک
نوع را بنوع دیگر ضم کرده نشود چنانکه ضان و معز بنقی و عراب با هم ضم کرده میشود و هر چه در کسب ال باشد با هم ضم کرده شود اگر چه جدا و یکی بعد دیگری میباشد مسئله
در آنچه بهاران سیراب شده باشد یا بسبب سیل فتوات و نداده ارض سیراب باشد عشر واجب است و در آنچه بفتح یا دولا
یا آب که او را خرید کرده است سیراب شده باشد نصف العشر پس اگر بهر دو نوع قباوی سیراب کرده باشد سه ربع عشر
واجب شود و غالب و مغلوب بهین حساب باید آورد زیرا که شرع تعیین کرده واجب را در حالتین و از اینجا حال مرکب
مستنبط میشود یا کب توخذ الزکوة من الذریع و الخیل عند الحصاد و لا ینتظرها الی الخی گرفته شود زکوة از زراعتها

و در ختان خرا وقت در و دن و انتظار کرده شود تا یک سال قال هـ مالک فی قوله تعالی ان الواحقه یوم حصاه ان فک الزکوة
والله اعلم و قد سمعت من یقول ذلك گفت مالک تفسیر قوله تعالی ان الواحقه یوم حصاه که مراد ازین حق زکوة است
گفت مالک و شنیدم از کسیکه میگفت این را مترجم گوید رضی الله عنه و اضاه واجب میشود و ادائے زکوة نزدیک حصا و
یعنی در و دن و جائز میشود و اداء زکوة نزدیک بدو صلاح و اشتداد حب زیرا که خرص درین صورت مشروع شده است
و خرص بر زنه مالک مقرر میشود مسئله سنون ست خرص و تمر و زربب نزدیک بدو صلاح بآنکه یک خالص و تخمین
کنده و قدر واجب بر مالک لازم کند و بی قبول نماید پس منقطع شود حق زکوة از زمین مخرص و ثابت شود بر زنه او و اگر
من بعد بیک مخرص دعوی کند اگر راست دانسته شد نهی و الا شتم داده شود یا کب لا یؤخذ فی الزکوة من صفا التمر
در بیان چیزیکه گرفته نشود و زکوة از اقسام تمر مالک عزریاد بن سعد عن ابن شهاب قال لا یؤخذ فی صفا التمر
و هـ هـ الفارة و لا یؤخذ فی بن حنیف و هو مثل الغنم یؤخذ علی صاحب المال و لا یؤخذ منه فی الصدقة ابن شهاب
گفت گرفته نشود و زکوة خرا یا حجر در را و نه مصران فاره را و نه عذق بن حنیف را گفت ابن شهاب و این را متمر مگر کوسف
است شمار کرده میشود بر صاحب مال گرفته نمیشود و از و زکوة جحر و خرما خشک ریزه تصران الفاره خرا مے تباہ
عذق بن حنیف نوعی از خرا مے تباہ را گویند یا کب زکوة التوت و بیان زکوة زیتون هـ مالک انه سال ابن شهاب

مسئله قلت قال به الشافعي في القدح ثم رجع وقال به ابو حنيفة الا انه لا يشترط عند خمسة او سبعة قال
 يؤخذ من ثم ان من عصيره ^{سنة} قلت لا زكاة في الرقيق اذا لم يكن له ثمن عند اهل العلم كما في الفرس والعسل فلا زكاة فيه ما عدا الشافعي
 اذ لم يكن له التجارة وقال ابو حنيفة يؤخذ من الخيل تاويله عند من انه ليس في الفرس زكاة اذا كان للفرد واما اذا كان للنسل ففيه
 زكاة عند من لا يؤخذ من العسل كما قال في هذا الموضع من غير ان يبين ان هذا هو الصواب

مصنف عن الزيتون قال فيه العشر مالك سوال كروان شهاب را از زكاة زيتون پس گفت ابن شهاب دروے

عشر است قال مالك وانما يؤخذ من الزيتون العشر بعد ان يعصر ويبلغ زيتون خمسة واسق فما لم يبلغ زيتون خمسة
 او سق فلا زكاة فيه قال مالك الزيتون بمنزلة الخيل كما ان من سقطت السماء والقيوا او كانوا بغير العشر ما كان يسبقه بالنضح ففيه

نصف العشر گفت مالك وجز این نسبت که گرفته میشود از زيتون و هم حصه بعد از آن که افشوده شود و برسد زيتون او
 به پنج و سق پس آنچه برسد زيتون او به پنج و سق پس زكاة نسبت در آن گفت مالك و زيتون بمنزله درختان خرماست چیزی که
 سیراب میکنند از و باران و چشپهای یازمین سیراب پس در وے و هم حصه است و آنچه سیراب کرده میشود آب و آن
 پس در آن بستم حصه است یا ب لا زكاة في الرقيق والخيل والعسل واجب نسبت زكاة در بردها و گله است و برده

مالك عن عبد الله بن دينار عن سليمان بن يسار عن عمار بن مالك عن ابي هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال
 ليس على المسلم في عبده ولا في فرسه صدقة ابو هريرة روايت كرده که آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود نسبت برسان

در بنده او و فرس او سب او پنج زكاة مالك عن عبد الله بن دينار انه قال سألت سعيد بن المسيب عن صفية اليزيديين
 فقال سعيد هل في الخيل من صدقة عبد الله بن دينار گفت که سوال کردم سعيد بن اسيب را از

زكاة براذين يعني اسبان تركي پس گفت سعيد يا و گله اسب زكاة ميا شد مالك عن ابن شهاب عن سليمان بن يسار
 ان اهل الشام قالوا لابي عبد الله بن الجراح خذ من خيلنا و رقيقنا صدقة فاذي ثم كتب الى عمر بن الخطاب فاذي عمر

ثم كلوه ايضا فكتب الى عمر فكتب اليه عمر ان اخذوا خيلهم و اوردوها عليهم و اذوها عليهم قال مالك

معنى قوله و اذوها عليهم يقول على قتلهم مرويت از سليمان بن يسار که بر آئيه اهل شام گفتند ابو عبیده بن الجراح را
 که بگیر از گله اسبان ما و بردها را زكاة را پس قبول نکرد ابو عبیده بعد از آن نوشت بجانب عمر بن الخطاب پس قبول نکرد

حضرت عمر بعد از آن سخن گفتند با ابو عبیده نیز پس نوشت بسوے حضرت عمر پس نوشت حضرت عمر در جواب او که اگر
 نخواهند این را پس بگیر آنرا از ایشان یعنی بطريق استحباب و با زگردان بر ایشان و قوت بده غلامان ایشان را یعنی غلامانیکه

تصدق بکنند و در بیت المال رسانند گفت مالك معنی قول حضرت عمر و در با عليهم انيست که میگوید و بکن بفقرا ایشان
مالك عن عبد الله بن ابی بكر بن عمر بن حزم انه قال جاء كتاب من عند عمر بن عبد العزيز الى ابی بكر وهو

الا ياخذ من العسل و از من الخيل صدقة عبد الله بن ابی بكر گفت آمد مکتوبی از پیش عمر بن عبد العزيز بسوے ابو بكر بن عمرو

مسئله قلت هو اظهر احوال الشافعي في تقدير الزكاة قوله تعالى انما الاصل من الركايل واما ثلثة الركايل فاعلم ان الزكاة على الحقيقة والمراد بالزكاة احوالها
الشافعي هو الذي اهلوا من الفقهاء اما الاسلامي فان علم مالك فله في النقطة ما نالكم لو اجدت في الزكاة اذا وجدتم موات واما احوالها
وجدت تلك شخص فلشخص وفي سجلا وشايع فلفظة وقصود خمس الركايل فمقتضى الزكاة عند الشافعي عند ايجافه مفر من مفر خمس الخلق

مصدق واوردني بوداين مضمون كه بغيره از شهيد و نه از كلمه اسپان سيج زكوة مترجم گويد رضي الدعنة كه لازم نيست زكوة
در برد با اگر برائے تجارت نباشند و اما اسپ و شهيد پس زكوة نيست در آن هر دو نزد يك شافعي وقتيكه برائے تجارت
نباشند و گرفته ميشود زكوة از كلمه اسپان نزد ابو حنيفة و تاويل حديث نزد يك او است وقتيكه اسپ برائے غراباشد
لازم نيست و اما وقتيكه برائے نسل باشد پس لازم است در وى زكوة نزد ابو حنيفة و نيز زكوة لازم است بر عمل نزد او وقتيكه
باشد و زرين عشر و السلام با كيب من كوة الركايل در بيان زكوة ركايل مال عن ابن شهاب عن سعيد بن المسيبي

ابى سلمة بن عبد الرحمن بن عوف عن ابي هريرة ان رسول الله صلى الله عليه و آله قال في الركايل الخمس رسول الله صلى
الله عليه وسلم فرمود در ركايل پنج حصه است قال مالك الا هو الذي لا اختلاف عندنا و الذي سمعت اهل اهل يقولون

ان الركايل انا هو و في يوجود مردقن الجاهلية عالم يطلب مال ولم يتكلف فيه نفقة ولا كبر عمل ولا مؤنة فاما
ما طلب بمال و تكلف فيه كيد بر عمل فاصيب مرق و اخطي مرق فليس بركايل گفت مالك حكي كه اختلاف نيست در آن
نزد يك ما و آنچه شنيدم از اهل علم كه ميگفتند اينست كه ركايل مدفون است كه يافته شود و مدفون برائے جاهليت كه
طلب كرده ميشود بمال و كشيده ميشود در آن مؤنة خرج را و نه زياده عمل و اما آنچه طلب كرده شود بمال كرده شود در وى
عمل بسيار پس يافته شود و كيار و يافته نشود بار و بغير پس آن ركايل نيست مترجم گويد رضي الدعنة اختلاف دارند علماء و تفسير
ركايل اظهر احوال شافعي موافق تفسير مالك است و ابو حنيفة گفته است كه معدن هم ركايل است و يك قول شافعي موافق
اين مذاهب است و نيز اختلاف دارند در مصرف خمس ركايل ابو حنيفة ميگويد مصرف آن مصرف خمس في است و شافعي
گويد مصرف آن مصرف زكوة است يعني اصناف ثمانية كه در آيت انما الصدقات للفقر و انكوشند و مراد از ركايل در
اظهر احوال شافعي نقد است كه در جاهليت دفن كرده باشند پس اگر اهل اسلام دفن كنند و كسي بپايد اگر مالك او معلوم باشد
از ان او خواهد بود و الا حكم بقطره خواهد گرفت و در مالك ركايل شرط است كه در خرابه ياد زرينه كه خود از احياء كرده باشد بپايد
و اگر در ملك شخصي يافت از ان همان شخص است و اگر در مسجد يا شارع عام يافت حكم بقطره گرفت و السلام علم با بكنه المحدث

در بيان زكوة كان مالك عن سبعة بن ابي عبد الرحمن عن غير واحد ان رسول الله صلى الله عليه و آله قطع لبلال بن
الحنظلي في معان القبيلة و هي من ناحية القرع فلما كان الحان لا يؤخذ منها الا الزكوة رسول الله صلى الله عليه وسلم
جدا فرمود برائے بلال بن حارث من مائة معاون قبليه را و آن از ناحيه فرع است پس آن معاون گرفته ميشود و از مائة
نااموز مگر زكوة مترجم گويد رضي الدعنة آنچه نزد يك فقير ظاهر ميشود است كه معاون قبليه از مذهب دفعه نبود و الا

مسوی له قلت به قال نشانی فی ظاهر احوال لم یوجب غیر الذی افضت قال بوضیفة الخشک جرمه یطعمه کالیوم فی الخاف قال
النشانی فی حدیث معان القبلیة فی قول آخر لیس هنا ما یثبت اهل الحدیث ولو اشیء لم یکن فیهم رایة عن النبی صلی الله علیه و آله الا انما اقاموا الذکر
فلیس فیهم عنده کان امری عند البیهقی فی سننه اقول لو كانت الزکوة مریة فلیس الذی نص فی ربع العشر بل یحتمل معنی اخر بل ارجح
یؤخذ منه الخشک هو زکوة وهو قول النشانی العصر بالنسبة الى الخلق الثانی اذ املکة حال علی الحول تؤخذ منه الزکوة وهو قول جمیع من المحدثین

مصحف اهل تاریخ متعرض آن میشدند و این فرع نزدیک است بهرینه خفایه حال اولیجید نماید بکبار از سایر منطوبات
مثل سرب و آهن یا غیر منطبع مانند منقره و نوره و این اخیر اقرب می نماید و الله اعلم پس قول احمد راجح است که واجب
میشود بر هر معدن برابر است که منطبع باشد یا غیر منطبع و اختلاف کردند در قدر واجب از معدن بر سه قول خمس مانند
رکاز و ربع عشر مانند نقد و قول ثالث تفصیل است اگر تعب حاصل میشود مانند نقد است اگر تعب حاصل نشود مانند
رکاز است فقیر گوید لفظ الزکوة تحمل بر سه وجه می تواند شد اگر مخفی خمس باشد پس منظور حصص است به نسبت تمام گرفتن
و اگر ربع العشر باشد منظور حصص است به نسبت خمس و اقرب و معدن و سبب و فضا حل او بر رکاز است یا ادخال او در لفظ
رکاز قال مالک امری الله اعلم الا یؤخذ من المعادن علی غیر منها شیء حتی یبلغ ما یخرج منها قبل عشرین ذینا لا یجینا او ما یتخرج

فاذا بلغ ذلك فقیه الزکوة مکانه و ما زاد علی الخ لایؤخذ منه بحسب ذلك ما دام فی المعدن نیل فان انقطع عرقه ثم
جاء بعد ذلك نیل فهو مثل الاول بتبدل آیه الزکوة کما ابتداءت فی الاول قال مالک للمعدن بمنزلة الزرع یؤخذ منه

مثل ما یؤخذ من الزرع یؤخذ منه اذا خرج من المعدن من یومه ذلك ولا ینتظر به الحول کما یؤخذ من الزرع اذا خرج
العشر ولا ینتظر به ان یحول علی الحول گفت مالک نموده میشود و مراودا و ان تراست آنکه گرفته نشود از کانه از چیزیکه
بر آورده شود و از آنها زکوة تا وقتیکه برسد آنچه بر آورده میشود و از آن کانه بقدر سبب دینار زر یا بقدر دو صد و درهم و در سیم
پس چون برسد باین قدر پس باشد در سه زکوة بجای معدن خود و آنچه زیاده شود بر آن گرفته شود و از آن بحساب آن
تا وقتیکه در کان یافتی یا بند یعنی تا وقتیکه زر و سیم می بر آید و الله اعلم پس اگر تمام شد رگ آن کان یعنی بجای زر و سیم خاک آید
و ماده که بر آن سبب و فضا مستعد بود یا نه یا نه انجا مید چنانچه در معدن آب دیده میشود و الله اعلم باز آمد بعد ازین یافتنی
پس این یافتن مثل اول است از سر گرفته شود زکوة او را چنانچه از سر گرفته شد در اول و گفت مالک کان بمنزله
زراعت است گرفته شود و از آن مانند آنچه گرفته میشود و از زراعت گرفته شود و از آن در روزی که بر آید از کان و انتظار کرده
نشود و در آن گذشتن سال را چنانچه گرفته میشود و از زراعت هر گاه میکهد و کرده میشود و هم حصه را و انتظار کرده نشود و در آن
گذشتن سال را یا آب که هیمه اشتراء المصدقة و در بیان کرده بودن خرید نمودن آنچه خود صدقه داده باشد
والله عن زید بن اسلم عن ابیه انه قال سمعت عمر بن الخطاب یقول سمعت علی فرس عتیق فی سبیل الله کان

الرجل الذی به عند قد اصابه فادرسات اشتویه فظننت انه یا بع برخصی قال فسالت عن ذلك

مسوی لہ قلت علیہ السلام قلت فی الخن ان صدق الفطر فريضة وعليه الشافعي قال ابو حنيفة واجبة فيه انه لا يشترط
لها التمسك بل هي فريضة على الفقيروا فقير وعليه الشافعي قال ابو حنيفة لا تجب الا على من يملك نصا باوان لم يكن ناهيا فيه انها تجب على الصغير
والجنون ومن لم يطبق الصحو وعليه اكثر اهل العلم وفيها انها تجب على الرقيق مطلقا سواء كانوا التجارة او الخن وعليه الشافعي قال ابو حنيفة
لا تجب في التجارة وفيه انها تجب على الكافر وعليه الشافعي قال ابو حنيفة تجب عليه وفيه انه لا يجوز انزال الرقيق والفقير (باقى ص ۲۲۶)

مصنف رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لا تشتر لا وان اعطاك به درهم واحد فان العائد في
صدقة الكلب يغور في قيئه . عمر بن الخطاب گفت سوار کروم شخصے را براسے صیل در راه خدا بتعالی و آن
شخص کہ اس پر نزدیک اور رفت ضائع کردہ ہو و ان اس پر راس قصہ کروم کہ خرید کنم اور از آن شخص و گمان کروم کہ
وے بفرشد آنرا بقیمت ارزان پس سوال نمودم ازین ماجرا آنحضرت راضی الصد علیہ وسلم پس فرمود خرید کن آنرا
اگر چه بدتر از بیکد رهم زیرا کہ عود کنندہ و صدقہ خود ما تدریگ عود کنندہ در حق خود است مالک عن نافع

عبد الله بن عمران عمر بن الخطاب حمل على فرس في سبيل الله فاراد ان يبتاعه فسال عن
ذلك رسول الله صلى الله عليه فقال لا تتبع ولا تقبل في صدقة قتال عمر بن الخطاب سوار کرد و براسے در راه
خدا بتعالی پس خواست کہ خرید کند آنرا پس سوال کرد ازین سلسلہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم راس فرمود آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم خرید کن اور او عود کن و صدقہ خود یا ب زکوٰۃ الفطر فريضة وعلى من تجب كم مكيلتها
وما جنسها - زکوٰۃ فطر فرض است و بر کہ ام شخص واجب میشود چہ قدر است پیمانہ او و حیثیت جنس او
مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر ان رسول الله صلى الله عليه فرض زکوٰۃ الفطر من رمضان على الناس

صاعا من تمر او صاعا من شعير على كل حرة او عبد ذكر او اثنى من المسلمين رسول الله صلى الله عليه وسلم فرض
کرد زکوٰۃ فطر از رمضان ہر مردان یک صاع از تمر یا یک صاع از جو بر سر آزاد یا بندہ مرد یا زن از مسلمانان مالک

عن زيد بن اسلم عن عياض بن عبد الله بن سعد بن ابی سرح العامري انه سمع اباسعيد الخدري يقول
كان يخرج زکوٰۃ الفطر صاعا من طعام او صاعا من شعير او صاعا من تمر او صاعا من اقطا او صاعا من زبيب ذلك

بصاع النبى صلى الله عليه وسلم ابو سعيد خدری گفت برے آوردیم زکوٰۃ فطر را یک صاع از طعام یعنی اگر کم یا یک
صاع از جو یا یک صاع از خرما یا یک صاع از قروت یا یک صاع از مونیر و این پیمانہ بصاع آنحضرت صلی اللہ

علیہ وسلم مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر كان لا يخرج في زکوٰۃ الفطر الا التمر لانه واحد فاسته
اخرج شعير عبد الله بن عمر نے آورد زکوٰۃ فطر کم خرما الا یک بار پس ہر آئینہ بر آورد جو مالک عن نافع

ان عبد الله بن عمر كان يخرج زکوٰۃ الفطر عن ثمانين الذين بود ادى لقري و نجیہ عبد الله بن عمر نے آورد زکوٰۃ فطر
از ثمانین خود کہ در وادی قرے و خیبر بود یعنی زراعت میکردند برائے او و تمر جم گوید رضی اللہ عنہ در اول وقت

مسئله (بقیه ۲۲۵) ولا تخبروا القيمة وعلی الشافعی قال بحقیقة يجوز كذا ان قيمة (المحرم) اقل من صاع من اى جنس اخر وعلی الشافعی قال بحقیقة يجوز من الصاع نصف صاع وفيه زوال الجحد بقول بصاع التبعی علی الله علیه وسلم وهو خمسة ارطال وثلث بالارطال السراقی وقال بحقیقة بصاع الحجاز وهو ثمانية ارطال وقال الشافعی یجب فطر المرأة علی زوجها وقال بحقیقة لا یجب علیه ۱۲ قلت مصادر الزکوة ثمانية الفقیر وهو عند الشافعی من قال له امر فقه تقع منه موقعا عندی بحقیقة من له دق شیء وهو ما دون النصاب وقل نصفًا غیر نامر هو مستغرق فی الحاجة وکلمة یجب عند الشافعی من له مال ورفقة یقع منه موقعا لا یغنی عن یجب بحقیقة من له شیء له یختار فی المسئلة لقوته وادایة یؤکله واولی له مثل علمه سوا کما ان فقیرا لا یغنی عن العلم والمؤلفة قلوبهم کما ان من اسلم ونبیة ضعیفة اوله شرف یتوهم باعطائه اسلامه غیة فیعطون من الزکوة علی الاصح من هذا الشافعی قال بحقیقة سقط عنهم الغلبة الاسلام وادایة هم المکاتبون عند الشافعی الخفیة الغارم وهو عند الشافعی الزکوة یؤخذ من نصابها فاضلا عن ثلثه وکان له اقل من ثلثه من یسقط عنهم الغلبة الاسلام وادایة هم المکاتبون عند الشافعی الخفیة الغارم وهو عند الشافعی الاسلام البین یعطى من الغداء وسیل الله غنائه لانی لم یشرط فقره عندی بحقیقة وعند الشافعی یعطونهم الغداء بزیل السبیل هو التزیر المنقطع من ماله عندی بحقیقة منشی سقر ویمتاز له حاجة عند الشافعی وشرطه هو لا یستأجر الاسلام عند اهل العلم ۱۳ -

مصدق وجوب زکوة فطره قول آیه است اول شب عید وطلوع صبح عید وهر دو معا وثمره خلاف ظاهر میشود در تخصیص شب عید بر دو یا قول شد وخب آنست که پیش از نماز عید بر آید و اگر بعد نماز عید بر آید نیز جایز است و تاخیر از روز عید حرام است و اگر تاخیر کند قضا لازم شود و از لفظ من المسلمین ظاهر شد که بر کافر لازم نیست و نه بر مسلمان از عرض کافر و در فطر نصاب و غیر آن شرط نکرده اند پس بر هر که قادر باشد لازم میشود بخلاف کسی که فاضل از قوت خود و عیال خود نمی یابد زیرا که خدا تعالی میفرماید لا یکلف الله نفسا الا وسعها و در جنس صلع پنج چیز مصرح شد طعام که مفسر است بگندم بقرنیة مقابلہ او بشعیر و شعیر و تمر و زبیب و اقط و تنقیج چهار جنس اول قوت مخیر است و ظاهر آنست که اگر قوت او قوت بد او بر باشد مثلا مخیر است در میان جمیع اقوات بحجت عموم حدیث باب تعجیل زکوة الفطر بیان ثناب

بر آوردن زکوة فطره لایعن نافهم ان عبد الله بن عمر کان یبعث بزکوة الفطر الی الذی یجمع عند الفطر من اهل البلد عبد بن عمر میفرستاد زکوة فطره را بسوخته شخصی که جمع کرده میشود نزد یک او پیش از عید فطر بر و روزیاسه روز صلاک الله بر اهل العلم یستحبون ان یخرجوا زکوة الفطر فاطمہ الفجر من یوم الفطر قبل ان یعدوا الفطر امام مالک ویداعلم را که دوست میداشتند که بر آوردن زکوة فطره را وقتیکه طلوع کند فجر از روز فطر پیش از آنکه بروند نمازگاه مترجم گوید تعجیل زکوة فطر و حکم یومین او ثلثه ایام است از اول رمضان تا آخر آن یا ب مصادر الزکوة و بیان بر وضع که زکوة را آنجا صرفت باید کرد و قال الله تعالی انما الصدقات للفقراء والمساکین و العملین علیها المؤلفة قلوبهم و فی الرقاب و الفریقین و فی سبیل الله و ابن السبیل فریضة من الله و الله علیه حکیم جز این نیست که صدقها برائے فقیرانست و بے مالگان و عاملان بر صدقات و آنانکه دل ایشان را الفت داده میشود و در باب برویا

مصنف و برائے قرضداران و در راه خداستحالی و برائے مسافران فرض کرده شد از جانب خداستحالی و خداستحالی دانایان است مترجم گوید رضی الله عنه که خداستحالی صدقات را مخصوص گردانید بهشت صنف صنف اول فقر است که مال ندارند و کسب نمیکنند یا کسب میکنند و دفع حاجت نمیشود و نه قریب برفع حاجت میرسند و صنف دوم مساکین اند که مال دارند و کسب میکنند اما بمال و کسب غنائی ایشان حاصل نمیشود و صنف سیم عاملان است بر صدقه که امام ایشان را بر قرابت یا قبایل میفرستد پس بر حسب اجتهاد امام ایشان را باید داد حساب کنندگان و پیا و یا که تحصیل کنند و عامل که حکم او کار کنند و نگاهبانان بیت المال و قسمت کنندگان آن بر فقر اهمیت نیز درین صنف داخل اند صنف چهارم مؤلفه القلوب است و ایشان دو قسم اند قسمی از مسلمانان است که نیت ایشان در اسلام ضعیف است پس برائے دفع شر ایشان را میدهند و نزد یک فقیر جمعی از مسلمانان که بر دریا میمانند و لشکر قافلهها میدهند اگر دست امام بایشان نمیرسد ایشان را نیز از ضعیف الاسلام میباید شمر و یا نیت ایشان قوی است لکن باعطائے ایشان اسلام همسران ایشان مطلوب است یا جمعی از مسلمانان که اگر ایشان را و بندگان آن ناحیه مغلوب و منکوب شوند یا از مایع زکوٰۃ زکوٰۃ میتوان گرفت زیرا که ایشان را در آن ناحیه شوکت باشد و رعایا آن ناحیه از مصلحت ایشان خروج نمی توانند و قسمی از کافران است که شر ایشان بر مسلمانان متوقع است پس دفع شر ایشان کنند چنانچه بعضی سرکشان از کفار در دیار ماضی انحراف میبندند یا قبایل کفار گرفته ایشان می شنوند پس ایشان را تا نیت باید کرد تا قوم مسلمانان را از شر باز دارند و شافعی اختیار کرده اند ایشان را از خمس الخمس که سهم آنحضرت است صلی الله علیه و سلم باید داد و نیزه نظر زیرا که مسلمانان گاهی در ناحیه باشند که جهاد دار الحرب ایشان را میسر نیست و فی ایشان را بدست نمی آید و از سرکشان کفار یکبار در دار الاسلام باشند ضرر بایشان می رسد و در بیت المال ایشان را بجز صدقات مایه نیت پس حکمت شرع تقاضا میکند که این قسم را علاج باشد صنف پنجم رقاب است یعنی مکاتبان پس ایشان را قاریکه از رزق خلاص شوند باید داد و امام مالک گفته است که غلامان را خرید کرده آزاد باید کرد و فقیر گوید نیک عاتیکه اسیر باشند در دست کفار نیز مختل است و الله اعلم صنف ششم غارمین است و ایشان دو قسم اند قسمی که برائے خود قرض گرفته اند یا غرامت دم بر ایشان لازم شده است و از ادائے آن عاجز اند و تمیکه قرض برائے دفع خانه جنگی در میان قبایل بسبب غول یا غیر آن واقع شده کشیده اند پس در ادائے آن دین بایشان داده شود اگر چه آن غنی باشند صنف هفتم سبیل السوء مراد از ایشان غزاة اند پس آنچه از سلاح و نفقه و کسوت و اسب کفایت کند بایشان باید داد و صنف هشتم ابناء سبیل است یعنی مسافران پس هر که سفر مباح خواهد قدر ضرورت او می باید داد مسئله خدا تعالی فرمود

للفقر علی الدین احصوا ذی سبیل الله الذین آتیت دانسته میشود که اگر مانع از اکتساب قدر حاجت فرض بالکفایه باشد

مَسْئُورٌ لَهٗ قُلْتُ لَا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِبَنِي هَاشِمٍ خَدَّاهُ الْعِلْمُ وَقَالَ الشَّافِعِيُّ بَنُو الْمُطَّلِبِ شَامِعٌ يَخْتَلِفُونَ فِي مَوَالِي هَاشِمٍ عَلَى قَوْلَيْنِ ۱
 ۲ قُلْتُ لَا خِلَافَ فِي صَوْرَةِ تَبَدُّلِ الْأَيْدِي وَكَذَلِكَ فِي الْعَمَلِ بَيْنَ السَّبِيلِ أَمَا الْفَارُوقُ الْقَادِي فَحَلَّ لَهَا الصَّدَقَةُ وَإِنْ كَانَ الْغَنِيِّينَ عِنْدَ
 الشَّافِعِيِّ قَالَ يَوْضِيفَةُ لَا تَحِلُّ إِلَّا ذَاكَ إِنْ كَانَ فَقِيرٌ فِي ظَاهِرِ الْإِيَّةِ مَعَ الشَّافِعِيِّ لَا زَلَّ تَعْلُجُهَا أَعْيَمِي لِقَائِهِ وَلِلْمُسْكِينِ ۳ قُلْتُ تَحِلُّ
 يَجِبُ اسْتِيفَةُ الْأَصْنَافِ الثَّمَانِيَةِ إِنْ كَانَ هُنَاكَ عَمَلٌ وَالْأَفَاسِيْعَابُ السَّبْعَةُ وَتَجِبُ التَّسْوِيَةُ بَيْنَ الْأَصْنَافِ لَا بَيْنَ الْأَصْنَافِ
 وَعِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ لَوْ صُرِفَ الْكُلُّ إِلَى صَنْفٍ وَاحِدٍ وَشَخْصٍ وَاحِدٍ يَجُوزُ ۴

مصنف مانند جهاد و تحصیل علم شرعی و تعلیم آن استحقاق سهم فقرا را منع نمیکند و در حدیث آمده است که سوال جایز است
 کسی را که او را آتش رسیده باشد تا آنکه سدا و عیش در یابد و سدا و عیش هر یک دیگر است ازین جهاد آتش شده که لازم نیست
 کسب غیر لایق کردن و قدرت بر کسب نالایق استحقاق را ضرر نمیکند بآب لا تحل الصدقة لآل محمد صلی الله علیه و آله
 حلال نیست صدقه بر آل محمد صلی الله علیه و سلم مالک آنده بلغه از رسول الله صلی الله علیه و آله قال لا تحل الصدقة
 لآل محمد غافل و صاخر الناس رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود و حلال نیست زکوة آل محمد صلی الله علیه و سلم
 غیر ازین نیست که زکوة چک مردمان است ترجم گوید حلال نیست صدقه بنی هاشم را با اتفاق علماء و قال الشافعی

بجو طلب شلهم و اختلاف دارند در موالی آل محمد صلعم بعضی منع مینمایند و بعضی جایز دارند و الله اعلم بآیة لا تحل الصدقة
 لغنی الا الخمسة حلال نیست زکوة داوود غنی را مگر پنجگس را مالک عن زید بن اسلم عن عطاء بن یسار از رسول الله
 صلی الله علیه و آله قال لا تحل الصدقة لغنی الا الخمسة لغنی رسول الله او لعلم علیها او لغارم او لرجل اشتد
 بآله او لرجل له جاد مسکین فتصدق علی المسکین فاهلک المسکین لغنی رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود و حلال نیست صدقه
 بیسج تو اگر را مگر پنجگس را مگر غازی را در راه خدا تعالی و یا عامل را بر صدقات یا قرضه را یا مرد و یکم خرید کرد صدقه را
 بمال خود یا مرد و یکم او را همسایه است مسکین پس صدقه داده شد مسکین را پس مسکین بدید و او بان غنی که همسایه او است
 یا کفیفه صرف الصدقات الیه هم چگونه صرف کرده شود صدقات بسوسه ایشان قال مالک الامر عندنا

و قسم الصدقات ان ذلك لا يكون الا على وجه الاجتهاد من الزوالی قای الاصفاف كانت فيه الحاجة والعلم و ثروة
 الصنف بقدر ما يرى الزوالی و عسی ان ينتقل ذلك الى الصنف الاخر بعد عام او عامین او احوالهم فیئثر اهل
 الحاجة و العدم حیث ما كان ذلك و علی هذا ادرك من بعض من اهل العلم گفت مالک حکمی که مقرر و مسلم الثبوت
 است نزد یک مادیست صدقات آنست که این قسمت نیاید مگر بر وجه اجتهاد از زوالی پس هر که ارم شنیده که در
 احتیاج باشد و کثرت باشد زیاده و همان صنف را بان قدر که صلاح بنید و الی و شاید که تنقل شود این زیادت و اوان
 بسوسه صنف دیگر بجا یک سال یا دو سال یا چند سال پس باید که زیادت و به صاحب حاجت را و صاحب
 کثرت را هر جا که این خصلت باشد یعنی در هر صنفی که باشد و بر همین قول یا فقیهیم کسی را که پسند میکردم از اهل علم

مسئله اول قلت عند الخفية عمل المصلح لا يبرئ منه ولا يصح فيه مستغرق في حاجته فلو ملك نصيباً غير تام لكنه غير مستغرق
 لا يحمل له فلو ملك نصيباً كثيرة الا انها مستغرقة تحت له ولا يحل السؤال الا لمن لا يملك قوة يومه بعد ستره نه كذا في العالم الكبير
 وفي شرح السنة انما راي الامام السائل جلياً قويا وشك في امره انذاك واخبره بالامر ان زعم انه لا كسب له ولا يقيم
 كسبه بكنائزهم قبل من اعطاه اقول يمكن ان يطبق بين الاحاديث باختلاف الاحوال والا فلا اعتبار في الحاجة والاستغناء بالكسب
 التفسير فلا دقة لم يكن حال الملبس في زمان النبي صلى الله عليه وسلم كانوا يتفقون من الفضة فحة بعد فحة وفي الفضة
 والاحتياط لم يكن قويا حاذقاً في الاحتياط بما راد ان يسأل غير الامام وعلى هذا القياس غير هذا ۱۲ -

مسئله ثانياً مترجم كويد واجب است نرد و شافعي استيجاب اصناف سهلت گانه اگر باشد آنچه عالمی والا برهنت
 صنف صرف باید کرد و واجب است برابر کردن قسمت در میان جمیع اصناف نه در میان آحاد و صنف و نرد و الو حنفیه
 جائز است صرف کل بسوئی یک صنف یا بسوئی یک شخص یا ب الذی عن السؤال لم یقل علی الکسب نه فیه
 در بیان من از سوال مرکه را که قدرت میدارد بر کسب یا نرد او باشد بقدر یک اوقیه و مالک عزید الله بنی بکر
 عزیر الله رسول الله صلى الله عليه وسلم استعمل رجلا من بنی عبد الله اشترى على الصدقة فلما قدم سألته ابلان الصدقة فقصد
 رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى عرف الغصبة وجهه كان جاعل فيه الغصبة وجهه انتمج عنها ثم قال ان الرجل ليس له ما

لا يصح له لاله فان منعت كرهت النعم وان اعطيت اعطيت ولا يصح له ان لا فقال الرجل يا رسول الله لا اسألك منها
 فتبيناً اب ۱ - رسول الله صلى الله عليه وسلم عالم ساخت مردی از بنی عبد الله اشترى زكوة پس وفتیکه
 آمد آن مرد سوال کرد از آنحضرت صلی الله علیه وسلم بعضی شتران از مال زكوة پس خشم گرفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 تا آنکه شناخته شد آنرا خشم در روی مبارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم و از جمله آنچه شناخته میشد آنرا غضب را در روی مبارک
 و صلی الله علیه وسلم آن بود که سرخ میشدند چشمان مبارک او بعد از آن فرمود هر آینه مرد سوال میکند مرا آنچه لایق نیست
 مرا که بچم و نه او را که بگیرد پس اگر ندیم او را کرده میدارم ندان و اگر ندیم داده باشم او را چیزی که لایق نیست مرا و نه او را پس
 گذشت آن مرد یا رسول الله سوال کنیم از تو چیزی از زكوة پس گاه و مالک عزیر الله بنی بکر

رسول الله صلى الله عليه وسلم قال والذي نفسي بيده لان ياخذ احدكم جملته فيصطب على ظهره خير من ان يأتي
 رجلا اعطاه الله من فضله فيسأله اعطاه رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودم نذا شيك نفس من ودر دست اوست
 آنکه بگیرد و یکی از شمار من خود را پس سپیدبار و بر پشت خود بهتر است از آنکه بیاید پیش کسیکه داده است او را خدا تعالی
 از فضل خود پس سوال کند او را به بدیای منع کند او را مالک عن زید بن اسلم عن عطاء بن يسار عن رجل من بني اسد انه
 قال نزلت انا واهلي ببيقير القرقد فقال لي هلي ذهب الي رسول الله صلى الله عليه وسلم لنا شيعة انا كلمة جعلوا
 بين كرون من حاجتهم فلذهب الي رسول الله صلى الله عليه وسلم فوجدت عنده رجلا يسأله رسول الله صلى الله عليه وسلم

مسئله (رقیه ۳۳) وایام لا تزلزلها بعد از روزه الفالی و صفا آخره فان اریقها عند القضاء مطلقاً ثبت لك الا بعد توبه بعد الموت
لا يكون محلاً لوجوب شيء فادكون الایة معنی واستنبطت من حدیث من مات وعليه صیام شهر فلیطعم عنه مكان كل يوم مسكیناً واحداً
خامساً هوان المعنی علی الذین یطیعون بالقضاء ولا یقضون حتی یوقوا طعام مسکین بكل صوم ومعنی علی الذین انه یحب علی الولی ان یخرج من
تركز المیت بسبب شغل ذمة المیت بأصوم و هذا وجوب صحیح قد هی علی من لول كل احد منها السلفه انظار انهم اخذوا من غیر الایة والله
اعلم قوله اذا سال الذمعی لیس فصلاً یا حنیف فاللفظ تنكوا العدة و تنكوا الله و تنكوا عده فحول الكلام من سننه تاكيداً و نظرية للمصلح في هذه
الآیات انصفاً رمضان فريضة لقوله تنكوا العدة و تنكوا الله و تنكوا عده فحول الكلام من سننه تاكيداً و نظرية للمصلح في هذه
والجماع من الفجر المضاف المستطير الى غروب الشمس وجوب النية ما خرج من حدیث انما الاعمال بالنية واما ان كان لا یخرج من الفجر یفطران
شرفیضیان عداً ما افطر و یفطر علی ما ذهبنا الیه ان صدقة الفطر فريضة و یؤخذ قدرها و وقتها من الخبز و یفطران کذا لا یفطران
عند انقضاء رمضان وان الاحتکاف قرینه مطلوبة فان مباشرة النساء في الاحتکاف حرام ۱۲ - +

مصنفه اعنی فانی قریب اجیب عوة الداع اذا دعان فلیستجیبوا لی و لیؤمنوا بی لعلمهم یرشدن من اجل
لكم ليلة الصیام الرقت الى النساء كم هن لباس لكم و انتم لباس لهن علم الله انکم كنتم تختلون انفسکم فنب
علیکم و عفا عنکم فالان باشره هق و ابتغوا ما كتب الله لکم و کلوا و اشربوا حتى یتبین لکم الخیط
الابيض من الخیط الاسود من الفجر ثواب الصیام الى الدلیل ولا تبأشروهن و انتم حلقوز فی
المساجد تلك حد دانه فلا تقر بها كذلك یبین الله آیتة للناس لعلمهم یتقون لیس مسلمانان فرض
کرده شد بر شماروزه داشتن چنانچه فرض کرده شده بود بر آنکه پیش از شما بودند یعنی اهل کتاب بود که شما بر سیرگاری کنید
فرض کرده شد بر شماروزه داشتن در روزها و شمرده شده یعنی روزها اندک نه بسیار پس هر که باشد از شما بیاریا مسافرو
افطار کرد پس واجب است بروی عدد روزها که افطار کرده است از روزها و دیگر و بر آنکه نه ترا ندر روزه داشتن
فدیة است که عبارت از طعام یک مسکین است و این ترجمه بنا بر آنست که لا مقدر باشد یعنی لا یطیقونه یا دبر آمان که
می تواند روزه داشتن و روزه نمیدارد فدیة است که عبارت از طعام یک مسکین است و این ترجمه بنا بر آن است که
لا مقدر نباشد پس بوجه اول آیت در شیخ فانی که طاق روزه ندارد نازل شده است و محکم است و بوجه ثانی
منسوخ است و اول اسلام اختیار بود در روزه داشتن و فدیة دادن بعد از ان منسوخ شد بآیت فزنیهم الشهر
متشرکهم گوید همین دو توجیه از سلف منقول است و طلق خاطر از هر دو نمیرود زیرا که حذف لا جایز در آن جاست که معنی شتبه
نشود و این جامع معنی شتبه میشود و لهذا جمیع عظیم از سلف قائل شده اند بوجه ثانی و فرو و آوردن آیت باین معنی با وجود
بالفظه گوید هر چه کردن تفسیر آیت هست و امن از معانی قرآن بر میخیزد و آنکه قائل به نسخ شده اند زیاده از مفهوم
آیت و عمل مسترسلین شاید ایشان نسبت و وجوب قول به نسخ درین صورت اگر چه از صحابی منقول شود محل نظر است
زیر که امر اجتهاد است پس وجه دیگر بر خاطر این فقیر بر آنست که قلق از ان برخاست و الله اعلم یعنی و واجب است

مصدق فدیہ نفس خود یا نفس ولد و ملوک خود و آن فدیہ طعام یک مسکین یعنی فراختر یک مسکین با اهل او باشد بر آنکه
 طاقت و ادنی آن فدیہ دارند پس مراد صدقه الفطر است که در هر سال یک بار در روز فطر از خود و ولد و ملوک خود
 می باید داد و تمییز او بعد از حج است آنست که اقباس آدمی تا یک سال نفعی است عظیم عوض آن اشباع یک مسکین است
 با عیال او پس آنحضرت صلی الله علیه و سلم تقدیر فرموده اند آنرا یک صاع از قوت بلدی یا نیم صاع از گندم و یک صاع
 از خرباز و جو و اعتبار قبل از ذکر حج است آنست که مرجع مقدم است مرتبه چنانکه فی داره زید و ضرب فلان عمر و وقت کثیر
 بجهت آنست که میل یعنی کرده اند زیرا که فدیہ همان طعام مسکین است کما قال الله تعالی وانکم فی الاغنام لعباده
 فشیء کم فطیخونه پس هر که بطریق طاعت بکند عمل خیر را یعنی زیاده از قدر واجب در فدیہ پس این عمل بهتر است برائے او
 و روزه داشتن بهتر است برائے شما اگر میدانید که بهتر است پس باز نمائید از روزه داشتن و این کلام بجهت آنست که
 روزه داشتن شاق است بر نفس پس خداستغالی فرمود که در خیریت اخرویہ نظر باید کرد و از لذت جسمانیہ نظر باید پوشید
 ماه رمضان آنست که نازل کرده شد و روزه قرآن در حالیکه و سه راه نمائیده است مردمان را در در حالیکه آیات واضح
 است نازل شد برائے هدایت و فرق و بحق و باطل پس هر که حاضر شود با این ماه باید که روزه داد و آنرا و سه راه باشد بسیار
 مسافر پس واجب است بر او سه روز را که افطار کرده است از روزهای دیگر یعنی ماه دیگر و این کلمه تکرار نیست بلکه
 آفاده آن برائے دفع توهم نسخ است بمومنین شهادت بخوابد خداستغالی و روزه شما آسانی و میخوابد و روزه شما دشواری یعنی
 در شریع آسانی کرده است و لهذا افطار مرضی و مسافر جایز داشته و میخوابد که کامل کنید شما را یعنی امر تشریع آنست که کامل
 کنید شما را و با فائده و رخصت و میخوابد که با کبریا و کند خدا را بشکر بر آنکه هدایت کرد شما را یعنی امر کرد با کبریا و رخصت
 در نماز و غیر آن بعد اتمام رمضان و تا بود که شکر کنید و وقتیکه پیوسته ترانندگان من از احوال من پس مضمون این کلمه
 برسان که هر آئینه من نزدیکم قبول کنیم دعائے دعا کننده و وقتیکه دعا کند مرا پس باید که قبول کنید ایشان گفته مرا و باید که
 ایمان آورند من تا بود که ایشان راه یابند و این امر در اصل معنی مربوط است بقول او تعالی یرید الله کم الیسر یعنی امر کنید
 شما را با کمال عدت در قضا و تبکیه و امر مسکین بدعا و پذیرفتن احکام الهی و الله اعلم فصل با جنبی نیست در محبت صوم هلال
 کرده شد برائے شما شب روزه متصل شدن بسوئے زنان خود یعنی جماع زنان لباس اند برائے شما یعنی
 سبب عفت شما اند و شما بمنزله لباس آید یعنی سبب عفت آید برائے ایشان دانست خداستغالی که شما حیانت میکردید
 در حق خویش یعنی بحیثیت میکردید بر جماع پس مهربانی کرد بر شما و عفو نمود از شما پس اکنون جماع کنید با ایشان و طلب
 کنید آنچه نوشته است خداستغالی برائے شما یعنی طلب و لکنید و بخورید و بنوشید تا آنکه ظاهر شود برائے شما رفته سفید
 متنازده از رفته سیاه رفته سفید عبارت از خیر صادق است تنبیه داده است خدا تعالی سفیدی اول صبح
 صادق را بر رفته سفید و آنچه بالا آئے آن می باشد از سیاهی بر رفته سیاه بعد از آن تمام کنید مساک را تا داخل شدن

مصنوعه یعنی غروب آفتاب و جماع نکنید با زنان حال آنکه شما مستحکم باشید و مسجد را مباشرت مستحکم واکل و شرب و جماع و صوم هر یک مقرر کرده خداست یعنی منہیات اوست پس نزدیک شوید یا نه یا چنین بیان میکند خدا کے تعالی نشانہائے خود را برائے مردمان تا بود که برپیشگاه نشوند ترجم گوید درین آیات خدا تعالی جمع کرده است جمله عظیم از احکام صوم و اینها آنیم کہ پارہ از آن ذکر کنیم پس کلمہ کتب علیکم الصیام و لا الت میکند بر فرضیت صوم چنانچہ کلمہ کتب در سائر قرآن نیز بر وجوب و لا الت میکند و این کلمہ نص است بر فرضیت و صوم و اصل لغت اساک است و در شرع اساک از اکل و شرب و جماع است از ابتدا کے فخر صادق تا غروب آفتاب بہ نیت قربت و غیر نیت در آیت قالان یا شرب و جماع و ابتغوا ما کتب اللہ لکم بتصریح مبین شد و نیت قربت ما خود است از حدیث انما الاعمال بالنیات و از آیت و ما امرنا الا لیعملوا اللہ مخلصین للالدین وقت آن از شهر رمضان است و آن بحساب عرب کہ نزول تشرآن بالغت ایشان است از دیت ہلال است تا روتہ ہلال و اگر مرضی باشد یا مسافر او را رخصت است کہ افطار کند و شمار فائت از عدد رمضان روزہ گیر دو محتر و در قضا عده است مماثلت در طول و قصر و حر و بر و دو صدقہ فطر فرض است بر ہر کہ طاقت ادا کے آن دارد و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آنرا تعیین کردہ اند بمقدار چنانکہ بیاید و اکثر از تکبیر و بعد الفطر مطلوب است چہ در نماز و چہ در غیر آن و این کلمہ است عامہ اگر مفت تکبیر گویند در رکعت اول و پنج و زانیہ میتوان شد و اگر چہار گویند و بر ہر رکعت میتوان شد و در شہائے رمضان جایز است جماع چنانکہ جائز است اکل و شرب و اعتکاف یکے از قربات مشروعہ است و جماع حرام است بہر مستحکم و علت آن بودن اوست و در مسجد پس حرام باشد مسجد اگر چہ بغیر اعتکاف باشد و اللہ اعلم مسئلہ یکے از ارکان صوم نیت است بحسب انما الاعمال بالنیات و سابق اشارتے گذشت کہ در مثل این مقام فقیر التفتیشہ است زیرا کہ خالی نیست از آنکہ معنی نیت درین حدیث قصد فعل باشد بتعین آن یا قصد قربت بخدا تعالی و قصد قربت اگر چہ قصد علت غایت است از فعل نہ قصد نفس فعل محل این لفظ تواند بود بتفسیر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم من کانت ہجرۃ الی اللہ الحدیث یا قصد فعل قربت ہر دو حدیث صحیح کہ صحابہ نیت بہم کردند و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم جائز داشتند اسقاط احتمال اول و ثالث میکنند پس ظاہر آنست کہ قصد فعل امر جلی است شارع متوجہ آن نشد لکہ مراد فرضیت اخلاص است و آن باصناف فعل باشد بخدا تعالی از جهت امتثال امر یا قصد قربت با و یا فرار از عقاب او یا تحصیل ثواب او و اللہ اعلم و ہر روزہ طاعتے جدا است و لہذا گاہ بہ مباح میشود و فطر بعضیہ ایام و واجب میشود صوم بعضی آخر پس نیت ہر روز واجب است و قربت نیت در فرض واجب است چنانکہ بیاید متصل یا متقطع آن باول جز صوم یا ایقاع آن در جزئی خاص از اہل مانند نصف اخیر یا ثلث اخیر از ثلث یا اساک بعد از آن لازم نیست زیرا کہ عادت ستمہ مروج است نوم عند اول جز ثلث و نوم آخر ثلث و در اکثر این چیز یا حرم عظیم است و از صاحب شرع نسخے بآن ظاہر نشد باوجود شدت حاجت

مصنف و معلوم بودن کثرت وقوع آن پس این تقریر است از شارع بر آن عادت مستمره و اگر شک کند در نیت صوم
 پس نیت صوم صحیح نباشد و اگر نیت صوم جازم باشد و تردد در فرضیت دارد ظاهر شد که رمضان است بنا بر آنچه
 گفتیم ظاهر آنست که روزه از رمضان واقع شود و تحریری یوم الشک بصوم بجهت معنی رمضان لفضل باشد یا فاضل باشد
 منہی است بحديث ترمذی عن عمار بن صام یؤ الشاک فقل عطایا القاسم صلی اللہ علیہ وسلم است نہی آنست که این
 تعقیق است در دین و اگر لمیة ثلثین از رمضان نیت کند و میدانند که اگر ثابت شد بلال ثلثین افطار کنیم صحیح باشد
 زیرا که در حکم شرع از آن چاره نیست پس این قدر شک محض باشد ضرورتاً و رکن دیگر امساک است از جماع و اکل
 و شرب بنص قرآن چنانکه گذشت و لاحق کرده شد به سنت چنانکه روایت خواهیم کرد امساک از استسقاء و تفتیح کرده
 اذ اکل و شرب را بوصول العین من الخارج الی باسی جوفا من طریق متقد مفتوح و قیل الی جوف فی تحلیل الغذاء و
 وصول هوا بخلق و پوست شک پدید غیر مفسط است زیرا که عین نیست و طلاء کردن دوا بر سر شکم و پاشیدن آب بر
 و مالیدن دهن و کشیدن سرمه و چشم غیر مفسط است زیرا که از راه منفذ مفتوح نیست بلکه از راه مسامات و بر قول اول
 تقطیر دوا در گوش و اعلیل مفسط است نه بر تانی و بیع رقیق که داخل فم است یا بر زبان است که از پوست جدا نشده
 اگر چه زبان را برآورده باشد مفسط نیست زیرا که شارع فم را درین حکم داخل اعتبار کرده است و فم و شنبه دارد شبیهی
 بداخل و شبیه بخارج پس شارع حکم فرمود که وصول رطوبت بخلق مقصد نیست تا وقتیکه بلع نکند و مراد از فم قدریست که
 چون شفتین را بهم آرند بوجهی که بے تکلف می باشد دیده نشود پس اگر رقیق را بدون از آن جدا کنند و باز فرو برند روزه
 باطل شود بخلاف بر آوردن زبان با آنچه بر دست از رطوبت و رقیق که بلع او روزه را نمی شکند زیرا که از معدن خود تجاوز
 نکرده است و اگر در دهان جزوے از طعام باقی ماند و در اثناے روزه همراه رقیق فرو رفت اگر از تمیز او عاجز است
 ضرر نمیکند زیرا که خلق بر رقیق است و داخل در اعداد او و سنت ازین عام تخصیص کرده است خوردن و نوشیدن به
 نسیان در حدیث شریف آمده من نسی هو مایم فاکل و شرب فلیتم صومه فانما اطعمه الله و سقاه و آیا جماع
 بمنزله اکل است درین باب یا نه ظاهر آنست که بمنزله اوست و آیا سبق آب در حالت مضغه و استنشاق بغیر
 قصد بمنزله نسیان است یا نه ظاهر آنست که بمنزله نسیان است اگر مبالغه نکرده است و اگر مبالغه کند روزه می شکند زیرا که
 قصد فعلی منہی عنه بوجهیکه غالباً منجر میشود بوصول عین بمنزله عمد است و مبالغه صائم در مضغه و حدیث ممنوع شده
 است و آیا اگر کسی با کرده در روزه طعام خورد روزه اش می شکند یا نه ظاهر آنست که نمی شکند زیرا که عدم تاثیر چیزی که
 در آن اکراه کنند در مواضع بسیار و انسته شد از کفر و طلاق و غیر آن مخرجی جلع و دخول سر ذکر است و فرج و استمناء
 بمباشرت و حکم آنست نه فکر و نظر به ثبوت که وے با احتلام شبه است و وجه این تفتیح آنست که در قرآن لفظ اکل و
 شرب وارد شد و معلوم شد که اعتسالت روزه را نمی شکند و جامع در میان این دو بوجهیکه مخالفت اعتسالت باشد وصول

صَوَّبِي أَهْلُ قُلْتِ وَعَلَيْهِ اَلْعَمَلُ قَوْلُهُمْ اِيْ اَخْبَرْتَنِيْ اَيْ غَطِيْتَنِيْ مَعْنَى فَاذْنِ اَعْلَى الصَّيْحَرِ مِنْ اَلْمَذْهَبِ اَوْ اَعْلَى ثَلَاثِيْنَ
وَقِيلَ فَاذْنِ اَوْ اَعْلَى اَمَّا اَلْقَوْلُ هُوَ ضَعِيفٌ اَوْ اَخْلَافٌ اَوْ اَيُّهُ بَعْضُ اَهْلِ اَلْبَيْتِ اَوْ اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى
وَالْاَوَّلَى عَنِ الشَّافِعِيِّ اِيْ اَخْبَرْتَنِيْ اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى
وَقِيلَ يَبْقَى بَشَرًا اَوْ اَوْحَادٌ عَلَيْهِ اَبُو حَنِيفَةَ وَتَحْيَى لَابَنَ اَبِي بَرٍّ وَعَلَيْكَ اَللَّهَ اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى
اَزْكَوْنَ اَلْمَذْهَبُ اَوْ اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى
وَهُوَ مِنَ اَلْمَذْهَبِ اَلْمُسْتَقْبَلَةِ وَفِي الْاَنْوَارِ اِذَا رُجِيَ اَلْهَلَالُ يَأْتِي اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى اَيُّهُ اَعْلَى

مصنفه ماه تمام کند سی روز از شعبان بعد از آن روز که گیرند یا از رمضان بعد از آن افطار کنند هالک عن تافه
عن عبد الله بن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال لا تصوموا حتى تروا الهلال ولا تفتطروا حتى تروه فان
غم عليكم فافكوا قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ذكر كرد رمضان را پس فرمود روزی گیرید آنرا تا آنکه به بینید ماه را و
روزه کشاید تا آنکه به بینید ماه را پس اگر نپایان کرده شود از شما پس اندازه کنید بر آن و او مراد از اندازه کردن آنست
که سی روز از شعبان تمام کند و بعد از آن رمضان اعتبار کند و ماه عید اگر منقوع شود سی روزه تمام کند بعد از آن عید را اعتبار
کند و در روایت دیگر صریحا آورده فاکملوا ثلثین هالک عن عبد الله بن دینار عن عبد الله بن عمر بن الخطاب رضي الله عنه
صلى الله عليه وآله قال ثلثون يوما لا تصوموا حتى تروا الهلال ولا تفتطروا حتى تروه فان غم عليكم فافكوا قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود ماه و بعض احيان بیست و نه روز میشود پس روزه گیرید تا به بینید ماه را و روزه
کشاید تا آنکه به بینید ماه را پس اگر نپایان کرده شود از شما اندازه کنید بر آن هالک عن ثور بن عبد الله بن علي رضي الله عنه
ابن عباس ان رسول الله صلى الله عليه وسلم ذكر رمضان فقال لا تصوموا حتى تروا الهلال ولا تفتطروا حتى تروه
فان غم عليكم فافكوا العبد ثلثين رسول الله صلى الله عليه وسلم ذكر كرد رمضان را پس فرمود روزه گیرید تا آنکه
به بینید ماه را و روزه بکشاید تا آنکه به بینید ماه را پس اگر هلال نپایان کرده شود از شما پس تمام کنید شمار ماه را که
عبارت از سی روز است هالک انه بلغه ان الهلال دخل في نصاب عثمان بن عفان يعني قلوه يقطع عثمان
حقاقي وغلبت الشمس خبر رسید امام مالک را که هلال دیده شد در زمان حضرت عثمان بن عفان در وقت عشی
یعنی بعد غیر از پس روزه بکشاید عثمان تا آنکه در شام داخل شد و غائب گشت آفتاب تشریح گوید رضی الله عنه که مراد از
تروه نه آنست که همه واحد و احد به بیند زیرا که در حدیث ابو داود آمده است عن ابن عمر اخبرنا رسول الله صلى الله
عليه وآله ان الهلال خصا و اعرص بياحه پس بنا بر اخبار واقع نمیتواند بود الا در آن صورت که آنحضرت صلی الله علیه
وسلم ندیده باشند و نه غم غیر پس معنی کلام آنست که حتی بری بعضکم و در قرآن عظیم آمده است ان جارکم فاسق بنهار
فتبينوا پس میباید که مخبر عدل باشد و اگر چه یک باشد چنانکه مضمون حدیث ابن عمر دلالت کرد و اگر چه پیش قاضی

مستوی له قلت وعلیهل العلم انه یستحب ذلك ما لم یقع فی شک الاستیناء التأخیر ۱۲ - ۱۰

بر آئینه بلال اذان میگویی و در شب پس بخواب و بنوش تا آنکه اذان گوید این ام میگویم گفت این شبها بود این ام میگویم مردانیا اذان نمیگفت تا آنکه گفته میشد او را در صبح داخل شدی مترجم گوید رضی الله عنه این معنی ماخوذ است از آیه سختی بیندیزم الخیط و معنی تبیین کنم آن نیست که این شخص بعینه بدانند که بویچه تحقق گردد بر افاق که نبی آدم را در آن اشتباه نباشد اگر چه سبکه بشارت ندارد یا اعمال حس در رویت افاق نمیکند نه بنیز مسئله اگر خبر طالع شد در دهان شخصی طعام است پس آنرا بنیذاخت یا در حال جماع است پس ذکر را نزع کرد و بویچه قمارن تبیین صبح اسماک نمود روزه و سه درست است باب استیجاب الفطر و تأخیر الصوم است کتاب کردن افطار یعنی بجز و غروب آفتاب و مخرج کردن

خوردن طعام صحرا مالک عن ابی حنبله بن دینار عن سهل بن سعد الساعی ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال لا یزال التأخیر ما عجزوا الفطر رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود که مردمان همیشه بخیر خواهند بود و ام که تجیل کنند افطار را مالک عن عبد الرحمن بن حزمه الاسلم عن سعید بن المسیب ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال لا یزال الناس

بخیر ما عجزوا الفطر رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود همیشه مردمان بخیر خواهند بود و ام که کتاب کنند افطار را مالک عن عبد الکریم بن ابی الفخار عن کلام الذی تجیل الفطر الاستیناء بالصوم مختصر عبد الکریم ابن ابی الفخار روایت کرد که از مضمون کلام نبوت است کتاب افطار کردن و تأخیر کردن طعام صحرا مالک عن ابن

شهاب عن حماد بن عبد الرحمن ان عمر بن الخطاب عثان بن عفان کافا صلیان المصنوعین ینظران الى اللیل و قبل ان یفطرا ثم یفطران بعد الصلوة و ذلك فی رمضان عمر بن الخطاب و عثمان ابن عفان میگذاشتند نماز مغرب را و قنیه نظر میکردند بسوی کعبه سیاه پیش از آنکه افطار کنند باز افطار میکردند بعد از نماز این واقعه در رمضان بود یا بیهوشی و منزهه جنبه صبح است و روزه کسیکه صبح در آمد حال آنکه و سه با جنابت است غسل نکرده است مالک عن سحی مولی ابی بکر بن عبد الرحمن عن ابی بکر بن عبد الرحمن عن عائشة و ام سلمة و ریحان

علیهما السلام قالتا کان رسول الله صلی الله علیه و آله یصوم جنباً من جماع غیر اختلام ثم یصوم حضرت عائشة و ام سلمة را می گفتند که هر آینه آنحضرت صلی الله علیه و آله صبح و سه آمد در آن حال که با جنابت بود بسبب جماع نه بسبب اختلام بعد از آن روزه میگرفت یعنی روزه را صبح میداد است مالک عن سعید بن مسعود عن ابی بکر بن عبد الرحمن عن عائشة و ام سلمة و ریحان

ابن همام عن عائشة و ام سلمة و ریحان ان رسول الله صلی الله علیه و آله یصوم جنباً من جماع غیر اختلام فی رمضان ثم یصوم حضرت عائشة و ام سلمة رضی الله عنهما می گفتند که آنحضرت صلی الله علیه و آله صبح و سه آمد در آن حال که با جنابت بود بسبب جماع نه بسبب اختلام بعد از آن روزه میگرفت مالک عن

عبد الله بن عبد الرحمن عن ابی یونس عن عائشة عن عائشة ان رسول الله صلی الله علیه و آله یصوم

مُسَوَّى لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ أَهْلُ الْعِلْمِ

مصنف واقف علی الباری ان اسمہ یا رسول اللہ اخی اصبح جنباً وانا اری الصبیح فقال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
اصبح جنباً وانا اری الصیام فاعتسل اصوم فقال لہ الرجل یا رسول اللہ انک لست مثلاً قد غفر اللہ لک ما تقدم
من ذنبک وانا اتر فضرب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قال اللہ اظہر جلالہ ان اکون اخشاکہ اللہ واعلمکم بما اتفق
حضرت عائشہ فرمود کہ شفعی گفت در خدمت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آنحضرت ایستادہ بودند بر دروازہ من
می شنیدم یا رسول اللہ ہر آئینہ من بصری در می آیم حالانکہ من با جناتہم من ارادہ صوم دارم پس فرمود او را رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم من بصری در می آیم و حالانکہ من با جناتہم من ارادہ صوم دارم پس غسل سکینم و روزہ میگیم پس گفت
او را آن شخص یا رسول اللہ ہر آئینہ تو نمیشی مانند ما ہر آئینہ آمرزیدہ است ترا خداستالی آنچه پیش ازین گذشت از گناہ
تو و آنچه موخر شد پس ختم گرفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود و اللہ ہر آئینہ من امیدوارم کہ ہستم تر سہ ترین
شما از خدا و انا ترین شما بان چیز کہ ہر ہر یکم از ان مالک عزیزی مولی ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن ہشام

ان سمع ابابکر بن عبد الرحمن یقول کنت انا وابی عند مروان بن الحکم و هو امیر المذنبہ فذکر لہ از ابابکر یقول انما اصبح جنباً فطر
ذلک الیوم فقال مروان اقمت علیک یا عبد الرحمن لئن ہین الی علی المؤمنین عاتشۃ وامرسلۃ فلتسألنہا عن ذلک
فذل عبد الرحمن فخرج ذہبت معہ حتی دخلنا علی عائشہ فسلم علیہا عبد الرحمن فقال یا ام المؤمنین انا کنا عند
مروان بن الحکم فذکر لہ از ابابکر یقول انما اصبح جنباً فطر ذلک الیوم قالت عائشہ لیس کما قال ابو ہریرۃ یا عبد الرحمن
انزع عیالک ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال عبد الرحمن لا ولیدہ قالت عائشہ فاشہد علی رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم انہ کان یصوم جنباً من جاع غیر احتلام ثم یصوم ذلک الیوم قال ثور بن جابر خنی خذنا علی امرسلۃ

فسألناہا عن ذلک فقالت مثل ما قالت عائشہ قال فخر بن حاتم جئت مروان بن الحکم فذکر لہ عبد الرحمن ما فی التنا فقال
مروان اقمت علیک یا ابابکر لئن لکن ابی فلتسألنہا عن ذلک فانی ہریرۃ فانیہ باعقبت فلتخبرنہ بذلک
فذلک عبد الرحمن و رکبت معہ حتی اتینا ابابکر فقبضت معہ عبد الرحمن ساعة ثم ذکر لہ ذلک فقال ابو ہریرۃ (اعلم ان ابابکر) انما
انما اخبرنہ بہ لئلا یخبر ابو بکر بن عبد الرحمن گفت کہ بودم من و پدر من پیش مروان و او امیر مدینہ بود پس ذکر کردہ شد پیش او
کہ ابو ہریرہ میگویی کہ صبح در آید و او با جنابت است افطار کند آنروز را پس گفت مروان تم میدہم ترا عبد الرحمن
کہ بروے بسوے حضرت عائشہ و اسم سلمہ پس سوال کنی ایستادہ ازین مسئلہ پس رفت عبد الرحمن و رفقم من نیز ہمراہ او
تا آنکہ در آمدیم بر حضرت عائشہ پس سلام گفت بروے عبد الرحمن بعد از ان گفت یا ام المؤمنین ہر آئینہ ما بودیم نزد یک
مروان پس ذکر کردہ شد پیش او کہ ابو ہریرہ میگویی کہ صبح در آید و او با جنابت است افطار کند آنروز را گفت حضرت
عائشہ نیست این حکم چنانچہ گفتہ است ابو ہریرہ اسے عبد الرحمن آیا اعراض میکنی از آنچه میگوید رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

گفت عبد الرحمن اعراض میکنیم بخدا قسم گفت حضرت عائشه پس گواهی میدهم بر رسول الله صلی الله علیه وسلم
 که در صبح در می آمد و او با جنابت بود بسبب جماع نه از احتلام بعد از آن روزه میگرفت آن روز را گفت ابو بکر
 بعد از آن بر آمدیم تا آنکه داخل شدیم بر ام سلمه پس سوال کرد عبد الرحمن او را از این مسئله پس گفت چنانکه گفته بود حضرت عائ
 پس بر آمدیم تا آنکه آمدیم پیش روان پس ذکر کرد عبد الرحمن نزد او آنچه حضرت عائشه و ام سلمه گفتند پس گفت مردان قسم ادا
 ترا اے اباجی که سوار شوے بر جانور من پس هر آینه استاده است بر دوازده پس بروے بسوے ابوهریره پس هر آینه او
 در زمین خود است در وادی عقیق پس خبر کن او را باین ماجرا پس سوار شد عبد الرحمن و سوار شد من من همراه او تا آنکه آمدیم
 نزدیک ابوهریره پس سخن گفت با عبد الرحمن ساعته بعد از آن ذکر کرد پیش او این ماجرا پس گفت ابوهریره علم تحقیق
 مرا باین مسئله غیر ازین نیست که خبر داده مرا خبر دهنده باین اختلاف وافی لقبلة الصائم ولا یقنی ان ترکها اولی الا ان اراد
 بیان الجواز او انکرا ل ترخص اختلاف کرده اند سلف و قبله صائم و اقوی آنست که ترک قبله تیر است
 مگر در حق کسیکه اراده کرد بیان جواز را چنانکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم کرد یا انکار کرد عمل برخصت را چنانکه مسائل
 کرد در قصه که می آید مالک عزری بن اسلم عن عطاء بن یسار ان رجلا قبل امراته وهو صائم فی رمضان
 فوج من ذلك فجعل شدا فافسلا امراته لتسأل له من ذلك فدخلت علیها مسلمة نزع النبی صلی الله علیه وسلم فذکرت ذلك لهما
 فاخبرت لهما امر مسلمة ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قبل هو صائم فرجعت فاخبرت زوجها فزاده ذلك ثم اقال
 لتسأل رسول الله صلی الله علیه وسلم یحیى لرسول الله صلی الله علیه وسلم ما یشاء ثم رجعت امراته الی امر مسلمة
 فوجدت عندها رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما لهن الا امراته فاخبرته امر مسلمة
 فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما لهن الا امراته فاخبرته فزاده ذلك فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما لهن الا امراته فاخبرته فزاده ذلك
 ثم اقال لتسأل رسول الله صلی الله علیه وسلم یحیى لرسول الله صلی الله علیه وسلم ما یشاء فقضیت رسول الله صلی الله علیه وسلم وفاق الله
 انی لا تقی کو الله و اعلمکم بحمد و دیه - مردے بوسه کرد زن خود را حالانکه او صائم بود در رمضان پس مخزن
 شد بسبب بوسه دادن بسیار سخت پس فرستاد زن خود را تا سوال کند برائے او ازین مسئله پس در آمد بر ام سلمه و ذکر کرد
 این امر را پیش او پس خبر داد ام سلمه آن زن را که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بوسه میکند حالانکه او روزه دار میا شد پس
 باز گشت آن زن پس خبر داد شوهر خود را پس زیاده کرد این خبر در حق آن مردانده را و گفت نیستیم ما نماند آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم خدا تعالی حلال میبازد برائے پیغمبر خود آنچه میخواهد بعد از آن باز آمد آن زن او پیش ام سلمه پس
 یافت نزد ام سلمه آنحضرت را صلی الله علیه وسلم پس فرمود آنحضرت چیست این زن را پس خبر داد ام سلمه آنحضرت را
 صلی الله علیه وسلم پس فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم آیا خبر ندادی او را که من میکنم این کار را پس گفت ام سلمه هر آینه
 خبر داده بودم او را پس رفت بسوے شوهر خود پس خبر داد او را پس زیاده کرد این ماجرا در حق او غم و اندوه را و گفت ی

مصطفیٰ ﷺ مانند آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم اللہ تعالیٰ حلال میگردد و اندر برای رسول خود آنچه میخواهد پس خشکی نشد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و فرمود و تتم بخدا هر آنچنین من متقی تر و پر سیزگار تر م از شما و دانای ترین شما ام با حکما هذا استغالی هالك

عن هشام بن عروة عن أبيه عن عائشة أم المؤمنين أنها قالت إن كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقبل بعضنا أو
وهو صائم ثم تقضى - عروه روایت کرد کہ حضرت عائشہ صیغہ مودہ را تینہ حال میں بود کہ آنحضرت صلی اللہ
علیہ وسلم بوسہ میکرد بعضے زنان خود را و او صائم میبود بعد ازین عائشہ میخندید و آلت عن یحییٰ بن سعید از عائشہ مینت
ذید بن عمار بن نفیل از عائشہ بن الخطای کہ انت تقبل داس عمر بن الخطاب کہ هو صائم فلما نهاها عائشہ زوجہ عمر بن
الخطاب بوسہ میکرد و عمر بن الخطاب را او صائم میبود پس منع نکرد او را و آلت عن ابی النضر مولى عمر بن سعید الله

عائشة بنت طلحة اخبرتنا انها كانت عند عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم فدخل عليها زوجها اذ كان وهو عبد الله بن عبد الرحمن بن ابي بكر الصديق وهو صائم فقالت له عائشة ما يمنعك ان تدنوا من اهلك فتقبلها

وتلاهم ما فقال اقبلها وانا صائم قال نعم عائشة بنت طلحة بود نزدیکی حضرت عائشة صدیقه رضی اللہ عنہا پس داخل شد بروے شوهر و آنجا او عبد اللہ بن عبد الرحمن بن ابی بکر الصدیق بود و او روزه دار بود پس گفت اورا حضرت عائشة چه چیز منع میکند ترا از آنکه نزدیکی شوی یزن خود پس بوسه کنی اورا و بایکدیگر لعب کنی با او پس گفت عبد اللہ آیا بوسه کنم اورا من صائم باشم گفت حضرت عائشة آری مکن قالک عن ذیل بن اسلم ان اباه یرویہ و سعد ابن ابی وقاص کان یرخصا فی القبلة للصائم البوسه یرہ و سعد بن ابی وقاص یرخصت میرا و نہ بوسه کردن را با صائم

مالک انہ بلغه ان عائشۃ زوج النبی صلی اللہ علیہ وسلم کانت اذا ذکرَتْ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کان یقبل وھو صائم تقول ایک مالک لنفسی من رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حضرت عائشہ وقتیکہ ذکر سیر وخیبر
راکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بوسہ میداد حالانکہ اوصائے پو میگفت عقب این حدیث وکرام یک از شما قادر
تراست بفیس خود از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

م

عن هشام بن

عدوة قال عن ابن النزيير لم ارا القبلية للصائغ تدعو
 الاخير گفت عوده بن الزبير ندیم بوسه را در حق روز دوازدهم غانده باشد بجانب خیر و اکت عن زید بن اسلم عن عطاء بن رباح

از عبد الله بن عباس سئل عن القبلة للمصائم فاخضعوا للشيخ فذكره مالك بن النضر بن عبد الله بن عباس في سؤاله عن القبلة
قبلة مصائم ليس بخصت واهم پر او مکره وداشت از ابن ابی حاتم مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر كان يذبح عن القبلة

ولبابه اشرفه للصائم عبدالمعین عمر بنی میکرو از قبله و مباشرت در حق صائم باب اختلاف وافی الجماعه للصائم والا قوی
انها لا تکره الا لمن خشی الضعف اختلاف کردند در سخن کشانیدن صائم و اقوی اقوال آنست که مکروه نیست آن مگر در حق

مسئوی له قلت ومن الوجه من التطبيق يبرز الكار ما عوذ من قول الشافعي عليه السلام في شرح السنة قال الشافعي
 وإنما معنى النبي صلى الله عليه وسلم من السفر وهو في السفر وقوله حيث بلغه ان ناسا صاموا فقال اولئك العصاة فوجه
 ذلك اذا لم يحتفل قلبه قبول الرخصة واما من رأى الفطر مبأحا وقوى على الصيام فصام فهو واجب الى ۱۲

قلت في شرح السنة ولو اصبغ في السفر وعلم انه يدخل ليدخل في يومه قال مالك يدخل ليدخل هو صائم وقال قوم لان
 يفطر في الاثوار ولو اصبغ لشركا ثم اداد الفطر جاز وان عرف انه يصل والمقصود قبل المردود قول عندك هذا خبر عن علي بن ابي طالب رضي الله عنه

(باقی صحت)

مصنف حاصلا كنيه برائے قتال دشمن خود و روزہ گرفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفت ابو بکر بن عبد الرحمن کہ
 گفت کسیکہ این حدیث بن رسانید ہر آئینیہ دیدم آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم در عرج کہ میسخت بر سر خود آب بار سبب
 تشنگی یا گفت سبب گرمی پس گفت تشنگی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ طائفہ از مردمان روزہ گرفتند وقتیکہ تو روزہ
 گرفتی گفت راوی پس وقتیکہ رسید آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ یطالب کرد پیالہ را پس آب خورد پس افطار کردند مردمان
 مالک عن حمید الطویل عن انس بن مالک انہ قال سافرنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في رمضان فلم يجد الصائم على الفطر

ولا المفطر على الصائم ثم انس بن مالك گفت سفر کردیم با ہمراہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در رمضان پس عیب نکرد و روزہ دار
 بر افطار کننده و نہ انظار کننده بر روزہ دار مالک عن هشام بن عروہ عن ابيہ عن خرق بن عمرو الاسلمی قال لرسول الله صلى الله

عليه وسلم يا رسول الله اني جال صومرا فاصوم في السفر فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم ان شئت فصم وان شئت فافطر
 حمزه بن عمرو السلمي گفت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را یا رسول اللہ ہر آئینیہ من مردے ام کہ روزہ میدارم پس آیا روزہ دارم

در سفر پس فرمود او را آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم اگر خواهی روزہ گیر و اگر خواهی افطار کن مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر
 كان يصوم في السفر عبد الله بن عمر روزہ می گرفت در سفر مالک عن هشام بن عروہ عن ابيہ عن خرق بن عمرو الاسلمی قال لرسول الله صلى الله

عليه وسلم يا رسول الله اني جال صومرا فاصوم في السفر فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم ان شئت فصم وان شئت فافطر
 معہ فی صومعہ و نہ فطر نحن فلا یامرنا بالصیام ہشام بن عروہ گفت کہ مسافر سے شروع و در رمضان و مسافرت

میکردیم با ہمراہ او پس روزہ می گرفت عروہ و افطار میکردیم ما پس امر میکرد ما را بر روزہ داشتن یا آب المساقا اذا اراد
 یدخل بلذہ اول یومہ یتحب للصوم مسافر وقتیکہ بخوابد کہ داخل شود در شہر خود در اول روز سنت مکررہ است

اورا روزہ داشتن آن روز مالک انہ بلغنا عن ابن الخطاب کذا اذا کان فی سفر فی رمضان فعلم انہ داخل
 المنی من اول یومہ فدخل هو صائم عمر بن الخطاب وقتی در سفر سے بود در ماہ رمضان پس میدانست کہ داخل خواہد شد

در مدینہ اول روز خود داخل می شد حالانکہ روزہ دار سے بود قال مالک من کان فی سفر فی رمضان فعلم انہ
 داخل علی اہلہ من اول یومہ وطلع لہ الفجر قبل ان یدخل فافطر و هو صائم قال یحیی قال مالک اذا

اراد ان یخرج فی رمضان وطلع لہ الفجر و هو یا رضاء قبل ان یخرج فانه یصوم ذلک الیوم
 گفت مالک کسیکہ باشد در سفر در ماہ رمضان پس دانست کہ او داخل شوندہ است بر اہل خود از اول روز خود و

مسئله (رقیبه ص ۲۳) انتخاب الصوم فیکون لا یرتفع علی قول الجمهور ولی الذی یصلی صلاته و یصوم صومه و یزکی نفسه و یرتفع علی قول الجمهور

مصنفی طلوع کرد و او را فجر پیش از آنکه داخل شود در حالیکه او صائم باشد گفت مالک وقتیکه بخوابد که برآید یعنی مسافر در رمضان و طلوع کرد و او را صبح و حال آنکه او در زمین خود است پیش از آنکه برآید پس هر آئینه او روزه بگیرد آن روز را متبرج گوید رضی الله عنه اگر مسافر یا مریض روزه گرفتند و در اثنا کے روزه مریض تندرست شد و مسافر مقیم گشت بر ایشان افطار حرام است زیرا که عذر رفع شد از ایشان و اگر صحیح مقیم روزه گرفت بعد از آن مسافر شد یا مریض شد جایز است او را افطار از جهت وجود علت رخصت و اگر مسافر اخرج نباشد تا که راست او را تمام صوم مسئله اگر در اثنا کے روز صبی بالغ شد یا کافر مسلمان شد قضاء این روزه بر ایشان واجب نیست زیرا که روزه متجزی نمیشود پس عدم وجوب صوم نیز مستلزم عدم وجوب صوم تمام روز است یا ب من افطر فی یوم ذی غلبه و هو یری انه قد اهلنی ثم یتقن بقاء النهار یقضه و لا کفارة علیه بهر که افطار کند و روزیکه او را در گمان آنکه در شب داخل شد بعد از آن یقین دانست که هنوز روز باقی است قضا کند و کفاره لازم نیست بروی مالک عن اید بن اسلم عن اخی خالد بن اسلم عن عمر بن الخطاب افطر ذات یوم فی رمضان ذی غلبه و رای انه قد اهلنی غابت الشمس فجاء رجل فقال یا امیر المؤمنین طلعت الشمس فقال عمر بن الخطاب الخطیب یسیر و قد اجتهدنا عمر بن الخطاب افطار کرد و روزی در رمضان در روزیکه او را در گمان کرد که و در شب داخل شد و غایب شده است آفتاب پس آمد پیش او مردی پس گفت یا امیر المؤمنین برآمد آفتاب پس فرمود عمر بن الخطاب حال را آنست هر آئینه ما تحری کرده بودیم قال مالک انما یرید بقوله الخطیب یسیر القضاء فی انزل الله اعلم و خفة مؤنة و یسارته یقول نصو یوما مکات له گفت مالک غیر از این نیست که اراده کرد عمر بن الخطاب باین قول خود که الخطیب یسیر و وجوب قضا را در آنچه بمانده میشود و الله اعلم و اراده کرد یکی محنت او را و آسانی او را میگوید روزه خواهم گرفت یک روز بجای او مترجم گوید رضی الله عنه احتیاط آنست که در حالت صحو افطار نکند آخر روز اگر بعد یقین بشاید غروب یا خبر متواتر و خبر صدوق و اجتهاد بقرائن مثل دیدن ظمئت که از مشرق بخیزد و روشن شدن ماه نیز عمل میزدان کرد زیرا که امر کردن سلف طبقه بعد طبقه بشاید همه احاد را ثابت نشد و اگر سیود البتة نقل میکردند و فی الحدیث اذا دبر النهار من ههنا و اقبل الليل من ههنا فقد افطر الصائم پس از اینجا دانسته شد که خبر صدوق و اجتهاد نیز در کار است چنانکه در اوقات صلوة بر قول مؤذن میتوان گفت که در صورت غیم از اجتهاد و چاره نیست پس اگر خطای اجتهاد سے یقین معلوم شود و اساک کند بقیه یوم را و قضا نماید و اگر غیر اجتهاد کند آنم شود یا با اختلاف اهل یقضه صیام رمضان متتابعاً و متفرقاً و لا قوی من التتابع احب للتفریق عجزی اختلاف کردند سلف آیا قضا کند صوم رمضان را پی در پی یا جدا جدا و اقوی احوال آنست که پی در پی قضا کردن بهتر است و دو متر است و جدا جدا کردن کفایت کننده است مالک عن ناظم بن عبد الله بن عمر کان یقول یصوم رمضان متتابعاً من افطره من رمضان

مسئوی رقیبہ ^{۲۲۲} قلت علیہ کہ زائل العلمی المتہاجر ولو اکل بلا جہتا اولاً واخر اوبان الغلط بطل ضررہ فیہ لا خفیاط ان لا یاکل
اخر الہما لا یبقی فی محل باجہا تفاق لا یصح و فی العالم کبریتہ تفرق علی ظن ان الفجر لم یطلع (باقی من ۲۲۳)

مصنف عبد السد بن عمر میگفت روزہ دار در رمضان را پے در پے کسیک افطار کرد آنرا سبب مرض یا سفر مالک

عن ابن شہاب ان عبد اللہ بن عباس را یا ہریرہ اختلافی قضاہ رمضان فقال حدھا یفرق بینه قال لا یفرق بینه کما ذکر
ایہما قال یفرق بینه ولا ایہما قال لا یفرق بینه ابن شہاب روایت کرد کہ عبد السد بن عباس والوہریرہ
اختلاف کردند در قضاہ رمضان گفت یکے از ایشان کہ تفریق کند در میان آن و گفت دیگرے تفریق کند در میان
آن ابن شہاب گفت بنیادیم کہ کدام یک از ایشان گفت کہ تفریق کند و کدام یک از ایشان گفت کہ تفریق کند میان
آن مالک عن یحیی بن سعید نہ سمع سعید بن المسیب یسأل عن قضاہ رمضان فقال سعید احدث الی لا یفرق قضاہ
رمضان فان سعید بن المسیب سوال کردہ شد اور از قضاہ رمضان پس گفت سعید بن المسیب دوست تر نزدیک
من آنست کہ تفریق کند قضاہ رمضان را و آنکہ پے در پے کند قال یحیی سمعت مالکاً یقول فیمن فرق قضاہ رمضان
فلیس علیہ عاۃ و ذلک مجزئ عنہ و احدث الی ان یتابعہ مالک میگفت در باب شخصیکہ جدا کرد قضاہ رمضان
را پس نیست بروے اعادہ و این تفریق کفایت کندہ ست اورا و دوست ترین وجہ قضاہ نزدیک من آنست کہ
پے در پے کند آنرا پاک مناصاً بلہلہ رمضان و هو متافض و کفر ہر کہ جامع کند اہل خود را در رمضان و حال آنکہ او صائم
است قضا کند و کفارہ و ہر مالک عن ابن شہاب عن سعید بن عبد الرحمن بن عوف عن ابی ہریرہ ان یسأل عن افطار رمضان

فأخبر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ان یکفر یفتقر رقبۃ و صیام شہرین متتابعین او اطعمتین مسکیناً
فقال لا یجوز قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یفرق تم فقال خذ هذا فقصہ فی بہ فقال یکسر رسول اللہ ما احل اوجہ منی
فقصہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بخت انیابہ ثم قال کلہ مروے افطار کرد در رمضان پس امر کرد اورا رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم کہ کفارہ دیدہ بازاد کردن یک بردہ یا بروزہ داشتن دو ماہ پے در پے یا طعام خوراندن شصت
مسکین پس گفت آن مرد نے یا ہم پس آوردہ شد پیش آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم زنبیل خربا پس فرمود دیگر این را و
تصدق کن آنرا پس گفت یا رسول اللہ نیست یکس محتاج تر از من پس خندید آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم تا آنکہ ظاہر شد
و ندان دراز آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بعد از آن فرمود بخور این را مالک عن عطاء بن عبد اللہ الخراسانی عن سعید بن المسیب

انہ قال جاء امری رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یفرق و ینتف شعر و یقول هلاک لا یفرق فقال لہ رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم و ما ذلک قال صبت اہلی انصا ثم فی رمضان فقال لہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم هل تستطيع ان تصنع
رقبۃ قال لا قال هل تستطيع ان تصنع بد نہ قال لا قال فاجلس فی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فقال خذ هذا فقصہ
بہ فقال ما احل اوجہ منی یا رسول اللہ فقال کلہ و صم یوماً مکان ما اصبت قال مالک قال عطاء قال سمعت سعید بن المسیب
کہ فی ذلک العرق من التمر فقال ما یبیز خمسة عشر صاعاً الی عشرین سعید بن المسیب گفت آنرا علی

مسئله (بحقیقه ۲۴۶) وهو طالع او افطر علی من ان الشمس قد غربت ولم تقرب قضاءه ولا كفارة عليه في شهر السنة قال الشيخ بن
 راهويه لا قضاء عليه فقیه من اكل تابعا قول عمر الخطاب يسير عنده الا لا قضاء ۱۲ - ۱۳ -
له قلت (بحاشیه ۲۴۶) وهو قول اكثر اهل العلم وفي الاثار ولا يجب التتابع في القضاء
 وكيفية ۱۲ - ۱۳ -

له قلت اعلم ان الشافعي وجوب الكفارة خمسة قیوفا قال تجزئ الكفارة باقضاءه يوم من رمضان بجماع الله به بسبب الصوم قال
 ابو حنیفة لو افطر يوم من رمضان باكل وشرب او جماع متعمدا تجزئ الكفارة ولو ابتلع حصة فلا كفارة عليه لو اكل ناسیا ظان ان لا
 فطره قال متعمدا فلا كفارة عليه معنی قوله صلى الله عليه وسلم فكل من غفل عن الشافعي انه ياتر حاجته وحجته عن الكفارة فحينئذ يصلي
 الله عليه وسلم انه لا تجزئ عليه الكفارة هذه شئ وهل يستغرق ذمته فيه قولان اظهرهما استقرت في ذمته فاذا قد دخلت خصلته فعلها
 والثاني لا تستقر بل تسقط كزكاة الفطر وقيل معناه يجوز للفقير صرف كفارته الى عياله والمذكور في كتب الحنفية
 انه خاف من ذلك الرجل وسكت النبي صلى الله عليه وسلم عن كفارة المرأة فاختلف فيها العلماء قال ابو حنیفة على المرأة مثل
 ما على الرجل ان كانت مطاوعة فان كانت مكرهة فعليها القضاء دون الكفارة واظهره اقول ان الشافعي ان الواجب كفارة واحد على
 الرجل وثمانون قول اخر على الزوج عنه وعنهما وقول اخر عليها كفارة اخرى وفي الحد يث انه يجب عليه قضاء ذلك اليوم سواء كفر
 بالصيام او غيره وعليه اكثر اهل العلم وفيه ان الواجب لكل مسكين من كل سنة خمسة عشر صاعا اذا قسمت من ستين
 مسكينا حصل لكل واحد صاع وعليه الشافعي وقال ابو حنیفة كالنظرة كل شئ مضمون فهو عرق ويقال للانسوج
 من الخضر قبل ان يجعل مكتلا عرق والمراة هنا هو المكتل ۱۲ - ۱۳ -

مسئله بسبب ان حضرت صلى الله عليه وسلم من يوم قد مضى من سنة خذرا وسكنه موسى خذرا وسكنه هارون خذرا وسكنه نوح خذرا وسكنه
 ميثان خذرا وسكنه نوح خذرا وسكنه نوح خذرا وسكنه نوح خذرا وسكنه نوح خذرا وسكنه نوح خذرا وسكنه نوح خذرا وسكنه نوح خذرا
 پس فرمود اورا رسول الله صلى الله عليه وسلم حبيت ان كنت جماع کردم اهل خود را من روزه دار بودم و در رمضان
 گفت نمیتوانم فرمود پس نشین پس آورده شد پیش آنحضرت صلى الله عليه وسلم زبیل خرا پس فرمود بگیر این را و تصدق
 کن این را پس گفت نیست یکس محتاج ترا من یا رسول الله پس فرمود بخور آن را و روزه دار و روزه بجای آنچه بآن
 گفت که گفت عطا پس سوال کردم سعید بن السیب را چه قدر بود در آن زبیل از خرا پس گفت در میان پانزده صاع

تا بیت صاع قال یحیی قال مالک سمعت اهل العلم یقولون لیس علی من افطر یوما من قضاء رمضان ان یأخذ

اهله نهارا و غیر ذلک الکفارة التي تتركها رسول الله صلى الله عليه وسلم یفعلها صاها له نهارا في رمضان فانما عليه
 قضاء ذلك اليوم گفت مالک شنیدم از اهل علم که میگفتند نیست بر کسی که افطار کرده باشد روزه را از قضاء رمضان
 بجماع اهل خود یا بغیر آن از سایر مفطرات کفار تکیه نقل کرده شود از آنحضرت صلى الله عليه وسلم در حق کسیکه جماع کرده باشد
 با اهل خود در روز رمضان و غیر ازین نیست که بروی قضا بهان روز است بقوی گفته است که شافعی گفته که چون این
 شخص حاجت خود بیان نمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم آخر گردانید کفارت را تا وقت بسیار و امر کرد و داورا که آن متر
 در حاجت خود صفت نماید و اگر افطار کند باکل و شرب پس مانند افطار بجماع است در وجوب کفارت نزد یک اهل حنفیه
 و مالک و کفارت مخصوص است بجماع دون اکل و شرب نزد یک شافعی و احمد و اندلسی مترجم گوید رضی الله عنه معمول
 درین باب حدیث متصل ابو هریره است پس آنچه در حدیث مرسل ابن السیب را است از ابی بکر بنه خذرا و نیست
 و آنچه تفسیر است مثل بیان عرق ما خود است مسلم هر که را این حادثه پیش آید بروی واجب است آنچه در حدیث

مسئله اول قلت وعلیه اهل العلم وللشافعی فی صوم کفارة البیض قرآن احد ما کما قال مجاهد ۱۲ - ۱۳ -

مصحف آمده و چون آنحضرت صلی الله علیه وسلم تنصیف نه نمودند بر وصفت عام که علت این حکم باشد از وصفه که علت آن زاید را بود چاره نیست و فقها و وران وصف مختلف شدند اقوی درین باب قول شافعی بنیاید که مؤثر مجموع چند چیز است اقتضا و صوم ادائے رمضان عمدتاً بجای که آثم شده است بآن بسبب معنی صوم پس بر جمیع ناسی کفاره نیست زیرا که روزی او ناسی نشده و نه بر کسیکه نیت روزه کرده است اصلاً و نه بر نفسیه صوم نفل و نذر و قضائے رمضان و نه بر بهر اکل و شرب و استنسا و استقاء و نه بر مسافر که جعل کند که نیت ترخص سفر در خاطر او باشد یا نه زیرا که آثم نه شده است بآن بجای و نه بر کسیکه خطا کرده است در اجتهاد و خود پس گمان کرد دلیل را و تحقیقیت نه بار بود و نه بر کسیکه فعلی که مقطر نیت از او بوقوع آمد و او اعتقاد کرد که مقطر است بعد از آن بنا بر آن افطار بجای کرد و نه بر کسیکه زنا کند به نسیان یا در حال سفر زیرا که آثم درین صورت بحجبت معنی زنا است نه بحجبت تعرض صوم و غیر جعل را بر جمیع حل نتوان کرد زیرا که جمیع فحش است و لهذا در اعتکاف اکل و شرب جایز داشتند نه جمیع را و نه غیر ادائے رمضان را بر ادائے رمضان و نه خطا و جعل را بر تعرض صوم و نه مسئله درین حدیث سکوت فرمودند از وجوب کفارت بر زن پس ظاهر آنست که مقتصر باشد بر وسع و بر وسع واجب نباشد و تخمیل که سکوت بنا بر امکان معرفت حکم است از حکم مرد چنانکه حدز تا بر سر دو واجب میشود و غسل بر سر دو واجب میشود و ظاهر آنست که اگر در روز تعرض صوم کرد و بجای دو کفاره لازم آید و داخل کفارت امر است که از شرع لغو بر آن دلالت نمیکند و آیا قضا يوم افساد لازم است همراه کفارت ظاهر آنست که لازم است مسئله درین حدیث دو احتمال است یکی آنکه کفارت مستقر شد در وقت او پس هر وقتیکه قادر شود بر یکی ازین امور واجب شود و دیگری آنکه ساقط شود مثل صدقة النقطر سکوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم مؤید ثانی است و الله اعلم یا آپ صوم

فی الکفارات متتابعاً روزه دار و کفارات پے در پے مالک عن حمید بن قیس التمیمی که نه اخباره قال کنه

مجاهد بن یوسف بالبیت فجاءه انسان فساله عن صیام ايام الکفارة متتابعاً و یقطعها قال صید فقلت له نعم یقطعها ان شاء قال مجاهد یقطعها فان قرأه ابی بن کعب ثلثة ايام متتابعات حمید بن قیس گفت که بود هم همراه مجاهد و اطواف میکرد و بخانه کعبه پس آمد پیش او آدمی پس سوال کرد از وی از روزه گرفتن روزها کفاره آیا پے در پے باشد یا قطع کند آنها را از یکدیگر گفت حمید پس گفتم آری قطع کند آنرا اگر خواهد گفت مجاهد قطع کند آن را زیرا که در قرارة ابی بن کعب آمده است ثلثة ايام متتابعات یعنی سه روز پے در پے قال یحیی قال مالک واجب الی ان یکون عاتق الله فی القرآن یصوم متتابعاً گفت مالک دوست تر نزد یک من آنست که باشد آنچه خدا تعالی ذکر کرده است در قرآن که روزه گرفته شود پے در پے یا یک روز بعد از یک روز یا متتابعاً و یقطعها و یصوم و یصوم و یصوم و یصوم واجب است بر وی پے در پے گرفتن روزه کفاره قتل یاظهار و غیر آن پس پیش آمد او را مرخصی یا حیضه بنا کند بر آنچه روزه گرفته بود

مسئله قلنا عند الشافعي يزول التسامع بفوات يوم بلا دن فيجب الاستينان لا يفيض لو افطر بعد سفر
يستأنف وفق عن الرض قولان الجدي بفوات التسامع ١٢ **مسئله قلنا** في العالكية ان خاف على نفسه التلطف
او زيادة العلة او امتدادها او كان صحيحا يخشى ان يمرض بالصوجان لا افطار ومعرفه ذلك باحتماد وهو غلبة الظن
عن اماره او تجربه او اخبار طبيب مسلمو غير ظاهر الفسق وفي المنهك ويباح تركه للمريض اذا وجد به مضره اشد من نفعه
الضرر الشديد في باب التيمم الخاف على منفعة عضو ولكن ابطوء البرء والشئان الفاحش في عضو ظاهر في الاظهر ١٣ +

مصنف قال يحيى سمعت مالكاً يقول الحسن ما سمعت فيمن زوج عليهما شهرين متتابعين في قتل خطأ أو نظاهر ففراراً
بغلبة يقطع عليهما إذا عزم من مرضه قوي عليهما فليس ان يؤخر ذلك وهو يني على ما قد مضى من صياحه
وكن لك المرأة التي يحب عليها الصيا في قتل النفس اذا خضت بين ظهري صياهما انما اذا ظهرت لا توشع الصيا
وهي تنبئ على ما قد مضى وليس لاحد جوع عليهما شهرين متتابعين في كتاب الله ان يقطع الامزعة
مرض او حيضة وليس له ان يسافر فيقطع قال مالك وهذا الحسن ما سمعت الى في ذلك

مالک میگفت بہترین احکام کہ شنیدیم در حق کسے کہ واجب شد بروے روزہ دو ماہ پے در پے در قتل خطا یا ظہار پس پیش آمد اور امضیکہ غالب آید بروے قطع کند بروے روزہ ویرا کہ ہر آئینیہ او وقتیکہ صحت یافت از مرض خود تو تا شد بزرگداشتن پس نیست اورا کہ تاخیر کن دآن روزہ داشتن را و بنا کند بر آنچه گذشت ازوے و بچنین زنے کہ واجب شد بروے روزہ گرفتن و قتل نفس وقتیکہ حالیض شود و در میان روزہ خود ہر آئینیہ وے چونکہ پاک شود تاخیر نہ کند روزہ داشتن را و و بنا کند بر آنچه روزہ گرفته بود و جایز نیست کسے را کہ واجب شد بروے روزہ گرفتن دو ماہ پے در پے در کتاب خدا تعالی کہ افطار کند مگر بسبب علتے از مرض یا حیض و جایز نیست اورا کہ سفر کند پس افطار نماید گفت مالک و این بہترین اقوال است کہ شنیدیم آنرا درین سلسلہ نزدیک من تشریح گوید رضی اللہ عنہ زائل میشود و تابع نزدیکش منی بقوت یکروز کہ بغیر عذر باشد پس واجب است استیناف یعنی از سر نو روزہ گرفتن مگر بغض و اگر افطار کند بعد از سفر از سر نو باید روزہ

واشت و در عذر مرض دو قول است الجارید یفوت القتاج باب المريض اذا اشتد عليه الصوم افطر وليس
ذلك حد يوصف مريض وقتیکه وشوار شود بروی روزه گرفتن اظفار کند و نیست آن رخصت را حدیکه بیان
کرده شود بلکه نفوذ بر تخری بیمارست قال یحیی سمعت مالکاً یقول الاموالدی سمعت مناصلاً لعلم الزیفر
ذالصابه المرض الذی یشق علیه الصیام یتعبه ببلغ منه ذلک فازیله ان یفطر و کذلک المريض اذا اشتد علیه
لقیام فی الصلوة وبلغ منه ما الله اعلم بعد ذلک من العید من ذلک ما لا یتبلغ صفة فاذا بلغ ذلک منه صلی و
فالسو دین الله یرقن رخصه فی الفطر و السفر و هو اقوی علی الصیام من المريض قال الله تبرک و تعالی
کتابه کانت منکم مریضاً و علی سفر فعد من ايام أخر فاخر الله عزوجل المسلم فی الفطر و السفر و هو اقوی علی الصیام

مسئله اقلت معانا المستحقين بياض المدام الواجب لا التطوع فهو قول اهل العلم ۱۲ قلت تعقب شيخ التميمي من مات
عليه صوم رمضان عنه ليله للشافعي فيمن فاته شيء من رمضان مات بطلان كل من القضاة قولان الجليلي يخرج من تركته لكل يوم من طعامه والقديم
بصوم عنه ليله لخارجه النودي قال المحلى معناه يجوز له الصوم عنه في كل يوم لا يطعمه وادبيل قول ابن عمر على القديم لا يصوم ولا يصلي حتى يعتد بحقيقته
لكل يوم كما افطره وادبيل قوله صلى الله عليه وسلم عنه ليله على قوله ان معناه اطعم عنه ليله سمي ما كان مكان الصيام صيا ما حجا ۱۳۱ +

مسئله من المريض فهدا احب ما سمعت الخ في ذلك هو الامام الحنفية عليه عذنا گفت الاكس حكمه كشتيدم آنرا از اهل علم
انست كه بیمار وقتيكه برسد اورا مرضي كه دشوار باشد بروے روزه گرفتن باومی و در تعب اندازد اورا و برسد این مرض
از آن شخص بحد تعب پس جایز است اورا كه افطار کند و همچنین مريض وقتيكه دشوار شود و استیاد در نماز بروے و برسد
مرض از آن شخص بحد كه خدا تعالی و اناترست بعد آن نسبت بنده و این مرض كه عذر بسبب آن تحقیق میشود نوع است
كه رسیده میشود بصفت او یعنی حد جامع و مانع او ظاهر نیست پس وقتيكه برسد مريض باين حد از مرض نماز گذاردن شسته و
دين خدا تعالی آسان است و هر آئینه رخصت داده است خدا تعالی مسافر را در افطار و در حال سفر و او توانا تر است
بروزه گرفتن از مريض گفت خدا تعالی در كتاب خود ذكر كند منكم مريضاً پس رخصت داده است خدا تعالی مسافر
را در افطار و در حال سفر و او توانا تر است بروزه گرفتن از مريض پس این قول احب اقوال است كه شنيديم آنرا
نزد يك من درین باب و همان است امر كه اتفاق واقع شد بران نزد يك ما یا كب من عليه صوم واجب قلیكند به

قبل التطوع كسكه بروے روزه واجب باشد پس شروع كند آنرا پیش از روزه نفل هالك انه بلغه عن سعيد بن
المسيب انه سئل عن رجل نذر صيام شهر هل لا يزال تطوع قال سعيد يبدل بالذن قبل التطوع سوال کرده شد سعيد بن المسيب
را از حال شخصی كه نذر كرد روزه گرفتن بچا ہے آیا می رسد اورا كه روزه نفل گیر پس گفت سعيد بن المسيب شروع كند
بنذر پیش از روزه نفل قال مالك بلغه عن سليمان بن يسار مثل ذلك گفت مالك خبر رسید مرا از سليمان بن يسار
مانند این یا كب هل يصوم احد عن احد یا روزه گیر دكس عوض و گیر هالك انه بلغه عن عبد الله بن

عمران يسأل هل يصوم احد و يصلي احد عن احد فيقول لا يصلي احد عن احد ولا يصوم احد
عن احد عبد الله بن عمر اسوال کرده شد آیا روزه گیر دكس عوض كس و نماز گذارد كس عوض كس میگفت نماز گذارد
كس عوض كس و روزه گذارد كس عوض كس مترجم گوید این را تعقب کرده اند بحديث بخاری عن عائشة من مات و
عليه صوم صام عنه و لیه فقیه میگوید كه ممكن است حج در میان حدیث و اثر پس بگوئیم كه معنی قول ابن عمر لا يصوم احد الخ
آنست كه كس عوض كس روزه گذارد در حال حیات بآن معنی كه مريض یا شیخ فانی غلام خود را یا سپه خود را فرماید كه عوض
او روزه بگیرد تا بار صوم از وے سبب گرداند بخلاف حج كه در حال ضرورت كس عوض و گیر حج را بجا میتوان آورد
والله اعلم بحكمه در باب شخصی كه بمیرد و بروے واجب بود صوم و در پیش آمده است حدیث شریفین من مات و عليه صوم

مسئله قلت وعليه اهل العلم ان ذلك متأكد للصوم ولا يقصد صومه ^{۱۲} قلت وعليه اهل العلم وفي العالم كبرية اخفاء واستقاء ولا انقم او حنة عاد بنفسه اعادة وخرجه فلا فطر على الاصح الا في الاعادة والاستفاعة بشرط ولا انقم وفي المنهك والصحيح انه لو تيقن ان لم يرجع شيء الى جوفه بطل ولو عليه التقي فلا بأس - ۵۱۳ -

مسئله شهوت وسب ونميت هالك عن ابى الزناد عن الاعرج عن ابى هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال الصيام جنة فاذا كان احدكم صائما فلا يرفث ولا يجهل فان امره شانه او قاتله فليقلل في شئها ^{۱۳} رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود روزه سپهر است يعني از وسوسه شيطان پس وقتيكه باشد يكی از شمار روزه دار پس كلام شهوت كند و غلبه كند پس اگر مردے سب كند باو يا جنگ كند باو پس بگويد سپهر آئينه من روزه دارم سپهر آئينه من روزه دارم يا ب كبره السواك للصائم ولو بعد الزوال كروهيت سواك كردن روزه دار را اگر چه بعد زوال آفتاب كند

هالك انه سمع اهل العلم لا يكرهون السواك للصائم في رمضان في ساعة من ساعاتها ^{۱۴} واوله لا في آخره قال ولم اسمع احدا من اهل العلم يكره ذلك ولا ينعى عنه الاك شفي اهل علم را كه كروه نمي داشتند سواك كردن برائيه روزه دار در رمضان و پنج ساعت از ساعات نهانه در اول او و نه در آخر او گفتند مالك و نشيتم تحكيين را از اهل علم كه كروه دارد آن را يابني كند ازان مترجم گويد هيمن است قول ابو حنيفة و اكثر علماء و شافعي كروه مي دارد سواك كردن مرصا هم را بعد زوال از جهت خوف ازاله بوسه و من صائم كه مجرب است نزديك خداست اهل العلم يا ب من استفاء في الصوم فعليه القضاء لا من ذرعه التقي كسيكه يقصد كند قتي در روزه واجب است بروے قضاء واجب نيت بر كسيكه غالب آمد بروے قتي

هالك عن نافع عن عبد الله بن عمر انه كان يقول من استقاء وهو صائم فعليه القضاء ومن ذرعه التقي فليس عليه القضاء ^{۱۵} عبد الله بن عمر گفت كسيكه يقصد قتي ميكند و او روزه دار است پس واجب است بروے قضا و هر كه غالب آمد بروے قتي پس نيت لازم بروے قضا نشد چه گويد رفع كرده اند اين حديث را اصحاب سنن اربعه و غير ایشان و ايا افناد استفاء صوم را از جهت نيت اوست پس ناسد كند اگر چه يقين باشد كه چيزي بوقت رجوع نكرده است يا از جهت آنكه منظمه رجوع است پس اگر يقين شد كه چيزي رجوع نكرده است فاسد نشود تحقيق نزديك فقير است كه استفاء بمنزله نوم است كه شارب آنرا منظمه رجوع است و نه جائيكه اعتياد نيت خوف فرموده است و جائيكه باختيار است حكم بفساد صوم نموده است چنانكه نوم را نماند خرج رنج گردانيد لكن چون شارب خود نصب عتد فرموده است حكمي عليه پيدا شد و اثر بطلت خود پس حق آنست كه ... و سب فساد است از جهت منظمه رجوع ليكن اگر يقين باشد كه چيزي رجوع نكرده است نيز قضا لازم آيد بجهت آنكه عتق كه شارب نصب كرده است يافته شد اگر چه چكوت موجود نيت باشد و فرموده كه انما حرق النار يا ب من اكل وشرب في الصوم ناسيا حكم كسيكه خرد يا آشاميد در روزه بر نسيان قال يحيى سمعت مالكا يقول

مسئله قلت تعقب بحث مسلم اذانسی احدکم فاکل و شرب فلیتم صومه فانما اطعمه الله وسقاه فذهبا کما قالوا العلم

الی ان الصائم اذا اکل او شرب ناسیا لم یفسد صومه فرضا کان او نفلا وقال مالک هذا فی النفل و من الفرض

مصنف من اکل او شرب فی رمضان ناسیا او ساهیا او ما کان من صیحا واجب علیه قضاء یوم کان و سمعت

مالک یقول من اکل و شرب ناسیا او ساهیا فصباح فلیس علیه قضاء ولیتم یوم الذی اکل فیه شربا و هو متطوع و لیس

علیه قضاء و یقطع صیحا و هو متطوع قضاء اذا کان انما اخط من عذر غیر متعمد للفطر ولا یرى علیه قضاء صلوة نافلة

اذا هو قطعها من حدیث لا یتستطیع حبسه لما یحتاج فیه الی الی صنفی گفت یحیئینیم مالک را که می

گفت هر که خورد یا آشامید بنیان یا بسپود در رمضان یا در روزه دیگر که فرض است بروی مثل نذر و کفارة پس

بروئی واجب است قضا در روز دیگر مکان این روز و نیز شنیدیم مالک را که میگفت هر که خورد یا آشامید بنیان

یا بسپود در روز نفل پس نیست بروی قضا و تمام کند روزه آن روز را که خورد یا آشامید بروی و او روزه نفل داشت

و نیست بر کسی که رسید او را چیزی که تباہ کند روزه او را و حال آنکه او روزه نفل داشت قضا در آن روزه و قنیکه افطار

کرده باشد بسبب عذر نه آنکه بقصد افطار کرده باشد و نه بنیم بر نماز گذارنده قضا نماز نفل چون بشکند او را بسبب چیزی

که نمیتواند بند کردن آن از آنچه محتاج میشود و بروی بسوئی و ضوئتر جم گوید تعقب کرده اند این مذہب را بحدیث

مسلم که اذانسی احدکم فاکل و شرب فلیتم صومه فانما اطعمه الله تعالی و سقاه و لهذا اکثر اهل علم اختیار کرده اند که

اگر صائم بخورد یا آشامد بنیان روزه او تباہ نشود خواه فرض باشد خواه نفل و مالک نفل تخصیص کرده و الله اعلم

یا ب یتستحب صوم عاشوراء مستحب است گرفتن روزه روز عاشورا مالک عن هشام بن عروہ عن ابيه

عن عائشة زوج النبی صلی الله علیه و آله انها قالت کان یوم عاشوراء یوما تصومه قریش فی الجاهلیة و کان رسول الله

صلی الله علیه و سلم یصومه و الجاهلیة فلما قدم رسول الله صلی الله علیه و آله المدینة صام و امر الناس ان یصوموا فاما

فرض رمضان کان هو الغریضة و ترک یوم عاشوراء فمن شاء صامه من شاء ترکہ حضرت عائشة فرمود که

بود روز عاشورا روزی که روزه میگرفتند آنرا قریش در جاهلیت و آنحضرت صلعم نیز روزه میگرفتند آنرا و در جاهلیت

پس و قنیکه قدم فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر نیروزه گرفت آنرا و امر کرد ببردان بر روزه داشتن آن

پس و قنیکه فرض گردانیده شد رمضان فرض همان شد و ترک کرده شد روزه عاشوره پس هر که خواهد روز

وارد و هر که خواهد ترک کند آنرا مالک عن ابن شهاب عن محمد بن عبد الرحمن بن عوف انه سمع معوية بن ابي سفيان

یوم عاشوراء عام حج و هو علی المنبر یقول یا اهل المدینة ایضاً علماء که سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول لهذا الیوم هذا یوم

عاشوراء و لم یکنتم علیکم صیامه و انما صائم من شاء فلیصم و من شاء فلیفطر معاویه بن

ابی سفیان میگفت ای اهل مدینه که این روز شما گدشتد و محتاج شدید تعلیم بسیار

مسئله قلت جليلة العلم واستجاب لهم ان يصوموا التاسع العاشر في العالم كبريه ويكبروه يوم عاشوراء من ۱۲ قلت
وعليه اهل العلم ولونذ روى يوم العید قل الشافعی لا يتعدن ذلك وقال ابو حنيفة يتعدن فيقفوا صام فيها كاصاغا واختلفوا
في صيامها ما لم يلق المقتدر المجدد هدايا ولم يكن صام قال ابو حنيفة لا يصوم ويتعين الهل قال مالك له ان يصوموا للشافعی قوله
كل من هبنا ظهرها الاول كذا وقع يعني بن جليل اسرأه عقيل وهو وهم ظاهر والصواب اخت عقيل ۱۲ - ۱۳

مصحف از مسائل مهشدين رسول الله صلى الله عليه وسلم كه ميگفت اين روز را كه اين روز عاشورا است فرض کرده نشود
است بر شماروزه گرفتن آن من روزه دارم پس هر كه خواهد روزه بدارد و هر كه خواهد افطار كند هالك انه بلغه ان ابن الخطاب
ارسل الى الحارث بن هشام ان غدا يوم عاشورا وعصموا امرها هلك ان يصوموا عمر بن الخطاب كس
فرستاد لبوسه حارث بن هشام باین پیام كه فردا روز عاشورا است پس روزه گیر و امر كن اهل خود را كه روزه گیرند ترجم
گویند شب است نزدیک اكثر علماء روزه داشتن نهم و دهم و فی العالم كبريه كبره صوم يوم عاشورا مشهور باب النبی
عن صوم يوم الفطر يوم الاضحية وایا كرمی باب در منع از روزه گرفتن روز فطر و روز انعی و ایام منی هالك عن

هم بن جلی بن جلیان عن الامیر ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم نهی عن صیام یومین یوم الفطر و
یوم الاضحية رسول الله صلى الله عليه وسلم منع فرمود از روزه داشتن دو روز روز فطر و روز انعی هالك عن ابن شهاب
عن ابی عبید مولى بن اذر عن عمر بن الخطاب قال ان هذین یومان نهی رسول الله صلى الله عليه وسلم عن صیامهما
یوم فطر كه من صیامكم والاخر یوم تاكلون فیه تسكك حضرت عمر فرمود هر آینه این دو روز آن دو روز اند كه منع
فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم از روزه گرفتن و آنها روز افطار شما از صیام شما و دیگر روزیكه بخورید در آن از قریب آنها
خود هالك عن ابی النضر مولى عمر بن عبد الله عن سلیمان بن یساف ان رسول الله صلى الله عليه وسلم نهی عن صیام یامین
رسول الله صلى الله عليه وسلم نهی فرمود از روزه گرفتن در ایام منی یعنی ایام تشریق هالك عن ابن شهاب ان رسول الله
صلى الله عليه وسلم نهی عن صیام یومین یوم الفطر و یوم الاضحية یعطون یقولون انما هذان یامان الا فطر و یوم الاضحية رسول الله صلى الله عليه وسلم
فرستاد و عبد الله بن حذافه را در روز بائنی تا بگرد و در میان قافله حج بگوید غیمازین نیست كه این روز بار و روز بار
خوردن و آشامیدن و ذكر خدا تعالی است هالك عن یزید بن عبد الله بن الحارث عن مرة مولى امرها عقيل

ابن بطالب عن عبد الله بن عمر بن العاص انما خبره انه نهی عن صیام یومین یوم الفطر و یوم الاضحية یامان قال و هذا فقلت له
انما صائم فقال فی هذا الا یامان نهی رسول الله صلى الله عليه وسلم عن صیامهم و امر بان یقطن قال مالك بن ابی انشرف
عبد الله بن عمرو بن العاص خبره ان ابو هريرة را كه عبد الله و اهل تشدید بر خود عمرو بن العاص پس یافت او را كه من خود
گفت عبد الله پس خواند منی بر است خوردن پس گفتتم او را هر آینه من روزه دارم پس گفت آیا درین ایام روزه دارم
كه نهی فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم از روزه گرفتن در آن و امر فرمود ما را با افطار كردن در آن گفت كه آن ایام نیست

مسئله قلت تعقب یوم مسلم من صام رمضان ثم اتبعه ستان شوال کان کفیا الذی فقال لشافعی یستحبها افضل کذا ابو حنیفة

متفرقا کان او متتابعاً عند ابو یوسف کما ۱۰ متتابعاً لا متفرقا وفي العالم کبریۃ لکن عامة المتأخرین لم یروا به بأساً الا حرازه لا بأس به ۱۱ قلت تعقب

یوم التخییر لا یصح احدهما یوم الجمعة الا ان یصوم قبله وبعده فقال لشافعی نیکو افراد الجمعة وفي العالم کبریۃ ۱۲ یستحب یوم الجمعة افراداً

مسئله از صوم و ہر نہی میسر شود و آنرا بضعف و قوت حقوق مسلم شود و امام شافعی جمع کرده است و آثار مختلفہ درین باب آنکہ صوم و ہر نہی است برائے کسیکہ خوف ضرر داشته باشد یا قوت حقے گمان برد و سبب است برائے غیر آن

و در سبب مختار حنفیہ موافق قول مالک است کہ چون ایام نہیہ را افطار کنند و صوم و ہر نہی باک نیست کذا فی العالم کبریۃ

باب صوم ستمہ من شوال در بیان روزہ داشتن شش روز شوال قال یحیی سمعت مالک یقول فی صیام ستمہ ایام بعد الفطر

من رمضان انه لم یبرأ من اهل العلم و الفقه یصومها ولم یبلغ ذلک عن احد من السلف فان اهل العلم یکبرهون ذلک

و یحذرون بل عتہ وان یلحق بر رمضان و الیہ منہ اهل الجہالۃ و الجفاعة و اذ فی ذلک خصصہ عند اهل العلم و راوی

یعملون ذلک گفت مالک در باب روزہ گرفتن شش روز بعد افطار از رمضان کہ ہر آئینہ او ندیدہ کہ را

از اہل علم و فقہ کہ روزہ دارد آنرا از سر سیدہ این حکم از کہ از سلف و ہر آئینہ اہل علم مکروہ داشتند آنرا می ترسیدند

از بخت بودن آن و از آنکہ لاحق گردانند بر رمضان چیزیکہ نیست از وسع اہل جہالت و جہا اگر بہ بینند در آن باب

رخصتہ نزدیک اہل علم و بہ بینند کہ ایشان بعمل می آرند مترجم گوید رضی اللہ عنہ تعقب کردہ شد قول مالک را بحدیث

مسلم من صام رمضان ثم اتبعه ستان شوال کان کفیا الذی فقال لشافعی یستحبها افضل کذا ابو حنیفة

و داشتن آن افضل است و نزد ابو حنیفہ مکروہ است خواہ پے در پے باشد یا متفرق و نزد ابو یوسف متتابع آن مکروہ

است و ان التفرق فی العالم کبریۃ و لکن عامۃ المتأخرین لم یروا به بأساً و الاصح انہ لا بأس بہ **باب** صوم یوم الجمعة

در بیان روزہ گرفتن در روز جمعہ قال یحیی سمعت مالک یقول لم اسمع احداً من اهل العلم و الفقه من یقتلہ بہ نہی

عن صیام یوم الجمعة و صیام حسن قل لایت بعض اهل العلم یصوم و اذا کان یتمہ مالک سیگفت نشنیدم کہ را از اہل علم و فقہ

و از کسیکہ اقتدا کردہ شود بوسہ کہ منع کند از روزہ روز جمعہ و روزہ گرفتن جمعہ بہتر است و ہر آئینہ دیدم بعض اہل علم را کہ

روزہ میداشت آنرا و گمان کردہ میوم او را کہ قصد میکرد آن را یعنی جمعہ را مترجم گوید تعقب کردہ شد بحدیث یحیی بن الیسم

احکم یوم الجمعة الا ان یصوم قبلہ او بعدہ و نزد شافعی مکروہ است تہا روزہ گرفتن روز جمعہ و نزد حنفیہ سبب است

روزہ و نزد حنفیہ افرادہ **باب** من افطر لیسوا بالتطوع قضی بہر کہ افطار کند روزہ نفل را می باید کہ قضا بکند **قال** الحسن بن

شہاب از عائشہ و حفصہ رضی اللہ عنہما علیہما الصلوٰۃ و السلام متطوعتین فاھل لہما طعام فافطرنا علیہ فدخل

علیہما رسول اللہ صلی اللہ علیہما قالت عائشہ فقالت حفصہ ویدتی یا کلام و کانت بنت ابی ہاشم رسول اللہ

انتی اصیبتانا و عائشہ صائماتین متطوعتین فاھدی لنا طعام فافطرنا علیہ فقال

مسئله قلت عورض حتى يبعثوا ود الحاكم الصائم المتطوع امير نفسه از شاء صام و از شاء افطر فقال الشافعي لا قضاء عليه قال
 الحقيقة عليه القضاء وقال ملاك الفطن من غير علة يأنه القضاء لا فلا وفي حكم الصلوة النافلة قال الخطابي الاشبه للصلوة على الله تعالى انما امره
 استحبابا لان بدل الشئ في اكثر احكامها اصل محل عمله هو في الأصل بخلاف ذلك في البدل في الاموال او شرع في صلواته وصوت تطوع
 له يحل انما ولا القضاء ان لم يتم ويستحب **قلت** عليه حقيقة وقال الشافعي لا يقاس الصوم والصلاة على الجوف في الاموال او شرع في صلواته
 او صوت تطوع لم يحل في تمام ولا القضاء ان لم يتم ويستحب تركه الجوف بلا عذر ولا يشاء على ما مضى وبعز كما مشقة على المضيف لم يكن يتأب عليه و
 يجب بالشرع وحرم الجوف ولو شرع في قضاء رمضا وشبهه لم يجز الجوف مطلقا سواء كان متعذرا بالافطار او لم يكن اقول في نتيجة من جواب الشافعي
 ان يقال انه اتوا الصيام الى الليل انما هو في صوم رمضان او يقال هو بيان لحقيقة الصوم ان ركعة لا مسالك الى الليل يكون صوما وانه

مصنف رسول الله صلى الله عليه وسلم افصيا مكانه يوما آخر حضرت عائشة وحفصة رضي الله عنهما صبح کردند در آن حال
 که روزه دار بودند تطوع پس بدید فرستاده شد برائے ایشان طعام پس افطار کردند بر آن طعام پس داخل شد آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم بر ایشان پس گفت حضرت عائشة که گفت حضرت حفصة و پیش دستی کرد از من و رخسار و بود دختر
 پدر خود یعنی دختر حضرت عمر بود و ایشان بنصاحت و جرة موصوت بودند و الولد ستر اید گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم
 هر آینه من صبح کردم و عائشة هم روزه دار بطریق نقل پس بدید فرستاده شد برائے طعام پس افطار کردند پس بر آن پس فرمود
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم قضا کنید بجائے آن یک روز دیگر یعنی گفته که متطوع بصوم اگر افطار کند بغیر عذر بر روی قضا
 لازم نیست نزدیک شافعی و احمد و اتفق و گفت مالک اگر بغیر علت افطار کرد لازم نیست قضا و همین است حکم صلوة و خطابی
 در اینجا فائده گفته که حدیث ابن شهاب مرسل است و اگر ثابت شود چنان میباشد که امر کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 حضرت عائشة و حفصة را بطریق استحباب زیر که بدل شے در اکثر احکام اصول قائم مقام اصل خود میباشد و چون
 در اصل بخیر بود و در بدل نیز بخیر بود و فی الحدیث الذی اخرجہ الحاکم و ابوداؤد و الصائم المتطوع امیر نفسه ان شار
 صام و ان شاء افطر یا ک هل یلزم النقل بالشرع فیہ آیا لازم میشود نقل بسبب شروع و رآن قال ملاک لا یلزم

ان یدخل الرجل فی شئ من الاعمال الصالحة الصلوة والصیاء والحج وما اشبه هذا من الاعمال الصالحة التي یتطوع بها
 الناس فیقطع حتی یتد علی سنتا ذاک لیکر لم ینصر و حتی یصلی رکعتین اذا صلی یفطر حتی یتم صومیوم و اذا اهل لم یرحم
 حتی ینوحی اذا دخل فی الطواف لم یقطع حتی یتم سبعة لا ینبغ ان یترك شیء من هذا اذا دخل فی حق تقضیه
 الا من امر بعرض له فما یعرض للناس من الاستقام التي یدعون بها و ذلک ان الله تبارک و تعالی قول و کما یاب
 کلا و اشر بواجته ینبین لکم الخیط الابيض من الخیط الاسود من الفجر ثلثة و الصیاء الى اللیل فعلیه تمام
 الصیاء کما قال عمر جل و اتوا الحج و العمرة لله فلو ان رجلا اهل بالحج تطوعا و قد قضی الفریضة لم یکن له ان یرک
 الحج بعد ان دخل فید و یرجع حالا من الطريق و کلا و اهل دخل فی نافلة فعلیه تمامها اذا دخل فیها کما یتم الفریضة

مسوی له قلت علیہا لعلة قلت ص قول عا وضاہم الیوم الذی یشتک فیہ فقد عصى ای الناس فاختلوا
معناه و عند اکثر اهل العلم لا یصومون الشاک عن رمضان وان صامه عن شعبان تطوعا جائز قال الشافعی لا یجوز الا ان
یوافق صوما کان یصومه و الجمہور علی نہ ان ذی التطوع لا یجوز عن الغرض قال ابو حنیفہ یجوز ۱۲ - +

مصنف و هذا الحسن ما سمعت الخ - گفت مالک لایست که داخل شود شخصی در چیزی از اعمال نیک مثل نماز و
روزه و حج و آنچه مانند اینست از اعمال خیر که تطوع میکنند بآن مردمان پس قطع کند آن عمل را بلکه بپاید که بانجام رساند
آنرا بر وجه سنون مثلا چون بکیر تحریر گوید برگرد و تا تمام کند و در کتب را و چون روزه برگرد و افطار نکند تا تمام کند آنرا و چون
احرام بند و رجوع نکند تا تمام کند حج خود را و چون شروع کند و طواف قطع نکند آنرا تا تمام کند هفت شرط را نه سز که ترک
نماید چیزی را ازین اعمال خیر و فتنه شروع کند در آن تا وقتیکه با تمام رساند آنرا مگر بسبب عارضه که پیش آید و از جنس آنچه
عارض میشود مردمان را مثل امراض و بیماریا که معذور داشته میشوند بسبب آن و دلیل برین آنست که خداستعالی
فرموده است و کتاب خود کا و او اشروا الخ پس واجب است بر روزه گیرنده که اتمام کند روزه خود را چنانچه فرمود
خداستعالی و التواضع و العمره پس اگر شخصی احرام سبت بخت نفل و حال آنکه ادا کرده است حج فرضیه را پس جایز
نست او را که ترک کند حج را بعد از آن که شروع کرد و در وقت برگرد و از آنست که راه حلال شد و هر کسکه داخل شد
در اعمال نافله پس بروی واجب است بانجام رسانیدن آن چنانچه بانجام برساند اعمال فرض را و ترجم گوید این
است مذہب ابی حنیفہ که واجب میشود قضای هر عمل نفل بسبب شروع در آن و در پیش شافعی قضای نفل حج
واجب است و قضای نفل نماز و روزه لازم نیست اگر قطع کند بلا عذر ثواب ماضی نیاند و اگر بعد از قطع کند ثواب
ماضی مییابد یا ب کیف کان النبی صلی اللہ علیہ وسلم تطوعا چگونه میگرفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزه را
مالک عن ابی النضر مولى عمر بن عبد الله عن ابی سلمة بن عبد الرحمن عن عائشة زوج النبی صلی اللہ علیہ وسلم انما قاله

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لا يفطر يفطر حتى نقول لا يصوم وما رایت رسول الله صلى الله عليه وسلم
استكمل صيام شهر قط لا رمضان وما رایت فی شهر اکثر صیاما منه فی شعبان حضرت عائشة فرمود که رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم روزه نفل میگرفت تا آنکه میگفتیم افطار بخوابد کرد و افطار میکرد تا آنکه میگفتیم روزه بخوابد گرفت و
ندیدم که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کامل کرده باشند روزه یک ماه هیچگاه مگر رمضان و ندیدم آنحضرت را صلی اللہ علیہ
وسلم و ربیع ماه که زیاده گرفته باشند روزه را از خود و شعبان یا ب صوم یوم الشک باب و حکم روزه شکستنی روز آخر
شعبان که بسبب ابراه شود و مالک انه سمع اهل العلم یقولون یختارون یصام الیوم الذی یشتک فیہ من
شعبان اذا نوى به صیام رمضان و یرون ان علی من صامه من غیر حجة شرعاً الثبت انه من رمضان علیه
تضاعف و لا یرون بصیام تطوعا باسا قال مالک هذا الامر عندنا و الذی یحکم دکت علیہ علی العلم ببلد مالک تنفید از اهل علم

مسئوی له قلت وعليه اهل العلم وفي هذا الحديث ان من الاداء عتكا فالتعشر الاواخر يخل قبل

غروب الشمس من يوم العشرين وعليه الشافعي وابو حنيفة - ۱۲ - +

مصنف که نمی سیکردند از آنکه روزه گرفته شود روز یکشنبه شک واقع میشود و آن از روزهای شعبان و قنکبه نیت کرو که
وے از رمضان باشد و می بینند بر سر که روزه گیر و یوم شک را از غیر وین ماه بعد از آن آنگاه که وے از رمضان است
واجب است قضاء آن روز بر وے و نمی بینند روزه گرفتن آن بطریق نفل بیج باکے گفت مالک که همین است امر مسلم
نزدیک ما و حکے که یا قیوم بر آن اهل علم را در شهر خود بخوبی گفته است که اکثر اهل علم گفته اند که روزه گیر و روز شک را به نیت رمضان
و همین است مذہب فقہائے اربعہ و میگویند که نیت نفل کند جایز است و شافعی آنرا نیز مکروه دانسته مگر آنکه عادتے داشته
باشد و این روزه موافق عادت او افتد بحجت حدیث ترمذی از عمار بن یاسرین صام الیوم الذی شک فیه فقد عصی بالاقام
فقیر میگوید آنکه برائے احتیاط رمضان روزه بگیرد البته نیت رمضانیت خواهد بود با شک و متصور میشود که برائے احتیاط
رمضان کسے روزه گیر و بدون شک مسئله یوم الشک یوشم شین است از شعبان اگر مردمان خبر و ریت او نفاش کنند
و لازم نشود از حجت نشخرباصبی بودن او و اگر خبر نفاش نشد یوم الشک نیست و محض اطباق غنیم یوم الشک نمیشود
و نه باخبار اهل زیج که طالع اوشس دوازده و رجه دور شده است و اندک علم باک استیجابا اعتکاف العشر الاواخر رمضان
طلب ليلة القدر باب در بیان استیجاب اعتکاف ده روز آخر از رمضان بحجت طلب شب قدر

قالک عن یزید بن عبد الله بن الهاد عن محمد بن ابراهيم بن الحارث التميمي عن ابی سلمة بن عبد الرحمن بن عوف
عن ابی سعید الخدری قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يعتكف العشر الاوسط من رمضان فاعتكفوا عاكف
اذا كان ليلة احدی وعشرين و هی الليلة التي یخرج فیها من صیها من اعتكاف قال من اعتكف معی فلیعتكف العشر
الاواخر و قال ریت هذه الليلة ثمانیة عشر مرة فی سنة من صیها فی ماء و طین فالتسویة العشر الاواخر
فالتسویة فی کل و تر قال ابو سعید فامطرت السماء تلك الليلة و كان المسجد علی شئ فوكت المسجد قال ابو سعید

فابهرت عینای رسول الله صلى الله عليه وسلم انصرف و علی جبهته فافقه اثر الماء
و الطین من صیها ليلة احدی وعشرين رسول الله صلى الله عليه وسلم اعتكاف یوم و عشره میان از رمضان
پس اعتکاف کرد یک سال تا وقتیکه شد سبیت و یکم و آن شبے بود که بر سر آمد و وے وقت صبح آن از اعتکاف
خود فرمود هر که اعتکاف کرده است باسن باید که اعتکاف کند عشره اخیره را و هر آئینه دیم این شب را یعنی شب قدر را
و خواب بعد از آن فراموش گردانیده شد از خاطر من و هر آئینه دیم خود را درین خواب درین حال که سجده میکنم صبح او در آن شب
طلب کنید که از عشره اخیره و طلب کنید از هر شب تا وقت ابو سعید باز نید آسمان همان شب یعنی شبے که بعد از شروع اعتکاف عشره
اخیره آمد و بود و مجدداً کرده شد بحرث پس چکیدی می گفت ابو سعید پس دید و چشم من رسول الله صلى الله عليه وسلم که باز

مصنف از نماز و بر حین مبارک نبی مبارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم اثر آب و گل بود از صبح شب بسبت و یکم
مقدمه لابد است از تفحص ذاتیات اعتکاف و مفادات و مباهات او پس حقیقت اعتکاف درنگ نمودن است
در مسجد و رکنه آنرا درنگ توان گفت به نیت آن اما درنگ کردن پس مآخوذ است از استعمال اهل شرع لفظ اعتکاف را
برین حقیقت اقبال عکف و اعتکاف ای قیام و مکث پس بجز و مؤخر مسجد بغیر درنگ اعتکاف نباشد و اما قید مسجد در اعتکاف
شرعی پس از جهت التزام اهل شرع است مسجد را در اعتکافات غلظت و از جهت آنکه استحباب اعتکاف بسبب
مرابطه است در مسجد و از جهت آنکه خدا تعالی سفیر مایه و انتم عاکفون فی المساجد و اما نیت پس بحدیث انما الاعمال بالنیات
و فی نظر زیر که نسبت در مسجد و قسم است که او را اعتکاف گویند و قسمی هست که آنرا انتظار نماز و مانند آن می نامند پس
فرق در دو قسم بقید میباید کرد و نیت اعتکاف صلاحیت فرق ندارد زیرا که مصادره لازم می آید پس لابد است
از مکث طویل که مصلیان آن قدر میکنند مثل یک روز و الحمد اعظم در اعتکاف دورای ظاهر میشود چنانکه در مصلوۃ بعد
گفته شد میل شافعی بآنست که اعتکاف مراطبه است در مسجد و استحباب آن از جهت معنی مراطبه است الا آنکه خروج
برائے حاجت قاطع اعتکاف عشره و اخیره مثلاً ساخته اند بحجبت ضرورت و بحجبت آنکه گویا مستثنی است در اول
نیت پس اگر نیت مطلق اعتکاف کرد تا وقتیکه از مسجد نه برآمده است بر اعتکاف خود است و چون از مسجد برآمد
حاجت ضروری یا غیر آن اعتکاف و می تمام شد و اگر باز اعتکاف خواهد نیت جدید میباید کرد و این نبی است آن
راست که بشافعی نسبت کردیم پس ضرورت در اعتکاف مدت متتابعه است نه مطلق اعتکاف و برائے دیگر در اینجا
نظر است بلکه ظاهر آنست که اگر نیت عود دارد و برائے حاجت ضروری برآید بر اعتکاف خود است همچنین اگر
بیچ نیت حاضر نشد زیرا که اعتکاف با خروج برائے حاجت ضروری مخالفت ندارد و قاطع او نمیتواند بود الا خروج
به نیت تقض اعتکاف یا خروج غیر ضروری و غیر مستثنی و اگر نیت مدتی معین متابع کرده است مثل عشره اخیر رمضان
او ای مآخوذ می شود از شدت مکث این مدت و خروج برائے حاجت ضروری کاستنی است و اما خروج برائے غیر آن اگر در
اول نیت تعرض استثنائے آن کرده است پس جایز است و اگر تعرض نکرده است جایز نیست و اما قاطع آن اعتکاف
است یا قاطع آن نیست بغیر نیت قطع یا قاطع آنست و در صورت طول مدت خروج ظاهر آنست که قاطع آن نیست بلکه
اورا جایز است و مشروعیت استثناء مآخوذ است از آن راست که بشافعی نسبت کردیم زیرا که خروج برائے حاجت
ناقص مدت متتابعه نمیکند از جهت آنکه کاستنی است پس آنچه استثناء را تصریح کرده باشند اولی است بعد تقض
و بر راد دیگر ظاهر عدم مشروعیت استثناء است و فقیر گوید جل اختلاف بین الرازمی آنست اگر مطلق اعتکاف بخجبت مکث
در مسجد نیت کرده است تحقق میشود و در صورت استثناء و غیر آن و ظاهر در آن راست شافعی است و اگر اتباع اعتکاف
که آنحضرت صلی الله علیه وسلم و عشره اخیر رمضان میکرد و قصد کرده است آن اتباع قائل میشوند با استثناء و مانند آن

مُسْقَى له قلت قال المحلى قال المتزنى وابن خزيمة انها تنتقل كل سنة ليلة
جمعاء بين الاخبار قال في الروضة وهو قوي ومنه ذهب الشافعي انها لا يلزم ليلة بعينها وفي
المنهاج ميل الشافعي انها ليلة الحادي والثالث والعشرين وفي العالم الكبيرة (بأقوى ص ۲۶۵)

مفسر والله ان صورت را که مالک والی خلیفه است و شرط معتکف اسلام عقل و نقلا از حیض و نفاس و جنابت اما
اسلام عقل پس زیرا که و سه طاعت است و طاعت بدون اسلام عقل صحیح نباشد مگر آنکه اخبار بر سه طاری گرد و طاری
آن ضرر نمیدانند نوم و انقار از حیض و جنابت پس جهت آنکه ایشان ممنوع اند از مکث در مسجد پس تقریباً بهیچیت صحیح
نباشد پس اگر حیض طاری شود از مسجد بر آید و مدت حیض محسوب نخواهد شد از اعتکاف و اگر جنابت طاری شود و سادرت
کن بخبرج و اعتکاف و آن مانند سایر خواجه ضروری است و حرام است بر معتکف جماع کردن در مسجد و بیرون آن قال الله
تعالی ولا تباشروهن و انتم عاکفون فی المسجد لفظ فی المسجد متعلق است بعاکفون پس تا وقتیکه معتکف است اگر جم
از مسجد بر آید حاجت ضروری بر آید است مباشرت بر دوس حرام باشد و مباشرت دون جماع مانده پس و قبله نیز حرام
است بجهت عموم لفظ مباشرت و جماع معتکف پس بیان ناقص نیست مانند جماع صائم به نسیان و آیا صوم شرط اعتکاف
است یا نه دو قول آمده است و مذکور خواهد شد و ضرر نمیکند معتکف را تطیب و ترنمین زیرا که آن همه دعوی ترحیل است حضرت
عائشه از آنحضرت صلی الله علیه وسلم ترحیل را در حالت اعتکاف ذکر کرده اند پس آنرا اختلافی در آن نیست و الا قولها لیلته

فی اقدار العشرة الاخيرة متقدم و تناقض قول ابی سعید انها لیلته احکام و عشرين اختلاف کرده اند و ریشه که و سه امیثار
ترین شبهاست و اقوی آنست که آن شبی است از شبهای طاق و عشره اخیره که پیش میشود و گاهی پس گذشت
قول ابی سعید ضری که آن شب ببت و کیم است **هالك عن ابی النضر** مولى عمر بن عبد الله بن عبد الله بن النضر الجعفی

قال لرسول الله صلى الله عليه وسلم انى رجل شابهه الذی دخل لیلته انزل لها فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم
انزل لیلته ثلث و عشرين من رمضان عبد الله بن امیس التماس نمود از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که من
مردی ام که دور است خانه من پس بفرما مرئی که فرو آیم و رآن شب ببت پس فرمود او را آنحضرت صلی الله علیه وسلم
نازل شو شب ببت و یوم از رمضان **هالك عن هشام بن عروة** عن ابيه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
قال تحرم لیلته القدر فی العشر الاواخر من رمضان رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود قصد کنید شب قدر را در عشره اخیره از

رمضان **هالك عن حميد الطويل** عن انس بن مالك انه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال قال ذابرت هذه
الليلة فی رمضان حتى تلاها الرجلان فرفعت قال قلت لها فی التاسعة والثمانين و الحاشية بن مالك گفت براه بفرمود
الله صلی الله علیه وسلم پس فرمود هر آینه نبوده شد مرا این شب در رمضان تا آنکه گفتگو کردید و شخص پس برداشته شد
معرفت آن شب از خاطر من پس مطلب کنید آن را در شب نهم یا یستم یا نهم یعنی از عشره اخیره **هالك** انه باخبره

مسوئی + رقیه (۳۶۱) اهلوان لیلۃ القدر دستحب طلبها وعن ابی حنیفة انها فی رمضان لا یندری ایتۃ لیلۃ هی وقد تنقذ مروتا آخر وعند هما کذا لک الا انها متعینة لا تنقذ مروتا تنقذ
له قلت وعلیه اهل العلم ۱۲ - -

مصنف ان رجلا من اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله اذ لیلۃ القدر فی المنام فی السبع الاخر فقال رسول الله صلی الله علیه و آله انی رأی فی رؤیاکم ان توافیات فی السبع الاخر فمن کانت حقیرا فلیتیها فی السبع الاخر
چند کس از اصحاب آنحضرت صلی الله علیه و سلم منوره شد شب قدر و خواب و رفعت شب آخر پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر آن بینه من و درم خواب شما را که موافق شده است و رفعت شب آخر پس هر که خائنه آن باشد پس بگوید آنرا
و رفعت شب آخر مترجم گوید قال المحلی قال المزی و ابن خزيمة انها تنقل کل سنة لیلۃ جماعین الاخبار قال النووی فی
الروضة بقوی وذهب الشافعی انها لا تلمز لیلۃ بعینها یا ب فضل لیلۃ القدر و بیان فضیلت شب قدر قال الله تعالی

انما نزل فی لیلۃ القدر و ما اذ نزلت لیلۃ القدر یخیر فی الف شهر تا نزل الملائکة و الروح فیها ذوات و بهم
من کل امر سلا می حتی مطلع الفجر بر آن بینه ما فرود آوریم قرآن را در شب قدر که دفعه از لوح محفوظ
با تمام دنیا و چیز مطلع ساخت ترا که حیثیت شب قدر شب قدر بهتر است از هزار ماه یعنی هزار ماهی که نباشد و آن
شب قدر نازل میشوند فرشتگان و جبرئیل در آن باذن پروردگار خویش بسبب سرانجام کردن هر کار یعنی هر کاری که در آن
شب مقدر شد بر آن تمام سال آن شب سلام است تا طلوع فجر یعنی تمام شب فرشتگان دعا و سلامت برسانان
میگویند مالک انه سمع من ربی فی شهر اهل العلم یقول رسول الله صلی الله علیه و آله انی رأی اهل الناس قبله و ما شاء الله

من ذلک فکانه تقاصرا عما رامت عزان لا یبلغوا من العمل مثل الذی بلغ غیرهم فی طول العمر فاعطاه الله
لیلۃ القدر خیر من الف شهر مالک شنید از شخصی که اعتماد داشت بر وی از اهل علم که میگفت بر آن بینه رسول الله صلی الله علیه و سلم را منوره شد عمرای مردمانیکه پیش از آنحضرت صلی الله علیه و سلم بودند و یا آنقدر که خداستالی خواست از اعمار
ایشان پس گویا کوتاه پیدا شد آنحضرت صلی الله علیه و سلم عمرای است خود را از آن که برسند از عمل مثل آنچه
رسیده بودند بآن غیر ایشان در طول عمر پس عطا فرمود او را خداستالی شب قدر که در آن بهتر است از هزار ماه مالک انه

بلغه انسید بن المسمی کان یقول من شهد العشاء من لیلۃ القدر فقد خذ بحظه مناسی بن السیب
میگفت هر که حاضر شد و نماز عشا از شب قدر پس بر آن بینه حاصل کرد حصه خود از آن شب و الله اعلم یا ب المتکف
یوحی الله یفعل ما یشاء فی المسمی لا یخرج لیاذة مریض شهو دجنارة و لا یخرج الا الحاجة لا انسان متکف
شانه کند سر خود را و بکشد هر چه خواهد در سجده و نه بر آید از مسجد بر آن دیدن بیمار و حاضر شدن بر جنازه و مثل آن از عبادات
و نه بر آید مگر بر آن حاجت انسان مالک عزاین شهاب عن عروة بن الزبیر عن عمر بن عبد الرحمن عن عائشة

مسئوی له قلت وعليه ابو حنیفة وقال الشافعی المولى بشرط صحة الاعتكاف ^{۱۳} قلت وعليه الشافعی
ابو حنیفة قلت وجهه انه يستحب احياء ليلة العيد فرائى ابو بكر ان كونه تلك الليلة معتكفا في المسجد رفق له في
الاحياء في الاثوار ويستحب احياء ليلتي العيد بالعبادة ويحصل معظم الليل ۱۲ - ۴

مصنف امام مالک را خبر رسید که قاسم بن محمد و نافع مولى عبدالدين عمر گفتند که اعتكاف درست نیست مگر باروزه
و اشستن خدا تعالى میفرماید کلاوا و اشربوا الا تیس پس جز این نیست که ذکر فرموده است خدا تعالى اعتكاف را باروزه قائلان
و علی ذلك الامر عندنا الاعتكاف لا یصح ما گفت مالک و برین است حکم نزدیک ما که اعتكاف نیست مگر باروزه
مترجم گوید و برین مسلمه و قول مشهور است اشتراط صوم و راعتكاف و عدم اشتراط آن و خل اختلاف بهمانست که ما
آن اشاره رفت باب یدخل قبل غروب الشمس من اللیلة التي یريد اعتكافها داخل شود و متکف پیش از غروب
آفتاب از شبی که اعتكاف آن قصد میکند قال مالک یدخل المعتكف المكان الذي یريد ان یعتكف فيه قبل غروب الشمس
من اللیلة التي یريد ان یعتكف فيها حتی یتقبل باعتكاف اول اللیلة التي یريد ان یعتكف فیها گفت مالک
داخل شود و متکف و مرکبیکه میخواهد که اعتكاف کند در آن پیش از غروب آفتاب از شبی که اراده میکند اعتكاف را
در آن تا آنکه استقبال نماید باعتكاف خود و اول شبی که اراده کند اعتكاف در آن یا بامسئله ان لا یرجع المعتكف الى
بیته حتی یشهد العید مع المسلمین سنت آنست که رجوع نکند متکف بخانه خود تا آنکه حاضر شود تہا عید
با مسلمانان یحیی عن زیاد عن مالک بن عیسی ابی بکر بن ابی بکر بن عبد الرحمن اعتكف فکان بن هبجا جتہ تحت
سقیفة فی حجرة مغلقة فی دار خالد بن الولید ثولا یرجع حتی یشهد العید مع المسلمین ابو بکر بن عبد الرحمن
اعتكاف کرد پس میرفت برائے حاجت خود زیر خانه سقف را از چار دیواری که دروازه داشت بسته از سرانے ناله بن
بعد از آن بازائے گشت تا آنکه حاضر می شد بعد مسلمانان یحیی عن زیاد عن مالک انه رای بعض اهل العلم اذا اعتكف الشریع
الا اخر رمضان لا یرجون الی اهلهم حتی یشهدوا الفطر المسلمین مالک و بعض اهل علم را و تکیه اعتكاف میکرد و عشره
او اخر رمضان بازائے گشتند بسوئے اهل خانه خود تا آنکه حاضر میشدند عید الفطر را با مسلمانان قال مالک یبلغنی ذلک عن
اهل الفضل الذین مضوا قال مالک و هذا احب ما سمعت اخی فی ذلک گفت مالک و خبر رسید مرا این طور از اهل فضل
که گذشتند گفت مالک و این دوست ترین اقوال است که شنیدم از ابوسوئے من و برین مسلمه مترجم گوید اجماع است بر آنکه
لیلة العید در اعتكاف عشره اخیره داخل نمیشود و فعل ابو بکر بن عبد الرحمن محمول بر آنست که احياء لیلة العید مستحب است و
بودن در مسجد بلیة اعتكاف صورت صالحه است برائے احياء و الله اعلم باب ۱۲ و الله اعلم باب در بیان
قضا اعتكاف چونکه فوت شود در رمضان یحیی عن زیاد عن مالک عن ابن شهاب عن جریر بن عبد الله عن ابن عمر عن رسول الله صلی
الله علیه و سلم اذا دان یعتكف فلما انصرف الی المكان الذي اراد ان یعتكف فیہ جعل خبیة خبیة و حیاة حیاة

مسئله قلت وعلیه اهل العلم ومعنا لا عندنا ففی ان النوافل الموقوتة اذا فاتت لم یستحب ان تقضى کما فی
 وھن انما یتصور ان ذلک مدی معینة متتابعة ومعنا عندنا فی حلیفتنا وادارہ فی طاعة لزمہ اتماما فاذا انقضت
 قضایا وجوباً هكذا وقع هنا عن ابن شہاب انصواب عند الحفاظ مالک عن یحیی بن سعید عن عمرہ فلا بد من
 اجاء الغلط من یحیی او من زیاد **۵۲ قلت** وعلیہ جامع الامۃ قالوا الحج فریضۃ محکمۃ یکفر جاحداً وقالوا الحجر
 للکلف القادر اذا وجد الزاد والراحلة ومن طریق یلزمہ الحج ۱۲

مسئله وخیر ذنب فلما رآها سال عنها فقيل له هذا خباء عائشة وحفصة وزینب فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 انکم تقولون ہن ثلث انصرخن ینکفن حتی ینکفن عنک ثم یقول رسول الله صلى الله عليه وسلم اراده اعتکاف فرمود پس تنگیہ
 بازگشت بدوے مکانے کہ فراتہ بود اعتکاف را دروے یافت خیمہ ہار خیمہ حضرت عائشہ وخیمہ حضرت حفصہ وخیمہ حضرت
 زینب پس تنگیہ دید این خیمہ ہار را پسید از آن پس گفتہ شد آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم کہ این خیمہ حفصہ و این از آن زینب
 است پس فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آیا نیکو کاری گمان میکنید درین زمان یعنی ظاہر آنست کہ نیت اخلاص
 نداشتہ بلکہ برپا و مناسبت قصد کردہ اند بعد از آن بازگشت و اعتکاف نہ نمود پس تنگیہ گذشت رمضان اعتکاف فرمود
 یک عشرہ از شوال **کتاب الحج** یا رجب البیت فرض علی من استطاع الیہ سبیلاً
 حج خانہ کہہ فرض است بر ہر کہ توانائی توجہ بآن دارد و قالہ تعالیٰ اول بیت وضع للناس للذی ببکۃ مبعثک

ھذا للعلمین و قد ایت بک مقام ابراهیم ومن دخلہ کانت اسما و لله علی الناس حج البیت من استطاع
 الیہ سبیلاً ومن کفر فان الله غنی عن العالمین ہر آنکہ نخستین خانہ کہ عبادت گاہ مقرر کردہ شدہ است برائے
 مردمان آن خانہ است کہ در شہر مکہ واقع شدہ صاحب برکت و راہنمائے اصناف عالم را در آن خانہ نشانیائے ظاہر
 است از انجملہ جائے ایستادن ابراہیم یعنی سنگی کہ حضرت ابراہیم علیہ السلام بر دے استاد و دود پائے او در آن سنگ
 فرو رفت و تا امروز نقش پائے او بر آن سنگ ظاہر است و ہر کہ در آید بآن خانہ امین باشد از تعرض مردمان و بچنین
 است حکم کسیکہ در آید بکوالی آن خانہ از حرم و المدا علم و برائے خدا واجب است بر مردمان قصد کردن خانہ کہہ واجب
 است بر ہر کہ توانائے دارد بر قصد آن خانہ باعتبار سبب راہ یعنی سرانجام زاد و راہ داشتہ باشد و ہر کہ کا فر باشد
 یعنی منکر فرضیت حج پس ہر آنکہ خدا تعالیٰ بے نیاز است از اصناف عالم مقدمہ تشریم گوید فرضی اللہ عنہ حج یکے از
 ارکان اسلام است اجماعاً و لا بدست از شناختن شروط صحت حج و وجوب آن پس حبس شدن اعمال کا فر معلوم است
 از نیجا دانستہ شد کہ حج کا فرض نیست و در حدیث آمدہ است رفع القلم عن ملثۃ النخ ازین جا دانستہ میشود کہ بلوغ و قتل
 شروط تکلیف عبادات است و در حدیث مؤطا آمدہ است کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در حق صبی فرمودند کہ اورا حج نیست
 و حامل او بر حج ثواب ہے یا بدو ظاہر آنست کہ او غیر مہر بود پس مہر را بطریق اولیٰ حج صحیح باشد و مجنون و حکم مہر

مصحف غیر نیز است و در قرآن عظیم آمده من استطاع الیه سبیلا پس دانسته شد که استطاعت راه شرط و وجوب حج است و
 در حدیث موطا آمده که کسیکه طاقت سفر ندارد بسبب کبر و راجح بر نیابت میشود ازین دلائل نزدیک فقیه تخصیص شده که صحبت حج
 دیگر است و وجوب حج دیگر با صحبت حج مباحث است و دیگر نیست و بر نیابت دیگر همچنین وجوب حج بر نیابت دیگر است و مباحث
 دیگر پس شرط صحبت مطلقا اسلام است زیرا که عبادت کافر صحیح نیست و اما وجوب بر کافر پس تفصیلا دارد و در دنیا... از و
 مطالبه عبادت میکنند و در آخرت ترک آنها مأخوذ خواهد بود و از صبی غیر نیز بجز نیابت متصور نیست زیرا که نیت بر تنبیر و قوت
 است و غیر نیت هیچ عبادت صحیح نمیشود پس شرط صحبت با شریعت اسلام و تمیز است و در حدیث یحیی آمده است ایما
 صبی حج ثم بلغ نعلیه حجة اخرى و ایما عبد حج ثم اعتق فعلیه حجة اخرى قال النووی اسناده جید ازینجا دانسته شد که شرط
 وقوع از حجة الاسلام تکلیف و حریت است پس حج فقیر از حجة الاسلام واقع میشود مانند مریدیه که طاقت وضو نداشت
 وضو کرد و شرط وجوب حج اسلام تکلیف و حریت و استطاعت است باز استطاعت با شریعت دیگر است و استطاعت
 نیابت دیگر و استطاعت راه رفتن بچند چیز حاصل میشود بعضی صفات در فاعل معتبر است و بعضی در راه از آنجمله قوت
 ثبوت بر راه است بغير مشقت شدید زیرا که چون سائله عذر ثبوت بر راه تقرر کرد آنحضرت صلی الله علیه و سلم از وجوب
 مباحث بر نیابت انتقال فرمودند و بر اعلمی واجب شود چون قائم بیاید و این فقیر را درین سلسله نظر است زیرا که خدا تعالی
 مسافر را بدین علی الاعلی حرج الایة و این آیت اگر چه در جهاد است در حج نیز مشکک بآن ازان نمود بجامع سفر و از آنجمله
 یافتن زاد و راه را حله است ذبا و ایا یا زیرا که آنحضرت صلی الله علیه و سلم تفسیر فرمودند استطاعت سبیل را باز و راه را حله و
 در عرف کسیکه طاقت ندارد از جهت ضعف بدن یا اعواز زاد و راه را حله میتواند گفت لا استطیع و معتبر در زاد و راه را حله آنست که
 فاضل از حجاج ضروری باشد مانند دین و نفقه کسیکه نفقه او فرض است و بیع مسکن و عهده که بآن محتاج باشد ضرورت نیست
 و کسیکه در میان و س و مکه حد سفر نیست و قوت نشی دارد و راه را حله در حق او شرط نیست زیرا که عرف آنرا استطاعت می شنود
 و از آنجمله امن طریق است از نظار طریق و سباع و نایافتن طعام و آب در مواضعیکه مسافران حل میکنند آب را ازان
 مواضع و نایافتن علف در مراحل و در حق زن شرط وجود زوج یا محرمی که همراه باشد از جهت نبی آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم در حدیث یحیی از مسافره زنیکه زوج و محرم با خود ندارد الا آنکه شافعی معنی نبی خوف فتنه نموده است و
 جماعت از نسوة ثقات را بجای محرم ساخته است و استطاعت نیابت بمال و وجود کسیکه با حجة مثل بیچ رود
 یا وجود ولد و بذل طاعت او در حج میباشد زیرا که در حدیث موطا آمده است که ولد را فرمودند فاحج عنه و کسیکه مال حبیره
 دارد مانند آنست یا اتوی ازان زیرا که اصلا درین صورت منت نیست و از جانب نیست حج گذاردن نیز صحیح است
 بحديث مسلم عن بريدة ان امرأة قالت يا رسول الله ان امي ماتت ولم تخرج نفقة انا حج عنها قال حج عنها و ظاهر
 آنست که تدارک واجب واجب است اگر طاقت باشد پس کسیکه بیزد و در فتنه او حج باشد و مالدار و احجاج از و س

مَسْئُورٌ لَه قُلْتُ الْحَجَّ الْمَدِينِيَّ وَالَّذِي لَا يَخْلُطُ شَيْءٌ مِنَ الْمَنَاسِكِ ۲۱ قُلْتُ اتَّفَقُوا عَلَى الْعَلَمَةِ عَلَى نَدَا
عَلَى تَتِيَانٍ مِنْ أَعْمَالِ الْحَجِّ مِنْ طَوَافٍ وَسُغَى قَبْلَ أَشْهُرِ الْحَجِّ لَا يَجُوزُ وَهِيَ شَوَالٌ وَذُو الْقَعْدَةِ وَتَسْعَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ
اِخْتَلَفُوا فِي الْأَحْرَامِ فَقَالَ الشَّافِعِيُّ إِنَّ أَحْرَامَ قِبَلِهِ لَا يَنْعَقِدُ حَجًّا وَيَكُونُ عَمْرًا وَقَالَ أَبُو حَنِيفَةَ يَنْعَقِدُ أَحْرَامَهُ بِالْحَجِّ

مَسْئُورٌ وَاجِبٌ اسْتِ وَذَكَرَ ارْكَانَ حَجِّ خَوَامِ أَدْبَابِ فَضْلِ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ وَرِيَانِ فَضِيلَتِ حَجِّ وَعَمْرِهِ هَكَذَا

عَنْ سَيِّدِ مَوْلَى ابْنِ يَكْرِيمَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ابْنِ الصَّلَاحِ السَّامَرِيِّ ابْنِ هُوْرَقَانَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَمَّا رَأَى
الْمَلْعَةَ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهُ وَأَوَّلَ الْحَجِّ الْمَدِينِيَّ لِيَجْزِلَ الْاِحْتِاجُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَمْرُهُ دَكْبَرُ كَفَّارَةٍ اسْتِ
أَنَّ كُنْهَانَ رَاكَ وَرِيَانِ ابْنِ هُوْرَقَانَ اسْتِ وَحَجِّ مَبْرُورِيَّتِ أَنْزَا جَزَارًا مَكْرُورِيَّتِ حَجِّ مَبْرُورِيَّتِ اسْتِ كَمْ خَلُوطِ نَبَاتِ
بِأَنَّ حِزْبِيَّ ارْكَانَهُ بِكَاسٍ مِنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَحْمِمْ فِي شَهْرِ الْحَجِّ وَلْيَتَّقِ الرِّقَّةَ وَالْفُسُوقَ وَالْجِدَالَ هَرَكَةُ خَوَامِ حَجِّ كَذَارُونَ
بِاسٍ بِأَيِّكَ أَحْرَامَ بِنْدُورِ مَاهِيَا حَجِّ وَاقْتِنَابِ نَازِدِ ارْجَاعِ وَدَوَاعِيَّ أَنْ وَازِ مَعْصِيَّتِ وَازِ مَكَا بَرَهُ كَرُونَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الْحَجَّ

الشَّهْرَ قَدْ عَلِمُوا مَا فِيهِمْ فَرَضَ فِيهِمْ الْحَجَّ قَدْ ارْثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ
وَيُرَوِّدُ وَأَقَانِ خَيْرَ الزَّوَادِ الْمُتَقَوِّحِ تَقَوُّنَ وَلَا لَاقِيَا وَرَقَّتِ حَجِّ مَاهِيَا وَانْتَهَتْ شَدَّةُ اسْتِ بِنِي شَوَالٍ وَذُو الْقَعْدَةِ وَنَدْرُوزِ ارْجَاعِ بِسٍ
هَرَكَةُ لَازِمَ كَنْدِ خُرُوجِ حَجِّ وَرَانَ مَاهِيَا بِبِنِي أَحْرَامَ بِنْدُورِ مَاهِيَا حَجِّ بِسٍ مَيْتِ جَمَاعِ وَدَوَاعِيَّ أَنْ وَاسْتِ مَعْصِيَّتِ وَاسْتِ مَكَا بَرَهُ
كَرُونَ وَرَبَابِ حَجِّ وَهَرَكَةُ بِنْدِ ارْجَاعِ مِيدَانِ أَنْزَا خُذَارِ وَازِ مَاهِيَا حَجِّ بِسٍ هَرَكَةُ مَيْتِ مَبْرُورِيَّتِ نَازِدِ زَاوِرِ بِسٍ كَارِ اسْتِ ارْجَاعِ
وَسَرَّةَ وَخِيَانَتِ وَتَبْرَسِيَا رَمَنِ اسْتِ خُذَارِ وَرَانَ خُذَارِ قَالَ مَالِكٌ قَالَ اللَّهُ تَبْرَكَ وَتَعَالَى فَلَا رَقَّتِ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ

قَالَ فَلَا رَقَّتِ أَصَابَةُ النِّسَاءِ وَاللَّهُ عَالِمٌ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ائْتُوا لَكُمْ لَيْلَةُ الْمَيْمِ الرِّقَّةُ إِلَى نِسَاءِ كَرَامَةِ لَا يَزِيدُ قَالَ وَالْفُسُوقُ الَّذِي
لَا نَصَابَ لِلَّهِ اعْلَمَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَفَسَقَ أَهْلُ الْغِيَا بِنْدِهِ قَالَ وَالْجِدَالَ فِي الْحَجِّ وَرِيَانِ قَرِيْنَا كَانَتْ تَقْدَعُ عَلَى الشَّيْءِ

الْحَجُّ الْمَدِينِيَّ بِقَرْنِهِ وَكَانَتْ الْعَرَبُ غَايِبَةً يَقْفُونَ بِعَرَفَةَ فَكَانُوا يَتَجَمَّعُونَ يَقُولُ هُوَلَاءُ نَحْنُ اصْبُوقُ وَيَقُولُ هُوَلَاءُ
فَنَحْنُ اصْبُوقُ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَسْكُوهُمْ نَاسِكُوهُمْ فَلَا تَمَازُغَتْكَ فِي الْأَحْرَامِ ادْعِ اسْتِ

وَبَلَدَانِكَ عَلَى هَذَا مَسْتَقِيمٌ فَمِنْ الْجِدَالِ فِي الْحَجِّ وَالْمَدِينَةِ عَمَّ كَفَّتِ مَالِكٌ فَمِنْهُوَ خُذَارُ اسْتِ فَلَا رَقَّتِ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ
بِسٍ رَقَّتِ رَسِيدِ اسْتِ بَرَانِ جَنَانِ مَدُولِ اسْتِ آيَتِ اسْتِ ائْتِ لَكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرِّقَّةُ إِلَى نِسَاءِ كَرَامَةِ وَفُسُوقَ فَجِجْ كَرُونَ
بِرَاسِ بَنَانِ اسْتِ جَنَانِ مَدُولِ اسْتِ آيَتِ اسْتِ ائْتِ لَكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرِّقَّةُ إِلَى نِسَاءِ كَرَامَةِ وَفُسُوقَ فَجِجْ كَرُونَ
نَزْدِكِ شَعْرَ حَرَامِ وَرَمَزِ لَفْهَ بِلِ قَرْنِ عَرَبِ غَيْرِ قَرْنِ اسْتِ ائْتِ لَكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرِّقَّةُ إِلَى نِسَاءِ كَرَامَةِ وَفُسُوقَ فَجِجْ كَرُونَ
مَارَاهِ يَابِ تَرِيمِ وَأَنْجَا عَهْ كَيْفَتِ مَارَاهِ يَابِ تَرِيمِ اسْتِ خُذَارُ اسْتِ ائْتِ لَكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرِّقَّةُ إِلَى نِسَاءِ كَرَامَةِ وَفُسُوقَ فَجِجْ كَرُونَ
جِدَالَ وَرَجِّ دَرَاخِمِ مَدُولِ مَشُودِ بِالْبَغْوِيِّ كَفَّتِ أَكْثَرُ عُلَمَاءِ قَائِلِ ائْتِ لَكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرِّقَّةُ إِلَى نِسَاءِ كَرَامَةِ وَفُسُوقَ فَجِجْ كَرُونَ
كَنْدِ أَحْرَامِ حَجِّ خَوَامِ بِنْدُورِ وَابُو حَنِيفَةَ كَفَّتِ كَمْ مَوْقِفِ اسْتِ بَايَنِ مَاهِيَا مَتَرِ جَمِّ كَوِيدِ رَضَى اسْتِ كَفَّتِ كَمْ ائْتِ لَكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرِّقَّةُ إِلَى نِسَاءِ كَرَامَةِ وَفُسُوقَ فَجِجْ كَرُونَ

مصنف **باشہ معلوم** معلوم مشہور و معلوم است کہ وقفہ عرفات جزو روز عرفہ صحیح نیست نہ قبل از آن و نہ بعد از آن پس مراد توقیت احرام خواہ بود من فرض نہیں قرنیہ اوست پس احرام حج پیش از آن منعقد نہیں شود و اگر کے احرام حج پیش از آن کرد عمرہ کند زیرا کہ خواہ آید کہ در صورت فوت حج عمرہ لازم ہے آید مسلمہ وقت احرام عمرہ تمام سال است و خواہ آید کہ کسی متع کند یا ب مواقیت الاھلال و ربیان مواضع کہ معین کردہ شدہ است آہنا را برائے احرام

ہالک عن زافر عن عبد اللہ بن عمر بن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال یھل اھل المدینۃ من ذی الحلیفۃ و اھل

النشام من الجحفۃ و یھل اھل نجد من قرن قال عبد اللہ بن عمر و بلغنی ان رسول اللہ صلی

اللہ علیہ وسلم قال و یھل اھل الیمین من یلمہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود احرام کنند اھل مدینہ ذی الحلیفۃ

و احرام بند اھل شام از جحفہ و احرام کنند اھل نجد از قرن گفت عبد اللہ بن عمر و خبر رسید مرا کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

فرمود احرام کنند اھل یمین از یلمہ ہالک عن عبد اللہ بن دینار عن عبد اللہ بن عمر انہ قال اھل رسول اللہ صلی اللہ

علیہ وسلم اھل مدینۃ ان یھلوا من ذی الحلیفۃ و اھل لشام من الجحفۃ و اھل نجد من قرن قال عبد اللہ بن عمر و اھل النشام

شمعتہن من رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و انخبرت ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال یھل اھل الیمین من یلمہو حکم فرمود

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اھل مدینہ را کہ احرام کنند از ذی الحلیفۃ و اھل شام را کہ احرام کنند از جحفہ و اھل نجد را کہ احرام

کنند از قرن گفت عبد اللہ بن عمر اما این سہ کلمہ پس شنیدم آہنا را از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و خبر دادہ شد مرا کہ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ احرام کنند اھل یمین از یلمہ ہالک عن زافر عن عبد اللہ بن عمر انہ قال اھل رسول اللہ صلی اللہ

علیہ وسلم اھل مدینۃ ان یھلوا من ذی الحلیفۃ و اھل لشام من الجحفۃ و اھل نجد من قرن قال عبد اللہ بن عمر و اھل النشام

شمعتہن من رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و انخبرت ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال یھل اھل الیمین من یلمہو حکم فرمود

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اھل مدینہ را کہ احرام کنند از ذی الحلیفۃ و اھل شام را کہ احرام کنند از جحفہ و اھل نجد را کہ احرام

کنند از قرن گفت عبد اللہ بن عمر اما این سہ کلمہ پس شنیدم آہنا را از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و خبر دادہ شد مرا کہ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ احرام کنند اھل یمین از یلمہ ہالک عن زافر عن عبد اللہ بن عمر انہ قال اھل رسول اللہ صلی اللہ

علیہ وسلم اھل مدینۃ ان یھلوا من ذی الحلیفۃ و اھل لشام من الجحفۃ و اھل نجد من قرن قال عبد اللہ بن عمر و اھل النشام

شمعتہن من رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و انخبرت ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال یھل اھل الیمین من یلمہو حکم فرمود

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اھل مدینہ را کہ احرام کنند از ذی الحلیفۃ و اھل شام را کہ احرام کنند از جحفہ و اھل نجد را کہ احرام

کنند از قرن گفت عبد اللہ بن عمر اما این سہ کلمہ پس شنیدم آہنا را از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و خبر دادہ شد مرا کہ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ احرام کنند اھل یمین از یلمہ ہالک عن زافر عن عبد اللہ بن عمر انہ قال اھل رسول اللہ صلی اللہ

علیہ وسلم اھل مدینۃ ان یھلوا من ذی الحلیفۃ و اھل لشام من الجحفۃ و اھل نجد من قرن قال عبد اللہ بن عمر و اھل النشام

شمعتہن من رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و انخبرت ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال یھل اھل الیمین من یلمہو حکم فرمود

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اھل مدینہ را کہ احرام کنند از ذی الحلیفۃ و اھل شام را کہ احرام کنند از جحفہ و اھل نجد را کہ احرام

کنند از قرن گفت عبد اللہ بن عمر اما این سہ کلمہ پس شنیدم آہنا را از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و خبر دادہ شد مرا کہ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ احرام کنند اھل یمین از یلمہ ہالک عن زافر عن عبد اللہ بن عمر انہ قال اھل رسول اللہ صلی اللہ

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ وَعَلَيْهِمُ الْعِلْمُ وَفَائِدَةُ التَّائِيْتِ لِلْعَمَلِ عَنْ تَأْخِيْرِ الْأَحْرَامِ فَأَوْدَعَهُمْ عَلَيْهَا جَلَسَ سَيِّدُ الْمَلِكِ لِلْحُجَّةِ وَكَرَّ لِلْعَمَلِ
 الْحَلَّ فِي الْعَالَمِ الْكَبِيرَةِ وَالتَّنْعِيمِ أَفْضَلَ وَفِي الْمَلِكِ أَفْضَلَ بِقَاعِ الْحَلِّ الْحَجَرِ أَنْتُمْ التَّنْعِيمُ ثُمَّ الْحَدَّ يَبِينُ
 وَمَعْنَى أَهْلِ ابْنِ عَمْرِو بْنِ الْفَرُجِ عِنْدَ الْحَنْفِيَّةِ أَنَّ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَمِيقَاتِيخُ الْحَلِيقَةِ وَالْحَجَفَةِ وَلَا اِثْمَ عَلَيْهِمْ ذَا انْوَا
 الْأَحْرَامِ إِلَى الْمِيقَاتِ الثَّانِي ذَكَرَ ذَلِكَ مُحَمَّدٌ فِي اللَّوْطِ وَيَحْتَمِلُ أَيْضًا أَنَّهُ يَدَالُهُ أَنْ يَدْخُلَ مَكَّةَ مَا وَصَلَ
 إِلَى الْفَرْجِ وَمَعْنَاهُ عِنْدَ الشَّافِعِيَّةِ أَنَّهُ بَلَدُهُ أَنْ يَنْسَلِكَ بَعْدَ مَا وَصَلَ إِلَى الْفَرْجِ ۱۳ - +

مصنف عمره را یعنی از تنعیم احرام عمره مستم قال مالک انما اهل هل مکه بالحج اذا كانوا ابراهم وكان متيما بمكة من غير

اهلها من خوف مکه لا يخرجهم من الحرم ومثل مالک عن رجل اهل مکه هل یصل من حرم مکه بعرق فقال یصل بخبر

الی الحل فيخرجهم منها قال مالک اما العرق من التنعيم فانه من شعاع ان يخرج من الحرم فيخرجهم فان ذلك حرجي عنه

شاع الله ولكن الفضل ان یصل من الميقات الذي وقت رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو بعد

من التنعيم گفت مالک جز این نیست که احرام کنند اهل مکه براس حج و تکیه باشند در آن و کسیکه باشد تنعیم که از غیر

ساکنان مکه احرام کند از عین مکه نه برآید از حرم و سوال کرده شد مالک از حکم شخصی از اهل مکه آیا احرام کند از اندرون مکه

براس عمره پس گفت مالک بلکه برآید براس حل پس احرام کند از آنجا گفت مالک اما عمره از تنعیم پس حال اینست

کسیکه خواهد که برآید از حرم بعد از آن احرام کند پس بهر آئینه آن کفایت کننده است از وسع انشاء الله تعالی وکن بهتر

آنست که احرام کند از میقاتیکه معین فرموده است آنحضرت صلی الله علیه وسلم و آن دورتر است از تنعیم مترجم گوید رضی

الله عنه که در حدیث بخین آمده است عن ابن عباس قال وقت رسول الله صلی الله علیه وسلم لاهل المدينة والحلیفة ولابل

الاشام بالحنمة ولابل نجد قرنا ولابل امین یلم وقال بن لهن ولن انی طین من غیرهن من ارد الحج والعمره فمن کان

دون ذلک فن حیث انشأ حتی اهل مکه من کمة ازین جا دانسته شد که میقات مکان براس حج در حق کسیکه مکه باشد

خواه متوطن مکه باشد خواه افاقی که آنجا اقامت کرده باشد نفس مکه است واما غیر کی پس میقات کسیکه از مدینه متوجه

شده است وواکلیفه است و میقات متوجه از شام و مصر و مغرب جحفه است و میقات متوجه از بهامة یلم است

و میقات متوجه از نجد قرن است و ابو داود و نسائی روایت کرده اند عن عائشة ان النبی صلی الله علیه وسلم وقت لابل العراق

ذات عرق و کسیکه ما بین میقات و مکه ساکن باشد میقات او مسکن او است و ازین حدیث معلوم میشود که کسیکه به جهت

حاجت بغير قصد حج مکانه که در میان مکه و میقات باشد در آنجا آنجا اورا نیست حج پیدا شد از همه جا احرام بند و

زیر که در مشمول من کان دون ذلک فن حیث انشأ داخل است انشأ قافی ملیم مکه و احرام از نفس مکه و میقات احرام عود و حتی کسیکه خارج

حرم است موافق میقات حج است و میقات احرام مکه و کسیکه در حرم است مثل باشد یلیل آنکه در حدیث بخین آمده است که آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ سَلَّمَ حضرت عائشة را بعد قضائه حج تنعیم فرستاده و نشان دادند که از و راسه که احرام کند و تنعیم اقرار با او نقل است بلکه در حدیث

حال

مُسَوَّى لَهُ قُلْتُ وَرَأَى عَنَّا بَنِي عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَلَيْهِمْ سَلَامٌ هَلْ بِالْحَجِّ حِينَ فَرَّخَ مِنْ رُكْعَتَيْهِ قَالَ بَلَى وَفِي الْعِلِّ عَلَى هَذَا
عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ يَسْتَعْبُونَ إِحْرَامَ عَقِيلٍ إِلَى صَلَوةٍ ثُمَّ مِنْهُمْ مَنْ يَنْهَى إِلَى نَهْ يَحْرُمُ مِنْ مَكَانٍ إِذَا فَرَّخَ مِنَ الصَّلَوةِ وَمِنْهُمْ مَنْ قَالَ
يَحْرُمُ إِذَا رُكِعَ اسْتَوَى بِهِ لِحَالَتِهِ فِي التَّهَاجُ الْأَفْضَلُ أَنْ يَهْلَ إِذَا نَبَعَتْ بِهِ لِحَالَتَهُ وَتَوَجَّهَ بِطَرِيقِهِ مَا شَاءَ فِي قَوْلِ يَحْرُمُ عَقِيلٍ
الصَّلَوةُ فِي الْعَالِ الْكَبِيرَةِ ثُمَّ يَلِي فِي دُبُرِ الصَّلَوةِ أَوْ يُولَى مَا اسْتَوَى بِهِ لِحَالَتَهُ وَالتَّلْبِيَةُ فِي دُبُرِ الصَّلَوةِ أَفْضَلُ ۱۲-۴۰-

مصحف وقت تنگی بود و آنحضرت صلی الله علیه وسلم عازم سفر بودند پس اگر احرام عمره در حرم میزبان است شد آنحضرت
صلی الله علیه وسلم و در حین آن وقت تکلیف خروج بسوی محل نمیدادند مسئله فائده تو قیت این مواثبت عدم تجاوز
است از آن بغیر احرام پس اگر پیش از مواثبت احرام کند جائز باشد لکن آنحضرت صلی الله علیه وسلم و خلفا از ذی الحلیفه
اختیار کردند از مدینه پس از میقات افضل باشد و فضل آنست که از اول میقات احرام کند و اگر از آخر میقات
احرام کند گناه نیست هر دو اگر از میقات بگذرد لازم است عود قبل از تلبیس به نسک و اگر وقت تنگی است
یا از عود مانع است ظاهر آنست که دم لازم میشود و بقول ابن عباس من نسی من نسک شتیا او ترک فلیس بربک و اما مسئله اگر چه
گذشت که گذر بر میقاتی ندارد و نزدیک میقات میاید که احرام بندد و اگر محاذات کرد و بر میقات احتیاط آنست
که از ابتدای میقاتین احرام بندد و اگر از اقرب کرد و متجاوز میست زیرا که عمل بر خست شروع نموده است یا آب صلی
رسول الله صلی الله علیه وسلم عیسی بن خدی الحلیفه رُكْعَتَيْنِ قَالَا اسْتَوَى بِهِ لِحَالَتَهُ هَلْ كَذَرَا آنحضرت صلی الله علیه وسلم
در سجده و او تکلیف دو رکعت پس وقتیکه راست شد با آنحضرت صلی الله علیه وسلم شتر آنحضرت بسبک گفت مالک

عز هاشم بن عروة عن أبيه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يصلي في مسجد الحليفة رُكْعَتَيْنِ فَإِذَا اسْتَوَى بِهِ لِحَالَتُهُ هَلْ
رسول الله صلی الله علیه وسلم میگذازد و در سجده و او تکلیف دو رکعت پس وقتیکه راست میشد با آنحضرت صلی الله علیه وسلم
شتر او بسبک میگفت مالک عز موسی بن عرقه عن سالم بن عبد الله أنه سمع أبا به يقول ببدأكم هذا الذي تكللون

عنه رسول الله صلى الله عليه وسلم في ما اهل رسول الله صلى الله عليه وسلم الامن عند المسجد يعني مسجد خدي الحليفة
سالم بن عبد الله شنید از پدر خود عبد الله بن عمر که میگفت این بیدار شماست که بر سبک میگفتند بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم
در آن احرام کرد و آنحضرت صلی الله علیه وسلم مگر از نزدیک مسجد یعنی مسجد ذی الحلیفه مالک عز سعید بن زبای سعید بن المقابر

عن عبيد بن الجراح عن ابن عمر قال واما الالهلال فاني لم ادر رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى تنبعث به
راحلة فخصر عبد الله بن عمر میگفت هر آنکه من ندیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم که بسبک گفته باشد تا آنکه بر خاست
با آنحضرت صلی الله علیه وسلم شتر او مالک عز سالم بن عبد الله بن عمر کان يصلي في مسجد خدي الحليفة ثم يخرج
فیه که قیاد استوت به لِحَالَتِهِ احرام عبد الله بن عمر نماز میگذازد و در سجده و او تکلیف بعد از آن بر آمد از مسجد پس سوار میشد
پس وقتیکه راست میاستاد و او شتر او احرام میکرد یعنی بسبک میگفت مالک انه بلغه ان عبد الله بن عمر كان

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ وَعَلَيْهِ عَمَلُ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا لَا يَنْقُصُ مِنْ تَلْبِيَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْ تَخْلُصَ

قَالَ الشَّافِعِيُّ التَّلْبِيَةَ سُنَّةً وَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ مِنْ تَرْكِهَا وَقَالَ ابْنُ حَنِيفَةَ وَاجِبَةٌ وَعَلَى مَنْ تَرَكَهَا فَعَلَيْهِ دَمٌ ۛ ۛ ۛ

مُصَنَّفٌ

أَهْلُ مَنْ عِنْدَ مَسْجِدِ دِي الْحَلِيفَةِ حِينَ اسْتَوَتْ بِهَا حَلَّتُهُ الْإِيلَانُ بْنُ حَفَّالٍ الشَّافِعِيُّ عَلَيْهِ دَمٌ لَمْ يَرَسِدْ بِهَا لَكِ

عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْدَانَ لَبِيكَ كُفْتُ أَرْزُوكِ بِسَجْدَةٍ أَكْثَفِهِ وَقَتِي كَرَأْسَتْ شَدَّ بَاوْشْتَرَاوْخِرْسِيدِ بَالَكِ كَهَابَانَ

بَنِ عَثْمَانَ مَشُورَهُ وَادَاوْرَا بَرِينَ عَمَلٍ مَتَرَجْمٍ كَوَيْدِ فُضْنِ الدَّعْنَةِ مُخْتَلَفٍ شَدَّ نَدَاوْثِثٍ وَرَأْسَتْ أَيْهَالَ الْأَرْجِ وَاصِحِ اقْوَالِ

قَوْلِ ابْنِ عَمْرِو سَتِ كَمْ ذَكَوْرُ شَدَّ وَتَرْزُدِي رَوَائِثِ كَرُوهُ اسْتِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَلَ بِأَجْحَ حِينَ فَرَسَ

مِنْ كَرَقَتِيهِ بِأَيِّ صِفَةِ التَّلْبِيَةِ وَصَفَتْ لَبِيكَ كُفْتُ فَالْكَ عَزَّ وَاقِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍاءَ تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ لَبِيكَ اللَّهُمَّ لَبِيكَ لَبِيكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبِيكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ قَالَ وَكَانَ

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو يُزِيدُ فِيهَا لَبِيكَ لَبِيكَ لَبِيكَ وَسَعْدُ يَكُ وَالْحَبِيرُ يَدُ يَكُ لَبِيكَ الرَّغِيمُ يَكُ الْمَلِكُ وَالْعَمَلُ

تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْسَيْتُ لَبِيكَ أَلْخُ تَرْجَمُ لَبِيكَ أَمْسَيْتُ كَمْ تَوْحِيْنِ أَوْلَاوْثَانِيَا بَسُوْهُ تَسْتِ يَامَسْتِ مِنْ أَوْلَا

وْثَانِيَا بَرَا تَسْتِ يَامَسْتِ مِنْ أَوْلَاوْثَانِيَا بَرَا تَسْتِ يَا غُلَاصِ مِنْ أَوْلَاوْثَانِيَا بَرَا تَسْتِ هَرَأَمِيَّةُ سَائِلِشِ وَتَسْتِ بَرَا

تَسْتِ وَبَادُ شَائِي تَرَأْسَتْ نَيْسَتْ بِرِيْجِ شَرْكَ يَكُ تَرَاوْجِدُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو يَادُ مِكْرُودِ تَلْبِيَةِ إِيْنِ كَلَمَاتِ رَالْبِيكَ لَبِيكَ لَبِيكَ

وَسَعْدُ يَكُ أَلْخُ يَعْنِي خُدْمَتِ مِكْنَمِ تَرَاوْثَانِيَا وَخَيْرُهُ وَدُسْتُ تَسْتِ وَتَوْقِ بَسُوْهُ تَسْتِ وَعَمَلِ بَرَا تَسْتِ مَتَرَجْمٍ كَوَيْدِ

رَضَى الدَّعْنَةُ لَا بَدَا سَتِ أَرْزَيْتُ نَسْكَ بَحْدِثِ أَمَّا الْأَعْمَالُ بِالْأَنْيَاتِ وَتَعْيِنْ أَحَدَ النُّسْكَيْنِ لِأَرْزَمِ نَيْسَتْ زِيْرَا كَمْ وَرَحْدِثِ

يَشْحِيْنِ آدَهْ اسْتِ كَمْ أَنْخَضَرْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَغْيِرَ وَادُ نَيْسَتْ رَأْسِ بَنْيَتِ أَحَدِ النُّسْكَيْنِ أَنْ نَسْكَ لِأَرْزَمِ نَيْسَتْ

رَأْسِ مَعْبَرَتِشْ لَا مَطْلُقِ نَيْسَتْ وَآكَرْ نَيْسَتْ كُنْ كَمْ أَحْرَامُ كُنْ مَا نَدَا أَحْرَامُ فَذَلْ وَرَسَتْ بَاشْ زِيْرَا كَمْ وَرَحْدِثِ شَحِيْنِ آدَهْ اسْتِ

كَمْ حَضَرْتُ عَلِي رَضَى الدَّعْنَةُ وَالْوَمُوسَى اشْهَرَى أَحْرَامُ كُرْدَنْدَا نَدَا أَحْرَامُ أَنْخَضَرْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَيْدَا نَسْتِ كَمْ حَضَرْتُ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَبْرَيْتِ كَرُوهُ أَنْدُ مَسْأَلُهُ آكَرْ نَيْسَتْ كَرُوْهُ تَلْبِيَةِ كُفْتُ أَحْرَامُ مَعْقُودِ نَيْسَتْ وَزِيْرَا كَمْ نَيْسَتْ شَرْطُ عَمَلِ اسْتِ

وَآكَرْ نَيْسَتْ كَرُوْهُ تَلْبِيَةِ كُفْتُ ظَاهِرَ اسْتِ كَمْ صَحِيْحٌ بَاشْ زِيْرَا كَمْ تَلْبِيَةِ سُنَّتِ اسْتِ وَفَرْضِيَّتِ أَوَا رِيْجِ جَا ثَابِتِ نَشْدَهْ اسْتِ

مُقَدَّمُهُ دَارْكَانِ رِيْجِ رِيْجِ أَجْزَا اسْتِ أَحْرَامُ يَقُولُ خُذْ أَمَّا أَلْخُ اشْهَرُ مَعْلُومَاتِ وَظَاهِرَ اسْتِ كَمْ دَرِيْنِ مَدْتِ كَجَبْرَ

أَحْرَامُ مَقْصُودِ نَيْسَتْ رَأْسِ أَلْخُ جَزُوعِ بَاشْ وَتَوْقِ بَعْنَةُ لَحْدِثِ لَحْ عَرَفَةُ وَسَعْيِ بَيْنِ الْعَصَا وَالْمَرْوَةِ لَحْدِثِ حَمْنِ دَارْطَنِي

وَسَهْقِي إِيْهَا النَّاسِ اسْعُوا فَاَنْ اسْعَى فَذَكَبْ عَلَيْكُمْ يَقُولُ عَائِشَةُ خِيَالُكَ بِأَيِّ حَقٍّ يَقُولُ خُذْ أَمَّا أَلْخُ ثُمَّ لَقِضُوا أَنْفُسَكُمْ وَطَوَّافٌ

يَقُولُ خُذْ أَمَّا أَلْخُ وَلِيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ دَارْكَانِ عَمْرُهُ بَيْنَ حَبْرَ اسْتِ سَوَاءٌ وَتَوْقِ عَرَفَةُ أَرْجَمَتْ اسْتِ مُقَرَّرَ أَفْرَادِ

عَمْرُهُ دِيَا فُتْنِ إِيْنِ حَبْرَ بَارُوْسَ رَأْسِ إِيْنِ حَبْرَ دَارْكَانِ رِيْجِ وَعَمْرُهُ أَنْدُ رِيْجِ وَعَمْرُهُ تَبْرَكِ يَكِيْ كَمْ إِيْنِ حَبْرَ بَاتِيَاهْ شُوْدُوْ

تَرْكَ يَكِيْ كَمْ إِيْنِ حَبْرَ بَارُوْسَ رَأْسِ وَتَسْمِيْرَ أَرْكَانِ سُنَنِ أَنْدُ بَعْنَةُ الْبَعَاثِ مَجْبُورُ بَدَمٍ وَبَعْضُ غَيْرِ مَجْبُورٍ بِأَيِّ يَسْتَحَبُّ

مسوی + **قلت** وعلیه اهل العلم فی المنهج ویتحب کتار التلبیه ووقع صوتی فی دوام احواله خاصه عند تغافل احوال
کروکب و نزول و صعود و هبوط و اختلاط رفقه و فی العالم کبیره مثل ذلک قال المحلی والمرأه لا ترفع صوتها بل تقتصر
على اسماع نفسها فان رفقه کره ۱۲ **قلت** وعلیه اهل العلم ۱۳ + **قلت** قال المحلی یستحب (باقی ص ۲۶۴)

مصنف رفع الصوت بالتلبیه مستحب است بلند کردن آواز لبیک گفتن **مالك** عن عبد الله بن ابی بکر بن حزن عن

عبد الملك بن ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام عن حماد بن سائب الانصاری عن ابيمار رسول الله

صلی الله علیه و آله قال اتانی جبریل قام فی زمر اصحابی او من معی ان یرفعوا اصواتهم بالتلبیه او یكلا هلال

رسول الصلی الله علیه وسلم فرمود که آمد پیش من جبریل پس امر کرد مرا که بفرمایم اصحاب خود را یگفت بفرمایم آنرا که هر کس از شما

بآنکه بلند کند آواز را بخود را تلبیه یگفت یا هلال قال مالك سمعت بعض اهل العلم یستحب التلبیه دبر کل صلوٰة

وعلی کل شرف صلاه عنی گفت مالك شنیدم از بعض اهل علم که دوست میداشت لبیک گفتن را عقب هر نمازی و بالائی

هر بلندی از زمین **مالك** انه سمع بعض اهل العلم یقولون لیس علی النساء رفع الصوت یا التلبیه لتسمعن

المرأه نفسها **مالك** شنیدم از بعض اهل علم که میگفتند نیست لازم بر زنان بلند کردن آواز گفتن لبیک باید که بشنوند از زن

نفس خود را مترجم گویند مستحب است بلند کردن آواز تلبیه در حق مرد و در حق زن و مستحب است اکثر آن در حق مرد و زن

همه خصوصاً نزد یک تغافل احوال مانند کروکب و نزول و صعود و هبوط و اختلاط رفقه یا آب یستحب الاغتسال للاحوال

و لدی مکه و توقف عرقه مستحب است غسل کردن برائے احرام و نزد یک دخول مکه و برائے استاد و عرفات **مالك** عن نافع

ان عبد الله بن عمر کان یغتسل احرامه قبل ان یحرم و لدی دخول مکه و لو قوف عشیه عرقه **مسوی** عن عبد الله بن عمر غسل

میکرویش از احرام کردن و برائے داخل شدن مکه و برائے استاد و خود آخر روز عرقه مترجم گویند مستحب است غسل کردن

درین سه حالت پس اگر عاجز باشد از غسل تیمم کند یا نکند و قول آمده و ظاهر آنست که غسل که برائے تنظیف و طهر راحیه که بهیم

باشد تیمم عوض او نمیتواند شد یا آب یستحب ان یاخذ من حیثه و شارب من حیثه مستحب است که بگوید و از پیش خود و برت

خود و نزدیک احرام **مالك** انه بلغه ان سالم بن عبد الله کان اذا اراد ان یحرم دحبا بالحنکین فقص شاربا یأخذ

من حیثه قبل ان یرکب قبل ان یهمل **مسوی** عن سالم بن عبد الله و قتی که اراده احرام میکردی طلبید فقرض را پس شارب میکرد و برت

خود را و کم میکرد و بخیه خود را پیش از آنکه سوار شود و پیش از آنکه لبیک گوید احرام بسته **مالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر کان اذا افطر

من رمضان و هو یرید الحج لم یأخذ من راسه من حیثه شیئا حتی یحج قال مالك و لیس ذلک علی الناس **مسوی**

عبد الله بن عمر و قتی که روز میکشاد و بعد از آنکه رمضان را داده حج میداشت نمی پترواز سر خود و کم نمی کرد و از پیش خود خیرے

تا آنکه حج کند گفت مالك و این لازم نیست بر مردمان مترجم گویند رضی الله عنه مستحب است که آماده شود برائے احرام بخلق خانه و

تفت البط و قص شارب و تقسیم اطفا و در حلق راس دو قول درین باب مذکور شد و نزدیک فقیر تفصیل است کسیکه مقاد است

مسئله قلت روی الشیخان عن عائشة قالت کافی انظر بیض الطیب مفر قال نعم صلی الله علیه وسلم هو مفر من النجاسة
 ویستحب ان یتطیب بدن نه للاحرار وکذا ثوبه فی الاصح ولا بأس باستلامه بعد الاحرام ولا یتطیب لجرم قال المحلی
 والثاقب لا یجوز تطیب الثوب مع الام بفسل الطیب علی الاول انه کان خلواً واما الخلق وجرم استعماله علی الرجل فمکره
 البغوی ولم یأمره النبی صلی الله علیه وسلم بالقدیة للبسه لانه کان جاهلاً قریباً لعهد بسلامه وفی العالم کثیر من یجوز
 التطیب عیاً یتبعه بعد الاحرام للمسک والغالیة فی الروایات الظاهرة ولا یجوز التطیب فی الثوب بایسقه عنه علی قول السکال

مصنف اعرابی بحضرة آنحضرت صلی الله علیه وسلم آنحضرت صلی الله علیه وسلم جنین بود و در اعرابی پیرا بنه بود و در بدن وے اثر زروی
 بود یعنی خلوق که نوسے از خوشبو است پس گفت یا رسول الله سر آئینه احرام کروم بعبره پس چگونه میفرمائی مرا که منم پس فرمود آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم او را بپیران کن از بر خوشبوی خود را و بشوے این زروی را از خود و کن و عمره خود را بچسبانی درج خود یعنی اجتناب
 از ممنوعات احرام هالک عن ناصر عن اسلم صلی الله علیه وسلم عن عمر بن الخطاب ان عمر بن الخطاب جرد و یطیب و هو بالشجرة فقال

میتب یحرم هذا الطیب فقال مغویة بن ابی سفیان متی یا امیر المؤمنین فقال عمر منک لعمر الله فقال مغویة
 انما حبیبة طیبتی یا امیر المؤمنین فقال عمر حضرت علیک الترفع فلتغسلنه عمر بن الخطاب یافت بوسے خوشبو را و او در موضع بود
 که سسمی است بشجره پس پرسید از کسیت بوسے این خوشبو پس گفت معاویه بن ابی سفیان از من است یا امیر المؤمنین پس
 گفت عمر بن الخطاب آری از من است ثم یفاد استغالی پس گفت معاویه سر آئینه ام جیبی خوشبو مالیده است مرا که
 امیر المؤمنین پس فرمود عمر بن الخطاب ثم وادم ترا البتة رجوع کنی پس بشوئی آنرا هالک عن الصلتین زید عن غیر احد من
 اهله از عمر بن الخطاب جرد یح طیب هو بالشجرة و علی جنبه کثیر بن الصلت فقال عمر بن یح هذا الطیب فقال کثیر متی لبدت

راسی اردت ان اخلق فقال عمر فاذهب الی شریة فاما انک لاسک حتی تنقیه ففعل کثیر بن الصلت ذلك
 قال مالک النضر بة حفیرة یکوز عن اصل النخلة عمر بن الخطاب یافت بوسے خوشبو را و او در شجره بود و بر پیلوے
 او کثیر بن الصلت نشسته بود پس گفت حضرت عمر از جانب کسیت بوسے این خوشبو پس گفت کثیر این از من است بصیغ
 جمع کردم بوسے سر خود را و خواستم که خلق کنم یعنی بعد از قضاء مناسک حج پس گفت عمر بن الخطاب برو بسوے شریة یعنی محل
 جمع شدن آب گرد و خشت پس بمال سر خود را تا آنکه صاف کنی آنرا پس کرد کثیر بن الصلت همین کار گفت مالک و کثیر بن جبریت
 که باشند نزد یک بنج خرابان شتر چم گوید یعنی الدغنة کلام حضرت عمر را و دو وجه میتواند بود یکی آنکه از حدیث اعرابی معلوم
 کرده باشند و بر آن عمل نموده و حدیث حضرت عائشة چون ظاهر شد لازم آمد خدا آن زیرا که سبب است و اول بهمودی و تحیر از دواع
 بود و اول در جنین دیگر آنکه قصد ایشان زیاده احتیاط باشد نشود که مردمان اقتدا باین جمع کنند پس واقع شوند در منتهی عین چنانکه
 خود قصص حج کرد و باب شیب مصبوغة یا تا استعمال نکنند بوجهیکه بجامه برسد و الله اعلم مسأله ثانی اختیار کرد در استحباب
 تطیب بدن و ثوب نزد یک احرام بهمین حدیث و جواب داده اند از حدیث اعرابی آنکه امر فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم و انما یغسل

مصنف

صفرة از جهت حرمت تفتیح بر عفران و خلوق است و آن حرام است در هر دو حالت احرام و غیر احرام با جمله
در استعمال خوشبو نزد یک احرام اختلاف است و فیصل این اختلاف آن است که خوشبو استعمال نکند به جامه و استعمال نکند
بر بدن خود و هیچیکه جامه آلوده نشود و آب المتاسد را بعهده مفردة و حج مفردة و قرا و قطع عباد و شلخته بخانه کعبه چهار قسم از عمره
تهنای حج تهنای حج کردن در میان حج و عمره و تمتع یعنی آفاقی عمره کند در شهر حج و طلال شود و در مکه باند آنکه حج نیز گذارد و

حالات عزای الاسود من بعد الرضی بن نوفل کان یبذل فی حجر عمره بن الزبیر عن عمره بن الزبیر عن عائشة زید بن

صلی الله علیه و آله قال قلت لرسول الله صلی الله علیه و آله عام حجة الوداع فقام من اهل بجمرة و من اهل بجمرة و جمرة

و من اهل بجمرة و اهل بجمرة و اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة

فلم یجاولوا حتی کان یوم النحر حضرت عائشة گفت بآدم با همراه آنحضرت صلی الله علیه و سلم سال حجة الوداع پس

از ما که بود که احرام کرد بجمرة و کس از ما بود که احرام کرد حج و عمره یعنی قرآن کرد و از ما که بود که احرام کرد حج و احرام کرد آنحضرت

صلی الله علیه و سلم حج پس اما کسیکه احرام عمره کرد پس حلال شد یعنی وقتیکه فارغ گشت از افعال عمره اما آنکه احرام کرد حج

تهنای حج کرد حج و عمره را پس حلال نشد تا آنکه شد روز نحر **حالات** عن محمد بن عبد الرحمن بن زید بن

رسول الله صلی الله علیه و آله عام حجة الوداع خرج الی الحج من اصحابه من اهل بجمرة و منهم من جمعه الحج و العرة و منهم

من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة و اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة

برآمد سال حجة الوداع بسوخته پس از یاران آنحضرت صلی الله علیه و سلم کس بود که احرام کرد حج و از یاران آنحضرت صلی الله

علیه و سلم کس بود که حج کرد و عمره را از ایشان کس بود که احرام عمره کرده بود پس اما کسیکه احرام حج کرد یا حج کرد میان حج و عمره

پس حلال نشد و اما کسیکه احرام عمره کرده بود از ایشان پس حلال شد **حالات** انه بلغه ان رسول الله صلی الله علیه و سلم

اعتمر ثلثا عام للحدیبة و عام القضية عام للحج و اعتبر رسید بآلک که آنحضرت صلی الله علیه و سلم عمره کرده سال

حدیبیه و سال قضیه و سال حج را نه **حالات** عن جعفر بن محمد عن ابیه ان ابا عبد الله بن الاشود دخل علی بن ابي طالب

بالسقاء و هو یحجم بکرات له فبقا و خطا فقال له هذا عثمان بن عفان یبذل فی حجر عمره بن الزبیر عن عمره بن الزبیر عن عائشة

و علی بن ابی طالب فقام من اهل بجمرة و اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة

یقرت بین الحج و العرة فقال عثمان ذلك لابی فخره علی مغضبا و هو یقول لبیک اللهم لبیک بجمرة و عمره معا

مقداد بن الاسود و اهل بجمرة و اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة فقام من اهل بجمرة

برگ و رختان پس گفت او را نیست عثمان بن عفان منع میکند از حج کردن میان حج و عمره پس برآمد حضرت علی و برود

دست و سینه اثر از دو برگ و رختان بود و گفت راوی پس فراموش میکنم اثر برگ و رختان و آورد بر او دست او تا آنکه

داخل شد بر عثمان بن عفان پس گفت تو منع میکنی از آن که حج کرده شود میان حج و عمره پس گفت حضرت عثمان انیرت

مسوی + له قلت وعلیه یوحیة فی الوقایة القرآن افضل مطلقا والتمتع افضل من الاضداد وقال الشافعی قتلها
لما غادر وبعد التمتع فی قول التمتع افضل من شأ ذلك الاختلاف فی نفس النبی صلی الله علیه ورحم الشافعی فی الظاهر قولیه انه کان مفردا

مصنف هر آنکه تحقق شد قرآن پس گفت عبداللہ بن عمر کہ اگر آنچہ بر ایشان شدہ است از موسیٰ سر تو و ہدی ذبح کن پس
گفت زنی از اہل عراق حبیبیت ہدی او یا ابا عبد الرحمن گفت ذبح کند ہدی خود را پس گفت آن زن حبیبیت ہدی او
گفت عبداللہ بن عمر اگر نیابم مگر آنکہ ذبح کنم یک بزے را آن بہتر باشد نزد یک من از آنکہ روزہ دارم و اہلک عذبتہ
بز سار عز عبداللہ بن عمر انہ قال والله لان اعتمر قبل الحج و اھدی عنہ حبیباً لی من انا اعتمر بعد الحج فذی الحجۃ عبداللہ بن عمر
گفت قسم بخدا اینکہ عمرہ کم پیش از حج و ہدی ذبح کنم یعنی متعمم بہتر است نزد یک من از آنکہ عمرہ کم بعد از حج در ذی الحجۃ
مترجم گوید ہمین است مذہب حنفیہ کہ قرآن مطلقا افضل است و تمتع افضل است از افراد و نزدیک شافعی افضل است
افراد است و بعد از آن تمتع و فشا این اختلاف اختلاف ایشان است در نسک آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و شافعی ترجیح
داده است کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم مفروض بود و الداعلم بآب شروط و ما التمتع و در بیان شروط
تمتع قال الله تعالى فاذا امنتم فمن تمتع بالعمرة الى الحج فما استيسر من الهدى فمن لم يجد فصيام ثلثة ايام في الحج

وسبعة اذا رجعت تلك عشرة كما مله ذلك لمن لم يكن اهله حاضري المسجد الحرام و اتقوا الله اعلموا
ان الله شديد العقاب پس وقتیکہ امن شد یعنی احصار بعد و نباشد پس کیکیہ بہرہ منہ شد بمنوعات احرام از ناس و طیب
و لباس سبب فرغ از عمرہ تا رسیدن وقت احرام حج پس واجب است بروے آنچہ آسان باشد از قربانی پس بہر نیاید
قربانی را پس واجب است بروے روزہ گرفتن سه روز در وقت حج و روزہ گرفتن ہفت روز وقتیکہ رجوع کنید ب وطن
خود این یکا و بہرہ کاملہ است این حکم کہے است کہ نباشد کسان او منوطن مسجد حرام یعنی متوطن مکہ و حوالی آن تہر سید
از خداوند و بدانید کہ خدا سخت است عقوبت او و اہلک عن عبداللہ بن دینار عن عبداللہ بن عمر انہ کان یقول

من اعتمر في شهر الحج في شوال اذى القعدة اذى الحجۃ قبل الحج ثم اقام مكة حتى يدرك الحج فهو متمم ان
حج و علیہما استیسر من الهدى فان لم يجد فصيام ثلثة ايام في الحج و سبعة اذا رجع عبداللہ بن عمر سیگفت بہرہ عمرہ
کند و را بہرہ حج در شوال یا ذی قعدہ یا ذی حجہ پیش از حج بعد از آن اقامت کرد و در مکہ تا آنکہ دریافت اورا حج پس او
تمتع است اگر حج کند و بروے واجب است آنچہ آسان باشد از قربانی پس اگر نیاید قربانی را پس واجب است بروے
روزہ داشتن سه روز در حج و روزہ گرفتن ہفت روز وقتیکہ رجوع کند و اہلک عن عیسیٰ بن سعید بن سید بن

المسيب يقول من اعتمر في شوال و ذى القعدة اذى الحجۃ ثم اقام مكة حتى يدرك الحج فهو متمم ان حج و علیہ
ما استيسر من الهدى فمن لم يجد فصيام ثلثة ايام في الحج و سبعة اذا رجع سید بن سعید بن المسيب گفت بہرہ عمرہ کند
در شوال یا ذی قعدہ یا ذی الحج بعد از آن اقامت کرد و در مکہ تا آنکہ دریافت اورا حج پس او تمتع است اگر حج کند و بروے

مسئله قلت وعلیل الشافعی فی المذهب علی المقتضی من شرط ان لا یكون من حاکم المسجد الحرام حاضره من دون حلیین
من مکة او من الحرم وجماع الثانی اصح ان یقیم عمرته فی اشهر الحج من سنته ان لا یعمل الا حرام الحج او المیقات قال الحلی
یعتبر هذا الشرط فی التسمیة بالمقتضی قبل یتبر فیها ایضا حتی لو فاشطتها لیکون مغفرا اقوله اصل هذا الاختلاف اختلافهم فی قولهم
لفظة ذلك لانه یحتمل ان یرجع الی المقتضی ان یرجع الی وجوب الیم وفي العالم کبریه والمتمتة من یاتی بأعمال العترة فی اشهر الحج
او بطول اکثر طوافها فی اشهر الحج ثم یحرم بالحج ویحی من عامه لان قبل ان یلک یا لهله بینها الما صحیح فی الیمین شرط التمتع بحج الا حرام بالعقود

مصحف واجب است آنچه آسان باشد از قربانی پس هر که نیافت قربانی را پس لازم است بروی روزه گرفتن سه
روز در حج و روزه گرفتن هفت روز و قضیه بازگردان بطن خود قال مالک الامام عندنا ان من قرت الحج والعمره لم یأخذ من شهر
شیء و لم یحلل من شئ حتی یخرجه یا ان کان مع حیل یعنی یؤخر کفالت مالک امر کی مسلم است نزدیک ما آنست که هر که
جمع کند حج و عمره را بگیرد از موسی خود چیزی و حلل نشود از چیزی تا آنکه نحر کند قربانی را اگر باشد نزدیک او و حلل نشود و در
روز نحر ترجم گوید از اینجا معلوم شد که تمتع آفاقی راست نه کی را و جمع کردن میان حج و عمره در اشهر حج تجلیل حل نیز در و
داخل است و اقامت بکانه نیز داخل است و حکم او قربانی است بر سه یا زیاده از آن یا روزه داشتن ده روز تفصیل مذکور
و از صریح آیت معلوم شد که شرط صحت تمتع که وجوب دم بر آن متفرع میگردد آنست که از متوطنان که یا مواضعیکه نزدیک
کمانه کمتر از دو محله نباشد و از قول ابن سبیب معلوم شد که شرط تمتع جمع کردن عمره و حج است در یک سال و واقع شدن عمره
در اشهر حج و عدم عود بمیقات برائے احرام حج و شرط قرآن نیز آنست که از متوطنان که نباشد و جمع در نیت میان حج و عمره پیش
از ادائے افعال یکے پس افعال حج بر عمره صحیح است قطعا و در افعال عمره بر حج و قول انشا فی آمده جدید تمتع آنست نزدیک
فقیر قدیم ارجمی نماید و عدم عود بمیقات و حکم هر دو وجوب دم است و اگر دم سپر نیاید واجب شود سه روزه بقیه لبس با حرام حج و
هفت روزه بعد از رجوع بطن مقلد مہ منوعات احرام چند تنم است یکے ستر اس بجز یک که او را عرف سائر گویند مانند
قلنسوه و عمامه و عصا به نه مانند وضع ید بر اس یا حمل متاعی یا توسد بوساوه یا التماس در آب و این ما خود از منع عمامه است
دیگر لبس مخیط که او را بر وفق بدن آدمی دوخته باشند مانند تنقیص و سر او بل و پش و خفت و در حکم دوست مسجج بر وفق بدن
آدمی و محذور بروی مانند نه چادر که در آن یک طاقه را بطا قه دیگر دوخته باشند و این دو ممنوع در حق رجال است
نه در حق زنان و زنان روئے خود را نپوشند الا آنچه بعد باشد از روئے مانند پرده که بچوبها آنرا از روئے خود دور داشته باشند
دیگر استعمال طیب است و این حکم ما خود است از منع درس و زعفران و در حکم دوست مسک و کافور و بار الورد و ادیان فلفله
و دهن غیر مفتت نیز ممنوع است بحديث المحرم اشعث الغبر و قول عمر ما شان الناس یا تون شعثا و انتم یمنون و غسل بدن
و سر اگر چه خطمی و سدر باشد ممنوع نیست چنانکه خواهد آمد دیگر حلق راس بآیت ولا تحلقوا رؤسکم حتی یبلغ الیهی محله و یا بجا خبا

مسئله + **قلت** علیه ابو حنیفة **قلت** یسوق الھدی فانه باقی باعمال العمرة ولا یجمل منھا کتھج ویر وی الحجرة وقال الشافعی
اذا کان ساق الھدی یباح له محظورات الاحرام بعد الفراغ من اعمال العمرة بمنزلة من لم یسقی وصا فعله النبی
صلی اللہ علیہ وسلم استحب ان ۱۲ سنة غیر حتمہ **قلت** وعلیہ الشافعی ان القارن یکفیہ طواف احد قال ابو حنیفة
یطوف طوافین احدهما قبل الوقوف عن العمرة والثانی بعد عن الحج ۱۲ **قلت** هو جائز عند اهل العلم ۱۳ +

مصنف وخلق ووجب اول النحر بروس نام خلق توان اطلاق نمود و در حکم اوست قطع ظفر و تنفیث شعر و دیگر جماع و دوا
آن بحیث قول خدا تعالی کمن فرض فیہن الحج فلا رفث ولا فسوق لیکن بجای عمد آنک فاسد شیو و لازم شیو و بندہ
مضی در نیک کہ شروع کردہ است و قضا چنانکہ خواہد آمد در پرفاخذہ و قبلہ و پس فدیہ واجب میشود و دم و نسک فاسد نمیکرد
و دیگر اصطیاء و صید بری بقولہ تعالی و حرّم علیکم صید البر ما دامتم حرماً و انچه بر صید لازم میشود مذکور خواهد شد و دیگر نیکاح و نکاح
و تفصیل این منوعات در ابواب آیندہ مذکور خواهد شد **باب** اذا ساق الھدی کیف یفعل و فیکہ روان

کند بری را چہ کار کند **قالک** عن نافع عن عبد اللہ بن عمر عن حفصۃ ام المؤمنین انھا قالت لرسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
علیہا ما شان الناس لو لم یحللوا من عمرک فقال انی لم یحلل راسی قلت ہدی فالحل حتی یخرج حضرت حفصہ گفت
آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم چہ حال است مردمان را کہ حلال شدند و حلال نشدی توا ز عمرہ خویش فرمود آنحضرت صلی اللہ
علیہ وسلم ہر آنکہ بصر جمع کردہ من سر خود را و قلاوہ بتم قربانی خود را پس حلال نشوم تا آنکہ شکر کنم **باب** کیف یطوف الممتنع
قالقارن جگہ طواف کند متنع و قارن **قالک** عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابیہ عن عائشۃ فطاف بالذین ماھلوا بالعمرة

بالبیت و بین الصفا والمروة ثم طافوا طوافاً آخر حول البیت و جمعوا منی کجمع ما الذین کثروا اھلوا بالاحرام و جمعوا الحج
والعمرة فانما طافوا طوافاً واحداً مختصراً حضرت عائشہ گفت پس طواف کردند تا آنکہ احرام عمرہ کردہ بودند بخانہ کعبہ و
میان صفا و مروہ و بعد از آن حلال شدند بعد از آن طواف کردند بار دیگر بعد از آن کہ رجوع کردند از منی برائے حج خود و تا آنکہ
احرام کردند بکج یا جمع کردند حج و عمرہ را پس غیر ازین نیست کہ طواف کردند یکبار یا **باب** الممتنع یحتمل یوم الترویۃ
بیان حال متنع کہ عمرہ کند و روز ترویہ **قالک** عن نافع عن عبد اللہ بن ابی بکر ان مولانہ عمرۃ بنت عبد الرحمن

یقال لھا رقیۃ تاخبرت انھا خرجت مع عمرۃ بنت عبد الرحمن الی مکتہ قالت قد خلعت عمرۃ مکتہ یوم الترویۃ و انما

خطاقت یال بیت و بین الصفا والمروة ثم دخلت صفة المسجد فقالت اموت مَقْصُاتٌ فَقُلْتُ لَا قَالَتْ فَالْتَمِسِیْ فَالْتَمَسَتْ

جنت بہ فاخذت من قرون لاسها فاما کان یوم النحر فبیت شاة رقیۃ مولانہ عمرۃ بنت عبد الرحمن خبروا کہ ہر آنکہ وے
ہمراہ عمرۃ برآمد بسوے کعبہ پس داخل شد عمرۃ در مکہ روز ترویہ و من ہمراہ او بود پس طواف کرد خانہ کعبہ و میان صفا و مروہ
بعد از آن داخل شد و صفتہ سجلیں گفت آیا بائست مقارض پس گفتم فی گفت جبت و جہہ کردہ بیار آنرا برائے من پس جبہ
تا آنکہ آوردم آنرا پس گرفت از قرنہا و سر خود یعنی مولی را پس و فیکہ شد روز نحر و حج کرد و نفع را **باب** ما استیسر من الھدی

مسوی + **له** قلت علیه السلام **قلت** قوله لبنت راسی لتليدن يجعل في راسه شيئا من الصمغ او نحو حتى يجمع شعرا ويتلبس فلا يتخلله الغبار لا يقع فيه الذبيبة فما يفعله من يطول مكثه في اعمال الحج وقضاء مناسكه ولا يمنع ذلك يتحل بطوافه سعى حج الله صلى الله عليه وسلم قال بوادي العقيق اتاني الليلة ان من ربي قال صل في هذا الوادي المبارك وقل عمرة في حجة واختلف احوال الشافعي في الحج بهذه الاحاديث فربح تارة انه كان مفردا بالحج وهو اشهر احواله لكثرة روايته ولا خلاف ان منهم من هو اشد عناية بضبط المناسك والجواب عن قوله منعهما رسول الله صلى الله عليه وسلم معناه ما معه كقول الرئيس فقلت ان وضعها كان وهو لم يباشرها بنفسه فعمل ذلك انما فعله بعض اصحابه فيضيف ذلك الى نفسه على معنى ان افعال صاحبها درة عزرائيم ويتجوز بحج عمره ما اذا كان الناس حلالا ولم تخلل نت من غير تلك اطراف لغيره والناسي بعد هو المسمى بعمرة تشبهها بالعمرة ومشاكلتها لجعلها للناسي وعمره قوله قل عمرة في حجة انه بيان لمشروعية العمرة في شهر الحج خلاف ما كان عليه من الجاهلية لا انتشاء العراقي حكى البغوي انه رجم في كتابه اختلاف الحديث انه كان متمتعاً بمكة قوله لبنت راسی نه كان محرماً بالعمرة فاستحبوا تلاته حكم احرامه لانه ان يحرم بالحج ويحرم بالعمرة فلهما ما كان من قبل لا يحرمانه ليجزى به عن قول النبي صلى الله عليه وسلم بل حكاية ما عرفت اياها جهلهم اذ كان عند ان احدا لا يكون مقبلاً (باقى ص ۲۸۲)

مصنف

در بیان آنچه میسر شود از قربانی **مالك** عن جعفر بن محمد عن ابيه ان علي بن ابي طالب يقول ما استيسر من الهكنا حضرت علي ميفرمود كه آنچه آسان باشد از قربانی يك بزر است **مالك** انه بلغه ان عبد الله ابن عباس كان يقول استيسر من الهكنا شاة خبر سید باک برائيه عبد الله بن عباس ميگفت آنچه آسان باشد از قربانی يك بزر است **مالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر كان يقول استيسر الهكنا شاة او بقرة عبد الله بن عمر ميگفت آنچه آسان باشد از قربانی يك بزر است يا كذا يا كذا اختلاف في احرام رسول الله صلى الله عليه وسلم كان مفردا بالحج او متمتعاً او قسماً او تاتاً اختلاف في نودند و احرام آنحضرت صلى الله عليه وسلم كه اياها حاج گذارند و نودند يا متمتع بودند حج بعد فراغ از عمره يا جمع فرموده بودند و رج و عمره واقوى احوال آنست كه آنحضرت صلى الله عليه وسلم تنها حج گذارده بودند **مالك** عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابيه عن عائشة تمام المؤمنين ان رسول الله صلى الله عليه وسلم افراده حج از حضرت عائشه مرويت كه آنحضرت صلى الله عليه وسلم تنها گذاروج **مالك** عن ابن اسود عن عبد الرحمن بن عبد الرحمن قال وكان يتيماني حجر عروثة بن الزبير عن عروة بن الزبير عن عائشة تمام المؤمنين ان رسول الله صلى الله عليه وسلم افراده حج از حضرت عائشه روايت كردند كه آنحضرت صلى الله عليه وسلم تنها گذاروج **مالك** باساده از سعد بن ابى وقاص قال قد منعه رسول الله صلى الله عليه وسلم ان يصنعها معه يعني التمتع بالعمرة الى الحج فخص سعد بن ابى وقاص گفت تحقيق كرد آنحضرت صلى الله عليه وسلم و كرديم با آنرا همراه او يعني تسع را و مرحد بيت حفصة تمام المؤمنين انهما قالت لرسول الله صلى الله عليه وسلم ما شاء الناس حلالا ولم تخلل نت من غير تلك فقال اني لبنت راسي و قد لدت هدي يسي فلا تخلل اخر ترجمه اين حديث عن قريب گذشت يا كذا امر النبي صلى الله عليه وسلم ان يكون مع هدي

مسوی رقیب (۱) علی الاحرام لا بد من ابرام بالحج ویر الترویج نه كان قارنا بالحج او بغيره حتى انفرادته حكاية ما فعل فاعل
 امره وعن حاشي التمتع ان المراد هو التمتع للقوى الصا والجمع بين التمسك في القران والظاهر على قول حنفية انه كان متمتعاً بهذا
 ومن تمتع بقوله فانه باق بالعمرة ولا يتحلل منها وكان قارناً في التمسك بين جميعا وطاف طوافين سعي سعيين اقول والتحقيق
 في هذا المسئلة ان الصلابة لم يختلفوا في حكاية ما شاهدوه من افعال النبي صلى الله عليه وسلم من انه احرم من على الحليفة وطاف
 اول ما قدم وسعى بين الصفا والمروة ثم خرج يوم التروية الى منى ثم وقف بعرفات ثم ريات مزدلفة ووقف بالمشر الحرام ثم
 رجع الى منى ورعى غرو حلق ثم طاف طواف الزيارة ثم رعى الجمار في الايام الثلاثة وانما اختلفوا في التعبير افعلى باجتهاد
 دارائهم فقال بعضهم كان ذلك حجاً مفرداً وكان الطواف الاول للقدم والسعي لاجل الحج وكان بقائه على الاحرام لا نه قصد الحج
 وقال بعضهم كان ذلك تمتعاً بسوق الهن وكان الطواف الاول للعمرة كانهم سموه اطوافاً للقدم والسعي بعد العمرة وان كان ذلك كان
 بقائه على الاحرام لا نه كان متمتعاً بسوق الهن وقال بعضهم كان ذلك قرناً والقران لا يحتاج الى طوافين سعيين هذا الا
 سبيله سبيل الاختلاف في الاجتهاديات اما انه سعى تارة اخرى بعد طواف الزيارة سواء قيل بالتمتع والقران
 فانه لم يثبت في الروايات المشهورة بل ثبت عن جابر انه لم يستمر بعد ۱۲ له قلت قال ابو حنيفة اختلفوا
 في امره لهم بالا حلال فتم من قال كان احرامهم فيها موقوفاً على انتظار القضاء فامروهم بيجعلوا عمرة وحجهم واحداً
 بعد التحلل منها اقول ويصح على هذا ان يقال معنى قولها ولا ترى الا انه الحج انهم لم يكونوا يظنون ان يفرقوا الا
 بالحج لما كان عند هوان هذه ايام الحج دون العمرة ومنهم من قال كان احرامهم بالحج فامروهم بالتبقي الى العمرة وكان
 ذلك خاصاً بهم وسببه ان اهل الجاهلية كانوا يرون العمرة في اشهر الحج من ايام الحج فامروهم بالتبقي بذلك سنة الى الجاهلية

مصحف من اصحابه ان يجعلوا عمرة امر فرمود ان حضرت صلى الله عليه وسلم كس را که باو قربانی نمود از اصحاب او
 آنکه گروانند از عمره هالك عن يحيى بن سعيد قال اخبرني عمر بنت عبد الرحمن انها سمعت عائشة ام المؤمنين
 تقول خرجنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم خمس ليال بقين من ذي القعدة ولا نرى الا انه الحج فماد نؤنا من
 مكة امر رسول الله صلى الله عليه وسلم من لم يكن معه هذا اذا طاف بالبيت سعى بين الصفا والمروة ان يحل قالت عائشة
 فدخل علينا يوم النحر يلح بقر فقلت ما هذا فقالوا ان رسول الله صلى الله عليه وسلم عن اوجه قال يحل فذكرت
 هذا الحديث للقاسم ابن محمد فقال انتك والله بالحد يث علي وجهه يعني بن عبد
 گفت خبر او مرا عمره بنت عبد الرحمن سر آئینه و سه شنبه از حضرت عائشه كه گفتم كه يكيم همراه آنحضرت صلى الله
 عليه وسلم يعني از مدینه وقتيكه باقيانده بودند پنج شنبه از ذيقعدة و گمان كرد و فاشه ما را كه آنكه آن حج است پس
 وقتيكه نزوكيب رسيديم كه امر فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم كس را كه نيت باو بدی يعني قربانی وقتيكه روانه
 بخانه كعبه رفتي كند و بریان صفا و مروه حلال شود فرمود حضرت عائشه پس داخل كرده شد بر ما و زخركشت گاو

مسوی + له قلت فی الوقایة فی صفة التمتع ثم احرما بالحج يوم الترویة وقبله افضل ۱۲ +

مصنف پس گفتیم چیست این پس گفتند بخبر رسول الله صلی الله علیه وسلم از طرف ازواج خود گفت یحیی پس ذکر کردم این حدیث را پیش قاسم بن محمد پس گفت آوردتو یعنی عمر و تمم بخدا این حدیث را بر وجهیکه بود یا ب همل همل مکه اذا را الهلال و يوم الترویة آیا اگر کند اهل مکه وقتیکه به بنید هلال ذی حجه را یا روز ترویة و ا لک عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابیه از عثمان بن الخطاب یا اهل مکه ما اشار الناس بان تون شعنا و انت قد هونوا اهلوا اذا را بیت الهلال عمر بن الخطاب یا اهل مکه گفت اهل مکه چیست حال مردمان می آیند پریشان موی شده و شمار و غن مالیده آیا احرام کنند وقتیکه به بنید هلال را مالک عن هشام بن عمر عن ابیه از عبدالله بن الزبیر یا قاهر مکه تسع سنین همل بالحج لهلال ذی الحجة و عمر بن الزبیر یفعل ذلک عبد الله بن زبیر سکونت کرد و مکه نه سال احرام میکرد و به حج نزدیک هلال ذی حجه و عروه بن الزبیر نیز همراه او میکرد این را مالک عن سعید بن ابی سعید المقبری عن سعید بن جریج انه قال لعبد الله بن عمر ایتک اذا كنت بمكة اهل لتاسل ذارا و الهلال ولم تهل انت حتى كان يوم الترویة قال ابن عباس اهل الهلال فان لم ير رسول الله صلی الله علیه وسلم یصل حتى تنبعث به را حلتته مختصراً سعید بن جریج گفت عبد الله بن عمر را دیدم ترا وقتیکه می باشی مکه احرام میکنند مردمان وقتیکه به بنید هلال ذی حجه را و احرام میکنند تو تا آن وقت که آید روز ترویة گفت عبد الله بن عمر هر آنی که من ندیدم آنحضرت را صلی الله علیه وسلم که احرام کرده باشند تا آنکه بر میخاست با آنحضرت صلی الله علیه وسلم شتر او سئل مالک عن اهل بالحج من اهل المدينة او غیرهم من مکه لهلال ذی الحجة کیف یصنع فی الطواف قال ما الطواف الواجب فلیؤخره وهو الذی یصل بینة بین السبعین الصفا والمروة ویطوف باله و لیصل برکتین کما طاف سبعا قد فعل ذلک اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم اهلوا بالحج من مکه فاذوا الطواف بالبيت السبعین الصفا والمروة حتى رجوا من حی قد فعل ذلک عبد الله بن عمر فكان یهل لهلال ذی الحجة بالحج مکه یؤخر الطواف بالبيت السبعین الصفا والمروة حتى یسأل الله شدا لک را از حکم شخصی که احرام کرد در حج از ساکنان مدینه یا غیر ایشان از عین مکه نزدیک هلال ذی الحجه چه کار کند و طواف گفت اما طواف واجب پس مؤخر کن آن را و آن آنست که وصل نماید میان او و میان سعی بین الصفا والمروة و طواف بکن یعنی سوائ طواف فرض آنچه ظاهر شود او را و باید که بگذارد و در کعبه هر وقتیکه طواف کند هفت بار و هر آنی که روند آنرا اصحاب آنحضرت صلی الله علیه وسلم احرام کردند حج از نفس مکه پس درنگ کردند طواف بخانه کعبه سعی بین الصفا والمروة را تا آنکه باز گشتند از مدینه و هر آنی که بمحیی بن عبد الله بن عمر احرام میکرد نزدیک هلال ذی الحجه حج از مکه و مؤخر میکرد و انید طواف بخانه کعبه سعی بین الصفا والمروة را تا آنکه باز گشت از مدینه یا ب من قلنا لک و لم یحرم لایحرم علیه شی من مخطوئا ذلک احرام کعبه قلا ده بست مرگردن قرآنی و احرام نکرد و حرام نمیشود و بر روی چیز از منوعات احرام مالک عن عبد الله بن ابی بکر بن حزم عن عمر بن عبد الله بن عمر

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ وَعَلَيْهِ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ ۱۱ *

مَصْنُوعٌ إِنَّمَا أَخْبَرْتَهُ أَنَّ زِيَادَ بْنَ أَبِي سَفْيَانَ كَتَبَ إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمْ نَزَلْكَ هَذَا

سِرْمٌ عَلَيْهِ مَا يَحْرُمُ عَلَى الْحَاجَةِ حَتَّى يَخْرُجَ إِلَيْكَ وَقَدْ بَعَثْتُ بِكَ فَاكْتَبَ إِلَيَّ بِأَمْرِكَ أَوْ مَرُئِي صَاحِبِ الْهَدْيِ قَالَتْ عُمَةُ فَقَالَتْ

عَائِشَةُ لَيْسَ كَيْفَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَا فَنَلْتُ قُلْتُ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَوَقْدَ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بَيْدَهُ ثُمَّ بَعَثَ بِهَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى قَوْمِهِمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْءٌ أَحَدُ اللَّهِ

لَهُ حَتَّى يَخْرُجَ إِلَيْكَ زِيَادُ بْنُ أَبِي سَفْيَانَ نَامَهُ لَوْ شِئْتُ بِسُوءِ حَضْرَتِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَيْفَ عَمِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَقَوْلِهِ اسْتَأْذِنَ

لَهُ فَرَسْتَهُ قَرْبَانِي رَأَى حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ

قَرْبَانِي رَأَى رَأَى بَنُو سَبْعَةٍ مِنْ عَمَلٍ خُودٍ رَأَى بَعْدَ رَأَى صَاحِبِ قَرْبَانِي رَأَى كَقَوْلِهِ عُمَةُ بِسُوءِ حَضْرَتِ عَائِشَةَ نَسِيتُ عَمَلٍ

حِينَ كَقَوْلِهِ ابْنُ عَبَّاسٍ بَا فَنَلْتُ مِنْ قُلُوبِهِمْ قَرْبَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْدُ وَدَسْتُ خُودَ لِيْزَانَ بَسْتُ أَنْ قُلُوبَهُمْ لِيْزَانَ

أَخْضَرْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرُءُوسِ خُودٍ بِرُءُوسِ قَرْبَانِي لِيْزَانَ فَرَسْتَهُ أَنْهَا رَأَى أَخْضَرْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرُءُوسِ خُودٍ بِرُءُوسِ قَرْبَانِي

حَرَامٌ لَشَدِّ بِرُءُوسِ أَخْضَرْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرُءُوسِ خُودٍ بِرُءُوسِ قَرْبَانِي لِيْزَانَ فَرَسْتَهُ أَنْهَا رَأَى أَخْضَرْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرُءُوسِ خُودٍ بِرُءُوسِ قَرْبَانِي

يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ نَهَ قَالَ سَالَتْ عُمَةُ بِنْتُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ هَلْ يَحْيَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فَأَخْبَرْتَنِي

أَنَّمَا سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ لَا يَحْرُمُ إِلَّا مِنْ أَهْلِ وَكَيْتِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَوَّالٌ كَرُمُهُ بِنْتُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَأَى حَكْمٌ كَسِيكِي

لَهُ فَرَسْتَهُ قَرْبَانِي خُودٌ وَكَوْنَتْ كُنْدُ وَرُطْنٍ أَيْ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ

عَائِشَةَ كَقَوْلِهِ سَمِعْتُ مُحَرَّمٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ حَرَامٌ مَشُودٌ بِرُءُوسِ النَّجْمِ

الَّتِي عَنْ بَيْعَتِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَدْيِ رَأَى رَجُلًا مَتَجِرًا بِالْعَرَاقِ قَالَتْ لَنَا سَعْدٌ فَقَالُوا أَمْ هَذَا يَذْنِبُ قُلْتُ فَلَمْ

تَجِدْ قَالَ رُبْعَةٌ فَلَقِيتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ فَنَزَلْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ بَدْعَةٌ وَرَأَيْتُكَ رُبْعِيْنَ عَبْدَ اللَّهِ وَدِيدُ مَرْءٍ بِرُءُوسِ

وَعَرَاقٍ بِسُوءِ سَوَّالٍ كَرُمُهُ رَأَى رَجُلًا أَوْسٍ كَقَوْلِهِ لَمْ يَكُنْ هَذَا اسْتَأْذِنَ بِرُءُوسِ خُودٍ كَقَوْلِهِ سَبْتُهُ شُدَّ بِرُءُوسِ بَرَسْتِهِ بِرُءُوسِ

بَرَسْتِهِ شُدَّ كَقَوْلِهِ بِرُءُوسِ مَلَقَاتٍ كَرُمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَأَى ذَكَرُ كَرُمُهُ ابْنِ مَاجِرٍ بِرُءُوسِ أَوْسٍ كَقَوْلِهِ بَدْعَةٌ اسْتَأْذِنَ بِرُءُوسِ

كَسْبِهِ بِأَبِ الْخَالِ الْخَالِ عَلَى الْعَمَةِ بَيَانٌ كَقَوْلِهِ لَمْ يَكُنْ هَذَا اسْتَأْذِنَ بِرُءُوسِ خُودٍ كَقَوْلِهِ سَبْتُهُ شُدَّ بِرُءُوسِ بَرَسْتِهِ بِرُءُوسِ

سَمِعْتُ بَعْضَ أَهْلِ الْعِلْمِ يَقُولُونَ هَذَا يَحْيَى مَقْرَحٌ ثَوْبٌ لَمْ يَكُنْ هَذَا اسْتَأْذِنَ بِرُءُوسِ خُودٍ كَقَوْلِهِ سَبْتُهُ شُدَّ بِرُءُوسِ بَرَسْتِهِ بِرُءُوسِ

عَلَيْهَا أَهْلُ الْعِلْمِ يَدُلُّ أَنَّ مَا كَقَوْلِهِ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ رَأَى كَقَوْلِهِ سَبْتُهُ شُدَّ بِرُءُوسِ بَرَسْتِهِ بِرُءُوسِ مَاجِرٍ بِرُءُوسِ أَوْسٍ كَقَوْلِهِ بَدْعَةٌ

كُنْدُ لِيْزَانَ بِرُءُوسِ خُودٍ بِرُءُوسِ قَرْبَانِي لِيْزَانَ فَرَسْتَهُ أَنْهَا رَأَى أَخْضَرْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرُءُوسِ خُودٍ بِرُءُوسِ قَرْبَانِي

سَمِعْتُ بَعْضَ أَهْلِ الْعِلْمِ يَقُولُونَ هَذَا يَحْيَى مَقْرَحٌ ثَوْبٌ لَمْ يَكُنْ هَذَا اسْتَأْذِنَ بِرُءُوسِ خُودٍ كَقَوْلِهِ سَبْتُهُ شُدَّ بِرُءُوسِ بَرَسْتِهِ بِرُءُوسِ

قَدْ سَمِعْتُ ذَلِكَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ قَالٍ أَنَّ صَدْرَ عَزِيزٍ صَنَعْنَا كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَفَقَتِ

مسئله قلنت دق العالم کثیرة القرات من یحج بین احرامین الحج والعمرة من المیقات و قبله اشهر الحج
 اوقبلها احرم لهما معا و احرم بالحج و اضا فلیها العمرة و احرم بالعمرة الا اذا احرم بالحج و اضا لهما العمرة
 نقلا ساء فیما صنع و فی المنهج و لو احرم معهما فاشهر الحج ثم یحج قبل الطواف کان قارنا و لا یجوز عکسه یحیدین قال المحلی و
 جوزة القدیم ۱۳ **قلنت** علی اهل العلوانة لا یجوز للحج سائر اسره بما یعد سائر من عمارة قلنت و لا یجوز علی بن لا
 لا یقبل الراجح الخف لا یجوز استعمال لطیف ثوبه بدنه و یخضع عندئذ ما استعمل ثوبه و یجوز قبل الاحرام و یجوز بعد الخف عاتشة قد فتنه

مصنف انی صحابه فقال ما امرها الا واحد اشهد که انی قد وجهت الحج القرام ما کثرت یحج بعض اهل علم را که می گفتند کسیکه
 احرام کرد و بعمره بعد از ان ظاهر شد او را که احرام کند براس حج همراه عمره پس این جایز است او را تا وقتیکه طواف نکرد و خانه
 کعبه و میان صفا و مروه و سهرانیة کرد این کار را عبد الباقی عمر وقتیکه گفت اگر باز داشته خواهد شد مرا از خانه کعبه خواهم کرد
 چنانکه دریم همراه آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس ابن عمر التفات کرد و سوسه یاران خود پس گفت نیست حال حج و عمره
 مگر یک گواه میگویم شما را بر آنکه من لازم کردم بر خود حج را با عمره قال مالک قد اهل اصحاب رسول الله صلی الله علیه و سلم عام حجة الوداع
 بالعمرة ثم قال رسول الله صلی الله علیه و سلم من کان معه هکذا فلیهل بالحج مع العمرة ثم لا یحل حتی یحل منها جميعا
 گفت مالک سهرانیة احرام کردند اصحاب آنحضرت صلی الله علیه و سلم سال حجة الوداع بعمره بعد از ان فرمود آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم کسیکه باشد همراه او بدی پس باید که احرام کند حج با عمره باز حلال نشود تا آنکه حلال شود از هر دو همه آن
باب لا یلبس الحرم فی صا و اعمامة و لا سل و بل و لا خف و لا برنس و لا مصبوغا بر عفران او ورس و کنک لک لا
 یجوز ذل استعمال کل لبس یوشد احرام کننده کرت را و نه دستار و نه پانجامه را و نه موزه و نه برنس را و آن جامه است پوشش هر
 متصل با و باشد و نه جامه را که رنگ کرده باشد بر عفران و یا اسپرک و پنجنین جایز نیست او را استعمال هر خوشبو
قال عن نافع عن عبد الله بن عمر ان رجلا سأل رسول الله صلی الله علیه و سلم ما یلبس الحرم من الثیاب فقال رسول الله
 صلی الله علیه و سلم لا تلبسوا القمص و لا العاکم و لا السل و یلات و لا البرنس و لا الخفاف الا احدا لا یجد علی بن فلیس

خفین و یقطعها اسفل الکعبین و لا تلبسوا من الثیاب شیئا مسه الزعفران و لا الوریس مردی سوال کرد آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم راجه پوشد محرم از جامه های فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم پوشد که تها و نه دستار و نه پانجامه نه
 برنشه و نه موزه را الا شخصی که نیافت دوپا پوش را پس و پوشد دو موزه را و قطع کند آنها را پائین ترا و نه رنگ
 و پوشد از جامه های چیزیکه رسیده باشد بکس زعفران و اسپرک **قال** عن عبد الله بن عمر ان رجلا سأل رسول الله صلی الله علیه و سلم
 فی لبس خفین فلیقطعها اسفل الکعبین عبد الله بن عمر گفت که منع فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم از آنکه پوشد محرم
 جامه رنگین کرده شده بر عفران یا اسپرک و فرمود هر که نیابد دوپا پوش را پس باید که پوشد دو موزه را و قطع کند آنرا

مسئله قلند و عليه الشافعي في شرح السنة والمعصية ليس بطيب وهو قول اكثر اهل العلم قال ابو حنيفة

هو طيب يجزئ في الفدية ۱۲ **قلند** في شرح السنة ويروى عن ابن عمر الكراهية في لبس المنطقة للحرم ذلك جائز عند العامة ۱۳

مصحف پائين از شتانگ تشریح گوید بر همین است اتفاق جمهور علما که جایز نیست محرم را پوشیدن سر بجزیر که از اساتیر گویند مثل عامه و فلسفه و جایز نیست پوشیدن جامه که دوخته باشند بر بدن انسان مانند کرت و ازار و موزه و جایز نیست استعمال خوشبو در جامه و بدن محرم و شافعی مخصوص داشته است چیزی که از خوشبویش از احرام در جامه و بدن مایه باشد و باقی مازد اجرام بحدیث حضرت عائشه که گذشت و اگر دور کرد آنجا که خوشبو مایه را یاد و کرد و از بدن خود آن طیب را باز آوده آن جایز نیست و گفتند اگر کرد چیزی از این چیز را بجزیر یا بغیر عذرس بر سر لازم است فدیة یا نیمه آید و باقی خلق پاک الثیاب المعصية بیان حکم جامه های رنگین کرده شده بعصفره مالک عن هشام بن عروة عن ابيه

عن اسماء بنت ابی بکر انها كانت تلبس المعصقات المشبعة وهي محرمة ليس فيها عقران اسماء بنت ابی بکر می پوشید جامه های معصفر نیک سخن را و او محرم بود و بنود و ان جامه های زعفران مالک عن نافع انه سمع اسما بن عمر بن الخطاب بنجد بن عبد الله بن عمران بن عمر بن الخطاب بن مای علی طلحة بن عبد الله ثوبا مصبوغا وهو محرم فقال عمر هذا الثوب المصبوغ یا طلحة فقال طلحة یا امیر المؤمنین انما هو من فقال عمر انکم ایها الرهط ائمة یقندی بکم الناس فلو ان رجلا

جاهلا لرای هذا الثوب لقال ان طلحة بن عبد الله قد كان یلبس الثیاب المصبغة في الاحرام فلا تلبسوا ایها الرهط شیئا من هذه الثیاب المصبغة اسلم مولی عمر بن خطاب میگفت با عبد الله بن عمر که عمر بن الخطاب دید طلحه جامه رنگین و او محرم بود پس گفت حضرت عمر حبسیت این جامه رنگین اسے طلحه پس گفت طلحه ای امیر المؤمنین جز این نیست که او تراز است پس فرمود حضرت عمر هر چه آئینه شما اسے جامع میشود یا نیک که اقتداس کنند شما مردان پس اگر مردی جاہل به بنیدین جامه را گوید طیب میشود جامه های رنگین و احرام پس پوشید یا جامع چیزی از این جامه های رنگین تشریح گوید این است بر حسب شافعی و بخوبی گفته که معصفر خوشبو نیست و همین است قول اکثر علماء و ابو حنيفة گوید که معصفر خوشبو است واجب است فدیة دادن در روزه و السلام علی باب المنطقة للحرم بیان حکم کمر بند بر جامه مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر كان یکره لبس المنطقة للحرم عبد الله بن عمر کرده می داشت پوشیدن کمر بند بر جامه مالک عن یحیی بن سعید انه سمع

سعید بن المسیب یقول فی المنطقة یلبسها المحرم تحت ثیابه انه لا بأس بذلك اذا جعل فی طرفیها حبیب سیورا یقتل بعضها البعض بن السیب میگفت در باب منطقه که پوشید آنرا محرم زیر جامه های خود که تیج پاک نیست و ان وقت که بکند در دو طرف او و او را که به بند و بعض را بعض قال مالک و هذا احب ما سمعت لی فی ذلك گفت مالک و این دوست ترین اقوالی است نزدیک من که شنیدم آنرا و این باب باب اختلافا فی تغطية الوجه للحرم اختلافا کرون در پوشیدن روزه محرم را مالک عن یحیی بن سعید عن القاسم بن عمارة قال اخبر فی الفرافصة بن عبد الله بن عمر عن عثمان

مسئله قلت يجوز للرجل المحرم ستر الوجه عند الشافعي ولا يجوز عند أبي حنيفة **مسئله** قلت في المتماجد لها ليس المحيط الا القفا في الاظهر في شرح السنة ان جواز القفا ذين لها اظهرها قال المحلى في الشافعي في الامر عن سعد بن ابي وقاص انه كان يأمر بناته بلبس القفالين في الاحرام **مسئله** قلت معناه نسترو وجوهنا بسدل الثوب لمنع ابدان الناس وعليه اهل العلم ان ذلك جائز اذا كان متجافيا واعترض صاحب الكافي في مذهبا حمدا على قيد التجافي وقال انظاره نه غير معتبر وليس هو في الحديث **مسئله** قلت تعقب محمد بن الشيعين فيمن مات محملا بخمر فاسه ولا تقصوه طيبا فانه يبعث يوم القيامة ملتبسا فنهب الشافعي الى انه لا يقرب المحرم طيبا في غسلة كفنه وقال ابو حنيفة يجوز ذلك **مسئله** +

مصنف بن عفان بالعرج يقطعه وجهه وهو طبرستان فرافقه ويد حضرت عثمان را در عرج که می پوشید روئے خود را و او محرم بود **مسئله** قلت عن نافع ان عبدا لله بن عثمان يقول ما فوق الذقن من البراس فلا يخمره المحرم عبد الله بن عمرى گفت آنچه بالا ترا ز رخ است از جمله سرست پس باید که پوشد از محرم سترجم گویند شافعی بخبر کرده که محرم روئے خود را بپوشد و ابو حنيفة میل کرده است بترجم آن و الله اعلم **مسئله** قلت لا تنتقب المرأة المحرمة ولا تلبس قفا ذين زن محرمه نقاب پوشد و نه قفا ذين را **مسئله** قلت عن نافع ان عبدا لله بن عثمان يقول لا تنتقب المرأة المحرمة ولا تلبس القفا ذين عبد الله بن عمرى گفت نقاب پوشد زن محرمه و نه قفا ذين را یعنی پوشش دست را **مسئله** قلت ان احتاجت لستر الوجه سدت ثوبا على وجهها متجافيا عن بشرة الوجه اگر محتاج شود زن محرمه برائے پوشش روئے آویزان کند جامه را که دور باشد از ظاهر روئے **مسئله** قلت عن هشام بن عروة عن فاطمة بنت المنذر انها قالت كنا نخمر وجوهنا ونخن محرمات ونحن مع اسماء بنت ابي بكر الصديق فلا تنكر علينا فاطمة بنت منذر گفت ما می پوشیدیم روئے خود را و ما محرمه بودیم و ما همراه اسماء بنت ابی بکر الصدیق بودیم پس انکار نکنید بر ما **مسئله** قلت اذا مات المحرم هل يطيب وهل يخمر وجهه وقتيكة فمتشور محرم آیا خوشبو باید شود او را و پوشیده شود او را و **مسئله** قلت عن نافع ان عبدا لله بن عمر كفن ابنه واقد بن عبد الله ومات بالحجفة محملا وقال لولا ان احرم لطيبناه ونحمر راسه ووجهه عبد الله بن عمر و كفن كفن كرسى فوافقه بن عبد الله و او مرده بود در حجفة و حال احرام پس گفت عبد الله اگر نه آن بود که ما محرمیم خوشبو می بایدیم او را و پوشانید سر او را و روئے او را مترجم گوید این قول مشرک است بخبر شافعی که گذارید او را تا بر خیزد و روز قیامت لبیک گویند **مسئله** قلت لا یغسل المحرم راسه یغسل محرم بشوید سر خود را و غسل کند **مسئله** قلت عن زید بن اسلم عن نافع عن ابراهيم بن عبد الله بن حنین عن ابيه ان عبد الله بن عباس والمسيود بن خزيمة اختلفا بالابنوا فقال عبد الله بن عباس يغسل المحرم راسه وقال المسيود بن خزيمة لا يغسل المحرم راسه قال فارسلني عبد الله بن عباس الى ابي ايوب الانصاري قال

مسئله قلنا قال البغوی يجوز للحرم الاغتسال ودخول الحمامة عامة العلماء اقول بقوله انما ذكره ابن عمر ونا من تنف الشعر في المنهاج ولا يكره غسل بدن وراسه بالخطمي في الهداية ولا يغسل راسه بحبته بالخطمي لا نه نوع طيب ولا يقتل هوام هكذا قال يحيى بن يحيى عن زيد بن اسلم عن نافع عن ابراهيم والصواب اسقاط نافع بين زيد و ابراهيم +

مضمون فوجد انه يقتل بين القرنين وهو يستر بثوب فسلط عليه فقال نهك فقلت انا عبد الله بن حنين

ارسلني اليك عبد الله بن عباس اسئلك كيف كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يغسل راسه وهو محرم قال

فوضع اجايوب يده على الثوب فطأه حتى بدا الى راسه ثم قال لا نسان يصيبك عليه الماء اصيبك فصب على راسك

ثم حرك راسه بيد يه فاقبل بها وادبر ثم قال هكذا رايت رسول الله صلى الله عليه وسلم يفعل

عبد الله بن عباس وسور بن خزيمة اختلاف كردند وروضه كيه سمي ست بالواپس گفت عبد الله بن عباس بشوید محرم سر خود

را وگفت سور بن خزيمة بشوید محرم سر خود را گفت عبد الله بن حنين پس فرستاد مرا عبد الله بن عباس بسوء ابو ايوب را

گفت پس يافتيم او را كه غسل ميكرد و در میان دو چوب كه نصب ميكند آنرا بر سر چاه تابان بياويزند بگريه را و پرده كرده ميشد

برو و به بچاه پس سلام كردم بروی پس گفت كيست اين گفت من عبد الله بن حنينم فرستاده است مرا بسوء ابو ايوب

ابن عباس تا برسم از تو كه چگونه مي شست آنحضرت صلى الله عليه وسلم بر بارك خود را و حال آنكه او محرم ميشد و گفت عبد الله

ابن حنين پس گذاشت ابو ايوب دست خود را بر آن جامه پس سبقت كرد آنرا تا آنكه ظاهر شد بر من سر او بعد از آن گفت

شخصه را كه می رخت بروی آب را بر ريز پس بر رخت بر سر او بعد از آن من جذبانيدم و سر خود را بدو دست خود پس پیش

آورد و دست خود را و عقب كشيد آنها را بعد از آن گفت اين حنين و ديديم رسول الله صلى الله عليه وسلم كه ميكرد و هالك

عن حميد بن قيس المكي عن عطاء بن ابي دباح ان عمر بن الخطاب قال ليعبد بن ميثبه وهو يصيبه على من الخطاب ماء وهو يقتل

اصيبه على راسي فقال يعلى تزيان تجعلها فان افرق ميثبه فقال عمر بن الخطاب اصيبه فزيريل المدا لا تشعنا عمر بن الخطاب

گفت يعلى بن ميثبه را حال آنكه يعلى ميرخت بر عمر بن الخطاب آب را و عمر بن الخطاب غسل ميكرد و بر ريز بر سر من پس گفت يعلى

آيا سينخواهي كه كني معصيت بر ذمه من بآن سبب كه گفتم مرا پس بر خيتم يعني امثال امر تو كردم پس گفت عمر بن ريز رايه

نخواه كه راس تو بر سر اكر پيشاني هالك عن نافع ان عبد الله بن عمر كان لا يغسل راسه وهو محرم الا من الاحتلام

عبد الله بن عمر بن ميثبه سر خود را حال آنكه او محرم بود مگر بسبب احتلام يعني يا موبج و ديگر چنانكه گذشت كه بر راسه بخول

كه و وقت عرفه غسل ميكرد بغوي گفته كه جائز است محرم را غسل كردن و دخول حمام نزديك خانه نماز است چه كوي كه نزديك فتيه

تاويل دم افشال ابن عمر است كه گفته شود كه در نيز است ابن عمر غسل را مگر از جهت خوف پراگند شدن موها و في المنهاج

كه در نيزت غسل بدن محرم و نه بالخطمي و في الهداية بشوید محرم سر خود را و در ريش خود را بالخطمي زير كه آن شست از غش و پوست و پا

آنكه كشيد آن هوام را يا كيب المحرم بحتجه محرم خون كشاند كه رواج شود بجهت هالك عن يحيى بن سعيد

مسوئی۔ اہ قلت فی شرح السنۃ وخصیۃ لعل العلم فی الحکامۃ للحرم من غیر ان یقطع شرا و مال مالک لا یحکم الحرم
الامن ضررۃ و نتیجہ من جانب اکثر اهل العلم ان یقال انما قبل بن عمر بکلا منظر رسل الخلق الشعر لان الحجة امة قلما تخلو
لا یلغی فی ذات الاحتیاج **۱۲** قلت قال الشافعی نکاح الحرم فاشکال و حنیفہ **۱۳** مختلفو فی تزوج النبی صلی اللہ علیہ وسلم و لا اکثر
علی انہ تزوجہا حلالا عامۃ فی القضاء و ظہر امر تزوجہا و هو محرم ثم بنی بها و هو حلال یرت و هو قول الشافعی **۱۴**

مصنف ابن یسار ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم احتجم و هو محرم فوق رأسه و هو یومئذ لم یحل موضع بطریق
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم خون کشانیہ حالانکہ آنحضرت صلعم محرم بود بالائسہ سر خود را و آنحضرت صلعم آن روز و کجی حل
بود و آن موضعیت در راہ مکہ **۱۵** عن نافع عن عبد اللہ بن عمر انہ کان یقول لا یحکم الحرم الا ان یضطر لیسہ
فما لا یلہ منہ عبد اللہ بن عمر میگفت حجامت نکند محرم مگر آنکہ مضطر شود بسوے آن بسبب مرضی کہ لاچار باشد از ان
مشرجم گوید عامۃ علماء رخصت داده اند محرم را در حجامت از غیر آنکہ مورا قطع کند و مالک جایز نمیدارد حجامت محرم مگر ضرورت
و جواب قول ابن عمر از جانب اکثر علمائے حجاز است کہ گفته شود کہ ابن عمر مقید ساخت حجامت را مگر باضطرار از جهت سلق
شعر زیرا کہ حجامت کم است کہ خالی از علق باشد نہ از جهت منع حل حجامت و اللہ اعلم **باب** المحرم لا ینکح ولا ینکح
محرم نکاح نکند و در نکاح نہ بد قریبہ خود را **۱۶** عن ابی عبد الرحمن عن سلیمان بن یسار ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

علیہ بعث ایا را نفع مولا و رجلا من الانصار فزوجه و جاءہم یومئذ بنت النخدر و رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یومئذ قبل ان ینکح
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرستاد البوراف مولاے خود را و مردے از انصار را پس ہر دو تزویج کردند سیمونہ بنت الحارث
را برائے آنحضرت و رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و در نیہ پوشش از آنکہ برآید بطرون کہ **۱۷** عن نافع عن یحییٰ بن عبد اللہ
ان عمر بن عبید اللہ ارسل الی ابان بن عثمان ابان یومئذ امیر الحج و ہما محرمان فی قلدرت ان لک طلحہ بن عاصم

شبیۃ بن جبیر فامرہن ان تحضرا فاکوذا لک علیہ ابان و قال سمعت عثمان بن عفان یقول قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
لا ینکح المحرم ولا ینکح ولا یخطب عمر بن عبید اللہ فرستاد کہے را بسوے ابان بن عثمان و ابان آن روز امیر حاج بود
و عمر بن عبید اللہ و ابان ہر دو محرم بودند گفته فرستاد بدست او کہ ہر آئینیہ من میخواہم کہ نہرنے و ہم ہر دو طلحہ بن عمر را و تشریبہ
ابن جبیر پس خواہم کہ تو حاضر شوی پس انکار کرد و ابان بن عثمان و گفت شنیدم عثمان بن عفان را کہ میگفت کہ فرمود رسول

اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نکاح نکند محرم و نہرنے نہ بد و خطبہ نفرستد **۱۸** عن داؤد بن الحصین ان اباع غطفان بنظر یقول لیس
اخذہ ان اباع طریقا تزوجہا و ہو محرم فرد عمر بن الخطاب نکاحہ طریف نکاح کرد نہ را حال آنکہ او محرم بود پس و
کہ و عمر بن الخطاب نکاح او را **۱۹** عن نافع عن عبد اللہ بن عمر ان یحکم الحرم لا ینکح المحرم ولا یخطب عبد اللہ بن عمر
گفت نکاح نکند محرم و ہر پیام نفرستد نہ برائے خود و نہ برائے غیر خود **۲۰** عن ابی عبد اللہ انہ بلغنا ان سعید بن المسیب سلم بن عبد اللہ
وسیلون بن یسار سئلوا عن نکاح المحرم فقالوا لا ینکح المحرم ولا ینکح سعید بن المسیب و سالم بن عبد اللہ و

مصنفه که داده است آنرا خداستعالی شمارا مالک عن زید بن اسلم ان عطاء بن یساع عن ابی قتاد عن ابی ریحان

مثل حدیث ابی النضر الان فی حدیث زید بن اسلم ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال هل معکم من الخبیث
عطاء بن یسار روایت کرد پیش زید بن اسلم از ابوقناده و مقصده گوید خوانند حدیث ابی النضر مگر آنکه در حدیث زید بن اسلم
این عبارت زیاده بود که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود آیا هست با شما از گوشت او چیزی یعنی تا من بهم تناول فرمایم
هالك عن یحیی بن سعید انه قال اخبرني محمد بن ابراهيم بن الحارث التميمي عن عيسى بن طلحة بن عبيد الله عن عمر بن

سَلَامَةٌ وَهُوَ الضَّمُّ عَلَى نَهْ أَخْبَرَهُ عَنِ الْبَهْزِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ يَرِيدُ مَكَّةَ وَهُوَ عَمْرٌ حَتَّى

اذا كان بالروحاء اذا حار و حشى عقير فن كر ذلك لرسول الله صلى الله عليه و آله فقال دعوه فانه يوشك ان

يأتي صاحب الجواز البهري هو زيد بن كعب وهو صاحب الجواز إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله شأنكم بهذا العلم

فامر رسول الله صلى الله عليه وآله ان ينقسم بين الرقا و ثمنه حتى اذا كانت ثلاثين الروثية فالعرج اذا لم يجر حاقف وقيل فيه

سهم فرم از رسول الله صلى الله عليه و آله امر رجلا يقف عند الدار فيأخذ من الناس ما يشاء فيجاءه بهنري خبر داود عمير بن مسلمه را كه انحضرت صلى الله عليه و آله

علیه وسلم برآمدند بازاده که حالانکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم محرم بودند تا چون رسیدند بروحانا گاه دیدند که گوی خرم زخمی

کرده شده یعنی شسته شده است پس ذکر کرده شد این ماجرا بجناب آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم پس فرمود بگنجد و بداور پس

بہر مینیہ نزدیکی است کہ بیاید صاحب الوعنی آنکے اور از حسی کردہ پس آمد بہنری واد صاحب آن گورخر بود بسوے

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم پرفت یا رسول اللہ کہ یہ سچے خواہید باین کور خیر امر فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

البدر را پس ممت که دو میان رفیضان بعد از آن بگذشت تا و حلیه رسید با تائید وضعیکه میان رویش و عرج واقع است

نما کہ اہوے سر خود دیا ہے خود چھیدہ حقہ است در سایہ و در بدن ان آہو تیری میت پس گفت بہری کہ رسول

السنی السنیة وسم امر لرد حصه له بالیث تزدیبا واما معص او شود بچیس از مردمان تا وقتیکه بگذرد از آنجا

قال ابن جرير بن عبد الله بن عيسى بن عبد الله بن عتبة بن مسعود عن عبد الله بن عيسى عن الصفي بن جاثمة اليثبي انه اهدى

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لا وحشية هؤلاء بواءه ووجوده صلى الله عليه وسلم على مسلم قال الراي

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا يَنْظُرُ فِيهِ الْمَلَكُ إِذَا نَفْسٌ مَاتَتْ أَلَّا تَحْرِمَ صَعْبَانَ جَنَانِهِ يَدِيهِ أَوْ رِجْلَيْهِ»

در روز و اسب است هم در خواب بودید یاد رودان یونان پس در کرد الزام بر کتب رسول الله صلی الله علیه و سلم گفت راوی پس چون

وَمَا يَكْفُرُ الْإِنْسَانُ لِمَ لَا يَفْقَهُ لِقَاءَ رَبِّهِ ۚ

الدين قوت و حیات که استوار و الحاقه و مونسه الیهم و صلی علیهم و آله و سلم و علیهم السلام

[illegible]

.....

مُسَوًى ۱۰ له قلت وعليه الشافعي ابو حنيفة انه يجوز اللحم اكله لصيد ذلم يصطاد بنفسه لا اصطيدا جلا ولا
اشارته فان اصطيدا جله او باشارته فلا يحل له ويحل لغيره قال الشافعي في تاويل حديث الصعب بن جثامة
انما رده عليه لما قلنا صيد من اجله فانكره على التفرقة ۱۲

مصنف بغیر ذلک لعلت بك یتوا عد ۴ ابو هریره بیا د از بحرین تا آنکه رسید بر بنده یافت سوار سے چند را حرام
بسته از اہل عراق پس سوال کردند اورا از گوشت شکار سے کہ یا قند آنرا نزد یک اہل رندہ پس امر کرد ابو هریره ایشانرا
بخوردن آن گفت ابو هریره بعد از آن ترو کردم و رانچ فرمودم ایشانرا پس وقتیکہ رسیدم بہ بنیہ ذکر کردم این ماجرا پیش عمر
بن الخطاب پس گفت حضرت عمر بچہ چیز امر کردی ایشانرا گفت فرمودم ایشانرا بخوردن آن فرمود حضرت عمر اگر امر میکردی
بغیر این میکردم چنین و چنین بتو یعنی می ترسانید اورا مالک عن ابن شہاب عن سالم بن عبد اللہ انہ سمع ابا هریره یحدث

عبد اللہ بن عمر نہ رہے قوم عمر ہون بالریۃ فاستفتوه فی لحم صید جلا تا سا احلہ یا کلونہ فافہامہ باکلہ و شغل
قد مت اللہ ینت علی عمر بن الخطاب فسالته عن ذلک فقال بما افتیتہم قال فقلت افتیتہم باکلہ فقال عمر افتیتہم
بغیر ذلک و جنتک ابو هریره حدیث میگفت با عبد اللہ بن عمر کہ گذشت برو سے قسمی از احرام کنندگان در رندہ پس سوال
کردند اورا در باب گوشت شکار یکہ یا قند مردمان حلال را کہ می خوردند آنرا پس فتوی داد ایشانرا بخوردن آن بعد از آن
گفت رسیدم بہ بنیہ نزد یک عمر بن الخطاب پس سوال کردم ازو سے این مسئلہ را پس گفت بچہ چیز فتوی دادی ایشانرا
پس گفت فتوی دادم ایشانرا بخوردن پس فرمود عمر اگر فتوی میدادی بغیر این در ذناک میکردم ترا مالک عن عبد اللہ بن ابی بکر

عن عبد اللہ بن عامر بن ربیعۃ قال رایث عثمان بن عفان بالعرج و هو عمر فی یوم صائت قد غطی وجہه بقطیفة
ارجوان ثم ارقی لحم صید فقال لا صحابہ کلوا فقالوا ولا تا کل انت فقال انی لست کھیتکم و اما
صید من اجلی عبد اللہ بن عامر بن ربیعۃ گفت دیدم عثمان بن عفان را در عرج و او محرم بود در روز سخت گرم پوشیدہ بود
روسے خود را بچا و ارجوان خوردن بعد از آن آورده شد پیش او گوشت شکار پس گفت یا را ان خود را کہ بخوردی گفتند آیا تو نے خوری
پس گفت ہر آنیمہ من شیم مانند شما خیر ازین نیست کہ شکار کرده شدہ است برائے من مالک عن هشام بن عروہ عن

ابیہ الازہری بن العوام کان یتزود مصفیقا لظبائی الامام عروہ روایت کرو کہ زبیر بن عوام توشہ میگرفت گوشت خشک
آہوان و احرام مالک عن هشام بن عروہ عن ابیہ عن عائشۃ امر المؤمنین انما قالت لہ یا ابن اختہ انما ہی عشیۃ
فان تخرج فی نفسک شیئ قد عہ تعنا کل لحم الصید حضرت عائشہ فرمود عروہ را سے پس خواہر من خیر ازین نیست کہ مدت
احرام وہ شب ست پس اگر خشک افگند در دل تو چیز سے پس بگذار اورا امراد می داشت ازین کلام گوشت شکار را تو بین
است مذہب شافعی و ابی حنیفہ کہ جائز ست محرم را خوردن گوشت شکار و قنیکہ خود مباشرت شکار شدہ است و نہ بر
او شکار کردہ باشند و نہ با مراد نہ با شارہ او اگر با مراد یا شارہ او شکار کردہ باشند حلال تسیت اورا خوردن آن وصال است

مسئوی له قلت وعليه الشافعي قال ملا نقل فيه يحكم بمثله على ان وقيل لا مثل له كالحجاء والعصا في القبة
وقال ابو حنيفة جزاءه ما قومه عدل في مقتله واقر به مكان منه ۱۲ -

مصنف

عبداللہ از مالک عن عبد الملك بن قريش عن محمد بن سيرين ان رجلا جاء الى عمر بن الخطاب
فقال اني ابريت انا وصاحب لي فوسپن الى ثغر ثنية فاصبنا ظبييا ونحن نحرمان فماذا ترى فقال عمر لرجل
الوجنبه تعالى حتى احكم انا وانت قال فحكم عليه بعزوفى الرجل وهو يقول هذا امير المؤمنين لا يستطيع ان يحكم
في ظبي حتى دعا رجلا يحكم معه فسمع عمر قول الرجل فدعا له قسالة هل تقرأ سورة المائدة قال لا قال فهل تعرف هذا
الذي حكم معي فقال لا فقال عمر لو اهدرتني انك تقرأ سورة المائدة لا وجعتك ضربا ثم قال ان الله تبارك

وتعالى يقول في كتابه يحكم به ذوا عدل منكم هديا بالغ الكعبة وهذا عبد الرحمن بن عوف
مروى عنه ان عمر بن الخطاب پس گفت هر آينه من روان كردم من دياره ازان من دواسپ را بجانب بلندی شنيه
پس شكار كردم آهوسه را حالانكه ما محرم بوديم پس چه چيزي مني پس گفت عمر بن الخطاب شخصه را كه برهلو كند او بود
بيا تا حكم كنم من و تو پس حكم كردند هر دو بر سر پس برگشت آن مرد و او ميگفت اين امير المؤمنين است كه نتوانست كه حكم كند
در باب آهوسه تا آنكه بخواند شخصه ديگر را كه حكم كند با او پس شنيد حضرت عمر بن الخطاب سوال كرد از او
آيا بخواني سورة مائده را گفت نه گفت حضرت عمر آيا ميداني اين مرد را كه حكم كرد با من گفت نه پس فرمود حضرت عمر
اگر خبر مي دادي مرا كه تو بخواني سورة مائده را هر آينه در دمنديگر و انديم ترا بسبب ضرب بعد ازان گفت هر آينه خدا تعالى مي فرمايد
در كتاب خود يحكم به ذوا عدل منكم هديا بالغ الكعبة و اين شخص ديگر عبد الرحمن بن عوف است مالك عن ابى النضير المكي روى عن الخطاب
قضى في الضمير بكتب في الغزال بعزوفى الارنب بهناق وفي البروج بحقرة عمر بن الخطاب حكم كرد و گرفتاري كند
و در آهوسه يك بز و در گوش يك بزغاله و در موش دشتي يك خفصره يعني سنج بز چهل روزه مالك عن هشام بن عروة ان اباه
كان يقول في البقرة من الوحش بقرة وفي الشاة من انقباشا عروه ميگفت كه در گاودشتي يك گاو است و در كايه

از اسوان يك بز است مالك عن يحيى بن سعيد عن سعيد بن المسيب انه كان يقول في حمامة اذ اقتل شاة سعيد
ابن المسيب ميگفت و ركبوتر كه وقتيكه كشته شود يك بز است قال مالك فلم ازل اسمع ان في المنعامة اذ اقتلها المصطفى
گفت مالك و هميشه مي شنيدم من كه در شتر مرغ چون بكشد او را محرم يك شتر است نه سب شافعي موافق اين آمار است و
هر چه در دمنه منقول است حكم كند و ران دوس انابل و يانت بشنيه و انچه او را مثل نباشد مثل شخ و كنجكان درو
و احبب شود قيمت و نزد يك البضيه جزا صيد قيمت آنست كه بقول و عدل ثابت باشد و اعتبار و قيمت موضع قتل را
و اگر موضع قتل صحرا باشد اقرب مهورات را ازان موضع اعتبار بايد كرد و الله اعلم بالباطل اختلاف الروايات في الجواز يقتله
المصنف و الصحيح انه فيه حديث مختلف شذذ روايات و روى كه بكشد او را محرم و صحيح آن است كه در دمنه فديه است

مستوی له قلت ذهب الشافعي الى ان في الجراح الفقيه وقال يوحنا صدقة وان قلت ۱۲ (باقی ۲۹۴)

مصنفه هالك عن زيد بن اسلم عن عطاء بن يسار ان كعبا جارا قبل من الشام في كعب بن عكرمة حتى اذا كانوا ببعض الطريق

وجدوا لحم صيد فاقامهم كعب باكلهم قال فلما قدموا الى المدينة على عمر بن الخطاب فذكروا ذلك له فقال من اقناكم بهذا قالوا

كعب قال فاني قد اقرتكم عليكم حتى ترجعوا ثم لما كانوا ببعض طريق مكة مرت بهم رجل من جراد فاقنهم كعبا ولاحظه

وياكلوه قال فلما قدموا على عمر بن الخطاب فذكروا ذلك له فقال ما حالك على ان اقبلتكم بهذا فقال هو من صيد الجراد

قال وما يدريك قال يا امير المؤمنين والذي نفسي بيده ان هي الا نكثت خوت يثرت في كل عام مرتين

كعب اجاب انما انا من سوارس جند محرم ما اناك من نبي يوحنا اه ابريا فقلت صيد ايس فتوى واكعب اجاب

ايشان را بخورون آن پس وقتيكه رسيدند بهر يزدك عمر بن الخطاب ذكر كروند اين ماجرا را پيش او پس فرمود حضرت عمر كه كدم

كس فتوى داد و شمارا باين پس گفتند كعب اجاب فتوى داد و ارا گفت حضرت عمر پس بر آئينه من امير ساختم و ابريا تا وقتيكه

با ذكر ويدا ز سفر كه پس از ان چون رسيدند بعض طريقت كدم كه شدت بر ايشان جاعه از رخ پس فتوى داد و ايشان را كعب اجاب كه

بگيرند آنرا و بخورند آنرا پس چون رسيدند پيش عمر بن الخطاب ذكر كروند پيش او اين ماجرا فرمود حضرت عمر چه سبب شد كه فتوى

دادى ايشان را باين وجه پس گفت كعب كه رخ از صيد بجز است فرمود حضرت عمر چه چيز مطلع ساخت را گفت يا امير المؤمنين

قسم كه بكيه نفس من بدست او است نيستد مگر افشاند از اهل ي كه رس افشاند از بني خود در هر سال و بار هالك عن زيد

ابن اسلم ان رجلا جاء الى عمر بن الخطاب فقال يا امير المؤمنين انما صيدت جرادا ذات بسوطى وانا محرم فقال عمر

اطعم قبضه من هذا مردى بسوطى عمر بن الخطاب پس گفت يا امير المؤمنين بر آئينه من شكار كردم و ابريا تا اينه خود من محرم بودم

پس فرمود حضرت عمر بده يك قبضه از طعام هالك عن يحيى بن سعيد ان رجلا جاء الى عمر بن الخطاب فقال له من جراد

قتلها و هو محرم فقال عمر لكعب تعال حتى نحك فقال لكعب درهم فقال عمر انك لتجدل ادرهم

لثمة تحديرون جرادا مردى ادر بسوطى عمر بن الخطاب پس سوال كرد و ارا حكم يك رخ كشته بود آن را

حالا كه او محرم بود پس فرمود عمر بن الخطاب كعب اجاب را بيا تا حكم كنيم پس گفت كعب يك درهم پس گفت حضرت عمر كعب

را بر آئينه تسي يابى در هم را يك قره بهتر است از يك رخ مگر چو كويد من است نه برب ابو عبيدة كه وقتل جرادا واجب

ميشود صدقه اگر چه كم باشد و در پيش شافعي قيمت واجب شود بآب كيف يطلع المساكين او يهبه على ذالك فهو

للعام و بد فقيران را و چگونه روزه گيرد مانند طعام مساكين قال مالك احسن ما سمعت فى الذى يقتل الصيد فيحكم عليه

فيه ان يقوم الصيد الذى اصابه فينظر كم غنمه من الطعام فيطعم كل مسكين مثلا او يهبه مسكينا كل مد و ما ينظر

هالك المساكين فان كانوا عشرة ايام عشرة ايام و ان كانوا اشر من مسكينا ايام عشرة من مائة مد

ما كانوا وان كانوا اكثر من ستين مسكينا اغت نامك بقرين چيز كيه شميم آنرا و بآب كيه كيه كيه

مسئله ۱۰ (بقیه حاشیه ص ۲۹۶) قلت وعلیه الشافعی انه یقوم طعاما یتصل علی کل مسکین یحل ویصوم عن کل
یوما فقال ابو حنیفه یتصل علی کل مسکین نصف صاع من براد صاع من تمر او شعیر لا یجوز اقل منه او یصوم عن کل مسکین ثقیلا

پس حکم کرده شود بروی در آن باب نیست که تمیت کرده شود آن شکاره را که شته است پس دیده شود که چه قدر
است تمیت آن از طعام پس طعام داده شود مسکین را یک دینار و ده گیر و بجای هر مدی یک روز دیده شود که چه قدر
است شمار مسکینان پس اگر ده کس باشند روزی ده گیر و ده اگر بیست کس باشند روزی بیست گیر و ده اگر بیست و چهار
ایشان هر قدر که باشند اگر چه باشند زیاده تر از شصت مسکین شتر جم گوید چهلین است مدی ب شافعی و نزدیک ابو حنیفه هر مسکین را
نیم صاع از گندم یا یک صاع از جو باید داد و اقل از آن جایز نیست باب لا یخلق الحرم داسه حتی یجئ فی وقت الذبح لای

ضروری و من حلق قبله فعلیه فذیه من صیام او صدقه و نسک تراشد موی سر خود را محرم مگر بضرورت هر که
بتراشد پس واجب است بروی فدییه از روزی که فتن یا صدقه یا ذبحه قال الله تعالی ولا تخلقوا هم سکم حتی یلذذوا من لحمه

فمن کان منکم مریضا و به اذی من داسه فذیه من صیام او صدقه و نسک و تراشد سر خود را تا آنکه برسد
قربانی بجای خود یعنی روزی که فتن یا صدقه یا ذبحه یا تراشد از شارب یا باشد او را قصد یعی بسبب سر او یعنی مانند شمش و در دوسر

پس حلق کرد سر خود را در حال احرام پس واجب است بروی عوض آن از صیام و ادنی آن سه روز است یا صدقه
سه صاع یا ذبح بز و فقهائ قیاس کرده اند برین صورت هر که حلق کرده باشد بغیر عذر زیرا که او احق است بکفاره و

همچنین کسی را که شمع گرفته باشد بخوشبویا لباس بسبب عذر یا غیر عذر مالک بن عذیر بن مالک الجندی عن عبد الله بن
ابن ابی لیلی عن کعب بن عجره انه کان مع رسول الله صلی الله علیه و سلم ما فاذل القمل فامر به رسول الله صلی الله علیه و سلم ان یحلقوا

فقال صو ثلثة ایام و اطعم سنه مسکین مدین مدین لکل انسان ا و نسک بشاة ای ذلک
فعلت اجزا عنک کعب بن عجره محرم بود همراه آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس ایضا داد او را پیش پس امر فرمود رسول

الله صلی الله علیه و سلم او را که تراشد موی سر خود را و فرمود روزی ده گیر سه روز یا طعام بده شش مسکین را دو و مدی شخصی را
یا ذبح کن بز هر کار یکینی ازین کار با کفایت کند ترا مالک بن حمید بن قیس ملکی عن نجاشی عن ابی الجحجیح عن ابن

ابی لیلی عن کعب بن عجره ان رسول الله صلی الله علیه و سلم قال لعلک اذاک هو امک فقلت نعم یا رسول الله فقال
رسول الله صلی الله علیه و سلم ایا ما و اطعم سنه مسکین و نسک بشاة کعب بن عجره گفت فرمود

رسول الله صلی الله علیه و سلم شاید که ترا آزار داده است پیش تو پس بگویم هر چه یا رسول الله پس فرمود تراش موی
سر خود را و روزی ده گیر سه روز یا طعام بده شش مسکین را یا ذبح کن یک بز مالک بن عطاء بن عبد الله الخراسانی عن ابی

حاشی شیم بسوق لبزم بالکوفه عن کعب بن عجره انه قال جاءنی رسول الله صلی الله علیه و سلم و انا فخر تحت قد لا یجوز
فقد املت راسی فحیثی قیلا فاخذت به فقی شر قال حلق هذا الشعر و صو ثلثة ایام و اطعم سنه مسکین و ذبح کن

مسئله قلت عندی حنیفة لوجامع قبل الوقوف فسد حجة علیها وخرج من قابل لیس علیها التفرق وان
 جمیع بعد الوقوف فسد حجة علیها بدنه وعند الشافعی از جمیع قبل التخلل اول فسد حجة سواء كان قبل الوقوف برفة او بعد وعلیه
 بدنه ویحیی الخاضی والقاسم القضاء من قابل ان كان تطوعا واذخر جایتقران حذا عن مثل ما وقع في الاول ان جمیع بین القائلین لا
 یستحب علیها القدیة ولا قضاء علیها فی قول شاة فی قول بلی اقول كان الشافعی علی مسئله الجماع قبل الافاضة بالعدان
 علی احوالهم لان حجة التخلل الاول علی مسئله القضاء من قابل بالعدان ان علی احوالهم انهم یلحقه تخلل جعل تفسیر مالک بالبدن فلیحق بالبدن
 وعلی احوالهم انهم یلحقه القضاء من قابل بالعدان ان علی احوالهم انهم یلحقه تخلل جعل تفسیر مالک بالبدن فلیحق بالبدن
 وعلی احوالهم انهم یلحقه القضاء من قابل بالعدان ان علی احوالهم انهم یلحقه تخلل جعل تفسیر مالک بالبدن فلیحق بالبدن

مصنف علی ابن ابی طالب وقتیکه احرام کند از سال آینده حج از یکدیگر جدا شوند تا آنکه آخر کنند حج خود را هلاک
 عیسی بن سعیدانه سمع سعید بن المسیب یقول ما ترون فی رجل قع بأمراته وهو محرم فلم یقل لها القوم شیئا فقال سعید

ان رجلا وقع بأمراته وهو محرم فبعثت الی المدینه یسأل عن ذلك فقال بعض الناس یرقی بینهما الی عام قابل فقال
 سعید لیغذوا لکما ما فیتما جعما الذی فسد فاذا فرغا جعما فان ادركهما حج قابل فعليهما الحج والهدی ویهلان

من حیث اهلا بجعما الذی افسد او یتفرقا حتی یقضیا جعما سعید بن السیب یسکف چ چیزے
 بیند وحق شخصیکه وقاع کرد باز از خود او محرم بود پس گفتند قوم چیزے در جواب او پس سعید بن السیب خود گفت شخصے وقاع
 کرد باز از خود او محرم بود پس کس فرستاد بسوے مدینه سوال میکرد ازین مسئله پس گفتند بعض مردان بدلی کرده شود میان
 ایشان تا سال آینده پس گفت سعید بن السیب بروند بجانب روستا خود ونام کنند حج خود را که فاسد کرده اند پس وقتیکه
 فارغ شدند باز کردند پس اگر دریا بد ایشان نزارج آیند پس برایشان لازم است حج وهدی و احرام کنند از همانجا که احرام
 کرده بودند حج خود را که فاسد کرده بودند واز یکدیگر جدا شوند تا آنکه تمام کنند حج خود را قال مالک وعلیهما بدنه گفت

مالک واجب است برایشان یک بدنه **هالك** عن ابی لؤیس عن عطاء بن ابی رباح عن عبد الله بن عباس
 انه سئل عن رجل وقع بأمراته وهو یحیی قبل ان یفیض فافترقا فقال ابی لؤیس عن عطاء بن ابی رباح عن عبد الله بن عباس
 انه سئل عن رجل وقع بأمراته وهو یحیی قبل ان یفیض فافترقا فقال ابی لؤیس عن عطاء بن ابی رباح عن عبد الله بن عباس

مولی بن عباس قال لا طاعة الا عن عبد الله بن عباس انه قال الذی یصید به له قبل ان یفیض یعمرو ویتج عمره
 روایت کرد از ابن عباس که گفت شخصیکه برسد بزین خود یعنی جماع کرد پیش از آنکه طواف افاضه کند عمره گرداند پس نک

را وهدی فوج کند **هالك** انه سمع دبیعة بن ابی عبد الرحمن یقول مثل ذلک مثل قول عکرمه بن زید **هالك** انه سمع
 ربیع بن ابی عبد الرحمن را که میگفت ویشل این صورت مانند قول عمره از ابن عباس مترجم گوید نزد یک ابو حنیفه اگر جماع
 قبل از وقوف بعرفة واقع شود حج را فاسد گرداند و بر محرم واجب شود و فوج یک بر سال آینده از سر نو حج را بجا آورد و تفرق
 در میان نزوح و زوجه در حالت احرام حج جدید نزد یک واجب نیست و اگر بعد وقوف بعرفة واقع شود حج فاسد نگردد و فوج
 بدنه بر محرم واجب شود و نزد یک شافعی اگر قبل از تخلل اول جماع کند حج فاسد شود و خواه قبل از وقوف بعرفة باشد یا بعد از آن

مصنف و نیز واجب شود و حج بدنه و اتمام این حج فاسد و قضائے آن سال آینده اگر چه حج نفل باشد چون احرام
بند از سال آینده واجب شود و تفرق نهدید و حذر او اگر بین تحلیلین واقع شود حج فاسد نگردد و لکن فدیہ واجب شود و در
تقدیر این فدیہ شافعی مختلف اند بعضی یک بز تقدیر کرده اند و بعضی یک بدنه معنی قول ابن عباس و حدیث ثور بن زید و بی غیر
آن است که تمام کند حج را بطواف زیارت و سعی بین الصفا و المروه اگر قبل از ان سعی نکرده باشد و اتمام حج را بعمرة تشبیه
و او که در صورت مشابه اوست و الداعلم پاکب الاحصاء بعد و او مرضی و حکم بند شدن محرم بسبب دشمن یا سبب

مرض قال الله تعالى واتقوا الحج والعمرة فان احصرتموه فاصبرتم من الله ولا تخلقوا رؤوسكم حتى يبلغ
الله محلکم فانکم منکم مریضا لایة و تمام کنیج و عمره را برائے خدا تعالی یعنی هر که در حج یا عمره شروع کرد و او را لازم میشود
اتمام آن و این توطیه است برائے حکم احصار پس اگر بند کرده شد یعنی دشمن بند کرد و شمار پس واجب است آنچه آسان
باشد از قربانی و اقل آن یک بز است و متراشید سر خود را تا آنکه برسد قربانی بجائے خود پس هر که باشد از شما مریض یا باوے
ضررے باشد از جهت سرو و حلق کرد پس لازم است فدیہ آن مترجم گوید خدا تعالی تقسیم کرد حکم احصار بعد و تحلیل بذبح بعدی
فرمود و حکم مریض و ارتکاب آنچه را فاق باشد او را باوای فدیہ مقرر کرد پس از اینجا اهل مدینه فرق کردند در احصار دشمن و احصار
بمرض و در اول تحلیل بذبح مقرر کردند و در ثانی بجز طواف بیت تحلیل ندیدند و فیه نظر بر آنکه ولا تخلقوا کلام متنافست است در احصار
و غیر آن چنانکه اشاره کرده شد و الداعلم قالک انه بلغنا ان رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم احل هو و اصحابه بالحد یبینه

فخرجوا الی الحد و حلقوا رؤوسهم و حلوا من کل شیء قبل ان یطوفوا بالبيت قبل ان یصلوا الیه الله ثم لم نعلم ان رسول الله
صلی الله علیه و آله احل احل من اصحابه لا محلی لم یمنع ان یقتضوا شیتا ولا یعو و التثنی رسول الله صلی الله علیه و سلم حلال
شدند و و یاران و و و مدینه پس بخبر کردند قربانی را و تراشیدند سر خود را و حلال شدند از هر جنب پیش از آن که طواف خانه
کعبه کنند و پیش از آن که برسد کعبه قربانی ایشان بعد از آن ندانستیم که آنحضرت صلعم امر فرمود بیکس را از اصحاب خود و
یکس را از آنکه همراه او بودند که قضا کنند چیزے یا عود کنند بسوے چیزے **قالک** عن نافع عن عبد الله بن عمر قال

حين خرج الی مكة معتمر فی الفتنه اصابنا من البیت صنعنا كما صنعنا مع رسول الله صلی الله علیه و آله فاهل بعمره
من اجل ان رسول الله صلی الله علیه و آله كان اهل بعثه عامر الحد یبینه ثم اتبعنا الله بن عمر بن الخطاب و قال ما امرها الا

واحد فالتفت الی اصحابه فقال ما امرها الا واحد اشد کوفی قلا و جبت الحج مع العمرة ثم تقدختی جا البیت
خطاف طوافا واحدا و رأی ذلک مجزیا عنه فاهل عبد الله بن عمر گفت و فیکه برآمد بسوے که قصد عمره
کرده بود و وقت فتنه اگر باز داشته خواهد شد مرا از خانه کعبه خواهم کرد و چنانکه کردیم همراه آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس ابن عمر حرام
عمره کرد و بحیث آنکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم احرام عمره کرده بود سال حدیبیه بعد از آن عبد الله بن عمر تامل نمود در کار خود
پس گفت نیست حال حج و عمره مگر یکے پس متوجه شد بسوے یاران خویش گفت نیست حال حج و عمره مگر یکے گواه سکینم

هسوي. له قلت اختلافنا في تفسير الآية فعلى قول الشافعي صدق الله تعالى الآية ببيان جواز الاستمرار في إشرع في أحد الشك في شرع عليه مسئلة الحضا والموت قد اختلف في المراد بالاحضا هو الاحضا بالحق فقط ودل على مضاعفة على تأييد الاستمرار في التمسك بالوقت (٣)

مضامین شمارہ برائے اکبر آئینہ میں لازم کروم ہر خود حج را با عمر و بعد از ان بگذشت تا آنکہ رسید بخانه کعبہ پس طواف کرد یک طواف و دید این یک طواف را کفایت گفته از و ہدی کرد آن **فائدہ** عن ابن شہاب عن سالمہ

ابن عبد اللہ عن عبد اللہ بن عمر نے قال المحصر عرض لا یحلی حتی یتطوف بالبیت ویسع باین الہم فادامہ وہ فکان
اضطرب الی البس شیء من الثیاب الی لا یدہ منها والہ اعظم ذلک اقتدی عبد اللہ بن عمر گفت بند کردہ شدہ عرض
حلال نشو و نما آنکہ طواف خانہ کعبہ کند و سعی کند میان صفا و مروہ پس اگر نیاچار شود و پویشیدن چیزے از النواع جامہا
کہ لا بد است اور از ان یا نیاچار شود و بسوسے دو اکبندہ آزار و فدیہ دیدہ مالک عن یحییٰ بن سعید نہ بلغ عن عائشہ زوج
النبی صلی اللہ علیہا و آلہا کانت تقول الحرم لا یحلی الا البیت حضرت عائشہ میگفت الحرم محرم حلال نمیکند اور

مگر رسیدن بخانه کعبه مالک عن ابویوسین ابی قیمۃ السخنی فی عز وجل از اهل لیصره کان قد بانه قال خرجت
الی مکه حتی اذا كنت ببعض الطريق کبرت فخذی فارسلت الی مکه وبها عبد الله بن عباس عبد الله بن عمر
الناقلین یخص لاجل ان احل فقلت علی ظلم الماء سبعة اشهر حتی احللت شخصه از اهل بصره گفت برآمد بسوے مکه
تا وقتیکه رسیدم حیض را شکسته شد ران من پس آدم فرستادم بکعبه و در مکه بود عبد الله بن عباس و عبد الله بن عمر و دیگر مردان
پس رخصت ندادم از بچکیس که حلال میشوم پس اقامت کردم بر آن آب هفت ماه تا آنکه حلال شدم بمعمر و مالک عن

ابن شهر آشوب عن سالم بن عبد الله عن عبد الله بن عمر انه قال فرخس دون البيت بمصر فانه لا يحمل حتى يطوف بالبيت
بين الصفا والمروة عبد الله بن عمر گفت هر که بند کرده شود از خانه که به سبب مرض پس بر آئینه او حمل نشود تا آن که
طواف نماید بخانه که به وسیله کن در میان صفا و مروه **وَالَّذِي عَمِي عَيْنًا بِعَيْنٍ فَسِعِدَ عَنْهُ** سلطان بن زیاد عن معبد بن فضال عن محمد بن
صريح بعض طرق بقرينة وهو ثم قال في الماء الذي كان عليه فوجد عبد الله بن عمر عبد الله بن الزبير و

[illegible]

مسئله (بقیه ص ۳۰۲) علی شهر قولی لشافعی قولی حتی یبلغ الهدی علیه یغناه حتی یخرج علی معنی الاستیفاء و لم یزک قضاءه فل
 علی نه لیس علیه قضاء ولا یحصل التحلل من معنی هدی حتی یخرج من جعل الحلق نسکا قال حتی یحلق و علی قولی بحقیقه لا احصار
 بکون بالهدی و بالمرض و تحلل الهدی هو الحرم فیه یسئل الهدی و یوعد یوما فاذا جاعا الوعد جلق لاسه و یوجب القضاء ۱۲ - ۴
قلت فی شرح السنه انتقل ههنا لعل علی ان الحاج اذا فاته الوقوف بعرفة فی وقتہ فقد فاته الحج و وجب
 علیه التحلل بعمل العمرة و علیه قضاء الحج من قابل و علیه ۱۲ - ۴

مضامین خدا تعالی اولایان فرمود و وجوب اتمام را چون شروع کند و را حد الشکیں بعد از آن مرتب فرمود و سبب احصار
 و مرض را از ایجاد آنست که احصار بدین است و مرض قیم آنست و نیز حدیث ضبابه بنت الریه که آنرا شحین وایت
 کرده اند و لایست که و کما اشتراط تحلل را نیز و خطیست و چون و آیت امر بقضاء فرموده اند و آنست که بحصر قضا لازم
 نیست و اگر محصور بودی کرده باشد حلال نشود تا آنکه ذبح کند بدی خود را خواه و بغیر حرم یا در حرم و نزدیک البغضیه
 بمرض نمیست از احصار و حکم احصار بمرض و احصار بعد و احداست و محل بدی نزدیک او حرم است پس شخصی را
 همراه بدی باید فرستاد و با و سه و عده مقرر باید کرد که فلان روز ذبح کند و این شخص همان روز حلال شود و حلق راس و نیز
 نزدیک و قضا نسک واجب است بر محصور و الله اعلم **باب** من فاته الحج حلی بعمرة و علیه الحج من قابل الهدی هر که
 فوت شود از ذبح یعنی بسبب احواساب روز عرفه یا شب نحر بعرفات نرسید حلال شود با و سه عمره و لازم است بر او
 حج از سال آینده و لازم است بروی بدی **هالك** عن یحیی بن سعید انه قال قال عمر بن سلیمان بن یسار الا یایوب

الا نصاب خرج حاجا احتیذا کان بالنادیة من لم یبق مکتا نضل من احد ان قدّم علی عمر بن الخطاب یوم النحر فذک ان
 له فقال عمر بن الخطاب انعم ما یصنع المتعمر ثم قد حلت فاذا ذکک الحج فایدا فالحج و اهدا استیس
 من الهدی ابو ایوب انصاری برآء بقصد حج تا آنکه رسید بنازی از راه مکه کم کرد و شران خود را و سر آئینه و سه قدم کرد
 بر عمر بن الخطاب روز نحر پس ذکر کرد این ماجرا پیش او پس گفت حضرت عمر بن انچه سبب عمره کنده بعد از آن تو حلال
 شدی پس اگر او را ک چند ترا حج سال آینده پس حج کن و قربانی ذبح کن انچه آسان باشد از انواع بدی **مالک**
 عن نافع عن سلیمان بن ابی بکر السدوسی عن عمر بن الخطاب یخبر به یه فقال یا امیر المؤمنین انی خطا

العدّة کناری ان هذا اليوم عرفة فقال عمر بن الخطاب یا هب الی مکة فطقت من معک فافهم و اهد یا انکا نعلکم
 ثم اهلوا و اقصروا و ارجعوا فاذا کان عام قابل فحجوا و اهد افمن لم یجد فصیا م ثلثة ایا م فی الحج
 و سبعة اذا دخل مع سبار بن اسود آمد روز نحر و عمر بن الخطاب نخر میک و قربانی خود را پس گفت یا امیر المؤمنین
 خطا کردیم شمار روزها را با طاهر میشد که امروز روز عرفه است فرمود حضرت عمر بر و بسبب مکه پس طواف کن تو و هر که
 همراه تو باشد و نحر کنی قربانی را اگر باشد یا بشما بعد از آن حلق کنی یا قصر کنی و اگر دیدی و قتی که شود سال آینده پس

مسئله قلت اتفق اهل العلم على ان المستحب للحج المفرد والمعتمر المفرد واجب المتمعن والقارن على
 مزدوج عليه جزاء العدا ان على الاضمار فاما المستحب في الملهك ياكله يتصدق به اما جزاء العدا ان فلا ياكله يتصدق به اما دم
 التمتع والقران فلا ياكله عتلا لشافعي بل يتصدق بكله وعند ابي حنيفة ياكله ويتصدق به ۱۲ - *
مصدق حج كنيد ودي ذبح كنيد پس هر كه نيابد لازم است بروي صوم سه روز در حج و هفت روز و قتيكه باز گردون
 مترجم گويد يعني گفته كه اهل علم اتفاق دارند بر آنكه وقتيكه حاج را وقت بعرفه در وقت خود فوت شود پس فوت شده است حج
 و واجب است طلال شدن بروي بعل عمره و لازم است قصاص حج از سال آينده و نيز لازم است بروي دم ياب
 استحب ابله لهدى للحاج او المعتمر وريان استحباب قرباني مخرج كنده را و عمره كنده را قال الله تعالى اذن للناس
 بالحج يا توك رجلا وعلى كل ضامر يا تين من كل فج عيق ليشهدوا منافع لهم ويذكروا اسم الله في ايام معلومت
 على ما رزقهم من بھيمه لانعام ط فكلوا منها واظعموا لابل ان للفقير وقال تعالى اذ ذكروا اسم الله عليه صوا فدا و ارجعت
 وقال تعالى والبلد جعلنا لكم من شعائركم فيها خير فاذكروا اسم الله عليها صوا فدا و ارجعت
 جنو بها فكلوا منها واظعموا لابل ان للفقير وقال تعالى اذ ذكروا اسم الله عليه صوا فدا و ارجعت
 وريان مروان حج تا بيايند پيش تو پياوه و سوار بر سر شتر لا غراي سوار و در زمان حاضر شوند نزد يك فائده بزرگي بگويند
 نام خدا را و روز چند دانسته شده يعني يوم نحر و بعد از روزه برفخ بر آنچه خداستخالي روزي داده است آن بخانه فديمت
 چهار پايان مواشي پس بخوريد از آن و بخورانيد سائده و در ویش را باز گفت ثم حملها آخر باز جائے فرو و آمدن آن بخانه فديمت
 و ديگر فرمود و شتران قرباني را ساخته ايم برائے شما از شعائر خدا شما را و ان نكي است پس بيا و كنيد نام خدا را بر شتران
 استاده كرده بر چهار پاے خود پس چمن بر زمين اقتد بپلوي او بخوريد از آن و بخورانيد و در ویش بے سوال را و سوال كنند
 را بچنين رام گردانيد چار پايان را برائے شما بود كه شكر كنيد مترجم گويد اتفاق كردند علماء و بزرگان كه مستحب است قرباني
 كردن بر سكيه تنهائيت حج داشته باشد و بر سكيه نيت عمره تنهائيت نموده باشد و واجب است بر متبع و قارن و بر سكيه لازم
 شد بروي جزائے عصيان بل حرام و اما قرباني مستحب پس جائز است خوردن آن صاحب او را و صدقه دادن آن اما دم
 جزا بغير نيت خوردن آن بر صاحب آن بلكه صدقه كند تمام آن را و اما دم متبع و قارن نزد يك شافعي جائز نيت خوردن
 آن صاحب دم را بلكه صدقه كند و نزد يك ابو حنيفة جائز است خود خوردن و تصدق نمودن آن و دو و سه اتم ياب
 تسعين الهدايا و اختيالا حسنهما وريان فر بر ساختن قربانيها و اختيار نمودن بهترين آن را مالك عن
 عبد الله بن ابي بكر بن حزم ان رسول الله صلى الله عليه و آله بعد ان كان لابي جهم بن هشام في حج او عمره رسول الله
 صلى الله عليه و سلم هدي ساخت شتر را كه بود از آن ابي جهم بن هشام در حج يا عمره مالك عن عبد الله بن عمر بن الخطاب
 كان يرى عبد الله بن عمر يهدي في الحج يدنين بين يدين في العمرة يدنين فقال قلت في المعركة خير منه و هو قاتل

مسوی + له قلت وعلیه الشافعی کہو ابو حنیفۃ الاشعار وسمیہ الاحادیث فقیل کہ لاندہ مثلاً

فعلہ التبعی علی اللہ علیہ وسلم لان المشرکین کانوا لا یمنعون من تفرقة من لا یمنون وقلنا ناکرہ اشعارہا لہ لہا نہ کانوا یأبوا لغون (بوقی ص ۳)

مصنف فی دار خالد بن اسید وکان فیہا منزله قال ولقد رايتہ طعن فی البتہ بل نہ رحتہ خرجت الحرۃ من تحت کفہا

عبد المہدی بن دینار سید یحییٰ بن عبد المہدی بن عمر را کہ ہدی میا خست ورج وود وود بنہ ودر عمرہ یک یک بد نہ گفت وودیم اورا ودر عمرہ

کہ خر میکہ وہدی خود را و استادہ بود ورفانہ خالد بن اسید بود ودر انخانہ فرو آمدن عبد المہدی گفت وودیم اورا کہ نیزہ زود ودر گون

بد نہ تا آنکہ ہر آمد حربہ از زینت او مالک عن یحییٰ بن سعیدان عمر بن العزیز اھد کجما فی کجما و عمرہ عمر بن العزیز

ہدی ساخت شتر را ورج یاد ودر عمرہ مالک عن ابی جعفر القاری ان عبد اللہ بن عیاش بن ابی ربیعۃ الخمر وھاھد

بن تیز احد تھا عبد المہدی بن عیاش بن ابی ربیعہ ہدی ساخت و شتر ایکے از نہا بختیہ بود مالک عن ہشام بن عروہ

عن ابیہ انہ کان یقول لینیہ یا بنی لا یمنی احد کومہ مثلک من شیئا یستحب ان یجد ید لکومہ فان اللہ اکوم لکومہ

و لوقی من اختیار لہ عمرہ میگفت بہ سپران خوداے سپران من ہدی ساز ویکے از شماراے خدا تعالیٰ از شتر ان چیزے کہ

حیا کند از آن کہ ہدیہ فرستد برائے دوست عزیز خود پس ہر آئینہ خدا تعالیٰ عزیز ترین عزیزان است واولان تراست تا آنکہ

اختیار کردہ شود برائے او بہترین چیزے یا مالک عن ابی جعفر القاری ان عبد اللہ بن عیاش بن ابی ربیعۃ الخمر وھاھد

از قلاوہ بستن ودر گون آن ونگافتن پوست کوبان او بہ نیزہ و استادہ کردن ودر عرفات مالک عن ناظم عن عبد اللہ

ابن عمر انہ کان اذا اھدکما من لیلۃ ینتقلہ فاشعر یدہ الحلیفۃ یقلد قبل ان یشرع وذلک فی مکان واحد ہو

موضع للتبلیۃ یقلد بنعلین ویشعر من الشف لا یس ثم یسا مع حتی یوقف بہ مع الناس بعرفۃ ثم یدفع بہم اذا فحوا

فاذا قدم منی غلۃ الخمر فخرہ قبل ان یحلقا و یقصر وکان ہو یشرع یدہ یبید یضربون فیما کا و یوجہون الی القبلیۃ ثم

یا کل ویطعمو عبد المہدی بن عمر بن قربانی سفیر ستاد از مدینہ قلاوہ سے بہت اورا وے شگافت کوبان اورا ودر ذوالحلیفہ

قلاوہ سے بہت ودر گون او پیش از آن کہ بشگافد کوبان اورا واین ہمہ ودر مکان واحد بود وآن قربانی روے بہ قبلہ

استادہ کردہ شدہ بود قلاوہ سے بہت بدو فعل وے شگافت کوبان اورا از جانب چپ بعد از آن روان کردہ میشد ہمراہ

اون تا آنکہ استادہ کردہ میشد ہمراہ او با مروان ودر عرفات بعد از ان زمان کردہ میشد اورا از عرفات با مروان و قتیکہ روان

میشد پس و قتیکہ میر سیدی صبح روز خر میکہ و آنرا پیش از آن کہ تیرا شد سرا یا قصر نماید و عبد المہدی بن عمر خر میکہ و

قربانی خود را بہت خود استادہ میکہ و شتر از پایا و ہواستہا برابر ساختہ و متوجہ سیاحت انہا بہ القبلیۃ بعد از ان میخورد و بہرمان

سید او مالک عن ناظم ان عبد اللہ بن عمر کان اذا طعن فی سنام ہدیہ وھو یشعرہ قال یم اللہ اکبر عبد المہدی بن عمر

و قتیکہ نیزہ سیزد کوبان قربانی حالانکہ وے شگافت کوبان اورا میگفت بسم اللہ واللہ اکبر مالک عن ناظم ان عبد اللہ

ابن عمر کان یقول اھدکما فاذلک اشعر ووقف بعرفۃ عبد المہدی بن عمر میگفت ہدیہ بہان است کہ قلاوہ بہتہ شود ودر گون او

مسئله (بقیه صحت) فی تحقیق منه السریة وقیل ناکره ایشاد علی لتقلید فی الهدایة لاجل التعریف و تعرف بعدی المتعین
له قلت وعلیه اهل العلم انه یعتبر فی الهدایة یا ما یعتبر فی الفصا ۱۲ **قلت** هو حسن عند اهل العلم فی الهدایة و
 یصدق بحال الهدایة ۱۲ **قلت** فی العالم کیریة ولون رعد یا یحقق ذبحه بالحرم اتفاقا ولون رجز و یا یجوز غم
 فی غیر الحرم اتفاقا ولون رید نه قال ابو یوسف ساری ان یجزل لیلین بمکة وقال احدث شاعرا اذ انوی ان یجزمکة ۱۳

مصنف و شگانه شود که آن اورا استاد کرده شود در عرفات مترجم گویند بذهب شافعی موافق این آثار است و
 ابو ضیفه مکرده داشته است اشعار را در احادیث صحیحہ اشعار بان آمده پس اصحاب او مختلف
 در توجیه قول و س طائفه گفته اند که مقصود او از کراست اشعار اهل زمان او است که افراطی و رزیدند
 در آن و طائفه بر آنند که اشعار او بر تقلید مکرده است و بعضی کراست را مطلق داشته معلل نموده اند بآنکه از غلبه شمله
 است و نه از شمله شائع و مشهور است و آنحضرت صلی الله علیه وسلم بنا بر ضرورت اشعار صغیر موزون زیرا که شریکین
 از تعرض بایا باز نمی آمدند الا با اشعار و السلام با علم یا آب میصلح ان یکون هدیا چه چیز لائق است که باشد هدیه
قالک عن نافع بن عبد الله بن عمر کان یقول فی الفصا یا ابی الدن الثقی فافوقه عبد الله بن عمر سیفنت و در قربانی اشجیه و
 شتران قربانی شنی باید یا لا ترازان شنی آنست که بر آورده باشد دندان و آن در شتر پنج ساله میباشد و دو گاو و دو ساله
 و در بز یک ساله و همین است بذهب شافعی و همین است بذهب جمیع اهل علم یا آب یتصدق بحال الهدایة صدقه بدیه
جله بای قربانی را **قالک عن** نافع بن عبد الله بن عمر کان لا یشق جلال بدله یا یجلها حتی یغدا من منی علی عرفه
 عبد الله بن عمر یاره نیکو رجل شتران قربانی خود را و نه پوشانید جل بر آنها تا آنکه وقت بگناه متوجه نشد از منی بسوئے عرفه
قالک عن نافع بن عبد الله بن عمر کان یجل بدله القباطی الزمط و الحکل ثم یبعثها الی الکعبه نیکو ایاها
 عبد الله بن عمر جل می پوشانید شتران قربانی خود را بقباطی و انماط و حلل و این هر سه جنب از ثیاب نفیسه است بعد از آن
 میفرستد و این قباطی و انماط و حلل را بسوئے کعبه پس می پوشانید کعبه را بآن **قالک** نه سال عبد الله بن عمر بکار ما کان عبد
 ابن عمر یصنع یجل ید نه حین کسبت الکعبه هذ الکوف قال کان یتصدق بها مالک سوال کرد عبد الله بن عمر را
 که چه میکرد عبد الله بن عمر جل شتران قربانی خود را و قتی که پوشانید کعبه را این کسوت پس گفت عبد الله بن عمر صدقه
 میداد آنرا مترجم گوید تصدق بجلل و خطام آنها مستحب است نزد یک فقها و واجب نیست یا آب میزنند رید نه او جزو
 حکم میکنند که در شتر قربانی را یا شتر شنی را **قالک عن** نافع بن عبد الله بن عمر قال یزید بن نه فانه یقولها بکعبه و یسفرها
 فخر یحها عند البیت و یجتمعه یوم الفریس لها یجمل دون ذلک و من نذر رجز و امن الابل و البقر فلیسها حدیث
 شاعره عبد الله بن عمر گفت کسی که نذر کرد شتر قربانی پس حال آنست که او قلاوه بناد آنرا و نعل و شگل و کوبان او را
 بعد از آن نذر کند او را نزد یک کعبه یا دینی روز نذر نیست بر آن و س جاس نحر سوا آن و کسی که نذر کرد شتر شنی یا شتر

مسوی له قلت وعلی الجمل استحق تطوعا کانت واجبة وقال ابو حنیفة اعطیت اللیث فی الطریق فان کان تطوعا خیرها وصیغ
لغلبا بینها وضرب بها صفیحة سناها ولم یأکل هو ولا غیره من الاغنیاء وان کانت واجبة اقام غبارها مقامها وضع بها کاشکو
وقال الشافعی ان کان تطوعا قلده ان یأکل ویتمول ان کانت واجبة لم یأکل له ولا لرفیقته فقراء کاذبا اغنیاء علی جمیعها فی دهرها
ویضرب به صفیحة سناها لعل من یأکلها من غنایا انما ھن فی کانت محتاجا اکل منها ومن لم یکن محتاجا لم یأکل منها ۱۲ +

مصنف پس فوج کند ہر جا کہ خواہ مسلمہ و رعالمگیری مذکور است کہ اگر تدریغ بھدی باشد واجب گرد و فوج
آن در حرم اتفاقا و اگر بلفظ جزو باشد در غیر حرم نیز فوج آن کفایت کند اتفاقا و اگر بلفظ بدینہ باشد نہ سب امام اعظم و امام محمد
آنست کہ ہر جا کہ خواہ فوج کند از اگر نیت مکہ دروش مضمر باشد و امام ابو یوسف گفته است کہ در غیر مکہ کفایت نمیکند السلام
باب کیف یفعل با عطیہ من اللھ فی الطریق چگونه عمل نماید بخیر کیہ ہلاک شد از قربانیہا در راه **ہالک عن شمس**

ابن عروۃ عن ابیہ ان صاحب ھک رسول اللہ صلی علیہ وسلم قال یا رسول اللہ کیف یفعل با عطیہ من اللھ فقال لہ
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کل بدۃ عطیہ من اللھ فی فاشہا ثرائق فلا تہاف فی ہا ثم خلی بینہا و بین الناس یا کلو نھا
صاحب ہدی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یعنی شخصی کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بر ہدی خود گماشتہ بودند گفت یا رسول اللہ
چہ کار کنم بخیر کیہ ہلاک شد از قربانی پس فرمود اورا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ہر شتر کیہ ہلاک شود از قربانی پس شتر کن
اورا بعد از آن بیند از قلاوہ را در خون او بعد از آن بگذار و متعرض نشو و میان او و در میان مردمان تا بخورد متعرض گردید ہدی
ہلاک را نزد یک احمد و اسحق نباید خورد خواہ نفل باشد خواہ فرض و ابو حنیفہ گفته است کہ اگر نفل باشد نباید خورد و بیعت تو نکرد احلال
نیت خوردن آن و اگر فرض باشد بدل آن اقامت کند و این را اگر خورد یا تصرف کند نجس است و و پیش شافعی اگر نفل
باشد توان خورد و بیکہ تو شہم از آن توان گرفت و اگر واجب باشد صاحب ہدی را و رفقائے اورا حلال نیت فقر باشد
یا اغنیاء و دیگران اگر محتاج باشند بخورد و الا ترک کنند و الباعث با کب اخا عطیت البدلۃ او ضلعت غنم علیہ
بدلھا و قتیکہ ہلاک شود بدینہ یا کم شود و الا لازم است بر وے بدل وے **ہالک عن نافع** عن عبد اللہ بن عمرانہ قال من

اھک بد نۃ ثم ضلعتا و انت قاتما انکانت دن را بد نھا و انکانت تطوعا ان شاعا بد نھا فان ضلعتا کہ عبد اللہ بن عمر
گفت ہر کہ قربانی ساخت شتر بر بعد از آن کم شد یا بھر و آن شتر اگر آن شتر نہ را باشد بدل آن فوج کند و اگر نفل باشد اگر
خواہ بدل آن فوج کند و اگر خواہ نکند **ہالک عن ابن شہاب** عن سعید بن المسیب قال من ساق بد نۃ تطوعا فعطیت غنما
ثم خلی بینہا و بین الناس یا کلو نھا فلیس علیہ شیء وان اکل منھا او من یأکل منھا غنما سعید بن المسیب گفت
ہر کہ روان کند شتر قربانی تطوع پس ہلاک شد پس شتر کرد و از بعد از آن متعرض نشو میان آن و در میان مردمان تا بخورد پس
نیت بر وے چیز و اگر بخورد از آن یا امر کرد کہ را کہ بخورد از آن تا وان آن کش **ہالک عن ثور بن ذبیح** لیلی عن
عبد اللہ بن عباس مثل ذلک از عبد اللہ بن عباس مانند آنچه از سعید بن المسیب مذکور شد آمدہ است

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ أَنَّهُ يَجُوزُ الرُّكُوبُ بِغَيْرِ مَضْرُوعٍ وَبِغَيْرِ شَرَابٍ لِبَنَاتِ بَنِي قُلَيْبٍ وَهَذَا قَوْلُ أَهْلِ الْعِلْمِ ۱۲ قُلْتُ وَفِيهِ
أَهْلُ الْعِلْمِ أَنَّ ذَلِكَ مَسْتَحَبٌّ وَلَوْ لَمْ يَنْقُضْ رَدَّهَا لِيَلْبِغَ فِي الْإِنْفَاقِ وَتُسَبِّحُ لِلدَّخْلِ مَطْرُوقِ الْمَدِينَةِ وَالشَّامِ زَيْتُ
بَنِي حُطَيٍّ دَانَ يَدْخُلُ مَا شَاءَ مِنْ ثَنِيَّةٍ كَذَا أَعْرَضَ عَنْهُ مِنْ ثَنِيَّةٍ كَذَا ۱۳

مصنف **هالك** عن ابن شهاب أنه قال قال مالك بن نة جزاء وند لا وهك تمتع فاصيت بالطريق فعلى الجبل ابن
شهاب گفت هر که بدهی ساز و شتر یا بز آنکے تقصیرے باشد یا نذر باشد یا قربانی تمتع باشد پس پاک کرده شد و راه پس
لازم است بروے بدل و پرچین است اتفاق علم که اگر باشد آن بدنه فضل واجب نیست بر صاحب وے چیزی اگر
واجب باشد پس آن بر ذمه اوست یعنی بدل آن ادا باید نمود یا آب هل یکب بد نة او شرب لبنا آیا سوار شود
بشتر قربانی یا بز شد شتر او **هالك** عن ابی الزناد عن الامام ج عن ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه و آله الخ جلا
يسوق بد نة فقال اركبها فقال يا رسول الله انها بد نة فقال ركبها وراك في الثانية والثالثة رسول الله صلى الله
عليه وسلم وید شخه را که مے راند شتر قربانی را پس فرمود سوار شو بر آن پس گفت ان شخص یا رسول الله ستر آئینہ وے شتر قربانی
است پس فرمود سوار شو بر آن وے باد بر تو در نوبت دوم فرمود این کلمه را یا مرتبه سوم **هالك** عن هشام بن عروة قال قال

قال اذا اضطرت الى بد نة فاركبها ركو با غیر فادج قال اذا اضطرت الى لبنا فاشرب بعد ما ركو فیهما
فاذا خرقها فافترق فیهما مع **هاله** عروه گفت وقتیکہ مضطر شوی بسوے سواری شتر قربانی خود پس شتر بر آن
سوار شدی که ضرر نرسد و گوشت عروه وقتیکہ ناچار شوی بسوے شتر او پس نبوش بعد از آن که سیراب شود بچه او پس
وقتیکہ شتر کنی بدنه را شکر کن بچه او را با او شتر حجم گوید چمن است ندیب شافعی که بلا ضرورت لبه سوار شدن بر بدنه جائز است
لکن بشتر طعم ضرور و چمن شتر او را توان خورد و بعد از سیر شدن بچه او و نزدیک ابو حنیفه سوار شدن بر آن درست نیست
مگر و صورت ضرورت و شیر و شیدن آن نیز درست نیست و اگر ضرورت شیرانی را دید و بار بار با شیدن آب سر و بر پستان حیوان
قطع باید کرد و الداعی علم یا آب کیف یصنع یولد البدن اذا ابتعت یگونه کند بچه شتر قربانی چون راغی گبیر بچه نذر و یک
زاد **هالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر كان يقول اذا ابتعت البدن فليحل ولدها حتى یخر معها فان لم یوجد
عمل **هاله** قدر حتى یخر معها عبد الله بن عمر یسقت وقتیکہ راغی گبیر بچه نذر و یک زاد **هاله** عن شتر قربانی پس باید که برواشته شود
آن بچه را تا آنکه شکر کرده شود و او پس اگر یافته نشود سواری آن بچه را برواشته شود و بر او را و تا آنکه شکر کرده شود و بعد از او چمن
است ندیب اهل علم یا آب یغتسل لدخول مكة یدخلها فلیغسل عن غل کند بر آب داخل شدن در مکه و داخل
شود و روے بوقت صبح از جانب اعلا کے کہ **هالك** عن نافع ان عبد الله بن عمر كان اذا فرغ من طهارة بات بد عوطی
بذل الثنيتين ختم یصلی الصلوة ثم یدخل الثنيتين التي باعها مكة ولا یدخل اذا خرج حاجا او معترضا یغتسل قبل ان یدخل مكة

مسئله قلنا استفاض عن الصحابة ان اول شيء كان يبذل به الطواف بالبيت ثم لا يجزئ الا الشحاذة سنة بالنفاق
له قلت وعليه العلم في المالكية ليس على اهل مكة طواف القد مروي للمذاهب يختص طواف القد بمجاورة دخول مكة قبل الوقوف

مصنف اذا دخل من مكة بنى طوحي ويا من معه فيغتسلون قبل ان يدخلوا مكة عبد الله بن عمر وقتيبة بن زيد بن كيسان
شبه يگند را نید بودی ذی طوی در میان دوشنبه تا آنکه بوقت صبح در می آمد بعد از آن نماز صبح بخواند بعد از آن داخل میشد
از آن شب که با علی که است و داخل نمیشد وقتیکه بر می آمد قصد حج یا عمره تا آنکه غسل میکرد پیش از آنکه داخل شود و در وقتیکه
نزدیک میشد بکعبه بودی ذی طوی و میفرمود آنرا که همراه او بودند که غسل نمایند پیش از آنکه داخل شوند و در کتب ترجم گوید رضی الله
عنه مستحب است قاصد دخول که غسل کند و ذی طوی و داخل شود از اعلامی که در نماز زیر که دخول آنحضرت صلی الله علیه
وسلم بهین صفت بوده است و این تنبیه علمی است بکذا یفتح و مد و تنوین و تنبیه علمی است بکذا یضم و قصر و تنوین و
آن نزدیک جبل قیطان واقع است و اگر از مدینه نیامده باشد یا مستحب است او را که از راه گشته بزی طوی برسد یا نه و وجه
کرده اند و اگر غسل نکرد یا در شب داخل شد و در مکه جایز است باب طواف القد هم سنته و لیستی واجب طواف قدوم سنت

است و واجب نیست هالك انه بلغه ان سعد بن ابی وقاص كان اذا دخل مكة مرافقا خرج الى عرفة قبل ان يطوف
بالبيت بين الصفا والمروة ثم يقفون بجمع سعد بن ابی وقاص وقتیکه داخل میشد بکعبه نزدیک شده بر وزعفره بر می آمد بعرفات
پیش از آنکه طواف کند بخانه کعبه و در میان صفا و مروه بعد از آن طواف میکرد پس از آنکه رجوع کند ترجم گوید رضی الله عنه یک
احرام حج کرده باشد افضل و رحتی او آنست که داخل شود بکعبه پیش از وقوف بعرفات و طواف قدوم کند زیرا که آنحضرت صلی الله
علیه وسلم بهین طوع عمل فرموده اند و اگر مکعبه داخل نشود و بعرفات رود نیز جایز است چنانکه سعد بن ابی وقاص کرد و یا بکعبه
طواف القدوم ملین احرام من مکة سنت نیست طواف قدوم هر یک که احرام کرده باشد از مکة هالك عن نافع ان عبد الله بن

عمر كان اذا احرم من مكة لم يطف بالبيت ولا بين الصفا والمروة حتى يرجع من متى كان لا يروى اذا طاف حول البيت
اذا احرم من مكة عبد الله بن عمر وقتيبة احرام میکرد و از مکة طواف نمیکرد و بخانه کعبه و در میان صفا و مروه تا آنکه باز میگشت از منی و رمل
نمیکرد یعنی پویه پویه میرفت وقتیکه طواف میکرد و گرد خانه کعبه وقتیکه احرام میکرد و از مکة ترجم گوید رضی الله عنه که مختص است طواف
قدوم بصفتی که مذکور میشود بجای که داخل باشد بکعبه قبل از وقوف پس کسیکه قصد عمره در آمد و او را طواف عمره میباید کرده طواف
قدوم و کسیکه انشائے احرام حج از مکة کرده است او را طواف قدوم لازم نیست و کسیکه بعد از وقوف آمده است او را طواف
حج فرض میباشد که مسلمه اگر حلال بکعبه داخل شد یا آنکه قصد حج نداشت یا از نزدیک مکة آمد سنت است که طواف قدوم
بجا آورد بجهت تنبیه است مقدّم طواف را مطلقا واجب است که بدون آن صحیح نباشد و من است که بدون آن صحیح باشد گن
با وجود آن کامل بود پس از واجبات ستر عورت و طهارت از حدث و نجس است مانند صلوة بحدیث الطواف بمنزلة الصلوة
الا ان الصدق اهل فيه النطق فمن نطق فلا ينطق الا بخير صحیح الحاکم و دیگر از واجبات طواف آنست که ابتدا بکعبه رسد و در بیت را

مصطفیٰ

بر بسیار خود گرداند و هفت بار بگرداند و در آن مسجد زیرا که طواف آن حضرت صلی الله علیه و سلم و سایر مسلمین با اتفاق خنجر
 بوده است و درین مسأله خلائی مروی نشده و دیگر آنست که طواف در آن حجر واقع شود زیرا که حجاز بیت است چنانکه
 بیاید و اما سنن پس مثنی است در طواف و آن واجب نیست زیرا که در حدیث صحیحین ثابت شد که طواف صلی الله علیه و سلم را یک
 فی حجة الوداع و اسلام حج در اول هر طواف و تقبیل آن از جهت اتباع رواه الشيخان پس اگر عاجز باشد از آن اسلام
 کند فقط و اگر از آن نیز عاجز باشد با اشاره اسلام کند بدست خود و کنین شامین را اسلام کند و نه تقبیل و رکن بمانی را اسلام
 کند تقبیل بحیث اتباع رواه الشيخان من حدیث ابن عمر و رل کند در ثلثه اشواط اول نه در جمیع اشواط از حجر اسود تا حجر اسود
 و آن منقص است بطوافی که عقبی و سعی باشد خواه قدم باشد یا طواف فرض در حج یا عمره و مخنی رل اسراع است و شی
 با تقارب خطای واضطباع بحیث اتباع و آن نیز خاص است بطوافی که در آن رل باشد معنی اضطباع آنست که وسط رول
 خود را زیر منکب راست خود گذارد و هر دو طرف آنرا زیر منکب چپ اندازد و اضطباع و رل مخصوص است بر حال دون
 النساء و در اشواط سبعة مولاته کند و بعد از طواف دو رکعت نماز گذارد و در وسط قیل یا ایها الکافرون و قیل هو الله احد خواند
 بحیث اتباع و بعد از طواف و صلوة اسلام حجر اسود نماید نزدیک قصد سعی بحیث اتباع و واجبات سعی یکسے باید است
 از صفا بحیث ابتدا با بدالدره و دیگر سفت بار بودن آن بآن معنی که ذاب از صفا بسوسے مرده کبار باشد و عود از مرده بسوسے
 صفا بار دیگر باشد و علی هذا القیاس دیگر القیاس آن بعد از طواف رکن یا بعد از طواف قدم پیش از آنکه بحرفه واقع شود
 للاتباع و هر سعی بعد طواف قدم کرده باشد بعد طواف رکن اعاده کند بحیث مسلم لم یطیف البنی صلی الله علیه و سلم و لا احدا
 بین الصفا و المروة الا طوافا واحدا طوافه الاول مستحب است که بر آید صفا و مرده قدر کتفاست آدمی و ذکر سے که می آید
 بگوید و هر بار چنین کند و در اول و آخر سعی بآهستگی روان شود و در میان مسلمین اخضرین دو آن قطع کند مقصود
 مستحب است که امام یا نائب او روز سابع یک خطبه بخواند در مسجد الحرام بعد نماز ظهر و آن خطبه تبارک کند بچاه بر بدن ایشان
 روز ترویج بسوسے سنی و آنچه متعلق مناسک باشد بان تنبیه نماید بحیث ابن عمر کان رسول الله صلی الله علیه و سلم اذا کان قبل
 یوم الترویج یوم خطب الناس و اخبر بجمعا سکهم رواه البیہقی باسناد جید و امام یا نائب او روز ترویج با مروان بر آید بسوسے سنی
 للاتباع و شب آنجا گذرانند و نماز صبح آنجا خوانند و بعد طلوع شمس قصد عرفات نمایند و در وادی نمره نازل شوند تا وقتیکه
 آفتاب زائل شود و آنگاه امام و خطبه بخواند بعد از آن نماز ظهر و عصر را جمیع کند بعد از آن بعرفات روند و وقوف کنند تا غروب
 آفتاب و بیکر و دعا و تهلیل مشغول باشند و این وقوف فرض است و شرط وقوف حضور مومن است از عرفات اگر چه
 مکث کند و وقت آن از زوال شمس است تا صبح یوم النحر و جمیع در میان جزوسے از نهار و جزوسے از لیل سنت است
 و اگر از وسے یکسے ازین دو وقوف شود مستحب است اراقة دم و اگر بطلطروز نحر و وقوف کردند و حقیقت حال در اثناست و وقوف
 یا بعد از آن ظاهرا عاده کنند بحیث اگر یوم تحجون و بعد از غروب بسوسے معز و لغه روان شوند و آنجا در میان مغرب نشاء

مصنوعه حج نمایند لا یتباع و آیا علت این دو حج سفر است یا تنگ قول سالم ترجیح اول میدهد و بدینت مزدلفه لازم است
و هر که بدینت آن ترک کند یا در نصف ثانی بنبوت تکتند بغیر عذر اقامه دم کند و آیا این دم تحب است یا واجب دو قول آمده
است و از مزدلفه سار و ضحقه را بعد نصف لیل نبی فرستد و غیر ایشان باقی مانند آنکه وقت غلظ نماز صبح خوانند و بجانب منی
متوجه شوند و در آن اثنا چون بمشعر حرام رسند و وقت کنند و دهانمانیز تا وقت اسفار بقوله تعالی فاذا انقضت من عرفات فاذکروا الله
عند المشعر الحرام و حصیات رمی از مزدلفه بگیرند بحدیث فضل بن عباس ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال له غذاة يوم
النحر التقطی صبی بعد از ان قبل از طلوع بجانب منی روان شوند و چون نبی رسند سفت سنگریزه بسوی حجره عقبه اندازند و
همراه هر سنگریزه بگیرند و در روز نحر رمی پیش از زوال آفتاب است و بجز یک حجره را رمی نکنند بلکه لا یتباع و بعد از رمی
هدی را ذبح کند اگر با او باشد بعد از ان حلق کند یا قصر و در حق مردان حلق بهتر باشد و فطیحه زنان قصر است بحدیث ابی داود
لیس علی النساء حلق انما علی النساء التقصیر و این حلق یا قصر کن است و اقل او ادنی ما یطلق علیه الحلق است و تنقیح حلق
و قصر از الله شعور است بهر صفت که باشد تنقیح یا حرق یا قص یا سنان و بمقرافیه بهتر است چنانکه بیاید و سیکه موسی بن عمر
آورده است از ابن استره بر سر بعد از ان مکبر رود و طواف افاضه نماید و آن آخرین فرض است از فرض حج و ترتیب
میان رمی و ذبح و حلق و طواف سنت است نه واجب بحدیث لا حرج لا حرج و وقت این چیز را بعد نصف لیل است
و آنرا آخری معین نیست الا رمی که تا آخر روز نحر است چنانکه بیاید و ذبح تا آخر وقت اصحیه و بدو چیز از جمله رمی و ذبح و حلق
اول حاصل شود و همه چیز حلال شود و الا جماع و مباشرت و آن نیز بطواف حلال گردد و بعد از طواف نبی باز روند و شهابی
تشرقی آنجا گذارند و هر روز از روزهای تشرقی هر سه حجره را رمی کنند هر حجره را بهفت سنگریزه و چون سی و دوم ثانی از ایام تشرقی
بجا آورده و چنانکه است او را نفر بقوله تعالی من تقبل فی یومین فلا اثم علیه مگر آنکه شب سیوم در آپس واجب میشود رمی روزنات
نیز بقول ابن عمر چنانکه بیاید و وقت رمی ایام تشرقی از زوال آفتاب است تا غروب آن و در قریه تا فجر و شرط آنست که
واحد بعد واحد رمی کنند ترتیب جمرات سه گانه رعایت نمایند زیرا که رمی آنحضرت صلی الله علیه وسلم صحابه و طایفه اهل بیت
اسلوب بوده است من غیر اختلاف و شرط رمی آنست که حصا باشد نه لولو و در پنج و مانند آن که احم حجر بر آن مطلق نیست و
آنکه سبی رمی حاصل شود پس وضع کفایت نمیکند و سنت آنست که رمی کنند قدر حصی الخذف بخا و ذوال مجتنبین یعنی قدر یک
از میان آن گشت میتوان انداخت و اگر رمی میکرد ترک کرده باشد روز دیگر قضا کند بغیر دم بحدیث رعابل چنانکه بیاید و اگر
جمیع ایام رمی بگذارد خواه رمی میکرد ترک کرده باشد یا زیاده از ان اقامه دم لازم است و وقتیکه خواهد از که بیرون رود
واجب است طواف و داع الابرأض و اگر آنرا ترک کرد و عود نمود پیش از مسافت قصر دادن دم لازم نشود و این مطالب
در ابواب آئینه تفصیل مذکور خواهد شد باب لیست الذل فی ثلثة اشواط من طواف بعد از سبی سنت است
رمل و در سه شوط از طواف که بعد از آن سبی است قال عن جعفر بن محمد عن ابيه عن جابر بن عبد الله انه قال رأيت

مسئله قلنت علیه السلام فی المنهاج و یختص المول بطواف یعتبه سعی فی قول بطواف المقل من جعل لی هذا القول ظهري
 الامانة کبریه کل طواف بعد سعی فانه یصل فیها **قلنت** علیه السلام قالوا فان عجز استلم وان عجز عن الاستلام انما یستلم
مصنف رسول الله صلى الله عليه وسلم من الحج الاسود حتى ینتهی الیه ثلثة اطواف بها یحضرت ویدم انحضرت
 صلى الله علیه وسلم که پویه پویه رفت از حجر اسود تا آنکه رسید حجر اسود و سه شوط مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر کان یروى
 من الحج الاسود الى الحج الاسود ثلثة اطواف و یحضر اربعة اطواف عبد الله بن عمر یویه پویه یحضرت از حجر اسود تا حجر اسود
 و سه شوط و با هر سنگی سیرت و چهار شوط مالک عن هشام بن عروة ان اباها کان اذا طاف بالبيت یسبع الاطواف
 الثلثة یقول اللهم لا اله الا انت انت تحیی بعد الامتثال و تکیه طواف بیکر و نجاة کعبه پویه پویه یحضرت سه شوط و این دعا
 میخواند اللهم لا اله الا انت انت الحی یارب هذا نیست هیچ معبود مگر تو و تو زنده میکنی بعد از آنکه میرانی **قالک** عن نافع ان
 عبد الله بن عمر کان لا یروى الا طواف حول البيت اذا لم یکن یحضر عبد الله بن عمر یروى من کرد و تکیه طواف بیکر و در کعبه
 و تکیه محرم پیش از آنکه یاکب یسن تقبیل الحجر الاسود سنت است بوسه دادن حجر اسود **قالک** عن هشام بن عروة
 عن ابیہ از عمار بن الخطاب قال وهو یطوف بالبيت للركن الاسود انما انت یحرم لا تقرب ولا تنعم و لولا انی رايت رسول الله
 صلى الله علیه وسلم قبلک ما قبلتک شمر قبله عمر بن الخطاب و انما حال که طواف می کرد و نجاة کعبه خطاب کرد و رکن
 اسود و این نیست که ترسنگی هستی ضرر نمیکنی و نفع نمیرسانی و گرنه آنست که ویدم انحضرت صلى الله علیه وسلم که بوسه و او را بوسه می
 داد و ترا بعد از آن بوسه کرد و آنرا مالک عن هشام بن عروة عن ابیہ انه قال قال رسول الله صلى الله علیه وسلم لعبد الرحمن بن عوف
 کیف صنعت یا ابا محسن فی استلام الرکن الاسود فقال عبد الرحمن استلمت و ترکت فقال له رسول الله
 صلى الله علیه وسلم صليت رسول الله صلى الله علیه وسلم فرمود عبد الرحمن بن عوف را چگونه کردی ای ابا محمد در استلام رکن
 اسود گفت عبد الرحمن استلام کردم گاهی و ترک کردم گاهی پس فرمود انحضرت صلى الله علیه وسلم نیک کردی شمر چون گویید
 جمیع علماء اربعین است و اگر عاجز شود از تقبیل اقتضای نماز بر استلام و اگر از آن نیز عاجز باشد بدست یا بچوب اشاره کند
 یا باصبع یا زیست لکن اینها نیز فقط صحیح آنست که استلام کند و رکن بیانی را و بس **قالک** عن سعید بن اسود
 المقابر عن عیین بن حمیر قال لعبد الله بن عمر یا ابا عبد الرحمن رايتک تصنع اربعاً من الاحلام من احبابک
 یصنعها قال ما هن یا ابن حمیر قال رايتک لا تمس من الارکان الا الیمینین و ایتک تلبس النعال السبتية
 و رايتک تصبغ بالصخرة و رايتک اذا کنت بمکة تهلل للناس ذاراً و الهلال و لم تحلل انت حتی کان یوم الترویة
 فقال عبد الله بن عمر مالک ارکان فانی لم ارسول الله صلى الله علیه وسلم الیمینین و اما النعال السبتية
 فانی رايت رسول الله صلى الله علیه وسلم یلبس النعال التي لیس فیها شعور و يتوضأ فیها و انا احب ان البسها و اما
 الصخرة فانی رايت رسول الله صلى الله علیه وسلم یصبغ بها فانا احب ان اصبغ بها و اما الالهلال فانی لم ارسول الله صلى الله علیه وسلم

الصدوق أخبر عن أبيه عن عاصم بن النخعي قال سئل عن قول ابن مسعود الكعبة آفة وأعلى قواعد

فقال عبد الله بن عمر لما كنت عائشة سمعت هذا من رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ما أرى رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم

عبد المدين محمد بن نبیره حضرت ابی بکر الصديق خیر وادعبد المدين عمر از حضرت عائشہ کہ رسول اللہ علیہ وسلم فرمود انا

ندیدی که قوم تو وقتیکه بنیاد دند خانه کعبه را کم کردند از بنیاد حضرت ابراهیم گفت حضرت عائشه گفت یا رسول الله صلی الله علیه

و سلم یا نیگز دانی کعبه را بدستور قواعد برآهیم فرمود علیہ السلام اگر منے بود و قریب عهد قوم تو یکفر الیه میگردم گفت عبداللہ بن عمر

اگر شنیده است این را عاقلانه از رسول الله (صلی الله علیه و سلم) فرماید که آنحضرت (صلی الله علیه و سلم) ترک فرموده است

استلام آن دورکن که متصل حجر است مگر از آن جهت که کعبه تمام ساخته نشده است برینا و ابراهیم علیه السلام و آل

عن هشام بن عروة ان ابا له كان اذا طاف بالبيت يستلم الاركان كلها قال وكان لا يدع اليها الا ان يقول عليه

عزوه وقتی که طواف میکرد و بخانه کعبه اسلام میکرد و همه ارکان را در ترک نشیک و اسلام رکن کافری را مگر آنکه مغلوب شویم

از دو عالم بر آن مترجم گوید اتفاق اهل علم برین است که تقبیل نکند دور کن شامی را و نه استلا هم کند آن سرور را و استلا

رکن چانی بنادر القبطیہ کند آثرا و استلا رکن حجر اسود را بقبطیہ آن شهر کنعہ دیار بطو و موز و داء الخ فانہ من المہمات

طواف کن از قبر و نوح حجر زبراکه و از خانه که قبر است مالک عزه شامین عروقه عن اسمان عا شته ام المومنین

الذی ما ابائی علیہ فی الحجۃ فی البیت حضرت عائشہ فرمود اک ندایم من کہ نماز گذارم و محمد باو بخاک

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

مسئول **قلت** علیہ السلام **قلت** وعلیہ السلام قال الخلی المسنون یعطوف ما شیء لا یرکب الا بعد ولوطا خیرا کبابا
 عن جانیہ ذکر اہل حنیفۃ لا یجوزنا طواف کعبہ الا بعد ۱۲ **قلت** وعلیہ السلام لعلہ فی شرح المستعین الشافعی
 لا یجوز فی الطواف الا بالخیزی بہ الصلوۃ من الطہارۃ عن الخش والنجاستہ وسائر العورۃ فان ترک شیئاً منها فعلیہ الاعادۃ فی الانوار والوجہ
 فی الطواف لعلہ تو مبادی ولا یجوز استیتا وان طال الفصل ویستحب طواف کعبہ فی الطواف مباح ویستحب لا یتکلم لایذکر اللہ و
 حاجۃ او علم وقال ابو حنیفۃ اذا طاف جنباً او محلاً فارق مکۃ لا تنزہ الاعادۃ علیہ فی العکبرۃ ان کل عبادۃ تودی ^{المسجد}
 من الشیء الا الطہارۃ لیس من شرط کعبہ السعی والوقوف برفۃ وکل عبادۃ فی المسجد فان طہارۃ من شرط کعبہ الطواف ۱۲

مصنف **قلت** انه سمر ابن شہاب یقول سمعت بعض علماء نایقول ما یجوز الحرج وطواف الناس من زوایا الارادۃ
 ان یستوعب الناس الطواف بالبیئ **قلت** ابن شہاب گفت شنیدم از بعض علماء نیش میگفت دیوار کشیدہ نشد بر حجر و طواف
 نکردند مردمان از بیرون او اگر بقصد آنکہ تمام کنند مردمان طواف خانه کعبہ را یا ب **یجوز** الطواف کعبہ جائز است طواف
 کردن سوار **قلت** مالک عن ابی اسود عن زید بن عبد الرحمن بن نوفل عن عروۃ بن الزبیر عن زینب بنت ابی سلمہ عن
 ام سلمہ زوجہ النبی صلی اللہ علیہ وسلم انہا قالت شکوت الی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انی اشتکی فقال طوفی من زوایا کعبہ
 وانت لکبۃ قالت فطفت در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حیث یصلی الی جانب البیت وهو یقرء بالطور وکتب
 مسطور حضرت ام سلمہ گفت شکایت کردم پیش آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ من بیمارم پس فرمود طواف کن بیرون از
 جماعت مردمان حال آنکہ تو سوار باشی گفت پس طواف کردم و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در آن حال نماز میکرد از زوایا کعبہ
 خانه کعبہ و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم سخاوند سوره والطور و کتاب مسطور ترجم گوید بر من است اتفاق علماء علی گفته کہ سنت است
 طواف پیادہ کردن مگر بجز اگر بغیر از سوار طواف نمود جائز است بلکه اگر بہت بایست انتقض وضو و دھویط و قوض است
 کسی کہ شکست وضو او حال آنکہ او طواف میکند وضو کند و از ابتدا شروع کند **قلت** مالک من اصابہ شیء ینتقض وضو
 و دھویط و بالبیئ و یسعی بین الصف و المروۃ و بین ذلک فانه من اصابہ ذلک قد طاف بعض الطواف و ذلک و لم
 یکر رکعتی الطواف فانه ینقض و یتناقل الطواف و الذکر فین قال مالک و اما السعی بین الصف و المروۃ فانه لا یفطر
 ذلک علیہ ما اصابہ من انتقاض وضو و لا یدخل السعی الا دھویط و طہارۃ وضو گفت مالک کسی کہ رسید اورا چیزی کہ
 بشکند وضو او را و حال آنکہ او طواف میکند بخانه کعبہ یا سعی میکند در میان صف و مروہ یا در میان این پس ہر آئینیہ
 کسی کہ رسید اورا آن ہر آئینیہ طواف کردہ بود بعض طواف یا تمام کردہ بود و نگذازد ہر دو رکعت طواف را پس
 ہر آئینیہ او وضو کند و از سر نو شروع کند در طواف و دو رکعت طواف گفت مالک اما سعی در میان صف و مروہ پس
 ہر آئینیہ قطع نمیکند آن ہر چه چیز کمی رسیدہ است اورا از شکندہ وضو او و باید کہ داخل نشود برائے سعی مگر اوطاہر
 باشد و وضو برتر جم گوید نزد یک ابو حنیفہ ہر شکے از ساسک کہ در سجدا کردہ شود طہارت برائے آن ضرر است و ہر چه

مسئوی له قلت عليه الشافعي قال بوجاهة واجبت ان قال المحلى لما فعله رسول الله صلى الله عليه وآله تلا قوله تعالى
واتخذوا من مقام إبراهيم مصلى ثم اوصاهم ان الالية امر بها ۱۲ قلت وعليه اهل العلم ان السنة ذلك في
الملكورية ديكره المحمدين الا سبوعين بغير صلوة بينهما ۱۳ قلت وعليه بوجاهة في الملكورية ويصلي كعت
الطواف في وقت يباح له اداء التطوع فيه وعند الشافعي هي صلوة لها سيد قباحت في هذين الوقتين ۱۱ - ۱۲

مصحف خارج مسجد او گروه شود طهارت ضرورت برائے آن مثل سعی ووقوف بعرفة و اگر طواف در حالت حدث یا
جنابت نموده باشد اگر در مکه باشد عاده کند و اگر از مکه برآمده باشد قربانی واجب شود بر او و عاده ساقط گردد و نزدیک شافعی
طواف مثل صلوة است و در اشراط طهارت از حدث و نجاست و تر عورت و اگر ازین شروط چیزی فوت شده عاده واجب است
و اگر درین طواف محارث شده وضو کند و بنا نماید و استیناف مستحب است و کلام در علین طواف مباح است بشرطیکه در نماز
باشد یا تعلیم یا حجت ضروریه و الله اعلم **باب تسبیح رکعتان بعد المطواف سنت است** گذاردن دو رکعت بعد
طواف قال الله تعالى واتخذوا من مقام إبراهيم مصلى فرمود خداستماعی بگیرد از مقام ابراهیم جائز است که نماز مسلم در رکعت
بعد طواف نزدیک ابو صفیه واجب است و نزدیک اکثر علماء سنت و از آن حضرت صلی الله علیه وسلم منقول است که بعد از گذاردن
دو رکعت این آیت را تلاوت فرمود از اینجا دانسته شد که مراد از آن همین دو رکعت است و الله اعلم **باب یقرون بینهما**
لیکر بعد نماز و یجوز ان یکرم عند المقام و غیره جمع کند در میان دو سبج یعنی دو مرتبه هفت هفت طواف کند متصل
و بعد از آن دو دو گانه نماز گذارد و جایز است که نماز گذاردن نزدیک مقام و غیر آن زیرا که مسجد الحرام همه مقام ابراهیم است **هالك**

عن هشام بن عروة عن ابيه انه كان لا يجتمع بين السبعين لا يصلي بينهما ولكنه كان يصلي بعد كل سبع
دو رکعت قرأه اهل عند المقام او عند غیره جمع نکرد در میان دو سبج که نماز گذارد در میان آنها و لکن در نماز
میگذارد و بعد هر هفت شوط دو رکعت پس در بعض اوقات میگذارد نماز نزدیک مقام ابراهیم یا نزدیک غیر مقام و همین است
ناسب علماء که جمع بین الا سبوعین بلا صلوة مینمایند و الله اعلم و تمام مسجد الحرام مقام ابراهیم است **باب لا يصلي ركعتي**
الطواف بعد صلوة الصبح العصر فان اضطر على حيث ما امكن فليصلي ركعت طواف بعد نماز صبح و عصر پس اگر مضطر
شود نماز گذارد هر جا که امکان داشته باشد **هالك** عن ابی الزبير المکی انه قال لقد رايت ابی بیت یخلو بعد صلوة الصبح
و بعد صلوة العصر و بطرفه احد ابوالزبير کلي گفت هر گاه دیدم که خانه کعبه خالی میشد بعد نماز صبح و بعد نماز عصر طواف

نیکر و ابان سبکس **هالك** عن ابی الزبير المکی انه قال رايت عبد الله بن عباس يطوف بعد صلوة العصر ثم يدخل
بجنته فذا اذ كان يصنع ابوالزبير گفت دیدم عبد الله بن عباس را که طواف میکرد و بعد نماز عصر بعد از آن داخل میشد و حجره خود را
و آنم که چه میکرد **هالك** عن ابن شهاب عن حميد بن عبد الرحمن بن عوف عن عبد الرحمن بن عبد الله بن عوف انه طواف
بالبيت مع عمر بن الخطاب بعد صلوة الصبح فلما قف على طوافه نظر قلمير الشمس فر که چنانچه ناخیز می شود و الله اعلم **هالك**

مسئله قلند و علی اهل العلم و العالم کبریة الاصل فی کل طواف بید سجد و التواضع فی السلام الحرام فی المنعکم یستلم
الحجر بعد الطواف و صلواته شریح من باب المصفا السی ۱۲ قلند و علی اهل العلم لا انه عند الشافعی من
الارکان فلا یجوز بالمرء عندانی حقیقة من الواجبات و علی من ترکہ دم ۱۲ +

مصنف عبد الرحمن بن عبد القاری خبر داوود حمید بن عبد الرحمن بن عوف را که و سه طواف کرد و همراه عمر بن الخطاب بعد
نماز صبح پس و قنیه آخر کرد طواف نور انظر کرد پس ندید انتخاب را پس سوار شد تا آنکه شتر را بنشانند و زوی طوی پس گذارد
دو رکعت شتر چم گوید و بذهب ابو حنیفه همین است که دو رکعت طواف تا وقت مباه تاخیر کردن ضرر است و نزدیک شافعی
این دو رکعت نماز نیست که بسجده سنون شده پس در هر وقت گذاردن آن درست است و الله اعلم یا کب یستلم کردن بعد
بعد از رکعتین شریح من باب المصفا دست برساند حجر اسود بعد دو رکعت طواف بعد از آن بر آید بجانب صفا

حاکم انبغذت رسول الله علیه و سلم کان اذا قف طوافاً بالبيت و رکع رکعتین و اذا دنا یشترج الی المصفا
و المروة فاستلم الرکبة الاسود قبل ان یشترج رسول الله علیه و سلم و تته تمام میکرد و طواف خود را بخانه کعبه و یگذاورد و رکعت
و بخیر است که بر آید بطرف صفا و مروه دست برساند بر کن اسود پیش از بر آمدن زمین است و بجهت اهل علم یا کب
و جوب السع بین المصفا و المروة و بیان و جوب سعی در میان صفا و مروه قال الله تعالی ان المصفا و المروة من شعائر الله

فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح علیه ان يطوف بهما و من تطوع خیر فان الله شا کر علیهم هر آینه صفا و مروه
از نشانه های خداست پس هر که حج کند خانه کعبه را یا عمره یا حج آرد پس نیست هیچ گناه بر او و اگر طواف کند میان آنها و هر که
طاعت خدا تعالی بجا آرد پس هر آینه خدا تعالی قبول کننده عمل است و ان شاء الله همه چیز است قال الله عن هاتین مروه
عن ابیه انه قال قلت لعا نشتم امر المؤمنین ان یومئذ حدیث الحسن الایة قول الله تعالی و تعالی المصفا و المروة

من شعائر الله فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح علیه ان يطوف بهما فاعلم الرجل شیء ان لا يطوف بهما قالت عائشة کلا
لو کان کما تقول لكانت فلا جناح علیه ان لا يطوف بهما انما انزلت هذه الایة فی الزنا و انما کانوا یملون لمائة و كانت مناهجهم
قل بین و كانوا یحرجون ان يطوفوا بین المصفا و المروة فلما جاء الاسلام سألوا رسول الله علیه و سلم عن ذلك فانزل الله

تعالی ان المصفا و المروة من شعائر الله فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح علیه ان يطوف بهما و گفت
گفتم حضرت عائشه را و آن روز جوان بودم آیا دیدی قول خدا تعالی را ان المصفا و المروة من شعائر الله پس نیست گناه بر آنکه طواف
نکند باین هر دو یعنی سعی کند میان صفا و مروه گفت حضرت عائشه فی فی اگر میبودی آیت چنانکه تو میگوئی آیت باین عبارت
نازل میشد فلا جناح علیه ان لا يطوف بهما غیر ازین نیست که آیت فرود آمده شد و باب انصار را ایشان را حرام
میکردند و باین جهت مائة و بود و مائة و نزدیک قدید و ایشان احتراز میکردند از آنکه طواف کنند میان صفا و مروه پس و قنیه آمد
سوال کردند از حضرت راضی الله علیه و سلم ازین ماجرا پس نازل ساخت خدا تعالی ان المصفا و المروة الا یتشرکوا و یتعدوا

مسئله اول وعلیه اهل العلم فی المناهج شرط ان یبذل بالصفا فی العلم کبریه اذ سعی معکون سالیان یبذل بل یزید و یزید اجماعاً ^{قال}
 یعتقد به وکن بکبره و الصمیم انه لا یعتقد بالشروط الاول ^{له} قلت وعلیه اهل العلم فی الاوارید یبذل بالصفاقیر
 علیه قد وقامت درجه و یستقبل لیدیت و یقول الله اکبر الی آخره ^{له} قلت فی الهدایة اذ ابلیغ بطن الوادی یسعی (بالبقی فاست)

مصحف حضرت عائشه آنست که فلا جناح علیه ان لا یطوف بها فی الفرض است در عدم وجوب طواف میان صفا و مروه و قبل
 تاویل نیست و لا جناح علیه ان لا یطوف فی الفرض نیست بلکه ظاهر است در عدم وجوب و احتمال دارد که این عبارت بنا بر دفع شبهه
 کسی گفته باشد چنانکه از حال انصار بیان کرده شد و بر همین است اتفاق اهل علم که سعی بین الصفا و المروه از ضروریات حج
 و عمره است مگر آنکه نزدیک شافعی از ارکان است پس حیران بدم درست نباشد و نزدیک ابو حنیفه از واجبات است و
 اگر ترک کرد قربانی بروس واجب شود **باب** البدایة بالصفا و ابتدا کردن صفا **هالک** عن جعفر بن محمد بن علی

عن ابیہ عن جابر بن عبد الله انه قال سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول حین خرج من المسجد هو یبذل الصفا و هو
 یقول نبیاً یا بیل الله فبذل بالصفا ^{ثم} جا بر گشت شنیدم از رسول الله صلی الله علیه و آله که میگفت وقتیکه برآرد از مسجد حرام
 و او قصد صفا میفرمود و او میگفت ابتدا میکنم بخیر کیه ابتدا کرده است خدا تعالی بآن پس ابتدا کرد و صفا مترجم گوید همین است
 ندیب علماء که ابتدا بصفا ضرور است پس اگر شخصی معکوس بجا آورد و ابتدا مروه کند در آن مختلف شده اند صحیح آنست که شرط
 اول اعتدال نماید و الله اعلم **باب** ما یستحب من الذکر و الله اعلم علی الصفا و المروة ^و باب در بیان آنچه تحب
 است از ذکر و دعا بر صفا و مروه **هالک** عن جعفر بن محمد بن علی بن زینب عن جابر بن عبد الله ان رسول الله صلی الله علیه و آله

کان اذا وقف علی الصفا یکبر ثلاثاً و یقول لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملك وله الحمد و هو علی کل شیء قدير
 یصنع ذلك ثلاث مرات و یدعو و یصنع علی المروة مثل ذلك جابر روایت کرده که آنحضرت صلی الله علیه و آله
 وقتیکه می ایستاد بر صفا الله اکبر میگفت سه بار و میگفت لا اله الا الله الخ میگوید این ذکر سه بار و میگوید مروه همچنان **هالک**

عن نافع انه سمع عبد الله بن عمر هو علی الصفا یدعو و یقول اللهم انک قلت ادعونی استجب لکم فانک لا تختلف الیعا د
 و انی اسألك كما هدیتنی للاسلام لا تنزع عنی حتی تتوفانی و انا مسلم نافع شنید عبد الله بن عمر را در آن حال که
 او بر صفا بود و دعا میکرد و میگفت اللهم الخ اے بار خدا یا سر آئینه تو فرمودی ادعونی استجب لکم و سر آئینه تو خلافت کنی و ده
 را و سر آئینه من سوال میکنم از تو چنانکه هدایت کردی مرا با سلام که ترغ کنی آنرا از من تا آنکه بپیرانی مرا حالانکه من مسلمان باشم

باب یستحب السعی فی بطن الوادی تحب است سعی در میان وادی **هالک** عن جعفر بن محمد بن علی
 ابیہ عن جابر بن عبد الله ان رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم کان اذا نزل من الصفا و المروة ^{ثم}
 حتی ۱۱ انصبت قد ما ه فی بطن الوادی سعی حتی یخرج منه ^{ثم}
 رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم وقتیکه فرود می آمد از صفا و مروه آهسته آهسته میرفت تا آنکه فرود می آمدند و وقوف او در میان

مسئله (بقیه مائمه) بین المیلین الاخضرین فی الانوار یستحب فی الذهاب ان یثبته علی عاده ان یثبته بیده بین المیلین الاخضرین
قل سنتنا ذریع فیسمی ان یتوسط بین المیلین فیتمشی **له قلت** وعلیه اهل العلم فی الانوار و یجوز السعی
والکباد ما شیا افضل ۱۲ -

مصحف وادی پویه پویه سیرت تا آنکه بر می آید از میان وادی مسئله نزدیک خفیه چون در لطن وادی رسد میان
میلین اخضرین سعی نماید و نزدیک شافیه چون از صفا فرواید باید که آهسته آهسته برود چون سانه شش ذراع تا میل
اخضر باقی نماید سعی نماید تا وقتیکه در وسط میلین اخضرین برسد بعد از آن آهسته آهسته بروی باب المشیه بین الصفا و المرو
اقضل من الركوب پیاده رفتن در میان صفا و مروه بهتر است از سواره رفتن **هالك** عن هشام بن عرقه ان سیده

بنت عبد الله بن عمر كانت عند عروة بن الزبير فخرجت تطوف بين الصفا والمروة في حج او عمره ماشية وكانت امرؤ ثقیلة
فجاءت حين انقصر الناس والعشاء فلم تقض طوافها حتى نودي بالاول من الصبح فقضت طوافها فيما بينهما وبينها كان

صراة اذا لامهم يطوفون على الحج ابينها هم اشدا لئلا فيعتلون له بالمرض حياء منه فيقول لنا فيما بيننا وبين المثلث

هو (اع و خشم) سودة دختر عبد الله بن عمر بود و نزدیک عروه بن الزبير یعنی در کحاج اول بود پس هر آینه طواف می کرد

در میان صفا و مروه در حج یا عمره روان بر پائے خود بود و زنی که آن پس آمد یعنی شروع طواف کرد میان صفا و مروه و قتیکه

بازگشت در میان از نماز عشاء پس تمام نکرد طواف خود را تا آنکه گفته شد اذان اول از نماز صبح پس تمام کرد طواف خود را

در میان خود و در میان اذان صبح و عروه و قتیکه سید میروان را که طواف میکردند بر چهار یا بیست خود و بی سیکر و ایشانرا سخت

ترین نمی پس حلی می آوردند پیش او بمحض از جهت شرمندگی از وی پس عروه میگفت در میان خود و در میان ما با او فرسیده

ایشان و زیان کار شدند بآب من اعملا و تمنع حق بعد السبع و منافر دایم او قار از خبر ذلک الله تعالی که عمره

مفروء نیست کرده باشد یا تنع نموده باشد سر بر نشاند بعد سعی و سهر که حج مفروء یا قرآن نیست کرده باشد اخیر کنینق و از او خبر

هالك عن یحیی بن سعید قال اخبرني عمر بنت عبد الرحمن انها سمعت عائشة ام المؤمنين تقول خرجت مع رسول

الله صلى الله عليه وسلم ليالى بقیة من ذی القعدة ولا تری الا انه یحج فلما د فو ناه من مكة امر رسول الله صلى الله

عليه وسلم من لم یکن معه هکذا اطاف البيت و سعه بین الصفا والمروة ان عمل قالت عائشة فن حول علیها و انما

لم یقر فقلت مع هذا فقالوا من رسول الله صلى الله عليه وسلم ان و اجبه قال یحیی فن ذکر هذا الخبر لله اسم من یحیی فقال تنك و الله

بالحدیث علی وجه عمره بنت عبد الرحمن ثنی از حضرت عائشة گفت بر آیدیم همراه آنحضرت صلی الله علیه و سلم و در پنج شب که

باقی مانده بود نماز را و ذی قعدة و نموده نمیشد با لکه آن حج است پس و قتیکه نزدیک رسید و یکبار که در آنحضرت صلی الله

علیه وسلم کس را که همراه او می نبود و قتیکه طواف خانه کعبه نماید سعی کند میان صفا و مروه بعد از آن شود گفتن نیت نماز

پس داخل کرده شد بر بعضی بر اهل بیت روز نحر گوشت گاو پس گفتیم چه پیست این گفتند خبر فرموده است آنحضرت صلی الله علیه

مستوى له قلت في العاكسية هذه العجاء بعينها في شرح السنة اختلافوا في قف بطر عنة فقالوا في البحر من قال ان البحر عليه
له قلت وعليه العلم الا انه لو وقف هناك فارق عرفة قبل الغروب لروى استمعا يا عبد الشافي وحيو يا عبد الحنفية + ١٢

مصنفه از بطن عنقه و مزولفه همه آن جائے استادان است و میوشوید از بطن محسوسه و مالک عن هشام بن عوف عن عبد الله بن الزبير انه كان يقول اعلوا ان عرف قتلها موقعا لا بطن حرز و ان لا حلفه كالحلوه لا بطن عبد الله بن زبير سگفت باینید که عرفه همه جائے استادان است مگر بطن عنقه و مزولفه همه آنجائے استادان است مگر بطن محسوسه و مزولفه همه آنجائے استادان است و شیطان در آنجا برائے حضرت اسمعیل متمثل شد و وسوسه انداخت که حضرت ابراهیم اراده ذبح تو دارند و بطن محسوسه بلفظ اسم فاعل موضع است که فیضان اصحاب فیل در آنجا مانده شدند و ملاک گشتند و علمای مفسمون این حدیث و آثار را جماع دارند اختلاف در آن است که اگر شخصی در بطن عنقه توقف کرد در حج او تباہ گردد چنانچه مذسب شافعی است یا اصل حج صحیح است دوران نقضائے راه یافته که بقربانی منجر تواند شد چنانچه مذسب مالک است و المالک علمای کب اهل یمن و معرفه واقف عرفات آیا روزه گیرد و روزه کسیکه استاده باشد بعرفات مالک عن ایذا النضر مولی عمر بن عبد الله عن عمیر و عبد الله بن عباس عن ابنه الفضل بنت الحارث ان اسما را و بعد از او عمر بن عوف را و

اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قتال بعضهم هو صائم وقال بعضهم ليس بصائم فأرسلت إليه بقدح لبن و هو واقف على بعيره بعرفة فزاره جماعة اختلفوا كروية باكيه كجوز و كيك ام الفضل بنت الحارث و روزه و روزه انحضرت صلي الله عليه وسلم من بعض مرؤم كقند ك انحضرت صلعم روزه دار است و بعض الشياخ كقند نيت روزه دار پس ام الفضل فرستاد و پال شير و انحضرت صلعم استاده و و بستر خود و عرفات پس آتسا سيد انزل ك ان عن محمد بن سعيد عن القاسم بن عثمان عائشة تامل المومنين كانت تصوم يوم عرفة فقال القاسم و لقد اذنتها عشي عرفة تدقم الامام ثم تقفر حتى يبيض ما بيننا و بين الناس من الارض ثم تدعو ابشلاب تنفطر القاسم بن محمد روایت کرد که حضرت عائشه روزه ميگرفت روزه عوفه قاسم گفت و ديديم ورا پگاه عوفه كه روان ميشد امام بعد از ان مے استاد حضرت عائشه تا آنكه سفيد ميشد آنچه ميان او و ميان مردمان بود از زمين مراد از ان خالي شدن زمين است از بچيم مردم بعد از ان مے طلبيد انشا ميدي پس افطار ميگيرد و بستر حج كويد نزد يك اكثر علماء واقف بعوفه را صوم عوفه كه روزه است و انظار ان روز تحب تا و ردعا و وقوف كوشش نمايد يا ب من لم يتف بعرفة فحتمه ظلم بعوفه يوم الفجر فانه الحج بركه كنه استاد بعوفه تا آنكه

البحر فقد مات البحر ومن دفع به من ليلته المذلة قبل ان يطعم الفجر فقل ذلك الحجاج عبد الله بن عمر گفت هر که استاد نشد و در غایت
از شب مزولفه پیش از آنکه طلوع کند فجر پس بر آئینه فوت شد از سر ج و هر که با استاد بعزات از شب مزولفه پیش از آنکه طلوع کند
فجر پس بر آئینه دریافت حج را مالک عن هسان بن عمرو عن ابیانه قال من ادرک الفجر من لیلة المذولة ولم
یقظ فجاءه نقدا له البحر ومن تف بخر من لیلة المذولة قبل ان يطعم الفجر فقل ذلك الحجاج عروه میگفت هر که دریافت او را فجر از
شب مزولفه و او استاد نشده است بعزات پس بر آئینه فوت شد از سر ج و هر که با استاد بعزات از شب مزولفه پیش از
طلوع فجر پس بر آئینه دریافت حج را ترجم گوید بین است مذنب اهل علم مگر آنکه اگر روزانه در عرفه استاد و قبل از غروب بخارفت
کردنزدیک ابو حنیفه دم واجب شد و نزد یک شافعی او، دم متحب است او را یکی گفت سیدنا ذوق چگونه سیر کنند وقتیکه

مسووی قلت قال البغوی نه عامه اهل العلم ان الحاج یمن التلبیة فی حجة العقبة لما روی عن الفضل بن عباس ان النبی صلی

علیه السلام یجوز فی حجة العقبة فی الوقایة مثله فی التلبیة فی طواف القدوم قدیم یستحب فیہ بلا جهر ^{سنة} قلت

تقدیر بن سعید انه استوطن الوادی ثم قال من لعل الله فی حجة البقرة فقال یهو اهل العلم ان الاختیار ان یروی عن بعض الطرقات

منص ^{سنة} ان بن مالک را و این هر دو کس وقت صبح میفرستد از منی بسوی عرفه چگونه میکردند و مثل این روز میزدند و آنحضرت

صلی الله علیه و سلم پس گفت انس لبیک میگفت لبیک گوینده از ما پس انکار کرده نمیشد بروی و لبیک میگفت تکبیر گوینده از ما

پس انکار کرده نمیشد بروی و آنکس عن جعفر بن محمد عن ابی اذ عن بن لیططالکان یروی فی الحج حقه اذا طافت الشمس من منی

عرفه قطع التلبیة علی بن ابی طالب لبیک میگفت در حج تا چون میل کرد آفتاب از وسط آسمان روز عرفه قطع کرد

لبیک را قال مالک و ذلك الامر الذي لم یزل علیه اهل العلم یقولون ان مالک و یمن ست امر که همیشه برترند اهل علم

و شهرها مالک عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابیه عن عائشة رده النبی صلی الله علیه و سلم انها كانت تترك التلبیة اذا

الی الموقف حضرت عائشة ترک میکرد و لبیک را و فتیکه بگناه میفرستد بسوی سوقت مالک عن عیسی بن سعید ان عمر بن

عبد ایوم عرفه من منی فسمع التکبیر علیا فبعث الحر یصیجون ایها الناس انما التلبیة عن عبد العزیز آمد وقت صبح

روز عرفه از منی پس شنید تکبیر را بلند برآمد پس فرستاد و پیاده آمد که آواز کند و مردمان که امیر و دامن سر آئینه و لبیک

گفتن است مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر کان یقطع التلبیة فی الحج اذا انما یطوف بالبيت و یدین

الصفا و المروة فیلوی حقه یعنی لی عرفه فاذا دعا تارك التلبیة و كان یترك التلبیة فی العمرة اذا دخل الحرم و یدین عمر

قطع میکرد و لبیک را در حج و فتیکه میرسد و در حرم تا آنکه طواف بیت کند و می کند و میان صفا و مروه بعد از آن لبیک میگفت

تا آنکه بگناه میفرستد از منی بسوی عرفه پس و فتیکه بگناه میفرستد ترک میکرد و لبیک را و ترک میکرد و لبیک را و ترک میکرد و لبیک را

و در حرم مالک عن ابن شهاب انه کان یقول کان عبد الله بن عمر لا یلبی هو یطوف بالبيت ابن شهاب میگفت عبد

ابن عمر لبیک میگفت و حالیکه با طواف خانه کعبه میکرد مالک عن هشام بن عمر عن ابیه انه کان یقطع التلبیة فی

العمرة اذا دخل الحرم و یطوف میکرد و لبیک را و ترک میکرد و لبیک را و ترک میکرد و لبیک را و ترک میکرد و لبیک را

و من کان معهما فاذا دیکت و توجهت الی الموقف ترکته الا هلالی حضرت عائشة لبیک میگفت تا و فتیکه میرسد و در منزل

خود و کعبه همراه او میرسد و فتیکه سوار میشد و ترجیح میداد بسوی سوقت ترک میکرد و لبیک را یعنی لبیک گفتن را و ترجیح میداد بسوی سوقت ترک میکرد و لبیک را

گفته اند که محرم حج او کند تلبیة را تا آنکه حجه عقبة را روز نحر می کند لما روی ان الفضل بن عباس ان رسول الله صلی الله علیه و سلم

بسی حتی روی حجه العقبة و نزدیک اول حصاه منقطع شود و در طواف قدوم نزد بعضیست و نزد بعضیست و بقیست و بقیست و بقیست و بقیست

یا ک من این برمی حجه العقبة از کجاری کند حجه عقبة را مالک انه سال عبد الرحمن بن القاسم من ان کان

برمی حجه العقبة فقال من حيث تيسر امام مالک سوال کرد عبد الرحمن بن قاسم را که از کجاری حجه عقبة میکرد و گفت

مُسَوًى لَهُ قُلْتُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قُلْتُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قُلْتُ فِي الْعَالَمِ كَيْفَ فِي بَحْثِ وَقْتِ الرَّمِيِّ يَوْمَ الْحَرْبِ ^{لِلدَّ}
 وَقْتُ مَكْرُوهِهِ فِي شَرْحِ السَّنَةِ مِنْ تَرْكِ رَمِيِّ يَوْمِ الْفَتْحِ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ أَوْ ثَلَاثَ حَصَيَّاتٍ مَتَاهَا عَلَيْهِ مَقْدَفَاتِ الرَّمِيِّ
 قَبْلَ أَنْ يَقِفَ فِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ أَوْ أَجْلِهِ صَلَاحُ اللَّيْلَةِ تَعْتَبَرُ مَعَ مَا بَعْدَ هَآءِ مِنَ الْيَوْمِ عِنْدَ التَّأَقُّبِ كَمَا سَأَلْتُ فِي الْبَقْرِ ۱۲
 لَهُ قُلْتُ فَالْمَنْجَرُ إِذَا تَرَكَ رَمِي يَوْمَ تَلَاكَ فِي بَاقِي الْأَيَّامِ عَلَى الظَّهْرِ وَلَا دَمْرُ قَالَ الْحَلِي هَذَا التَّلَاكَ إِذَا دَامَ قَبْلَ تَضَاءٍ وَلَا يَجُوزُ عِنْدَ الشَّافِي
 أَنْ يَرْمِيَ إِلَيْهِ إِلَّا فِي لَيْلَةٍ لَا تَضَاءُ بَشْيَ حَتَّى يَجُوزَ قَالَ بَعْضُهُمْ هُوَ بِالْمَنْجَرِ لَا شَأْنُ رَمِي يَوْمَ الْقَوْلِ لِلَّيْلِ يَوْمَ مَا بَعْدَ ذَلِكَ شَأْنُ غَرَمِي ثُمَّ الْقَوْلُ

مصنف ^{۱۱} ^{۱۲} ^{۱۳} ^{۱۴} ^{۱۵} ^{۱۶} ^{۱۷} ^{۱۸} ^{۱۹} ^{۲۰} ^{۲۱} ^{۲۲} ^{۲۳} ^{۲۴} ^{۲۵} ^{۲۶} ^{۲۷} ^{۲۸} ^{۲۹} ^{۳۰} ^{۳۱} ^{۳۲} ^{۳۳} ^{۳۴} ^{۳۵} ^{۳۶} ^{۳۷} ^{۳۸} ^{۳۹} ^{۴۰} ^{۴۱} ^{۴۲} ^{۴۳} ^{۴۴} ^{۴۵} ^{۴۶} ^{۴۷} ^{۴۸} ^{۴۹} ^{۵۰} ^{۵۱} ^{۵۲} ^{۵۳} ^{۵۴} ^{۵۵} ^{۵۶} ^{۵۷} ^{۵۸} ^{۵۹} ^{۶۰} ^{۶۱} ^{۶۲} ^{۶۳} ^{۶۴} ^{۶۵} ^{۶۶} ^{۶۷} ^{۶۸} ^{۶۹} ^{۷۰} ^{۷۱} ^{۷۲} ^{۷۳} ^{۷۴} ^{۷۵} ^{۷۶} ^{۷۷} ^{۷۸} ^{۷۹} ^{۸۰} ^{۸۱} ^{۸۲} ^{۸۳} ^{۸۴} ^{۸۵} ^{۸۶} ^{۸۷} ^{۸۸} ^{۸۹} ^{۹۰} ^{۹۱} ^{۹۲} ^{۹۳} ^{۹۴} ^{۹۵} ^{۹۶} ^{۹۷} ^{۹۸} ^{۹۹} ^{۱۰۰} ^{۱۰۱} ^{۱۰۲} ^{۱۰۳} ^{۱۰۴} ^{۱۰۵} ^{۱۰۶} ^{۱۰۷} ^{۱۰۸} ^{۱۰۹} ^{۱۱۰} ^{۱۱۱} ^{۱۱۲} ^{۱۱۳} ^{۱۱۴} ^{۱۱۵} ^{۱۱۶} ^{۱۱۷} ^{۱۱۸} ^{۱۱۹} ^{۱۲۰} ^{۱۲۱} ^{۱۲۲} ^{۱۲۳} ^{۱۲۴} ^{۱۲۵} ^{۱۲۶} ^{۱۲۷} ^{۱۲۸} ^{۱۲۹} ^{۱۳۰} ^{۱۳۱} ^{۱۳۲} ^{۱۳۳} ^{۱۳۴} ^{۱۳۵} ^{۱۳۶} ^{۱۳۷} ^{۱۳۸} ^{۱۳۹} ^{۱۴۰} ^{۱۴۱} ^{۱۴۲} ^{۱۴۳} ^{۱۴۴} ^{۱۴۵} ^{۱۴۶} ^{۱۴۷} ^{۱۴۸} ^{۱۴۹} ^{۱۵۰} ^{۱۵۱} ^{۱۵۲} ^{۱۵۳} ^{۱۵۴} ^{۱۵۵} ^{۱۵۶} ^{۱۵۷} ^{۱۵۸} ^{۱۵۹} ^{۱۶۰} ^{۱۶۱} ^{۱۶۲} ^{۱۶۳} ^{۱۶۴} ^{۱۶۵} ^{۱۶۶} ^{۱۶۷} ^{۱۶۸} ^{۱۶۹} ^{۱۷۰} ^{۱۷۱} ^{۱۷۲} ^{۱۷۳} ^{۱۷۴} ^{۱۷۵} ^{۱۷۶} ^{۱۷۷} ^{۱۷۸} ^{۱۷۹} ^{۱۸۰} ^{۱۸۱} ^{۱۸۲} ^{۱۸۳} ^{۱۸۴} ^{۱۸۵} ^{۱۸۶} ^{۱۸۷} ^{۱۸۸} ^{۱۸۹} ^{۱۹۰} ^{۱۹۱} ^{۱۹۲} ^{۱۹۳} ^{۱۹۴} ^{۱۹۵} ^{۱۹۶} ^{۱۹۷} ^{۱۹۸} ^{۱۹۹} ^{۲۰۰} ^{۲۰۱} ^{۲۰۲} ^{۲۰۳} ^{۲۰۴} ^{۲۰۵} ^{۲۰۶} ^{۲۰۷} ^{۲۰۸} ^{۲۰۹} ^{۲۱۰} ^{۲۱۱} ^{۲۱۲} ^{۲۱۳} ^{۲۱۴} ^{۲۱۵} ^{۲۱۶} ^{۲۱۷} ^{۲۱۸} ^{۲۱۹} ^{۲۲۰} ^{۲۲۱} ^{۲۲۲} ^{۲۲۳} ^{۲۲۴} ^{۲۲۵} ^{۲۲۶} ^{۲۲۷} ^{۲۲۸} ^{۲۲۹} ^{۲۳۰} ^{۲۳۱} ^{۲۳۲} ^{۲۳۳} ^{۲۳۴} ^{۲۳۵} ^{۲۳۶} ^{۲۳۷} ^{۲۳۸} ^{۲۳۹} ^{۲۴۰} ^{۲۴۱} ^{۲۴۲} ^{۲۴۳} ^{۲۴۴} ^{۲۴۵} ^{۲۴۶} ^{۲۴۷} ^{۲۴۸} ^{۲۴۹} ^{۲۵۰} ^{۲۵۱} ^{۲۵۲} ^{۲۵۳} ^{۲۵۴} ^{۲۵۵} ^{۲۵۶} ^{۲۵۷} ^{۲۵۸} ^{۲۵۹} ^{۲۶۰} ^{۲۶۱} ^{۲۶۲} ^{۲۶۳} ^{۲۶۴} ^{۲۶۵} ^{۲۶۶} ^{۲۶۷} ^{۲۶۸} ^{۲۶۹} ^{۲۷۰} ^{۲۷۱} ^{۲۷۲} ^{۲۷۳} ^{۲۷۴} ^{۲۷۵} ^{۲۷۶} ^{۲۷۷} ^{۲۷۸} ^{۲۷۹} ^{۲۸۰} ^{۲۸۱} ^{۲۸۲} ^{۲۸۳} ^{۲۸۴} ^{۲۸۵} ^{۲۸۶} ^{۲۸۷} ^{۲۸۸} ^{۲۸۹} ^{۲۹۰} ^{۲۹۱} ^{۲۹۲} ^{۲۹۳} ^{۲۹۴} ^{۲۹۵} ^{۲۹۶} ^{۲۹۷} ^{۲۹۸} ^{۲۹۹} ^{۳۰۰} ^{۳۰۱} ^{۳۰۲} ^{۳۰۳} ^{۳۰۴} ^{۳۰۵} ^{۳۰۶} ^{۳۰۷} ^{۳۰۸} ^{۳۰۹} ^{۳۱۰} ^{۳۱۱} ^{۳۱۲} ^{۳۱۳} ^{۳۱۴} ^{۳۱۵} ^{۳۱۶} ^{۳۱۷} ^{۳۱۸} ^{۳۱۹} ^{۳۲۰} ^{۳۲۱} ^{۳۲۲} ^{۳۲۳} ^{۳۲۴} ^{۳۲۵} ^{۳۲۶} ^{۳۲۷} ^{۳۲۸} ^{۳۲۹} ^{۳۳۰} ^{۳۳۱} ^{۳۳۲} ^{۳۳۳} ^{۳۳۴} ^{۳۳۵} ^{۳۳۶} ^{۳۳۷} ^{۳۳۸} ^{۳۳۹} ^{۳۴۰} ^{۳۴۱} ^{۳۴۲} ^{۳۴۳} ^{۳۴۴} ^{۳۴۵} ^{۳۴۶} ^{۳۴۷} ^{۳۴۸} ^{۳۴۹} ^{۳۵۰} ^{۳۵۱} ^{۳۵۲} ^{۳۵۳} ^{۳۵۴} ^{۳۵۵} ^{۳۵۶} ^{۳۵۷} ^{۳۵۸} ^{۳۵۹} ^{۳۶۰} ^{۳۶۱} ^{۳۶۲} ^{۳۶۳} ^{۳۶۴} ^{۳۶۵} ^{۳۶۶} ^{۳۶۷} ^{۳۶۸} ^{۳۶۹} ^{۳۷۰} ^{۳۷۱} ^{۳۷۲} ^{۳۷۳} ^{۳۷۴} ^{۳۷۵} ^{۳۷۶} ^{۳۷۷} ^{۳۷۸} ^{۳۷۹} ^{۳۸۰} ^{۳۸۱} ^{۳۸۲} ^{۳۸۳} ^{۳۸۴} ^{۳۸۵} ^{۳۸۶} ^{۳۸۷} ^{۳۸۸} ^{۳۸۹} ^{۳۹۰} ^{۳۹۱} ^{۳۹۲} ^{۳۹۳} ^{۳۹۴} ^{۳۹۵} ^{۳۹۶} ^{۳۹۷} ^{۳۹۸} ^{۳۹۹} ^{۴۰۰} ^{۴۰۱} ^{۴۰۲} ^{۴۰۳} ^{۴۰۴} ^{۴۰۵} ^{۴۰۶} ^{۴۰۷} ^{۴۰۸} ^{۴۰۹} ^{۴۱۰} ^{۴۱۱} ^{۴۱۲} ^{۴۱۳} ^{۴۱۴} ^{۴۱۵} ^{۴۱۶} ^{۴۱۷} ^{۴۱۸} ^{۴۱۹} ^{۴۲۰} ^{۴۲۱} ^{۴۲۲} ^{۴۲۳} ^{۴۲۴} ^{۴۲۵} ^{۴۲۶} ^{۴۲۷} ^{۴۲۸} ^{۴۲۹} ^{۴۳۰} ^{۴۳۱} ^{۴۳۲} ^{۴۳۳} ^{۴۳۴} ^{۴۳۵} ^{۴۳۶} ^{۴۳۷} ^{۴۳۸} ^{۴۳۹} ^{۴۴۰} ^{۴۴۱} ^{۴۴۲} ^{۴۴۳} ^{۴۴۴} ^{۴۴۵} ^{۴۴۶} ^{۴۴۷} ^{۴۴۸} ^{۴۴۹} ^{۴۵۰} ^{۴۵۱} ^{۴۵۲} ^{۴۵۳} ^{۴۵۴} ^{۴۵۵} ^{۴۵۶} ^{۴۵۷} ^{۴۵۸} ^{۴۵۹} ^{۴۶۰} ^{۴۶۱} ^{۴۶۲} ^{۴۶۳} ^{۴۶۴} ^{۴۶۵} ^{۴۶۶} ^{۴۶۷} ^{۴۶۸} ^{۴۶۹} ^{۴۷۰} ^{۴۷۱} ^{۴۷۲} ^{۴۷۳} ^{۴۷۴} ^{۴۷۵} ^{۴۷۶} ^{۴۷۷} ^{۴۷۸} ^{۴۷۹} ^{۴۸۰} ^{۴۸۱} ^{۴۸۲} ^{۴۸۳} ^{۴۸۴} ^{۴۸۵} ^{۴۸۶} ^{۴۸۷} ^{۴۸۸} ^{۴۸۹} ^{۴۹۰} ^{۴۹۱} ^{۴۹۲} ^{۴۹۳} ^{۴۹۴} ^{۴۹۵} ^{۴۹۶} ^{۴۹۷} ^{۴۹۸} ^{۴۹۹} ^{۵۰۰} ^{۵۰۱} ^{۵۰۲} ^{۵۰۳} ^{۵۰۴} ^{۵۰۵} ^{۵۰۶} ^{۵۰۷} ^{۵۰۸} ^{۵۰۹} ^{۵۱۰} ^{۵۱۱} ^{۵۱۲} ^{۵۱۳} ^{۵۱۴} ^{۵۱۵} ^{۵۱۶} ^{۵۱۷} ^{۵۱۸} ^{۵۱۹} ^{۵۲۰} ^{۵۲۱} ^{۵۲۲} ^{۵۲۳} ^{۵۲۴} ^{۵۲۵} ^{۵۲۶} ^{۵۲۷} ^{۵۲۸} ^{۵۲۹} ^{۵۳۰} ^{۵۳۱} ^{۵۳۲} ^{۵۳۳} ^{۵۳۴} ^{۵۳۵} ^{۵۳۶} ^{۵۳۷} ^{۵۳۸} ^{۵۳۹} ^{۵۴۰} ^{۵۴۱} ^{۵۴۲} ^{۵۴۳} ^{۵۴۴} ^{۵۴۵} ^{۵۴۶} ^{۵۴۷} ^{۵۴۸} ^{۵۴۹} ^{۵۵۰} ^{۵۵۱} ^{۵۵۲} ^{۵۵۳} ^{۵۵۴} ^{۵۵۵} ^{۵۵۶} ^{۵۵۷} ^{۵۵۸} ^{۵۵۹} ^{۵۶۰} ^{۵۶۱} ^{۵۶۲} ^{۵۶۳} ^{۵۶۴} ^{۵۶۵} ^{۵۶۶} ^{۵۶۷} ^{۵۶۸} ^{۵۶۹} ^{۵۷۰} ^{۵۷۱} ^{۵۷۲} ^{۵۷۳} ^{۵۷۴} ^{۵۷۵} ^{۵۷۶} ^{۵۷۷} ^{۵۷۸} ^{۵۷۹} ^{۵۸۰} ^{۵۸۱} ^{۵۸۲} ^{۵۸۳} ^{۵۸۴} ^{۵۸۵} ^{۵۸۶} ^{۵۸۷} ^{۵۸۸} ^{۵۸۹} ^{۵۹۰} ^{۵۹۱} ^{۵۹۲} ^{۵۹۳} ^{۵۹۴} ^{۵۹۵} ^{۵۹۶} ^{۵۹۷} ^{۵۹۸} ^{۵۹۹} ^{۶۰۰} ^{۶۰۱} ^{۶۰۲} ^{۶۰۳} ^{۶۰۴} ^{۶۰۵} ^{۶۰۶} ^{۶۰۷} ^{۶۰۸} ^{۶۰۹} ^{۶۱۰} ^{۶۱۱} ^{۶۱۲} ^{۶۱۳} ^{۶۱۴} ^{۶۱۵} ^{۶۱۶} ^{۶۱۷} ^{۶۱۸} ^{۶۱۹} ^{۶۲۰} ^{۶۲۱} ^{۶۲۲} ^{۶۲۳} ^{۶۲۴} ^{۶۲۵} ^{۶۲۶} ^{۶۲۷} ^{۶۲۸} ^{۶۲۹} ^{۶۳۰} ^{۶۳۱} ^{۶۳۲} ^{۶۳۳} ^{۶۳۴} ^{۶۳۵} ^{۶۳۶} ^{۶۳۷} ^{۶۳۸} ^{۶۳۹} ^{۶۴۰} ^{۶۴۱} ^{۶۴۲} ^{۶۴۳} ^{۶۴۴} ^{۶۴۵} ^{۶۴۶} ^{۶۴۷} ^{۶۴۸} ^{۶۴۹} ^{۶۵۰} ^{۶۵۱} ^{۶۵۲} ^{۶۵۳} ^{۶۵۴} ^{۶۵۵} ^{۶۵۶} ^{۶۵۷} ^{۶۵۸} ^{۶۵۹} ^{۶۶۰} ^{۶۶۱} ^{۶۶۲} ^{۶۶۳} ^{۶۶۴} ^{۶۶۵} ^{۶۶۶} ^{۶۶۷} ^{۶۶۸} ^{۶۶۹} ^{۶۷۰} ^{۶۷۱} ^{۶۷۲} ^{۶۷۳} ^{۶۷۴} ^{۶۷۵} ^{۶۷۶} ^{۶۷۷} ^{۶۷۸} ^{۶۷۹} ^{۶۸۰} ^{۶۸۱} ^{۶۸۲} ^{۶۸۳} ^{۶۸۴} ^{۶۸۵} ^{۶۸۶} ^{۶۸۷} ^{۶۸۸} ^{۶۸۹} ^{۶۹۰} ^{۶۹۱} ^{۶۹۲} ^{۶۹۳} ^{۶۹۴} ^{۶۹۵} ^{۶۹۶} ^{۶۹۷} ^{۶۹۸} ^{۶۹۹} ^{۷۰۰} ^{۷۰۱} ^{۷۰۲} ^{۷۰۳} ^{۷۰۴} ^{۷۰۵} ^{۷۰۶} ^{۷۰۷} ^{۷۰۸} ^{۷۰۹} ^{۷۱۰} ^{۷۱۱} ^{۷۱۲} ^{۷۱۳} ^{۷۱۴} ^{۷۱۵} ^{۷۱۶} ^{۷۱۷} ^{۷۱۸} ^{۷۱۹} ^{۷۲۰} ^{۷۲۱} ^{۷۲۲} ^{۷۲۳} ^{۷۲۴} ^{۷۲۵} ^{۷۲۶} ^{۷۲۷} ^{۷۲۸} ^{۷۲۹} ^{۷۳۰} ^{۷۳۱} ^{۷۳۲} ^{۷۳۳} ^{۷۳۴} ^{۷۳۵} ^{۷۳۶} ^{۷۳۷} ^{۷۳۸} ^{۷۳۹} ^{۷۴۰} ^{۷۴۱} ^{۷۴۲} ^{۷۴۳} ^{۷۴۴} ^{۷۴۵} ^{۷۴۶} ^{۷۴۷} ^{۷۴۸} ^{۷۴۹} ^{۷۵۰} ^{۷۵۱} ^{۷۵۲} ^{۷۵۳} ^{۷۵۴} ^{۷۵۵} ^{۷۵۶} ^{۷۵۷} ^{۷۵۸} ^{۷۵۹} ^{۷۶۰} ^{۷۶۱} ^{۷۶۲} ^{۷۶۳} ^{۷۶۴} ^{۷۶۵} ^{۷۶۶} ^{۷۶۷} ^{۷۶۸} ^{۷۶۹} ^{۷۷۰} ^{۷۷۱} ^{۷۷۲} ^{۷۷۳} ^{۷۷۴} ^{۷۷۵} ^{۷۷۶} ^{۷۷۷} ^{۷۷۸} ^{۷۷۹} ^{۷۸۰} ^{۷۸۱} ^{۷۸۲} ^{۷۸۳} ^{۷۸۴} ^{۷۸۵} ^{۷۸۶} ^{۷۸۷} ^{۷۸۸} ^{۷۸۹} ^{۷۹۰} ^{۷۹۱} ^{۷۹۲} ^{۷۹۳} ^{۷۹۴} ^{۷۹۵} ^{۷۹۶} ^{۷۹۷} ^{۷۹۸} ^{۷۹۹} ^{۸۰۰} ^{۸۰۱} ^{۸۰۲} ^{۸۰۳} ^{۸۰۴} ^{۸۰۵} ^{۸۰۶} ^{۸۰۷} ^{۸۰۸} ^{۸۰۹} ^{۸۱۰} ^{۸۱۱} ^{۸۱۲} ^{۸۱۳} ^{۸۱۴} ^{۸۱۵} ^{۸۱۶} ^{۸۱۷} ^{۸۱۸} ^{۸۱۹} ^{۸۲۰} ^{۸۲۱} ^{۸۲۲} ^{۸۲۳} ^{۸۲۴} ^{۸۲۵} ^{۸۲۶} ^{۸۲۷} ^{۸۲۸} ^{۸۲۹} ^{۸۳۰} ^{۸۳۱} ^{۸۳۲} ^{۸۳۳} ^{۸۳۴} ^{۸۳۵} ^{۸۳۶} ^{۸۳۷} ^{۸۳۸} ^{۸۳۹} ^{۸۴۰} ^{۸۴۱} ^{۸۴۲} ^{۸۴۳} ^{۸۴۴} ^{۸۴۵} ^{۸۴۶} ^{۸۴۷} ^{۸۴۸} ^{۸۴۹} ^{۸۵۰} ^{۸۵۱} ^{۸۵۲} ^{۸۵۳} ^{۸۵۴} ^{۸۵۵} ^{۸۵۶} ^{۸۵۷} ^{۸۵۸} ^{۸۵۹} ^{۸۶۰} ^{۸۶۱} ^{۸۶۲} ^{۸۶۳} ^{۸۶۴} ^{۸۶۵} ^{۸۶۶} ^{۸۶۷} ^{۸۶۸} ^{۸۶۹} ^{۸۷۰} ^{۸۷۱} ^{۸۷۲} ^{۸۷۳} ^{۸۷۴} ^{۸۷۵} ^{۸۷۶} ^{۸۷۷} ^{۸۷۸} ^{۸۷۹} ^{۸۸۰} ^{۸۸۱} ^{۸۸۲} ^{۸۸۳} ^{۸۸۴} ^{۸۸۵} ^{۸۸۶} ^{۸۸۷} ^{۸۸۸} ^{۸۸۹} ^{۸۹۰} ^{۸۹۱} ^{۸۹۲} ^{۸۹۳} ^{۸۹۴} ^{۸۹۵} ^{۸۹۶} ^{۸۹۷} ^{۸۹۸} ^{۸۹۹} ^{۹۰۰} ^{۹۰۱} ^{۹۰۲} ^{۹۰۳} ^{۹۰۴} ^{۹۰۵} ^{۹۰۶} ^{۹۰۷} ^{۹۰۸} ^{۹۰۹} ^{۹۱۰} ^{۹۱۱} ^{۹۱۲} ^{۹۱۳} ^{۹۱۴} ^{۹۱۵} ^{۹۱۶} ^{۹۱۷} ^{۹۱۸} ^{۹۱۹} ^{۹۲۰} ^{۹۲۱} ^{۹۲۲} ^{۹۲۳} ^{۹۲۴} ^{۹۲۵} ^{۹۲۶} ^{۹۲۷} ^{۹۲۸} ^{۹۲۹} ^{۹۳۰} ^{۹۳۱} ^{۹۳۲} ^{۹۳۳} ^{۹۳۴} ^{۹۳۵} ^{۹۳۶} ^{۹۳۷} ^{۹۳۸} ^{۹۳۹} ^{۹۴۰} ^{۹۴۱} ^{۹۴۲} ^{۹۴۳} ^{۹۴۴} ^{۹۴۵} ^{۹۴۶} ^{۹۴۷} ^{۹۴۸} ^{۹۴۹} ^{۹۵۰} ^{۹۵۱} ^{۹۵۲} ^{۹۵۳} ^{۹۵۴} ^{۹۵۵} ^{۹۵۶} ^{۹۵۷} ^{۹۵۸} ^{۹۵۹} ^{۹۶۰} ^{۹۶۱} ^{۹۶۲} ^{۹۶۳} ^{۹۶۴} ^{۹۶۵} ^{۹۶۶} ^{۹۶۷} ^{۹۶۸} ^{۹۶۹} ^{۹۷۰} ^{۹۷۱} ^{۹۷۲} ^{۹۷۳} ^{۹۷۴} ^{۹۷۵} ^{۹۷۶} ^{۹۷۷} ^{۹۷۸} ^{۹۷۹} ^{۹۸۰} ^{۹۸۱} ^{۹۸۲} ^{۹۸۳} ^{۹۸۴} ^{۹۸۵} ^{۹۸۶} ^{۹۸۷} ^{۹۸۸} ^{۹۸۹} ^{۹۹۰} ^{۹۹۱} ^{۹۹۲} ^{۹۹۳} ^{۹۹۴} ^{۹۹۵} ^{۹۹۶} ^{۹۹۷} ^{۹۹۸} ^{۹۹۹} ^{۱۰۰۰} ^{۱۰۰۱} ^{۱۰۰۲} ^{۱۰۰۳} ^{۱۰۰۴} ^{۱۰۰۵} ^{۱۰۰۶} ^{۱۰۰۷} ^{۱۰۰۸} ^{۱۰۰۹} ^{۱۰۱۰} ^{۱۰۱۱} ^{۱۰}

مسئوی اه قلت علیه السلام قلت علیه السلام ان لا یفتیوا ان یخبر سیدان یوتی الیهما الی القیلة ۱۲ قلت علیه
اهل العلم ان التقصیر جائز والحق افضل منه فی حق الرجال ۱۳ قلت علیه اهل العلم ان ذلک حسن فی الاحوال واما اخذ
بشاریه او بحیثه شیئا کان احب ۱۴ قلت فیما قال القاسم اعذرنا اخذ بالامتنان حلقا ولم یأمره بالقداء قولیه مرهاتنا
معناه ان اتفق مثل ذلک مرة اخرى فلتأخذ بالجدلی لان هوالسنة وعلیه لشافعی فی المنہلج وقل الحلة ثلاث شعرا حلقا و تقصیرا او
تقفا و امرقا و قفا و علی قول ابی حنیفة لا یجوز لانه لا یدین تقصیرا مع الراس عند و هذا یتعذر بالامتنان ۱۵

مصنف بعد از ان باز گرد بسوئے خانه کعبه پس طواف کند باب کل فی منی بموضع منی جائے نحر است و مالک ان
بلغمان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال بقی هذا النحر و کل منی و قال فی العمرة هذا النحر یعنی المروة و کل فجاء صکة
و طهرتها منی رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود در منی انیت جائے نحر یعنی اشارت بنحر خود فرمودند که انیت جائے نحر من
و منی همه آنجائے نحر است و فرمود و عمره انیت جائے نحر من یعنی مروه و همه کعبه ای که در اینهاست مکه جائے نحر است باب
کیف یخبر بجهت نحر کند مالک عن جعفر بن محمد عن ابی عن عبد بن ابي طالب ان رسول الله صلى الله عليه وسلم حکایت می کند بعض هدیه
بید ۲ و نحو غیره بعضه از علی مرویست که رسول الله صلى الله عليه وسلم نحر کرد بعض هدیه خود را بدست خود و نحر کرد و غیره
بعض از مالک عن هشام بن عمرو ان ابی کان یخبر بدیه قیاما عوده یسکیر و شتران قربانی خود را ایستاده کرده شده
مالک عن نافع عن ابن عمر انه کان هو یخبر هدیه بیک یصفین قیاما و یوجیهن الی القیلة ثم یسکیر و یسکیر
هدیه خود را بدست خود ایستاده سکر و آنها را و متوجه میگردد و آنها را بسوئے قبله بعد از آن بخورد و نحر اندید باب الحلق فصل

من التقصیر خلق بهتر است از قصر کردن مالک عن نافع عن عبد الله بن عثمان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اللهم ارحم
المحلقین قالوا و المقصرین یا رسول الله قال اللهم ارحم المحلقین قالوا و المقصرین یا رسول الله قال المقصر رسول الله
صلى الله عليه وسلم فرمود بار خدا یا رحمن کن ستر باشد گانه گفتند گو و بر قصر کنندگان یا رسول الله فرمود بار خدا یا رحمن کن ستر باشد گانه
گفتند گو و بر قصر کنندگان پس فرمود رحمن کن بر قصر کنندگان باب یاخذ من الحیة و شاربه بعد حلقا سید کثیر از ریش خود
و بروت خود بعد از شستن سر مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر کان اذا حلق فی حج اخذ من الحیة و شاربه عبد الله
ابن عمر و فکیه خلق میگرد و سگرفت از ریش خود و بروت خود باب اذا قصر بالامتنان جاز و فکیه قصر کرد بدندانها جایز
است مالک عن ربیعة بن ابی عبد الرحمن ان رجلا اتی القاسم بن محمد فقال لی فی فضت و افضت معی یا اهل

نحر قلت الی شعرتی هبت لادن من اهلی فقالت انی لم اقصر من شعری بعد فاخذت من شعری بالامتنان و فکرت
قال فقال القاسم بن محمد فقال ما فکرتی منی یا جلیل ثم خصه اذ پیش قاسم بن محمد پس گفت هر آینه من طواف افاضه کردم و طواف کنانیم
ابل خود را بعد از ان بکس و شدم بسوئے دره پس شروع کردم کند و یک شوم باهل خود پس گفت هر آینه من قصر نکردم از سوئے
خود هنوز پس گرفتیم از سوئے او بعد از ان خود بعد از ان و قال کردم باو و گفت پس بخندید قاسم بن محمد پس گفت امر کن او را که بگیرد

مُسَوًى له قلت وعليه جوحيفة في العالم الكبيرية لو تعدل الخلق لعارض تعيين التقصير والتقصير تعيين الحق كان ليدل بضمه فلا يدل
في المقارن متى نقضت ناسخ بعض شجرة وذلك لا يجوز للحرم قبل الحق ١٢ قلت وعليه جوحيفة معناه ان ناسخ الشعلا يجوز قبل
والمشهور عن الشافعي ان فعلا اثنين من الرمي الحق والطواف حصل التحلل الاول وحل به اللبس والحق والقلم واذا فعل
الثالث حصل التحلل الثاني وحل به باقي المحرمات والتفقد عند بمنزلة الحاق ١٣ قلت تعقب محمد بن عاتق ثانيا
طابت النبي صلى الله عليه وسلم يوم النحر قبل ان يطوف فقال الجمهور حل له كل شيء الا النساء ١٢ *

مصنفه از سبب خود بمقتضای باب من مضرا ولید تعین الخلق هر که بافته باشد موت سر را یا بصنع جمع کرده باشد عین می شود
برائے اخلق مالک عن نافع عن عبد الله بن عثمان عن عمر بن الخطاب قال
من مضرا لخلق ولا تشبهوا ابائكم فليد عمر بن الخطاب گفت
هر که بافته باشد موت سر خود را پس البته علق کند و مشابیه نکند به بلیه مالک عن یحیی بن سعید عن سعید بن المسیب
عن عمر بن الخطاب قال من عصى الله مضرا ولید فقد عصى الخلق عمر بن الخطاب گفت هر که بتر باشد موت سر
خود را بر تارک یا بافته باشد یا بصنع حج کرده باشد پس واجب است بروی که علق کند باب لا تمتشط المرأة قبل
التقصیر و شانه نکند زن پیش از قصر کردن مالک عن نافع عن عبد الله بن عثمان يقول لا تمتشط المرأة اذا حلت
فقد حلت حتى تأخذ من فرق رأسها وان كان لها أحدكم تأخذ من شوقها حتى تهلك عبد الله بن عمر سیف زان محرم وقتیکه حلال نشود
نکند تا وقتیکه گیرد از فرق سر خود را اگر باشد او را هر گوی نگیرد از موت سر خود تا وقتیکه بخرد بنی خود را باب من روى الحجة و حق
حل لكل شيء الا النساء واختلوا في الطيب هر که رمی چهار کند علق نماید حلال شد او را هر چیز مگر زنان و اختلات
کردند در استعمال خوشبو مالک عن نافع و عبد الله بن زیاد عن عبد الله بن عمر بن الخطاب خطب الناس برفة و علمهم المخرج
وقال لهم فيما قال اذا حثم يعني فسن روى الحجة فقد حل له ما حرم على الحج الا النساء والطيب لا يمس احد نساء ولا طيبا
حتى يطون بالبيت عمر بن الخطاب خطبه فوجدت مردمان در عرفه و تعلیم کرد ایشان را امر حج و گفت ایشان را آنچه گفتم
و وقتیکه آمدی بنی پس هر که رمی کرد حجه را پس بر آنینه حلال شد بر آن و چیزی که حرام بود بر حج کننده مگر زنان و خوشبو و چکس
و دست نرساند بر زنان و نه بخوشبوتا آنکه طواف کند خانه کعبه را مالک عن نافع و عبد الله بن دینار عن عبد الله بن عثمان
عن عمر بن الخطاب قال من روى الحجة و حق او قصر و غيره یا ان كان معه فقد حل ما حرم على النساء والطيب حتى يطون
البيت عمر بن الخطاب فرمود هر که رمی کرد حجه را و موت سر تراشید یا قصر کرد و نخواست و بدی خود را اگر باشد با و پس
بر آنینه حلال شد او را آنچه حرام بود بر و مگر زنان و خوشبوتا آنکه طواف کند بخانه کعبه مالک عن یحیی بن سعید بن المسیب
عن ابی بکر و ربيعة بن ابی عبد الرحمن ان الولید بن عبد الملك سال سالم بن عبد الله و فادجة بن زید بن زید بن عبد الله
عن و خلق و اسعد قبل ان یفیض عن الطيب فنهاه سالم و از تحمله خارجة بن زید بن ثابت و ابی عن عبد الملك

مسئله ۱۰ قلت فی شرح السنة من ترك مبيت هذه الليالي بمنع من لم يخص له فيه فعليه مائة الف قال ابو حنيفة
اساعد ولا شيء عليه **مسئله ۱۱** قلت وعليه اهل العلم في العلكية وقت الرمي في الثاني والثالث ما بعد الزوال فلورمي قبل الزوال لا يجوز
وفي الراعي يجوز تركه وفي المتأخرين يدخل وقت الرمي بشرط ان الشمس **مسئله ۱۲** قلت وعليه ابو حنيفة في العلكية ما
بعد المغرب وقت مكروه وفي التأخرين الوقت بغيره الشمس وقيل يبقى الى الفجر **مسئله ۱۳** قلت وعليه اهل
العلم **مسئله ۱۴** قلت وعليه ابو حنيفة **مسئله ۱۵**

مصنف سوال کرد سالم بن عبداللہ و خارج بن زید بن ثابت را بعد از آن کہ رمی جمرہ کرد و حلق کرد و سر خود را پیش از آنکہ طواف
افاضہ کند از استعمال خوشبوئیں نہی کرد و اورا سالم و رخصت داد و اورا خارج بن زید باب نجس المیتونہ فی منی حدھا العقبة
واجب است شب ماندن و رمی و حذر آن عقبہ است **مسئله ۱۶** قلت عن نافع عن عبد الله بن عثمان عن حمزة بن الخطاب قال لا يبيت من
احد من الحجيج ليلا منى من وراء العقبة عمر بن الخطاب فرمود باید کہ شب نگذرانند کسی از حجاجان شبہائے منی آن طرف عقبہ
مسئله ۱۷ قلت عن نافع انه قال زعموا ان عمر بن الخطاب كان يبعث رجلا ليخلو الناس من راء العقبة عمر بن الخطاب يفرش مروان را
تا و اعل کند مروان را از آن طرف عقبہ **مسئله ۱۸** قلت عن هشام بن عمار عن ابيه انه قال في لبيت و تمكة ليلا في مكة لا يبيت احد الا بعد
عروہ گفت و باب شب ماندن بکہ و شبہائے منی کہ شب نگذرانند بحکس گزشتی با یکدیگر و الحجا في الايام الثلاثة تروا الشمس
انداخته نشود مگر نہ با و سر روز یعنی باز و دم و دوازدهم و سیزدهم تا آنکہ زایل شود و آفتاب **مسئله ۱۹** قلت عن نافع ان عبد الله بن عمر
لا ترمي الحجارة في الايام الثلاثة حتى تزول الشمس عبد الله بن عمر میگفت انداخته نشود مگر نہ با و سر روز یعنی غیر روز نحر
تا آنکہ زایل شود و آفتاب با ب اهل بیجو و در التشریق بالدلیل آیا جائز است رمی جمارایم تشریق و شب **مسئله ۲۰** قلت عن
یحیی بن سعید عن عطائ بن ابي رباح انه سمعه ينكر ان يرمي منى بالليل يقول في الزمان الا و لا يحیی بن سعید
شنید از عطائ بن ابی رباح کہ ذکر میکرد و ہر آنیہ کہ رخصت دادہ شد شبہا تا آنکہ رمی کنند و شب میگویند عطائ بن ابی رباح کہ رخصت
دادہ شد و زمان اول باب یستحب ان یقف عند الحجرین الاولین کما رآه تعالی و من حجرہ العقبة مستحب است کہ بالیتد
نزدیک دو حجرہ نخستین و اگر کن خدا تعالی را و در حجرہ عقبہ **مسئله ۲۱** قلت عن نافع عن حمزة بن الخطاب ان یقف عند الحجرین الاولین و قال
حتى یصل القاع عمر بن الخطاب می استادنزدیک دو حجرہ نخستین استادن و آنکہ ماندہ میشود
مسئله ۲۲ قلت عن نافع ان عبد الله بن عمر كان يقف عند الحجرین الاولین و قفاطويلا ليلبراه و يسبح و يحمد ويدعو الله الا يقف
عند حجرہ العقبة عبد الله بن عمر استادنزدیک دو حجرہ نخستین استادن و از الد أكبر میگفت برآ خدا تعالی و تسبیح میگفت
اورا و تسبیح میگفت اورا و دعا میکرد و در جناب خدا عزوجل و ایستادہ نمیشد نزدیک حجرہ عقبہ باب التشریق افضل
من الركوب پیادہ رفتن در رمی ایام تشریق بہتر است از سوار رفتن **مسئله ۲۳** قلت عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابيه ان الناس كانوا اذا
دعوا الى المشاة و اهل بيوتهم و اولئك منكم و قالوا في سفيا **مسئله ۲۴** قلت عن نافع عن حمزة بن الخطاب ان رجلا من بني جهم
سفر کرد و اهل بیوتہم و اولئك منكم و قالوا في سفيا **مسئله ۲۵** قلت عن نافع عن حمزة بن الخطاب ان رجلا من بني جهم

مصنفه پیاوه میرقند و آن حال که میرقند و در انحال که باز میگشتند و اول یکسره سوار شدند و سوارید بن ابی سفیان بود و پیاوه
بستنی تا خیرا انفرای روی الثالث و یحیی و تعجیله سحاب است تا خیر کردن نصر تاری جبار روز سیوم جاز است تعجیل آن
قال الله تعالی و اذ کرد الله فی یام معد و حات ثمن تعجیل فی یوم هین فلا الثعلبیه من تاخر فلا الله علیه لکن الله و اتقوا الله اعلموا
انکم الیه تمحشون و فی یوم خدا استعالی و یاکند خداست را و روزهای شمرده شده یعنی در ایام تشریق کبیرات گوئید پس هر که
شانی کرد و در کج از منی در و روز یعنی در و دوم ایام تشریق بعد می جارا و پس هیچ گناه نیست بروی و هر که در و نگردد
و در و چین از منی یعنی روز سیوم بعد می جارا و پس هیچ گناه نیست بروی یعنی گناه نیست بزرگتر سید خدا و تبرید از و بزرگتر سید آفریننده
شما بسوی او حشر کرده خواهد شد یا آب منم یمنفر حق غریب الشمس من و اوسط ایام التشریق و علیه مبعثه انما الفد هر که نه برآید
از منی تا آنکه غروب شد آفتاب از اوسط ایام تشریق واجب است بروی شنب گذراندن دینی و انداختن سنگ نره و فوای آنروز
مالك عن نافع ان عبد الله بن عمر كان يقول من غربت للشمس من و اوسط ایام التشریق و هو عقی فلا یمنفر حتی یرهی الحمار

[illegible]

قدم مكة فبقيهم كعنايز فصاروا منقذون فقال يا اهل مكة اتقوا صلواتكم فان اقاموا مسفر ثم صلى عمر بن الخطاب ركعتين ثم
 ولم يبلغه ان قال لهم شيعا ^{عليه} عمر بن الخطاب وقتيكه انه كبره نازلا وركب الشان وكنت بعد ان يا كنيست في اهل مكة ثم
 كنيست نازلا وركب الشان يا قوم مسافر فجم بعد ان نازلا وركب وكنت وكني وكني نازلا كنيست يا كنيست يا كنيست يا كنيست
 وشجره بالكتكبير المالك كنيست في مكة قال الله تعالى فاذكروا الله في ايام معدودات يا ايها الذين
 يا كنيست فاذكروا الله في ايام معدودات يا كنيست في مكة قال الله تعالى فاذكروا الله في ايام معدودات يا كنيست
 است والكتكبير المالك كنيست في مكة قال الله تعالى فاذكروا الله في ايام معدودات يا كنيست

مسئوی + **له قلت** عندی حنیفة لا یصوم و عند مالک یصوم و للشافعی قولان کاملن ھینذا الجدل
لا یصوم و رجح النووی فی الروضة القدیم **۱۲** **قلت** وعلیہ بحنیفة فی العالم کبریۃ ثقیلاً فی المحمدیہ و لا یطہ فی نزل فیہ
ساعة و لا یصوم عند آتہ سنة فی صیر صیثا بترکہ و قال ابن عباس عائشۃ التحصیلین بشیء انما هو منزل نزل رسول اللہ ^{صلی}
وہ قال الاکترون **۱۲** **قلت** فی العالم کبریۃ و طواف الصلح واجب علی الخلیج اذا اراد الخروج من مکة و لیس علی لمعتہ لا علی
اہل مکة و فی المنہج اذا اراد الخروج من مکة طواف الوداع و لا یکتب بعلہ و هو واجب بحجیر عنہ یوم و فی قول سنة لا یحجر **۱۲**

مصحف **تخریج الثانیۃ** منہ ذلک حیزار تفعہ التہذیب فکیر الناس تکیبک ثورہم حین زلزل الشمس فکیر فکیر الناس تکیبک
خنی یصل التکیبک یبلغ بالبیت فیعرف الناس ان عمر قد حج یرجی عمر بن الخطاب برادر آئندہ از روز نحر و تکیبک بند شد آفتاب
قد رے پس تکیبک گفت پس تکیبک گفت مردمان تکیبک را بعد از آن برآمد دیگر از آن روز و تکیبک بند شد روز پس تکیبک گفت پس تکیبک
گفت مردمان تکیبک را بعد از آن برآمد و تکیبک را زل شد آفتاب پس تکیبک گفت پس تکیبک گفت مردمان تکیبک را تا آنکہ متصل میشد تکیبک و سیر
نجانہ کعبہ پس سیر استند مردمان کہ برآمد عمر بقصد رمی یا کب ہل یصلو المقتنع ایام منی آیا روزہ گیر و متہ کنندہ در روزہ
منی **مالک** عن ابن شہاب عن عروۃ بن الزبیر عن عائشۃ ام المؤمنین انہا کانت تقول لصیما المقتنع بالکعبۃ المکیۃ
للمکعبہ ہد یا ما یبزی ان یصل بالبحر المدی عمرۃ فان لم یصل یصل منی یا عمرۃ حضرت عائشہ میفرمود روزہ لازم است کہ اگر متہ کنند
بعمرہ تا رسیدن وقت حج کہ اگر نیابد ہی و میان آنکہ احرام کنند حج تا روز عرفہ پس اگر روزہ نگرفتہ باشد روزہ گیر یا عمرۃ را
مالک عن ابن شہاب عن سالم بن عبد اللہ عن عبد اللہ بن عمر انہ کانت تقول ^{لہ} عائشۃ عبد اللہ بن عمر سبغت و ینیب
مانند قول عائشہ باب التعمیم باب و ربیان نازل شدن بحصب بعد فراغ از افعال حج **مالک** عن نافع عن اربعۃ عن عبد اللہ بن عمر

کان یصل الظہر والعصر والمغرب والعشاء بالمحصب ینزل من اللیل یطوف بالبیت ^{صلی} عبد اللہ بن عمر یگرد و نماز ظہر
وعصر و مغرب و عشاء و محصب بعد از آن داخل میشد کعبہ و شب بعد از آن طواف میکرد و بخانہ کعبہ با طواف الوداع و ربیان
طواف و دواع **مالک** عن نافع عن عبد اللہ بن عمر بن الخطاب قال لا یصد من احد من الخلیج حتی یطوف بالبیت فان ائز
الناس الطواف بالبیت عمر بن الخطاب سبغت رجوع کنند کہ از حاجیان تا آنکہ طواف کنند بخانہ کعبہ پس ہر آئینہ آخر
نسک طواف خانہ کعبہ است **مالک** عن یحیی بن سعید عن عمر بن الخطاب و رجلا من مرانظہا ان لم یکن ودع البیت حتی
ودع البیت عمر بن الخطاب باز گردانید ویرا از منظر ان کہ وداع کردہ بود خانہ کعبہ را باز گردانید تا وداع کند خانہ
کعبہ را **مالک** عن شام بن عروۃ عن ایمنہ قال من افاض فقد قضی اللہ بحجہ فانہ ان لم یکن حبسہ شیء فہو حقیق ان
یکون التعمیم الطواف بالبیت وان حبسہ شیء او عرضہ فقد قضی اللہ بحجہ ^{عروہ} عروہ گفت ہر کہ طواف انما نہ کرد
پس خدا تعالی تمام کردہ است حج اورا پس اگر حبس نکند اورا عذرے لائق است کہ باشد آخر عہد او طواف بخانہ کعبہ اگر
حبس کرد اورا چیزے یا پیش آید اورا حادثہ پس خدا تعالی تمام فرمودہ است حج اورا یا پیش اصل اللہ تعالیٰ ترک طواف

بإشهادك عن عبد الرحمن بن القاسم عن أبيه عن ثمانية عشر من المؤمنين أن صفية بنت يحيى حاضمت فلن كرت ذلك الرسول لله

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود آیا وہ بندہ کفندہ است پس گفتہ شد کہ ہر آئینہ دے طواف آفاضا نہ کردہ ہو داست پس فرمود

رسول الله صلى الله عليه وآله ان صفية بنت حيي قد حاضت فقال رسول الله صلى الله عليه وآله لعلها تحيض الم تكن طافت

حضرت، حاضر شد و فرمود آنحضرت صلوات الله علیه وسلم شاید و سبب کند ما را تا طواف خانه کعبه نکردیم و ما گفتند

فصل في ذكر صفته ثبت في حق النبي (صلى الله عليه وآله وسلم) ما ثبت في حق غيره من الأنبياء والمرسلين

تقدیر الہیہ سے آگاہ کیا کہ ان کے ذوالبلا نفوس و ارباب کی ترقی و اصلاح کے لئے یہ کتاب لکھی گئی ہے۔

وہاں تک کہ وہ اپنے آپ کو ایک نئے وجود سمجھتا تھا۔

سازم و در میان مردم پیشیت بنده نشاند. اما حال حضرت عاقله گفت در حالتی که ما درین مسله بحث می کردیم

پویندن سیکردی ریاده از سس هزار زن حایض سهه ایشان طواف افاضه کرده اند یعنی طواف و غایت کنند و اگر

فاز از این سوال که حضرت ام سلمه بنت ابی طالب را در آن محضر سئوال کرد آنحضرت تسلی علی السلام را و احوالیش شده بود و یا فرزند زاده بود

الشيخ عبد الرحمن بن عبد الرحمن ان عاشت لم المؤمنين كانت الاجرة معها نسوة تقاوا في بعض قدامهم

۱۰. اوزنان میبوند که از حیض ایشان مے ترسید پیش مغیرت او ایشان را روزی شش طواف ان نمیکرد و نه پس اگر ماضی نشدند

مسئله قلت عليه السلام في الوقاية ازاحة عنها ان طوافاً من ايام النكاح وجب وفيما لم ينجح الحلق والطواف والسجدة الاخر

باب ما تنقل المرأة اذا حاضت قبل الافاضة چه کار کند زن و قنیه حایض شود پیش از آنکه طواف افاضه کند

مالك عن عبد الرحمن بن القاسم عن ابيه عن عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم انها قالت قد صمت مكة وانا حایض لم اطف

بالبیت ولا بیز الصفا والمروة فشكوت ذلك الرسول الله صلى الله عليه وسلم فقال فعلى ما يفعل الحج غير انك لا تطوفی بالبیت

ولا بین الصفا والمروة حتى تطهری حضرت عائشه گفت آدم بکبه من حایض بودم و طواف نکردم بخانه کعبه و نه سعی

کردم در میان صفا و مروه پس اظهار شکایت کردم پیش آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس فرمود کن آنچه میکنند حاجیان غیر آنکه

توطواف کنی بخانه کعبه و نه در میان صفا و مروه تا آنکه پاک شوی هالك عن نافع عن عبد الله بن عمر عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انها قالت

التي فعل بالحج والعمرة انها فعلت بحجتها او عمرتها اذا ارادت ولكن لا تطوف بالبیت ولا بیز الصفا والمروة وهي تشبه مكة لئلا تسلك

كل حلق الناس غیر آنها لا تطوف بالبیت ولا بیز الصفا والمروة ولا تقربا للمسجد حتى تطهر عبد الله بن عمر سگفت و باب

زن حایض که احرام کند حج یا عمره که وسه احرام کند حج و عمره و قنیه خواهد لیکن طواف خانه کعبه کند و سعی در میان صفا و مروه

نکند و نزدیک نشود مسجد حرام تا آنکه پاک شود یا ب المروة قبل بالعمرة ثم یحیی فی تقر بالحج فلا تستطیع ان تعتمرا

حکم زنیکه احرام کرد و بعد از آن حایض شد و نزدیک شدن حج پس استطاعت نماید و عمره را هالك عن عبد الرحمن بن

القاسم عن ابيه عن عائشة ام المؤمنين انها قالت خرجنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم عام حجة الوداع فاهلنا بمرثه ثم قال

رسول الله صلى الله عليه وسلم من كان مع هذا فليهل بالحج مع العمرة فلا یحل حتى یحل منها جميعا قالت قد صمت مكة وانا حایض

فلم اطف بالبیت ولا بیز الصفا والمروة فشكوت ذلك الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال انقضه راسك وامتشطی واهلی بالحج و

العمرة قالت ففعلت فلما قضینا الحج ارسلني رسول الله صلى الله عليه وسلم مع عبد الرحمن بن ابی بکر الى المنعیم فاعتمرته فقال

هذه مکان عمرتك فطاف الیین اهلوا بالعمرة و بیز الصفا والمروة ثم حلوا ثم طافوا طواف اخر بعد رجوعهم

مقی الحجهم اما الذین كانوا اهلوا بالحج او جمعوا الحج والعمرة فانما طافوا طوافا واحدا حضرت عائشه فرموده ایام

همراه آنحضرت صلی الله علیه و سلم در سال حجة الوداع پس احرام کردم و یک عمره پس فرمود رسول الله صلی الله علیه و سلم هر که باشد همراه

او قربانی پس باید که احرام حج کند با عمره بعد از آن حلال نشود تا آنکه حلال شود از هر دو یک جا گفت حضرت عائشه پس آدم

بکبه و من حایض بودم پس طواف کردم خانه کعبه را و نه سعی کردم در میان صفا و مروه پس اظهار شکایت کردم ازین بسبب آنحضرت

صلی الله علیه و سلم پس فرمود بکباشه موسی سر خود را و شانه کن و احرام کن بر سبب حج و بگذارد عمره را گفت پس کردم آنرا پس

و قنیه تمام کردم حج را و فرستادم آنحضرت صلی الله علیه و سلم همراه عبد الرحمن بن ابی بکر بجانب تنعیم پس عمره کردم پس فرمود این عمره

بجای عمره تست پس طواف کرد تا آنکه احرام عمره کرده بود و بخانه کعبه و در میان صفا و مروه بعد از آن حلال شد بعد از آن

طواف کرد و طواف دیگر بعد از آن رجوع کرد و ندانستی بر سبب حج خود و اما آنکه احرام حج کرده بود و ندانستی حج و عمره را

مسوی + له قلت وعلیهما العلم فی المنہاج شرط صحیحہ الاسلام فللولی زوج من الصبی لانی یبایع واما تصحیحاً شیخ منہ السلام المیز
 واما یقیم عن صحیحہ الاسلام بالمباشرة اذا باشر المكلف الحر فی العلکیرة لا یجوز علی الصبی لوان الصبی صحیح قبل البلوغ لا ینکح من صحیحہ الاسلام
 ویکون تطوعاً ۱۲ قلت وعلیهما العلم ان الصبی العبد لا یقع مجہا عن حجة الاسلام الا اذا بلغ هذا او عتق هذا فجد
 الاحرام ثم دققا بعرفة ۱۳ قلت تعقب بحديث الشيخین لا یجوز لامرأة ان تسافر الا ومعها ذو محرم
 فقال الثوری وابو حنیفة لا ینزلها الحج اذا لم تجد رجلاً ذمهم یخرج معها وقال الشافعی یشترط لمرأة ان یخرج
 معها زوج او محرم او نسوة ثقات قال البغوی والاولی لظاهر الحدیث ۱۲ +

مصنف از زمین سه بار بعد از آن میگفت لا اله الا الله بار جع کند گانیم ما توبه کند گانیم حاجات کند گانیم بار بے پروا
 خودم گویند گانیم راست کرد خدا استغاثی و عده خور و نصرت داد و بنده خور و او شکست داد و گروه کفار را تنهائید ای پیغمبر محمد
 صبح میشود حج از کوه بشیار هالك عن ابيهم بن عقیة عن کریم بن علی بن عبد الله بن عباس ان رسول الله صلی الله علیه و آله
 مر یا مائة دمی فی عفتها فقیل لها هذا رسول الله صلی الله علیه و آله فاخذت بفسیحة منی کان معها فقال لها جریک رسول الله
 فقال نعم و لکن رسول الله صلی الله علیه و آله سلم گذشت بر زنی حالانکه وے در محض خود بود پس گفته شد آن زن
 را اینست آنحضرت صلی الله علیه و آله سلم پس گرفت آن زن باز وے کو دکه که همراه او بود پس گفت آیا برائے این کو دکه حج
 هست یا رسول الله فرمود آری و برائے تو اجراست یعنی ثواب حج کنانیدن یا ابی العبد یعتق بعرفة حکم بنده که آزاد کرده
 شود و عرفات قال هالك فی العبد یعتق بعرفة فان ذلک لا یجوزی عنه من حجة الاسلام لان ینکح لم یحرم فیمحرم
 بعلان یعتق ثم یقف بعرفة من تلك الليلة قبل ان یطلع الفجر فان فعل ذلک ابرأ عنه وان لم یحرم حتی یطلع الفجر

کان بمنزلة من فاته الحج اذا لم یلک الوقوف بعرفة قبل طلوع الفجر من ليلة المزدلفة ویکون علی العبد حجة الاسلام
 یقضیها گفت مالک در باب بنده که آزاد کرده شود و عرفه پس هر آینه این کفایت نمیکند از وے از حج اسلام مگر آنکه
 باشد احرام نکرده بود پس احرام کند بعد از آنکه آزاد کرده شود بعد از آن بایستد بعرفه از آن شب پیش از آنکه طلوع نماید فجر پس
 اگر کرد این کار کفایت میکند از وے و اگر احرام نکرده باشد بر آید فجر باشد مانند کسی که فوت شد و از حج و قنیه و راک
 نکرده و فوت بعرفه پیش از طلوع فجر از شب مزدلفه و لازم میشود در آن بنده حج اسلام باید که تضاکنند آنرا یا کب الصبر
 در بیان حکم ضرورت قال هالك فی الضرورة من النساء التي لم تجز قط انهن ان لم یکن لهما ذو محرم یخرج معها وکان
 لها فاعر یمستطعن ان یخرج معها انهن لا تترك فريضة الله عز وجل علیها فی الحج و لتخرج فی جماعة من النساء گفت مالک
 در باب ضرورت از زنان آنکه حج نکرده است اصلاً هر آینه اگر نباشد او را ذو محرم یکبار دیگر همراه او یا باشد برائے او و محرم
 پس قدرت نیافت که بر آید همراه آن زن باید که ترک کند فريضة خدا عز وجل که لازم است بر وے در حج و باید که بر آید
 در جماعت از زنان مترجم گوید یعنی الدعوة تعقب کرده شده است بحیث شیخین که لایکل لامرأة ان تسافر الا ومعها ذو محرم

مسئله (رقیبه ص ۳۳۳) ان یحرم باحد النکیز و تاویل خوله صلی الله علیه و آله غیر محرم عند ان ذلک کان بضراً ثم عتق النکیز صلی الله علیه و آله
 ذلک و تاویل ثانی عنان قدیل و اقعا بنی و **قلت** علیه ابو حنیفة فی العلم کبیرة العتق عند ناسیة و لیست بواجبة و للشافعی
 قولان اظهرهما انها فرض الذانی سنة ۱۲ **قلت** و علیها العلم ۱۲ **قلت** و علیها العلم ۱۲ **قلت** و علیها العلم ۱۲

مسئله مالک ابن شهاب مانند این روایت کرد یعنی از عبد الله بن عمر ابی العتق سنته عمره منت است مالک
 عن ابی عن ابی سالم عن ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وآله قال لعمره و اهل بيته ما انخسرت صلي الله عليه وسلم فرمود عمره و عمره دیگر
 کفارت است چیز را که میان این هر دو باشد از بیات مالک نه بلغه ان عثمان بن عفان کان اذا اعتمر و عالم يحطط
 عن راحلة حتى يرجع حضرت عثمان بن عفان وقتیکه عمره میکرد و ایا فرود نمی آورد متاع خود را از شتر خود تا آنکه می گشت
 قال مالک العتق سنة و لا تعلم احدا من المسلمين ان خص فی تركها گفت مالک عمره منت است و نیدانیم که را از مسلمانان
 که رخصت داده باشد و ترک آن یا فضل العتق فی شهر رمضان بیان فضیلت عمره در ماه رمضان مالک عن سمی عن ابی بکر
 انه سمع ابا بکر بن عبد الرحمن يقول جاءت امرأة الى رسول الله صلى الله عليه وآله فقالت ان كنت تجوزت لي الحج فاعتقوني فقال
 له يا رسول الله صلى الله عليه وآله اعتمرى في رمضان فان غسرة فيه كحجة زنة أم يشي انخسرت صلي الله
 عليه وسلم پس گفت هر آینه سامان کرده بودم بر آنکه حج پس ماضی پیش آمد مرا پس فرمود رسول الله صلى الله عليه وسلم او را که عمره کن
 در رمضان پس هر آینه عمره در رمضان مانند حج است **باب** کو اعتمر رسول الله صلى الله عليه وآله بیان آنکه نمی عمره کرد و انخسرت
 صلي الله عليه وسلم مالک انه بلغه ان رسول الله صلى الله عليه وآله اعتمر ثلثا من الحجة و عامه لقضية الحج و اعتمر رسول الله صلى الله عليه وآله
 و سلم بجا آورد سه عمره سال حدیثیه و سال قضیه یعنی صلح و سال جبرانه یعنی خنین مالک عن هشام بن عروة عن ابیة ان رسول الله
 صلى الله عليه وسلم اعتمر ثلاثا احدهن في الشوال اثنتان في ذي القعدة رسول الله صلى الله عليه وسلم عمره بجا نیاورد و دیگر
 سربار یکی از آنها در شوال و دو در ذی القعدة **باب** عجزان یعتمر فی شهر الحج لا یحج جایز است که عمره کند و راهپا
 حج و حج نمکند مالک عن ابن شهاب عن سعيد بن المسيب عن عمر بن ابی سلمة استاذن عن عمر بن الخطاب ان یعتمر فی شوال فاذن
 فاعتمر ثم قفل الى اهله و لم يحج عمر بن ابی سلمة اذن خواست از عمر بن الخطاب و آنکه عمره کند و شوال پس
 اذن داد و او را پس عمره کرد و بعد از آن باز رخصت بجانب اهل خود و حج گذارد و **باب** عجزان یعتمر قبل ان يحج جایز است
 که عمره کند پیش از آنکه گذارد حج فرض را مالک عن عبد الرحمن بن ابی هريرة عن ابی جلاس عن سعيد بن المسيب قال اعتمر
 قبل ان يحج فقال سعيد بن المسيب قد اعتمر رسول الله صلى الله عليه وآله عليه لم قبل ان يحج مرسه سوال کرد سعید بن ابی
 را پس گفت عمره نمی پیش از آنکه حج گذارد پس گفت سعید بن المسيب آری هر آینه عمره بجا آورد و انخسرت صلي الله عليه وسلم
 پیش از آنکه حج گذارد و **باب** متى يقطع العتق التلبیة کدام وقت قطع کند معتمر تلبیه را مالک عن نافع ان عبد الله بن عمر کان
 يترك التلبیة فادعاه اذا دخل الحرم فخص عبد الله بن عمر ترک میکرد تلبیه را وقتیکه داخل میشد و حرم مالک عن هشام بن عروة

مُسَوًى + له قلت في شرح السنة قال ابن عباس يلقي المعترضة يفتح الطواف وهو

قول أكثر أهل العلم **له قلت** وعليه أهل العلم أن السنة ذلك - ۱۲ - +

له قلت وعليه أهل العلم أن ذلك حسن - ۱۲ - +

مصنف عن أبيه أنه كان يقطع التلبية في العمرة إذا دخل الحرم عروة بن الزبير ترك ميكروا عليه راد عمره وتكليمه داخل مشدود

مالك عن ابن شهاب أنه كان يقول كان عبد الله بن عمر لا يلقي هو يطوف بالببيت ابن شهاب لم يفتكه عبد الله بن عمر عليه
نكير وحوال أنه أطواف ميكروا عنه رابا بالمعتمر يجوز الحلاق شيئا عمره كنفه ما خير كنفه تراشيدن رائدك مالك

عن عبد الرحمن بن القاسم عن أبيه أنه كان يدخل مكة ليلا وهو معتمر فيطوف بالببيت وبين الصفا والمروة ويجوز الحلاق

حتى يصبح قال ولكنه لا يجوز إلى البيت فيطوف فيه حتى يحلوا سنة قاسم بن محمد داخل مشدود وقت شب داومره كرهه بويس

طواف ميكروا عنه ميان صفا ومروه وما خير ميكروا عنه بوقت صبح ورثه آت كفت عبد الرحمن ولكن عود ميكروا عنه

كعبه طواف كنفه بوقت ميكروا عنه وسفره رابا دخول الكعبة والمصلا فيهما در بيان داخل شدن وكعبه ونماز

كنازولن دران مالك عن نافع عن عبد الله بن عمر أن رسول الله صلى الله عليه وسلم دخل الكعبة هو وأبو سفيان بن زيد

بلال بن رباح وعثمان بن طلحة الحبشي فغلقها عليه مكث فيها قال عبد الله فسالت بلالا حين خرج ما منعه رسول الله

صلى الله عليه فقال جعل عمروا عن يساره وعمو من عن يمينه وثلاثة أعمدة وراءه وكان البيت يومئذ على ستة أعمدة ثم صلى

عبد الله بن عمر روايت كرهه انحضرت صلى الله عليه وسلم داخل شد وكعبه او اساسه بن زيد وبلال بن رباح وعثمان بن طلحة بن

پس بنكرناش كعبه را بر خود و رنگ فرمودن آن گفت عبد الله پس پرسيدم از بلال وتكليمه بر آيد ميكروا عنه انحضرت صلى الله عليه

وسلم پس گفت گردانيد يك ستون را جانب چپ خود و دو ستون را جانب راست خود و گردانيد سه ستون را پس پشت خود و

بود خانه كعبه دران روز بر شش ستون بعد از آن نماز گذار و باب المواضع المتبركة بمكة بيان جاهاست متبركه وركه

مالك عن محمد بن عمرو بن الحنفية عن أبيه عن ابن عباس قال قال عبد الله بن عمر أنا نزلت تحت

سرجة بطريق مكة فقال ما نزلت تحت هذه السرجة فقلت ارحمت ظلمها فقال هل غير ذلك فقلت لا ما نزلت في

ذلك فقال عبد الله بن عمر قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا كنت بين الأختين منهن ونفخ بيده نحو المشرق فانهن

وإذا يقال للسر به سرجة ثم تحتها سبعون نبيا عمران النضاري گفت كه از راه يك گوشه شب عبد الله بن عمر ترحم شد

بسوسه من و من فرو داده بودم زير درخت نيلان در راه مكه پس گفت چه چيز فرود آورده ترا زير اين درخت نيلان انتم قصد

كردم سايه او را پس گفت آيا چيز ديگر هم باعث شد غير آن پس انتم فرود نياوردم بغير سبب پس گفت عبد الله

بن عمر كه فرمود رسول الله صلى الله عليه وسلم وتكليمه باشي وروكه اخشين از تني و برداشت دست خود را بجانب شق پس

استجا وادي است كه گفته ميشود و را سر دران وادي و درخت نيلان است كه ناف بريده شد زيرا و هتاد و في را يعني هتاد

مسئله قلندانی را ایة عیلا الله بنحوی عن ایما بیزالکون المقام و فی ایة الاخیوت عنه وعن غیر ما بین
الریک انباری هو الصواب علی اهل العلم انه یجهد فی الدعاء فی الموضع المتبادر و یدعی صریح الرکن والباب ۱۲ **قلند** علی اهل
العلم انه یستنزل بارة قدیر صلی الله علیه وسلم بعد فراغ الحج ۱۲ **قلند** علی اهل العلم ان ذلک حسن جمیل فی العالم کبریة انه یتجرب
بالبقی قباء یوم السبت ۱۲

مصدق بنی آنجا تولد شد ندوات ایشان آنجا بریده شد هالك انه بلغه ان عبد الله بن عباس كان يقول ليلين الركن
والمقام الملتزم عبد الله بن عباس مكيفت در میان ركن اسود و مقام ابراهيم ملتزم است یعنی جاسکيه معانقه باولاد
کعبه باید کرد و یا بیدة قبر النبي صلی الله علیه و آله در بیان آداب زیارت تربت مطهره بنی صلی الله علیه وسلم هالك عن
عبد الله بن دینا انه قال رايت عبد الله بن عمر يقف على قبر النبي صلی الله علیه و آله فيصلي على النبي صلی الله علیه وسلم وعلى أبي بكر
وعمرو بن عبد الرحمن وبنو عبد الله بن عمر را که استاد میشد بر قبر آنحضرت صلی الله علیه وسلم و در و میفرستاد بر آنحضرت
صلی الله علیه وسلم و بر ابوبکر و عمر رضی الله عنهما مترجم گوید که سنت است زیارت قبر شریف آنحضرت صلی الله علیه وسلم بعد فراغ
حج با اتفاق اهل علم و السلام یا ابی اتیان قباء آمدن زیارت قباء هالك عن افع عن عبد الله بن عمر ان سؤالا الله
صلی الله علیه و آله كان یأتی قباء را کبا و ماشیا آنحضرت صلی الله علیه وسلم می آمد بقبا پیاده و سوار یا ب مکه و بیان
الحرام حرم که مثل هالك هل یحتش الرجل للابنة من اللحم ذیقا قال لا سوال کرده شد مالک را آیا قطع کند مروت برای چارپا
خود از نرم چینه را یعنی گياه را گفت نه مترجم گوید صحیح است که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود لا یخشی غدا پس حضرت
عباس التماس نمود الاذخر یا رسول الله فقال الا الاذخر پس مختلف شدند علما را صح در مذبح شافعی جایز است قطع
گیاه برائے علف بهائم و برائے و اقیاس بر اذخر فی الهدایة الا برعی خشیش الحرام ولا یقطع الا الاذخر و ابویوسف چراندان
وواب جایز سیدار و یا ب همان قطع شجرة الحرم حکم تاوان بریدن و رخت حرم قال هالك لیس علی الحرم فیما قطع من الشجر
فی الحرم شیء و لم یبلغنا ان احدا حکم فیہ بشیء و یحیی فعل گفت مالک نیست لازم بر حرم و آنچه برید از رختها
حرم چیز نیست و نرسید ما را که حکم کرده باشد و آنچه و بیز است که کرده است مترجم گوید تعجب ده است شافعی با آنچه روایت
کرده شد از ابن الزبیر فی الشجرة الکبیرة بقرة و الصغیرة شاة و هو فی الحکم المرفوع اذ لا یدخل القیاس فی ذلک و اکثر علما بر آنند
که ضامن میشود بقطع شجرة حرم و شکار کردن و حرم **باب حرم لاینة حرهما الله تعالی حکم حرم مدینه هالك عن عمر**
مولی المطلب عن انس بن مالک ان رسول الله صلی الله علیه و آله اطعم له احد فقال هذا جبل یحببنا و نحببه اللهم انزل بر ابراهيم حرم
مکه و اخی احرم ما بین لاینتها انس بن مالک روایت کر که آنحضرت صلی الله علیه وسلم نمودار شدند بر مکه که احد پس فرمود این
کو سبیت که دوست میدار و ما را و دوست میداریم و را اسے بار خدا یا هر آئینه ابراهيم حرم کرده است که را و سهر آئینه
من حرام کنیم میان و وطن نگستان مدینه را هالك عن ابن شهاب عن سعید بن المسیب عن زید هریة انه کان یقول ان لاینة

مصحف رنح اهل علم عن ثلث آیه لا تؤتوا السفهاء اموالکم و قیاس بر طلاق در صورت اگر اه فی الحدیث لا طلاق فی اطلاق
 والا صبی میسر که والی شرف باشد بر عقد او اذن داده باشد که جایز است بآیت و ابتلوا الیثمالی زیرا که آن عقد مستند بر بانی است
 در حقیقه و شرأجر بی سلاح را و کافر مصحف را نیز درست نیست بکبرت امانت و اضلال و خوف آنکه استعانت بر قتال مسلمانان
 کند و شرط بیع پنج چیز است طهارت عین اوزیر که در حدیث یحیی بنی از بیع کلاب و خمر و مینه آمده است و امریکه شکر است
 میان آنها نجاست است پس علت بنی همان تواند بود و نه نظر زیرا که در حدیث آمده است که خدا تعالی حرام نمیکند چیزی را
 مگر آنکه حرام میکند بیع او معنی این حدیث آنست که چیزی که وجه انتفاع بآن شایع و مشهور باشد بویچه که همان یحیی بنی شده باشد و آن
 انتفاع حرام باشد بیع آن چیز حلال نیست پس بیع خبر بای سوار می خدمت درست باشد اگر چه اکل محرم و لواطت
 عبد غیر مختل است و بیع خمر و اصنام حرام باشد و قاعده تنقیح اقتضا میکند که بیع کلب محرم الاقتنا و بیع میده بای گوشت او نه بای
 جمله که بجهت و باغ گیرند حرام باشد بجهت این علت زیرا که بنای تنقیح بظن بعلت جامع ماله است و الله اعلم و غیر نفع بیع است
 پس آنچه قابل انتفاع نباشد بیع او صحیح نیست لقوله تعالی ولا تأکلوا اموالکم بیدیکم بالباطل و درین صورت صادق
 می آید که باطل است و درین جا فقیه هست زیرا که در عالم چنین یافته میشود که او بوجهی از وجه نفع نباشد پس مراد از آنچه نفع
 معتد به است باعتبار عادت قوم و مقاصد ایشان و رعاش فقیر میگوید پس حال مختلف باشد باختلاف بلاد و اوقات پس بیع
 باری شرط نه بغير مانع از اخذ او و بیع تراب و صحرا بینه نفع است و الله اعلم و دیگر امکنان تسلیم بیع است زیرا که چیزی که بیکس تسلیم
 نباشد بقدر مال عوض او اخذ باطل است پس بیع ضال و آبق و مقصوب صحیح نباشد الا با قیاد و بروی و همچنین بیع نصف
 سیف و نصف ظرف صحیح نباشد زیرا که تسلیم نصف غیر تقسیم حال است و در صورت تقسیم معیوب میشود و دیگر ملک عاقد زیرا که
 مال و دیگر فروختن باطل است و در قول اگر اذن مالک متحقق شود بصحت تعجب میگردد و دیگر معلوم بود بیع بعینه و بقدره و صفت
 زیرا که بیع مجهول غر است و از بیع غریبی وارد شده رواه مسلم و درین سلسله دو حدیث وارد شده است حدیث بنی از بیع آنچه
 آنرا ندیده است و حدیث بیع سلم که مقتضی صحت بیع شے موصوف معتد است و لهذا شافعی درین سلسله دو قول دارد در یک
 قول بیع غائب جائز نداشته و در قول دیگر اگر وصف و قدر معلوم باشد درست دانسته است و بنی بیع مالم بیره مخصوص کرده است
 با آنچه در حیطه قدر و وصف نیاید و بیع احد الثوبین یا بیع ملازمه البیت حنطه و مانند آن صحیح نباشد و اگر یک صلح از صبر فرو
 درست است و همچنین بیع صبر کل صلح بدرهم زیرا که درین مسائل جهالت را اثر نیست و همچنین اگر بقدر فروخت و در بلند
 نقد و ندویک غائب است همان مصروف شود و بیع صحیح باشد و تحقیق آنست که مطلق جهالت مفسد بیع نیست بلیل جواز
 سلم حال آنکه در سلم بسیار از امور مجهول میماند و لکن مفسد جهالت فاحش است که نشان نزاع و میان عاقدین باشد و سبیل
 قطع او نیز ظاهراً نشود و نه با تخلف باختلاف الاحوال و مراد از رویت آنست که در آن باب متعارف باشد پس در اشیا
 مشلبه رویت نموده کافی است و الله اعلم یا ب نشیتر طی کل عقولان یکون بتراضی العاقدین و ان لا یکون عقلاً اهل یا کل

مسئله قلت حرم الله تعالیٰ بالکل بعضا مال بعض بالباطل وهذا يشمل ما لا يكون بعقدا كالفصل في القرض او يكون بعقدا حراما كالقمار والربوا او يكون العقد على شيء لا يقع فيه كبیع الخشبات او يكون العقد على تسليمه كبیع المفقود او الاتین او لا يكون ملكا للبائع وشرط في التجارة ان تكون عن تراض حقيقة التراضي لا يجعلها الله والملازم منها ان لا يتحققا نقلا وكالتعاطى عند التقاضى به على هذا اهل العلم وفي المنهاج البیع شرط الايجاب في القبول فيعتقد بان كفاية قال المصنف لا يبر بالملحاطات وقيل ينعقد بهما في المحقر كطل خبز وحزمة بطل وقيل في كل ما يعل في بيعا بخلاف غيره كاللذ ان البعارة واختاره النووي في البروضة وفي المنهاج من شرط البیع المنفعة فلا يصح بيع الخشبات وكل شيء لا ينفع وحكي الحنظلة ومن شرط ملكا تسليمه فلا يصح بيع الضال ولا الاتین والمقصود من شرطه الملك لمن له العقد فيبيع المفقول بالطل في القديم موقوف في الزمان فيعقد بايجاب قول بلفظي ماض وبتعاطى في التقييد والتحسين هو الاصح وفي العالم كبرية من شرط المبيع ان يكون موجبا لملك في نفسه ان يكون ملك البائع فيما يبيع لنفسه وان يكون مالا متقوما شرعا مقدرا للتسليم في الحال او في ثانی الحال وفيها بيع مالا فائدة فيه وشرط فاسد كبیع درهمه بدينار هم استويا وزنا وصحة ۱۲ - +

مصدق شرط كونه شيئا وورس عقد رضا مندي عاقدین با كيد كبر و انكته نباشد عقدت بر باطل قال الله تعالى يا ايها الذين آمنوا لا تأكلوا أموالكم بينكم بالباطل لان تكون تجارة عن تراض مكم لا تقتلوا انفسكم ان الله كان بكم رحيما فان محرم يدالكما خود را در میان خود با باطل یعنی بخرام و به بیگانه گی لیکن بخود میوه و فیکه واقع شود تجارت بعد از رضا مندی شما و با کس مکشید خوشنشین را بر سر آئینه هست خدا تعالی و حق شما مبر بان مترجم گوید در کل با باطل داخل است غصب و ربا و قمار و غیره آن از آنچه تجارت مصلحت کلیه باشد که شرع رعایت آن فرمود و نیز داخل است معامله که در آن مبادله مال مفتوح به مال مفتوح نباشد مثل حشرات و یکدوب از گندم یا اسکان تسلیم بیع و ثمن نباشد مثل بیع مفقود و آتین و جزو معین از سیف یا مملوک بفر یا عاقدین از اهل تکلیف نباشد و تراضی در اصل کار قلب است که اطلاق بر آن میسر نیست و مراد اینجا امارت تراضی است مثل ایجاب و قبول یا تعاظی یا حقوق قرآن و الداء علم و این آیت اصل عظیم است در باب حالات بنیان مسائل ازان تفرع میگردد مقدمه لابد است در هر عقد از عاقدین چیزی که عقد آن در شرع منع نگردد و اگر عقدا معاوضه باشد لابد است از عین پس شرط عاقدین بلوغ و عقل است زیرا که در قرآن عظیم آمده است و لا تألفوا السفهارة و أموالکم و آن اشاره بکجرا ایشان است از عقود و لابد است در هر عقد از چیزی که محقق تراضی عاقدین باشد بعقد زیرا که خدا تعالی فرمود و است و لا تأکلوا أموالکم بینکم بالباطل لان ان تكون تجارة عن تراض مكم و در آن احکام بر حقیقت تراضی که در آن است نمیتواند شد پس لابد است از اخلاص چیز به مقام او لابد است که دلالت آن چیز معلوم باشد و یک عاقدین و سایر اهل بیان در بیع و اجاره و امثال آن ایجاب و قبول است و معاظاة نیز میتواند شد و در مثل حواله و کفاله لابد است از قول بانین زیرا که قرینه که فهم عقد و تراضی عاقدین باشد اینجا یافته نمیشود و لابد است در هر عقد از آن که عقد بر باطل نباشد و حتی باطل آنست که عقلا در آن عقد فائده معده نبیند و لابد است در هر عقد از آنکه عقد غرض نباشد و حتی غرض آنست که چیزی که در آید و عقد و مانند آنکه آنچیز است یا نیست نیک است یا بد است و لابد است از معلوم بودن خویش لیکن در امیان موجود

مصنف

علم مشاهده آنست و در امور و عود غیر موجوده و صفیکه مفهم باشد و قاطع تنازع و معین او و چپیکه نه تضمین بود که
بعضی را ندیده اجمال اوصافی که اهل محاله آنرا طلب کنند ضرورت و هر عقد را تا صحت هست از سنت و از اجاع سلف
آن خاصیت را در آنک میباید که مانند آنکه خاصیت رس آنست که لازم میشود تا آنکه قبض بمیان نباید و خاصیت حواله آن
است که مطابقه اهل منقطع میگردد و خاصیت همه آنست که بدون قبض تمام نمیشود و بعضی واتیات عقد از قائل و الفاظ
آن عقد نمیباید میشود و مثل تسلیم شدن از لفظ سلم و سلف و آنست که در آنرا باید کرد و گاهی در عقد و شرط میکنند و حال
شرط از شرط بیع میتوان دانست که گاهی شرط مقتضی عقد است یا امری است که شایع بحجت توفیق بآن فرموده است
ند باید با مقاصد مختلف میشوند با اختلاف آن شرط مانند این شرط لابد است از اعتبار او و گاهی شرط مخالف مقتضای عقد
میباشد با شرطیکه شرح تفصیل کرده است بیع آن و آن شرط فاسد است و با سبب شرط فاسد عقد فاسد گردد و یا عقد صحیح
است و شرط ساقط شود و هر دو احتمال را مخرجی است باید دید و یا شبهه بتمام کسیت و در هر عقد میباید قائل کرد که وظیفه عاقدین چیست
و بر هر یک چه چیز لازم میشود و مقتضای آن عقد و فهم این نکته از نظر و حقیقت عقد و در خصوص شارع و با سبب و جاری
کردن آن خصوص در سایر عقود میتوان دانست و اگر اختلاف عاقدین واقع شود چند قاعده تخریج از شریعت را باید دید
بهست و بحسب آن قاعده حکم میباید کرد و الهیة علی مدحی البیروانی من انکرا البیضا اذا اختلفوا السلعة قائمہ فالقول قال لبايع

اویترا حان الضمان بالخبر ا ج معتبر قول امین است بایمین او این همه مسائل در هر عقدی وارد میباید کرد
و تقریراتی که بر تو وارد شود و آنها را بر همین اصول حل میباید کرد چون چنین سعی کردی خواهی دید که مذهب شافعی و احمدی نسبت
انچه در شرط مذکور است بمنزله و مخرج است بر یکسان که اکثر موافق می افتد و گاهی در توجیه تفصیل اجمال مختلف میشوند
مخالف و فقیر و ریناب اختیار اقوی و النفع آنست از زمین و میباید دانست که اگر عقد از مسلمانان متحقق شود تا امکان او را
محلی صحیح پدید میاید که در مخرج عایت لفظ عقد کنند پس اگر متضمن خلاف مقتضی آن لفظ باشد از عقد فاسد میشود و جمیع رعایت
معنی و آن لفظ را چهار میگیرند از آن عقد اگر قرینیه قائم باشد دلیل فقیر بجانب اعتبار معنی است زیرا که اهل عرف در اعتبار الفاظ
عقود و تهاون دارند و مخرج معنی معتبر کرده اند بآب بحر مریم الطعام یجسّد التقاد بحسنه لا یلید سوا هر سوا و اوقات

اختلف لاجتماع کات طعام بطعام و نقد بنقل شرط التقابض لا المساواة وان کات طعام بقدم یا نقد یا شرط
التقابض یعنی حرام است فروختن طعام بجنس آن یعنی گندم بگندم یا جو بجو مگر دست بدست هر یک برابر دیگر و دلیل حرام
است فروختن نقد بجنس آن یعنی طلا بطلا یا نقره بقره مگر دست بدست هر یک برابر دیگر و وزن پس اگر مختلف شود از جنس
بعد از آنکه طعام مقابل طعام باشد مثل گندم مقابل جو یا نقد در عوض نقد باشد مثل طلا مقابل نقره پس شرط صحیح بیع
تقابض است نه آنکه هر یک برابر دیگر باشد و اگر طعام مقابل نقد باشد مثل نقره مقابل گندم پس تقابض هم شرط نیست
والک عن ابن شهاب عن مالک بن اوس بن الحذان النضر بن النضر عن ابی جهم عن ابی جهم عن ابی جهم عن ابی جهم عن ابی جهم

مصنف عبدالله بن قنبر وضاخه اصطفت منى واخذ الن هب يلقبها فى يد يه ثم قال حتى ياتى خالف من القلبة و

عمر بن الخطاب يجمع فقال عمر لا والله لا تقارقه حتى تأخذ منه ثم قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يلقوا
 ديو الا لهكوهاء والبر بالبر بوالاها وهاء والتم بالتم ريو الا هاء وهاء والشعب
 بالشعب براء الاها وهاء وهاء مالك بن اوس طلب كرو صرنا البصدينا يعنى طلب كرو وفروقت امره النقيدين را
 بنقد وكرهت پس بنواذ مرطلحه بن عبيد الله بن رعيين قمتي مخنفتيتم تا كه سبع صرنا مقرر كرو با من وكرت ان طارا
 ميگردانيد آرد وريان دو دست خود بعد از ان گفت انتظار كن تا آنكه بيايد تحويل و از من از غايه و عمر بن الخطاب شنييد
 پس فرمود حضرت عمر بن الخطاب كه جدا شو از طلحه تا آنكه بگيري حق خود از او بعد از ان حضرت عمر گفت كه فرمود رسول الله صلى الله
 عليه وسلم طلحه فروختن بانقره رباست گر آنكه اين بگويد بيارو آن بگويد كه بيار حاصل انيست كه دريك مجلس قبض بدلين
 مستحق كرو و فروختن كنم با كنم رباست گر آنكه اين بگويد بيارو آن بگويد بيار و فروختن قمر با قمر رباست الا آنكه اين
 بگويد بيارو آن بگويد بيار و فروختن جوا جوا رباست گر آنكه اين بگويد بيارو آن بگويد بيار قوله بارو باره مناه بك و بايست
 خذوا عطاء را و برك ان يكون يا سيد قوله ترا و ضنا اس تجاذبنا في البيع والشراء هالك عن تاقم عن ابي سعيد الخدري

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا تتبعوا الن هب بالذ هب الا مثل ان مثل لا تشقوا بعضا على بعض ولا تتبعوا الودق
 بالودق الا مثل ان مثل ولا تشقوا بعضا على بعض ولا تتبعوا منها غائب بسجلو بر حيد نذرى
 روايت كرو كه آنحضرت صلى الله عليه وسلم فرمود و فروشيد زر را بر زر موزن را با هم وزن زياده كنيد بعض آنرا بعض آن
 و فروشيد نقره را با نقره موزن را با هم وزن و زياده كنيد بعض آنرا بعض و فروشيد نقره و غائب را با حاضر يعني بيكه از
 بيع و ثمن حاضر باشد و ديگر را و غائب را و فروشيد نقره لا تشقوا لا تشقوا او الشق من الاصل و كجى معنى الزيادة والغشيان والناجز
 الحاضر يقال انجز الوعد اذا حضره هالك عن موسى بن ابي تميم عن ابي الجباب سعيد بن يسار عن ابي هريره عن رسول

الله صلى الله عليه وسلم قال لا يملك بالدينار والدينار هم بالدينار هم لا فضل بيننا رسول الله صلى الله عليه وسلم نمروديك دينار
 مقابل يك دينار است و در هم مقابل كيد هم است زياده معتبر نيست در بيان اينها معنى زياده باعتبار جودت و روايت
 معتبر نيست بعد از ان كه در وزن برابر باشد هالك عن زيد بن اسلم عن عطاء بن يسار عن ابي سعيد بن ابي سفيان باع سقا

من ذهبا و در قبا كتر من ذهبا فقال له ابو الدرداء سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من مثل هذا الا مثالا
 مثل فقال له معاوية ما ارى بمثل هذا يا ساق فقال ابو الدرداء من يعذرني من معاوية انا اخبره

عن رسول الله صلى الله عليه وسلم و يعذرني عن رايه لا ساكنك يا رضى انت بها ثوقم ابو الدرداء عن ابي هريره عن رسول الله صلى الله عليه وسلم

فكتب عمر بن الخطاب الى معاوية بن ابي سفيان لا تتبع مثل ذلك الا مثل ان مثل و زنا يوزن و معاوية بن ابي سفيان
 فروخت آنده را از طلا يا نقره بعض زياده تر از وزن آن پس گفت او ابو الدرداء و شنييد رسول الله صلى الله عليه وسلم

صُورَى + له قلت وعلى الشافعي في المنهج اذا بيع الطعام بالعمارة كان جنسا اشتراط الحول والمائنة والتفاضل لئلا يتفرق او جنس
 المحنطة وشعير جال لتفاضل اشتراط الحول والتفاضل قبل التفرق والتقدير بالتقدير كطعام وقاية لو تايه علتا القدر مع الجنس ثم بيع
 الكيل في الزنى بجنس متفاضلا ولو غير مطعوم وانحصر الحد يدحل ما ثلا ويلا معيل محنطة يحفتين فاق جلا صفتان حرم الفضل و
 النساء فان عن أحلا وان جلا حد ما لا اخر حلا لفضل لا النساء كسمل فودعوى في هر وى ويرق شعير واهبر تعين الربوا
 في غيرهن بلا شرط تفاضل قال البغوى ذهب اصحاب الراى الى ان التفاضل في المجلس في بيع ملك الربوا بجنس ليس شرط في الاصل
 وهو بيع احلا التقديرين بالآخر لو بجنس اقول كان تاويل هاء وهاء عندهم التعيين ^{ان} قلت في شرح السنة اتفق العلماء على ان
 يجرى في هذه الاشياء التثنية التي نص الحديث عليها وذهبنا عنهم الى ان حكم الربوا غير مقصور عليها باعيانها انما ثبت لادواتها فثبت على
 كل ما يوجد فيه تلك الادوات وذهبوا الى ان الربوا اثبت في الدارهم والذنانير بوصف الاشياء لادوية بوصف اخر فترافوا في ذلك الموصف
 فقالوا لا يثبت في الدارهم والذنانير بوصف التعديرة وقال ابو حنيفة لعله الوزن خزان الربوا يجرى في الحد والمعامر القطر قال الشافعي
 في القدر بغير تثنية في الاشياء لادوية بوصف المطعوم الكيل الوزن كما قال سعيد بن المسيب في الجوز يثبت فيها بوصف المطعوم ^{فوق} (وما في حاشية)

مصنف ان زرركم انكم اريدوا من سوال را باعه المدين عمر وعبد المدين ميكروا ورا تا انكم رسيه عبد المدين دروازى
 يا بسوئى جانور كيه نجا است سوار شود وروى لهذا ان گفت عبد المدين عمر كيدنيا يقابله كيدنيا راست وكيد رستم يقابله
 كيد رستم زياده نسيبت ميان آنها يعنى صباغت وزيور ساقن را اشرى نسيبت نسيبت وصيت نسيبت رستم ووصيت ماسو

شما مالك عن زيد بن عبد الله بن قيس طائفة راي سعيد بن المسيب اطلاق الذهب في غزبه في كفة الميزان ويخرج صاحب الذي
 يراطله ذهب في كفة الميزان الاخرى فاذا اعتدل لسان الميزان اخذ واعطى ^{لله} يزيد بن عبد الله بن قيس
 ويبيع عبد الله بن المسيب راكه بوزن بيع ميكروا وطلا را بطلا پس سيجت طلا خود را دريك پنه ترا وود ميگفت يا راكه باو بيع
 ميكروا وطلا خود را دريكه ديگر از ترا وپس وقتيكه پرايد ميشد زبان ترا و ميگرفت ويدا و مسله وكتب شافعية ذكره است
 كه هرگاه غله را بفله فروشند اگر يك جنس باشد شرط صحت بيع حلول ومائنة وتفاضل قبل التفرق است واگر دو جنس باشد
 مثل گندم با جو پس تفاضل درست وتفاضل وحلول در نجا نيز شرط است وبرهين قياس است نقد بعد اختلاف
 الجنس چون طلا بنقره و نقره باطلا و نوزديك خفيفه علت حرمت قدر و جنس است و مراد از قد ركيل و موزون بودن است
 و مراد از جنس اتحاد جنس مثل گندم گندم و زرا با زرا پس اگر هر دو وصف بتحقيق باشد تفاضل و تساوي است چون گندم با گندم
 برابر بكيه بايد فروخت و بيع يك را از بيع دثن موطى نبايد گذاشت واگر يكى ازين دو وصف تحقق و ديگر نفي باشد تفاضل
 درست باشد و تا جيل درست نباشد چون طلا بنقره و گندم با جو و اگر هر دو نفي باشد تفاضل و تا جيل بر دو صفت باشد
 والده اعلم يا كى الوصف الذى يد و عليه هذا الحكم در بيان صفتي كه دوران ميكنند بر و اين حكم هالك عن ابن الزبير
 انه سمع سعيد بن المسيب يقول لا ربوا الا في ذهبي قفزة او هاء يكاله و هاء بوزن ما يوكلا ويشرب سعيد بن المسيب

مسئله (در بقیه ص ۳۳) و اثبت فی جمیع الاشیاء المطعومة مثل الثمار والفاكهة والبقول والادوية ما تناولها قبل یحل یحل بقوله طهر الله
 علیه وسلم الطعام والطعام مثله مثل علق الحکم باسم الطاهر علی ان ما خذ الاشتقاق علمته وقل ابو حنیفة ثبت فی الاشیاء
 الا ان یضرب صفا لکیل حتی ان الربو ایجری فی الجنب والنودة ۱۲

مصنف

ربا نیست مگر در طلا یا نقره یا چیزیکه در پیمان کرده میشود یا وزن کرده میشود از آنچه خورده میشود یا نوشیده میشود
 مترجم گوید رضی الله عنه لابد است از استنباط علت ربا و از تلخیص حکم او پس باید دانست که آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 ذکر فرمودند اشیا رسته را و قاعده قیاس اقتضای نماید که هر چشمل این اشیا باشند در علت که مدار حکم شده است حکم او مانند حکم
 اشیا رسته خواهد بود پس لابد شد تقییش علت موثره که مدار حکم بوده است و درین مقام فقها را مسالک مختلف شد شافعی
 علت موثره در ذیهب و فضه نقد را داشته است و حکم را مخصوص باین دو چیز ساخته زیرا که نقدیت اخص اوصاف این
 دو چیز است و از اثریست در احکام شرع مانند زکوة و علت موثره در اشیا باقیه مطعومات است خواه فلهما باشد خواه
 اقیات یا تاوی زیرا که حنطه و شیخ ذکر کردند و آن شهر طعام حجاز بود و تمیز ذکر کردند و در روی معنی تفکک موجود است و ملح
 ذکر کردند و مقصود از ان اصلاح طعام است و در حکم او است اصلاح مزاج مثلا و مالک و راوین نقد را داشته است و در
 اربع باقیه اقیات زیرا که امر جامع در میان ایشان اقیات است و قیاس کرده نمیشود و غیر ملح را از ادویه بر ملح زیرا که حاجت
 در اوقات بملح واقع است نه بغیر آن و تمیز غالب قوت اهل حجاز بوده است و ابو حنیفه در او بین وزن و جنس و در باقیه کیل و
 جنس را داشته است و میل فقیر از ان مذاهب مذاهب مالک بیشتر است و از لفظ صریح مفهوم شد که اگر طعام را بمقابله
 همان جنس فروشد اگر در جودت و در دامت و صناعت و غیر آن متفاوت باشد بیع فاسد است الا در صورتی که کیل و تقاض
 وصول از اشتراط تقاض مفهوم شد و اگر جنس دیگر فروشد مثلا گندم را بچون مالمه شرط صحت بیع نیست و مفاد صله جایز است
 و تقاض شرط صحت بیع است پس نسیم یک حرام باشد و حال نقد مثل حال طعام است قدر و ممانته را معیار باید و معتبر
 عادت اهل حجاز است و عباد آنحضرت صلی الله علیه وسلم هر چه در آن عصر کیل بود مانند حنطه مالمه اداست که در کیل مساوی
 باشد اگر چه در وزن تفاوت داشته باشد و هر چه در آن عصر وزن بود مانند ثمن معتبر در ان وزن است و از حدیث سعد
 ابن ابی وقاص که در بنی از بیع طب بر طب آمده است معلوم میشود که معتبر ممانت در وقت کمال ثمن است یعنی وقت
 رسیدن او بجلت که بنی آدم از ان چیز بیخوابند و مقاصد جزئی بر آن اغراض طاریه قلبیه الوقوع اعتبار ندارد
 پس کمال حنطه و شیخ وقت نیست و لقاء از ثمن است و وقت کمال رطب و عنب وقت تمر و زبیب است الا رطب و عنب
 که تمر و زبیب نمیشود پس آن فروخته نشود اصلا بجهت شمول حدیث بنی و در قریه ممانت این نوع در حال رطوبت و غلبه
 معتبر است و اگر عادات مختلف باشد مثل سسم که خورده میشود و در غن نیز کشیده میشود پس معتبر ممانت است در علت
 ازین دو حالت و جنس دانسته میشود با اتحاد اسم و اتحاد مقاصد و اختلاف جنس دانسته میشود باختلاف اصول مانند فقیه
 حنطه و دقیق شیخ و درین سسم و زیت و ممانت آنچه آتش در روی اثر کرده است بطبع یا قلی معتبر نیست و فیه ما فیه زیرا که

مسئله + اه قلت تعقب بعد بث الشافعي مسلم ولكن عوا لنه مبالورق والورق بالذ هيا لبر بالشعير لا يبيد كنه شتم فزعت

اهل العلم الى الله جاز وفي شرة السنة ذهبت لعله اهل العلم الى ان بيع الحنطة بالشعير يجوز متغاضلا لا يحكي عن ذلك انه قال لا يجوز الا في بعض

مصحف ما كنت وره بر حيزور كانه يست وما كنت مستور حيزور يست كه مرادني آدم باشد وان عادة ستمه باشد وريان ايشا

باب قال بعضهم لا يبيع الحنطة بالشعير الا مثلا مثل گفت بعض فقهاء انفسه انفسه انفسه انفسه انفسه انفسه انفسه انفسه انفسه

السلطان بن يسار قال فقي علف حماس سعد بن ابي وقاص فقال لعل من حنطة اهلك فابتع بها شعيرا ولا تأخذ الا مثلا

سليمان بن يسار گفت كه آخر شد علف دراز گوش سعد بن ابي وقاص پس گفت سعد بن ابي وقاص غلام خود را كه بگير از كنم

اهل خانه خود پس خريد كن آن جورا و گير الا هموزن او هالك عزناضه عن سليمان بن يسار انه اخبر عن عبد الرحمن بن

ابن عدي يعوف فقي علف ابته فقال لعل من حنطة اهلك طعما فابتع بها شعيرا ولا تأخذ الا مثلا سليمان بن يسار

خبر وادافع را كه هر يك بن عبد الرحمن بن اسود بن عبد يعوف تمام شد علف و ايه او پس گفت غلام خود را كه بگير از كنم خانه خود

قدر طعمه پس خريد كن بدل آن جورا و گير الا هموزن او هالك انه بلغه عن القاسم بن محمد عن ابي معيقيل و معيش

ذالك قاسم بن محمد ابي معيقيل و سى مانند اين روايت كرد و ترجمه كرده اند اين را بجهت و اذا اختلفت

الاجلاس فبجواب كيف شتم رواه مسلم پس وقتي كه مختلف شوند اجناس پس بفروشيد بهتر است كه خواهي و اكثر علماء بر همین متفق اند

والله اعلم **باب** يجوز ان يخال الخالص من الربو ابيهم مستانف و قبضه بخلافه في ذلك جائز است حمله كردن

برای غلامی از ربا بفرودن از سر نو قبض بدین درین بیع كه این بیع و قبض در میان آیند با این مبادله چنین هالك

عن عبد المجيد بن سهل بن عبد الرحمن بن عوف عن سعيد بن المسيب عن ابي سعيد الخدري عن ابي هريرة ان رسول الله

صلی الله علیه و آله استعمل رجلا على خيبر فجاءه بتمر جني فقال له رسول الله صلى الله عليه و آله اكل تمر خيبر هكذا فقال لا والله

يا رسول الله اننا نأخذ الصاع من هذا ايا لصاعين والصاعين مثله قال رسول الله صلى الله عليه و آله لا تفعل به

الجمع بالذاهم نقلت عن ابي اهل هو جنيب رسول الله صلى الله عليه وسلم عامل ساخت مرد را بر خيبر پس آورد آن مرد

پیش آنحضرت صلى الله عليه وسلم تمر جنيب را و آن بهترين تمام تر است پس فرمود او را آنحضرت صلى الله عليه وسلم آيا همه خرا

خيبر اين چنین است پس گفت آنمردنه شتم بخدا يا رسول الله صلى الله عليه وسلم هر آنچه ما نيكهيم يك صاع از تمر جنيب و دو

صاع از غير آن و سه گيريم دو صاع بيه صاع از غير آن پس فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم اين چنین بیع كن بفرودش جمع را و جمع

خرا مجموع از اصناف رويه را گویند بقا به و را هم بجا ازین خريد كن بدر اجماع تمر جنيب هالك عزناضه عن اسمعيل بن عطاء

ابن رمانة قال قال رسول الله صلى الله عليه و آله انتم مثله مثل فليل لمان عاملك على خيبر ياخذ الصاع بالصاعين فقال

رسول الله صلى الله عليه و آله اذعوا الى قد عوله فقال له رسول الله صلى الله عليه و آله انتم مثله مثل فليل لمان عاملك على خيبر ياخذ الصاع بالصاعين فقال

رسول الله صلى الله عليه و آله لا يبيعونى بالجنيب بالجمع صاعا بصاع فقال رسول الله صلى الله عليه و آله اذعوا الى قد عوله فقال له رسول الله صلى الله عليه و آله انتم مثله مثل فليل لمان عاملك على خيبر ياخذ الصاع بالصاعين فقال

مسئله ۳۳۸ قلت فی شرح السنة وهذا قول العلامة في ان لا يزيل شيئا من مال الربوا بحسب ما أخذ فضلا لا يجوز حتى يبيعه بغير جنسه يقبض ما اشتراه ثم يبيعه بأكثر مما ربح اليه ثم اختلفوا في العينة وهي ان يبيع الرجل السلعة الى اجل ويشترى بها من المشتري بأقل بنقد وعرض والى اجل قال الشافعي لا بأس به وقال ابو حنيفة لو اشتراه بأقل مما باع او بأطول من اجله لا يجوز والجنيب نوع من التمر وهو اجدود فهو وهو اجمع الذوق ويقال هو اخلاط حية من التمر **قلت** عليه الشافعي في شرح السنة البيضاء نوع من الدواب بيض اللون وفيه خادكة تكون بيلا ممتلئة السلت نوع من خبز البر قال بعضهم البيضاء الرطب من السلت هذا الذي يجمع الخلد يشبهه بالرطب في التمر ولو اختلف الجنس لم يصح التشبيه قوله في الفصل الرابع اذا تبين من علم هذا الحكم ان لا يجوز بيع التمر بالمطعم بحسب احد هما رطب الاخر ايسر مثل بيع الرطب بالتمر وبيع العنب بالرطب وبيع التمر بالرطب بالقد يدل هذا قول اكثر اهل العلم واليه ذهبنا لك والشافعي وصاحبنا الى حنيفة وجوزة ابو حنيفة وحمل

مصنف بالذاهو جنيبا رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود فروخته شود وخرار بمقابله نوزن را با هم وزن پس گفته شد و در خدمت آنحضرت صلى الله عليه وسلم هر آنی عامل شما بخرید میگویی یک صلح بمقابله دو صلح پس فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم طلبید آن عامل را پیش من پس طلبیدند او را برای آنحضرت صلى الله عليه وسلم پس فرمود او را آنحضرت صلى الله عليه وسلم آیا میگوی یک صلح را بدو صلح پس گفت آن عامل یا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقیر و تشنه دست من جنبیب با جمع باین حساب یک صلح بمقابله یک صلح پس فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم بفروش صحیح را بدو صلح بعد از آن خرید کن بدو صلح جنبیب را و الجنبیب نوع من التمر و هو اجدود و ترم و الجمع هو الذوق و يقال هو اخلاط حية من التمر ترجمه گوید از نجیب معلوم میشود که اگر کسی را تحصیل نفع که در آن منظور است مقصود باشد و آنرا العقد صحیح مستقل حاصل کند جایز باشد و نظر کرده شود بآن قصد و تشبیه داده نشود و او را بر باد این قاعده از امهات قواعد است هزاران مسائل غلافیه بر آن متفرع است شافعی صورت عقد را غالباً نظر میکند و مالک قصد عاقد را و ابو حنيفة گاهی صورت عقد را و گاهی قصد عاقد را و لهذا امام الحرمین و امام غزالی گفته که ابو حنيفة حرم نظام کرده است و الله اعلم و آنچه برین فقیر ظاهر است عقد درین باب آنست که آنحضرت صلى الله عليه وسلم و علم تلقین فرمود علم شرائع و علم مصالح و مباح و حرام و هر دو خبر داد لکن شرائع مضبوط تر است و در امر معروف و نهی منکر و باز خواست و لایة و حکام همان را اعتبار کرده اند و مصلح روح شرائع و خفی المکان است فیما بین و بین الداران باز خواست نشود و شرائع گاهی مقصود از آن شیخ سافتن مصالح است بصورت معلوم تا باز خواست ظاهر بآن متعلق نشود و گاهی مقصود از آن قطع رسم فاسد است از عالم نه آنکه در هر فروشی مصلحت یا مفسده بوده باشد و الله اعلم پس در حیلها که عقد صحیح باشد باعتبار علم شرائع و مباح و حرام و مصلحت است اگر مفسد برسانید مواخذة نیست و اگر رسانید و آنرا العقد جرات بر شرع کرده است مواخذة خواهد شد یا نه ان شاء الله عز و جل و باین منع از فروختن خرمات را خبر ما رخصت مالک بن عبد الله بن یزید بن زید الباعی اشخیره انه سال سعد بن ابی وقاص عن ابیضا

مصدق زاید و مقابلہ سقطا واقع شود و همین است محل حدیث نزد یک ایشان مترجم گوید احسن نزد یک فقیر است کمترین
 حدیث را محله و یک است مثلاً شخصی قصاب را گوید که چه قدر گوشت ازین گوشت حاصل شود قصاب گوید سبت رطل پس
 این شخص گوید که این گوشت را بمقابلہ سبت رطل از لحم بگیر اگر زیاده ازین برآمد پس آن از آن است و اگر کم برآید نیز از آن
 است و این نوع است از قمار و درین صورت حدیث موافق قیاس است و اندر اعظم باب بیع از این و الحاق آن
 حرام است بیع مزانین و بیع محاقله و آن بیع است که امر و زایل و یا را آن را اجاره یکنه شخص را در رخت باشد یا باشد از
 خزانیاں و شخصی دیگر بیاورد آنرا تخمین کند و در دل خود و بر پیش صاحب آن مال و بگوید این زراعت را یا رطب این
 قدر خض میشود پس زراعت یا رطب را همین ده و این قدر حب خشک از گاه جدا ساخته و خرا خشک کرده بود و همین
 هر دو را ضعی شوند و باید گیراد و دست نمایند و این حرام است و علت نزد یک شافعی را است و نزد یک مالک **عز قال**
عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم عن المزانية والمزانية بيع التمر بالتمر كيلاً وبيع الكرم بالذبيب كيلاً
 رسول الله صلى الله عليه وسلم منع فرمود از مزانین و محاقله و معنی مزانین خرید کردن خرا و تر است بخرا خشک و آن خرا و تر
 بموزن بشیر طویل یعنی بقدر سپاينه او مالک **عنه** قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم عن المزانية والمزانية
 رسول الله صلى الله عليه وسلم عن المزانية والمزانية اشتراء التمر بالتمر في رؤس الخيل المحاقلة كراء الأرض بالخط رسول الله
 صلى الله عليه وسلم منع فرمود از مزانین و محاقله و معنی مزانین خرید کردن خرا و تر است بخرا خشک و آن خرا و تر
 خزانیاں است او باشد و محاقله بپایه گرفتن زمین است بگنیم مالک **عنه** قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 الله عليه وسلم عن المزانية والمزانية اشتراء التمر بالتمر والمزانية اشتراء التمر بالخط قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 السبب عن تكملة الأرض بالذهب والورق فقال لا بأس بذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم منع فرمود از مزانین و
 و معنی مزانین خرید کردن خرا و تر است بخرا خشک و محاقله خرید کردن زراعت است بگنیم گفت این شباهت پس سوال
 کردم سعید بن اسیب را از گریه گرفتن زمین بر ورقه پس گفت هیچ باک نیست بآن قال مالک و عن رسول الله صلى
 الله عليه وسلم عن المزانية ونفس المزانية ان كل شئ من الخراف الذي لا يعلم كيله الا وزنه ولا عد و انتبه بنی صم
 من الكيل والوزن والعد وذلك ان يقول الرجل للرجل يكون لنا الطعام المصير الذي لا يعلم كيله الا بالخط والتميز والاشبه
 ذلك من الاطعمة او يكون للرجل السلعة من الخنطة او النوى او القصبك العصفرا والكرسف فذلك ان لا يعلم من ذلك
 ذلك من السلم لا يعلم كيل شئ من ذلك الا وزنه ولا عد و فيقول الرجل لرجل تلك السلعة كل سلعة من ذلك
 او من بيدها او من ذلك ما يوزن او عد منها ما كان يعد فانتقص من ذلك او كان اصاعاً التسمية بغيرها او وزناً
 وكن انطلا و عد كن او كن فانتقص من ذلك فعلى من جازى و قيل تلك التسمية فاما على تلك التسمية فممنوع
 لان ذلك على ان يكون لما زاد فليس لك بيعاً لكنه الخاطرة والفرق القاريد بل هذا لا لم يشترط منه شيء بل هو

مسئله اوله قلت فی شرح الستة طاعل علی هذا علم اهلا علم فالتدلیة بیع الثمر علی الشجر بحسب علی الأرض والمحاولة بیع الزرع بعد اشتداد الحب بحسب نقیبا والمحلة فی النحران للمساوات بینها شرط وما علی الشجر لا یجوز بکیل ولا وزن فاما بکیل و تقدیرها بالحرص وهو هذا ونحن لا یوزن فی التفاوت فاما ذاباع یحصل اثر من التاخر علی الارض وعلی الشجر یجوز لان المماثلة بینها غیر شرط والتقاویض شرط فی المحل فبعضها علی الارض بالنقل فبعضها علی الشجر بالنقله اقول معنی هذا الكلام ان سبب التحريم هو شبهة الربو او معنی قول مالک ان سبب التحريم معنی القمار وكلا الامورین صحیح قوله المحاولة كراء الارض بالحسنة اختلف الحدیث فی معنی المحاولة والاكثر ان المحاولة كراء الأرض كهيئة الترابنة فی النخل وكان ابوسعید رادیا لكراء هذا المعنی مساحته وقال مالک لا یجوز كراء الارض بالطعام وجوزها آخرون یشتی معلوم من الطعام كما یجوز بالالهو والدانیر واما لا یجوز فلینبت من تلك الارض یعد كراء ۱۲

مصدق ولكن فخر له ما سمع من ذلك الكيل والوزن او العدل علی ان يكون ما زاد علی ذلك ان نقصت تلك السلعة من تلك التسمية

اخر من مال ضا ما نقص بغیر من اعطاه اياه وان نادت تلك السلعة علی تلك التسمية تاخذ من المال ویب السلعة لا یغیر من ذلک طبعه بها نفسه فمثل يشبه القمار وما كان مثل هذا من الاشياء فذلك یبدخله كفت مالک ونهی فمرو آنحضرت صلی علیہ وسلم ازمنه وفسیر من اینه أنت که هر چیز که تخمین در یافته شود و دانسته نشود حقیقت پیمانه او را و نه وزن او را و نه شمار او را خرید و شود و تخمین معین از کیلوات و موزونات و معدودات مثال این آنست که گوید شخصی شخصی دیگر را که باشد نزد او تو ده از جنس غله که دانسته نشود علی تحقیق پیمانه او مثل گندم و خرما یا آنچه مانند آنست از غلات یا باشد نزد او تساع و غیر از جنس برگ و خت نیلوان یا خسته خرما یا ترکاری یا تخم محصفر یا پنجه دانه یا کتان یا ابریشم یا آنچه مانند اینست از متاعها که دانسته نشود حقیقت قدر پیمانه او و نه وزن او و نه شمار آن پس بگوید این شخص بصاحب مال که پیمانه کن متاع خود را یا امر کن و غیره تا پیمانه کن آن متاع را یا وزن کن از آن متاع آنچه وزنی است یا شمار کن از آن هر چه شمار نیست پس آنچه ناقص شود ازین قدر پیمانه کن آنرا یا ازین قدر ظل یا ازین قدر شمار پس بر من است تا دان آن تا تمام کنم آنچه معین کرده ام و بتو رسانم آنچه زائد باشد از آن پس آن از آن من است زیرا که بر عهده خود میگیم نقصان را و بدیل آنکه زیاده بر آن من باشد یعنی تو ده طعام ترا یا متاع مجهول الکیت ترا یا من قدر خریدم اگر سود آمد بر آن من است و اگر زیان آمد نیز بر من است پس این خرید و فروخت نیست بلکه این معامله در خطر انداختن است مال خود را و فریب است و قمار بدخلت میکند درین معامله زیرا که این مشتری نمیخرد از بائع چیزی را که برآورده است یعنی مقرر کرده است لیکن ضامن شده است بر آن او چیزی را که معین کرده است از پیمانه و وزن و شمار بشرط آنکه باشد او را آنچه زاید بر آن معین پس اگر ناقص شد آن متاع از آن معین گرفته باشد فروخته شد از مال صاحب خود سودا آنچه ناقص بر آید بغیر قیمت و بغیر همه که بخوشدلی داده باشد آنرا پس این معامله قمار است و هم معاملتی که مثل این معامله باشد پس قمار در آن داخلست میکند و الله اعلم مترجم گوید معنی الصدقة حرص و رشخ آمده در باب زکوة و از نجایانسته میشود که منع بجهت قمار است و اگر قمار یافته نشود مثل آنکه بنا بر حرص متعارف کند و دودن از غنمه اوسق خرید نماید صحیح باشد

مسئله قلت وعليه الشافعي في المذهب ويجوز بيع الثمر بعد بلوغه مطلقا وبشرط قطعه وبشرط ابقائه وقبل المصالحه اذ بيع منفعة الثمر لا يجوز الا بشرط القطع وان يكون المقطوع متفعلا به عند بلوغ حقيقه يصير البع مطلقا ويوم من القطع فتاويل الخ لا ينبغي ما قال محمد لا ينبغي ان يباع شيء من الثمار على ان يترك على الثمر حتى يبلغ ارضي الخ لا سحر اصفر العاهة الا في التي تصيب الثمر والشرح

مصفى ظاهره هو صلاح آنها يعني از آنها نيکه به بار و درختان ميرسد فلما من شود در ابتدا خشکی و آيد هالك عن ثمره حتى يهلك

ابن عمر از رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن بيع الثمار حتى يبدا صلاحها انتهى لمبايع والمشتري رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى فرواد فروختن بار و درختان تا آنکه ظاهره شود خوشي مال آنها منع کرد فروشنده را از فروختن و خریدن کننده را از خريدن هالك عن جميل لطويل عن انس بن مالك ان رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن بيع الثمار حتى ترهق قالوا يا رسول الله وان ترهق قال

حين تحمل وتصفر وقال رسول الله صلى الله عليه وسلم اياها رايت اذا منعت الله المشر فقيم ياخذ احدكم مال اخيه رسول الله صلى الله عليه وسلم منع فرواد فروختن بار و درختان تا آنکه خوش رنگ شود گفتند يا رسول الله چه در اوست از ترهق فرواد و فتيكه منع شود يا زور شود و فرواد رسول الله صلى الله عليه وسلم آيد يدي اگر نذر خدا تعالى بار و درختان را پس بگويم كه از ثمال هالك عن ابي الجولان محمد بن عبد الرحمن حادثة عن امه حمرة بنت عبد الله

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن بيع الثمار حتى تنجو من العاهة رسول الله صلى الله عليه وسلم منع فرواد فروختن بار و درختان تا آنکه خلاص شود از مصيبت يعني بحدی رسد كه بعد از آن در عادت ضرر ميرسد هالك عن ابي نازع عن خارجة بن

زيد بن ثابت عن زيد بن ثابت انكاري يبيع ثماره حتى تطلم الثريا زيد بن ثابت نهى فروختن بار و درختان خود را تا آنکه طلوع کند ثريا يعني از آفتاب دور شود و قبل از آفتاب طلوع کند و اين مدت است كه در عادت مصيبت بعد از آن ميرسد هالك انه بلغه ان محمد بن سيرين كان يقول لا تتبعوا محبة سبله حتى يبيض محمد بن سيرين ميگفت مفروديد سبله را در

خوشه آن تا آنکه سفيد شود قال مالك والا موعدا في بيع البطير والقتل والخزواجر والسيح اذ ابلأ صلاحه جلال جانيثم يكون للشتر ما ينبت حتى ينقطع ثم يوهى هالك ليس ذلك وقت موقت وذلك ان وقت موقوفه من الناس ما يدخله العاهة فقطعت ثمرة قبل ان ياتي ذلك الوقت فاذا دخلت العاهة بما حجة تبطل الثلث فصالح كان ذلك موقفا عن النجاشي

گفت مالك امر مقرر نزد يك مادر فروختن ترهق و خيار و خربزه و جزآنست كه فروختن آن چون ظاهره شود خوشي حال او طلال و درست است و بعد از فروختن از آن هر چه بريد از شترى است تا وقتى كه موسم آن منقطع شود و شجر ملك گردد و نميت

درين باب وقت معين و اين بنا بر آن است كه وقت او معروف نزد يك مردمان و سبا اوقات ميرسد او را آن وقت منقطع ميشود ثم ان قبل از گزشتن موسم پس چون برسد او را آن وقت بعد نقصان سيوم حصه يا زايده از آن پس اين قدر را وضع بايد كرد از موسم

مشتري از هي انخل احمر و اصفر اعانه الا في التي تصيب الزرع و الثمار و ترجم گويد رضى الله عنه حكمت و درين نهي آنست كه شتر ميش از ظهور صلاح منتفع نميت و در انتظار خشکی عزا است زيرا كه بسيار است كه عارضه ميشد آيد و آن شمار بر خرم پس

بلا خط اين حكمت تبيين مراد از اين حديث ميتوان كرد پس ميگويم كه بچ شمار چند نوع ميشود قبل از بدو صلاح و بعد از آن و مفرود

مسئله اول قلت وهو عند ابي حنيفة على الاستحباب عند الشافعي في القديم على الوجوه في الجدين على الاستحباب فلهذا
من باع ما لا صلاح له من متقية قبل التخلية وبعدها أو بغيره من متقية بعد ها ولو عرض هذا بعد كبره فالجواب
انه من ضمان المشتري قال المحلى ولقد يضمن ضمان البائع لما روي ان النبي صلى الله عليه وسلم امر بوضع الجواجر واجبه
بحمله على الاستحباب الجائحة لافاة المتة تملك الثمار والاموال الالهية السبعين ۱۲ +

مسئله اول شجر ومهره شجره شرط قطع وشرط لقا تا اوراق وطلق از شرط وورق قطع منتفع به باشد یا نه فنی قبل از بدو صلاح
است اگر منفرد از شجر باشد نه تابع شجر بلکه اگر شرط قطع کند و در آن وقت منتفع به باشد مانند غوره اگر که بهای تمیض مطلوب
میشود که درین صورت غرضیت و انتفاع تحقق است و در حدیث ابن عمر بن دیک سلم آمده نمی عن بیع السبل حتی میضی فان
انفاضا می کند که بعد از بیضا ض صحیح باشد و بهایست قول قدیم شافعی و وارد میشود که بیع معلوم نیست زیرا که طرق علم مختلف است
و اهل این شان از وراثت سبله حال زرعی می شناسند پس حکم و حکم ران است که در قشر متین ان فروخت و الله علم و در حدیث
نکرار شده که علامت بدو صلاح لون حمرة وصفرة است و آن مخصوص است بجزیه یکم و یکم شنگی متلون میشود و چیز یکم متلون
نمیشود و مانند حرمت را اقامت باید کرد و آن متوه است یعنی بای پر شدن و متنی بگی و بیشتر بودن و مراد از بدو صلاح
بعض از آنست اگر چه کم باشد زیرا که غرض معرفت نباتات است از عا بات نه وجود و تکلی پس اگر طلوع ثریا در قطب که بیع بجا
متحقق شده است مجرب باشد و در رفع عا بات آنرا نیز اعتبار توان کرد و اگر چه درین بیان مثلا حمرة وصفرة نیامده باشد
که از این تنبیه من ملویش الباب و الله اعلم را در وضع الجائحة باب و بیان ساقط کردن بعض از ثمن بسبب عیبتی که
بشمار رسد یعنی اگر بعد بیع و بدو صلاح آفتی برسد مانند زاله یا برف پس بقدر آن مالک از ثمن کم کند هالاک عن ابی حنبل
عن ابن عبد الرحمن عن عمر بن عبد الرحمن انه سمعها تقول بتابع رجل ثم جالط فی زمان رسول الله صلى الله عليه وسلم فما وجد

فما حشته تبین له النقصان فقال رب الحاکمان یضمنه لوان یقبله خلقه لا یرکب فذ هبت امر المشری و الله رسول
الله صلى الله عليه وسلم فن کتبت ذلک له فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم تا لا ان لا یفعل خیرا فضع ذلک ربی الحاکم فاتی
رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال یا رسول الله هو له عمره بنت عبد الرحمن گفت خرید کرد و مردی بار و رختان باغی
و زمان رسول الله صلى الله عليه وسلم پس کار کرد و ران و تدبیر نمود و آنرا تا آنکه ظاهر شد و اورا نقصان پس سوال کرد از خداوند
باغ که ساقط کند چیزی از ثمن برائے او یا نسخ بپس کند... پس سوگند خورد و صاحب باغ که بیع یک ازین دو امر نکند پس
رفت و در شتری پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس ذکر کرد این ماجرا پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس فرمود آنحضرت
صلی الله علیه وسلم سوگند خورده است آن شخص که نیک کار نیست پس شنید این سخن را خداوند باغ پس آمد پیش آنحضرت صلی
الله علیه وسلم پس گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم مطلوب او راست یعنی راضی شدم بیک ازین دو چیز و ا لک الله بلخه از عه
ابن عبد الرحمن فضع الجائحة خبر رسید با مام مالک که عمر بن عبد العزیز حکم کرد ساقط کردن بسبب عیبتی نبوی گفت
ابو صنفیه و شافعی در جدید گفته اند که وضع جائحة تحب است زیرا که در حدیث دیگر آمده است نفهم یا خدا حکم مال خیر این

مصنف

و صورتی است که وضع جایز نباشد و احد و شافعی در قیام گفته اند که واجب است و مالک گفته است که وضع
 کرده و وجوباً و در سیوم حصه یا زیاد از آن یعنی اگر مالک حصه سیوم یا زیاد از آن باشد ترجمه گوید رضی الله عنه بر صاحبان
 واجب است مطلق و غیر آن تا آنکه شمار کمال چنگی رسد بعد از آن واجب است تخلیه و میان او و در میان بستان پس اگر بیسبب
 نفرط و درستی بهر شدت شتری را خیار ثابت است و اگر نقصان بجیت آفت سماویہ رود و بقضائے اختلافات اعدا پیش آید
 از شافعی و قول آمده است استحباب وضع جایز و وجوب آن و از وجوب مخرج میشود که مبیع از ضمان بائع است و از
 استحباب مخرج میشود که مبیع از ضمان مشتری است و شافعی در حدیث میل با استحباب کرده است بایک یحیی بن مایس
 عنده عینا لان یكون بیع السلم و صحفا جائز نیست فروختن چیزیکه نیست و پیش بائع مبین که آنکه باشد بیع سلم

مالک انه بلغه ان رجلا اراد ان یبتاع طعاما من رجل الا جل فذهبت الى الرجل الذي يريد ان یبیه الطعام
 للسوق فجعل یریه الصبر ویقول له انما یحب ان یبتاع لك فقال لیبیع ان یتبعه ما لیس لك فاتی عبد الله بن عمر بن الخطاب
 له فقال عبد الله بن عمر لیبیع منه ما لیس عندك وقال للبا یبیع لایتم منه ما لیس عندك مروی
 که خرید کند طعامی را از مردی که آن وعده کرده تا میعاد پس بر او را آخر و که میخواهد که بفروشد بدست او طعام را
 بسوئے بازار پس شروع کرد که مینمود او را و او را میگفت او را از کداس تو ده دوست میداری که خرید کند برائے تو پس گفت
 مشتری آیا میفروشی بدست من آنچه نیست نزد یک تو پس آمدند پیش عبد الله بن عمر پس ذکر کردند این ماجرا پیش او پس
 گفت عبد الله بن عمر خرید کند و که خرید کن از او آنچه نیست نزد یک او و گفت فروشنده را که بفروشد بدست او آنچه
 نیست نزد یک تو الصبر جمع صبره ضم صا و مالک عن یحیی بن سعید انه سمع جمیل بن عبد الرحمن الخزاز یقول لیسعید

المسیب رجل یتبع من الارواق التي یعط الناس بالبحا ما شاء الله ثم ارید ان یشترط المضمون علی الاجل فقال له
 سعید ان یرید ان یشترط من تلك الارواق التي یتبع فقال نعم فنهأ عن ذلك جمیل بن عبد الرحمن گفت سعید بن مسیب هر آینه
 من مردی که ام که خرید میکند از عطا بائیکه داده میشود و مردمان را در قریه که سبی بجا راست قدریکه خداستالی خواسته است بجا را
 میخواهم که بفروشم طعام را که در فمه است پس گفت او را سعید آیا میخواهی که ایفا کنی ایشان را از عطا با که خرید
 کرده آنرا گفت آری پس منع کرد او را سعید بن المسیب ازین بیع بایک یحیی بن مایس یبیع طعاما لشراة قبل قبضه جائز نیست
 فروختن طعامیکه خرید کرده باشد پیش از آنکه قبض کند آنرا مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال
 من ابتاع طعاما فلا یبعه حتی یشتر فی رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود هر که خرید کرد طعامی را پس باید که بفروشد آنرا
 تا آنکه قبض کند او را مالک عن عبد الله بن عمر ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال یتبع من الارواق التي یتبع فقال نعم فنهأ عن ذلك
 حتی یقبضه رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود هر که خرید کند طعامی را پس باید که بفروشد آنرا تا آنکه قبض کند آنرا
 مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر انه قال کتانی زعم رسول الله صلی الله علیه و آله ان یتبع من الارواق التي یتبع فقال نعم فنهأ عن ذلك

مصنف من المكان الذي ابتعناه في مالى مكان سوا قبل ان يبعه عبد الله بن عمر كفت بوديم باور زمان رسول الله صلى الله عليه
 وسلم كخرید میگردیم طعام را پس آنحضرت صلی الله علیه وسلم می گماشت بر ما که را که بفرماید بقل کردن طعام از جای که خریده
 بودیم آنجا بسوخته جانے دیگر چیز آن پیش از آنکه بفرستیم آنرا عرض از نقل آنست که بخار مجلس تمام شود و قبض بوجود آید
 مالک عن نافع بن حلیه بن حزام ابتاع طعاما امر به بن الخطاب للناس قباع حلیه الطعنا قبل ان يستوفيه فيلزم ذلك عمر
 ابن الخطاب فرداه عليه قال لا تبتم طعاما ابتعته حتى تستوفيه حکیم بن حزام خرید طعامی را که
 عمر بن الخطاب امر کرد و بادل آن مروان را پس فروخت حکیم آن طعام را پیش از آنکه قبض کنند پس رسید این خبر عمر بن الخطاب
 پس رد کرد حضرت عمر بن حج را حکیم گفت بفروخت طعامی را که خریده باشی پیش از آنکه قبض کنی ترا مالک انه بلغنا
 صكوكا خرجت للناس في زمان مروان بن الحكم من طعام البحر فتبايع الناس تلك الصكوك بينهم قبل ان يستوفوها
 فدخل زيد بن ثابت ورجل من اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم على مروان بن الحكم فقال اتحل بيع الربوا يا مروان فقال
 اعوز بالله وما ذاك فقال هذه الصكوك تبايعها الناس ثم باعوها قبل ان يستوفوها فبعث مروان لهم سبعة غنم فباعوها فباعوا
 ايكن الناس و بعد و نما الى هلهما خبر رسید با ما مالک که براتهار برآمدند برت مروان و در زمان مروان بن الحكم از طعام
 جارد جاری می است بر ساحل دریا که کشتی آنجا فرو رفته آرند پس با یکدیگر خرید و فروخت میکردند مروان آن براتهار را
 در میان خویش پیش از آنکه قبض کنند پس داخل شد زید بن ثابت و شخص دیگر از اصحاب آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 به مروان بن الحكم پس هر دو گفتند آیا حلال میکنی بیع برار اے مروان پس گفت مروان نه ای حکیمم بخدا چه بیست این
 سوال پس گفتند این براتهاست که خریده کرد از مروان بعد از آن فروخته آنرا پیش از آنکه قبض کنند پس فرستاد مروان
 پیادها را که تخمس میکردند براتهارا میکشیدند آنرا از دست مروان و برد میکردند آنرا بسوخته خداوندان آن حال را عرض کرد
 ابن عمر قال سمع رجلا يسأل سعيد بن المسيب فقال في رجل يبيع بالدين فقال سعيد لا تبتم الا ما اديت الى رحلت
 منسي بن ميسرة شنيذ از شخصه که سوال میکرد سعيد بن المسيب را پس گفت هر آینه من مری اے ام که سفروشم بدین نیستی
 فروشم مالیکه بدست نباشد پس گفت سعيد بن المسيب بفروخت الاجیرے که با داده باشی آنرا بسوخته خانه خود یعنی در بعض
 و تصرف خود آورده باشی آنرا مالک عزی می بن سعید عن القاسم بن محمد انه قال سمعت عبد الله بن عباس و رجلا يسأله عن
 رجل اسلف في سبائك لا يبيعها قبل ان يقبضها فقال عبد الله بن عباس تلك الورق طهر و كذا ذاك شئت سوال کرد عبد الله
 ابن عباس را از حکم کسی که قرض داد و بر سبک قطعهای جامه است پس خواست که بفرماید آنرا پیش از قبض آن پس
 گفت عبد الله بن عباس این فروختن نقره عوض نقره است یعنی شبیه برائے نقد است و کرده داشت این بیع را
 قال مالك الامم المحقر عليه عند الذي لا اختلاف فيه انه من اشترى طعاما براءا و شعيرا او شاة او دابة او ثوبا او شيئا من
 الحيوان القطينة او شيئا مما يشبه القطينة فما تجنيه الزكاة او شيئا من الاخر كل ما كان النوى العسل الخ لغيره و ما كان النوى الشجر

مُسَوًى له قلت السبائب ثياب رفاق يمتية تعام أو مقانم والصدك الكتاب كان لأمره يكتبون للناس من انهم وعطيا تم كتبوا وكان الناس يبيعون ما فيها قبل ان يقبضوها ويعطون المشتري الصدك لم يقبضه فذل لك بيع الصكوك في شرح السنة اتفق اهل العلم على ان من ابتاع طعاما لا يجوز له بيعه قبل ان يقبضه فالا سواه فقال لشافعي عن فروق بين الطعام والصلوات ان بيع شيء منه لا يجوز قبل القبض فلا يوجب حنيفة وابو يوسف يجوز بيعه العقد قبل القبض ولا يجوز بيعه المنقول

مَصْفًى وما شبه ذلك من الاضرار فان المبتاع لا يبيع شيئا من ذلك حتى يقبضه ويستوفيه كذا في مالک امره که اجتماع وقع شرا برآن نزدیک ما آنکه اختلاف نیست در آن اینست که هر که خرید کرد طعامی را گندم باشد یا جو یا جوهر یا ذره یا زرن یا چیز از جنس قطبیه یعنی مانند عیس و نخود و لوبیا و آنچه مثل آن باشد که واجب میشود در وک زکوة یا چیز از نان خورثا همه آن زیت و عمل و روغن و سرکه و پنیر و شیر و شیر و آنچه مانند آن باشد از نان خورثا پس هر آنچه مشتری را باید که نفروشد چیزی از این چیزها تا آنکه قبض کند و تمام در تصرف خود را و از آن سرچم گوید رضی الله عنه که گفتیش علت تحمیم باید کرد پس از این عباس و رین باب ثابت شده است و لا احسب كل شی الا مثل الطعام و ازین جا دانسته شد که علت چیزیست شامل جمیع انواع بیع را نه مخصوص منقول یا مایهات یا عیالیه الفساد و نه بودن در دست غیر مطلقا زیرا که دست وکیل یا غلام و حکم دست بایع است پس علت تحریم ضعف حق مشتریست و ربيع پیش از قبض و متفرع میشود برین سله که بیع پیش از قبض زمان بایع است پس اگر تلف شود بافت سماوی یا با تلف بایع منسخ میشود بیع و ساقط گردد و ثمن و اتمام مشتری اگر دانسته کرده است قبض اوست و در نادانسته و قول آمده و در اتمام اجنبی نیز دو قول آمده و اگر معیب باشد بافت طویه یا به تعیب اجنبی یا بایع اختیار مشتری راست اگر راضی شد تمام ثمن بگیرد و الا فسخ کند پس اگر اجازت بیع که درارش از اجنبی بگیرد و به تعیب مشتری یا زینت و یا اجاره و بهی درین باشد بیع است درین بنی یا نه دو وجه آمده و اگر بیع درید غیر بایع باشد بدیعت یا شرکت یا قراض یا عاریت یا ماخوذ بسبب یا مانند آن بیع جایز است زیرا که حق بایع در بیع کامل است باز تجدید قبض که مدار نهی و اباحت است باید کرد پس چون بعرف رجوع میکنیم قبض هر چیزی که جداست پس قبض عقار تخلیه اوست برائے مشتری و تکمین او از تصرف در آن و افزای او از متعه و سکون اهل اوست و اعلام او بان حضور عاقدین و قبض منقول تحویل اوست بموضعیکه مختص باشد مشتری یا مختص نباشد زیرا که در حدیث آمده بیعت علینا من یا مننا با انتقاله من المكان الذی اعتناه منه و اگر مشروط باشد که در عقد وزن بیع یا کیل او یا ذرع او یا بدست در قبض از حصول مشروط چنانکه گوید بیعت نه الصبرة کل صلع بدرهم یا گوید بیعت نه الصبرة علی انها عشرة اصح و اینجا تحریم بیع چیزی که هنوز از آن خریداری نکرده است و ملک و گیر نیست بطریق اولی ظاهر شد سبب جواهر بار کیسینی است عامه باشد یا مقنعه و شک خطی که امرار برائے مردم میشود و آنرا بالفعل برات میگویند که وظائف و عطا یا بر حسب آن مییافتند و همان برات را مردمان غیر و خند پیش از آنکه قبض کنند وظائف و عطا یا را و میدادند بدست مشتری تا برود و بگیرد و آنچه در آن

مسئله ان قلت تعجبی است بن عمر باسوان تلخها بکسر و بفتحها بضم الهمزة کانت الذائیرة لم تقترقا و بینکما شیء فخرج الشافعی
الی جواز استبدال الثمن بثلثه لخصصه لخصصه من الثمن قبل قبضه فی المبیع و لا یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن
لاستبدال الثمن بثلثه موافقا لعلی بن ابی حمزة و لا یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
توافقا لعلی بن ابی حمزة و لا یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
اولا لم یجوز له ان یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
اولا لم یجوز له ان یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
والثانی یجوز له ان یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن

مضغ نوشته شده و بین است معنی صکوک و فقهائشقق اندر آنکه هر خریدار طعامی را جایز نیست فروختن آن و را
پیش از آنکه قبض کند و را بایک هل يجوز له ان یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
که بدل شده که در ذمه مشتری است خریدار چیز دیگر را پیش از قبض آن ثمن مالک غنای الزکاة سمع سعید بن
المسیب یسأل عن رجل یبصر الرجل خطه یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
سعید بن المسیب و سلیمان بن یسار عن رجل یبصر الرجل خطه یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
زرار را پیش از آنکه قبض کند آن زر را مالک عن کثیر بن شرف قال نه ساله بایک یبصر الرجل خطه یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
الرجل بالذهب الی اجل ثم یشتري بالذهب ثم یبصر الرجل خطه یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
محمد بن عمرو بن حزم را از حکم مردی که بفروشد طعام را بدست مردی بزرگ و موافقت بعد از آن خریدار آن زر را پیش از آنکه
قبض کند زر را پس ناپسند داشت از او منع کرد و آن مالک عن ابن شهاب عن رجل یبصر الرجل خطه یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
این روایت کرد و مترجم گوید رضی الله عنه تعجب کرده شد بحدیث ابن عمر باسوان ان تلخها بکسر و بفتحها بضم الهمزة کانت الذائیرة لم تقترقا و بینکما شیء فخرج الشافعی
الی جواز استبدال الثمن بثلثه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
از فروختن چیزی پیش از قبض آن و محمد بن الحسن تجویز کرد که خریدار عوض آن ثمن را پیش از آنکه قبض کند از او تنسیک
نمرد و با شرم و عود بدین نباشد و بین است قول ابو حنیفه و امامه فیهما ذهب ایشان بایک یبصر الرجل خطه یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
قبل القبض مکان شیء من الثمن هل يجوز و تنسیک و کند مشتری بعضی بیع را پیش از قبض بجا بچیند از ثمن آن بدین است
مالک عن محمد بن عبد الله بن ابی مریم انه سال سعید بن المسیب فقال فی رجل ابتاع الطعام بکسر و بفتحها بضم الهمزة کانت الذائیرة لم تقترقا و بینکما شیء فخرج الشافعی
الی جواز استبدال الثمن بثلثه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن
محمد بن عبد الله بن ابی مریم سوال کرد سعید بن المسیب را پس گفت من مردی که از ثمن چیزی که بفروشد طعام را بدست مردی بزرگ و موافقت بعد از آن خریدار آن زر را پیش از آنکه
صکوک در موضع جایی بسا اوقات خریدار میباید و دنیا روید و مردم بایک یبصر الرجل خطه یسبغ البایع قبل قبضه لخصصه من الثمن قبل قبضه لخصصه من الثمن

مسئله قلت وعليه اهل العلم واختلفوا في العلة التي يدل عليها الحكم في الوقاية بطل بيع مال متقوم كالخمر والخنزير وقال المحقق في

رسول الله صلى الله عليه وسلم عن النبي صلى الله عليه وسلم قال ان الله حرم بيع الخمر والميتة والخنزير والمغنى في المال كذا وتجاسة عينها في الحق ببابا في مجلس العز

مسئله قلت وعليه اهل العلم كذا اوقف ليجي عز الدين محيصة انه استاذنا الصوابا عندنا لا نرى عز الدين محيصة عن ابيته معناه عن جده

لا نه حرام بن سعد بن محيصة وليس لسعد هذا صحبة والى استاذنا انما هو محيصة ورواية حرام عن محيصة مرسلة

مسئله باب النهي عن بيع الخمر باب ورمع فروق من خمر مالك عز الدين بن اسلم عز الدين بن اسلم المصنف انه قال

عبد الله بن عباس عاين عاصم بن العنق قال ابن عباس اهتد رجل لرسول الله صلى الله عليه وسلم في ثوبه فقال له رسول الله

صلى الله عليه وسلم اما علمت ان الله حرمها قال لا فقال له انسان الجحيم فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم بمسارته فقال ما قرنتها ببيعها

فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الذي حرم الله بيعها حرم الله بيعها ففتح الرجل الذي يترحمه في ثوبه فقال ابن عباس وعنه سوال كرو عبد الله بن عباس

رازا في شيرة مكشدة انك لم تسمع من ابن عباس ببيعها فترسا ومرة براسه ان حضرت علي بن ابي طالب صلى الله عليه وسلم شرب خمر من فمودا ونهض

صلى الله عليه وسلم اورا ياندا نشي كه خدا تعالي حرام ساخته آنرا گفت نه پس سرگوشي كرد او شيكه برپيوت او بود پس انحضرت

صلى الله عليه وسلم فرمود بچه سرگوشي كروي با او پس گفت امر كرم اورا بفروختن آن خمر پس فرمود انحضرت صلى الله عليه وسلم به آنكه سكه حرام كرده

است شراب آنرا حرام كرده است بيع آنرا پس كشاده كرد آن مرد و بان سرودم زاده تا آنكه رفت انچه و آنما بود و الاك انما

عبد الله بن عباس ان رجلا من اهل العراق قالوا يا ابا عبد الرحمن انما نبتا عن عمر الفحل والعنق بعهده ثم اخبره ثم اخبره بافتاد عبد الله بن

عمر ان اشهد الله عليكم ولا تكتبون من بيع من اجز ولا نس في الا امر كرو ان تبيعوها ولا تباعوها ولا تصروها ولا تشربوها ولا تشفوها

ولا تشفوها فانها حرام على الشيطان جميعه از اهل عراق گفتند عبد الله بن عمر را كه ابا عبد الرحمن سهرانيه ما فرموده بچه سرگوشي

و در خان خرا و انك در پس مي افشايم آنرا تا خمر شود پس سفير و شيم آنرا پس گفت عبد الله بن عمر سهرانيه كه ابيكرو انما خدا را بر شما و

فرستگان اورا و سهر كه شنود اين سخن را راجع و انش بران كه من انك بيمه بيمه بياز نيد و شما را كه بفروشيد آنرا و نه خريدن آنرا

و نه آنكه بيفشاريد آنرا و نه آنكه نوشيد آنرا و نه آنكه نوشانيد آنرا پس سهرانيه خمر خشن است از كروا شيطان است بچه سرگوشي

السعد بن سهرين است اتفاق علماء و اختلاف كروند و علت حرمت آن خفيه بطلان بيع مال غير متقوم فته انچه خمر و

خمر و شافعيه گفته اند بنی فرمود انحضرت صلى الله عليه وسلم ان الله حرم بيع الخمر والميتة وعلت بنی وراشيان

نكرو و نجاست عين است پس محقق گروانيد شد بان باقی نجس العين را با آب كراهيت كسب بچه سرگوشي و كراهيت

كسب خون كشده از غير خمر مالك عز الدين بن محيصة لا نصار احد بنی حارثه انما استاذنا رسول الله صلى الله

عليه وسلم في حارة الجحيم فبنی عنها قديم بزل يسال و يستاذن فته قال علقه نقطه كذا فيقال بن سهرانيه انما هي و تنوري طلب كرو

از انحضرت صلى الله عليه وسلم و باره حرام پس منع فرمود انحضرت صلى الله عليه وسلم ان الله حرم بيع الخمر والميتة وعلت بنی وراشيان

ميناو است از انحضرت صلى الله عليه وسلم تا آنكه فرمود بنی ان شتر اكش خود را مني لحام و و انما و الاك انما عز الدين بن محيصة و انما

مالك انما خمر رسول الله صلى الله عليه وسلم عاين عاصم بن العنق بعهده ابو طيبة فامر له بصاع من خمر و امر اهل البيت بحفظوا احد من خمر

صَوْنِي له قلت وعليه العلم وفي شرح السنه هو ان يقول ببيع هذا الثوب بعشرة دلا هو على ان يقرضني عشرة دلاهم والدار بالسلف
القرض فهذا فاسد لا يجعل عشرة ورفض القرض ثمن الثوب فإبطال الشرط يسقط بعض القرض صار ما بقي من المبيع بمقابلة الباقي مجموعا ۱۲
قلت في شرح السنه قسم البيعين في بيعه على وجهين احدهما ان يقول بعثك هذا الثوب بعشرة نقدا وبعشر من ثمنه المستغنى عنه فاسد عند
الكثير من العلماء فانما ياتي على ان لا يميز بين الثوب والجلس فهو صحيح لا خلاف في ان لا يقول بعثك هذا بعشر من ثمنه او على ان يبيع بثلثك فاسد لا يجعل
ثلثه من ثمنه دينارا وشرط بيعه الجارية وذلك شرط لا يلزم واذ لم يلزم ذلك بطل بعض الثمن فيصير ما بقي من المبيع في مقابلة الباقي مجموعا ۱۲
بمن شئت في صفقة واحدة بان يبيع دارا وعين ثوب واحد فهو جائز وليس من باب البيعين في بيعه انما هي صفقة واحدة جمعت شيئين ۱۲
قلت وعليه العلم فقول الرجل ببيع هذا البعير لا يصح توكيدا لقوله حتى اتباعه من ذلك لا شأن له بذلك لا يلزم بطله بعد لكنه على ان
يعقل ولو اراد به العقل كان من بيع ما ليس عندك وكان منهيا عنه وهو الذي نفي عنه عبدالله بن عمر ۱۲

مصنف خون كشانيه ان حضرت صلى الله عليه وسلم وخنكم كروا ان حضرت صلى الله عليه وسلم ابو طيبة پس امر كروا حضرت صلعم
برائے او بيك صاع از قروا و فروغ خداوندان او را كه سبك گردانند از سر او خرچ او را شتر جمع گوید رضی الله عنه و بر همین است
اتفاق علما و محققین و وقع شده است در روایت يحيى بن ابن محبته انه استاذن و صواب نزد يك رواه دیگر عن ابن محبته
عن ابيه آمده و مخافه عن جده لان جده من سعد بن محبته و ليس سعد بن محبته و الذي استاذن انما هو محبته و رواه ابيه خرم عن
محبته مرسله باب النهي عن بيع و سلف باب وريان منع عقد كيه بيع كيه با شرط قرض دادن چیزه و دیگر باشد
هالك انه بلغه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم سلفا ان حضرت صلى الله عليه وسلم منع فروغ و ان عقد كيه بيع و قرض نه من
باشد ان شاء الله كيه كيه اين متاع با تو فروغم باين قدر شرط انكه ايتقدر مرا قرض بدی قال مالك في تفسير ذلك يقول الرجل للرجل
سلعتك بكذا او كذا اعلان تسلفه كذا او كذا فان عقلا بيعهما على هذا فهو غير جائز فان ترك الذي شرطه السلف ما شرطه من
كان ذلك البيع جائزا كذا مالك تفسير ان نسبت كه گوید و با شخص دیگر خرید كيه متاع ترا باين قدر و آن قدر شرط انكه قرض
دی مرا انقدر رواه القدر پس اگر تسلفه عقد كيه بيع كيه بشرط پس آن جائز نیست و اگر ترك كرد كيه بشرط كيه فروغ را از و
جائز است آن بيع شتر جمع گوید رضی الله عنه و بر همین است اتفاق جمهور باب النهي عن بيعتين في بيعة باب و منع كرون از
و عقد كه ضمن يك عقد باشد هالك انه بلغه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم نهي عن بيعتين في بيعة رسول الله صلى الله عليه وسلم
منع فروغ و ان عقد كه ضمن يك عقد باشد هالك انه بلغه ان القاسم بن عيسى سئل عن رجل اشترى سلعة بعشرة دنانير
نقدا و بخمسة عشرة دينارا الى اجل فذكره ذلك نفي عنه قاسم بن محمد سوال كرده شد از حال مرو كيه خرید و متاع را به
دينار نقد يا به پانزده دينار و عود تا مدت پس ناپسند داشت آنرا و منع كروا آن باب اذا قال ابيعك كذا لبيعتك ابتاعه منك
الى اجل و فتية كيه كيه را خرید كن فلان چیز را تا مدت كيه من آنرا از تو بوجه ميعاد هالك انه بلغه ان
رجلا قال لرجل ابيعك هذا البعير بنقد حتى ابتاعه منك الى اجل ففعل ذلك عبدالله بن عمر فذكره نفي عنه شخصه كيه گفت

مسئله قلت وعلاجل العلم وفي الوقاية صحا لبيع بشرط يقتضيه العقد كشرط الملك المشترك أو يقتضيه لان نفع فيه لاحد كشرط الا
بيع الداية للبيعة بخلاف شرط لا يقتضيه العقد وفيه نفع لاحد الا فاقدين او لم يبيع يستحق وفي المنهاج حتى رسول الله صلى الله عليه وسلم
عن بيم وشرط ويستثنى صور كالبيع بشرط الخيار والبراءة من العيب لاجل الرهن والكفيل ولو شرط مقتضى العقد ولا يخرج منه بشرط
ومما يقضيه قول المحلى لقي الشرط في الثاني ۱۲ **قلت** عليه الشافعي في المشهور في المنهاج ولو باع عبد بشرط اعتاقه فاشترى
صحة البيع والشرط قال المحلى والثاني بطلانها والثالث صحة البيع وبطلان الشرط وفي المنهاج والاصح انه لو شرط مع الحق راقى شرط

مستفاد يتحقق وبغيره كغيره كن برائت من اين شرط انبعاثه كغيره كن برائت من اين شرط ان موعد واما تيسر سوال كروشن ازین
ماجر اجد الله بن عمر را پس کرده داشت از او منع کرد و از ان شرط جمع گوید و همین است ندب علماء باب الفحی عن بيم وشرط
باب در منع کردن از بیع وشرط مالک عن هشام بن عمار عن عائشة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ما بعد فبال اجل

بشرطون شرط الیست فی کتاب الله ما کان من شرط یس فی کتابه فهو باطل ان کان مائة شرط قضاء الله احق وشرط الله
اوثق وانما الاول من اعتق مختص رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود خطبة البع حسیب مال مروان که شرط
میکنند آن چیز که نمیشود کتاب خداست یا بشرطیکه نباشد و امر خداست یا پس او باطل است اگر چه صد شرط باشد حکم
خداست یا سزاوارتر است عمل کردن وشرط خداست یا حکم تراست و غیر ازین نیست که دلا برائت که است که از او و مالک

عن ابن شهاب ان عبد الله بن عبد الله بن عقیب بن مسعود اخبره ان عبد الله بن مسعود ابتاع جارية من امرأة زینب
التفقیة و اشترطت علیه ان یعتقها فی ی بالثمن الذی تبیعها به فسال عبد الله بن مسعود عن ذلك عمر بن الخطاب فقال

عمر بن الخطاب لا تقر بها وفيها شرط **لا حرج** عبد الله بن مسعود خرد کرد و کنیز کے از زن خود زینب تفقیة زن
او شرط کرد و بر او که اگر تو بپوشی این کنیز را پس کنیزک از ان من است بهر با کنیزک بپوشی از ان من بپای سوال کرد و باید
بن مسعود ازین ماجرا عمر بن الخطاب را پس عمر بن الخطاب فرمود جمع کن با و مال آنکه در وقت شرط است برائت که

مترجم گوید همین است ندب علم باب هل يجوز بشرط لا یفید بشرط الاثنی آیا جائز است خرید کردن بنده بشرط آزاد
کردن مالک عن نافع عن عبد الله بن عمر عن عائشة انهم لما ذلوا من اذات از نشتری جاریه تعقیبها فقال هل یبایعکم

علی ان یکون دلاء ها کنا فذکرت ذلك لرسول الله صلى الله عليه فقال لا یمنعك ذلك انما الاول من اعتق
حضرت عائشة خواست که خرید کند کنیز کے را تا آزاد کند او را پس گفتند خداوندان ان کنیزک غیر تویم و برائت تو نبوده و آنکه
ولا را و برائت ما باشد پس حضرت عائشة ذکر کرد این ماجرا و پیش آنحضرت سلمی السطیة سلمی فرمود آنحضرت سلمی السطیة سلمی
باز را و ترا نفس ایشان یعنی از خرید کنیزک غیر ازین نیست که دلا برائت که است که از او و مالک غیر ازین نیست که

فی هذه القصصة جاءت بمرارة نستعین عائشة فقالت عائشة ان احب هلك ان ارضت و احب ان ارضت و احب ان ارضت
فقلت فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما و اعقبها انما الاول من اعتق مختص بید و مطلب و طای

مسئله (رقیبه ص ۳۶) الاولاد او شرط تدبیرها و کتابته او اعتاقد بعد شهر لوی بیع قال المحلل اتفاق بیع بطل^{الشرط}
 فی الوقایه لایعوض بشرط ان یعتقدوا بدیهه او یکاتبه ۱۲ **له قلت** وعلیهل العلم و فی الاوارد فی رسول الله سلم
 عن بیع الغر وهو استتار عاقبة الشیخ و تردد لایین یحتملین ممکنین کبیم الطیر فی الهواء و السهل فی الماء و
 فی الوقایه و لم یجز بیع ملک لم یصل او صید و القی فی خطیره لایؤخذ منه بلا حیل و لایبیع طیر فی الهواء
 و بیع الحمل و الشاج و اللبن فی الفروع ۱۲

مصنف میگوید از حضرت عائشه در مال کتابت پس گفت حضرت عائشه اگر دوست دارند خداوندان تو که بریزم
 در اسن ایشان قیمت تو یک دفعه و از او کنم ترا چنان کنم پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم خرید کن او را و آزاد کن
 غیر ازین نیست که و لا برای کسی است که آزاد کرد باب النهی عن بیع الغر و دفع بیع که در وقت شتری
 باشد مالک عن ابی حازم عن ابی دینار عن سعید بن السبیب از رسول الله صلی الله علیه و سلم عن بیع الغر
 رسول الله صلی الله علیه و سلم منع فرمود از بیع غر مانند آنکه بفروشد آنچه درین دریاست از ماهی و آنچه برین درخت
 شب میگذارد از مرغان و غیر آن از آنچه مقدور است تسلیم باشد قال مالک و من الغر و الخاطرة ان یعمل المرحل قل ضللتی
 او ابق علامه و من شیء من ذلك یمنون دینا و یقول رجل اننا اخذنا منک بعشیر وینا فان جعل المبتاع ذهباً یباع
 ثلثون دینار و ان لم یجد ذهباً یباع من المبتاع یعشرین دینار و قال مالک فی ذلك ایضا عیال یخرج ان تلك الضلالت
 و جعلت لم یجد احد من نقصت امر ما حلت بها من العیوب فذل اعظم المخرطة قال مالک و لا یمنع ان یخرج المخرطة و الغر
 اشتراء ما فی بطون الاثاث من النساء و اللیل لای یخرج امر لا یخرج فان خرج لم یجد لایكون حسناً اقمی
 امر تاماً امر ناقصاً امر ذکر المانی و ذلك کله یتفاضل انکان علی کذا اقیمة کذا و ان کذا اقیمة کذا
 گفت مالک از جمله فریب دادن و در خطر انداختن شتری آنست که قصد کند مردی که کم شد جانور او یا اگر خیت غلام او
 و بهای چیز از آن بخواهد دینار است پس بگوید مردی من بگیرم آنرا از تو بهت دینار پس اگر یافت آنچه را شتری
 کم شد از بایع سی دینار و اگر نیافت آنرا بر بایع از شتری بهت دینار گفت مالک درین عیب دیگر بهت اگر آن
 جانور کم شده یا غلام گر خیت یافته شد و انسته نمیشود که زیاده شد یا چه چیز رسد او را از غیب پس این اعظم مخاطره
 است گفت مالک و امریکه سلم است نزدیک ما آنست که از جمله مخاطره و غر خرید کردن چیزی است که در کم دادهاست
 خواه از نسا باشد خواه از جانوران برآید آنکه و انسته نمیشود و آید یا نه برآید پس اگر برآید و انسته نمیشود که حسن است
 یا قبیح درست خلقت باشد یا ناقص خلقت ذکر باشد یا اثنی و این همه متفاضل است اگر باشد خن پس قیمت آن
 چنان است و اگر چنان باشد پس قیمت آن چنین مترجم گوید یعنی الصدقة بر همین است اتفاق علماء در انوار مذکور است
 که نبی رسول الله صلی الله علیه و سلم عن بیع الغر و بیع غر پوشیده داشتن عاقبت شیء است و تردد آن در بیان دوست

مسئله قلت وعليه العلم وفي المذهب نهي رسول الله صلى الله عليه وسلم عن الملاصقة بان يمس ثوبا مطويا ثم يشتريه
عن ان يختار له اذا راها ويقول ذلكم ثوب قد بعته ولا يابى بان يجعل للبند بيعا قال الخليلي البطلان فيها لعدم الرواية وعدم الصفة
او ان شرط الفاسد وفي الوقاية لم يبح بيع الملاصقة والقاء الحجر للمنازعة وهي ان يشتريها ساعة ونزول البيعة اليها بالمشاء او وضع
عليه حصاة او ندينها الباطن اليه قال الشارح فبذلك البيعة فاسدة لان انعقاد البيعة متعلق باحد هذا الافعال فيكون
كالقمار **مسئله** قلت وعليه الشافعي وفي المذهب ونهى عن البيعة على بيع غيره قبل نزولها بان يامر المشتري بالقبض
ليبيعه مثله الشارع على الشارح بان يامر البائع بالقبض ليشتره بالثمن في شرح السنه عند الحنفية المراد البيعة على بيع غيره
هو السوم لان عند خيار المكان لا يثبت في البيعة فلا يتصور بعلا متواجبه ببيع الغير عليه **مسئله** قلت وعليه العلم في المذهب
من النهي عن الخشون ان يريه المشتري ليجزع عنه فيشتريها وفي الوقاية ذكره الخشون **مسئله** قلت وعليه العلم في المذهب من النهي

مسئله ممكنة مانذ فرقتن جانور ورويه او ما هي در آب باب النهي عن الملاصقة للمنازعة باب وبيان منع از بيع آلات
ومنازعة مالك عن محمد بن يحيى بن حبان عن ابي الزناد عن ابي عمر عن ابي هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال
والمناندة رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يمنع فرودا من ملاصقة ومنازعة قال مالك الملامسة ان يمس الرجل الثوب لا ينشره
ولا يفتنه ما فيه او يبتاعه لئلا يعلم ما فيه المنازعة ان يمس الرجل الرجل في ثوبه ويبتاعه الاخر اليه ثوبه على غير ما
منها يقول كل واحد منهما هذا عند الذي نهي عنه من الملاصقة والمنازعة كفت مالك ولا مست است كفت بانه
شخصه بجامه فكشاه انرا وطمع كند انچه درو سبت يا خري كند انرا وقت شب وماند چيز را كه درو سبت ومنازعة است كه بجامه
شخصه بسوت شخصه جامه خود را بر تابد ان شخص بسوت اين جامه خود را غير تامل از ايشان وگويد هر يك از ايشان اين جامه
او سبت پس اينست آنچه نهي كرده شد انرا از بيع لامست ومنازعة ترجمه كويد رضى الله عنه ويزعمين است اتفاق علماء
باب النهي عن البيعة على البيعة باب وبيع از فروختن بغير وقتن يعني شخصه متلع خود را بغير وقتن پس وگويد بازين
شخص خريد كن من بدست تو بغير ثمن مالك عن نافع عن عبدالله بن عثمان ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا بيع بعضكم

على بعض **مسئله** رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود كه بيع كند بعض از شما بعض باب وبيع از فروختن مالك
عن نافع عن عبدالله بن عثمان ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا بيع بعضكم على بعض قالوا نعم قال لا بيع بعضكم
ففسك انرا واما في وقتن كند غير رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود از فروختن وبيع است كه بدستى بالغ ايقاعه كالا في الزيادة في وقت
او نهيست در خاطر تو كه خريد كنى آنرا تا بپوي كند تا بغير تو ترجمه كويد رضى الله عنه ويزعمين است اتفاق علماء باب النهي
عن تلقى الركبان وبيع الحاضر للبادى باب وبيع اوقات با شتر سواران كاريون وبيع شهره برك وستانى
مالك عن ابي الزناد عن الاعرج عن ابي هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا تلقوا الركبان البيعة ولا بيع بعضكم
على بعض لا تناجسوا ولا بيع حاضر لباد ولا تصتروا المابل والغنم رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود

مسوی ۱۰ قلت علیه السلام ۱۲ قلت قال محمد بن یحییٰ بن فضال قطع الداهم والذائب لغير منفعة وماله كراهية قطعها لصوغها
 حلیاتی الذی یألفی لا تضرب فیها الذی احمه الذی یألفی والظاهر عندک ان المراد تحريم قطعها بالذی یألفی فی صورة الذی احمه ویفقد
 وزنه فلا یفطن لذلک لاهل المعاملة والله اعلم ۱۳ قلت علیه السلام فی الذی یألفی لا یصح یبعر العربون مان یشترونه وعینهم
 لیکون من الثمن رضا لساعة ولا فیهة قال المحلی عدم صحته لا شکی علی شرط الرد والهیبة ان لم یرضوا للسلعة ۱۴

مصنف ۱۵ لیوم عظیمه یوم یقوم الناس لرب العالمین ۱۶ وای آن کم کنندگارا وقتیکه پیوده گیند بر مردان تمامه گیند
 وقتیکه پیوده میدهند ایشانرا یا سنجیده میدهند ایشانرا زیان میدهند ایشانرا آیا انقضای دارند ایشانرا که ایشان
 برانگخته خواهند شد در روز بزرگ روزیکه استاد شوند مردان پیش پروردگار عالمها کالت عن عیسی بن سعید نه سید
 از السیب یقول اذا جئت رضا یوفون المکیال والمیزان فاطلک المقام بها فاذا جئت رضا ینقصون ملکک ان المیزان

قال الملقم ۱۷ مر بها سعید بن السیب یسکف وفتیکه برسی نبینے کہ اهل آن تمام سبب آن
 پیمان و تراز و راس و از کنی اقامت در آن زمین و وقتیکه برسی نبینے کہ اهل آن ناقص میسازند پیمان و تراز و راس
 کن اقامت را در آن یعنی تا شوی آنها بتو رسد باب الفی عن قطع الدینار والدردهم باب در منع کردن از فروختن مردان
 دینار و در هم یعنی ناقص کند میر و غیر آن مالک عن یحیی بن سعید نه سمر سعید بن السیب یقول قطع الذهب

والورق من الفساد ۱۸ و فی سعید بن السیب یسکف کہ بریدن طلا و نقره از فساد و راض است شریک بریدن از نیت
 از تحريم قطع دینار و در هم آنست که صورت و رسم و دنیا را بظاهر غلط گیر و باقی ماند بر نیت اصلیه خود و وزن آن کم شود
 با تفتن کنند باین نقصان صاحب محاله و الله اعلم باب الفی عن بیع العربات باب در منع کردن از فروختن مردان
 و عربان در سه را گویند که شتری در اول عقد بیایع بد بد آن شرط که اگر عقد تمام شد از جمله ایشان وضع خواهد نمود و اگر تمام

نشد عطیه باشد بغير بدل مالک عن الثقة عنده عن عمر بن شعیب عن زبیه عن جده ان رسول الله صلی الله علیه و آله
 فی عن بیع العربان رسول الله صلی الله علیه و سلم منع فروز از بیع عربان قال مالک و ذلک فی ترویج الله اعلم ان یسکف
 الرجل العبد و الولیة او یتکار علی الدابة ثم یقول للذی یشتراه منه و تکاری منه اعطیک ینار او در هم او اقرار او

من ذلک علی فان اخذت السلعة و رکبت ما تکریت منک فالذی اعطیک من غیر السلعة او من کراه الدابة
 وان ترکت یتباع السلعة و کراه الدابة فاعطیتک فهو لک بغير شیء گفت مالک من بین ما فی شیء
 ما و الله اعلم آنست که خرید کند مردی بده را یا کنیز کے را یا کرایه گیر و جاور سے بعد از آن گوید بخریدار که بده را
 کرایه گرفت از تو سید هم ترا و دنیا را یا در سه یا کنیز از آن یا کنیز از آن بین شرط که اگر از تو آن متاع را بخری
 شدم چیزیست را که کرایه گرفتم از تو پس آنچه دادم ترا از قیمت متاع وضع خواهد شد از کرایه بده را باشد و اگر تکلیف
 متاع یا کرایه جاور پس آنچه دادم ترا پس آن از آن است بغير بدل چیزیست شریک گوید و بین ما فی شیء

مسئله قلت وعلیه اشافی فی المباح ثبت بخیار المجلس فی انواع البیع ینقطع بالخیار بل یختار الزم و یستقر فی بینهم او یجوز
 بتفرق الا قول قال تفریق عند بل علی ما یقتضی عن البرهیم النخعی قال المتبایع ان بالخیار ما لم یتفرق قال قال ما لم یتفرق **ع** عن
 منطق البیعا اذا قال البایع قد بعته فلان یرجع ما لم یقل اخر قال شریک فاذا قال المشتري شریک بكذا او كذا فله ان یرجع ما لم
 یقل البایع قد بعته وهو قول بی حنیفة و العامة من فقهاء امام **ه** قلت ینتقل فی تفسیر فی الخیار قال المحلی عن الزم و یستقر (باقی مکرر)

مستفاد علی صاحبیه ما لم یفرق الا ببيع الخیار لرسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود خرید کننده و فروشنده هر یک از ایشان
 با اختیار است بر صاحب خود تا وقتیکه جدا نشده اند و در صورت بیع الخیار که اختیار تا وقتیت که باید برگزیده قرار کرده باشند
 مترجم گوید رضی الله عنه لابد است از تفتیش متعلقات این مسئله پس گویم حدیث وارد شده است در بیع پس عام باشد از بیع
 را از صرف و بیع الطعام بالطعام و سلم ثوبیه و تشربک و آنچه اسم بیع بران مطلق نیست معنی بیع دران یافته میشود و در حکم بیع
 نباشد مانند باران کس و سببه بلا ثواب و آنچه در معنی بیع است در حکم او باشد مانند صلح معاوضه و در سببه با ثواب و منفعة اجماع
 و مساقاة و صدق و وجه جاریست زیرا که بیک اعتبار معنی بیع یافته میشود که معاوضه است و در سایر احکام تفاوت واقع است
 و در حدیث شعیب آمد و ما لم یتفرقا او یقول احدهما للآخر اخر و یقول منسوب است و او اختیار بر اے عطف نیست و الا مجزوم
 میشود و بلکه معنی الی ان یا الا ان است و در حدیث موطن آمده است ما لم یتفرقا الا ببيع الخیار پس دانسته شد که قاطع خیار مجلس
 یک از دو چیز است تخیل یعنی اختیار از دم عقد کند و اختیار خود را ساقط کند و اگر یک ساقط کرده است و دیگری نکرده است
 اختیار اول ساقط شود و در الثاني و تفرق ابدان معنی تفرق ابدان باستقرار عرف دانسته شود پس در اصراف و خروج
 یک از دار یا صحر و بر سطح او اگر دار کبیره است خروج از صنفه بصحن تفرق است فقیر گوید و اگر دکان است در بازار خروج
 از دکان و از خانه او تفرق است معنی قنای مکان است از بازار که اساده خرید کنندگان خرید میکنند و اگر اجتماع زیاده از
 سه روز باشد و وجه میتوان شد اختیار باقی است زیرا که در حدیث مدار حکم افراق واقع شده است نه تعدد و باقی نیست
 زیرا که صورت قلیل الوقوع است و آن کامستثنی است و در صورت شرط خیار خیار مجلس نیست پس خیار از وقت وجود
 عقد معتبر باید کرد و از تفریجات مسئله اختیار مجلس آنست که اگر یکی از تبایعین و مجلس بیرونی یا قتل شود و وارث او اگر
 تنازع در تفرق یا شخ قبل از تفرق واقع شود قبل نانی را تصدیق کرده شود پس او اگر غلامی را که بر مشتری مستحق شود
 مثلاً پدر مشتری است یا سپرد او یا خیار مجلس ثابت است یا نه تخریج بر آنکه ملک مشتری راست یا بائع را باید کرد و الله اعلم
 یا بخیار الشراط باب در بیان خیار شرط یعنی اختیار یکم پیدا میشود یکی از متعاقدين را بسبب شرط اختیار حالان

عن عبد الله بن دينار عن عبد الله بن عمر ان رجلا ذكر لرسول الله صلى الله عليه وسلم انه يبيع فقال رسول الله صلى الله

عليه وسلم اذا بيعت فقل لا خلافة مكان الرجل فابيع يقول لا خلافة مرس و ذكر كرويش ان حضرت صلی الله علیه وسلم
 که وے فریب داده میشود و در بیعها سبب غبن و وقتیت یا نقصان بیع پس فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم و تحقیق که

مسئله ان قلت في شرح السنة اذا باع بغير شرط البراءة فحدث بيعي قبل القبض فله الرد وان حدث بعد القبض فنحو ما في المشتري
 فان اختلفا فقال لي انا نعم في رد المشتري وقال المشتري كان في يد البائع فقلت قول البائع نعم مع مبينة على المشتري لينة وقال في الرقيق
 خاصة بركة الى ثلثة ايام بلا بينة وفي الجنون الى سنة فاذا مضت السنة فقد بطل البائع من المثل وقال محل سنان عرف عمل الثلثة
 عهد السنة الا ان يضطر الرجل خيالته تا ايام او خيلا سنة فيكون ذلك على ما اشترطوا ما في قول أبي حنيفة فلا يجوز الحياء الا ثلثة ايام

مصنف بدو شد آنرا مشرجم گوید رضی الله عنه غش حرام است و خيار عيب ثابت است و مشررا اختيار راست بظهر عيب
 خواه وقت عقد باشد يا عاودت شود پیش از قبض بکذا في المنهاج باب عهد الرقيق في الايام الثلاثة اذ السنة باب وبيان
 لزوم عهد بنندگان در سه روز يا در يك سال مالك عن عبد الله بن ابي بكر بن محمد بن حرمان بن ابي عثمان بن هشام بن اسحق

كان اين كران في خطبة لعهد الرقيق في الايام الثلاثة من حين يشتري لعبد والوليدة وعهد السنة يا هر بن ابي
 ابن عثمان و هشام بن اسحق ذكر مسكروند و خطبة خویش عهد بنندگان سه روز است از ان وقت كه خريد كرده است غلام را
 يا كينك را و ذكر مسكروند عهد سه سال را و امر مسكروند بآن يعني اگر دين سه روز عيب ظاهري پيدا شد باز گرداند و اگر عيب مخفي مثل
 مرضيكه ميرود و آيد نند صرع و جرب و رسال با گرداند مشرجم گوید رضی الله عنه وقتيكه فروخت بنده را بغير شرط برارت
 پس پيدا شد بآن غلام عيب پیش از قبض مشري پس ميرسد او را كه رد كند و اگر پيدا شد بعد قبض پس آن از ضمان مشري
 است پس اگر اختلاف كردند بايع و مشري پس گفت بايع كه پيدا شد عيب در وقت مشري و گفت مشري كه بود عيب او در وقت

بايع پس معتبر است قول بايع بايدين او و لازم است بر مشري احضار كذا امان و قال مالك في رقيق خاصة بركة المشتري
 ايام بلا بينة وفي الجنون الى سنة فاذا مضت السنة فقد بطل البائع من المثل و عهد بنندگان خاصه كه رد
 كند او را يعني بسبب عيب تا سه روز بغير كذا امان و در جنون و عاودت تا يك سال پس وقتيكه گذشت يك سال هر آينه برى شد
 بايع از عهده خود و او تا دم محمد ميگويده مانع شنايم عهد سه روز يا عهد يك سال را مگر آنكه شرط كنم در خيار سه روز يا خيار
 يك سال پس هست اين حكم بر چيزيكه شرط واقع شد و او اذ قول ابو حنيفة جائز نسبت خيار كه تا سه روز يا ايام بايع عبد
 و شرط البراءة و لو قسم العيب هل يجوز سداه وقتيكه فروخت كرد بنده را و شرط كرد براءة خود را بر جميع عيوب و

ذكر نكره عيب را يا جائز است رد آن غلام بعلت آن عيب مالك عن يحيى بن سعيد عن سلم بن عبد الله بن عبد الله
 ابن عمر باع غلاما له ثمان مائة درهم فباعه بالبراءة فقال لئن ابتاعه لعبد الله ثم قال لعالم تسلم فاختصما الى

عثمان بن عفان فقال لعبد الله و به و لو لم يسلم لي فقال عبد الله بعته بالبراءة فقضى عثمان بين عثمان بن علي

عبد الله بن علي بن خلف له لقل باع العبد ما به طهر بعهده فابى عبد الله ان يحلف في ارتجاع العبد ففهم عندا فباعه

عبد الله بعد ذلك بالبراءة ففهم عبد الله بن عمر فروخت غلامی را از آن خود و پشت صد درهم پس فروخت آنرا بشترط

برائة از جميع عيوب پس گفت شخصی كه خريد كند او را بعبد الله بن عمر و دين غلام مرضی است كه بيان نكردی آن را

مسئله اول قلت دعيل الشاخي في اظهر احواله المذبح ولوايع بشرط برائته والبرهان ان يروى عن عيب بالحيوان كعيبه ونحوه قال
الحلي فلا يبرى عن عيب بغير الحيوان كالعقار والشياب مطلقا ولا عن عيب ظاهر بالحيوان كعيبه بل عن عيب ظاهر بالحيوان كعيبه ونحوه
يبرى عن كل عيب ظاهر بالشرط والنسبة لا يبرى عن عيب للحيوان بالبرادة منه قال محمد بن ابي نعيم ان ثابت بن ثابت قال قال مزنياع غلاما بالبرادة منه
من كل عيب كذلك باع عبد الله بن عمر بالبرادة منها وراها امرأة جائزة فيقول زيد بن ثابت وعبد الله بن عمر لا تحدثن باع غلاما او شيئا
وغيره من كل عيب ورضي بذلك المشتري وقبضه على ذلك فقد برئ من كل عيب ولم يعلمه لان المشتري قد برئ من ذلك ۱۲

مصفى پیش من پس خصوصت کردند با یکدیگر پیش عثمان بن عفان پس گفت آن مرد فروخت بدست من غلامی و باو
بر من بود که ذکر نکرد از پیش من و گفت عبد الله فروخت بدست او بشرط برادری پس حکم کرد حضرت عثمان بر عبد الله بن عمر که
سوگند خورد بر آنکه او که فروخت بدست او غلام را و نبود با او مرضیکه دانسته باشد آنرا پس قبول نکرد و عبد الله سوگند خورد
را و باز گرفت غلام را پس تندرست شد آن غلام نزد یک او پس فروخت او را عبد الله بعد از آن یک سزار و با الفصد و درهم
قال مالک الامام المحقق عليه السلام باع عبد الله اولاده او حيو انا بالبرادة من اهل الميراث و من غيرهم فقد برئ من

كل عيب فيما باع الا ان يكون علم في ذلك عيبا فلو كان علم عيبا فلو لم تنفعه تبريته وكان ما باع مردودا عليه
گفت مالک امر که اجماع واقع شده است بر آن نزدیک او حق شخصی که فروخت غلامی را یا کثیر که یا جانور را
بشرط برادری از عیب از اهل میراث یا غیر ایشان پس بے تعلقی شد از بر عیب و چیزی که فروخت گمراگند است دان
عیب پس نهان ساخت آنرا پس میدانست عیب را و پوشیده داشت فامد میکند او را بشرط برادری او بدست چیزی که
فروخت رد کرده شده بروی مترجم گوید فی البدن و بعد بشرط برادری از فروغ خیال عیب است نیست و خیال عیب
سخن گویم بعد از آن در سلسله ما نحن فیها متفق اند بر آنکه اگر در متاع عیب باشد پیش از بیع و شتری بعد از بیع بر آن
مطلع شود او را میسر و عیب معنی عیب چیزی است که در جنس بیع غالب عدم است و او ناقص میکند جنس بیع را
یا تمیت او را و قید غلبه عدم بحیث است که هر نوع مخصوص است بصفتی و قد صفات است در نوع آخر عیب نیست
مثلا عدد و حسن و درستی که در نوع قوس یافته میشود در زمانیت و همچنین جنس شامل که در رومی حاصل است در صفتی
یافته نمیشود پس نیافتن صفتی که در نوع دیگر یافته میشود نقصان درین نوع نیست باز صفاتی که درین باب باشد مستمر
می تواند بود آنچه زاید میکند قیمت را و این را و آن صفت کمال است و آنچه ناقص میکند و نقصان آنچه خارج است ازین
و عیب نمیتوان اطلاق کرد الا بر آنچه منقص قیمت او یا عین او باشد و تقدم عیب بر ملک شتری ضروریست و الا بخیار حاصل
نشود و تقدم عیب بر بیع امر او ظاهر است و اگر بعد بیع پیش از قبض باشد یا بدیهه که قبل بیع باشد زیرا که تا وقتیکه قبض نکرده
است از ضمانت با بیع است و اگر بعد قبض پیدا شد مستند است بسبب سابق مثل قطع یا بدیهه که پیش از قبض بوده است
حکم او حکم عیب سابق باشد و اگر رد صحیح شود و بیع مالک شده است پیش از علم آن رجوع کند بارش عیب و اگر عیب معلوم شد

مسئله له قلت فی المنہج ولو هلك المبیع عند المشتري او اعتقه ثم علم العیبه بحال ارش هو جزء من ثمنه نسبة الیه
 فانقص العیب من الثمن لو كان سلیما ولا صح اعتبارا قل قیمتہ من یوم البیع الی القبض فلو حث عند عیب قط الروتھرا ثم ارش
 الیایع ح المشتري وقتہ بہ والا فلیضم المشتري ارش الخاشاشی المبیع ویرد او یعزم البائع ارش التقدیم ولا یرد الوفاة ریاضی

مصدقہ بعد زوال ملک او تنزیر و ممکن است پس بایع را سیرسد کہ ارش نہ بد و مطالبہ عین کند و در عیب مفتوح مصالح بیع
 است پس ضروری باشد و باورت بحسب عادت لازم بود چون این مسئلہ معلوم شد باید دانست کہ در حدیث باب کیست مال
 اینست کہ شرط برادہ بیع فائدہ نمیکند و بری تنگی و انداز بیع عیب کہ مذکور نباشد و لهذا عثمان بن عفان رد کرد و بر این عمرو دیگر
 آنست کہ بری میشود از هر عیب و لهذا ابن عمر بنی صمد کرد و بر رضاند او تا آنکہ حضرت عثمان بروی بخردن سوگند تصانیف و
 اظهر آنست کہ شرط برادہ بری نیست از عیب باطن و حیوان کہ آنرا نمیدانند از عیب غیر حیوان زیرا کہ در حیوان صحت و سقم بسیار
 میباشد و با عیب کہ با بیع بران مطلع نیست و بخوابد کہ بر بیع خود وثوق حاصل کند تا مصالح بیع بر وی متوقف نشوند و فی نظر رای کہ
 غیر حیوان نیز محل عیب باطن میباشد و با بیع میخوابد کہ وثوق حاصل کند و الله اعلم و نہ از عیب ظاہر زیرا کہ مشتری ممکن است
 از معرفت آن و بر بایع نیز مخفی نیست و اگر مخفی باشد از جهت تقصیر اوست پس حاجت شرط نیست و نہ عیب باطن معلوم
 زیرا کہ عیب اگر نزد یک با بیع معلوم باشد ستر و خیانت است و بمنزلہ تصریہ و حصول وثوق تسمیہ عیب حاصل میشود و قول
 حضرت عثمان ظاہر است درین احتمال زیرا کہ سوگند داد بقد باع العبد و ما بہ و الله اعلم پس عبد السبن عمر قسم بخورد از جهت
 تورع و اگر قسم بخورد بروی لازم نمیشد پس دانسته شد کہ علم را دخل است در عدم رد و آنچه عیب ظاہر است بمنزلہ معلوم است
 والله اعلم **باب** اذا امتنع الراد و حدث عیب بخبر کف یقفہ فی ذلک و قلیکہ متنع باشد و بیع باید باشد عیب دیگر چو حکم
 کرده شود و ران قال مالک لایام المحقق علیہ عند ان کلم التنازع و لید فخلت منه و عبد فاعتقه کل امر دخل القوات
 ح لا یستطاع ح فقامت البیتانہ قن کار عیب الذی باعه و علم ذلک یا اعترا فاعیہ فار العبد و الولید یقوم
 و بہ العیال الذی کان بہ یوم اشتراہ قیرم التنازع و ما یز قیمة صحیحہ اقمته بہ ذلک العیال مالک لایام المحقق علیہ عند ان فی
 الرجل یشتري العبد ثم یظهر من علی عیب یرد منه و قد حث بہ عند المشتري عیالہ انما کان العیال الذی حث بہ مفسدا بہ
 مثل لقطع او لا عو و ما أشبه ذلک من العیوب المفسدة فان الذی اشتري العبد بخیر النظر ان احب یوضع عنده من عین العبد
 بقدر العیب الذی کان بالعبد یوم اشتراہ و وضع عنده ان احب یعزم قد ما اصاب العیالہ ثم یرد العبد فذلک لایام المحقق
 عند الذی اشتراہ العبد بہ العیال الذی کان بہ یوم اشتراہ فینظر کم ثمنه فان كانت قیمة العبد یوم اشتراہ بغير عیالہ
 دینار و قیمة یوم اشتراہ و بہ العیب ثمانون دینار و وضع عن المشتري ما یز القیمة فی ذلک و التنازع
 یوم (اشتری العبد) گفت مالک امر کیہ اجماع واقع شد بر آن نزد ما آنست کہ ہر کہ خرید کرد و کمیز کے راس جل گرفت آن
 کمیز کہ از وی یا خرید کرد و غلامے راس آزاد ساخت اور او سر چیز کیہ داخل شد و روے نقصانے تا آنکہ نمیتوان رد کرد

مسوی ۱۰ قلت فی شرح السنه و لا فرق عندنا لشافعی بین ان یکون السلعة فاعته او تالفه فیما انما یحتاجان و یرد قیمت السلعة
 و الیه رجع محمد بن الحسن ذهب ابو حنیفه الی انهما لا یحتاجان بعد هلاک السلعة عند المشتري بل القول قول المشتري حیث
 فاذا اختلفا فی الاجل و النجاء او الهون او الضمان فمعدن لشافعی کالاجتلاف فی التمتع یحتاجان و قال ابو حنیفه القول قول
 من ینقبها و لا یحتاج عندنا الا عند اختلاف الثمن ۱۲ قلت فی شرح السنه و هو قول اهل العلم لو باع المولی و باسمه
 مال لا یرحل مال فی المبیع الا ان یدبعه و فی الحدیث و لا یرحل علی انه لا ملک للعبد عما ینقبه لیس الاضافة الی المولی ۱۷

مصنف ۱۱ قال انه بلغه ان عبد الله بن مسعود کان یحدث ان رسول الله صلی الله علیه و سلم قال لما بیعنا فیما فی القول
 ما قال البایع او یزاد عبد الله بن مسعود و کنت که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود هر دو بیع و شرا کننده که با یکدیگر معامله خرید و فروخت
 کردند یعنی بعد از آن اختلاف کردند و گواه نداشتند پس سخن معتبر همان است که با بیع گفت یا نیست که در یک بیع یعنی اگر بیع شتم
 حق ظاهر شد بر قول با بیع اعتماد باید کرد و قال مالک لا مردن تا فی الرجل یشتری السلعة من الرجل فیمتثلها فان قال فیقول
 بعنکما بعشرة و نازله و یقول لمبتاع ابعثکما منک بخمسة و نازله یقال للبا یبع ان شئت فاعطهما المشتري بما قالان
 شئت فاحلف بالله ما یؤتی سلعتک الا بما قلک فان حلف قیل للمشتري ما ان تأخذ السلعة بما قال لیباع و اما ان اختلفا

بالله ما اشتريته الا بما قلک فان حلف بیعتی منها و ذلک ان کل واحد منهما قل علی صاحبک گفت الا حکم نکره که با بیع و فروخت
 شخصه که خرید میکند تا سه را از شخصه پس اختلاف میکند هر دو با بیع و مشتری و در بیعت پس میگوید با بیع فروختم بدست تو از ما به
 دینار و گوید مشتری خریدم از تو و بیعید نیار نیست که گفته شود در با بیع را اگر خواهی پس بده آن متاع را مشتری و در بدل آنچه میگوید
 و اگر خواهی شتم بخود که نفوذ ختم متاع ترا اگر آنچه گفتیم و اگر سوگند خورد گفته شود و مشتری را بیکی از دو کار کن یا بگیری متاع را با آنچه گفت
 با بیع و یا سوگند بخور یا که خرید کردم از تو اگر بدل آنچه گفتیم پس اگر سوگند خورد بی تعلقی شد از آن و این حکم از جهت آنست که هر کدام
 از با بیع و مشتری مدعی است بر صاحب خود ترجیح گوید همین است مذرب شافعی و امام محمد بوی در این مذرب رجوع کرده و
 شافعی فرق نکرده است در صورتیکه بیع قائم باشد و در صورتیکه تلف شده باشد و مذرب ابو حنیفه آنست که اگر بیع تلف شده
 باشد قول قول مشتریست باین و بر با بیع حلف نیست زیرا که هر دو جانب درین صورت مدعی نیستند و اندک بیکه با بیع فقط مشتری
 دعوی است و میکند مشتری انکار آن سه و زود و البینه علی المدعی و البین علی من انکر مسئله اگر اختلاف متبایعین داخل باشد فی
 اصله و صفه یا ضمان باشد یا در بین یا در کفیل پس این اختلاف مانند اختلاف در ثمن است که تخالف در آن جاری شود و یا مانند
 آن نیست بلکه سبیل آن سبیل سایر حقوق است که شکر آنرا شتم است پس میل شافعی مبسوط اول است زیرا که در حدیث تخالف
 با اختلاف ثمن تقیید نکرده است و حکم را بر لفظ بیعین و متبایعین اداره فرموده است پس هر چه از متعلقات بیع است در آن
 داخل باشد و میل ابو حنیفه ثبانی است زیرا که تخالف بخلاف قیاس است و احکم الحخاف لقیاس لا یجیدی لما سوی
 المنصوص و آنچه غالب است و حکم مبرور نص است و اختلاف ثمن غالب افراد اختلاف متبایعین است و الدائم با مالک العبد
 للبا یملک الا ان یشترط المبتاع مال غلام از آن فروخته است مگر آنکه شرط کند خرید کننده مالک باشد و تا فم عبد الله بن مسعود

مُسَوًى

له قلت وعليه العلم ومعنى الدارحة ان يشترط به بائنة مثلاً فيقول بعتك بالاشترى لم يدخل فيه شيك الشراء

قال باقار علي دخل مع ثمنه جرة الكيال الدلائل الحارس ومخوذلك مغلبة الواقية ۱۲ له قلت فالشركة ان يشترط في بعض الشرائع

مصنف

عمر بن الخطاب قال راجع عدل وله قال غلام البايه الان يشترط لانتاج عمر بن الخطاب فرموده که بفروشد بنده را و بدست

اولی است پس مال او فروخته راست مگر آنکه شرط کند خرید کننده تشریح گوید فی الذم عند و شرح السند آمده است و چنان

نخستار اهل علم که اگر فروخت آن غلام را مولی او و تمام او مال است داخل نمیشود مال او و بر سبب و فی الحدیث ولایة علی ان لا ملک

للعبد انما اضيف للمال الیه کافضاته اجل الی الفرس یعنی ثابت نمیشود ملک غلام را جز این نیست که اضافت کرده شود مال سبوت

او مانند اضافت بهل است سبوت اسباب المراجعة باب در بیان تحصیل بیع قال ملک لا امر بالمعقود علیه عندنا فی الذم

یشترطه الرجل من بلد ثم يقدم به بلداً آخر فبیعه مراجعة انه لا یحیی ابوالساسة ۱۳ اجر المطی لا الشد لا النفقة واکول

بیعت ما کول البزق حملان فانه یحیی اصل الفرض لا یحیی فی بعض البایه من یسلمه بثلث کلها فاجب علی کل واحد

العلم به فلا یاس علی گفت مالک امریکه اجماع واقع شده است بر آن نزدیک ما و در ماها که خرید کند آنرا شش از شهر

بعد از آن بیار و آنرا از شهر و دیگر پس بفروشد آنرا بطریق مزاجه آنست که حساب کنند در آن اجر و الا ان را و نه مزدوری بستن

و بار بند نمودن را و نه خرچگی و در راه کرده باشد و نه گرای خانه که مال در دست نهاده باشد و اما اجرة تلمه و گرایه سواری سبب بر آئینه

آن شمار کرده میشود در اصل شش و حساب کرده نمیشود در اصل مال بیع را مگر آنکه خبر و بدایع کس را که خریداری کند او با بنه چیز را

پس اگر نفع سلم دادند او را بران همه چیز را بعد و انستن و خبر و ارشدن بران پس باک نیست آن تشریح گوید یعنی مزاجه آنست که

خرید کند متاع را بعد و در هم مثلاً بعد از آن بگوید بشتی که میفروشم این متاع را بتو در بدل آنچه خرید کرده ام بافع یکدم برده

در هم یعنی یکدم برده و در هم زیاد میگیم و فی المنهاج ما حاصله و فیکه گفت فروخته شود در بدل چیز که خریدار و داخل کنند در آن

سوائه قیمت اصلی و اگر گفت فروخته شود بپوش آنچه صرف شد بران از من داخل شود با شش آن مزدوری و زن کننده و دلال

و کاهبان و مخوان و این است حاصل عبارت و قایه نیز و الله اعلم باب الشركة والتولية و المذلة و بیان شرکت و تولیت

و اما بیع قال مالک الامم و ان لا یاس بالشركة والتولية و لا قاله فی النکاح و غیره بعض ذلک و لم یفصل ذلک

بالتفقد لم یکن فیہ بیع و لا و ضبیحة و لا تاخیر فان دخل ذلک من اود و ضبیحة و تاخیر من احد من اصحابها و ما البیعة غیر ما یجر

البیعة و لیس بشركة و لا بتولية و لا قاله گفت مالک و علم نزدیک ما آنست که بیع باک نیست بحد شرکت و نقد و امیر

و اما له بیع در طعام و غیر آن قبض کند صاحب این عقود یا کند و فیکه نقد باشد و در آن رب را را کند و نقضان را نیز شمار

پس اگر داخل شود از این عقود یا در وقت یا وضع نقضان یا تاخیر از یکجا نبی مع یا شش این عقد بیع کرده حلال میکند آنرا

هر چه حلال میکند بیع را و حرام میکند آنرا هر چه حرام میکند آنرا و از این عقود بیع یک نباشد تشریح گوید تحقیق شرکت آنست که شش

متاع را بخرود و دیگر را بپوش آن متاع شرکت خود سازد بپوش آن چه در حصه بعض واقع شده است از شش و تولیه آنست

مُسَوًى. رقيقه ٣٢ حصه من الثمن التولية من يبيع بمثل اشترى في الاقاليم يترااد البعير عليه مال العلم ان قلنا واما طباق

اهل العلم الربوا من الكيماشوا نزلوا وقع هذه العقد فهو باطل لا يجزى له من المال انه ان كان ذو عسر ففيه كمال انقاذ الى الميسر ١٢

مصنف که بفروشد آن مثل را مثل آنچه خرید کرده است بدان بلا زیاده و نقصان و اقاله شیخ میباید است و در کردن بیع و

شمن از هر جانب و الم اعلم باب حرمة الله الربا حرام کرده است خدا تعالی ربو را قال الله تعالی الذین یأکون المرءیة

يقومون الا يقوم الذي يتخبط الشيطان من المسى ذلك بانهم قالوا انه البيع مثل الربوا واجله الله البيع وحرم الربوا فمن

مَوْحِظَةٌ مِنْ رَبِّهَا تَقُفُّ لَهُ وَأَسْلَفَتْ وَأَمَّا عَلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ أَنَا نَكْمُ سَيُورُنَا

سود را بر چیز نذازمیرا و خود مرا چنانکه میخیزد سلیقه و دیوانه کرده باشد اورا شیطان بسبب آسیب رسانیدن این بسبب است

که ایشان قصد جراین است که جارت نامند سودستی جارت و سودی بر ابراست بهیت و جود صنعت در هر دو و

سنة ست و سمانی چار و دو روزم که است از بخارا پس میریزید باو پند و انجباب پروردگار او پس باز ماند از در
روایست از آنکه گشت قبل از این که این است و نه آن خود است میتر از آنکه ترخورد از دست و کار او گشت شرم

سبوت خداست اگر خدا میفکند و بداند که خود کند سبوت خود را و سوسر ایشان باشند گمان و دوزخ زند ایشان را و افعال و اعمال

يُحَقِّقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِيهِ الصَّدَاقَاتِ اللَّهُ لَا يَجِبُ كُلُّ كَفَّارٍ أَتَيْتَهُمْ مُوسِكِنْدَةً خَدَّائِي رِبْكَتِ سَوْرَةٍ أَوْ زَادَهُ مَكِينِدَةً رِبْكَتِ وَتَوَابِ

صدقة را و خدا دوست نیدار و هر پاسا از نه کاران الذين امنوا و عملوا الصالحات قاموا الصلوات و اتوا الزكوة و اخرجوه

عندنا هم ولا خوف عليهم (هم عز و جلال) هر آنکه ایمان آورده اند و کارهای نیک را شنیده اند و با او شهادت نماز را و از بند

زکوة را ایشانراست مزد ایشان نزدیک پروردگار ایشان و نسبت هیچ ترس بر ایشان و نه ایشان اندر بگن شومند و اینها

الذین آمنوا اتقوا الله وذروا ما بقى من الربوا ان کنتم مؤمنین ای مسلمانان تبری از خدا ترک کنید هر چه باقی مانده است

ادبراً کریمان سیدان لم تفعلوا فاذنوا بحرب الله ورسوله وان تبتم فلكم رؤسا مواکم لا تظلمون ولا تظلمون

پس اگر نہ وید این فرمان اہی را پس جبر و اسوید جبے از جاب حد و رسول او را دوبہ لغید پس ستار است اس نامہا ستار

سماں میں پیدا ہو کر کچھ عرصہ تک وہاں رہا اور پھر اپنے وطن کو لوٹ آیا۔

ما شاء الله ان اكرمنا مساندك انزهره است سر كنند از مالك عزيزدين اسلمه انقول كان الربوا فاقا لحي كاهلته از كيونه الاجل

على الرجل الحق الى اجل فاذا حل الحق قال انقصه امر تربي فان قضى خذه ولا زاد فحق وانما عند الاجل زيد من سلمت

رہا کہ جاہلیت میں یہ لوگ کبھی نہ تھے اور نبی بھی نہیں تھا۔ مگر جب وقت دین آ گیا تو ان کی دنیا بے ہوش ہو گئی۔

١٢ تنجبط ليعرعه انجبط ضرب على غير اتياق ١٣ كما لين من المس الجنون والممسوس الجنون واصله اللس باليهنسي به لان الشيطان يهيه ١٤

کمالین مرغطه وعظ ۱۲ ومن عادای من عادای باغ تخلیه ۱۱ وکله تختی ای بزیل برکته ۱۰ وکله کل کفاری تخیل الی الی ۱۳

1. The first step in the process is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the problem.

مسئو له قلت عليه العلم في المنهاج ولا يجوز شرطه صحيح عن مكشور في زيادة فلو تركه هكذا بلا شرط لمحسن

وقال عن لا باس بذلك اذا كان من غير شرط او شرط عليه وهو قول ابي حنيفة ۱۲ +

مصنف پس اگر ادکر دیگر وقت دین را و الا زیادہ مقرر کر دہے اور حق و صاحب حق موقوف و است از دور مدت مترجم

گوید رضی اللہ عنہ برہین است اتفاق جمہور علماء و سہرانیہ سوداگر بائراست و اگر واقع شد این باطل است و واجب بشود

مگر و ادن اصل مال و اگر دین صاحب عسرت است پس حکم مہلت و ادن است تا وقت بسیار یا بھن سلف سلف

فلا یشترط افضل منه و اما ان بغیر شرط جاز ہر کہ قرض و ہر قرضے را پس باید کہ شرط نکند بہتر از مال خود و انچہ باشد

بغیر شرط جائز است **ہا لک** انہ بلغنا رجلاً انی عبد اللہ بن عمر فقال یا ابا عبد الرحمن فی اسلفتی رجلاً اسلفاً واشترطت

علیہ افضل مما اسلفتنہ فقال عبد اللہ بن عمر فذلک الربوا قال فکیف تأمرنی یا ابا عبد الرحمن فقال عبد اللہ بن عمر

السلف علی ثلثۃ اوجه سلف تسلفہ ترید بہ وجہ اللہ فلان وجہ اللہ و سلف تسلفہ ترید بہ وجہ صاحبک فلان

وجہ صاحبک سلف تسلفہ لتلخذ خبیثاً بطیب فذلک الربوا قال فکیف تأمرنی یا ابا عبد الرحمن قال رجلاً تشق

الصیغۃ فان اعطاک المثل لذلی اسلفتنہ قیلنہ وان اعطاک دون الذللی سلفتنہ فاخذنہ فجرت ذل ان اعطاک

افضل مما اسلفتنہ طیبۃ نفسیہ فذلک شکرک **ہا لک** واک اجرم ان نظرت مردے آپیش عبد الرحمن عمر بن عمر گفت

اے ابا عبد الرحمن ہر آئینیہ من قرض و ادوم شخصے را و شرط کر دم باوی بہتر از انچہ و ادوم اور پس گفت عبد الرحمن عمر بن عمر

ربواست گفت آن مرد پس بچہ چیز امر میکنی مرا اے ابا عبد الرحمن پس گفت عبد الرحمن عمر قرض و ادن ہر شے تم است میکنی

این است کہ قرض بدی شخصے را و بطبی بان رضامندی خدا تعالی پس تراست رضامندی خدا تعالی و تم دوم آنست

کہ قرض بدی شخصے را و بطبی رضامندی ہنشین خود پس تراست رضامندی ہنشین تو و تم سیم آنست کہ قرض بدی

شخصے را تا بگیری حرام را بمقابلہ جلال پس انیت را گفت رائل پس بچہ امر میکنی مرا اے ابا عبد الرحمن گفت سہ بنیم کہ

پارہ کنی صحیفہ را پس اگر بدتر از ما تدا انچہ قرض و ادہ قبول کنی و اگر بدتر اکثر از انچہ و ادہ پس بگیری آنرا تو اسب و ادہ شود و ترا

و اگر بدتر از بہتر از انچہ و ادہ ہووی و آن مال کہ خوش باشد آن نفس او پس آن شکر است کہ بیا آوردہ است آنرا ہر کے تو

و تراست اجرا کہ مہلت و ادوی اورا **ہا لک** عن نافع انہ سمع عبد اللہ بن عمر یقول من اسلف سلفاً فلا یشترط افضل

عبد الرحمن عمر میگفت ہر کہ قرض و ادویں باید کہ شرط نکند اگر و ادن آنرا **ہا لک** انہ بلغنا عبد اللہ بن عمر **ہا لک** یقول

من اسلف سلفاً فلا یشترط افضل منه و انکان قبضت من سلفی فلو لم یجب الیہ من سلفی فلو لم یجب الیہ من سلفی فلو لم یجب الیہ من سلفی

و ہر قرضے را پس باید کہ شرط نکند بہتر از آن و اگر چہ کیست شت علف ہائید پس آن را است **ہا لک** عن محمد بن قیس المکی

رحمہ **ہا لک** من اسلف سلفاً علی وجہین احدہما قرض لا یشترط فیہ مقرر من غیر الاجر و الشکر و وجہ الماد فی ہین البایع و الثانی ان یطی

الانی سلفۃ الی اجل زیادۃ فی سلف المہم و عند السلف وجہ السلم **ہا لک** فی جمع البجار

مصنف عن مجاهد بن قنبله قال استسلف عبد الله بن عمر بن دجل درهم ثمن قضاة درهم خيلهم فقال الرجل يا ابا عبد الله
 هذا خير من دراهم التي اسلفتك فقال عبد الله بن عمر قد علمت ذلك ولكن نفسي بدنالك طيبة قرض گرفت عبد الله
 ابن عمر از شخصی و درهم را بعد از آن ادا کرد و در آنجا که بهتر بود از آنها پس گفت آن مرد ای ابا عبد الرحمن این درهم تو بهتر اند
 از در آنجا که من قرض داده بودم ترا پس گفت عبد الله بن عمر هر آنجا که دانی و دانسته ام این را و لیکن خاطر من خوش است بآن مترجم
 گوید رضی الله عنه سلف اینجا یعنی قرض است یعنی قرض ملکیتش است بآن شرط که رو کند بدل او را و آن بیع نیست
 بلکه عقد است که ابتدا یعنی تبرع دارد و آخر یعنی مبادلت و لابد است از صیغه و الله بر آن مانند اقرضتک و اسلفتک خذ
 مثله و ملکات علی ان ترد بدل و اصره فی حاجتک و رد بدل فقیر گوید و اگر در شهر رواج دادن قرض بغیر قرض باشد که از
 قرائن میوان فهم نمود جایز باشد مانند آنچه در معاطاة گفتیم و اگر ثانیاً اختلاف کنند یکدیگر گوید میباید بود و دیگر گوید قرض قول
 صاحب مال باین معتبر است و لابد است در قرض از ایلته تبرع و جایز است قرض در هر چه مسلم در آن جایز است از
 حیوان و غیر آن از آنچه بوضف شناخته شود و در قرض خیر اختلاف کرده اند اقوی پیش فقیر حوازا است اگر عت اهل شهر علم بود
 و سب باشد و در شلی روشنی لازم شود و در مقوم نیز روشنی جایز است زیرا که در حدیث مسلم آمده است که آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم کبر قرض گرفتند و نزدیک رد کردند و باین حدیث پس رباعی را دادند و جایز نیست اقراض بشرط زیاده یا رد صحیح عرض
 کسر یا آنکه در شهر دیگر دهد و درین صورتها شرط لغو شود زیرا که عبد الله بن عمر با بطلان شرط فرمودند بطلان عقد و یا بشرط
 اجل مسمی درست است یا نه ظاهر روایات موطا و در منع است زیرا که گفته فلا تشترط الاقضاء و ظاهر قرآن عظیم حوازا است
 اذ اندانیم بین الی اجل مسمی فاكتبه زیرا که شامل است قرض و سلم را و چون در قرض معنی تبرع موجود است ملک او میشود
 بقبض و سلم و قرض اگر اداء بشرط حاضر که جایز است قبول او واجب نیست چنانکه ابن عمر بیان کرد و اگر در قرض سلم
 مدین سلمه را حاضر نمود و باین اجل نرسیده است حکم آن از حدیث موطا که در قصه مکاتب آمده است میوان افند کرد پس اگر
 در عدم قبض پیش از اجل ضرر لازم میشود چنانکه مسلم فیه یا قرض واجب است و محتاج میشود و علف متحرک است و عدم
 قبول و اگر غرض صحیح نباشد و مودی را غرض صحیح است جبر کرده شود بر قبول آن و اگر مسلم و مسلم فیه را نزد یک اجل و غیر
 محل که آنرا شرط کرده بود یافت لازم نیست او را قبول کردن اگر آن چیز را موقت حل باشد یا در عدم اخذ و این غرض
 صحیح باشد و الا جبر کرده شود بر قبول مقدمه گاهی تعیین کرده میشود مثلاً را به بیان نسبت او بجلوس و آن چهار نوع
 باشد تولیت و مشارکت و مباحث و مخالفت و آن صحیح است بشرط علم عاقدین و اگر لفظ با اشتراک به ذکر کردن ملاد
 باشد و اگر با قیام علی ذکر کرد اجرت کیال و دلال و حارس و رفاد و قصار و صباغ و سایر انراجات که برای استخراج کرده است
 همراهش معتبر باشد و اگر بیانی بلیعش دانسته بود و آن خلاف واقع ظاهر شد یا عیبی حادث شده است یا علتی دیگر
 در وقت عقد که مخیر میثبت است مانند اجل ظاهر شد و قول آمده است توفیق بواقع و لزوم آنچه بیان کرده است نظر

صنوی له قلت في هذا يتوكله الشرائع وهو قرض استفاد به المقرض سقوط خطر الطريق وفي الأثر من شرط القرض
أن لا يخرج منفعة فلو شرط أن يرد ببلد آخر لم يفسد من خوف رواج وغيره ما فسد إذا ملك المقرض فيه **مسألة** قلت وعليه أن العلم بصله
في الصحيحين أن النبي صلى الله عليه وسلم قال لكوفي ديني علي بن أبي حمزة روي كما قال ليبيك يارسول الله فاشأريد أن تضع الشرط
عن دينك قال كعب قل فعلت يا رسول الله قال قمر فاقضه من أصل على النصف معناه الأجر عن النصف فقال هل تعلم في
التطبيق بيننا وبين هذه الأثران لا تثار في الموضع هذا في الحال في كتابنا بهذه التقوى على أن يكون له دين على نسا إلى أجل فلا يعلم
أن بعضهم عن بعض الذين قبل الأجل يعلم الباقى وكذلك لا يعلم أن لا يخذل قبل الأجل بعضهم عن بعض من أجل ذلك لا بأس من أجل أن يعلم
البعض يسقط البعض ويؤثر الأجل لحلوله لا يبرأ من القرض والقرض لا يجوز فيه شرط الأجل للبائع بالقرض لا يجوز فيه شرط الأجل للبائع

مصنف باعنا وبرهين أول وبأنه راضى بشه است بائع بائع تقرير كرهه ياب إذا سلف سلفاً فلا يشترط أن يعطيه
في بلد آخر وقتئذ قرض وبه قرضه را پس باید که شرط کند آنکه بدو در شهر دیگر فالت انه بلدة ان عن شرطه فالت
في جعل سلف طعناً على أن يعطيه في بلد آخر فلو كان ذلك غير شرطه فالت قال فابن الحنفى يعني بملا أنه عمر بن الخطاب
فرمود و باب مروكية قرض واد طعام را بشرط آنکه بدو در آن طعام در شهر دیگر پس ناپسند داشت آنرا حضرت عمرو
گفت پس کجاست مزد و بر داشتن آن شهر دیگر مترجم گوید رضی الله عنه و بهایه که است سفاح آمده است و آن قرض
است که مقصود مقرض بآن استفاده سقوط خطر راه باشد و فی الاثر اما حاصله از شرط قرض آنست که قصاصت
نکند پس اگر شرط کند که بدو در شهر دیگر و مقرض را در آن غرض باشد از خوف یا زیاده نشت یا غیر آن فاسد است
ولا یبیک المقرض فيه با آنکه بائع یقین شود که لا يجوز ان یقتد قبل الاجل علی ان یعطى البایع شئاً من حقه
وقتئذ نیز بر مقتضی تاسیعاوے جایز نیست که بالفعل و به قرض را پیش از امان میعاد بشرط آنکه کم کند فروشنده چیزی
از حق خود **مسألة** التنازع بین سعید بن عبید بن ابی صاتم مولى السفاح انه قال بعثت بثلثی من اهل ارضه

الاجل ثم اردت ان اخرجهم من ارضهم فوضع عنهم فيقول وفي ما كنت عن ذلك زيد بن ثابت فقال لا افرك ان اكل
هنا ولا تتركه اوصلت گفت فروختم جامه را از آن خود بدست اهل نخاه تاسیعاوے بعد از آن قصد کردم که سفر کنم
سبوت کوفه پس طلب کردم از من که من کم کنم حق خود را از ایشان و ایشان بالفعل و بندهم پس سوال کردم ازین بجز
زيد بن ثابت را پس گفت زيد امرينکم ترا که خوری آنرا و نه آنکه بخورانی آنرا **مسألة** عن عثمان بن حفص بن خالد عن
شهاب بن سالم بن عبد الله عن عبد الله بن عمر انه سئل عن الرجل يكون له اهل في بلد فيضع عنهم هذا الحق ويحمله
الأخر فلو كان ذلك عبد الله بن عمر عن عتبة عبد الله بن عمر را سوال کرده شد از حال شخصیکه بستاند او را این بستاند
تاسیعاوے پس کم کند از وے صاحب حق و زود بدو آنرا آن شخص دیگر پس ناپسند داشت آنرا عبد الله بن عمر روایت
کرد از آن مترجم گوید تعقب کردند این را بحديث ابن ابی حذر و فیه نظر زیرا که ظاهر آنست که قصد ابن ابی حذر باین
مسألة قوله فاین اكل ای اجرة الطعام و صار ذلك قرضاً بشفقة و بهر باب بالنسب ۲ عمل

مسوی له قلت وعليه المشافعي في المنهاج يجوز اقراض ما يسلم قبل الموعدة التي لا تغل للمقرض في الاظهر وبه والمثل في
المثل في المقوم المثل وقيل ترد القيمة المبكر في الابل بمنزلة الغلام من نجاوه واذا طاعت ببيعة البعير قيل للذي كسر باع
ولا نفق رباعية وذلك اذا انت عليه ست سنين ودخلت في السابعة يقال جل خياراى مختار حسن ۱۲ *

مصنف حلول اجل بوده است و جابوني الصحيحين ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لعبد بنى دينة على ابن ابي حرد
يا عبد قال ليبيك يا رسول الله فاشا ربيده ان ضح الشطر من دنيك قال عبد قد فعلت يا رسول الله قال ثم
فاقتضه واين صلح است بر نصف و ابراز نصف ديگر و قول اهل علم و تطبيق اين حديث و آثار مذکوره در منياست
که حکم آثار در وجوب است و حکم اين حديث در حال است و في کتاب الرحمة ما حاصله اتفاق کردند علماء بر آنکه کسی را که باشد
از وى دين بر شخصى تا ميعادى پس حلال نيت اورا که کم کند از حق خود بعضى دين را پيش از ميعاد تا بالفعل بدهد اورا
باقى دين و همچنين حلال نيت اورا که بگيرد و پيش از اجل بعضى دين را عين آن و بعضى آنرا استع و ديگر اتفاق کردند
بر آنکه باک نيت چون بگذرد ميعاد از آنکه بگيرد و بعضى را و ساکت کند بعضى يا مؤخر گرداند تا ميعادى پس ترجم گويد نزد يك فقير
دين اعم است از قرض و جابى نيت شرط ميعاد و در قرض و البيع بالتمن الموصول يجوز فيه شرط الاصل كذا في الرحمة وغيره
يا آب يجوز ان يستسلف بكذا فيقتضه بكذا مثله او افضل منه من غير شرط جابى است که قرض کرد و شرط وجوب آن

پس او کند شرط وجوب آن تا بدان يا بهتر از آن بغير شرط **هالك** عن زيد بن اسلم عن عطاء بن يسار عن ابي ذر عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال يستسلف من

عطاء بن يسار عن ابي ذر عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال يستسلف من

انظر اياه فان خيرا للتاخير منهم قضاء ابو رافع گفت که قرض گرفت رسول الله صلى الله عليه وسلم شرط وجوب آن پس آید پيش
آنحضرت صلى الله عليه وسلم شتران صدقه گفت ابو رافع پس امر کرد آنحضرت صلى الله عليه وسلم مرا که او کم شتر وجوب آن
اورا پس عرض کردم که بيا قسم در شتران که شتر خوب شش ساله پس فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم بده اورا همان شتر
خوب پس هر آئینه بهترين مردمان بهترين ايشان است از روى او دين قال هالك الامام الحجة عليه عندنا ان يستسلف

شيئا من الحيوان بصفة و بخلية معلومة فانه لا بأس بذلك وعليه ان يترك مثله الا ما كان من الولا فانه يحتاج

في ذلك الذريعة الى احلال ما لا يحل ولا يصح و تفسير ما كره من ذلك ان يستسلف الرجل لجاره

فيصيبها ما بدله ثم يردّها الى صاحبها بعينها فانك لا يحل ولا يصح ولم يزل اهل العلم يتوجهون
بخصوصه فيما حدثت مالک امر که اجتماع واقع شده بر دى نزدیک ما آنست که هر که قرض گرفته است چیزی را
از جاوران بر صفت معلوم و نشان معلوم پس هر آئینه هیچ باک نيت بدان و واجب است بر او آنکه رد کند مثل آنچه

عنه فيه دليل على جواز استئراض الحيوان و بقره في الزم و هو قول الاكثر خلافا لابي حنيفة ۱۲ محلى ولكن قال محمد بن محمد بن ابي حنيفة
رافع و قيل ابن عمر عند لا بأس بذلك اذا كان من غير شرط و هو قول ابي حنيفة اخبرنا مالک عن نافع عن ابن عمر قال من استلف سلفا فلا يشترط ان يرد
قال محمد و هذا ما لا ينبغي ان يشترط افضل منه ولا يشترط عليه احسن منه فان الشرط في هذا لا ينبغي و هو قول ابي حنيفة و العائنه من نعمنا ۱۳ *

مسئله اول قلت وعلیه مال معلوم المانع بشرط فيه تسليم المالك وكون المسلم فيه متناوياً بهم حالاً وموجباً لرضا طرفي
 المجلل العلم بالاجل وبشرط كون المعلوم القدر كذا او زناً او عتلاً او معرفة الادوات التي يختلف في الاغراض خلاف ظاهرها
 وذكرها في العقد على وجه لا يؤدي الى غرض الوجود وفي الوفاية يصح فيما يعلم قدره وصفه كافي ولا يعلم قدره وصفه كافي لغيره ان شرطه متناوياً وصفه
 وقدره معلوماً واجله معلوماً فاقله شهراً وفي شرح الستة السلف له معنيان في المعاملات احدهما القرض الثاني السلم وثالثه
 هتلة لشأنه لو كان متجلاً لشرط معرفة الاجل ولو كان مكياً لا وهو متناوياً لشرط معرفة الكيل والوزن فمعرفة الموصوفين لفظاً لا في
مصفى گرفته است مگر آنکه باشد از جنس کینه کان پس هر آینه ترسیده میشود و درین فرض وسیله گردانیدن آنرا
 بطرف حلال کردن آنچه حلال نیست و پسندیده نیست و تفسیر آنچه مکرره داشته شد از آن آنست که قرض گیرنده
 کینیز که راس جامع کند باو هر قدر که خواهد باز و کند آنرا الباسباب آن بعینها پس این حلال و پسندیده نیست و
 همیشه بودند اهل علم که منع میکردند از آن و خست نمیدادند در آن تحکیم را و الله اعلم بآب مجوزات سلفی
 طعام موصوفی بشرط معلوم الاجل مستثنی جایز است که قرض دهنده با آن مال خرید کند طعام صفت کرده شده
 بزرخ معلوم تا میعاد مقرر مالک عتراض عن عبدالله بن عمر انه قال لا بأس بلسان سلف الرجل الرجل في
 الموصوفين معلوم الاجل مسعى بالم يكن في ذرع لم يبد صلحاً و ثمره صلحاً عبدالله بن عمر گفت
 بیع باک نیست در آنکه قرض دهنده شخصی در شخصه صفت کرده شده بزرخ مقرر تا میعاد عین تا وقتیکه نباشد در
 زرعتی که ظاهر نشده است صلاح او یا میوه که ظاهر نشده است صلح او و ترجم گوید رضی الله عنه سلف اینجا نیست
 است و آن بیع شئی موصوف است در ذمه و شروط صحت بیع همه و سلم لازم است و امور دیگر نیز در کارست یکی
 از آنجمله تسلیم راس المال است و مجلس عقد زیرا که اگر کسی هم بالفعل نباشد بیع کالی با کالی لازم آید و آن باطل است
 و لفظ سلف شمر آن و اگر راس المال منفعتی باشد مانند سکنی و اراض او جایز است و واجب در آن صورت قبض آن
 عین است و اگر در لفظ عقد تعیین راس المال نکرد قبل انقضای مجلس تعیین کرد و آن بحق عقد باشد و آیا رتبه راس المال
 کافی است یا لا بدست از معرفت قدر و قول آمده است نظر بکلول تسلیم با احتمال نسخ و لفظ ابن عمر صحیح معلوم ظاهر
 در اشتراط معرفت قدر است و از آن جمله بودن سلم فيه دين و ذمه او و آن داخل در حقیقت سلم است و الا سلم باطل
 نباشد و این دو لفظ با آن مشعر اند پس اگر سلم در عید حاضر واقع شود سلم نخواهد بود و آیا بیع باشد یا نه دو قول آمده است
 نظر لفظ و معنی ثانی پیش فقیر اقوی است و اگر لفظ اشتراک کرد و سایر شروط سلم را رعایت نمود اقوی نزدیک تسلیم
 بودن است و از آنجمله مقدور تسلیم بودن نیز و یک اجل و الا باطل باشد و داخل در قول خدا تعالی ولا تحاکموا بالهوى
 بینکم بالباطل و در مقدور تسلیم معتبر عرف ناس است پس اگر در مجلس عقد نزدیک نقل یافته میشود یا معاوضت
 رباعی بست نزدیک عالم انظم بهمت شرط سلم نه بیش نه کم به صفت و نقد قد قبض باطل نه تسلیم راس مال سلم

مصنف آنست که نقل کرده میشود برائے صحیح باشد و اگر نقل کرده نمیشود اصلاً برائے بدقیل میکنند برائے صحیح
 نباشد و اگر عقد در چیزیه واقع شد که در همه آفاق پیدا میشود و در آن سال در جائے عقد پیدا نشد یا نسخ کرده شود یا صبر کند
 تا مدت و بعد از آن بیع و قول آمده نظر بآنکه از عقد مقدور تسلیم بودن در آن موضع است و بآنکه لفظ عقد عام است و در صورت
 ابتاع عموم لفظ مسلم را خیار باشد و نسخ فی الحال و صبر بآنکه یافته شود و از آنجا معلوم القدر و الوصف بودن و باین است
 معنی فی الطعام الموصوف و ذکر طعام اینجا بنا بر تصویر صورت مسلم است نه برائے احتراز پس عام باشد جمیع سلمه را که قابل
 وصف باشند نه آنچه معلوم الوصف نباشد و معنی معلوم الوصف آنست که بیان کند اوصاف او را بوجهیکه علم عاقدین بعض
 غیر عاقدین از اهل بلد متعلق شود و موصوف بعض کلام یا اشاره آن بوجهیکه غالباً نزاع منقطع شود و استقصاء و وصف
 که بعزت وجود آنجا جایز نیست و در باب باطل داخل میگردد پس لابد وصف در هر نوع جدا باشد فقیر گوید از معلومیت
 و مجهولیت بر عرف ناس است و سهر اهل شهر بر عرف خود اند چنانکه تجاری از بعض تابعین نقل کرده است و الله اعلم باجملة
 اشکله چند ذکر می باید کرد تا بدان شق تفتیش عرف میگرد باشد مراد از قدر کیل و وزن است و عدد و در آنچه به عدد و قدر نوشته شود
 و اشاره بکوزه خاص یا حجره خاص که مثل آن معتاد نیست فاسد باشد و اگر جمیع کند در میان کیل و وزن مثلاً چند صاع خطه
 که بوزن کند ابو و قضیق ممنوع است بخلاف جمیع در میان عدد و ثقیل و وزن آن که متعارف است و لابد است از معرفت
 اوصاف آنکه ناس آن متخلف باشند پس آنچه مضبوط نگردد و بسبب اختلاف ارکان با انواع مختلف مانند معاین طعمه
 سلم و در آن صحیح نباشد فقیر گوید اگر اهل شهر در اطعمه مطبوخه و خبر و غیر آن قدری در صفت نهاده باشد که بآن مفهوم میگردد
 صحیح باشد چنانکه اشاره کردیم و در آنچه نادر الوجود باشد مانند لحم صید سلم صحیح نیست و در ثیاب جنس و طول و عرض و غلط و
 وقت ریسان و صفات و رقت و نعوت یا خشونت لابد است در ذکر جنس و نوع و نسبت بلد و عتق یا حدشته آن لابد است
 و در عیان جنس و نوع و ذکوره و انوشت و سن و طول و قصر او بتقریب و در آن باب قول نخاسین اعتبار میاید که در تخمین
 در هر جنس قول اهل آن جنس و قول ابن عمر بن عمر معلوم و معنی را حمل است بیکه آنکه شن معلوم الوصف باشد تا اگر نشناخت
 سلم لازم گردد و شن تالف شده باشد بآن وصف رجوع کنیم چنانکه یک قول شافعی است و دیگر آنکه امری ذکر کرده است
 که مخصوص سلم نیست و آن سلم شن است برویت یا بوصف چنانکه در باب بیع گذشت و قول ابن عمر را
 اجل سمی معنی آنست که اگر در سلم اجل باشد لازم است تسمیه آن بوجهیکه نزدیک اهل عرف اشتباه بر خبر و پس اگر ذکر
 اجل نکرد و حالاً منعقد شود و اگر بکمال آن تصریح کرد جایز باشد محل تسلیم نمیزد که میاید که اگر عرف کفایت آن نمیکند و الله اعلم
 باب التی عن استبدال السلم فی قیل قبیه باب در شیخ از تبدیل سلم فی پیش از آنکه قبض کند آنرا غیر آن قال مالک
 الارض عندنا قیمن سلف فی طعام بصره معلوم الی اجل مسمى علی الاجل فلیجوز له ان یتبعه عند البایع و قال ما یتبع منه
 قال کانه لا یتبع له ان یاخذ منه الا ورقه او درهم او الثمن الذی دفعه الیه بعینه

مسئله قلت وعليه العلم في الوقاية ولم يميز التصرف في داس المال المسلم في الشركة والتولية قبل قبضته والتمسح
 لا يبيع المسلم قبل قبضه ولا الاعتياض عنه ١٢ قلت لا من بالكتابة ولا شها وعند فقل كان يبيع بالتمسح بالاحتياط
 عند العلم والتمسح والتفوق على صحة توقيت الإجل في التمسح لوجه ببيع السلم واختلاف في القرض في شرح السنة ذهبا الثاني إلى أنه لا يلزم ذهب
 مالت إلى أنه يلزم قول عموم الآية مع مالت ذلك في حلت الآية على أن الكتابة لا تجعل الشهادة مضمون بالكتابة وإن لم يكن
 من عليه الحق أو كيد لا يكتب الكتابة لقراره وأن نقض الشهادة في الأموال لا يوجب أمثاله أن الأشهاد أكد استعياها من الكتابة في النجاة
 الحاضرة وإن القرض شرط صحة الوضو لأنه تعالى ذكره في محل تفسير الرهان وإن كتمان الشهادة حرام وقيل لسفر في صحة الرهن
 انتفاي لا احترازي لأن النبي صلى الله عليه وسلم رهن درة من رهن دى في المد بنية ١٢ +

مصنف والله لا يشتري منه بذلك الثمن شيئا حتى يقبضه منه وذلك لما ذكرنا في الثمن الذي دفعه إليه صرف
 في سلق غير الطعام الذي يتباع منه فهو بيع الطعام قبل أن يشتريه في ١٢ قلت ما لك امر كي يقرر
 است نزد يك علماء ما در باب شخصه كه ميشي وادور خريده بخرم سمين تاملت حين پس علول كرد اجل پس نيافت خريد
 كنده نزد يك بايع آنچه وفاق چيز را كه خريده است از و پس فسخ كند بيع را بر اے او پس هر آنيه سزاوارست او را
 كه بخير و از بايع مگر ز خود را يا بقره خود را يا آنچه داده است بصيغه قيمت سوائے اين هر دو بعينه و خريده سزاوارست بدان قيمت
 چيز را تا ما قبض كند از او اين حكم بر اے آنست كه چون تخير وادميته را كه رسانيده است ببايع يا صرف كند آن قيمت
 را و سوائے غير از غله كه خريده بود از ان پس اين بيع غله است قبل از انكه قبض كرده شود و آن جا نزديت يا بكتا بخر
 الا يوزن ولا يشهد عليها الهول لا علمها باب وروشن قرضها در قباله و شاگرد رفتن بران و گرونها دن بر اے آن قال الله تعالى
 يا ايها الذين امنوا اذا نال بئتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه وليكتب بينكم كاتب بالعدل ولا ياكل اربابكم ان يكتب
 كما علم الله فليكتب وليملل الذي عليه الحق وليتق الله ربه ولا يحس منه شيئا فان كان الذي عليه الحق سفيها
 او ضعيفا او لا يستطيع ان يمل هو فليمل ليه بالعدل واستشهدوا شهيدين من رجالكم فان لم يكونا
 رجلين فرجل امة منكم من الشهدا كان نضل احدكما فتدكر ارجل ما الاخرى و ايا الشهدا اقاما كذا
 ولا تساموا ان تكتبوا صفيرا و كيدا الى جلة ذلكم اقتطعت الله و اقوم للشهادة و ادنى اكر تراجوا الا ان تكون تحلة حاضرة
 تدبرونها بينكم فان ليس عليكم جناح الا تكتبوها و اشهدوا اذا تبايعتم ولا يضار كاتب ولا شهيد وان تفعلوا فانه نسوة
 بكم و اتقوا الله و يعلم الله ما تعملون و الله بكل شئ عليم و ان كنتم على سفر ولم تجدوا كتابا فمما فارقها من مقبوضه فان لم يجدهم
 بعضا فليؤدوا الذي امنن امانة و ليتق الله ربه و لا تكتبوا الشهادة و ما من يكتبها فليؤدوا ثلثا من قلبه و الله بافعالهم عليم
 قوله و انه لا يشترى منه بذلك الثمن ان هو قول ال طيفه و ان شئ في البديهة و ان تعالوا اسلم بين ران يشترى من اسم اليه باس
 المال شيئا حتى يقبض كذا انتهى وفي النهاج ولا يبيع بيع السلم في قبل قبضه ولا الاعتياض عنه و محلي به

مصحف

اے مسلمانان و قتیقہ معاملہ کنید یعنی بسلم یا قرض تاخیر کردہ نامیعا و سے معلوم پس بنویسید آنرا و باید کہ بنویسید
 شما نویسنده برستی و باید کہ سر باز نزد نویسنده از آنکہ بنویسید چنانکہ آموخته است اورا خدا تعالیٰ یعنی بشکر آنکہ خدا تعالیٰ
 اورا نوشتن آموخته است ابانکہ پس باید کہ بنویسید نویسنده و املا کند کسیکہ لازم است بروے حق یعنی اقرار زبان خود
 کند تا بر حسب آن نوشته شود و باید کہ برسد از خدا و املا خود و ناقص نکند از حق چیز را پس اگر باشد کسی کہ بروے لازم
 شدہ است حق بے خود یعنی مسرف یا نا توان یعنی کودک و سپر خرف یا نمیتواند کہ خود املا کند یعنی اکہم است یا لغت کتابت
 نمیدان پس باید کہ املا کند متولی کار او بالصفاف یعنی بجایے او پدر او باوصی پدر یا قیم یا مترجم املا کند و شاہگیر بدو کسی
 را از مردان خویش اگر نباشد شاہدان دوم و پس شاہشوند یک مرد و دوزن از آنکہ پس نمیکند ایشانرا از گواہان یعنی
 متدین با مردی کہ با مدعی قرابت و باید عاقل و صریح باشد کہ این معنی موجب تہمت است مشرور و کدوہ شدہ و زنا
 برے آنکہ فراموش کند از ایشان بن و دوہ یکجا از ایشان یکجہ و گیرے یعنی بر آنکہ یاد دہیکے دیگرے را اگرے فراموش کند باید کہ سر باز نزد گواہان
 و قتیقہ خواندہ شود ایشانرا یعنی بر آنکہ شہادت اولیٰ آن مولیٰ شہید از آنکہ بنویسید آنکہ باشد یا بیاد وقت کردہ ہوے میعاد خود و این معنی
 بالصفاف نزدیک تر است پیش خدا و راست کندہ تر است گواہی را و نزدیک است آنکہ شک ننید و در حق و قدر اہل
 و غیر آن گم و قتیقہ باشد آن معاملہ سوداگری بالفعل تمام شونده دست بدست میگردد و اندیآزاد میان خویش نیست
 بر شما بڑہ آنگاہ و آنکہ بنویسید آنرا و گواہ گیرید و قتیقہ معاملہ خرید و فروخت کنید یا یکدیگر ضرر و دادہ شود نویسنده را و
 نہ گواہ را و اگر کہنید این کار پس ہر آئینیہ وے گناہ است و در حق شاہ و تبرید از حق و سے آموزد شما را خدا و خدا بہم چیز و امانا
 و اگر باشد بر ضررے و معاملہ قرض در سفر واقع شود و نیاید نویسنده را پس لازم است کہ بدست آوردہ شدہ پس اگر
 امین داشتہ شد بعضی از شما از بعضی پس باید کہ او کند کسیکہ امین داشتہ شد امانت خود را و باید کہ برسد از خدا پروردگار نوشتن
 و بنویسند گواہی را و ہر کہ ہوشا نداشتہ پس ہر آئینیہ وے گناہگار است دل او و خدا باخ میگرداند انا است مترجم گوید رضی اللہ عنہ
 کہ حکم نوشتن قبالہ و گرفتن گواہ و در وقت نیافتن گواہ گرد بست آوردن بطریق استحباب است نزد علماء و اتفاق کردند
 بر صحت معین گردانیدن مدت و ثمن معلول و بیع مسلم و اختلاف کردند و معاملہ قرض شافعی میگوید لازم نیست و اہمال در قرض
 و نزدیک مالک لازم میشود فقیر میگوید عموم آیت مؤید قول مالک است درین باب و دلالت میکند آیت بر آنکہ کتابت و تحمل
 شہادت قرض بالکفایہ است و ہر آنکہ املا کنندہ میباید کہے باشد کہ حق بروے لازم است یا وکیل او پس بنویسید کتابت اقرار
 او را و لصفاف شہادت در اموال دوم و دست یا یکدیگر دو دوزن و اشہاد مؤکد تر است از کتابت بطریق استحباب در سوداگری
 بالفعل و بدست آوردن گرفتہ و شرط صحت ہن است زیرا کہ خدا تعالیٰ ذکر فرمود و محل تفسیر را بن پوشیدن گواہی حرام است
 و قید سفر و صحت ہن اتفاقیت نہ احترازی زیرا کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گرو داشت زہ خود را در مدینہ و دست
 یہودی دیکہ لا یجوز مطلقاً للعصر لا مطالبة المور قبل الاجل و لا تيممة دين حال و طالبة الغريم و هو یجوز یجوز

مسئله قلت فی شرح السنه قولہ ان مرضا ای سندان مرضا عن الامام قوله قد ثبت بلی حاط بالمال الذی یقال دین بالرجل اذا وقع فیما لا یستطیع الخروج منه هذا قول اهل العلم ان مال المقلد یقسم بیزعرا علی قدر دینهم فان نقد ماله فصل الدین ینظر المایسرة قال مالک اذا کان علی دجل مال ولہ عبد لا شیء لہ غیرہ فاعتقہ لم یجز عنقه وعمل الشافعی بقصر المد برون نافذ ما یجر علیہ القاضی ثم بعد البحر لا ینفذ تصرفه فی ماله فی شرح السنه ایضا اما المعرف لا یجوز علیہ بل ینظر فانہ غیر ظالم بالتأخیر هذا قول الشافعی فان کان لہ مال یحقیق حین عثر حتی یظهر ماله ذهب شریک الی ان المعرف یجوز هو قول اصحاب الرأی ۱۲ +

مصفی حکم علیہ المظلم فان مطل حسب القاضی وعثره وکافه ببیع ماله فان لم یفعل باع علیہ ماله وقسمه بین الفکر ما جاز نیست تقاضا کردن مفلس را و نه تقاضا کردن تا اگر را پیش از دست معین دیگر لازم شد بروی او این بالفعل و طلب کرد از وی قرض خواه و وی قادر است برادر آن حرام است و رنگ کردن بروی و اگر و رنگ کند قید نماید و را قاضی و بقریر رسا ند او را و کلیف و بقریر رسا مال او را و اگر نفروخت بقریر رسا قاضی مال او را و قسمت کند در میان غریبان قالہ تعالی ان کان ذو عسرۃ فلیطوۃ الی صبره و ان تصدقوا خیر لکم فمروضا تعالی و اگر متحقق شود صاحب عسرۃ واجب است مهلت دادن او تا یا فتن بسیار و اگر صدقه و سبب یعنی ابر کشید این ابر کردن بهتر باشد برائے شما کالت با ساحتہ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال مظل الفتن ظلم فمروضا شخصرت صلی اللہ علیہ وسلم و رنگ کردن تا اگر و را قرض بعد حلول اجل ظلم است و در بعض روایات تخمین آمد بکیل عرسه و عقوبتہ یعنی مبالغ ساز و این ظلم از الہ ابروے او را با علنا و قول و عقوبت او را یعنی مبالغ او را مالک عزم من عبد اللہ عزیز بن جابر

الزنی ان وجار من جہینۃ کان یسبۃ الحاج فی شتر الی الرواحل فیعلم ہا تفسیر السیر فی سبۃ الحاج قالہ فی سبۃ الحاج الی عمر بن الخطاب فقال لما بعد ما الناس فان لا سیفم اسیفم جہینۃ من دینہ فاما ننتہ بان وقال سبۃ الحاج الی حانرا کان معروضا قاصم قد دین بہ فمن کان لہ علیہ دین فلیا تنال بالانۃ تقسمہا لہ بینہم انکم والذین فانی لہم و الخیرۃ حوۃ مریۃ از جہینۃ پیش از حاجیان میرفت و در جا بکے کہ رواصل خرید کرده میشد آنجا پس گران میفرخت آنرا بدست حاجیان بعد از آن شتاب میر میکرد پس پیش از حاجیان میرفت یعنی مشغول میشد بتقاضائے دیون و مانند آن تا آنکہ تنگ میشد دست و موسم حج نزدیک میر رسید پس در آن وقت سیر را سیر میکرد تا آنکہ پیش از حاجیان بہک میر رسید پس مفلس گردانیدہ شد پس برداشته حال او یعنی مذکر کردہ شد حال او پیش عمر بن الخطاب پس فرمود عمر بن الخطاب

مسئله قولہ سیفم تعالی جل اسفغ ای متبیر اللون لما یکا بد من المشقة والضعف و اسفغ تعفیر الکذا فی حق ہذا رعد کسیر الدین وضاح و یقضا بعد الدین یحی الزنی المدنی و الحق قولہ فی شتر الی شتری بہا فایا و فی ہسرت الغدا و اللغۃ و گران کردن شتر و اللغۃ و فی شتر الی شتری بہا فایا و فی ہسرت الغدا و اللغۃ و قولہ فافلس ای صار مفلسا بعد الرزق بتبایع الرواصل فلیعل بہا و لہ علیہ دین حتی فلفس یعنی قولہ ان کان کسیرۃ و کسیرۃ و کسیرۃ و کسیرۃ معروضا عن الادار معناه و این کل من اعترض فیقال اوان بالمدین و باع بالمدین خد کذا فی تقاضا من مدنی قولہ فافلس ای صار مفلسا بزیۃ الماضي الجہول من ان یرین فی رزق الانلاس او جزئی الانلاس بعد السنۃ و الشتر بالمدین من الادار و بان ای اقل من حق الدین و تعالی

مسوی

له قلب وعلیهما فتی جماعه فی شرح السنه قالوا اذا قلنا المشتري بالثمن وجعل المالك عمه فله فلا يفهم البعير ياخذ
 هين واليه قال ابو حنیفه هو اشبه بملک واما فان كان اخذ بعض الثمن فليس باق اخذ منه فله بقدر ما بقي من الثمن عند الشافعي ولو ما مقلدا
 فهو كما لو افلس في حیوة فمات ذهابا لك الماله فامات مقلدا او افلس في حیوة وقلنا اخذ الباقي شيئا من الثمن فليس له اخذ عین
 بل يضارب النعماء بعد يث ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام عن ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام عن ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام
 مائتا ومئذ رجحنا واثمنا الشافعي من طريق اخر يا رجل مات او افلس فصاح الملتاع احق بعتابه اذا وجد بعينه اقوالا تدل قوله
 دل بقبض الذي باعه من ثمنه شيئا عند الشافعي انه شرط كونها حق بجميع ماله ۱۲ -

مصرفی

اما بعد اے مروان این مرد سیاه فام حقیر قدر مل و میدارم سیاه فام چینه را راضی شد از دین خود و امانه
 خود بان که گفته شود و او را که پیش از حاجیان بیازد با سئو راصل رسیده آگاه باشد هر آینه او معامله کرد با مروان عرض
 کرده از شرط صورت پس گشت باین حال که جز او داده شد او را بان فعل خود پس هر که را باشد بروی دین پس باید که
 بیا پیش ما بچاه روز آئینده ما سمت کنیم مال او را و در میان ایشان و دور دارد غور از دین و دین را از خود پس هر آینه
 دین غم است و آخر آن جنگ است مترجم گوید که اتفاق علماء بر همین است که مال مفلس سمت کرده شود در میان
 غریبان و بمقدار قرض ایشان پس اگر فانی شد مال او و هنوز قرض تمام او نشد انتظار باید کرد و بهیلت باید داد و او را تا آنکه
 توان شود و بغوی گفته که محصر را حبس نباید کرد بلکه بهیلت داده شود و او را زیر که او ظالم نیست بد رنگ کردن و همین است
 قول مالک و شافعی و اگر باشد او را ما که نه میان میکند آنرا پس حبس باید نمود و تعزیر باید کرد تا آنکه ظاهر گرداند آن مال را
 باب من افلس قد كان ابتاع متاعا فلبى بيع الخيار في خذه بعينه و يكون له ان يبيع ما يملكه من متاعه
 بود متاع را از دست کسی پس فروشنده را اختیار است در گرفتن آن مال خود بعینه یا آنکه در حکم سایر قرضخواهان باشد

عالمک عز ابن شهاب عن ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ان يبيع ما يملكه من متاعه

فانفس الذي ابتاعه منه ولم يقبض الذي باعه من ثمنه شيئا فوجد بعينه فهو احق به وان مات الذي ابتاعه فصاح الملتاع
 فله ثمنه الغرماء رسول الله صلى الله عليه وسلم فروم و هر مرد که فروخت متاع خود را بدست کسی پس مفلس شد آن شخص که خرید کرده
 بود از او و هنوز قبض نکرده است باریع از ثمن او چیزی را دریافت آن متاع را چنانکه بود پس این فروشنده احق است
 بان متاع را اگر مرد آن خرید کننده پس صاحب متاع حکم او مانند سایر قرضخواهان است عالمک عن ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام

ابن محمد بن حزم عن عمر بن عبد العزيز عن ابی بکر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام عن ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم

قال ان يبيع رجل فليس فادرك الرجل ماله بعينه فهو احق به من غير ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم فروم و هر مرد که مفلس
 شد پس یافت شخصی مال خود را بعینه پیش او پس آن شخص احق است بان متاع خود را غیر او باب المتاع و الیه باب
 در بیان حواله صورت حواله آنست که زیر را بر عمر و قرضه است و با او مطالبه میکند و عمر و قرض دارد بر خاله یا از جریث غضب

مسئله قلند علیا لایحه الحاله جانی شرح السنه قول ابنه لعل بالتحقیق معناه احوال هر کس که علی بن ابی طالب است یا قلند علیا بقوله یقول غریبی علی فلان قتبعا لایحه فاحال قول ابنه لعل لعل علی طریق الوجوب بل علی طریق الاباحه ان احوال قبل الحاله ان شاء الله تعالی

مصنف یا وجهی از وجه بر وجهی و حق از آن عمر و ثابت است پس حواله کند بروی و مطالبه را بروی اندازد

حالت عن ابی الزناد عن الاعرج عن ابی هریرة ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال من ظلم فی الفی ظلم و اذا ائتمرا احدکم علی فلیتیم رسول الله صلی الله علیه و سلم فمرو در رنگ کردن توانگر در او ایستدین بعد گذشتن درت معین ظلم است و تکیه حواله کرده شود و یکی را از شما بر توانگر پس باید که در پی او شود و با او مطالبه کند مترجم گوید هیچ بسکون ندارد است از باب افعال و اتباع یعنی حواله می آید زیرا که تابع میگرداند محال که را بمحال علیه تا از وی مطالبه کند و عقل در اول تامل در می آید که لابد است درین معامله از سه شخص و دو دین و صیغه که بآن حواله تحقق شود و شروط عاقدین و صیغه از کلام سابق معلوم شد حالا در امور خاصه حواله شروع باید کرد پس رضا متعاقبین که محیل و محال است لابد میشود و تعاد و آید رضا و محال علیه شرط است یا نه ظاهر عدم لزوم اوست بعد تحقیق وینه که بروی است و آیا کسی که بروی دین نیست و تبرع حواله میکند صحیح است یا نه فقیر گوید از حدیث ابو ثناء که دین میت بر خود گرفت و آنحضرت صلی الله علیه و سلم جایز داشتند و نماز جنازه او گذارند ظاهر میشود که درست است و آید بر جوع ساقط میشود و یا نه ظاهر آنست که میشود و احوال عاقدین را در تامل و محیل و محال از دین محیل از دین محال و محال علیه از دین محیل و اگر متعذر شود و اخذ سبب تعلیس و مانند آن جوع کند و اگر محال محیل پیشین محیل بود است و درین عیب ظاهر شد و آن عیب رد کرد و آیا باطل میگردد و حواله یا نه حق است که باطل میگردد زیرا که دین نماد عدم ارتداد در دین ثابت باشد و این جا دین نماد و مناسب حواله ضمان و کفالت است آنرا نیز در قول حواله ذکر کنیم عقل در اول تامل در می آید که در ضمان لابد است از عناصر و مضمون و عینه و وینه که ضمان بر او است و صیغه که ضمان بآن متعذر شود و اما صیغه پس لابد است از نقطه فهم مانند ضمانت و یک علیه او تحلفه و اقرار باطل عناصر او قبیل از عیم و حیل یا نوشته که بدان مضمون باشد اگر نوشتن را اهل عرف ضمان دانند و دین میباید که لازم باشد و در قدیم ضمان چیزی که طلب ایجاب او میکند درست داشته اند و آن اقوی میباشد و ضمان و یک صحیح است و آن آنست که عناصر شود بر آن مشتری شن اگر مبیع متخی یا معیب یا ناقص در وزن شروط ظاهر شود و چنین ضمان حواله نزدیک شروع در عمل و آیا تعیین دین ضرور است یا نه و قدیم گفته اند که نوشتن از احوال کافی است و آن ماکتبی از دین و عیم یا ماکتبی علی فلان من هجرت که از آن اقوی میباشد و شروط عناصر شدست و تکلیف تعیین مضمون را آیا ضروری است یا نه و وجه مذکور شده و اقوی نزدیک فقیر تفصیل است اگر تصریح کرد که مضمون را بر که باشد صحیح است و کفالت بدون کسی تا که او حاضر کنند عند الحاجة صحیح است و قصاص و حدود وقت و مانند آن پس اگر تعیین مکانی کرده است از او شود تسلیم در آن مکان و الا در مکان عقد تسلیم کند و چون تسلیم کرد و آنجا هیچ مانع نیست مانند تغلب بر حق و اگر غلب

مُسَوًى

له قلت وعليه الشافعي في شرح السنن اذ قيل لحواله التحول لا بد من الحيث الى ثمة المحال عليه لا رجوع الى حاله على الحيث من غير
عن دقل الخس المحال عليه لم يترك وفاق قال الشافعي لا رجوع الى حاله على الحيث بل قال ابو حنيفة يرجع اذا شاع لم يترك وقوله

مصنف

وكفيل مكان او سيدان او احضار او ميتان واجب است بروى احضار واكردت احضار بگذشت حاضر
نكره مستحق حدس دو اگر در كفاله شرط کرده باشد که اگر تسلیم بدن میسر نیاید مبلغ او کند صحیح نزد یک فقیر صحت آنست انما علم
وانشد كفاله بدن هست ضمان اعیان و غصب یا استخاره و در ضمان دین جایز است صاحب حق را مطالبه اخیل و
ضامن و اگر شرط کند بارة اخیل ظاهر نزد یک فقیر حراز است و وقتیکه صاحب حق ضامن را مطالبه کند جایز است
مطالبه ضامن اخیل را و قبل از مطالبه نیز اگر تبریه خود طلبد جایز باشد و می باید که ضامن نزد یک ادالوا گاه گیرد و مرد و یا
یک مرد و زن را یا یک مرد را تا با او سوگند خورد پس اگر شاید گرفت اگر اخیل حاضر بود یا تصدیق کرد یا مضمون له
تصدیق کرد و رجوع کند و اگر یکی ازین چیزها نشد رجوع نمی تواند کرد و باید که رجوع المحتال را به حیثی که رجوع المحتال را به حیثی که رجوع
رجوع کند شخصی که حواله کرده شد برائے او بر حواله کننده در رجوع کند سیکه محل کرد حواله را یعنی نفی شد برائے او بر غیر علم اول
قال یحیی سمعت مالکاً یقول لا امر عندنا فی الرجل علی الرجل بدین له علیه انما یفلس الذی یحیل علیه و ما ولم یدمج فواء فلیس
للمحتال علی الذی احواله شیء و انما لا یرجع علی صاحب الاول قال مالک هذا لا مرد الذی لا اختلاف فی عندنا قال مالک فاما الرجل
یفلس الذی یحیل بدین له علی رجل ثم یحواله للمتمحل ویفلس فان الذی یحیل له یرجع علی غیره بل باب الجاذبة باب ورجاز
مزور گرفتن قال الله تعالی قصص موسی شعیب علیهما السلام فرمود خدا تعالی و رقصه موسی و شعیب علیهما السلام قال النحل لها
یا ایت استاخره ان خیر من استاخرت الفتوی الامین قال انی ارید ان انکحک لحدک ابنتی هانکین علان تالری ثانی حج
فان اتممت عشرا فمن عندک و ما ارید ان اشق علیک تتجد فی ان شاء الله من الصلحیزة قال ذلک بینی بینک یا ابی الجلیز
قصصیت فلا عند ان علی و الله علی ما نقول و کین گفت یکے از دو دختر شعیب علیهما السلام پدر خود را بے پدر مزور گیر
موسی را بر تنبیهترین سیکه مزور گیری او را آن شخص است که توانا و با امانت بود گفت شعیب با موسی علیهما السلام
هر آئینه بخوام که بزنی و هم ترا یکے ازین دو دختر خود بشرط آنکه مزوری من کنی مهت سال پس اگر تمام کردی ده سال
پس آن تمام کردن تبرع است از جانب تو بخوام که مشقت انگهم بر تو خواهی یافت مرا اگر خدا تعالی خواسته است از جمله
شائسته کاران گفت موسی انیت عهد میان من و میان تو سپهر کردم ازین دو مدت که او انکم تعدی نباشد بر من و خدا بر آنچه

عده گفت یحیی شنیدم مالک را که میگفت امر مقرر نزد یک مادر باب مرد که حواله کرد مرد و دیگر را بر سیکه او را دین بود بران این است که
اگر بفلس شد حال علیه یا بمرد و گذشت چیزی را که او دین کند پس نیست محال را بچیل چیزی و محال رجوع نمیکند بر صاحب اول خود
گفت مالک و این امر است که اختلاف نیست در آن نزد یک مالک و اما مرد که ضامن شود و بر مرد و دیگر بے دین که او را باشد شخص دیگر
پس بمرضامن یا بفلس شود پس تحقیق آن کسی که ضامن کرده شد برائے او یعنی صاحب حق باز دیگر در بر صاحب خود که اول مدین او بود
و بر منقول عنه ترجمه این قول بنود فقط بیاض بود بنا بر آن بر حاشیه نوشته شده

بقصار و اذنا آنرا بشوید یا بخیاط که آنرا بد و زود و ذکرا جرت نکند و اجرت لازم شود و اگر گوید بیک منفعتها بکذا آیا صحیح
باشد یا نه اظهر نزد یک فقیر عراز است چنانکه مکرر ذکر کردیم که محط نظر معنی عقد است نه لفظ آن و اجاره دو قسم است
و اثنی بعین مانند اجاره این حیوان یا این دابره برائے سواری یا این جمال را برائے حمل ائقال و واقع بر ذمه مانند اجاره دابره
کذا و کذا برائے سفر فلان یا اجیر گوید خانه کذا و کذا برائے تو بنا کنم پس اجاره عین مانند بیع شئی معین است ثمن خواهد قبل
تسلیم منفعت بدید یا بعد از آن و اجاره ذمه مانند بیع سلم است لابد آنجا از تسلیم اجرت و درین صورت تا جیل تعجیل هر دو
جایز باشد و مطلق تعجیل محمول شود و شرط اجرت آنست که معلوم باشد پس اجاره و ابی جلف او صحیح نباشد و همچنین اجاره
طحن ثلث دقیق مثل زیر که معلوم نیست که دابره چه قدر خواهد خورد و از حسب چه قدر دقیق حاصل شود و فیه نظر زیر که از اجاره ضاع
طفل ظاهر شد که استقصا مطلوب نیست و متعاد وین چیز را میتوان دانست و این قدر احاطه کافی است و مقوم باشد پس
استیجار دلال برائے کلمه که مرغوب شتر یا ن باشد درست نیست زیرا که در عرف آنرا مقوم نمی شمرد و مقوم تسلیم بودن
آن باعتبار ظن غالب پس اجاره عید مقصوب و اکت صحیح نباشد و همچنین کرایه گرفتن زمین برائے زراعت که مطلقه کافی
و زراعت اوست متعاد نباشد و امتناع شرعی مانند امتناع حستی است پس استیجار حاضر برائے خدمت مسجد صحیح نباشد
و شرط منفعت آنست که معلوم باشد یا نیست که تقدیر کنند بزمان مانند کرایه خانه یکسال یا نیست که مقدار کنند بعل مانند کرایه
دابره تا مکه و خیاطه این متعین و تعلیم قرآن حاصل میشود تعیین منفعت تعیین مدت یا تعیین سو و در بنابه بیان موضع و طول و
عرض و ارتفاع و دیوار و چیز که بآن ساخته شود از سنگ و خشت و فوره و غیر آن و در کرایه زمین لابد است از ذکر منفعت
آنکه برائے زراعت میگیرد یا برائے غرس و در کرایه دابره معرفت را کب بشاده یا وصف و سرج و دیا و طی و شغوف و شیری
و اگر در راه حرمین مثلا شرط کند دست حمل مشک و سفره و دستبند و غیر آن نزدیک فقیر لازم میشود و متعاد ویرا که شهرت
و اعتیاد و حاجت بمنزله بیان است و اگر دابره بر ذمه گرفته است لابد است از اوصاف اولاد بدست و در اجاره دابره از
بیان قدر سیر گداز مکه منازل متعاد باشد که آن کفایت میکند از بیان و لابد است و در اجاره جمال برائے حمل ائقال از شایده
آن و امتحان وزن آن بدست خود و صحیح است استیجار دابره برائے ارضاع و حضانت یا ارضاع فقط و اگر عادت تاضیه
باشد حضانت و صورت مطلق دابره گرفتن داخل باشد نزد یک فقیر و الداعلم و از جمله حضانت است حفظ جسمی تمهید
او بغسل راس و بدن و تحریک مہد و غسل ثیاب او از شل بول او اگر اوراق را برائے کتابت کتاب کذا اجاره گرفت
یا خیاط را برائے خیاطت قمیص کذا یا سیاهی و رسته از آن عامل باشد یا از آن مالک اقوی آنست که رجوع بعین کنند
و اگر عادت بلا و تحلف باشد واجب شود بیان و در صورت عدم بیان اجاره باطل گردد و اگر خانه کرایه محیب باشد و
مبادرت کرد مالک باصلاح آن اجاره لازم است و الاخیر کمتری را باشد در نسخ و اصلاح بیت در وقت تلج از
بالائے آن و تعمیر ناودان و تطین که بجهت البقاء او باشد ذمه مکاری است و تطیف بیت تطین که مقصود از آن

مسئله اه قلت فی شرح السنة اتفق اهل العلم علی جواز القراض علی المضاربة ولا يجوز الا علی الذی اعم والذی لیس هو ذلک یعطی شیئا منها لى رجل لیعمل و یتجر فایحصل من الربح یمکن بینهما مئاة او اثلاثا علی ما یشاء طرطان ۱۲ +

مصحف تعدی کند پس اگر مستعار تلف شد بغیر استعمال واجب است نزد یک امام شافعی ضمان او مستغیر بحیث علی اید ما اخذت و بحیث واد و در ادع صفوان که عاریت مضمونته و میرسد هر یک را رد عاریت هر گاه خواهند مطلقه باشند یا نه و اگر عاریت داده باشند زمین برائے زرع و رجوع کرد لازم است البقا تا و فنی که زرع کامل شود و مستغیر داخل نشود و در آن ارض بغیر از آن مگر بجهت ضرورت مثل سقی و حصا و اگر برائے غرس داده باشد و رجوع کرد لازم است ایجار ارض یا چیزی که قطع ضرر جانین باشد و اگر اختلاف واقع شود و اصل عاریت یکے گوید عاریت است و دیگرے گوید غضب است آیا اجاره است قول مالک تصدیق کرده شود با یکین و السلام علیهم باب القراض قراض عبارت از آنست که شخصی به شخصی در اسم و به تجارت کند و نفع آن مشترک باشد میان ایشان با مئاة صنفه و یا اثلاثا هر طور که شرط کنند هالک یا ستاده فی قصه عبدالله و عبید الله ابی عمر قال عمر قد جعلته قراضا فاخذ عمر دینار من المال و نصفه رجلا خذ

عبد الله و عبید الله نصف ربح ذلک المال گفت حضرت عمر سه آئینه گردانیدم آن معامله را قراض پس گرفت حضرت عمر اصل مال و نصف منفعت آن و گرفت عبد الله و عبید الله نصف منفعت آن مال را هالک عز العادین عبد الرحمن

عن ابیہ عن جده ان عثمان بن عفان اعطاه مالا قراضا یعمل فیہ علی ان الربح بینهما عثمان بن عفان و ابو جده عبد الرحمن را مال بطریق قراض تا تجارت کند در آن مال بشرط آنکه منفعت منقسم باشد میان ایشان و ترجم گوید رضی الله عنه معاونت و تجارت چند قسم میباشد زیرا که اعانت کسی تاجر را بغیر شرکت است یا با شرکت اعانت بغیر شرکت و کالت است و اعانت با شرکت در ربح فقط قراض است و در مال و ربح هر دو عثمان است پس عثمان بکسب عین آنست که هر دو شریک شوند در مال تجارت کنند و هر یک وکیل دیگرے باشد و ربح میان ایشان مشترک باشد بقدر مال پس لابد است از عاقدین و مالین و خلط میان مالین و صیغه که عثمان بدان ثابت شود و لابد است از کیفیت تقسیم ربح و کیفیت تصرف در تجارت و حکم اختلافی که در میان ایشان حاصل شود و شرط عاقدین مانند شرط وکیل است و شرط

مسئله القراض مشتق من القرض و هو یقطع لانه قطع للمال قطعه لمن تصرف فیها او قطعه من الربح اذن القارضه و هی السدادات لیسوا علی فی الربح و اهل العراق یستوفون مضاربه لان کلاهما یضرب سهم فی الربح و یل ما خذ من الضرب فی البصر علی عتبه و تمام القصه انه خرج عبد الله و عبید الله ابنا عمر بن الخطاب فی حبش الی العراق فلما قعدا مر علی ابی موسی الاسعری و هو امیر البصرة فحسب بهما و همل ثم قال و اذکر کما علی امر افعلکمما یفعلت ثم قال بل یهتبا من مال السداد یدان العتبه الی امیر المؤمنین فاسلفکما فیهتا عان بهتا عان من متاع العراق ثم یتبعان فترد الی اس المال الی امیر المؤمنین فیکون کما الربح فالا و لا و لا ففعل و کتب الی عمر بن الخطاب ان یا قد منها المال فلما قعدا با عا فارجا فلما و فعا ذلک الی عمر بن الخطاب قال اکل و بحش اسلفه مثل ما اسلفکما قال لا لا فقال عمر بن الخطاب ابنا امیر المؤمنین فاسلفکما را بنی

مصنف

مالین آنست که با هم تمیز نباشد و الا شرکت نباشد بلکه غلطه بود پس یا نیست که مالک شده باشند هر دو یکجا
بارت یا شر یا امنیت که غلط کنند مال خود را و درین صورت لابد است از اتحاد جنس و صفت و مثلی بودن مالین و تساوی
مالین شرط نیست و نه ذکر قدر مالین در اصل عقد و اگر در عوض مختلفه شرکت خواهند حلیه او آنست که هر یک بفرودند بعض
عروض خود را بعض عروض دیگر و لابد است صیغه که موضوع باشد برائے این عقد تا تغییر آن عقد کند و اگر فقط شرکت فقط ذکر
کرد کافی نیست غیر گوید الا آنکه عرف اهل بلد تعین مراد کند و تقسیم کند ربح را با آنکه نسبت حصه ربح هر یک با حصه دیگر قدر
مال یک باشد یا مال دیگر اگر چه هر دو مساوی باشند در وجه عمل و در ذات آن و اگر شرط کرده باشد نسبت دیگر غیر نسبت
مالین صحیح نباشد و درین صورت هر یک رجوع کند با جرت عمل خود بر دیگر و تصرف کند هر یک در مال تصرفیکه در و س
ضرر نباشد پس بیع نسبه کنند و آن مسافرت کنند مگر باذن صاحب خود و بغیر فاحش نفروشد و قرض ندهد و هر یک را سیر
فنج هر گاه خواهد دید که شریک بدامانت است پس قبول کرده شود قول او در خسران و تلف و قدر ربح پس اگر دعوی کرد
تلف را بسبب ظاهر بر آن سبب بنی طلب کرده شود نه بر تلف و اگر بسبب مخفی دعوی کرد و طلب کردن بنی نشاید و اما
قرض آنست که بدین شخص مال خود را بختی و دیگر تا تجارت کند در آن و ربح مشترک باشد میان ایشان بحصه که قرار دهند
عقل و در اول تامل در می باید که لابد است در قراض از عاقدین و صیغه عقد و مال و کیفیت تقسیم ربح و کیفیت تصرف
عالم و حکم اختلافی که در میان ایشان حاصل شود پس شرط عاقدین مثل شرط وکیل است و شرط صیغه آنست که
موضوع باشد برائے این عقد تا تفسیر این عقد باشد پس اگر گوید قارضتک علی ان کل الربح لک فاجبتش فیما آنست که
قرض باشد بحیث تجارت و اگر گوید علی ان الربح لی توکیل باشد زیرا که محط نظر حاکم عقد است نه الفاظه آن شرط مال آنست که
و را هم و ذاتی نباشد نه علی و عرض معلوم معین باشد و جایز نیست شرطیکه مطلق مقاصد عقد باشد یا وجود آن نادر باشد
مانند بودن مال در دست مالک یا شر برائے متاع بعین یا معامله بختی معین یا شرط کند تصرف در تجارت و در وقت معین بختی
آنکه شرط کند بودن غلام مالک همراه او که جایز است و می باید که مستبح بیان کند بجز میده مانند آنکه صدقین باشد
و ثلثین پس اگر شرط کند که عامل را ده درهم باشد یا ربح نصف معین از متاع فاسد شود و فقیر گوید ممکن است که آنرا سمره
اعتبار کنیم و در جماله داخل سازیم و السلام و اگر گوید علی ان الربح بیننا و اهل عوف بالناسخه فهمند میاید که درست باشد
و همچنین ظاهر آنست که علی ان النصف لی یا النصف لک نزدیک و منوع معنی صحیح است و وظیفه عامل تجارت است
و تالیع آن مانند شریاب و طی آن و وزن خفیف مانند ذهب و مسک نه ثقیل مانند من کثیر و آنچه لابد است در تجارت
و بر و س لازم نیست جایز است استیجار عامل برائے آن از مال قراض بشرط معلومت ظاهره و آن محسوب شود

بقیه حاشیه ص ۳۹۵ ادب المال و ربحه فاما عبد الله نکست و اما عبد الله فقال یسیر فی زمین ها و فی بعض احوال او یک انفساه

فقال عمر ادب الله نکست عبد الله و ربحه فاما عبد الله فقال یسیر فی زمین ها و فی بعض احوال او یک انفساه

مصنف

وے باید کہ عامل با احتیاط کار کند پس بیع بعین و نہ بیکند بدون اذن و اور امیر سر بیع بعض زیرا کہ آن عمره
 ابواب بیع است و اور امیر سر در معیوب اگر مصلحت ظاہر باشد و اگر مالک و عامل در مصلحت بودن رد اختلاف کنند
 ہر چہ اقوی باشد لازم کردہ آید و اکثر از اس المال خرید کند و کہے را کہ بر مالک معتن میشود خرید کند بکرا باذن او و سفر نکند
 الا باذن او و نفقہ عامل ازان محسوب نمیشود و اگر مخالفت قول او کرد و اشتراک کرد در ذمہ کردہ است ازان عامل باشد و اگر
 تعین مال قراض کردہ است فاسد باشد و ثمر شجر یا نتاج حیوانے یا کسب رقیقے کہ مال قراض باشد ازان مالک باشد
 بلا شرکت زیرا کہ اثر قراض در بیع است نہ در زوائد غیر بیع و اگر نقصانے حاصل شود بسبب خص آزاد بیع صرف
 کنیم و همچنین تلف بعض را و چون نقصان ربح را تمام کند از اس المال باشد و آنچه قبل از تصرف باشد از اس المال
 است و ہر یکے را بیع این عقد میرسد و اگر یکے از ایشان بمیرد یا مجنون شود عقد منفسخ گردد و در صورت نسخ استیفائین
 و ترضیعی مال اگر عرض باشد ذمہ حامل است و در صورت اختلاف عاقدین در توابع عقد قول عامل را معتبر دانستہ شود
 بعین او مانند آنکہ گوید لم ارج الاکد او اشتريت هذا للقراض اولم تنهني عن كذا یا دعوتے تلف بعض یا خص متاع کند و اگر در
 شرط عقد اختلاف کنند مانند شرط نصف و ثلث ہر دو سو گند خورد بعد ازان اجرت مثل لازم کردہ شود چنانکہ در بیع روایت
 کردیم اما واکالت پس لابد است و ان از عاقدین وصیغہ توکیل و عقد کیہ در وے وکیل کردہ باشد و کیفیت عمل وکیل
 و حکم اختلافے کہ در میان وکیل و موکل واقع شود و شرط عاقدین آنست کہ ہر دو را مباشرت آن عمل در حق خود صحیح باشد
 پس توکیل صبی مجنون صحیح نیست وکیل بودن ایشان نیز صحیح نیست و ہر قول بفساد عقد اعمی استثناء کردہ میشود
 ازین سلسلہ جواز توکیل او در بیع و ثمر زیرا کہ اگر توکیل او صحیح نباشد مصلح او ہر ہم خورد و وصیغہ توکیل لفظی است کہ اذن عقد
 از وے غنیدہ شود و مانند وکالت و فوضتہ الیک اوبع واشتر و ضرر نسبت لفظ قبول بلکہ اگر موجب فرمودہ کار کند آن توکیل
 خواہد بود و در تطبیق توکیل بشرطے دو وجہ آمدہ است اصح آنست کہ وعدہ است نہ عقد توکیل و شرط عقد کیہ در وے توکیل
 کند آنست کہ موکل مالک آن باشد پس اگر گوید وکالت فی بیع عبادا ملکہ فاسد باشد و وظیفہ وکیل آنست کہ مخالفت
 امر موکل و چیزیکہ محل تہمت است نکند پس اگر مطلق بیع او را وکیل کرد و او را امیر سر فروختن بغیر نقد بلد و نہ بہ نسیم و زین
 فاحش کہ غالباً آنرا تخل کردہ نمیشود و اگر بیع موکل اذن داد و در عرف اجلہ و ان باب مشارف است بران محل کردہ
 آید و اگر مخالفت کند و بیع را تسلیم کردہ است ضامن او شود و اگر مطلق شد وکیل کرد و شرکے معیوب جایز نیست پس اگر
 خرید کرد با علم آن و موکل را ضرر است آن ازان خودش خواہد بود و اگر بغیر علم خرید کردہ است و ضررے در وے لایق نیست
 و تہمت او مناسب نیست و در وے تقصیرے ظاہر است ظاہر آنست کہ ازان خودش باشد وکیل را اگر اذن توکیل
 دادہ است میرسد اورا کہ وکیل گیر و اگر اذن ندادہ است و کار از وے تمام نمیشود وکیل بگیر و اسین را و اگر او را گفتہ

مسوی

له قلت فی شرح السنه فی بیان فم العجل فیه ما یصلح لکماله ثم یحل ان یموت
له جزو معلوم من النقص نصف او ثلث او ربع علی ما یستطیع علی جواز اهل العلم فاما فی حقیقه فانه یبطل عقل المسکاة وانه
صاحبها ابو یوسف عن ابن الحنفی قال لا یقول الجماعة بالمراعاة واما ما یستطیع ان یموت البذل من الارض من اشیاء العمل یستطیع ان یموت واما
ما یصلح لکماله فانه یبطل فیه ما یصلح لکماله ثم یحل ان یموت البذل من الارض من اشیاء العمل یستطیع ان یموت واما
الشافعی تبع المسکاة اذا کان بین ظهور فی الغیبه بیاض لا یتوصل الی سقی الغیبه لا یستطیع ان یموت البذل من الارض من اشیاء العمل یستطیع ان یموت واما

مصنف

یعنی من خلال او بصفتی کذا او بمن کذا انما لغت جائز نیست و اگر بکلی کرده است و خریدن شاکت بوسف کذا
بیک دینار پس ووشاة بهمان وصف بیک دینار خرید کرد پس ظاهر است است بحدیث اشراقی انحصار ازین قبیل
است هر چند لغت نباشد و زیاده نافع باشد و اگر مخالف لغت کرده است و عقد بر معین واقع شود و کرد و نشد و اگر بر معین
واقع نشده است از ان وکیل باشد و عزول بشود وکیل بعزل موکل و بعزل خودش و بعزل شیخ و هر وقت احدی از اهل بیت
نصرف یا بخروج محل تصرف از قابلیت و اگر در میان ایشان اختلاف واقع شود و قراین عقد قول بکلی اعتبار است
بهین او مانند اشتریت لک یا اشتریت بنفسی و اگر در اصل و کالت باشد و آن اختلاف واقع شود و البیت علی المذبح و البیت
علی من و توکیل مخصوص نیست به بیع و شرا بلکه جاری میشود و هر وقت که قابل نیابت باشد پس ایضا مایه توکیل است
نیست الاج و تفرقة زکوة و ذبح و انحصار و همچنین در المیاد و اعلان و شهادت و اقرار و طلب و تحذیرات و تنبیح است و بیعت
بیع و هبه و سلم و رهن و نکاح و طلاق و سائر عقود و منوخ و قبض و دین و اقباض آن و دعوای و جواب آن و تمکین
مباحات مانند اختطاب و اصطیاء و احیاء و موت و استیفاء و عقوبت که حق آدمی است مانند فدا مس و موقوفات
و در توکیل بیان کنی جمله احاطه بر او واقع شود و ضرورت نیست استقصاء و بیان اگر چه در بعضی بیع است
صحیح نباشد و اگر گوید بی بیع امری صحیح باشد یا المسکاة مساقات عبارت از است که شش تومان نمود و است
و نه آنکه عمل کند در ان بستان بقی و غیر آن بشرط آنکه منقسم باشد میان ایشان بطوریکه قرار داده باشند
مالک عن ابن شهاب عن سعید بن السید عن رسول الله صلی الله علیه و سلم قال انما یجوز فی بیع التمر ان یموت البذل من الارض من اشیاء العمل یستطیع ان یموت و اما

علیه السلام ان التمر بیننا و بینکم قال فکان رسول الله صلی الله علیه و سلم یبعث عبد الله بن عمر و ابی جهم و ابی سفيان
یقولون ان شئتم فکم وان شئتم فلی فکانوا یأخذون من رسول الله صلی الله علیه و سلم من التمر و یوزنونه فکانوا
خیبر را من جلس میهم شمارا تا وقتیکه خدا تعالی شمارا جاس و در بشرط آنکه یا میان ما و میان شما تقسیم شود و اگر
آنحضرت صلی الله علیه و سلم عبد الله بن رواحه را پس عبد الله بن رواحه خنجر سیکه و میان خود و میان ایشان سهواً ان
میگفت اگر خواهم پس شمارا باشد و اگر نخواهم پس باید و میگرفتند صدقه و در آنجا میگویند بی بیعت
لا بد است در مساقات از خاقین و اشجار و صیغیه یا قرینه که بان عقد ثابت شود و چیزیکه شرط کرده اند و از این جهت

مسئله علی الشافعی فی شرح السنة اتفق اهل العلم علی شیء الشفعة للشريك في الميراث المنقسم اذا باع احد الشريكين نصيبه قبل

القسمه فلما باع اثنان اخذوا بالشفعة مثل الاخر الذي قهر عليه البيع وان باع بشئ متقوم من ثوبك عبد فباخذ قيمته باخذ ثوبك في ثوب الشفعة
الجارح ان الشافعي لا شفعة للجارح ولا شفعة حنيفة الى ثوب الشفعة للجارح في الميراث وكلما الوقسم بطلت شفعة المتقوم كالميراث والشفعة

مصفى عن ابياته كان يكرى ارضه بالذهب والورق عروه كرايسيد او زمين خود را بمقابل طلا و نقره و باب الشفعة

شفعة عبارت از آن است که شخصی زمین خود را میفروشد پس همسایه او را میسرده که خواهی خواهی از او سه خرید کند و بدست

دیگر فروختن ندید **حاکم** عن ابن شهاب عن سعيد بن المسيب عن ابی سلمة بن عبد الرحمن بن عوف ان رسول الله

صلی الله علیه و آله قضی بالشفعة فیالم یقسم بین الشریکین فاذا وقعت الحرج و بیعتهم فلا شفعة فیہ رسول الله صلی الله علیه و آله سلم

فرمود شفعه در هر چیزی که تمت کرده نشده است میان شریکان پس وقتیکه واقع شد حد با و بیان ایشان پس شفعت نیست

و ان **حاکم** عن محمد بن عمر بن محمد بن عمر بن عثمان قال اذا وقعت الحرج و قال لا شفعة فلا

شفعة فیہ لا شفعة فی بائع ولا فی فحل النخل حضرت عثمان فرمود وقتیکه واقع شد حد با و زمین پس شفعت نیست و ان

و شفعت نیست و چاره و نه در زمانیان **حاکم** انه بلغه ان سعید بن المسيب سئل عن الشفعة هل فیها من سفعت قال نعم

الشفعة قال لا و لا حدین و لا نکون الا بین الشریکین سعید بن المسيب را سوال کرده شد از شفعه آیا در سه سنت است یعنی طریق

منقول از صاحب شرع گفت اگر سه شفعه واجب است در سر با و زمین با و نمیشد اگر میان شریکان **حاکم** انه بلغه عن

سلیمان بن یساکه مثل ذلك ان سلیمان بن یساکه یسأل عن سعید بن المسيب رواية کرده شده است شریک میگوید یعنی الشفعة

لا بد است و شفعه از باع و شریقی و چیزی که در آن ثابت شد و نمیکند شری معین کرد و نمیکند شفعت میدهد به بخیه و نمیکند

شفعت پس شرط چیزی که در سه شفعه ثابت میشود آنست که دارا و ارض باشد نه منقول و الا فظ و در نمیده شد که شفعه

یعنی زمین و در غیرها ثابت میشود بر همین قیاس در اینجا ثابت میشود زیرا که دارا و عرصه را گویند با بنا و او و شرط دیگر آنست که قابل

قسمت بوده باشد پس چیزی که اگر او را قسمت کنند منفعه مقصود و تلف شود فحل شفعت نیست و همین است مراد از قول

حضرت عثمان و لا شفعة فی بئر و الفحل زیرا که فائده شفعت منقسم است از موت قیمت و آن زمین صورت متصور نیست غیر گوید

و اگر علت دفع ضرر شرکت باشد و آنچه دائم است نیز توجیه میتوان کرد با آنکه چون این شخص و مثل این چیز شریک شد یعنی

گشت بفر شریک پس رو به بفر یکدیگر را یعنی شد آن صحیح نباشد و الا علم و شرط شفعت آنست که شریک باشد زمین

ارض یا دار پس جابر را شفعت نیست و چنین جابرسه که در راه شریک است و حاصل میشود شفعه در ملک تام که به جابرسه

باشد متاخر از ملک شریک زیرا که هر چه معاوضه است و حکم مع است و اگر متاخر نباشد و شریک نباشد ثبوت شفعت واجب است

عنه قوله و لا فی فحل النخل بود که با ارضی مقسمه و اما لم یثبت عن الشفعة لان النعمان ثبت فی النخل فی النخل و لا شفعة لشرکاء فی الفحل و لا یثبت فی

نخل و لا باع احد لم نصیبه لقسمة من ذلك الخ و لا یثبت من النخل و لا شفعة لشرکاء فی الفحل و لا یثبت فی النخل و لا یثبت فی النخل و لا یثبت فی

مسوى قلت وعليه اهل العلم قال محمد وهذا ناخذ وتفسير قوله لا يعلق الرهن ان الرجل كان يرهن الرهن عند
الرجل فيقول له ان جعلتك يمالك الى كذا او كذا والا فالرهن لك بمالك قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يعلق الرهن و
لا يكون للمرهنتين بماله وكذا لك نقول وهو قول ابي حنيفة وكذا لك فسر مالك بن انس في شرح السنة معناه لا يستقل
جميعه ولا يعود الى الراهن بل متى ادنى الحق المرهون به افتاك وعاد الى الراهن وروى الشافعي هذا الحديث مع زيادة ونقطة لا يعلق
الرهن من صاحبه الذي رهنه له وعليه غرمه قال الشافعي غمته زيادته وغرمه هلاكه وفيه دليل على انه اذا هلك في يد المره
ن يكون ضمان الراهن ولا يسقط بهلاكه شيء من حق المرهون وعليه الشافعي قال ابو حنيفة قيمته ان كانت قد الحق يسقط بهلاكه
الحق وان كانت اقل من الحق يسقط بقدره ان كانت اكثر من الحق يسقط الحق وعند الشافعي دام القبض ليس بشرط في الرهن فيسقط الداية

مصنف و ظاهر از لفظ الشفعة فی الدود والارضین آنست که حکم حاکم واحضار شدن و حضور مشتری در کار نیست لیکن چیزیکه مدار ملک شفعی باشد از لفظ ملک است و اخذت بالشفعة یا معاطه ضرور است و لابد است و مجلس از یکے ازین بود تسلیم عوض مشتری یا رضای مشتری به بودن عوض در دونه او یا رضای قاضی پس اگر پیشه خرید کرده است مثل او بدید و اگر بقوم خرید کرده است قیمت او بدید و لابد است از مبادرت بطلب شفعه زیرا که در شفعه اضار است باطلال مقاصد بیع پس لابد است از مبادرت بایزالهون لایعقل چیزیکه اگر گذشته شد پیش کسی منع کرده نشود از مالک رقبه خود یعنی راسن رامیرسد که آن منتفع میگردد و بدین بیان قیام نماید حال آنکه عن ابن شهاب عن سعید بن المسیب ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال لا یخلق الله من یصلح فمروءة بنده که ده نشود و اگر و را مترجم گوید که عقل در اول تامل دسمه باید که لابد است درین از عاقدین و مرهون و مرهون به وصیغه که بدان رهن منتحق گردد و خدا تعالی فرموده است و ان کنتم علی سفر لمرحلت کا کاتبه افرهان مقبوضه و ازینجا دانسته شد که مشرعه رهن برائے حکمت استیثناق است و آن نمیتوان بود و الا بتعلق حق مرهون بمرهون بآنکه او را تکلیف کند با دای دین یا بیع مرهون و احقیه مرهون درین او به نسبت سائر غرما و فيه نظر زیرا که استیثناق بیع را هین از انتفاع بملک خود نیز میتوان شد و نیز دانسته شد که قبض و رهن بطلب است و قابل ساه میدر آن رکن هین است زیرا که استیثناق تغییرین مقصود نمیشود پس صیغه رهن صریح است و کنایت است بمنزله سائر حقوق و ظاهرا بر پیش فیهما آنست که استحداث و ایجاب نیز صحیح است مانند رهن و رهنیت و معاطه نزدیک و ضوح حال نیز صحیح و اگر شرط کرده باشد در عقد مقضای عقد استیثناق مقدم مرهون بر سائر غرما و مرهون یا مصلحت عقد را دانسته باشد و صحیح و لازم باشد و اگر چنین که غرض تمکین بآن متعلق نیست شرط کرد و عقد صحیح و شرط انقضای آنکه مرهون را ویرانند و حق مرهون نگاهدارد و اگر نفع مرهون و رهن باشد و ضرر را هین باشد آنکه زائد مرهون از هین مرهون را باشد باطل شرط و یا عقد بطلان شرط فاسد میشود یا نه و قول آمده نظر بآنکه رهن تبرع است اول و معاوضه است آخر و ظاهر از جمله و قول شافعی فساد عقد است بقضا و شرط عاقدین مطلق التصرف بودن و ولی را رهن مال صبی با نیز نیست الا نزد یک ضرورت یا غیظ ظاهرا و چنانکه سائر تصرفات او نیز مقید است باین قید و شرط مرهون آنست که عین

مصحف مقبوض باشد پس برین نفوذ صحیح نباشد زیرا که قبض بر وسع دارد و نمیشود و ضروری بودن قبض معلوم شده
 است و برین مثل عقل آئینه شکر در میان را برین و غیر او صحیح است اگر قبض بر ضائک شریک واقع شود و برین
 امر بغیر و لذا صحیح است زیرا که برین در اول امر تبرع است نه معاوضه پس نزد یک بیع امر دوله و را همراه یکدیگر
 فروشد و مرتین متقدم باشد و حصه امر و برین در بر مطلق المثل بصفه که ممکن است وجود آن قبل از حلول دین صحیح
 نباشد بحیث عدم حصول اشتقاق نزد یک حلول و برین چیزیکه سر بیع افساد باشد اگر تخفیف او متعاقب دست بکند و اگر برین
 در دین حال بوده است یا اجلی که پیش از فساد می آید یا شرط کرده باشد بیع او برین شن او عند خوف العسار صحیح است
 و اگر شرط کرده است بیع او صحیح نباشد و اگر مطلق گذاشته است دو قول آمده نظر بر مکان تصحیح عقد با اعتبار شرط و بعد هم
 تصریح او و اگر چیزی عاریت گرفت و اگر گذاشت صحیح است زیرا که در فقط بر این مقبوضه ملک بودن باقی باقی
 فهیله نمیشود و باقی است بر حقیقت عاریت یا دین معلق شده است بر قبضه او و دو قول آمده نظر بر حقیقت عاریت و
 پنجاه صیت برین فقیر گوید اگر بسبب تحالف حکم عقدی از این کنند موجب باشد و اگر گویم مستیفاق هم است از آنکه
 متعلق شود و حق مرتین بر قبضه او یا حل کند و را بر او دین بسبب قدرت او بر منع از انتفاع سوجه تر باشد و امر بعد از شرط
 مرسوم به آنست که دین ثابت باشد چنانکه آیت در آن وارد است و اگر مرسوم آن عین مضمون یا مستعاره واقع
 شود و وجه آمده است بنا بر آنچه در توجیه آیت گفتیم موجه تر می نماید و اگر مرسوم ثابت نشده است بر ذلتش جلال
 پیش از ذریع عمل دو قول آمده اقوی نزد یک فقیر حراز است نزد یک شریع و مثل زیرا که جلال دین مصدق آن
 است بلزوم و در یک دین برین بعد برین صحیح است و آیا یک مرسوم در دین بعد دین صحیح است یا نه قول دوم شافعی
 صحت است و همان است اقوی نزد یک فقیر زیرا که امر است از عقد اول و انشاء عقد دیگر است و قبض شرط صحت است
 برین و تمام است قبض مرتین حاصل میشود بیا شرت او قبض را یا بیا شرت ناسب و اگر مرسوم یا ناسب است
 درست نباشد زیرا که این نیابت عموماً بیا بطلان قبض و اگر قبض مرتین برین بوده است بعبه برودیت در قبض
 برین اذن جدید شرط است یا نه ظاهر نزد یک فقیر عدم اشتراط است زیرا که عقد با قبض اذن خلافت است و اگر
 را برین قبل از قبض مرسوم در وسع تصریح کند که مزیل ملک باشد مانند بیع یا برین دیگر این رجوع است از بیع بیعت
 تصرف بعد از قبض درست نباشد الا باذن مرتین و در عین اقرار آمده است نظر بر آنکه ملک برین است و باقی
 شارع تصریح فرموده است بر آن را برین را میسر است انتفاع آن بحدیث لا یخلق و برین برین انتفاع که قبض است
 میسر است و نه با و الا استر و اذن و بعد انتفاع باز با و رساند اگر انتفاع در وقت قبض با و رساند و اگر قبض است برین و اگر قبض
 و مرتین و عقد شرط کند که در قبض ثالث باشد با و برین است اگر آن ثابت بیا و اتفاق گفته شخص دیگر و لا مانع از یک است و با و
 پس اگر اجل دین آمد تکلیف دهد تا آنکه ایفا کند از غیر برین یا از غیر و شد پس اگر بعد از آنکه دین از غیر و شد و اگر قبض

مسئله قلند وعلیه الشافعی فی شرح السنه من اخی مواتا لم یجرب علیه ملک احد فی الاسلام وعلیه و
ان لم یاذن السلطان ویه قال الشافعی وذهب بعضهم الی انه یمتنع الی اذن السلطان فهو قول الی حنیفة وخالفة صاحباه
وقوله لیس لعرق ظالم الحق هو ان یقتضی البض الغایر فی غیر من فیما او ینزع فلاحی له و یقلع غراسه و زرعه ۱۲

مصدق کرده باشد که عدس آنرا بفروشد آن عدل بفروشد آنرا بشن و حال از نقد بلد و مونت مرهون تا وقت
فک بر این است از علف و غیر آن و اگر مرهون تلف شد چیزی از دین ساقط نشود باب من اخی مواتا فقول
هر که زنده کند زمین مرده را پس آن زمین ملک اوست موات عبارت از زمینیه است که منتفع به نباشد بسبب بعد از این
بسیب بودن و خزان خاوار یا بعد از بلا و زنده کردن او عبارت از مسمور کردن اوست و طلبه را فی کردن و غیر کائنات
و چاه کردن تا مهیا شود برای انتفاع مالک عن هشام بن عروه عن ابیه ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال من اخی مواتا فقول

فیه لیس لعرق ظالم الحق رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود هر که زنده کند زمین مرده را پس آن زمین اوست و نسبت عرق
ظالم را حقی عرق پنهان است و ظالم صفت اوست و عرق در اصل رشتهاست بنج و رخت است که در زمین روید و رخت
از راه آن رشتها آب گیر و مراد اینجا آنست که شخصی اخیار زمین کرده است شخصی دیگر آمد و نهانهای در آنجا نشاند بطریق غصب
پس باید که آنرا و به نشان دادن او بیج حقی ثابت نمیشود و مالک عن ابن شهاب عن سالم بن عبد الله عن ابیه ان جهم بن الحظاقل

من اخیار ارضامیتة فی السج حضرت عمر رضی الله عنه فرمود هر که زنده کند زمین مرده را پس آن زمین اوست و مستحق
گوید رضی الله عنه لابد است از تحقیق معنی موات و تجدید اخیار پس موات غیر مسمور را گویند و موات و مسمور در عرف متقابل اند
پس چیزی که مسمور باشد یعنی یا زراعت ملوک عامر است اخیار آن و چیزی ندارد و لفظ فیه له دلالت بر این میکند که
اخیار بسبب ملک اوست و آنچه سابق مسمور بود و الحال خراب شده است و ملک او معلوم نیست مگر عمارت جاهت
است آنرا ارض عادیه گویند و صحیح آنست که حکم او حکم موات است و اگر عمارت اسلامیه بوده است حکم او حکم مال ضائع است
پس مفوض است برائے امام در حفظ آن چنانکه در باب ضوال مذکور کرد و اگر امام خواهد حفظ کند آنرا و اگر خواهد بیع نماید و فحلت
نشن او کند تا آنکه مالک پیدا شود و اخیار مختلف است باختلاف اغراض ناس و امر جمعی آنست که هر چه قصد کرده است

چون بود چه ساخته باشد که اسم آن چیز بروی جاری میشود در عرف اخیار آن مستحق گردد پس اگر مسکن ساخته است
شرط آن تحویل بقعه و سقف بعض آن و دست کردن دروازه آن و اگر زریه و واب ساخته است تحویل آن و تعلیق
باب بران اگر چه سقف نباشد و اگر مزرعه ساخته است حج تراب یا احجار یا شوک گردان و تسویه ارض و قطع ذوات

عده قوله ارضامیتة ای لا مالک لها یعنی نه ای ملکها و لیس لعرق ظالم حق باضافه عرق و تنوین و ظالم نعت ای ظالم صاحب ای
معروق من عروق ما غرس بغیر حق بان غرس فی ملک الغیر بغیر اذن حج ۱۲ محلی عده قوله میتة بالتشدید و هی الخراب الی لا عماره
لها و اخیار و عمارتها ۱۲ محلی عده زریه را غل گویند زریه السج الموضع الذی یکین فیه ۱۲ صراح

مسئله قلت عليه الشافعي المصالح والأظهار للأهلان بحج رقة موات لعمى خيرية وصلة وصلة وضعيف من النجعة (باق)

مصحف واما ندان وحيثما ساختن آب آن اگر مطر حسب عادت کفایت کند و اگر گهستان ساخته است تخمیر با حجار یا شکر و قصب یا تراب گردان و همیا ساختن آب برائے آن و غرس اشجار در آن و چون احیا از ارض تمام شد پس در آن زمین کسی که در حرم او تصرف بنماید و حرم همو آنست که حاجت بآن متعلق باشد برائے تمام متعلق پس حرم قرینہ می است یعنی جائے اجتماع قوم برائے حدیث و جائے دو اندیدن اسپان و جائے خوابانیدن شتران و طرح راد و ستران و مدفن اموات و مانند آن و حرم دار و طرح راد و ستران و کناسه و نج و ممر از جهت دروازه و سیل آب و حرم پیر سوختن شتران آبش و حوض آب و دو لایب و جائے تردد و دو آب و از عبارت حدیث معلوم شد که علت ملک احیاء است پس اگر احیاء تمام نشد بلکه اقطاع امام بعض موات را یا تخمیر او بر بعض موات تحقق شود و حق است بآن پس دیگر بنیابا در آن تصرف کردن بقیاس حدیث لا یخطب احدکم علی خطبة اخیه و حدیث من تمام من بعد من حق بنی اگر غیر او احیاء گردان احیاء کند و را باشد و اگر مدت تخمیر از مدت متعارف زیاد شد سلطان ادرا گوید ایما رکن یا دست بردار و امام میسر را قطلع موات برائے قادر بر احیاء قدریکه قدرت آن دارد و آب الحقیقی می عبارت از آنست که نام فقیر کند یک قطعه زمین موات برائے چرانیدن جانوران خزیه و صدقه یا جانور گرم شده و بنا بر زمینست می برائے غنایران

صالح عن زيد بن اسلم عن ابيه ان عمر بن الخطاب استعمل مولى له يدعى هيثم بن عمار فقال يا هيثم جئت من الناس فاني

دعوت المظلوم فان دعوت المظلوم محابة وادخل في الصلوة والغنمة وایا نعمان بن عوف قال ان قهلاک ما شیئا

یرجع الی المدینة الی نفع وادخل في ریا الصلوة والغنمة ان قهلاک ما شیئا یا یقینی بنیة یقول یا امیر المؤمنین انما رکه

لا یالک فالما والکلا ایسر علی من الذهب والورق وایوالله انهم یرون ان قهلاک ما شیئا وایوالله انهم یرون ان قهلاک ما شیئا

واسلموا علیها فی الاسلام الذی نفسی بیک لولا المال الذی احمل عبیه فی سبیل الله علیه

علیه من بلادهم مشاء حبرا حضرت عمر بن الخطاب مائل ساحت آنرا و کرد و ازان

خوگفته میشد و راسته بر می پس گفت اے منی بند کن باز و خود را از ایدائے مردمان بترس زو مای ظلم

پس سر آئینه دعا و مظلوم قبول کرده شده است داخل کن صاحب گله خود را از شتران و صاحب بید خود را از بزها

و دودار را از شتران و پیر عخان و پیر عوف پس سر آئینه برید اگر ناپاک شود شتران ایشان باز گردان و بسوخته و بر

زراعت و خرماتیان و سر آئینه صاحب گله خود و ورمه خود را پاک شود و ماشی ایشان بیا و شتران من فرزندان خود پس

عنه قول الحق کبریا و حقه ایسم موضع عینه الامام علی مواتی الصدقة و علی قوله و اصل ب صدقه بنوع و و اصل ب صدقه بنوع

الصرم القطیبة من الابل و الغنم و رب الغنمة بالتصنیع صاحب الغنم قطیبة و و الاغنام الذین یس یجود و و شتران من و شتران من و

والعنی و اصل المرعی صاحب القطیبة القطیبة من الغنم و الابل قطیبة ال الاغنام الذین یس یجود و و شتران من و شتران من و

مسئله اولی غیر ذلک ۱۲ قلت وعلیه الشافعی فی المصالح المعدن الظاهر و هو ما خرج بلا عالج کذب
 فيه اختصاص لمختصر ولا قطع ۱۳ قلت وعلیه الشافعی فی المصالح والمعدن الباطن هو ما لا يخرج الا بعارض کذهب
 وقصة وحلیل فحسبک بالحرف والعل فی الاظهر قال المحلی والثانی علیک بذلك والسلطان اذ لم یکن علی انکشاف ولا علی عدمه

مسئله ۱۴ گوید یا امیر المؤمنین آیا ترک کننده ایشانم من بد نیست ترا پس آب در گیاه آسان تر است نزد یک من از
 زرو نقره و شمشیر آهنی مروان گمان میکنند که من ظلم کرده ام بر ایشان در عین که من جمعی و منع کردن مردمان از وسع
 مهر آئینه این موضعهاست شهر راسته ایشان است قتال کرده بودند بران در جاهلیت و اسلام آوردند بران در دولت
 اسلام تمام بذات پاسک که نفس من در دست اوست اگر بنود سواش که سوار سکنیم بر آن در راه خدا شالی جمعی نهیای ختم بر ایشان
 از شهر بک ایشان یکیشتر جمعی گوید رضی الله عنه امام را میرسد که جمعی ساز و قبحه را از موت برائے رعی جانوران چیزیه صدق
 وضوال وضعیفان از بجه یعنی از دور رفتن برائے طلب کلا و برائے اسپان جواد و آنچه در حدیث آمده است لاجمی الامم
 و در سوره معنیش آنست که لاجمی الالبیت المال و درین صورت شخص را ماکل کند بر جمعی تا بگذارد که غیر این مروان عینی کنند

باب لا یختص احد بالمعدن الظاهر مخصوص گردانیده نشود که در معدن ظاهر مالک عن ابی الزناد عن الاعرج
 عن ابی هريرة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا یمنع فضل الماء لیمتد ب ۱۵ قلت لا رسول الله صلى الله
 علیه وسلم فرمود منع کرده نشود زیادت آب را تا منع کرده شود و بک گاه را یعنی کسیکه منع میکنند آب را گویا منع میکنند گاه مساج
 را زیرا که جانوران نماند بود و دران وادی مگر وقتی که آب نوشند متفرج گوید رضی الله عنه در حکم آب چشمه است هر چند
 ظاهر مثل حدن نمک سنگ و سنگ سرخ و سنگ مرمر و کلا و حطیب کوستان و مانند آن و حنی معدن ظاهر آنست که
 پیدا شود و بغیر علاج و علاج در بریدن آن یا عمل آن بوده باشند پس هر که بر دار و از آن او باشد و اگر مروان با یکدیگر
 مضائق کنند سابق را مقدم کرده شود و بقدر حاجت او و اگر سر و بیاید بیک و نفعه قرضه انداخته شود یا امام برائے خود یک
 را بر دیگر بترجیح دهد معنی حدیث آنست که اهل جاهلیت بر چشمه یا چاه یا غنیمت مسلط میشدند و مروان را منع میکردند
 الا ان الا باجرو این درست نیست و این در حقیقت منع کلامی است باب المعدن الباطن یخرجون قطعا بآنها است
 اذ قلل معدن الباطن مالک با سند از رسول الله صلى الله عليه وسلم انقطع بلال الخزانی معاداة القسلیة رسول الله صلى الله
 علیه وسلم اقطاع کرد برائے بلال ثمرنی معدن قبله را یعنی مقرر فرمود یک قطعه از آن معدن متفرج گوید رضی الله عنه امام را
 بیاید که اقطاع کند بقدر حاجت او و اگر معطل گذارد و ما بر است امام را از عالج او یا بملء الا و بدین تشارک فیها للناس
 بمسک لا یمنع الکبیر توبیسی آب رو با که در صحرا میباشد و شرک اندوز مروان شخصی که نزدیک تر است بودی آب و بد
 زمین خود را تا آنکه آب ثبات انگ برسد بعد از آن بگذارد و بهیسا به خود همچنان برود تا آنکه فزاع مروم باشند مالک
 عن عبد الله بن ابی بکر بن محمد بن عمرو بن حرمادة بلغه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال فی صلح حدیبیة

مسئله اولی موضع من رباط مسئل او فقیه الی مدرسته اوصوفی الخ اتفاقاً لم یخرج منه ولم یطل حقه بوجه لشدة حاجته ونحوه ١٢ قلت وعلیه اهل العلم فی الوقایة ویتبر بالقبض الكامل فی المنهج ویکملک موهوباً لا یقبض باذن الواهب قوله جاد عشرین وسقا یعنی ما یجد منه فی کل صرام عشرین وسقا ١٣ قلت وجه التطبيق بین الاثرین ان الاول فی المنع عن الاحتمال لا ثلاث حقوق الورثة والثانی فی القبض حکم الولاية من غیر احتیال قال محمد لا یمکن ان یموتوا الا بالقبض الا الولد الصغیر فان قبض الدار له قبض فاذا اعلنها واشهد لها فحی جائز ولا سبیل للوالد الی المریجة فیها ولا الی اعضاها بعد ان اشهد علیها وهو قول الی حنیفة والعامۃ من فقہائنا ١٤ قلت فی شرح السنة ذہب الشافعی والرحیفة الی قبض بعض الاولاد علی بعض فی العلم مکره لو فعل لقل قدر فضل الولیک ما شئت بجرا عشرین وسقا خیرا لایاها دون سائر اولاده و فی الحديث فی علی ان الوالد اذا وهب لولد شیئاً جازله الرجوع فیه وکذلک الامانات الاجل دوماً غیر الوالدین فلا رجوع لهما وما وهبوا

من مال ورثه است مالک باسنادہ ان عمر بن الخطاب قال من خل خلة فلیخرجها الذی یخلها حتی یكون ان مات لورثته فی باطل عمر بن الخطاب فرمود هر که عطا کند عطیه پس قبض نکند و شخصی که عطا کرده شد او را تا آنکه باشد موهوب اگر بمیرد یعنی واهب ورثه او را آن همه باطل است مگر جمیع کوی اتفاق علماء بر همین است که تمام شود و به تبعین کامل و در بیان مذکور است که ملوک نمیشود موهوب مگر قبض باذن واهب یا اب واهب آلاب الاینه الصغیر شیئاً و قول قبض والا قباض هل یجوز اگر همه کرد و پدر بر پدر و غیره و توالی و قباض آلیا جایز است مالک عن ابن شهاب عن عمار بن الزبیر عن عبد الرحمن بن عبد القاری ان عمر بن الخطاب قال ما یال رجال یخون ابناءهم فخلوا فیسکونها فان مات

ابن احمد قال علی بیکر لم اعطه احداً وان مات هو قال هو لا فی قد کنت تخلتها لایاها من خل خلة فلیخرجها الذی یخلها حتی یكون ان مات لورثته فی باطل عمر بن الخطاب گفت چیست حال مروانیکه عطا کنند پس ان خور اعطیه بعد از ان نگاه میدارند آنرا پس اگر بمیرد پس هیچکس از ایشان گوید مال من بدست من است نداده ام آنرا بهیچکس و اگر خود بمیرد گوید مال من برآی پس است داده بودم او را هر که عطا کند عطیه پس قبض نکند و شخصی که عطا کرده شد او را تا آنکه باشد موهوب اگر بمیرد ورثه او را پس آن همه باطل است مالک عن ابن شهاب عن سعد بن المسیب ان عثمان بن عفان قال من خل من خل لایاها صغیراً

لوی بلغ ان یخوذ خلة فاعلن ذلك اشهد علیها فحی جائز وان ولیها ابوه عثمان بن عفان گفت هر که عطا کند پس خور از ان خود که رسیده است بآن حد که قبض کند عطیه و برآی آشکار کرد و آن عطیه را یعنی پدر او و گواه ساخت بر آن عطیه پس آن همه جائز است اگر چه تنولی او باشد پدر او برآی او وجه تطبيق در میان اثرین آنست که در اثر اول غرض نهی است از عطیه که حلیه گردانیده شود برآی ثلاث حقوق ورثه و غرض در اثر ثانی آنست که قبض حکم ولایت جایز است بالا احتیال الا ثلاث

وفارق در صورتین مغلوط است و اشهاد و اعلان قال محمد بن قول الی حنیفة والعامۃ من فقہائنا یا بیکر ان یورث بعض اولاده بالخل دون الاخرین مکره است که اختیار کند بعض اولاد خود را بخلها کرد و بن بجز دیگران مالک عن ابن شهاب عن حمید بن عبد الرحمن بن عوف عن محمد بن عثمان بن بشیر انما حد ثاب عن النعمان بن بشیر انه قال ان ایاها بشیر الی

مصنف صحیح است بشرط بقای مویوب در سلطنت تہب بحارث لاکیل لعل ان اعطی عطیہ ادہب بہ فیخرج بہا
 الا والا الذی اعطی ولہ صحیح الترمذی والحاکم ولا بدست در وقت از وقت و موقوف و موقوف علیہ و ناظر وقت و صیغہ وقت
 و وظیفہ موقوف و موقوف علیہ پس شرط واقف اہلیت تبرع است و شرط موقوف اہل الایمان باوجود بقا آن مدت
 معتد بہا پس وقف عمار و دو اب و حصیر و قنادیل و متاع جائز است و وقف طعام تا خورہ شود یا ریحان تا شمشید شود
 صحیح نیست و شرط موقوف علیہ آنست کہ امکان ملک منافع داشتہ باشد پس وقف بر چنین وقف و وقف بر خوش صحیح
 نیست و اگر بہجت محصیت وقف کند صحیح نیست و اگر بہجت قربت باشد وقف مدارس بر فقہا یا خانقاہ بر صوفیہ
 درست است و همچنین اگر بہجت قربت ظاہر شود و نہ بہجت محصیت باشد وقف بر انبیا و اولاد است از صریح لفظ
 وقف یا تبیل تجبیس و جملتہ سبحا و مانند آن یا کنایہ آن و از کنایت است لفظ تصدقت علی الفقرا و یتیمون بہ و اگر
 بر قری وقف کرد و ایشان منقرض شدند و قول آمدہ است رجوع میکند بملک واقف یا وارث او و باقی میماند بوقف
 و درین صورت آیا صرف کردہ شود یا قرب ناس و اشبا ایشان بیکوین یا صرف کردہ شود بر مساکین یا صرف کردہ شود بر صالح
 مستملین چند وجہ آمدہ است و اصل در وظیفہ موقوف آنست کہ اتباع شرط واقف کردہ شود و عبارت او را بر دلول
 عرفی او فرود آوردہ شود و اقوی پیش فقیر آنست کہ موقوف در ملک واقف است و الدائم علم بدلیل قول آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم صحبت اصلہا و تصدقت بہا ای بناختہا و الدائم علم و موقوف علیہ را میرسد انتقل آن بنفس خود یا
 بنائب از اعارہ و اجارہ اگر تصریح نکرده است تخصیص او با منتقل اگر وقف کردہ بر راضی و بر ولین او از ان موقوف
 علیہ باشد و اگر ناظر و صیغہ وقف شرط کردہ باشد اتباع آن شرط باید کرد و الا احوال آمدہ است نظر قاضی راست یا
 واقف را یا موقوف علیہ را و شرط ناظر عدالت و کفایت و اہتمام تصرف است و وظیفہ و عمارہ و اجارہ و تحصیل غلہ و ثمت
 آن بر متحققین و اگر شخص در مسجد شست یا صوفی در خانقاہ یا فقیہ در مدرسہ یا سوتی در بازار جائے گرفت کسی دیگر را از
 اجل او نہ میرسد و اگر نمای شد بوجہ یک غیبت نقطہ نباشد و احتی است بجائے خود و غیبت منقطعہ در ہر حاجب
 عرف و بحسب حاجت او میتوان دانست باب یوجع فی العمری الذی الم یقل لک و لعلک جائز است کہ رجوع کند و عمر
 و تکیہ نگفتہ باشد این زمین ترا است و اولاد ترا است عمری عبارت از آنست کہ کسی را در زمین خود آبا و کن بشرط آنکہ
 مدت حیات خود را بجا ساکن باشد مالک عن ابن شہاب عن ابی سلمۃ بن عبدالرحمن عن جابر بن عبداللہ الانصاری
 ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال من عمر عمری لہ و لعلک فاما للذی یعطیک لا ترجع الی الذی اعطاک ابد لا نہ اعطاک
 عطاء و قعت فیہ الموارث رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود بہر کہ عمرے دادہ شد او را و اولاد او را پس آن
 عمرے بہان شخص راست کہ او را دادہ شد رجوع نمیکند بسوے کسیکہ عطا کردہ است بہر گزیر کہ وے عطاے
 دادہ است کہ وے میراث واقع شد مالک عن نافع بن عبداللہ بن عمرو دث حفصۃ بنت عمرو اھا قال لک

مُسَوًى سَوًى وَاخْرَجَ الشَّيْخَانِ مِنْ طَرِيقِ الْمَرْجِ ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ يَقُولُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَرْجِ الْخَالِصِ وَهَبْتَ لَهُ وَ
 أَخْرَجَ الشَّافِعِيُّ عَنْ جَابِرِ بْنِ رَسُولٍ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَمْرُوا وَلَا تَقْبُوا مَنْ أَمَرَ شَيْئًا أَوْ أَرَبَهُ فَهُوَ سَبِيلُ الْمِيرَاقِ وَهَبَ
 الشَّافِعِيُّ بِالْوَحِيْفَةِ إِلَى هَذَا فِي تَرْجِمَةِ السَّنَةِ إِذَا قَالَ لِلْأَخْرِاعِ مَرَّتَكَ هَذَا الدَّارَ وَجَعَلَتْكَ عَمْرُكَ فَمِنْ كَالِهَيْمَةِ إِذَا انْقَضَى بِهَا الْقَبْضُ مَلِكًا
 الْعَمْرُ نَفْسٌ تَقْرَفُهُ فِيهَا وَإِذَا مَاتَ يُورَثُ عَنْهُ سِوَاكَ قَالَ هُوَ لَكَ أَوْ لِقَبْكَ مِنْ بَعْدِكَ أَوْ لَوْ شِئْتَ أَوْ لَوْ تَقُولُ هُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ بِالْوَحِيْفَةِ
 وَقَالَ مَالِكٌ إِذَا مَلَكَ لَكَ أَوْ لِقَبْكَ مِنْ بَعْدِكَ فَإِذَا مَاتَ يَعُودُ إِلَى الْأَوَّلِ أَقُولُ خَالَ الشَّافِعِيِّ أَنْ لَا يَكُونَ حَرِيثًا مَلِكًا مُخَصَّرًا
 لَكُونُهُ مُخَالَفًا مَا رَوَى عَنْ جَابِرٍ مِنْ طَرِيقٍ وَفِيهِ نَظَرٌ لِأَنَّ رِجَالَهُ نَهَضُوا ثَنَاتٍ وَهُوَ مفسر لما رواه الشَّيْخَانِ وَلَيْسَ مُخَالَفًا وَلَكِنْ إِلَى الرِّجَالِ
 وَفِيهِ تَرْجِمَةُ الشَّافِعِيِّ عِبَارَةً إِذَا قَالَ هُوَ لَكَ أَوْ لِقَبْكَ مِنْ بَعْدِكَ رَوَاهُ سَلَمَةُ مَالِكٌ أَيْ جَابِرٌ قَالَ قَالَ الْعَمْرُ الَّذِي جَابِرٌ رَوَاهُ

مصنف
حقیقتہً فلاسکنت بنت زید بن الخطاب عاشت فلما تزوجت بنت زید قبض عبد الله بن عمر المکنی رأی ان له
عبد الله بن عمر وارث حصصه بنت عمر بن الخطاب شد و در سران او و حصصه ساکن کرد و بود در آن سر و دختر زید بن خطاب
را تا و فتیکه زنده باشد پس و فتیکه دختر زید بر قبض کرد عبد الله بن عمر آن مسکن را و دانست که آن مسکن حق اوست مالک
عن یحیی بن سعید عن عبد الرحمن القاسم انه مع مکیولا الذی یقال القاسم بن محمد عن العری فما یقول الناس ما فقال
القاسم بن محمد ادرکت الناس کلامه علی شریطه فی الاموال و فی اعطوا سوال کرد کحول رشقی قاسم بن محمد را از حکم عمرت و از آنچه
میگویند مردان و در آن پس گفت قاسم بن محمد بنیامتم مردان را الا مال آنکه ایشان بر سر طریقه است خوند و در مال کول
و در آنچه عطا کرده شد یعنی اگر صیغه و اسب ہی ملک و لعقبک باشد پس آن بیست و اگر ملک ما عشت باشد و این
است بَابُ اللَّفْظَةِ الصَّوَالِ عِبَارَتِ اِنَّ اَنْتَ کَ شَخْصِیَّیْ بایاد و دراه یا مانند آن و آنکه آن معلوم نداشت
و ضوال عبارت است از جاهل و در آن راه گم کرده از مالک خود مالک عن ربیع بن ابی عبد الرحمن عن یزید بن ابی النضر

عن زید بن خالد الجعفی انه قال جاء رجل الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فسأله عن النقطة فقال هي تركت عظاما
او دكاها نزع فيها سنة فان جاء صليها والا تشاك بها قال فضالة الغنم قال هي لدغ او لاخيتك او للذئب قال
فضالة الاكل قال مالذ ولها معها اسقلها وحلأءها تزد للواء وتاكل الشجر حتى يلبقها رجا أو منخس نردك ان حضرت صلى الله عليه وسلم
وسلم يس سوال كرد از آنحضرت صلى الله عليه وسلم از حكم نكته پس فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم نكته نكته نكته نكته
بأن من بنان بنده كند بعد از آن تعریف كن آنرا تا كمال پس گفرد آن صاحب او فيها والاس كمن كاره خود آن گفت سأل پس
چه حكم دارد راه كم كنده از قسم گوسفندان یعنی گوسفند راه خانه ملك خود كم كند فرمود آن گوسفند یا تر است یا از آن بلاد
است یا اگر راست یعنی بهتر است گر نلقن او زیرا كه اگر كسی آنرا نگیرد و اگر گش بخورد گفت سأل پس چه حكم دارد راه كم
كنده از قسم شتران فرمود هیچ تر با او یعنی تعرض او كمن زیرا كه با او است شك او با او است یا پوش او دارد میشود

عنه العقاص هو كسر العين وفتح الصاد وهو الوعاء التي فيه الحقيقة بله كان او غير واصل من كذا كسر الراء واداء غنية ان في شيه بالراء واصل
منه الحذاء الما ليد خفا ١٢

مسئول ^(بنيته) قلت قوله اعزت عقاصي اي وعاءها من جلد او خرقة او غيرها وكادها اي خيطها المشدودة به قيل فائدة القول انه لو... ادعاهما احد وصفها دفعا اليه وقيل ان لا يختلط بالماله اختلاطا لا يمكن معه التميز اذا جاء مالهما في شرح السنة قال الشافعي اذا عزت الرجل العقاص الوكاء والعدو والوزن ووقع في نفسه انه صادق فله ان يعطيه ولا اجر فعليه الا ببينة لانه قد يصيب الصفة بان يسمع الملتقط ويصفي وفي الهداية فان اعطى علامتها محل الملتقط ان يدل فمها اليه ولا يجز على ذلك في القضية قوله فعرفها سنة عليه الشافعي والحنيفة وخص منه الحقير حديث علي انه التقط دينارا في عهد النبي صلى الله عليه وآله واخرجته في المنهاج والاحم ان الحقير لا يعرف سنة بل زمان يظن ان صاحبه يعرض عنه غالبا وفي الوقاية عرفت مدة لا يطلب بعدها قوله شاذك بماعليه الشافعي انه يملك اللقطة بعد التعريف اذا اختار التملك وخص منه لقطه الحمد لحديث ولا يلتقط لقطتها الا معرنت قال ابو حنيفة لا يملكها وقايل قوله ^{بنيته} شاذك بما وافي عند ابو حنيفة ان الملتقط ان كان فقيرا

مصنف
برآب و بخورد و رختان را تا وقتیکه ملاقات کند با و مالک عن ابی الدرداء عن معاوية بن عبد الله
بن بدر الجعفی ان اياه اخبره انه نزل منزل قوم بطريق الشام فوجد صوة فيها ثمانون دينارا فذكرها لعمر بن الخطاب
فقال له عمر عرفها على ابواب المسجد واذكرها لكل من ياتي من الشام سنة فاذا مضت السنة فشاهاك عبد الله بن بدر
جہنی فرود آمد منزل تو سے از راه شام پس یافت ہمیانی کہ دروے شہاد و دنیا بدو پس ذکر کرد این ماجرا پیش عمر بن الخطاب
پس فرمود اورا عمر بن الخطاب تعریف کین اورا بدو واز ہائے مسجد و ذکر کین اورا پیش ہر کہ بیاید از شام کیساں پس
وقتیکہ گذشت یک سال پس کار خود کن مالک عن نافع ان رجلا وجد لقطة فجاء الى عبد الله بن عمر فقال له اني
وجدت لقطة فاذا ترى فيها قال له عبد الله بن عمر عرفها سنة قال قد فعلت قال قد فعلت قال قد فعلت قال قد فعلت قال قد فعلت
ابن عمر كاهل ان تاكلها ولو شئت لآخذتها لم يفت قطرة ايس آدميش عبد الله بن عمر بن گفت ہر آئینہ من یافتم قطرة
پس چه چیز ہے منی در ان گفت عبد الله بن عمر اورا تعریف کین آنرا کیساں گفت سائل کروم گفت زیادہ کن گفت زیادہ
ہم کروم گفت اورا عبد الله بن عمر من امریکم تر کہ بخوری آنرا اگر بخو استی نیگرفتی آنرا مالک عن یحیی بن سعید عن سلیمان
بن یسار ان ثابت بن الضحاک الانصاری اخبره انه وجد جیدا بالحرة فحمله فذكره لعمر بن الخطاب فامره عمر بن الخطاب ان
يعرفه ثلاث مرات فقال له ثابت انه قد شغلني صنيع فقال له عمر ارسله حيث وجدته ثابت بن الضحاک انصاری یافت
شترے و دنگستان مدینہ پس بہست اورا بعد از ان ذکر کرد این ماجرا پیش عمر بن الخطاب پس امر کرد اورا عمر بن الخطاب
کہ تعریف کند آنرا سہ بار پس گفت اورا ثابت ہر آئینہ این شتر باز داشت مرا از مرز عمن پس فرمود اورا حضرت عمر گذارو
را جاسیکہ دریافتی اورا مالک عن یحیی بن سعید عن سعید بن المسید ان عمر بن الخطاب قال وهو مسند ظهروه الى الكعبة
من اخذ ضالة ففعل عمر بن الخطاب گفت حال آنکہ او بکیہ وادہ بود پشت خود را بسوئے کعبہ ہر کہ بگیرد جانور را کہ گم کرد
را پس او گمراہ است مالک انه ممن بن شهاب يقول كانت ضوال الابل في زمن عمر بن الخطاب ابلًا مائة تنانج

مستوی (رقبه صلا) فلا یاس به ان ینتقم بها وان کان غنیا فلا یاس ان یدفع الی امیه اذ ابنته اذ اخیه اذ اناک انوا فقر اذ قوله
فصلالة الغنم الی اخره وعلیه الشافعی وخص منه ما یجوز فی القرية اذ ینقطع الغاضی للقطر الحدیث عمره فی المصالح والحوادث
المنتفع من صغار السباع لقوله اذ ینزل ان وجد بمفازة فللقاضی التقاطه وینجز التقاطه لثلاث وان ینجز القرية
فالاخیر جواز التقاطه لثلاث ما لا یمنع من كثرة النقطه فی القرية والمفازة ولا فرق عندنا فی حقیقة بین ان یمکن جمیع اذ ینجزها قوله معها
سقاءها وحذاها اذ یراد بالسقاء انها اذا وردت الماء شربت منه ما یمکن فیها وما یمکن فیها لا یمکن فیها اذ یراد بالحد ما خفها وانما تقوی بها السیر
وقطع البلاد التاسعة قوله هو ضال قال علی بنی بل لك من اخذها لیل ذهابها قوله فی شایع قال محمد کلا الوجهین حسن (بقی ص ۴۱۳)

مصنف لایستأجر الصالحی اذا کان زمان عثمان بن عفان امره بتعریفها ثم یسافر فاذا جاء صدمتها یحیط شتمها بن شهاب
گفت بودند راه گم کردگان از شتم شران در زمان عمر بن الخطاب گلهای جمع کرده شده بجهای میز آورده ست نیز سائید
بان یکس تا و تنیکه شذرمان حضرت عثمان بن عفان امر کرد تعریف آن بعد از آن فروخته میشد آنرا پس و تنیکه سائید
صاحب او داده میشد و راثن آن مترجم گوید ازین حدیث ظاهر شد که مال ضایع دو قسم است و ابرضاله و غیر آن پس
غیر و ابرضاله است التقاط آن کسی را که واثق باشد بر دین است و تعریف نمود و کرده است غیر او را و بعد التقاط واجب
است تعریف او یکسال بعد از آن اگر مالک پیدا شد و وصت کرد آنرا باو تسلیم کند و الا بشا عفاص و کما و عدو او را بعد از آن
جایز است شکایت او بایز است تصدیق باو است ثنای کرده می شود و ازین کلیه شیئی تافه مانند عصا و سوط و جمل بن را
نیست تعریف بحدیث تخص لنا رسول الله صلی الله علیه و سلم فی العضا و السوط و النخل و اشبا بدلیق الرسل بغیر
رواه ابو داود و پس لابد است درین باب از بیان شرط تعریف و حقیقت تافه و حقیقت و صفت و معرفت او پس
تعریف در اسواق باید و در ابواب مسجد و در عین مسجد و استیجاب اوقات مرافیت بلکه بر حسب عادت او و در هر وقت
دو وقت بعد از آن هر روز یک مرتبه بعد از آن در اسبوع بعد از آن در هر ماه یک دو بار زیرا که مراد در مثل این مورد از
عرفت اخذ کرده می شود و ذکر کند بعض اوصاف شئی تا شناخته شود و استیجاب کرده نشود و ذکر اوصاف او تا که او
اوصاف آن نکند و چون مالک و صفت او نکند جایز است او را تسلیم اگر تصدیق او معلوم نماید و شیئی تافه چیز نیست که مالک
آن بعد از هفت آن برائے آن اند راه خود باز نگردد بعد از آن عدم رجوع جایز است در وقت تصدیق غیر تعریف و
اگر ظن رجوع تا زمانه داشته باشد تا آن زمان میاید تعریف کرد و آن مختلف است باختلاف شئی و باختلاف احوال
و مواضع و در حدیث دیگر معرفت عدد و جنس آمده است و آن اشاره است بجمع آنچه تعریف و تعلق داشته باشد
بحسب مع شتم و گیر و ابرضاله است و آن دو قسم است آنچه شبیه غنم است و فصاحت و تسلط لرگ بران و آنچه مانند
ابل است که بقوت خود از صفار سباع منفصل میشود پس امام امیر سر قضا طسبین چنانکه از حدیث حضرت عمر
ظا هر شذر زیرا که آن سبیل حفظ مال مسلمین است و درین معصیت تعریف یا تمیزیت و بعد از آن اگر مالک پیدا شد
رعه مستقل صفحه ۴۱۴ قول مؤلفه بضم المیم فی الهبة و الباء المشددة قال فی الهبة اذ كانت ارضی بوقت قبل اهل اذ اذ كانت بقیة
قبل اهل مؤلفه اراد انها كانت کثرتا جمعة حیث لا یتعذر بها علی و

مسئوی لا یقیه ص ۱۲) ان شاء الامام ترکھا حتی یجئ اهلها وان خاف علیها الضیعة او لم یجد من یرحمها فباعها ودفع ثمنها حتی باقی ارباعھا فلا یس بذلک ۱۲ **قلت** فی شرح السنة فی الحدیث بیان ان اللقیط اذا وجد لا یجوز قضیة دھر حکوم بحریته واسلامه ونفقته فی بدیت مال المسلمین ومیراثه للمسلمین واذ التقطه غایرامین لا یرک عند بل یاخذ الامام یرضی الامیر وینفق علیه من بیت المال **اقول** حتی قول عمره وکلائے شفق منه البر والصله لحن التریة واللہ علم ۱۲ **قلت** وعلیه اهل العلم ان الوصیة لا تنفذ فی اکثر من ثلث المال الا باجازة الورثة و فی الوقایة نذبت باقل من الثلث عند غناء ورثته واستغنائه ثم یخصصهم کترکھا بلا احد هما ۱۲

مصنف اگر خواہد بفروشد و اگر خواہد برائے مالک نگاہدار و اگر خواہد بہ بیت المال نگہدار و تا آنکہ ہلاک شود و در قسم اول احاد مسلمین را میرسد اتفاق آن و در قسم ثانی نیز میرسد بآب اللقیط لقیط عبارت از طفلی است کہ در راه افتادہ باشد

کے زبرد و مالک عن ابن شہاب عن سنین بنی جملہ رجل من بنی سلیمان وجد مبنوذا فی زمان عمر بن الخطاب قال فجننت به الی عمر بن الخطاب فقال ما حملک علی اخذ هذه النعمة فقال وجدتها ضائعة فاخذتها

فقال له عریفہ یا امیر المؤمنین انه رجل صالح فقال عمر کذا لک قال نعم فقال عمر اذهب فہو حر لک ولائہ وعلینا نفقته شین یافت طفلی را در راہ افگندہ در زمان حضرت عمر رضی اللہ عنہ گفت شین پس آوردم اورا پیش عمر بن الخطاب پس گفت عمر چیزی باعث شد ترا برگزین این جان گفتم یا قسم اورا بے اعتیاط افتادہ پس گرفتہ اورا پس گفت پیش حضرت عمر عرفی او یعنی شخصے کہ برائے معرفت احوال مردان مقرر بود یا امیر المؤمنین ہر آنہی این شخص مرد صالح است پس گفت حضرت عمر آیا حال چنین است گفت عرفی آری پس گفت عمر پس این طفل آزاد است و ہر تر است و لا را و دبر ما واجب است نفقہ او قال لیلی بمعت مالک اقول لا ہر عندنا فی المبنوذا نہ حر مان لاوہ للمسلمین

ہر ثوہ و یحقوق گفت یحییٰ شمیم مالک را کہ گفت امر یکہ مقرر است نزدیک ما یعنی اہل مدینہ در باب مبنوذا نیست کہ وہ آزاد است و لا را و مسلمین راست مسلمانان وارث او میشوند و قتل او پیدہ نہ مترجم گوید اتفاق مبنوذا فرض با کفایہ است و آیا اشتہاد و در وقت اتفاق ضرورت ینہ اقوی عدم ضروری بودن دوست زیرا کہ حضرت عمر تکلیف اشتہاد و ضرورت حضرت عمر معلوم شد کہ لقیط حر است کہ اہل دینی آدم حریت است و ازین حدیث نیز معلوم شد کہ اگر لقیط صالح باشد ترک کردہ شود لقیط را در دست او اگر صلح نباشد نزع کردہ شود از دست او و اما قول عمر لک ولاوہ پس معمول ہر ظاہر نیست بقول مالک پس توجیہ آن آنست کہ چون طفل بالغ شود و نوکریست اورا مواساۃ در حکم مروت مانند مواسات موالی باستحقاق خود باب لا تنفذ الوصیة الا فی ثلث المسال جاری نمیشود

وصیت مگر و رسوم حصہ مال مالک عن ابن شہاب عن عامر بن سعد بن ابی وقاص عن ابیہ انه قال قال جابر بن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یعودنی عامر بن عبدالممنون وجم اشتد لی فقلت یا رسول اللہ قد بلغنی من الوجع ما تری وانا ذوالمال ولا یرث لی الا ابنتی لی افا تصدق بشئ منی قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لا تقلن فالشطر قال لا ثم قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم الثلثہ الثلثہ کثیر انک ان تذد و رثلت اغنیاء خیر من ان تذام

مسو کہ قلت هو قول الشافعی للمہاج لا تقصر وصیتہ بنون ومعنی علیہ صبی فی قول یصح من صبی میزد فی الوقایہ ولا تقصر من صبی^{۱۲}

قلت وعلیہ اهل العلم^{۱۳}

مصنف صالح عن عبد الله بن ابی بکر بن حزم عن ابيه ان عمر بن سليم الزدقی اخبره انه قيل لعمر بن الخطاب

ان هذا غلام يقاتل لم يحن لم من غسان ووارثه بالشام وهو ذومال ليس له هذا الا بنت عم فقال له عمر بن الخطاب

فليوص لها قال فاحصى لها مال يقال له بالرحم قال عمر بن سليم فبيع ذلك المال بثلاثين الف درهم وبنيت

لها اوصى لها هي اتم عمر بن سليم الزدقی مذکور کرد شد و بن عمر بن الخطاب کہ اینجا نوجوانی هست کہ عمر کہ هنوز بالغ نشده

است از قبیل غسان و وارث او بشام است و او خداوند مال است و نیست او را اینجا مگر یک دختر عم پس گفت عمر

ابن الخطاب باید کہ وصیت کند برائے او گفت راوی پس وصیت کرد برائے او بکسی یعنی بستای نیکه آنرا گفته میشد

بہر چشم گفت راوی پس فروخته شد آن بستان بسی ہزار درہم و دختر عم او کہ برائے و وصیت کردہ بود و او در عمر

بن سلیم بود و صالح عن یحیی بن سعید عن ابی بکر بن حزم عن علاء بن غسان حضرته الوفاة بالمدينة

و وارثه بالشام فذكر ذلك لعمر بن الخطاب فقيل له ان فلانا يموت افیوصی قال فلیوص قال یحیی بن سعید

قال ابوبکر وكان الغلام اربع عشر سنين او اثني عشر سنة فاوصی بالرحم فباعها اهلها بثلاثين الف درهم نوجوانی از قبیلہ

غسان را حاضر شد موت در مدینہ و وارث او در شام بود پس ذکر کردہ شد این ماجرا پیش عمر بن الخطاب پس گفت

شد پیش او ہر آئینہ فلان ے میرد پس آیا وصیت کند عمر بن الخطاب فرمود باید کہ وصیت کند و آن نوجوان طفل

دہ سالہ بود و طفل دوازہ سالہ پس وصیت کرد بہ بہر چشم پس فروخته شد آنرا اہل آن بسی ہزار درہم باب کا وصیہ

وصیت درست نیست برائے وارث قال یحیی صحت ما لکما یقول السنة الثابتة عندنا التي اختلاف فيها آتہ

لا يجوز وصیة لوارث لا ان یخیر له ذلک و رثۃ المیت گفت یحیی شنیدم مالک را کہ سگفت طریقہ ثابتہ نزویک

کہ سچ اختلاف نیست در آن نیست کہ جائز نیست وصیت برائے وارثی مگر آنکہ جائز دارند آنرا و ارثان نیست

باب یحیی علی کہ انسان صغیر سنہ مجنون و غیر ذلک و یکسوی فی اموالہم فاذا بلغ الصبی رشدا دفع الی مالہ باز و افشہ شود یعنی

منع کردہ شود بر آدمی مال او را از جهت صغر سن و عقل و بسبب جنون و خورانیہ شوند و پوشانیہ شوند و اموال

خود پس و تنکیہ بالغ شد طفل در حالت رشدا برائے باز گردانیہ شود و سبب اموال او را قال الله تعالی ولا تقروا السفها

اموالکم التي جعل الله لکم قیاما و انزقوہم فیہا و اکسوہم و قولوا لهم قولا معروفا و ابنتوا الیتامی حتی

اذا بلغوا النکاح فان انستم منهم رشدا فادعوا الیہم اموالہم ولا تاکوا ہا اسرافا

و بداد ان یکبر و اوج و من کان غنیاً فلیستعز و من کان فقیراً

سہ ایضاً بفتح التیمیہ المراسی ۱۲ محلی

مسوی له قلت وعلیه العلم فی الوقایة الحیث یفاد فی وسیع الصغر لیلون الرقی فان الغرا شیت ضعیفا فی المنهاج وکذا یصح
من الحجور علیه تسبیح ولا اشتراء ولا اعتاق و هبة وکلیح بغیر ذلک یصح باذن الولی من غیره لا یصح فی الامسح و فی المنهاج و
حجر الصبی یرتفع ببلوغه ویشید الحجر و فی الوقایة فان بلغ خیاره لایرید سلبا یا ماله فی اقل من ثمان و عشرين سنة و یصح فخر
قبله و یجوز یسلم الیه و لو لا ویشید اقول من هذا ظهور انه یشتد فی العاقلین «مغل» ابلوغ فخر هذا الحق فی کل باب

مصحف دنیا کل بالحدوث ط فاذا د فعند الیهم اموالهم فاشهدوا علیهم وکل فی الله حسیبکم مود خدا تعالی
ندید بخر و ان را آن اموال خویش که ساخته است آنرا خدا تعالی براسی شما سبب قیام معیشت یعنی اموال
آن بخران که بحقیقت منافع آنرا جمیع مسلمانان است و نفقه بر همه ایشانرا الا ان اموال و بواسطه پوشانیدن ایشانرا
و گویند ایشانرا سخن پندیده و امتحان کنند بپیمان لا تا وقتیکه رسد بحد کساح پس اگر دیدید ازین بپیمان سلامت روی
در معیشت پس تسلیم کنید با ایشان اموال ایشانرا و مخورید اموال بپیمان را با سرات و ششانی را که بزرگ شوند و هر که
ترا نگر باشد یعنی وقتی یتیم اگر تو را نگر باشد باید که بر سپر کند یعنی از خود مال یتیم و هر که اختیار باشد پس باید که بخور و نجاست
پسندیده پس وقتیکه تسلیم کردید بسوای ایشان اموال ایشان را پس شاید بگوید بر ایشان و پس است خدا سبب
کننده مترجم گوید درین آیت حجر بر سفها و طفلان ظاهر شد و جنون در حکم سفه و خیر وی است بلکه آدمی زان ذکر
یتیم درین آیت بحیث احتراز نیست از ذوی الا با و بلکه بحیث است که عادت جاری شده بر آنکه نشان اموال
ندارند و اگر دارند و تسلط آبا میا شد پس محل تصفیس مال بپیمان ازین جهت شده است و معنی لا قود و لا سفها و لا نسیا
که معذور در مال صحیح نباشد مانند بیع و شرا و اعتاق و سید و نکاح بغیر ذلک ولی و دم اینها گنایا است نشان پس اگر دید
موجود باشد و ساحتی است بر لایت و بعد از وفات و بعد از ایشان و سی ایشان بعد از ان قاضی ولی است
فقیه گوید و اگر اقم کافیه باشد بعد از پدر و جد و ساحتی است بحیث و نور شفقت و ولی تصفیت کند و بچیز یکدیگر و
عبطه ظاهر باشد بحیث قول و س تقالی و لا تقر بامال الیتیم الا بالبی حیسن و لذت و کسوة ایشان است بحیث
باحتیاج و معروف اشارت است بآن که نه اسراف کند و نه انتشار بلکه توسط پیش گیرد و فی الجمله تطیب خاطر و اگر چه
ضروری نباشد و چه یکبار اضرار به مال ندانند صحیح است در حد معرفت و فضل و امتحان هر قوت بدست
پس فرزند ناچرا را امتحان کرده شود بیع و شرا و ماکست در ان و فرزند است را بر رعیت و قیام و نفقه قاتمان بران
و دو اب ان و فرزند محترمه را با آنچه به حرفه او تعلق دارد و زن را با آنچه تعلق زنان است از نفقه و مال زن و قیام
با صلاح امور بیت و خدا تعالی نکاح را منتهی جبر ساخته است بشرط انیاس و ان پس اگر چه بود و فرزند شود و ماکست
از حجر اگر چه حکم کرده است و اگر باورغ متحقق شود و انیاس رشد ظاهر نگردد و در حجر باشد بدو چنین اگر رشید باشد باقیست
ع غبطه با کسر نیکی و دفاعه و است کس نکاح کردن در بیع یعنی فروش کردن که نکاح و صحت

مستوی له قلت تبغ ضالة ابله ای تطلبها ضل عنها تهنأ جرباها ای تطلبها بالهاء وهو القطران تلط ای
تطین یوم روده ای شربها یسأل ای لولدا الرضيع ناهك ای مستاصل اللبن یفتح الهم اللین ویسکوها الفعل فی شرح
اختلفوا فی ذلك فذهب قوم الی انه یاکل ولا یقضی علیه احد فخرجون الی انه یاکل یرد مثله اذ اکبر اقول اختاروه بن الحسن

مصنف شده است الا انکه اگر اذن ولی باشد تصرف او صحیح است و تصرف غیر باذن و در امور صغیره که جمعیان را
از ان منع نمیکند جایز است و بهر حال احمد زید را که ابو دراز طفلی عصفور را خرید و دو بلوغ نکاح و در حدیث مفسر شده
است با حلام و اجال و بلوغ به پانزده سال و آیا انبات عانه نیز از مراتب بلوغ است یا نه ظاهر آنست که هست
و احتمال استحال انبات بدو باجهت ولایات بعد است الثقات کرده نمیشود آن و در راقه حیض زیاده است و این همه
از احادیث متعدده مستنبط شده است و ولی را اگر غنی باشد خوردن مال او جائز نیست و اگر فقیر باشد اگر فتنه بگذرد
درست است و نزدیک تسلیم اموال مستحب است اشتهاد بر دوس و ظاهر آیات آنست که اگر بر بایع سقه طاری شد
نزع کرده شود از دوس مال او را و رشد صلاح دین و مال است پس محرم کند و تنذیر کند و تنذیر آنست که صرف کن اموال
خود را با احتمال غبن فاحش و همچنین خرج کردن بوجهیکه عظامه صلحت نه بیند در آن و اتوی پیش فقیر آنست که زحامت
مفرطه در مطاعم و ملائیس که با عادت قوم بدن با آن داشته باشد تنذیر است و در فقره تنذیر لا بدست از اجتهاد و قابل
و اتوی آنست که اگر در فتنه خرج میکنند قبض کرده شود بر مال و سهی بجهت حفظ دین و مال و سهی بجهت حفظ دین و مال

ظلم و یجوز للولی ان یخط مال الیتیم بآله اذ کان له فی ذلك نظر حرام است خوردن مال یتیمان بظلم و جایز است ولی یتیم را که مخلوط
سازد مال یتیم را با مال خود و قنیکه باشد او را شفقت یعنی صلاح مال یتیم و آن بدانند قال الله تعالی ان الذین یاکلون اموال الیتیم فی ظلما
انما یموتون فی بطونهم نادوا و سید صولون سعیرا ههنا یمیه آنا که میخورند مال یتیمان را بظلم جز این نیست که میخورند و

خویش آتش را و او را پند و نوحه قال الله تعالی یسئلونک عن الیتامی قل اصلاح لهم خیر و ان تحالطهم فاحذروا الله و الله یعلم
للفسد من المصلح و لو شاء الله لا هنتکم ان الله عزیز حکیم سوال میکنند ترا از یتیمان بگو بصلاح آوردن کار ایشان
بهتر است یعنی بغیر شرکت پس اگر شرکت کنی با ایشان پس ایشان را در آن شما اند و خدا میداند تهاه کار را از صلاح کار
و اگر خدا خواستی سخت گرفتی شمارا هر آینه خدا ناسب استوار کار است یا مال ولی ان ینال من مال الیتیم چه چیز جایز است
ولی را که بخورد از مال یتیم قال الله تعالی و من کان غنیا فلیستغفف و من کان فقیرا فلیأکل بالمعروف و سر که باشد
توانگر پس باید که پس بکشد یعنی وصی یتیم اگر توانگر باشد از مال یتیم چیزی نگیرد و اگر فقیر باشد پس باید که بخورد و بصدقت پندیده

مالک عن یحیی بن سعید انه قال سمعت القاسم بن محمد یقول جاء رجل الی عبد الله بن عباس فقال له ان لی یتیم او له ابل
افا شرب من لبن ابله فقال ابن عباس ان کن تبغ ضالة ابله و تهنأ جرباها و تلط حوضها و تسقیها یوم و روده ها فاشرب
غیر مضر یسأل و لا ناهک فی الحلب قاسم بن محمد گفت آدم و سهی بجهت عبد الله بن عباس پس گفت

مسوی له قلت علی هذا التفرع اهل العلم

میراث پدر و مادر از اولاد خویش قال الله تعالی یوصیکم الله فی اولادکم الذکر مثل حظ الانثیین فان کون لیسما
 فوق اثنتین فلمن ثلثا و ان ترک طوان كانت واحدة فلها النصف و لا یؤید لکل واحد منها السدس مما ترک ان کان
 له ولد فان لم یکن له و لو وثه الواء فلامه الثلث فان کان له اخوة فلامه السدس من بعد وصية یوصی بها و
 ذین یأو کرم و یأو کرم لا تدرون ایهم اقرب لکم نفعاً فریضة من الله فان الله کان علماً حسیباً
 امریکند خدا تعالی شمارا و براب میراث اولاد شما باین حکم کرده است مانند حصه و زن پس اگر باشد دختران زیاد
 از دو تن پس ایشانرا است و و یوم حصه از آنچه ترک کرده است میست و اگر باشد وارثه یک و دختر پس او را نصف است
 و پدر و مادر نیست را براسه هر یک ازین و شش باب است از آنچه ترک کرده است میست اگر باشد آن سیت و فرزند
 پس اگر نباشد او و فرزند و وارث او شده پدر و مادر او پس مادر او را است سیم حصه یعنی باقی پدر باشد اگر
 باشد سیت را بر او را پس مادر او را است ششم حصه بعد از آنکه و سیت که امر کرده باشد آن بعد از آن و زن پدر آن پس آن
 شما نمیدانید که کدام یک از ایشان نزدیک تر است برائے شما و سو و ساندن حکم کرده خدا تعالی حکم کرده فی هر تثنیه
 خدا تعالی و انا ما حکمت سنت شریح گوید رضی الله عنه و اگر دو دختر باشند پس این سلسله مخصوص در قرآن شریف نیست
 اجماع سلف و معتقد گشت بر آنکه حکم دو دختر مانند زیاده از دو دختر است و الله اعلم قال قتالک الا امر المجتهد علیه عندنا
 و الذی ادرکت علیه اهل العلم ببلدنا فی فرائض الموارث ان میراث الولد من والدهم او والد تمام اذا توفی
 الاب و الا کم و و ترکا ولد ارجح لا و نساه فلان کرم مثل حظ الانثیین فان کن نساً فوق اثنتین فلمن ثلثا ما
 ترک وان كانت واحدة فلها النصف فان شمسهم احد بفریضة مسماة و حکیمان فیهم ذکر بدی بفریضة
 من شمسهم و کان ما بقی بعد ذلك بینهم علی قدر موارثهم و منزلة ولد الا یساء الذکر اذا الیکن دو نفر
 ولد کمزلة الولد سواء ذکره مکن کرم و انتاهم کانتاهم یرون کمایرون و یحییون کمایحییون فان اجتمع الولد
 للصلب و الذکر کان فی الولد للصلب ذکر فانه لا میراث معه لا من ولد الابن فان لم یکن فی الولد للصلب ذکر و کانتا
 اثنتین فاکثر من ذلك من البنات للصلب فانه لا میراث لبنات الابن معهن الا ان یكون مع بنات الابن ذکر
 هو من المتوفی یا من لهن او اطر فمعهن فانه یرد علی من هو بمنزلة و من هو فوقه من بنات الا بناء فضل ان فضل
 فیقتسمونه بینهم لکن کرم مثل حظ الانثیین و ان لم یکن الولد للصلب الا ابنة واحدة
 علی قول علی و در موارثهم فلان کرم مثل حظ الانثیین بقوله صلی الله علیه وسلم الحقوا الفرائض بالما و النبی فوالدی و ذل ذکر و اه اثنتان و علی
 حکم اولاد المکنین و منهم ای شیم و من المیت ولد للصلب علی مس قول فلا شمس لهم و هر قال صحیح الفتا و عن ابن عباس
 انهن من بصیة و لا یرثن شیئاً مع البنات مطلقاً علی

مصنف

فلها النصف ولا بنة ابنه واحدا كانت او اكثر من ذلك من بنات الابناء من هو من المتوفى في عازلة
واحدا السدس فان كان مع بنات الابن فكل واحد منهن فله نصفه ولا سدس لهن ولكن ان فضل بعد فله
اهل القران كان ذلك الفضل لذلك المذكور من هو عازلة ومن مرفوعة من بنات الابناء ولا كمثل حظ الاكثين وليس
من هو اوطر منهم شيء وان لم يفضل شيء فلا شيء لهم وذلك لان الله تبارك وتعالى قال في كتابه يوصيكم الله في اولادكم لانه
گفت مالک علی که اتفاق حاصل شده بر آن نزدیک با و چیزی که با نعم بر آن اهل علم را و شهر خود در فرائض میراثها بدین
تفصیل است که ذکر کنیم پس میراث اولاد از پدر خویش یا مادر خویش بدین قسم است که اگر وفات یافت پدر و مادر
و ترک کردند اولاد مردان را و زنان را هر دو قسم را پس مرد را مانند حصه و وزن ست یعنی مرد را دور اس اعتبار کنند
زن را یک اس و باین اعتبار تقسیم کنند پس در صورت افراد بنات اگر باشند دختران زیاده از وقت پس ایشان را
دو سیم حصه است از آنچه ترک کرده باشند و اگر باشد و ارث یک دختر پس او را نصف حصه است پس اگر
شریک شود با اولاد کسی غیر اولاد بحیثه مقرر و باشد میان اولاد و پدر زن باشد اگرده شود و بعد آن شخص دیگر که شریک ایشان
شد مانند زوج و زوج و اب و ام و الداء علم و باشد آنچه باقی ماند بعد از آن حصه تقسیم میان اولاد بر قدر میراثها که ایشان
یعنی مرد را مانند حصه و وزن حاصل این کلام آنست که بنات با بنات سبب یا غیره میشوند و الداء علم و متبدا اولاد پس بر آن زن
یعنی نه اولاد دختران و نه یک بن باشد بالاتر از ایشان و لدی مانند حاکم اولاد بپدر است بر آن حال است
مرد ایشان مانند مرد اولاد بپدر است و زن ایشان مانند زن اولاد بپدر است و ارث میشود بین آنها که وارث
میشوند اولاد بپدر است و محجوب میکنند چنانکه محجوب می کنند اولاد بپدر است اگر محجوب شوند اولاد بپدر است و اولاد بپدر است
و میان اولاد بپدر است پس حکم نیست که میراث نیست با او یکس را از اولاد پس اگر نباشد در اولاد پس
مرد و باشد اولاد صلبی و زن یا زیاده از دو کس از دختران بپدر است حکم نیست که میراث نیست دختران پس را
با دختران بپدر است مگر آنکه باشد اولاد پس بر آن مرد که میراث نیست بنابر این دختران پس بر آنست و در هر است
ازین دختران پس بر این مرد با دیگر دارند بر آن دختران پس که بنابر اینست بودند یا لا توارثه بود و در دختران پس را
اگر چیزی زیاده ماند پس قسمت کنند آن زیاده را میان خویش مرد را مانند حصه و وزن و اگر زیاده ماند چیزی پس هیچ
نیست ایشان را و اگر نباشد اولاد بپدر است یک دختر پس آن یک دختر نصف است و دختر پس را یک باشد یا
زیاده باشد از جنس دختران پس بر آن از آنکه به نسبت میت و یک مرتبه اند ششم حصه است پس اگر باشد دختر
پسر مرد و او به نسبت متوفی بر مرتبه آن دختران است پس حصه مقرر نیست ایشان ایش ششم حصه نیست و لکن
اگر باقی ماند بعد حصه های اهل فرائض بقیه باشند از آنکه در آن مرد و کس که دو مرتبه او باشد و آنکس را که یک
او باشد از دختران پس بر آن مرد را مانند حصه و وزن است و میت کس که دو مرتبه است از ایشان چیزی و اگر

مصنف

باقی نماند چیزی پس هیچ چیز نیست ایشانرا و این همه که درین باب گفته شد آنست که خدا تعالی فرمود در کتاب

خود و یحکم السد فی اولادکم الا تیر قال مالک لاهل المحرمه علیه عندنا الذی لا اختلاف فیہ والذی ادرکت علیه اهل العلم

بیلد نان میراث آلاب من اینه و اینته انه ان تیرک المتوفی ولد او ولد ابن ذکر فانه یقرض لآلاب السدس فربضه

فان لم یترک المتوفی ولد او ولد ابن ذکر فانه یبذل من شریک آلاب من اهل الفرائض فیعطون فربضهم فان فصل من المال السدس

فاوقها کان لآلاب وان لم یفضل عنهم السدس فاوقه فرض لآلاب السدس فربضه و میراث اکرم من ولدها اذا توفی ابها و

ابنتها فترک المتوفی ولد او ولد ابن ذکر کان او انش او ترک من الاخوة اثین فصاعدا ذکر او انثا من ابیه او من ابیه

من اقم فالسدس لها فان لم یترک المتوفی ولد او ولد ابن کلا اثین من الاخوة فصاعدا فان لآلاب الثلث کمالا الا فی فربضین فقط

واحد فی الفربضین ان یتوفی رجل و یترک امراته و ابیه فیکون لآلابه الربع و کلامه الثلث ما بقی و هی الربع من

راس المال و الاخری ان یتوفی امراته و ترک زوجها و ابیه فیکون لزوجها النصف و کلامها الثلث ما بقی و هو السدس

من راس المال و ظنک ان الله تبارک و تعالی یقول فی کتابه و لا یوبیه لکل واحد منهم السدس

مما ترک ان کان له ولد فان لم یکن له ولد و ورثه ابواه فلامه الثلث فان کان

له اخوة فلامه السدس فبضت السنة ان الاخوة اثین فصاعدا لا کف ما کف علی که

اتفاق جلیل شد بران نزدیک ما و چیز که هیچ خلاف نیست و مان و چیز که یا فتم بران اهل علم را در شهر خود انیست

که میراث پدر از پسر خود یا دختر خود بدین نسق است که اگر گناه و متوفی فرزند یا فرزند پسر را پس بر آینه مقدر

کرده شود برائے پدرش یک حصه مقدر پس اگر نگذارد متوفی فرزند را یا فرزند پسر را پس حکم انیست که شریع کرده میشود

بکس که شریک پدر باشد از اهل فریض پس داده شود ایشانرا حصه های ایشان پس اگر باقی مانده مال شش یک یا

زیاده از ان باشد آن زیادتی پدر را و اگر باقی مانده از ایشان شش یک یا زیاده از ان محقر کرده شود برائے پدرش یک حصه

ع من راس المال و لآلاب النصف الباقی و به قالت الامم الا بقره و الجهد و هو المأثور عن عمرو بن عثمان و زید بن ثابت روى عنهما

وله عن ابراهيم بن محمد قال کان عبد الله بن عمر اذا سئل طریقا و جدناه مهلا و انه قال فی زوج و ابوین لزوج النصف و لآلاب الثلث ما بقی و مدی

عبد الرزاق عن مکرمه انه کان ابن عباس یحیل لها الثلث من جمیع المال وله عن ابراهيم بن محمد قال ابن عباس اهل القبلة فی امره و ابوی جلیل

لآلاب الثلث من جمیع المال و استدلل الجوربان بحی قول تعالی فان لم یکن له ولد و ورثه ابواه فلامه الثلث هو ان لها ثلث ما ورثه سوا و کان

جمیع المال و یقینه فلوارید ثلث الاصل کفی فی البیان فان لم یکن له ولد فلامه الثلث و لنا قوله و ورثه ابواه یقول ابن عباس قال شریع ۱۲

محلی علیه قوله و لا یوبیه یکلم احد منها السدس یکلوا احد بدل منه یکبر العال و فانه یستحب علی استحقاق کل منها السدس و قول و لا یوبیه

السدس لکان الظاهر انهم انما یبذلوا السدس لآلابه السدس لانهم یقسمون علیها علی السویه و علی خلافها یفصل بعد الاجمال ۱۳ محلی علیه

قوله و ورثه ابواه فی غصب فلامه الثلث ما ترک و اما قلنا غصب لانه اذا ورثه ابواه مع اهل الزوجین کان لآلاب الثلث ما بقی بعد اخراج نصیب

الزوج لآلاب ما ترک کما قال ابن عباس و لا لآلابی الی حوط نصیبین نصیبات اقوامی منہا فی الارث یمل لن نصف حقیقا و خلاصه محلی

مصنف

و نه بايد که سوا سطر باشد چيزی را و ايشان وارث است شوند با دختران و دختران پسران مادام که نگذاشته است متوفی جدر که پدر پدر باشد پس وارث ميشوند اين قسم برادران انچه باقی ماند از مال پس باشند دران عصبه ابتدا کرده شود بکسی که او را اصل حصه مقرر باشد پس داده شود اين جماعه را حصه ايشان پس اگر باقی ماند بعد از دادن انجماعه بقیه باشند آن بقیه اهل اخوت اخیانی را قسمت کنند آنرا در میان خویش موافق کتاب الله مردوان باشند یا زنان مردوان باشند حصه و وزن است و اگر باقی ماند چيزی پس بیچ چيزیست ايشان را گفت مالک و اگر نگذار و متوفی پدر را و جدر که پدر پدر باشند و نه فرزند را و نه فرزند پسر را خواه آن فرزند مرد باشد یا زن پس هر آنی که حکم انیت که مقرر کرده شود برائے خواهر عینی که از یک پدر و یک مادر باشد نصف را پس اگر باشند خواهران دوتن یا زیاد از دوازدهن خواهران عینی از یک پدر و یک مادر مقرر کرده شود برائے ايشان دو سیم حصه پس اگر باشند همراه ايشان برادرے مردے پس حصه معین نیست بیچ یک از خواهران را یک باشد یا زیاد از یک و ابتدا کرده شود با آنکه سر یک ايشان شده اند و حصه مقرر پس داده شود انجماعه را حصه ايشان بعد از ان چيزی که باقی ماند منقسم باشند میان برادران عینی که از یک پدر و یک مادر باشند مردوان و زن حصه و وزن حکم بهمین منوال است مگر در یک سلسله پس پس نبود برادران عینی را و در آن سلسله چيزی پس شریک گردانیده شود ايشان را برادران اخیانی و در سیم حصه ايشان و آن صورت انیت که زن متوفی شد و بگذاشت شوهر خود را و مادر خود را و برادران اخیانی خود را و برادران عینی خود را پس رسید شوهر او نصف و مادر او شش یک و برادران اخیانی او را سه یک پس باقی ماند برائے برادران عینی چيزی پس شریک شوند برادران عینی و زن سلسله با برادران اخیانی و در سیم حصه ايشان پس برسد مردوان و زن از برائے آنکه ايشان همه برادران اخیانی متوفی اند و جز این نیست که وارث شد مذسب و مادر و این حکم برائے آنست که خدا تعالی فرمود و ان کان رجل یورث کلاله الا تیرس ازین جهت شریک شدند درین سلسله که ايشان همه برادران متوفی اند از جهت مادر او قال مالک

الامر عندنا ان میراث الاخوة للاب اذا لم یکن معهم احد من بنی الاب والامه کمزلة الاخوة للاب الام سواء ذکرهم کذا کهم و انما هم کما شاهدوا انهم کلا یشرون مع بنی الامر فی القریضه التي یشرون فیها بنو الاب الام لانهم خرجوا من ولادة الام التي جمعت اولئک فان اجمع الاخوة للاب الام و الاخوة للاب فکان فی بنی الاب و الام ذکر فلا میراث لاحد من بنی الاب وان لم یکن بنو الاب و الام الا امرأة واحدة اذ اکثر من ذلک من الاناث لا ذکر معهم فانه یفرض للاخت الواحدة للاب الام النصف یفرض للاخوات للاب السدس ثمة الثلثین فان کان مع الاخوات للاب ذکر فلا یفرض لهن

عنه قوله سواء قلنا کذا انما یفرض لجمیع و لا یثنی اذا انفردت نصفه و لا یثنی فضا عد التثنان فان اجمع الاخوة و الاخوات فلا یکرر ثلث خلفه

الائین ۱۲ علی *

مسوی له قلت وعليه اتفق اهل العلم ۱۲

مصنف وبيد اهل الفرائض السماة فيعطون فرايضهم فان فضل بعد ذلك فضل كان بين الاخوة للاب للذكر مثل حظ الانثيين وان لم يفضل شيء فلا شيء لهم فان كانت الاخوات للاب في الاصل امرأتين او اكثر من ذلك من الاثبات فرض لمن اثلاثه ولا ميراث معهن للاخوات للاب الا ان يكون معهن اخ لابي فان كان معهن اخ لابي بدئي فمن شر حكم من اهل الفرائض لغير فضل سماة فاعطوا فرايضهم فان فضل بعد ذلك فضل كان بين الاخوة للاب للذكر مثل حظ الانثيين وان لم يفضل شيء فلا شيء لهم وليكن الاصل مع بني الاب ولو احدى السيدات وللانثيين فصاعدا الثلث للذكر مثل حظ الانثيين فلهذه فيه جهل واحد سواء اكلت مالك حكمه كمقرر است نزد يك ما امنت كه ميراث برادران علقاي و تقيكه نباشد بايشان كس از برادران اعياني بمنزله ميراث برادران اعياني است برابران مردان اعياني برابر مردان است وزن ايشان برابر وزن اوشان بجز آنكه ايشان شريك نباشند برادران اعياني در سلكه كه شريك نباشد بايشان برادران اعياني زيرا كه برادران اعياني برآمدند بسبب زادون مادر كه جمع كرو ايشان را پس اگر جمع شوند برادران اعياني و برادر علقاي پس باشند و برادران اعياني مردی پس ميراث نيست بچيس را از علقايان و اگر نباشد از اولاد مادر و پدر و بزرگ يك زن يا بيشتر از يك زن از قسم زنان كه موقوفيت بايشان پس حال امنت كه مقرر كرده شود و برائے يك خواهر عيني نصف را و برائے خواهر علقاي مثل يك است تا تمام شود و سيوم حصه كه نهايت نصيب خواهران بود پس اگر باشد با خواهران علقاي مردی پس حصه مقرر نيست برائے ايشان و باشد كرده شود با اهل فرايض كه حصه مقرر دارند پس داده شود ايشان را حصه ايشان پس اگر باقي ماند بعد دادن ايشان ببقية منقسم شود بباين اولاد پدر و مادر باشد حصه دو زن و اگر باقي نماند چيزي پس چيزي نيست ايشان را پس اگر باشد خواهران اعياني و دوتن يا زياده از دو زن و قسم زنان مقرر كرده شود برائے ايشان دو سيوم حصه و ميراث نيست همراه ايشان خواهران علقاي را اگر كنه باشد بايشان برائے علقاي پس اگر باشد با ايشان برادر علقاي است كرده شود و بجماعه كه شريك ايشان باشد از اهل فرايض كه حصه مقرر دارند داده شود و ايشان را حصه ايشان پس اگر باقي ماند بعد از اين داون ببقية منقسم شود و ميان برادران علقاي مرد باشد ماند حصه دو زن و اگر باقي نماند چيزي پس بچ چيزي نيست ايشان را و برادران اعياني را ميراث برادران علقاي حصه مقرر بدین نسق برائے يك شش يك و يك دو يا زياده از دو سيوم حصه و در ماند حصه زن پس ايشان در اين ثلث بيك مرتبه اند يا يك ديگر برابر اند يا يك ميراث بچ من اين ابتدا ب و بيان ميراث چ از ب و خواهران

بجي بن سعيد انه بلغه ان معاوية بن سفيان كتب الى زيد بن ثابت يسأله عن رجل فقه في الله و زيد بن ثابت قال كتب

الى ثمالى من الجند و الله اعلم و ذلك حاله من يفتي فيه الا اهل البيت و خلفاء و قد علمت ان خلفاء من اهل البيت يعطون

مع الاخ الواحد و الثلث مع الاثنتين فان كانت ثلث الفروع و رتبة فممن من الائمة

معاوية بن ابى سفيان نامه نوشت بسوئے زيد بن ثابت سوال ميكرد و او از حكم بچيس نوشت بسوئے او زيد بن

ثابت كه تو نامه نوشته بودى بسوئے من سوال ميكردى مرا از حكم بعد خدا و انما تراست و اين سلكه سلكه است كه

عنه و تركان بين الاخوة للاب و هو الما و زيد بن ثابت و قال ابن عمر و ان اهل البيت و ذواتهم من اهل البيت و ذواتهم من اهل البيت

المدينة و شرح قول زيد بن ثابت قول عبد الله بن عمر و قال ابن عمر و ان اهل البيت و ذواتهم من اهل البيت و ذواتهم من اهل البيت

مصدق كنه حكيم كذا في ذلك من غير غشائى وسر آئينه جاضر شدم نزد يك دو علفيه پيش از تو سيد و سيد النصف بايك برادر و دو هم حصه
 با دو برادر پس اگر بيايد ميوزد برادران كم نمى كند و حصه او از سه يك مترجم گويد رضى الله عنه و اين در صورتى است كه با جد اخوة
 صاحب فرض نباشد پس جد را خير الامر بين است مقاسه اخوت لئلا كثر مثل خطا لا يثيقن يا لث جميع المال الله اعلم
 مالك عن ابن شهاب عن قبيصة بن ذؤيب ان عمر الخطاب فرض للجد الذى يفرض الناس له اليوم
 عمر بن الخطاب حكم كرد برائى جد چيزيكه مى كنند مردمان برائى او امر و زنى خير الامر بين چنانكه گذشت مالك
 انه بلغه عن سليمان بن يسار انه قال فرض عمر بن الخطاب عثمان بن عفان زيد بن ثابت للجد مع الاخوة الثلث
 معين كرد عمر بن الخطاب عثمان بن عفان و زيد بن ثابت برائى جد يا برادران سه يك چنانكه گذشت قال مالك
 و الامر المجمع عليه عندنا و الذى ادركت عليه اهل العلم ببلدنا ان الجد اب الاب لا يرث مع الاب دنيا شيئا
 وهو يفرض له مع الولد الذكر مع ابن الابن الذكر السدس فرضية وهو فيما سوى ذلك ما لم يترك المتوفى اخا و
 اختا لايه يبدل يا حدان شر كه بفرضية مسماة فيعطون فرايضهم فان فصل من المال السدس فما فوقه كان لغيرهم
 وان لم يفصل من المال السدس فما فوقه فرض للجد السدس فرضية قال مالك و الجد و الاخوة للاب و الامر اذا ترك
 احد بفرضية مسماة بيد ايمى شر كه من اهل الفرائض فيعطون فرايضهم فما بقى بعد ذلك للجد و الاخوة من شئ فانه ينظر
 اى ذلك افضل لحظ الجد اعطى لجد الثلث ما بقى له و الاخوة او يكون بمنزلة رجل من الاخوة فيما يحصل له و لهم و يتكلم
 بمثل حصه احدى و السدس من راس المال كله اى ذلك كان افضل لحظ الجد اعطيه الجد و كان ما بقى بعد ذلك
 للاخوة للاب و الامر للذكر مثل حظ الانثيين الا فى فرضية واحدة تكون قسمتهم فيها على غير ذلك و تلك الفرضية
 امرأة توفيت و تركت زوجها و امها و اختها لايها و امها و جد لها فلزوج النصف و الامر الثلث للجد السدس للاخوة
 للاب و الامر النصف فترجميع سدس الجد و نصف الاخت فيقسم اثلاثا للذكر مثل حظ الانثيين فيكون
 للجد ثلثاه و للاخت ثلاثة قال مالك و ميراث الاخوة للاب مع الجد اذا لم يكن معهم اخوة للاب و الامر
 لميراث الاخوة للاب و الامر سواء ذكرهم كذا كرههم و انشاهم كانوا هم فاذا اجتمع الاخوة للاب و الامر و الاخوة
 للاب فان الاخوة للاب و الامر يجادون الجد باخوتهم لايه فيموتونه بمهر كثره الميراث بعد دم و لا يعاد
 بالاخوة لامرانه لو لم يكن مع الجد غيرهم لم يرثوا معه شيئا و كان المال للجد كله فما حصل للاخوة
 من بعد حظ الجد فانه يكون للاخوة من الاب و الامر و الاخوة للاب لا يكون للاخوة للاب مع شئ الا ان يكون للاخوة للاب
 و الامر امرأة واحدة فان كان امرأة واحدة فاتها تقاد الجد باخوتها لايها ما كانوا فاما حصل لهم لمها من شئ
 (تفسير ٢٢٦) فاذا زاد المقيص من الثلث و روى الداريمى عن الشعبي كان عمر قيسم الجرد مع الاب و الاخوين فاذا زادوا و اعطاه
 الثلث و كان يعطى مع الولد السدس ١٢-

مصنف

آن سیدس اور است مالک عن یحیی بن سعید عن القاسم بن محمد قال انت الحجة ان الی ابی بکر الصديق
 فاذا ان یجعل السیدس المتوفی قبل الام فقال له رجل من انصار امانک لتترك الی لوماتی وروی کان ایاها یرث یجعل ابوبکر
 السیدس یسبغها آتند ووجه پیش ابوبکر صدیق پس خواست کہ بہہ سیدس آن جہہ را کہ از جانب ماور بود یعنی ماور اور را
 پس گفت اورا مروے از انصار آگاہ باش ہر آنیہ تو ترک میکنی آن جہہ را کہ اگر کسی بہر سوے و متوفی زندہ ماند و ارث
 او شدہ تخصیص پس ساخت ابوبکر سیدس را بنقسم میان ہر دو جہہ مالک عن عبد اللہ بن سعید ان ابابکر بن عبد الرحمن
 بن الحارث بن ہشام کان لا یقرض الا الحجة بن ابوبکر بن عبد الرحمن حصہ میں نہیادو گر دو جہہ را یعنی ماور پد را و اور
 ماور را قال مالک الامم المجمع علیہ عندنا الذی لا اختلاف فیہ والذی ادرکت علیہ اهل العلم یسئلون ان الحجة ام الام
 لا تراث مع الامم دنیا شیئا وہی فیما سوی ذلک یفرض لها السیدس فریضة وان الحجة ام الابل لا تراث مع الامم ولا
 مع الابل شیئا وہی فیما سوی ذلک یفرض لها السیدس فریضة فاذا اجتمعت الحجة و الام الابل و الامم و لیس لا متوفی
 دوہما اب لا ام قال مالک فالی جمعت ان ام الام ان كانت اقرب ہما من اہل السکون ان الام الابل ان كانت ام الابل اقرب
 او كانت فی القعد من المتوفی بمنزلة سولہ فان السیدس بدینہما تضاعف قال مالک وکامیرا و لا احد من الجہات الا
 الحجة بن کاتب یغنی ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وراث الحجة ثم مال ابوبکر عن ذلک حتی انما التبت عن رسول اللہ صلی
 اللہ علیہ وسلم انہ وراث الحجة فانفذہا ثم اتت الحجة الاخری العین الخطای فقال ما انما یزاد فی نفرض شیئا و ان اجتمعت ہما
 فهو سیکما ایکنما خلدت بیه فہو طاق مالک ثم لم یعلم احدا وراث غیر جہتین منذ کان الاسلام الی الیوم ثم گفت مالک علی کہ
 اتفاق حاصل شد بر آن نزدیک آنکہ اختلاف نیست در ان و چیز کہ یا ختم بران اہل علم را و شہر خواہ نیست کہ جہہ ماور
 ماور وارث نمیشو با ماور یواسطہ چیزے را و ماور ماور در غیر صورت جمع شدن با ماور یواسطہ حسین کردہ میشود اور شش
 یک بطریق فرضیہ و جہہ کہ ماور پد را شد وارث نمیشو و با ماور پد را چیز پراہان ماور پد را در غیر صورت جمع شدن
 با پد را یا در شش یک بست بطریق فرضیت پس اگر جمع شوند ہر دو جہہ ماور پد را و ماور نیست متوفی را نزدیک ترا نشان
 پد رے و نہ ماورے گفت مالک پس ہر آنیہ من شنیدم کہ اورا اگر نزدیک ترین این دو باشد میرسد ویرا سیدس بخیر
 ماور پد را و اگر باشد ماور پد نزدیک ترین این دو یا باشند و قریب از متوفی بیک منزله برابر یکدیگر پس سیدس بنقسم است
 میان ایشان و نصف گفت مالک و میراث نیست هیچ یک از جہات را مگر برائے دو جہہ زیرا کہ حال انیت کہ
 عہ قولہ فقال رجل ہو عبد الرحمن بن ہبل قد شہد بذا قالہ فی الاصلۃ عہ قولہ ثلاث الابل شیئا و ان ام ماور فاجابنا تراث مع الابل ہو
 قول ابی حنیفہ و انشافعی و ہو الماثر عن عثمان و علی و زید بن ثابت روى ثم الداری نقل عن ابن جعد ان ام الابل تراث مع الابل و لیس
 عنہا الداری فیضا و اختارہ شریح و الحسن و ابن سیرین لما رواہ ابن مسعود انہ صلعم علی الحجة ام الابل السیدس مع و ہو الابل حسب
 با نہ قبل ان یكون ابو ذکاب نیست رقیقا و کافرا علی عہ قولہ اتعد ہا ای اقربا فی النسب فی اقربا من جملہ فقہ و اقربا ماور ان
 الکبیر

وہو الماثر عن عثمان و علی و زید بن ثابت روى ثم الداری نقل عن ابن جعد ان ام الابل تراث مع الابل و لیس

[illegible]

مصنفه باشد و یکس از لام یا اخت لام فصل است و این وزوج در هیچ حال محسوب نمیشوند بحسب حرمان این
الابن را حاجب نمیشود و الابن صلب و ابن الابن که اقرب باشد از دس و صاحب فروض مستغرقه مثل الابن و بنتین و
حاجب چندیشود و الاکسیه متوسط باشد میان او و میان بیت مانند اب یا اب الاب و حاجب از لابین نمیشود و الاب
و ابن و ابن الابن و حاجب از لاب نمیشوند و الابین جماعه که گفته شد و از لابین نیز و حاجب از لام نمیشود و جد و ولد
و ولد ابن این لایح لابین حاجب او شش کس میباشد اب و جد و ابن و ابن الابن و آخ لابین و از لاب و ابن الابن
لاب حاجب او نمیشوند این شش کس و ابن الابن و لابین نیز و عم لابین حاجب او نمیشوند این هفت کس و ابن الابن و لاب
نیز و عم لاب حاجب او نمیشوند این هفت کس و عم لابین نیز و ابن لابین حاجب او نمیشوند این نه کس و عم لاب نیز و ابن عم لاب
حاجب او نمیشوند این ده کس و ابن عم لابین نیز و متن را حاجب میشود و عصبه نسب و بنت و ام و زوج و هیچ حال محسوب نمیشوند
و بنت الابن را محسوب میکنند و دو بنت صلب و فلیکه همراه کسی نباشد که و س را عصبه یا غیر سازد مانند از یا ابن عم که
در مرتبه او باشد و جد و لام حاجب او نمیشوند و لام و جد و اب حاجب او نمیشود و الاب و ام و قری از هر جهت حاجب
بعد نمیشود و از همان جهت و قری از هر جهت ام حاجب بعد میباشد از هر جهت اب مانند ام ام نسبت ام ام اب و
قری از هر جهت اب آیا حاجب بعد از هر جهت ام نمیشود یا نه و قول آمده و اخت از حیات سه گانه مانند از حیات
سه گانه است و در حجب و اخوات لاب حاجب ایشان نیز نمیشوند و اخت لابین و متقه مانند متحق است و در حجب
و هر عصبه حاجب او میباشد صاحب فروض مستغرقه فصل اگر در نه محض عصبیات باشد عدد دروس مقسوم علیه صل
مسئله نماید و هر دو را و انشی قرار باید داد چنانکه خدا تعالی فرمود لکن مثل حظ الاثین و اگر در میان ایشان یک
صاحب فرض یا دو صاحب فرض ثنائین باشد پس اصل مسئله خرج آن فرض خواهد بود و خرج نصف اثنین است
و خرج ربع اربع و خرج شش ثنائیه و خرج ثلثین و ثلث ثلثه و خرج سدس سه و اگر دو فرض مختلف جمع شوند از سه
حالت بیرون خواهد بود و خرج آنها متداخل اند یا متوافق یا متباین معنی متداخل آنست که اقل مقنی اکثر باشد باسقاط او
از اکثر و با ریاسه باریاز یا ده مانند پنج با ده و سه با نه و چهار با دو از ده و درین صورت اکثر مخیرین باید گرفت
مانند سدس و ثلث و نصف و در مسئله ام و دو و لام و از لاب ام را سدس است و دو و ولد ام را ثلث و نصف باقی
از لاب را پس اصل مسئله شش است و معنی توافق آنست که عدو ثالث اقل کند هر دو را باسقاط اقل از اکثر مانند شش
و ده اقل میکند هر دو را سه و مانند شش و هشت اقل میکند هر دو را دو و در چنین بابکی دیگر متوافق اند البته زیرا که دوران
هر دو را لا محاله اقل میکند و درین صورت وقتی که در دیگر ضرب باید کرد و حاصل ضرب اصل مسئله باشد و وفق
عبارت از کسر است که سیم این عدو ثالث باشد مانند نصف که سیم اثنین است و ثلث سیم ثلثه مثال آن مسئله
زوج و ام و ابن زوج را شش است و ام را سدس است و ابن را باقی میان ثنائیه و سه و توافق با اثنین است پس نصف

مصدق در ثانی ضرب کردیم با نصف ثمانیه را در سه ضرب کردیم حاصل شد بیست و چهار سه زوج را و چهار ام را و هفده
 ابن را و خنی تباین است که انشا کنند هر دو را اگر یک باشد شش یا هفت و درین صورت مخرج یک را در تمام مخرج دیگر
 ضرب کنیم و حاصل ضرب مخرج هر دو کسر باشد مانند مسدوم و زوج و اخ لاب ام را ملت است و زوج را در پنج در پنج لاب
 را باقی و میان ثلثه و اربع تباین است ثلثه را در پنج ضرب کردیم و دوازده حاصل شد و آن اصل مسدوم است ام را چهار
 و زوج را سه و پنج اخ لاب را پس اصول و صورت افراد و اجتماع زیاد از هفت نیست باشد ایشان و ثلثه و اربع و سه و
 ثمانیه و اثنا عشر و اربع و عشر و ن فصل گاه سه عددی اصل مسدوم است که تنگی میکند از سهام ایشان و مثال
 محسوس این تنگی آنست که چهار غنیف حاضر شد و پنجکس بهمان آوردند یا گوئیم چهار غنیف حاضر شد و سه کس بهر سیدند
 که هر یک را دو غنیف میباید و پس لابد است اینجا از تقسیم حاضر بر کس که عدد و زس ایشان باشد مانند آنکه هر غنیف
 را پنج بخش کنند و هر بهمان را چهار بخش دهند یا هر غنیف را سه حصه کنند و هر یک را دو حصه برسد و چنین است معنی قول
 باید دانست که قول و مثل این صورتها امریست مفطور در اذبان بنی آدم مانند بسیاری از مسائل اصول حدیث
 چنانکه بیان آن در بعضی کلام ما شنیده باشی پس انکار بر مسئله قول که اجماعیست ناشی از قله تا مل می باشد و الله اعلم
 و با استقرار معلوم شد که ازین اصول هفت گانه سه اصل عامل میشود و بعضی مسائل شده و اثنا عشر و اربع و عشر پس
 شده عامل میشود و هفت باشد مسدوم زوج و اخقین لابین یا لاب زوج را نصف باشد و اخقین را ثلثین و اصل مسدوم
 شش دست و هفت عامل شده زوج را و چهار اخقین را و درین صورت سهم هفتم میباید زیاده کرد و بهشت باشد
 بهین مسئله اگر با ایشان ام را نیز اعتبار کنند پس سدس ام را باشد و نصف زوج را و ثلثین اخقین را و آنرا اصل مسدوم بخش
 ندارد و لابد است از زیاده و دو عدد و ثلثه باشد مسدوم مذکور اگر علم فرخ لام نیز اعتبار کنند پس سدس دیگران لام را باشد و ثلثه
 مانند این مسئله چون دواخ لام باشد پس سدس دیگر میباید و اثنا عشر عامل میشود و نیز ثلثه مانند مسدوم زوج و ام و ثلثین
 زوج را ربع است و ام را سدس است و اخقین را ثلثین و دوازده گنجایش ندارد یکی زیاده کردیم و به باشد مانند
 این مسئله یعنی اگر اخ لام زیاده باشد و او را سدس باشد و آن دو عدد است و به ثلثه مانند بهین مسئله چون دواخ لام و
 هر یک را باشد و اربعه و عشر و ن عامل میشود و به سبت و هفت مانند مسدوم و ثلث و زوج و ثلثین و ابین
 را و سدس و زوج را ثلث فصل چون اصل مسدوم ثنا غنیف و عمل او نیز اگر مالک باشد ثنا غنیف پس گاه سبب نکسر میشود
 بر حصصه ثلثه ثلثین برائے ثلاث اقوات و ادیم یا یک شش برائے چهار زن یک سهم برائے چند عصبه یا ملت برائے پنج
 اولاد ام و درین صورت محاسب را لابد است از استخراج عدد یک مخرج جمیع سهام باشد بغیر کس و این را تصحیح گویند پس
 اگر نصیب یک فرقی بر روس ایشان نکسر میشود و خالی نیست از آنکه نسبت کس با نصیب داخل است و این معنی
 در آن صورت است که عدو نصیب کم باشد داخل در عدد روس یا قرائن یا تباین است و اخلاق البتة متفقان

مصلحت خواهند بود و حق کسی آقل خواهد بود و اکثر در صورت توافق و حق عدد روس را در اصل مسئله ضرب کنیم از حاصل
 الضرب مسئله صحیح شود مثال توافق با عول ام و اربعه اعمام حاصل مسئله شده است ام را یکی و اربعه اعمام را دو و اثنتین اربعه
 متداول اند و حکم توافق کسی دو که نصف است از اکثر گرفته ایم و آن دو ست نصف چهار در اصل مسئله ضرب کردیم
 شش شد و از سه مسئله صحیح میشود و مثال توافق با عول زوج و ابوان و ست بنات زوج را اربع و ابوان را دو
 سدس دست بنات را ثلثین اصل مسئله دوازده ست بنات را هشت زوج را سه و ابوان را چهار و آن گنجایش ندارد
 پس حاصل شد با نوزده و هشت بر شش منکسر میشود و توافق آنها نصف است پس نصف شش که سه ست در با نوزده ضرب
 کردیم چهل و پنج حاصل شد و ازین عدد تقسیم صحیح میشود زیرا که نسبت و چهار نصیب بنات شد هر یک را چهار عدد در سیه در
 صورت تباین ضرب کرده شود عدد روس را در اصل مسئله مثال و اربعه عول زوج و اخین لای اصل مسئله دو است یک
 زوج را و یک اخین را و یک بر دو منکسر میشود و نسبت میان دو و یک تباین ست ضرب کردیم دورا در اصل مسئله چهار شد
 و از زوج را و یک یک اخین را و مثال عول زوج خمس اخوات لای اصل مسئله شش است زوج را نصف و اخوات را
 ثلثین و آن گنجایش ندارد و حاصل کردیم هفت ثلثین شش که چهار ست اخوات را باشد و نصف شش که سه ست زوج را
 باشد و چهار منکسر است خمس اخوات پنج را و هفت ضرب کردیم سی و پنج حاصل شد و نصیب اخوات نسبت آمد و چهار
 چهار هر یک را میرسد و اگر منکسر شود نصیب و و فرقی بر روس ایشان نخست مقابله کنیم نصیب هر فرقی را با روس او اگر
 متوافق باشد روس را بوق روس بدل کنیم یعنی از حساب روس را بکنیم و بجای او و حق روس ثبت نماییم و اگر متباین
 باشد تمام روس را ثبت کنیم و ثانیاً مقابله نماییم عدد مثبت روس را و فرقیین اگر متماثل باشد ضرب کنیم یک را در اصل مسئله و
 اگر متماثل باشد ضرب کنیم اکثر را در اصل مسئله و اگر متوافق باشد ضرب کنیم و حق یک را و دیگر حاصل الضرب را در اصل
 مسئله و اگر متباین باشد ضرب کنیم تمام یک را و دیگر حاصل الضرب را در اصل مسئله و بر هر تقدیر حاصل الضرب تصحیح مسئله
 باشد و اگر منکسر شود نصیب سه فرقی یا چهار فرقی نخست مقابله کنیم نصیب هر فرقی با عدد روس ایشان و در صورت
 توافق و حق آنرا ثبت کنیم و در صورت تباین جمیع آنرا ثبت نماییم و ثانیاً مقابله کنیم دو عدد مثبت را با یکدیگر اگر متماثل باشد یک
 بگیریم و اگر متماثل باشد اکثر بگیریم و اگر متوافق باشد و حق یک را و دیگر ضرب کنیم حاصل الضرب بگیریم و اگر متباین باشد
 تمام یک را و دیگر ضرب کنیم حاصل الضرب بگیریم و بر هر تقدیر ثالثاً این گرفته را مقابله کنیم با عدد مثبت ثالث و از میان
 این دو عددی تحصیل کنیم و آنرا مقابله نماییم با عدد مثبت رابع و الباقی آن عدد حاصل را در اصل مسئله ضرب کنیم تا بعد از آن
 چون خواهی که نصیب هر صنفی و هر فردی از مبلغ مسئله بدانی طریق معرفت آن آنست که ضرب کنی نصیب را و از اصل
 مسئله یا عول آن در چیزی که ضرب کرده بودی در اصل مسئله پس حاصل ضرب نصیب این فرقی خواهد بود و بعد معرفت نصیب
 هر فرقی آن نصیب را قسمت کنی در میان افراد فرقی از مسئله این اعمال چند مسئله بنویسیم مسئله ام و شش اخ لای و دوازده

لایب اصل منکسر شش است و شش گنجایش آن سهام ندارد و عمل کردیم بهفت ام رایک و شش لایب دو و دوازده شش
 لایب را چهار نصیب اخوت که دوست بر عدد روس که شش است منکسر میشود مقابل که یک شش را با دو نسبت توافق با نصف
 یا فقیم کردیم پس سه صفحه حساب ثبت کردیم و نصیب اخوات که چهار است بر عدد روس که دوازده است منکسر میشود
 مقابل که کردیم توافق بالبرج برآمد کردیم هر یک پس حاصل شد و ثلثه نسبت میان ایشان تامل بود یکی را ضرب کردیم و نسبت
 بیست و یک حاصل شد و ازین مبلغ مسئله صحیح میشود ضرب کردیم و در شش حاصل شد و آن نصیب اخوة آمد هر یکی را
 یک سهم ضرب کردیم چهار را در سه دوازده حاصل شد و آن نصیب اخوات آمد هر یکی را یک سهم ضرب کردیم یکی را در سه حاصل
 شد و آن نصیب ام آمد مسئله شش برادر اخوانی و نسبت خواهر غلاتی اصل مسئله شش است و شش گنجایش آن سهام ندارد
 عمل کردیم بهفت ام رایک و برادران اخوانی را دو و خواهران غلاتی را چهار نصیب برادران که دوست بر عدد روس ایشان
 که شش است منکسر میشود و نسبت توافق با نصف دارد و کردیم نصف در صفحه حساب سه و شش نصیب اخوات که
 چهار است بر شش منکسر میشود و نسبت توافق بالبرج دارد کردیم هر یک شش است که دو باشد و دو و شش تقسیم مقابل که کردیم میان
 سه و دو و تباین یا فقیم ضرب کردیم سه را در شش حاصل شد این شش را در نسبت ضرب کردیم چهل و دو حاصل شد نصیب
 اخوات از اصل دو و دوازده را در شش ضرب کردیم و دوازده برآمد هر یکی را دو سهم رسید نصیب اخوات از اصل چهار بود چهار را در
 شش ضرب کردیم بیست و چهار شد هر یکی را سه سهم رسید نصیب ام از اصل یکی بود یک را در شش ضرب کردیم شش
 برآمد ام را شش رسید مسئله پنج نسبت و چهار برادر یعنی دو و دوازده و چهار زن اصل مسئله بیست و چهار است زنان را سه و
 بنات را شانزده و تباین را چهار برادران رایک و نصیب هر فریق بر روس ایشان منکسر است پس مقابل که کردیم سه را
 با چهار تباین برآمد چهار و شش تقسیم و مقابل که کردیم پنج را با شانزده تباین برآمد پنج و شش تقسیم و مقابل که کردیم دورا با چهار توافق با نصف
 برآمد نصف روس که دوست و شش تقسیم و مقابل که کردیم چهار را با یک تباین برآمد چهار و شش تقسیم و در چهار چهار را فقیم و
 چهار و چهار تامل بود ندیکه را اگر فقیم و چهار و پنج تباین بود و چهار را در پنج ضرب کردیم پس بیست حاصل شد نسبت را
 در بیست و چهار ضرب کردیم چهار صد و شش و برآمد ازین مبلغ مسئله صحیح میشود نصیب زنان از اصل سه بود سه را در بیست
 ضرب کردیم شصت برآمد هر یکی را پانزده رسید نصیب بنات شانزده بود شانزده را در بیست ضرب کردیم شصت و شش
 شد هر یکی را شصت و چهار رسید و نصیب تباین چهار بر و چهار را در بیست ضرب کردیم شصت و چهار برآمد هر یکی را چهل رسید
 فصل اگر سینه و از آن چند گداشت و یکی از ایشان قبل از قسمت ترک توفی شد و از آن گداشت باید دیگران این
 و از آن همان بعینه و از آن اول اند و مقادیر میراث ایشان همان مقادیر و دوست احتیاج استخراج بطریق ثانی نیست
 و او را بجای بیست اول اعتبار کنند و از تباین و بنات یکی از ایشان توفی شد و او را شصت گداشت از همان اخوت و اخوات
 را و اگر و از آن بیست ثانی غیر و از آن بیست اول اند یا و از آن بیست اول با غیر ایشان یا و از آن همان اند کسین غلات میراث

مصطفیٰ

ایشان مختلف میشود و در صورت لزوم از نسخ و طریق مناسبه آنست که تصحیح کرده شود مسئله اول را وسطه ثانی را
 بعد از آن مقابله نموده آید تصحیح ثانی را با ثانی الیهیت ثانی از مسئله اول اگر منقسم شود بر تصحیح ثانی احتیاج عمل نیست و اگر
 منقسم نشود باید دید اگر توافق است و تفق تصحیح ثانی را در تصحیح اول ضرب کنیم و اگر ثبات است ضرب کنیم تمام تصحیح ثانی را
 در تصحیح اول و بهر تقدیر از حاصل ضرب هر دو مسئله صحیح خواهند بود و بعد از آن طریق جدا کردن هر وارثه از بطن اول
 آنست که بگیری نصیب او را از مسئله اول پس ضرب کنی در چیزیکه او را در مسئله اول ضرب کرده بودی خواه وفق باشد خواه
 تمام و طریق جدا کردن نصیب هر وارثه از بطن ثانی آنست که بگیری نصیب او را از مسئله ثانی پس ضرب کنی او را
 در تمام ثانی الیهیت ثانی اگر در میان آن ثانی الیه و تصحیح مسئله ثانیه ثباتی بوده است و ضرب کنی در وفق ثانی الیه اگر
 در میان آنها توافق بوده باشد و اگر از مسئله ثانیه نیز شخصی در گذشت پیش از قسمت ترک همین محاسبه با تصحیح مسئله اولی الیه
 او را از تقسیم ثانی باید کرد و ضرب باید نمود و ثانی تقسیم باید فرمود و بکند و بکند امشده مناسبه نیز میباید نوشت مسئله و جدا بکشد
 یعنی یک خواهر علاتی و یک خواهر اخیانی اصل مسئله شش است تصحیح از دوازده یک یک هر جده را و دو خواهر اخیانی را و
 شش خواهر اخیانی را و دو خواهر علاتی را بعد از آن این خواهر اخیانی بر و یک خواهر اخیانی گذاشت که در مسئله اول خواهر
 یعنی بوده است و یک جده ام لام که در مسئله اول نیز بوده است و دو خواهر علاتی از شش صحیح میشود اخیانی را یک جده
 را یک خواهر اخیانی را و دو ثانی الیهیت ثانی دو است و تصحیح شش در میان عدین توافق نصف است نصیب
 شش که سه است در دوازده ضرب کردیم سی شش حاصل شد دیگر با تقسیم کردیم هر جده را یک هم بود یک را در سه ضرب کردیم
 سه بر آمد پس هر جده را سه رسید و نصیب خواهر اخیانی شش بود شش را در سه ضرب کردیم شش بر آمد و نصیب خواهر علاتی
 دو بود و در سه ضرب کردیم شش بر آمد و در بطن ثانی یک جده را از جبین یک هم بوده است ضرب کردیم
 در یک زیرا که یک نصف ثانی الیه است یک حاصل شد و اخیانی را که در مسئله اول اخیانی بوده است یک هم رسید
 بود یک را در یک ضرب کردیم یک حاصل شد و دو خواهر علاتی را چهار بود در یک ضرب کردیم چهار بر آمد مسئله زوج و سه مهر
 و یک دختر این دختر مهر دام و سه بر آمد که در مسئله اول نیز وارث بودند گذاشت تصحیح مسئله اول از هشت است و تصحیح مسئله
 ثانی از هشت مقابله کردیم یک را با شش ثباتی بر آمد شش را در هشت ضرب کردیم صد و چهل و چهار حاصل شد تقسیم کردیم
 بار کردیم در بطن اول زوج را یک رسید بود یک را در شش ضرب کردیم شش بر آمد و مهر را دو رسید بود و در شش
 ضرب کردیم سی شش حاصل شد و در بطن ثانی ام را سه رسید بود در یک ضرب کردیم سه حاصل شد و هر برادر را پنج
 رسید بود در یک ضرب کردیم پنج بر آمد فصل چون بطون بسیار باشند و حرفت مبلغ که بر سه منقسم شود شکل گرد و لا بد است
 از حمل شبکه و این عمل از نواد است فقیر آنرا از رساله ابن ماتم اخذ کرده است و آنرا از شیخ محمد بن عوفه مغربی روایت
 نموده است و فقیر بعض چیزهای مناسبه زاید کرده باید آنست که آنچه در بطون متعدد شکل میشود و منحوج گردد همچو ثبات

مصطفیٰ

و نکستن تقسیم و راست کردن تقسیم چنانکه اهل زبان با آن مشغول اند بنزدیک تفصیح ظاهر میگردد و چهار چیز
است و صاحب شبکه در هر چیزی باین ابداع امری سهل الماخذ که مفید و مختصر باشد کرده است اول روشن کردن
و بیان و از آن هر یک تا فاصیبه و وارثه از هر یک روشن گرد و صاحب شبکه بر آن تحصیل این فائده ابداع کرده است
رسم شبکه نام هر وارثه یکبار نوشته و ترتیب موت و جهت میراث او از بطون یا شارقی لطیف تبلیغ و دو دم سوزنی پدید
هر میت تا او را به تصحیح او مقابل کرده شود و صاحب شبکه بر آن این فائده هندسه باز بدو هر تصحیح و تکرار است تا به
ضرر بعض و بعض مافی الی نظایر گردد و تسویم انتقال کردن ببلکه که هیچ سائل از وی صحیح شوند و صاحب شبکه بر آن تحصیل
این فائده ضرب تصحیح بطون اول و در هندسه فوقانی بطون ثانی و حامل الضرب را در هندسه فوقانی بطون ثالث قرار داده است
چهارم تقسیم آن مبلغ بر وارثه و جمع آنچه بر وارثه را بر سدا و بطون شتی و این را نیز قاعده نهاده است تا طریق رسم شبکه
آنست که در خط کشد از سر صفحه بسوی پائین بقدر گنجایش اسامی و از شان بطون اول نام هر وارثه از جهت میراث
او یک زیر نام دیگر و سیدان اب و ام و ابن و بنت و شقیق و شقیقه و زوج و زوجه و عم و امین الاث و علی و العیاس
و اهل همنامه گاه از شقیق قریب از شقیقه و از ثاب بخت لایب مانند آن اختصار میکنند پس اگر سلسله بر آن امتحان
باشد مطلب تمام شد و اگر فتوے در عاقله باشد بهلوس علامت هر یک نام او بهم می نوزند بعد از آن فصل کنند این
هر دو نامی بخله و همچنین بالائے وارث اول و زیر وارث آخر تا هر وارثه را خانه پیدا شود بعد از آن بر آن بطون
دیگر یک خط دیگر بفاصله بنویس و وصل کنی این خطوط فاصله را با آن خط تا خانه های دیگر ظاهر شود پس در عاقله
نام میت ثانی بنویس مات یا مات و اگر از و از آن بطون اول که میراث از این بطون بهم حاصل گردد مات بر بهلوس
نام او جهت میراث او بنویس ابن یا بنت یا شقیق یا شقیقه و علی بن العیاس و اگر وارثان دیگر داشته باشند این دو خط
ممتد را بجا بآغل بقدر گنجایش اسامی آن وارثه و بخلوط فاصله تقسیم ثانی و در هر خانه نام وارثه بنویس و اگر
فتوے باشد نام هر وارثه بر بهلوس خانه بنویس و همچنین قیاس بطون ثالث و رابع و خامس با نفع الی المخرج چون
رسم شبکه تمام شد تصحیح بطون اول بر سطر او بنویس و بالائے آن تصحیح خطی مانند قوس کش و زیر نام هر وارثه نصیب و را
به هندسه با ضرب کن بعد از آن انتقال کن به بطون ثانی و زیر علامت مات مافی الی وارث ثبته نام و بالائے سطر این
بطون تصحیح او و بالائے تصحیح خطی مانند قوس بعد از آن مقابل کن مافی الی وارثه تصحیح او اگر منقسم است صغر و بالائے
قوس بنویس و جزو بهم زیرا این سطر ثبته کن و اگر موافقت ست و قوس سلسله بالائے قوس بنویس و وفق مافی الی زیر
این سطر و اگر مباهت ست تمام تصحیح بالائے قوس و تمام آن زیر سطر بنویس و جزو بهم عبارت از حاصل قسمت ثانی و بعد
ست بر عدد تصحیح بعد از آن انتقال کن بطون ثالث و تصحیح او و بالائے سطر زیر خط مقوس بنویس تقسیم کن آن را بر وارثان
و نصیب هر وارثه زیر نام او بنویس و مافی الی وارثه زیر علامت مات و طریق دانستن مافی الی وارثه آنست که از سر

مصنف

حالت خالی نیست از بطن اول گرفته است نقطه یا از بطن ثانی نقطه یا از هر دو در صورتی اولی نصیب
 او از بطن اول که زیر نام او مرقوم است ضرب کن در هندسه که بالائے قوس بطن ثانی نوشته پس حاصل الضرب فی الید
 اوست و در صورت ثانیہ هندسه که زیر نام او نوشته ضرب کن در هندسه که زیر بطن ثانی نوشته حاصل الضرب فی الید
 اوست و در صورت سیم نخست نصیب او از بطن اول بقاعده تقسیم علوم کن بعد از آن نصیب او از بطن ثانی بقاعده
 دیگر و هر دو را جمع کن و در زیرات بنویس بعد از آن مقابله کن این مافی الید را با تصحیح او و بقیاس آنچه در بطن ثانی گفته
 شد عددی بالائے قوس این سطر و عددی تحت این سطر بنویس و بعد از آن انتقال کن بطن رابع و تصحیح او بنویس و تقسیم
 کن او را چنانکه دانستی و مافی الید او را بشناس و زیر لفظ مات بنویس اگر او را از بطن اول چیزیست بہت ضرب کن آنرا در
 هندسه بالائے قوس بطن ثانی است و حاصل الضرب ضرب کن در هندسه که بالائے قوس بطن ثالث است پس
 این حاصل الضرب نصیب اوست از بطن اول و اگر او را چیزیست بہت از بطن ثانی عددی که زیر نام اوست در هند
 تحتانی ضرب کن و حاصل الضرب در هندسه که بالائے قوس بطن ثالث است ضرب نمائے و این حاصل الضرب را
 با حاصل بطن اول جمع کن مجموع مافی الید اوست پس مقابله کن این مافی الید را با تصحیح او اگر انقسام است نقطه صفر بالا
 قوس بگذارد و جز سہم زیر سطر بنویس و اگر موافقت یا ممانعت است یہاں روئے که مبطوہ نوشتیم محل آرد بعد از آن انتقال
 کن بطن خامس و بقیاس آنچه در بطن رابع کرده بودی عمل کن کلیہ در شناختن مافی الید آنست کہ اگر او را از بطن اول
 چیزیست بہت ہندسہ نصیب او را در ہندسہ بالائے قوس بطن ثانی ضرب کن و حاصل را در ہندسہ بالائے قوس بطن ثالث و این حاصل را
 در ہندسہ بالائے قوس بطن رابع جمع جرائی ان تنہی الی مانت فیہ و اگر چیزیست از بطن ثانی نیز بہت ضرب کن ہندسہ نصیب او را
 ازین بطن در ہندسہ تحتانی و حاصل را در ہندسہ بالائے قوس ثالث و حاصل را در ہندسہ بالائے قوس رابع و حاصل را در ہندسہ
 قوس خامس و اگر چیزیست از بطن ثالث نیز در ہندسہ نصیب او را در ہندسہ تحتانی ضرب کن و حاصل را در ہندسہ
 بالائے قوس رابع و حاصل را در ہندسہ بالائے قوس خامس الی ان تنہی الی مانت فیہ چون از ہمہ بطون فارغ شدی
 سطرے واسع تر از سطر سابقہ ہر پہلوئے آن رسم کن و بخطوط خاصہ تقسیم نمائی و نام احیا کہ باقی ماندہ اندہ بنویس بہترین
 گفته شد و تصحیح بطن اول را در آنچه بالائے قوس بطن ثانی نوشته ضرب کن و حاصل را در آنچه بالائے قوس ثالث
 نوشته و حاصل را در آنچه بالائے قوس رابع تا آنکہ بطون منتہی شوند و جائیکہ صغر نوشته شدہ ضرب نباید کرد بلکہ باید
 او انتقال باید کرد و آنچه حاصل ضرب آخر باشد بالائے سطر احیا بنویس و بالائے آن خطے مانند قوس رسم کن و
 این مکتوب جامعہ است کہ تصحیح جمیع مسائل ازوے راست می آید بعد از آن تقسیم کن این جامع را و طریق تقسیم
 آنست کہ ہر خانہ ہر شخصہ کہ بگذری بین کہ وے از کدام کدام بطن گرفته است آنچه از اول گرفته است ہندسہ نصیب
 او را در آنچه بالائے قوس بطن ثانی نوشته ضرب کن و حاصل را در آنچه بالائے قوس ثالث نوشته و ہم جہاں آنکہ منتہی

مصطفیٰ علی این شبکه آنست که مارا سنا پیش استمل برده بطین مروتی توفی شد و یکس وارث گذارست زوجه دام و دو شقیقه
 و اخت لام اصل سله او دوازده بود و عامل شد با نژده و آن تصحیح اوست زیزام زوجه پنجاه سته نوشتیم و زیزام ام سته
 و زیزام شقیقه چهار و پنجاه زیزام شقیقه دوم چهار و زیزام اخت لام و بعد از آن انتقال کردیم بطین ثانی سته وارث
 یافتیم نوح و تحقیق و شقیقه تصحیح و از شش است وانی الیدیت از بطین اول سته بود مقابل کردیم سه را با شش توافق
 بالنت یافتیم بنابر آنکه سابقا اشاره کردیم که در صورت عدم انقسام تداخل حکم توافق دارد و ثلث شش که دو باشد بالانوشتم
 و ثلث سه زیر انتقال کردیم بطین ثالث که ام سته پنج وارث یافتیم سته بنت مذکوره و ابون بلشین و سیدین حج شش اصل
 سله از شش و شش شکسته میشود و بنات میان نصیب بنات که چهار است و میان روس ایشان که سه است بانه
 یافتیم ضرب کردیم سه را در شش برده شد و آن تصحیح اوست باز تفحص کردیم از مانی الید دیدیم که محقره ست الا از بطین اول
 و نصیب او انجا دو است و دورا در دو که بالا کس بطین ثانی مرقوم ست ضرب کردیم چهار شد مقابل کردیم چهار را با نژده توافق با نصف
 برآمد نصف شش که نه باشد بالانوشتم نصف چهار که دو است پائین نوشتیم انتقال کردیم بطین رابع سته وارث یافتیم
 زوجه و این و بنت اصل سله از شش یک زوجه را و بنت شکسته میشود بر این و بنت عدد روس که سته ست ضرب کردیم
 در شش است و چهار برآمد و دو که اخذ نکرده است از بطین اول چیزی پس نصیب او از بطین ثانی که سته ست در شش
 زیرین که یک است ضرب کردیم سته برآمد سته را در شش ضرب کردیم سیت و بنت شد پس سیت و بنت مانی الید اوست
 مقابل کردیم با سیت و چهار توافق بالنت یافتیم ثلث سیت و چهار که شش ست بالانوشتم و ثلث سیت و بنت
 که نه است پائین نوشتیم انتقال کردیم بطین خامس که یک شقیقه که بنت بطین ثالث بود متوفی شد چهار وارث گذارست
 شقیقه و اخت لام و جده که بقیه از آن متقدم آمد و چهارم زوج اصل سله شش است و عامل بهشت شده است
 و دو از بطین اول و ثالث گرفته از بطین اول چهار است چهار را در دو ضرب کردیم شش برآمد شش را در نه ضرب
 کردیم هشتاد و دو برآمد هشتاد و دو را در شش زدیم پانصد و هشتاد و شش برآمد و این نصیب اوست از بطین اول
 بر کاغذی نوشتیم و نصیب او از بطین ثالث نیز چهار است چهار را ضرب کردیم در دو که هزده زیرین است شش
 حاصل شد شش را در شش زدیم شصت و چهار شد بر آن کاغذ زیر محفوظ اول نوشتیم بدین صورت
 مجموع شش صد و چهل برآمد و آن مانی الید اوست مقابل کردیم با شش انقسام یافتیم و هیم که ثانیین
 ست پائین نوشتیم و نقطه نصر الا انتقال کردیم بطین ساوس یافتیم که اخت لام که بنت بطین ثالث و اخت لام
 خامس بود مرده و چهار وارث گذارست اخت لام و جده که در بطین سابق هم بودند و زوج داخ لاب تصحیح و از شش
 است و نصیب او از بطین اول دو بود و در دو ضرب کردیم چهار برآمد چهار در نه زدیم شش شش را در شش
 زدیم دصد و هشتاد و شش برآمد و دصد و هشتاد و شش را بر کاغذی نوشتیم و نصیب او از بطین ثالث چهار بود و چهار را

مصنوع

در هند سه پائین که دو است ضرب کردیم هشت برآمد هشت را در هشت زدیم شصت و چهار برآمد زیر محفوظ اول
 ثبت کردیم و نصیب او از بطن خامس یک است یک را در هند سه پائین که هشتا و است ضرب کردیم هشتا و برآمد آن را
 زیر محفوظ ثانی نوشتم برین صورت $\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ ۶۰۰ \\ \hline ۶۰۰ \end{array}$ جمع کردیم چهار صد و سی و دو برآمد مقابله کردیم با شش قسم
 شد جزو هم که بقا دو دو است پائین $\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ ۶۰۰ \\ \hline ۶۰۰ \end{array}$ ثبت کردیم انتقال کردیم بدین سان که از بطن ثالث و جده خامس
 و سادس بود چهار وارث گذاشت زوجه دام و جده و اخت لایب و این مسئله اگر ریست اصل مسئله شش و جمل به
 نه و نصیب جده و اخت لایب که چهار است می باید که لکه ذکر مثل خط الاثینین منقسم گردد پس انکسار لازم آمد حد و رس که سه است
 در نه ضرب کردیم پس تصحیح او از بیست و هفت است دیدیم نصیب او از بطن ثالث سه بود سه را در دو ضرب کردیم
 شش برآمد شش را در هشت زدیم چهل و شش برآمد و در بطن ثانی حاضر یافتیم ضرب کردیم چهل و شش را بر کافه
 نوشتم و نصیب او از بطن خامس یک است یک را در هند سه پائین که هشتا و است ضرب کردیم هشتا و برآمد زیر محفوظ اول
 ثبت کردیم و نصیب او از بطن سادس یک است یک را در بقا دو دو ضرب کردیم بقا دو دو برآمد زیر محفوظ ثانی ثبت کردیم
 بدین صورت $\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ ۶۰۰ \\ \hline ۶۰۰ \end{array}$ همه را جمع کردیم دو صد و برآمد مقابله کردیم با بیست و هفت با اخت برآمد بیست و هفت
 را با الا نوشتم $\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ ۶۰۰ \\ \hline ۶۰۰ \end{array}$ دو صد را پائین انتقال کردیم بطن ثامن شقیقه ثانیه یا قسم که در اول شقیقه بود و وارث
 دنت و در خامس شقیقه و در سادس اخت لازم گذاشت سه وارث ام جده که سابق هم بود و این و این تصحیح او از دوازده
 نصیب او از بطن اول چهار بود چهار را ضرب کردیم در دو شش برآمد شش را در هند سه پائین که هشتا و است ضرب کردیم هشتا و برآمد
 هشت زدیم با نصد و بقا دو شش برآمد با نصد و بقا دو شش را از بیست و هفت زدیم با نصد و بقا دو شش را از بیست و هفت
 و دو برآمد بر کافه ثبت کردیم و نصیب او از بطن ثالث چهار بود چهار را دو ضرب کردیم هشت برآمد هشت را در هشت زدیم
 شصت و چهار برآمد شصت و چهار را از بیست و هفت زدیم که هزار و هفت صد و بیست و شش برآمد زیر محفوظ اول ثبت
 کردیم و نصیب او از بطن خامس سه بود سه را در هشتا و زدیم دو صد و چهل و چهل برآمد و بیست و هفت زدیم
 شش هزار و چهار صد و هشتا و برآمد زیر محفوظ ثانی ثبت کردیم و نصیب او از بطن سادس یک است یک را در بقا دو دو
 ضرب کردیم هشتا و دو برآمد بقا دو دو را در بیست و هفت ضرب کردیم یک هزار و نه صد و چهل و چهار برآمد زیر محفوظ
 ثالث ثبت کردیم بدین صورت $\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ ۶۰۰ \\ \hline ۶۰۰ \end{array}$ همه را جمع کردیم بیست و پنج هزار و هفت صد و چهار برآمد
 و آن مانی الیها دست مقابله کردیم $\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ ۶۰۰ \\ \hline ۶۰۰ \end{array}$ با دوازده منقسم شد بالاسه او صفر گذاشتیم و پائین جزو هم
 دو هزار و یک صد و چهل و دو شش زدیم انتقال کردیم بطن تاسع یا قسم که زوجه جده و توفی شده است و دو وارث
 گذاشت ام و شقیق تصحیح مسئله از لایب و نصیب او از بطن سابع نه بود نه را در دو صد ضرب کردیم یک هزار و شصت صد و یک
 در بطن متاخره صفر بود ضرب کردیم پس مانی الیها و پائین قدر است مقابله کردیم با سه انقسام یافتیم بالاسه او صفر

مصنف گذاریم و در هر دو هم شش صد ثبت کردیم انتقال کردیم بطن عاشر اخت علاقی جده را یافتیم که مرده است
و گذاشت یک جده را فقط مسئله او از یک نصیب او از بطن ساج چهار است چهار را در هفت سه پائین که دو صد
ست ضرب کردیم هشت صد برآمد و آن مافی البیدر دست مقابل کردیم با یک انقسام برآمد و صفر بالا گذاریم و هشت صد
پائین نوشتیم چون این عمل تمام شد خواستیم که انتقال کنیم بجامعه که تصحیح جمیع مسائل از وی صحیح شود پانزده را در دو
ضرب کردیم سی برآمد سی را در نه ضرب کردیم دو صد و هشتاد برآمد و هشتاد را در هشت زدیم دو هزار و یک صد و
شصت برآمد و هزار و یک صد و شصت را در بیست و هفت ضرب کردیم پنجاه و هشت هزار و سیصد و بیست برآمد
و آن جامعه جمیع مسائل است خواستیم که این مبلغ را بر اجیا تقسیم کنیم شقیق را یافتیم که از بطن ثانی نصیب او دو بود و دورا
در هفت سه پائین که یک بود ضرب کردیم دو برآمد دورا در نه ضرب کردیم هشتاد برآمد هشتاد را در هشت زدیم یک صد و
چهل و چهار برآمد یک صد و چهل و چهار را در بیست و هفت ضرب کردیم یک هزار و هشتاد و هشتاد و هشتاد و هشتاد برآمد آنرا
محاذی اتم شقیق از سطر اجیا نوشتیم انتقال کردیم بقیقه یافتیم که از بطن ثانی یک یافته است فقط یک را در یک ضرب
کردیم یک برآمد یک را در نه ضرب کردیم نه برآمد نه را در هشت ضرب کردیم هشتاد و دو برآمد هشتاد و دو را در بیست و هفت
زدیم یک هزار و نه صد و چهل و چهار برآمد آنرا محاذی اتم شقیقه در سطر اجیا نوشتیم انتقال کردیم باب یافتیم که از بطن ان
نصیب او سه بود فقط سه را در دو ضرب کردیم شش برآمد شش را در هشت ضرب کردیم پنجاه و هشت برآمد چهل و
هشت را در بیست و هفت زدیم یک هزار و دو صد و نو و شش برآمد محاذی اتم آب در سطر اجیا نوشتیم
بعد از آن زوج از بطن راج سه یافته است فقط سه را در نه ضرب کردیم بیست و هفت برآمد بیست و هفت را
در بیست و هفت ضرب کردیم بیست و هفت و نه برآمد آنرا محاذی زوج در سطر اجیا نوشتیم انتقال کردیم بابین
این از بطن راج چهارده بود چهارده را در نه ضرب کردیم یک صد و بیست و شش برآمد یک صد و بیست و شش را در بیست
و هفت ضرب کردیم یک هزار و چهار صد و دو برآمد محاذی این در سطر اجیا نوشتیم انتقال کردیم بهت بنت از بطن راج
هفت یافته است هفت را در نه ضرب کردیم شصت و سه برآمد شصت و سه را در بیست و هفت ضرب کردیم یک هزار
و هفت صد و یک برآمد آنرا محاذی بنت نوشتیم انتقال کردیم زوج زوج از بطن خاس سه یافته است سه را
در هشتاد ضرب کردیم دو صد و چهل برآمد دو صد و چهل را در بیست و هفت ضرب کردیم یک هزار و چهار صد و هشتاد
برآمد آنرا محاذی زوج نوشتیم انتقال کردیم زوج ثانی از بطن سادس سه یافته است سه را در هشتاد دو ضرب کردیم
دو صد و شانزده برآمد دو صد و شانزده را در بیست و هفت زدیم پنج هزار و هشتاد و هشتاد و هشتاد و هشتاد
زوج ثانی نوشتیم انتقال کردیم اخ لاب را از بطن سادس یک یافته بود یک را در هشتاد دو ضرب کردیم دو صد
و شانزده برآمد دو صد و شانزده را در بیست و هفت زدیم پنج هزار و هشتاد و هشتاد و هشتاد و هشتاد زوج ثانی

شقیق

۳۸۸۸

شقیقه

۱۹۴۴

آب

۱۲۹۹

زوج

۶۲۹

این

۳۴۰۲

بنت

۱۶۰۱

زوج

۹۴۸۰

زوج ثانی

۵۸۲۲

بخ اس
۱۹۴۴

مصنف

نوشتم انتقال کردیم آن لای از لای سادس یک یافته بود یک را در هشتاد و دو ضرب کردیم هشتاد و دو
شد هشتاد و دو در هشت و هفت ضرب کردیم یک هزار و صد و چهل و چهار برآمد از محاذی او نوشتم انتقال کردیم با هر لای
دیگر جده شده از لای سابع نصیب او شش بود شش را در دو صد ضرب کردیم یک هزار و دو صد برآمد از آن برافزاد
نوشتم نصیب او از لای ثامن و بود و در دو هزار و یک صد و چهل و دو ضرب کردیم چهار هزار و دو در هشتاد و دو
و چهار برآمد با محفوظ اول جمع کردیم پنج هزار و چهار صد و هشتاد و چهار برآمد از محاذی او نوشتم انتقال کردیم
جد و لای سابع ست و دیگر باز نیز جداست نصیب او از لای سابع شست است شست را در دو صد ضرب
کردیم هزار و شش صد شد بر کافه نوشتم نصیب او از لای ثامن شش بود یک را در شست صد ضرب کردیم
هشت صد برآمد با محفوظ اول جمع کردیم دو هزار و چهار صد شد از محاذی جد نوشتم انتقال نمودیم زوج از لای
ثامن نصیب او سه بود سه را در دو هزار و یک صد و چهل و دو ضرب کردیم شش هزار و چهار صد و شش برآمد
محاذی زوج نوشتم انتقال کردیم این از لای ثامن نصیب او هفت ست هفت را در دو هزار و یک صد و چهل و دو ضرب
چهار هزار و صد و دو و چهار برآمد محاذی این نوشتم انتقال کردیم ام از لای سابع نصیب او یک ست یک را در
شش صد ضرب کردیم شش صد شد محاذی ام نوشتم و ثقیق از لای سابع نصیب او دو است دو را در شش صد ضرب
کردیم یک هزار و دو صد برآمد محاذی ثقیق نوشتم شکیه تمام شد فصل پنجم عددانصبا از لوت الوت تنزل باشد تنزل
آنها برتر که شکل شود و حضرت نصیب هر یک با حصا و از تر که دشوار گردد و تنقیح بحیرت و مانند قاسم نزدیک متمسک
و پاک کنند پس محتاج شد بقاعده که سدا این طلل کند و اهل حساب را درین باب علم چند است یکی از آنها که سهل الملقه
است و از مختصرات کاتب المحدث آن است که تنزیل مرتبه بر مرتبه تمام می باشد تنزیل اقصی و آن تنزل الوت
با حاد است پس کتوب در مرتبه الوت را احاد اعتبار کنند و کتوب در مرتبه عشرات الوت را عشرات و علی بن القیاس
و تنزل اوسط تنزیل مات با حاد است و تنزل ادنی تنزل عشرات با حاد است هر تنزلی که ناسپ کثرت اعداوتر که
باشد اختیار کنند و آنچه باقی ماند از مراتب احاد و عشرات و مات هر واحد را عشر عشر اعتبار کنند اگر تنزل باشد
است و هر یک را عشر عشر اگر تنزل اوسط است و هر یک را عشر اگر تنزل اقل است پس اگر رفع این کسور
با جمعها بعد از مینر آید مثلا عشر را عشر را بنصف العشر تبدیل آورد یا ثلث العشر نه یا و الا دشواری فهم کسور
و فهم انصبا را بمنزله طبع این بنحید من اتلی ملتین تلذینا سونا را کار باید بست و گاهی از تنزل اقصی انماض کرده
بتنزل اوسط باقل صلح باید نمود و گاهی فهم قسیم کسور را همواره باید داشت و اگر آنکه انصبا را باید میخواست باید که
تداخل باشد فقط اقل را یکی اعتبار کنند و اکثر را بهمان نسبت بسط نمایند و اگر توافق باشد فقط دقیق جامع باید
گرفت و هر نصیب را بر وفق آن باید آورد و اگر در بعضی انصبا توافق و در بعضی تداخل باشد توافق اعتبار باید نمود

۵۴۸۶

۶۴۰۰

زوج
۶۴۲۶

این
۳۵۵۴

ام
۴۰۰
ثقیق
۱۶۰۰

مسئله و اگر تباران باشد در بعضی انصبا یا کل آن این فرع متذکر است، دیگر اختصار مسائل بچهار قسم است تقنی
از دس میراث اگر فتره است میت نشمرند و نام او نویسند و سهام او دهند و متعمر غرض موت او و تقسیم سهام او
نشود و دیگر اختصار تقسیمات معنی اختصار تصحیح آنست که استخراج کننده در بعضی در صورتها که بر دس
فریق منقسم میشود و بعد از آنکه کند که در بعضی آئینده عدد این مسئله تضاعف خواهد شد بوجهیکه اگر منفع گردد پس
مقید تصحیح که نشود و میراث تا وقتیکه تضاعف اعداد حاصل شود زیرا که مقصود اصلی تصحیح و انصبا اچیا است آن
حاصل است باید دانست که ترکه خالی از دو حالت نیست یا از آن قبیل است که عین او منقسم نمی شود مانند عام
و حیوان یا از آن قبیل است که عین او منقسم میشود مانند جوی و نفوذ وارض پس حصه او از ترکه مانده حصه اوست
از جامعه و این مسئله اربعه متناسبه است که ثالث مجهول است و چاره دانستن آن تقریبا است و تقریبا
عبارت از استخراج قیراط جامعه است یعنی جزو است و چهارم دس و طریق او آنست که تقسیم کنند جامعه
را بر میت و چهار حاصل قسمت قیراط اوست پس اگر حاصل اقسمة صحیح بر آید نه با و اگر کسر با و جمع شد
و تسویه الکسور خواهی مخرج کسر را در جامعه ضرب کن و حاصل الضرب را جامعه سازد از آن قیراط صحیح بر آید
و اگر کسر مضاعف یا معطوف بر آید مقابله کن هر دو کسر را اگر توافق است وفق یکدیگر و دیگر ضرب کن و
حاصل را در جامعه و حکم چند عدد از کسر بر عین قیاس باید کرد و اگر از تراز مرتب احتراز مقصود باشد همان
کسر را تلفظ کن و طریق تقسیم قیراط را بر اچیا آنست که جدولی رسم کنی از بالای صفحه بسوی پایان آن بقدر
امتداد انصبا و آنرا تقسیم کن بخطوط فاصله تا غایب پیداشود و در هر خانه نصیب از انصبا اچیا یک زیر
دیگر رسم کن و بالای آن جامعه بنویس و بر جنب این جدول جدولی دیگر مشابه او در طول و خانهها بنویس
و بالای این جدول قیراط جامعه ثبت کن بعد از آن جل کن قیراط را با ضلع او تا آنکه واحد را هم باسم آن
کسر میتوان خواند مثلاً اربعین حاصل میشود از ضرب دو در آت پس یک از اضلاع او دو است و آت حاصل
میشود از ضرب ده در ده پس یک از اضلاع او ده است و یک عشر ده است و مخرج عشر عشره است
و دیگر بار نیز عشره از اضلاع او شد و چون اضلاع پیداشد جدولی محاذی جدول قیراط بقدر اضلاع بنویس
و هندی ضلع هر جدول بنویس و مقدم کن اکثر را بر اقل بعد از آن نصیب را بگیر و قسمت کن بر قیراط و حاصل اقسمة
را در جدول قیراط محاذی آن نصیب ثبت کن و اگر کسر باقی مانده است مناسب ضلع اول محاذی آن نصیب
بنویس و اگر کسر دیگر مناسب ضلع ثانی باقی مانده
باشد در جدول ضلع ثانی تا آنکه
منتهی شود

جامع السائل کلها	دقی الجمله	جدول العشر	جدول العشر عشر	جدول قیاس الدفاتر	عشر القیاس	عشر القیاس	عشر القیاس
۵۸۳۲۰	۱۹۲۲۰	۱۹۲۲	۱۰	۸۱۰	۱۰	۹	۹
۳۸۸۸	۱۲۹۷	۱۲۹	۶	۱	۶		
۱۹۲۲	۶۲۸	۶۲	۸		۸		
۱۲۹۷	۲۳۲	۲۳	۲		۵	۳	
۶۲۹	۲۲۳	۲۲	۳		۲		
۳۲۰۲	۱۱۳۲	۱۱۳	۲	۱	۲		
۱۶۰۱	۵۶۶	۵۶	۶		۶		
۶۲۸۰	۲۱۶۰	۲۱۶		۲	۶	۶	
۵۸۳۲	۱۹۲۲	۱۹۲	۲	۲	۲		
۱۹۲۲	۶۲۸	۶۲	۸		۸		
۵۲۸۲	۱۸۲۸	۱۸۲	۸	۲	۲	۵	۱
۲۲۰۰	۸۰۰	۸۰			۹	۶	۸
۶۲۲۶	۲۱۲۲	۲۱۲	۲	۲	۶	۲	
۱۲۹۹۲	۲۵۹۸	۲۵۹	۸	۶	۱	۶	۲
۶۰۰	۲۰۰	۲۰			۲	۲	۲
۱۲۰۰	۴۰۰	۴۰			۲	۸	۲

مثال زده جامعه بروقی نظر کردیم درین انصبا یا تقسیم که همه آنها متوافق اند ثبت پس ثبت جامعه را جامعه ساخته شد
 بر نصیب مجاوی آن نصیب ثبت کردیم مثال این زده جامعه ثانیه عشر آن درین صورت عشر بر همه بینه و جامعه
 سازند بعد از آن امتحان کنند ست جدول اعشار را جمع کنند هر ده را یک کسیند و آنچه کسراتی اند از دست کرده عشر
 نمایند مانند آنکه دوش و چهارش و بعد از آن جدول اعداد و نامه را جمع کنند و با جمیع اول جمع نمایند حاصل آنست
 با عشر جامعه تطبیق دهند اگر مطابق بر آید صحیح است و الا تذکره غلط باید کرد مثال اختصار تصبیحات آفست که تصحیح
 مسئله ام ام که دریا بعد دو بار جده شده از نه اعتبار کنیم اعتماد بر آن که در انصباست اینجا چون حصا و را در نه ضرب کنیم
 و حاصل را در نه ثبت تصحیح احیا راست می آید مثال تقریبا آفست که تقسیم کردیم نوزده هزار و چهار صد و پیل را بر ثبت

مُسَوًى له قلت في شرح السنة اختلفوا في توريث ذوى الارحام فذهب جماعة الى انكسار ميراثهم بل يرضى مال الميت الذى لا يخلف واذا الى بيت مال المسلمين ارجاها واخوة الاسلام وعليه الشافعي فذهب اخرون الى توريثهم عند عدم الورثة وعليه ابو
ويقدم عليهم الرد على اصحاب الفرائض سوى الزوجين في المنهاج واصل المذهب لا يورث ذوالارحام بل المال الميت المال انفق المتأخرون
اذا لم ينظر ميراث المال بالرد على اهل الفرائض غير الزوجين ما فضل على غيرهم بالنسبة فان لم يكن نواصب المال الى ذوى الارحام

مصنف و چهار حاصل القسمة هشت صد و ده بر آمد و آن قیراط اوست پس حل کردیم اضلاع او را تا آنکه بواحد رسید پس هشتیم هشت صد و ده حاصل میشود از ضرب ده در هشتاد و یک و هشتاد و یک حاصل میشود از ضرب نه در نه و یک تسع نه است پس اضلاع اوسه بر آمدند عشر و تسع عشر و تسع عشر پس چهار جدول رسم کردیم بر جدول اول زیر توس نوشتیم هشت صد و ده و بالاسه توس همدسه نسبت و چهار و بر سر جدول دوم عدده تا دلالت باشد بر آنکه این جدول اعتبار قیراط است و بر جدول ثالثه نه تا دلالت باشد بر آنکه این جدول تسع عشر قیراط است و در جدول رابع نیز نه تا دلالت باشد بر آنکه این جدول تسع عشر است بعد از آن در تقسیم قیراط تا سه را در جدول نوشتیم و کسور آنرا در محل آنها و نزدیک جمع اقل کسور را جمع کردیم و بر نه رای که شمر دویم باز بالاتر از آن رفتم شمرده رای که شمر دویم باز اتعال کردیم بر جدول قیراط و محفوظ را بان اعداد جمع کردیم راست بر آمد باب میداد ذی الا حرام غیر اهل الفریض و العصابات باب و میراث اصحاب قرابت غیر اهل الفریض و عصابات مالک عن محمد بن ابی بکر بن محمد بن

بن حزم عن عبد الرحمن بن حنظلة الزرقی انه اخبره عن مولى لقریش کان قد یما یقال ابن موسی انه قال کنْتُ
جالسا عند عمر بن الخطاب فلما صلی الظهر قال یا بنی فاهلکم ذلک الکتاب لکنه فی شان العمة یسأل عفا
ویستحی بر فیها فاتی به یر فاقد عا بتورا و قد ح فیهِ ماء فحی ذلک الکتاب فیهِ ثم قال لو رضیک
الله اقر **ابن مری** نشسته بود نزد یک عمومن الخطاب پس وقتیکه خواند نماز ظهر را گفت ای
یر فایا ارن کتاب را اشاره کرد و بنامه که نوشته بود آنرا و باب عمه نوال میکرد و از حال آن و خبری پرسید از آن پس
آورد و پرا آن نامه را پس طلبید عمر علیه السلام بنگین با پیاله جوین که در دس آب بود پس محو ساخت آن نامه را و ران پیاله
بعد از آن گفت اگر رضامند میشد خداستعالی مقرر میگذاشت ترا مالک عن محمد بن ابی بکر بن حزم انه سمع اباه کثیرا
یقول کان عمر بن الخطاب یقول عجبا للعمة ثورث ولا ترث **عمر بن الخطاب** میگفت عجب است عمر را که
دارث خود میکرد و اند پس آن بر او را و خود و ارثش می شو قال مالک الا هر الجمیع علیه عند نا و الذی لا اختلاف فیهِ
والذی ادرکت علیه اهل العلم یسئلان ابن الاخر للام و الذی ابی الام و العمر اخا الی الام و الخال و الجد ثم ام
ابی الام و ابنة الام الی الام و العمة و الخالة لا یرثون بارحهم شیئا قال و انه لا ترث امرأة یه اعد
من الممتوی من هی فی هذا الکتاب برحمی شیئا و انه لا یرث احد من النساء الا حیث سمین و ذلک

مستوی له قلت قال محمد وبعدها نأخذ لا یورث الخلیل الذی یسعی ونسب معه امرأة نقول هو ولدی او نقول هو
اخی او یقول هی اخی الابیئینة الا الوالد فانه اذا ادعی انه ابنته وصلاته فهو ابنته والاحتیاج فی هذا الی بیئینة الا
ان یكون الولد عبداً فیکذبه المولى بذلك وهو قول الی حنیفة والعامۃ من فقهاء ثنائیه قلت وعلیه اهل العیلم ان
المتوارثین اذا عی موتھما بان عرفانی ماء ای خدم علیھما بناء او غلبا فواء لھما ولدی راھما سبق موتھ ذلایورث

مصحف نصرانی را آزاد کرد و عمر بن عبد العزیز بعد از آن بمرد آن نصرانی گفت اسمعیل پس امر کرد عمر بن عبد العزیز
که تمام مال او را در بیت المال یعنی عمر بن عبد العزیز خود وارث آن نشد بحسب نصرانی بودن آن و زمین است
نزد سبب جمهور علماء که کافر از مسلمان وارث نمیشود و مسلمان از کافر و اقوال کفر یک است قرار داده اند پس یهودی
از نصرانی و نصرانی از یهودی وارث میشوند بآب میراث الخلیل جمیل آنست که فرزندے با او خود اسیر گرفتیم
پس آن فرزند جمیل است و اگر حامل بیاید و در وارث الاسلام وضع نماید آن ولید است جمیل مالک عن الخلیل
عندہ انه سمع سعید بن المسیب یقول ابی عمر بن الخطاب ان یورث احد من الاعوام الا احلوا لولدی عمر بن الخطاب
قتل نکرو کہ وارث گردانند هیچ یک را از ارحام الا کسی را که زاده شد در عرب قال مالک ان جاء امرأ حامل من

ارض الذر فوضعت فی العرب فهو ولد ھایر تھا ان ماتت و توتھ ان مات میراثھا فی کتاب اللہ عن ولدی
گفت مالک اگر آمد زنی در آن حال که حامل است از زمین و زمین پس بزاد و در عرب پس او فرزند است
وارث میشود این فرزند را در خود را اگر مادر سیر و وارث او میشود آن فرزند اگر او سیر و موات میراث خود و کتاب
خدا کے عزوجل باب میراث من جمل تقدم متو باب در میراث کسی که دانسته نشد تقدم موت او مالک عن ربیعۃ

بن ابی عبد الرحمن عن غیر واحد من علیہم انه لم یوارث من قتل یوم الحول و یوم صفین و یوم الحرة ثم کان یوم قادیہ
فلما یورث احدہم من صاحبہ شییاً الا من علم انه قتل صاحبہ با یکدیگر وارث نشدند
آنها که کشته شدند و در محل روز صفین و روز جره بعد از آن واقع شدند و ز قادیہ پس وارث گردانیدہ نشدند و در
یک از ایشان از صاحب خود چنینے را اگر شخصی که دانسته شد که او مقتول شد پیش از صاحب خود قال مالک و

ذلک الامر الذی لا اختلاف فیہ ولا شک فیہ عند احدی من اهل العلم ببلدنا گفت مالک و انیت
عکس که هیچ اختلاف نیست در آن و هیچ شک نیست در آن نزد یک پیچس از اهل علم و شهرات شریع گوید زمین است
نزد سبب جمهور علماء که چون پوشیدہ ماند موت دو شخص که با هم متوارث بودند بسبب غرق شدن هر دو یا بسبب هم
دیوارے بر آنها یا غائب بودند و خبر مرگ آنها رسید و معلوم نشد که کدام یک پیشتر مرد پس وارث
گردانیدہ نشد و یکی از آنها را مال دیگرے بلکه میراث هر واحد ازین دو کسی برآید کسی است از ورثه او که
بقین دانسته شود حیات او بعد موت او باب میراث ولدی الی احدی ملا عنہ زنی است که لعان گردا شد و خود

مستوی (منفعة صفحه ۳۱۹) احدهما من الاخر بل میراث کل واحد منهما لمن كان حیوة یقیماً بعد موتیه من الآخر
له قلت وعلیه الشافعی و قال ابو حنیفة لاله فی رخصها والباقی یرد علیها وان کان صحاب من غیره اخو
الفضل علیهم علی قد سماهم قلت علی ما اهل العلم من قتل مؤثر کما یشرع لکان القتل اوعداً الا ان ابی حنیفة قال قتل عبو
لا یمنع المیراث

لله الحمد علی ان تو الجلد الاول من کتاب المسوی شرح الموطا للامام مالک من تصنیف حجة الاسلام العلامة الشیخ احمد بن
بوی الله المحرث الدهلوی نعم الله برحمته الخفیة الخفیة و تملوه الجلد الثاني والنصف الثالث ان شاء الله تعالی

مصفی این نسب ولدا و از پدرش قطع شد مالک انه بلغه ان عروة بن الزبیر کان یقول فی دار المذحجة

و ولد الزنا انه اذا مات ورثت امه حقها فی کتاب الله و ورثت اخوته لامة حق قهرهم و یورث بقية
موا لی امه ان كانت موكلة وان كانت عریقة و ورثت حقها و ورثت اخوته لامة حق قهرهم کان میراثهم من
عروة بن الزبیر یسقط رباب فرزند ملا عنه و ولد زنا که اگر میر و وارث شود ما و راق خود را در کتاب خدا تعالی و
وارث شوند برادران اخیانی او حقوق خویش را و وارث شوند آنچه باقی ماند و مالی ما و را و اگر مستحق باشد و اگر عریقه
باشد و وارث او شود ما و راق خود را در کتاب خدا تعالی و وارث شوند برادران اخیانی حق خود را و باشد آنچه باقی
مانده است بر ما و مسلمانان یعنی حق بیت المال قال مالک و یبلغ عن سلیمان بن یوسف عن ذکوان قال مالک عن ذکوان

ادركت رأي اهل العلم بسبب ذلك ناگفت مالک خبر رسید بمن از سلیمان بن یوسف که مالک از ذکوان گفت که
و بر همین حکم یافتیم رای اهل علم و شهر خود باب القاتل کایرث قاتل وارث نمیشود و از مال مقتول مالک است
فی قصّة قتل الاب ابنه ان رسول الله صلی الله علیه و سلم قال القاتل کایرث فرمود رسول
صلی الله علیه و سلم قاتل وارث نمیشود و از مال مقتول چیزی را مترجم گوید یمن است مذموب اهل علم کسی که کشت
سورث خود را وارث او نمی شود و خواه قتل عمداً باشد یا خطا اگر آنگاه امام ابو حنیفة گفته که قتل عبوی مانع میراث نیست

لله الحمد من قبل من بعد که جلد اول کتاب مستطاب شرح موطا امام بهام امام مالک رحمه الله
سمی بمصفی از عمده تصانیف جناب قدوة المعتبرین عمدة المفسرین حضرت شاد ولی الدین
حدث و بلوی رحمه الله بالصحیح تمام و تنقیح مالا کلام بتاریخ ۲۲ رمضان المبارک
۱۳۲۶ هجری نبوی صلی الله علیه و سلم با بهام مالکان کتب خانہ حبیبیہ بی بی بیج شد

فهرست ابواب مصنفه شرح موطا جلد اول

مضمون	نمبر	مضمون	نمبر	مضمون	نمبر	مضمون	نمبر
حمد و نعت	٢	باب اذا نسي الجنب فصل في غسله	٥١	باب يجب الوضوء على من نام	٣١	حمد و نعت	٢
فصلت موطا	٣	ان يذكر في الصلوة اثنا عشر بعدا	٥١	سقط على الاعلى من نام فاعدا	٣١	فصلت موطا	٣
مناب امام مالك	٤	اعاد ولو بعد ذلك باب الوقت	٥٢	باب يجب الوضوء من س الفرج	٣١	مناب امام مالك	٤
طرق استنباط	٥	باب اذا ارى في ثوبه خطا ولا	٥٢	باب الوضوء من قبله المراء و غيرها	٣٢	طرق استنباط	٥
استنباط مسائل	٦	يزر شيئا رآه فاذا فعل	٥٢	باب الوضوء من القتي	٣٢	استنباط مسائل	٦
ذكر اصح الاسانيد	٧	باب اذا رأت المرأة مثل ما يرى	٥٢	باب الوضوء من الرغبات والنجاسة	٣٢	ذكر اصح الاسانيد	٧
ذكر ولادت و وفات امام مالك	٨	الرجل تقبلت	٥٢	باب ترك الوضوء مما مسته النار	٣٢	ذكر ولادت و وفات امام مالك	٨
ذكر ائمه اربعة	٩	باب صنفه فصل	٥٣	باب خذ بها لا يجب منه الوضوء	٣٢	ذكر ائمه اربعة	٩
افضل كتب	١٠	باب اذا ارادوا تجنبان نيام يوم	٥٣	باب يكفي الاستنجاء ثلثة احوار	٣٢	افضل كتب	١٠
مراسيل و منقطعات و غيره	١١	قبل غسل يجب له الوضوء	٥٣	باب يجب التيمم في الاستنجاء	٣٢	مراسيل و منقطعات و غيره	١١
ذكر رواية و ثابطين موطا	١٢	باب لا بأس بعرق الجنب	٥٣	باب يجب الاستنجاء بالمال من غير وجوب	٣٢	ذكر رواية و ثابطين موطا	١٢
قبول اصل اسلام موطا	١٣	باب لا بأس بالصفحة و حديث	٥٤	باب ينبغي من استقبال القبلة و غيرها	٣٢	قبول اصل اسلام موطا	١٣
ترتيب و استنباط موطا	١٤	باب يجوز لمحدث ان يقرأ القرآن	٥٤	عنه قضاء الحاجة و اعتداهم في ذلك	٣٢	ترتيب و استنباط موطا	١٤
حصار حاديش موطا	١٥	باب قدر ما راعى غسل	٥٤	باب جواز البول في الماء و ان كان	٣٢	حصار حاديش موطا	١٥
فقيهه مرجع موطا	١٦	باب ما راجع بطور	٥٥	فلات الاولى	٣٢	فقيهه مرجع موطا	١٦
فرض بودن اجتهاد و معنى اجتهاد	١٧	باب الجحاض و انفسه بغير وجوب	٥٥	باب صفة الوضوء	٣٢	فرض بودن اجتهاد و معنى اجتهاد	١٧
مبني فقه امام مالك	١٨	باب ان اقلات العلماء في الماء	٥٥	باب يجب التيمم في الوضوء و غسل	٣٢	مبني فقه امام مالك	١٨
مشايخ مالك	١٩	و الكبر و الطهارة و النجاسة	٥٥	باب يجب غسل اليدين قبل ان يمس الماء	٣٢	مشايخ مالك	١٩
اصول رجال اسانيد مالك	٢٠	باب جواز الوضوء مع النساء	٥٥	باب يجب التشاق و الاستنشاق	٣٢	اصول رجال اسانيد مالك	٢٠
فرق و بيان محدث و مجتهد	٢١	باب اذا فعلت الحائض و الجنب	٥٥	من غير وجوب	٣٢	فرق و بيان محدث و مجتهد	٢١
طرق اجتهاد	٢٢	باب سؤر المرأة طاهر	٥٥	باب بين السواك	٣٢	طرق اجتهاد	٢٢
كتاب الصلوة	٢٣	باب سؤر الكلب غسل قبل منه	٥٥	باب يجب التيمم في الوضوء	٣٢	كتاب الصلوة	٢٣
باب الصلوات الخمس لحد كان	٢٤	باب كيف غسل دم الجحش	٥٥	باب يجب سجدة اربعين بار مجتهد	٣٢	باب الصلوات الخمس لحد كان	٢٤
الاسلام و لا يجب على المكلف من	٢٥	باب نظره لارض من البول	٥٥	باب يكفي المسح على العاتق و استخار	٣٢	الاسلام و لا يجب على المكلف من	٢٥
الصلوة ثلثي غير خمس و كذلك	٢٦	باب يطهر الثوب من بول احمى	٥٥	باب طالة الغرة و التحجيل	٣٢	الصلوة ثلثي غير خمس و كذلك	٢٦
الصدقة الزكاة	٢٧	الذي لم يطهر بالفضح	٥٥	باب الاستيعاب و وجوب التيمم	٣٢	الصدقة الزكاة	٢٧
باب وجوب الوضوء و غسل التيمم	٢٨	باب طين الشاة و التيمم بخمسة	٥٥	باب يجوز المسح على الخفين	٣٢	باب وجوب الوضوء و غسل التيمم	٢٨
من اراد الصلوة و لم يجد ماء	٢٩	يعني عندهما يتعدلا حنظلة غدا لها	٥٥	باب شرط في المسح على الخفين	٣٢	من اراد الصلوة و لم يجد ماء	٢٩
باب فضل الوضوء	٣٠	باب سبب نزول التيمم	٥٥	باب يكون اول ركعتيهما و ما طالت	٣٢	باب فضل الوضوء	٣٠
باب يجب الوضوء من الذي	٣١	باب صفة التيمم	٥٥	باب مسحة المسح على الخفين	٣٢	باب يجب الوضوء من الذي	٣١
باب ما يري من الرخصة في ترك	٣٢	باب اذا لم يجد الماء في الخضر	٥٥	باب اذا جاوز النخشان النخشان	٣٢	باب ما يري من الرخصة في ترك	٣٢
الوضوء من الردي	٣٣	باب التيمم اذا وجد الماء لا يعيد	٥٥	و يجب غسل انزل و لم ينزل	٣٢	الوضوء من الردي	٣٣
		الصلوة التي صلها بالتيمم	٥٥	باب اذا قلم و جبال غسل	٥٥		

[illegible]

مضمون	مضمون	مضمون	مضمون
باب كيف يتبع الامام في جميع الحالات وشيخ وقاصلي عليه السلام	باب جواز النقل على الدنية في السفر	باب استحباب ركعتي الفجر تحفيها	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	حيثما توجهت به	باب اذا اتممت الصلوة تركت ركعتي	باب استحباب الغسل لصلوة العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يفرج بين الظهر والعصر	باب فتناء ركعتي الفجر	باب اكل يوم النحر قبل ان يجزى
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	والعشاء	باب لا بأس بترك الرواتب اذا صلى الفريضة وحده	باب وقت الفجر الى ان يصلي يوم العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب الحج بين الصلوتين في السفر	باب الذكر والشعوب الية في كل يوم	باب لا نذر ولا فائنة في العيدين
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب صلوة الخوف	باب استحباب صلوة النحر	باب صلوة قبل الخطبة في العيدين
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب التشديد على من ترك الجمعة	باب الا فضل في نافذة الليل والليل	باب تكبير في الاولى سبعاً
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	من غير عذر	باب ان يكون شيء مني	باب من صلى في الصلوة
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	عربي بولن خطبه	باب الا فضل لنافذة ان تكون	باب فاصلي ما لا يفصلوا به
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب جواز الجمعة في النافذة	باب حكم المقطوع قبل صلوة
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب صلوة الترتيب وليست بواجبة	باب حكم المقطوع قبل صلوة
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب جواز الترتيب على الدنية في السفر	باب حكم المقطوع قبل صلوة
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب الترتيب على شي من يصلي	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب اعادة الترتيب ما عدا	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب يجزى لفصل بين الشفع والوتر	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب الاصل بينهما	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب جواز الترتيب مرة واحدة من	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	غير شفع قبلها	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب جواز لقض الترتيب ان شفعها	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	يركعت اخرى	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب جواز الترتيب اول السيل آخره	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب الترتيب بطول الصبح	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب كيف كانت صلوة النبي صلى الله عليه وسلم بالليل	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب الدعاء الذي كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب جواز اتمام الصلوة من جواز	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب انقص في العمل	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب احب العمل واوامر عليه صاحبه	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب من غلب عليه النوم عن جزء	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب من نكث حزم من الليل فليتركه	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب يتروا ما يلى في رمضان	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب القيام باحدى عشرة ركعة	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	مع طول القنارة	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز	باب القيام في رمضان ثلثاً وعشرين	باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد
باب فاصلي ما لا يفصلوا به	باب لا يجزى في العلى ومن جاز		باب استحباب انكار التكبير ليلية العيد

رقم	مضمون	صفحة	مضمون	صفحة	مضمون	رقم
١٩١	باب لا يجزئ الجعش على الجعش القرآن	٢٠٧	باب يصلي على الجحارة في المسجد	٢١٥	باب قدر الصدقة لها ثواب عظيم	٢٢٢
"	باب ليقرب القرآن على توفيقه ونفقة	"	باب ان يجتهد جازا في المال	"	باب الجعش على الجعش فيها الزكاة	٢٢٥
"	ولا يجزئ	"	باب الحمد واجب من الشئ	٢٢٠	باب تحريم قيل واكرم اذ كان	٢٢٠
"	باب سجود القرآن سنة ليس بواجب	"	باب وفن اثنين في قبر	"	فخر الازدي	"
١٩٢	باب لا يسجد الا طاهر	٢٠٣	باب ما يقوله المصائب	٢٢١	باب قدر الزكاة من الزكاة في المال	٢٢٠
"	باب الآيات التي لو لم تقرأ سجد فيها	"	باب تحريم الزكاة على الميت	"	باب قدر الزكاة في الزكاة في المال	٢٢٠
١٩٣	باب اذا قرأ في الصلوة سجد فيها	"	باب بل يملك الميت بكاها على	"	باب زكاة الاموات	"
"	باب خمس ساعات يكره الصلوة	٢٠٢	باب صدقة الاحياء على الميت	٢٢٢	باب لا زكاة في الزكاة في المال	٢٢٠
١٩٤	باب مفسدة غسل الميت	"	باب دعاء الاحياء للموتى فيهم	٢٢٣	باب زكاة الاركا	"
١٩٥	باب لا يجزئ غسل الميت على الميت	"	باب استحباب زيادة الصدقة في تسليخ	"	باب زكاة العبد	"
"	باب يجوز ان يقتل المرأة زوجها	"	باب ما يقوله الزائر	٢٢٣	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب اذا ماتت المرأة ليس حرمانا	"	باب يحرم اتخاذ القبر وساجد	٢٢٥	باب زكاة العبد وعتقه وموتى	"
"	ولا ذمهم تمت	٢٠٥	باب القبول على القبول والشرع عليها	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
١٩٦	باب غسل الميت في الغيم	"	باب تحريم النيش	٢٠٦	باب غسل زكاة العبد	"
"	باب كفن الشاة ان يهبط في ثلثة	"	باب الشهاد ولا يسجدون ولا يصلي	"	باب صدقات الزكاة	"
"	باب يغسل ويغسل ويغسل في ثلثة	"	باب كفن الميت في ثلثة	٢٠٧	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
١٩٧	باب لا يجزئ ان كان ثوبا	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب يجزئ الحفن ويحفظ الميت	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب الافضل ان يشي الناس	٢٠٨	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب انما الجحارة	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب حمل الجحارة الى المدينة	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
١٩٨	باب منع القيام للميت	٢٠٨	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب يسرع الجحارة من غير جرح	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	ولا ازعاج	٢١١	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب لا يجزئ احد حتى توضع	٢١٢	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	الجحارة عن اعناق الرجال	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب لا يقع الجحارة بار	٢١٣	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب لا يصلي على الجحارة الا طاهر	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب يقدم الامام ويصلي الناس	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	فلقه ويكره ان لا يكمل	٢١٢	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	ولو على القبر او القاسم	٢١٥	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
٢٠٠	باب الدعاء من الكبريات	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب بل يقر الفاتحة في صلوة الجحارة	٢١٦	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
٢٠١	باب يسلم بعد التكبيرات	٢١٦	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب المسنون في صلوة الجحارة	٢١٨	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"
"	باب يصلي على الجحارة عند الطلوع	"	باب كفن الميت في ثلثة	"	باب كراهية اشتراء الصدقة	"

[illegible]

[illegible]

۱۰	منیۃ المصلیٰ مجتہائی	۷	جواہر نیرہ شرح قدوری	۷	شکوہ شریف مجتہائی
۱۱	ایضاً قاسمی	۷	در مختار عربی فقہ حنفی کی معتبر کتاب	۷	ایضاً مجیدی کانپور
۱۲	ایضاً کانپوری	۷	رسائل ارکان الہیہ	۷	ایضاً قیومی کانپور
۱۳	نور الايضاح خود	۷	شرح فقہ اکبر	۷	موطا امام مالک مجتہائی
۱۴	ایضاً کلاں	۷	شرح وقایہ جلد اول	۷	موطا امام محمد
۱۵	ہدایہ اولین مجتہائی	۷	ایضاً جلد دوم	۷	مسند امام عظیم رحمہ اللہ شرح ملا علی قاری
۱۶	ایضاً آخرین مجتہائی	۷	ایضاً جلد سوم	۷	ایضاً کلاں محشی مولانا احمد حسن مرحوم
۱۷	احسن المسائل ترجمہ اردو کنز الدقائق	۷	ایضاً جلد چہارم	۷	نسائی شریف
۱۸	تعلیم الدین مولفہ مولانا اشرف علی صاحب	۷	شامی معہ تکملہ استنبولی	۷	میسر انقاری قاری شرح صحیح بخاری
۱۹	آفتاب الایمان مصنفہ مولانا اسماعیل شہید	۷	صغیری شرح نیہ	۷	کامل نایاب
۲۰	الحقوق والقرائن ہر سہ حصہ از	۷	عینی شرح کنز کشوری	۷	سفر السعادت مع شرح فارسی
۲۱	مولوی ڈوٹی نذیر صاحب مرحوم	۷	فتاویٰ قاضی خان	۷	از شیخ عبدالحق صاحب محدث دیوبند
۲۲	صلوۃ الرحمن ترجمہ اردو منیۃ المصلیٰ	۷	فتح القدیر شرح ہدایہ کشوری	۷	تفسیر فہرۃ الکبیر از شاہ ولی اللہ صاحب
۲۳	ضروری ترجمہ قدوری	۷	قدوری مجتہائی	۷	محدث دیوبند رحمہ اللہ
۲۴	عقائد الاسلام مولفہ مولانا عبدالحق	۷	ایضاً کانپوری	۷	مظاہر حق ترجمہ شکوہ شریف
۲۵	عین الہدایہ ترجمہ ہدایہ فقہ کی مقہر	۷	ایضاً محشی مولانا اعجاز علی صاحب طبع	۷	بنہات ابن حجر عسقلانی
۲۶	اور مستند کتاب ہے۔	۷	کبیری شرح منیۃ مجتہائی	۷	شارق الانوار مترجم اردو
۲۷	غایت الاوطار ترجمہ اردو و مختار	۷	ایضاً کانپور	۷	کتاب فقہ
۲۸	فتاویٰ رشیدیہ کامل ہر سہ حصہ	۷	کنز الدقائق مجتہائی	۷	اعلام المواقین عن رب العالمین
۲۹	صدیہ مسائل عبادات اور محاللات	۷	ایضاً قیومی	۷	مصنفہ ابن تیم
۳۰	اور تصوف کے اس کے مطالعہ سے	۷	ایضاً مجیدی کانپور	۷	الاشباہ والنظائر مع شرح حموی کنوزی
۳۱	معلوم ہو سکتے ہیں حصہ اول	۷	ایضاً قاسمی دیوبند	۷	بحر الرائق شرح کنز الدقائق
۳۲	حصہ دوم عدد حصہ سوم	۷	ایضاً خرو قیومی	۷	جامع صغیر از امام محمد

ہر قسم کی کتابیں ملنے کا پتہ ہے۔ کتب خانہ رحیم پور منہری مسجد دہلی

کتاب خانہ رحیمیہ کی علمی خدمات

آنحضرت ﷺ پر خالص اسلامی مذہبی کتب خانہ نہایت ہی دیا ننداری اور صفائی معاملہ کے ساتھ بانیوں برس سے علم اور اہل علم کی خدمت میں مشغول رہے جس کی وجہ سے کافی شہرت حاصل کر چکا ہے۔

ایک بڑی خدمت کتب خانہ کی کتاب ہذا کا طبع کرنا ہے یعنی موطا امام مالک رحمہ اللہ معہ شرحین مصطفیٰ و مشوئی مولفہ حضرت مولانا شاہ ولی اللہ صاحب رحمہ اللہ خاتم المحدثین۔ حضرت امام مالک رحمہ اللہ کا محدثین اور ائمہ مجتہدین میں جو اعلیٰ و ارفع مرتبہ ہے۔ اس سے کوئی ذی علم ناواقف نہیں ہے قرن تابعین میں وہ فن حدیث کے مسلم امام اور تمام مابعدہ محدثین کے شیخ الشیوخ و منہائے روایت ہیں۔ مدینۃ الرسول کے مقبول اور مسلم استاذ الحدیث تھے۔ اور ساٹھ سال تک حرم مدینہ میں منصب افتاء و اجتہاد و روایت میں مشغول رہے ہیں۔ بعد ازاں حضرت امام مالک رحمہ اللہ اول زمانہ میں مسلم محدث ہیں۔ اسی طرح حضرت مولانا شاہ ولی اللہ صاحب رحمہ اللہ آخر زمانہ کے مسلم محدث ہیں۔ اور ان کی ہر دو شرح قابل قدر و مقبول ہیں جو صد سے یہ دونوں شرحیں نایاب ہو گئی تھیں اور شائقان حدیث ان کے لئے بچپن تھے۔ اکثر اہل علم طلب فرماتے تھے اور ان کو مایوس کن جواب دیا جاتا تھا۔

کتب خانہ رحیمیہ نے شائقان حدیث کی بچپنی اور حدیث کی خدمت خیال کر کر طبع کا قصد کیا اور دو نسخے رقم کثیر خرچ کر کے بدقت ہتیا کئے۔ اصل نسخہ غلط اور بعض بعض جگہ سے بالکل نسخہ تھابذ اپنے ایک عالم مدرس سے رقم کثیر خرچ کر کے اصل نسخہ کی تصحیح کرائی اور پھر بہتر کتابت کر اگر کئی علماء مدینہ سے کاپی کی تصحیح کرائی اور اکثر جگہ اصل نسخہ کی خرابی کی وجہ سے ان کی کچھ میں بھی نہیں آیا۔ تو مولانا سوری مفتی محمد کفایت اللہ صاحب سلمہ نے درست کیا اور عمدہ کاغذ پر طبع کرایا۔

ناظرین کرام سے استدعا ہے کہ مالکان کتب خانہ کو دوائے خیر سے یاد فرمائیں۔

کتب خانہ رحیمیہ ہنری مسجد دہلی

CALL No. { 111 } ACC. No. 11100
 AUTHOR مالك بن النسي اعلم
 TITLE مصنف شرح فارس موطا

4/1/12 R 11/1/12
 11/1/12

11/1/12

AT THE TIME

Date	No.	Date	No.

MAULANA AZAD LIBRARY
ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamp above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

MAULANA AZAD LIBRARY

